

4. INTERNATIONAL
ETHICS
CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

EDITOR

Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN

ISBN: 978-625-8254-30-3

www.izdas.org/etik

AKETDER
AKADEMİDE ETİK DERNEĞİ

4. INTERNATIONAL

ETHICS

CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

THE PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN

All rights of this book belong to IKSAD. Without permission can't be duplicate or copied.

Authors are responsible both ethically and juridically

IKSAD Publications – 2023 ©

Issued: 23.10.2023

ISBN: 978-625-8254-30-3

Bu Kitabın Tüm Hakları IKSAD Yayınevi'ne aittir.

Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.

IKSAD Yayınevi – 2023 ©

Yayın Tarihi: 23.10.2023

ISBN: 978-625-8254-30-3

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

DATE and PLACE

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE

iksadinstitute.org

iksad.org.tr

iksadyayinevi.com

COORDINATOR

Gönül EDEŞLER

Neslihan BALCI

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 131

NUMBER of REJECTED PAPERS - 20

PARTICIPANTS COUNTRY

Türkiye-51, Algeria-1, Albania-4, Germany-1, India-7, Indonesia-35, Canada-1, Iran-1, Iraq-1,
Kazakhstan-1, Malaysia-1, Moldova-1, Nigeria-5, North Macedonia-1, Pakistan-5,
Philippines-11, Romania-1, Saudi Arabi-1, Ukraine-1, Vietnam-1

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

(THE PROCEEDINGS BOOK)

<https://www.izdas.org/etik>

Honorary President of the Congress

Prof. Dr. Fahri APAYDIN - President of the Association of Ethics in Academia, Yalova University

Chairman of the Congress Organizing Committee

Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN - Gazi University

Chairman of the Scientific Committee of the Congress

Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ - Harran University University

Congress Organizing Committee

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK - Namık Kemal University

Prof. Dr. Esra AKIN - Izmir Katip Çelebi University

Dr. Malik YILMAZ - Ataturk University

Dr. Minji YANG - Hankuk University of Foreign Studies

Dr. Elvan CAFEROV - Azerbaijan State Pedagogical University

SCIENTIFIC BOARD

Prof. Dr. Fahri APAYDIN - Yalova University

Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN - Gazi University

Prof. Dr. Esra AKIN - Izmir Katip Çelebi University

Assoc. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ - Harran University

Dr. İrə ZƏRQAN - AMEA Institute of Philosophy

Dr. Ana Leonor Santos-Beira-Interior University

Dr. Almaz AHMETOV - Ministry of Health of Azerbaijan

Dr. Terane NAGIYEVA - Azerbaijan State Pedagogical University

Dr. Hazim Abed Mohammed AL-JEWAREE - AlKitab University

Dr. Sandugash TLEUBAY - Abai Kazakh National University

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

AKETDER
AKADEMİDE ETİK DERNEĞİ

CONGRESS PROGRAM

Meeting ID: 836 8689 5337

Passcode: 040404

<https://us02web.zoom.us/j/83686895337?pwd=MjlvdkFkSUZlhaUktkQXFTdmtjU2Vidz09>

Participant Countries: (20)

Türkiye, Algeria, Albania, Germany, India, Indonesia, Canada, Iran, Iraq, Kazakhstan, Malaysia, Moldova, Nigeria, North Macedonia, Pakistan, Philippines, Romania, Saudi Arabi, Ukraine, Vietnam

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildirimler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler - TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğini kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir.
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır.

Important, Please Read Carefully

- To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

Zoom'a giriş yapmadan önce lütfen örnekteki gibi salon numaranızı, adınızı ve soyadınızı belirtiniz
Before you login to Zoom please indicate your hall number, name and surname

exp. H-5, Pervin Oya TANERİ

-Opening Ceremony-

09.10.2023 / 10:00

Venue: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi
Namık Kemal, Kumrular Cd. No:3, 06650 Çankaya/Ankara

Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN

Gazi University

Head of Organizing Committee

Dr. Mustafa Latif EMEK

President of IKSAD Institute

FACE TO FACE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-1

ANKARA LOCAL TIME

Adnan Ötügen İl Halk
Kütüphanesi

10⁰⁰ : 12⁰⁰

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Elif KARAGÜN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Cemal TATLI	<i>Muş Alparslan University</i>	ETHICAL CODES IN DISTANCE EDUCATION FROM A TEACHER'S PERSPECTIVE: A REVIEW FROM TEACHER PERSPECTIVE
Elif KARAGÜN	<i>University of Kocaeli</i>	TASK-AUTHORITATIVE IMPLICIT PSYCHOLOGICAL VIOLENCE AS A NEW CONCEPT IN ACADEMIC BEHAVIOR ETHICS
Ferdi SELİM	<i>Sivas Cumhuriyet University</i>	GIVING UP VIRTUE, WHAT AFTER: THE CHANGING POSITION OF THE SUBJECT AND THE MORAL PROBLEMS IT CREATES
Yusuf AKKOCA	<i>Kırşehir Ahi Evran University</i>	ETHICAL CHALLENGES FACED IN SCIENTIFIC RESEARCH: A SYSTEMATIC ANALYSIS
Gizem ATEŞ	<i>İnönü University</i>	ETHICS MANAGEMENT IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY: INTERNATIONAL BUSINESS PERSPECTIVE
Recep BENZER Semra BENZER	<i>ETCOP Institute for Interdisciplinary Research Gazi University</i>	ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ETHICS
Şerife YILMAZ Gamze ÖZBEK GÜVEN	<i>Harran University Malatya Turgut Özal University</i>	EARTHQUAKE AND ETHICAL ISSUES IN HEALTHCARE SERVICES
Esmâ AKSAKAL Melike ÖZER KESKİN	<i>Gazi University</i>	UNETHICAL SITUATIONS COME ACROSS GRADUATE STUDENTS IN THE PROCESS OF THEIR UNIVERSITY EDUCATION
Ali POLAT	<i>Ankara Yıldırım Beyazıt University</i>	IS A NEW ETHICAL FRAMEWORK POSSIBLE FOR PARTICIPATION BANKS?

FACE TO FACE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Hall-2

ANKARA LOCAL TIME

Adnan Ötüken İl Halk
Kütüphanesi

13 00 : 15 00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Mehmet Kasım ÖZGEN	<i>Erciyes University</i>	ETHICS OF VIRTUE AND ETHICS OF WISDOM: AN EVALUATION IN TERMS OF IDENTITY AND DIFFERENCE
Elif ÖZTÜRK Alper ÖZMEN	<i>Konya Technical University Eskisehir Osmangazi University</i>	POLITICAL ETHICS WITHIN THE SCOPE OF KANT AND WEBER'S VIEWS
Semra NAVRUZ VARLI Tuğçe TOPÇU Tuana Simay YÜCEL Bilge TAŞLIALAN Göksu YURTBAŞI	<i>Gazi University</i>	POPULAR DIETS AND DIETITIAN PROFESSIONAL ETHICS
Fatma Nisan AKÇAY Arzu KUL UÇTU	<i>University of Health Sciences</i>	ETHICS AND MIDWIFERY IN NEONATAL HEALTH
Suna BALCI	<i>Gazi University</i>	APPLICATION OF ETHICAL CODES TO THE FIELD OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY
Sercan KARA Mehmet Ata DEMİR	<i>Istanbul Aydın University Istanbul University-Cerrahpaşa</i>	ETHICAL SENSITIVITY OF NURSES AND INFLUENCING FACTORS: A SYSTEMATIC REVIEW
Yasemin AYDIN KARTAL Aleyna BULUT Sema AKER	<i>University of Health Sciences</i>	SPIRITUAL AND ETHICAL VALUES OF MIDWIFERY STUDENTS AND THEIR VIEWS AND ATTITUDES TOWARDS UTERUS TRANSPLANTATION: A QUALITATIVE STUDY
Selma AYDIN BAYRAM	<i>Middle East Technical University</i>	ETHICAL ISSUES IN TECHNOLOGY DESIGN AND PRODUCTION PROCESS: HUMAN-COMPUTER INTERACTION (HCI) AND GENDER FACTOR
Günce DEMİR Sabri Cihan MAVİ	<i>Kırıkkale University</i>	EXAMINING THE EFFECT OF COMPULSORY ETHICS COURSE IN POSTGRADUATE EDUCATION ON STUDENTS' ACADEMIC ETHICS CONSCIOUSNESS
Bülent Uğur KOCA	<i>Hacı Bayram University</i>	THE EFFECTS OF JOHN DEWEY'S ETHICAL VIEW ON THE CONCEPT OF EDUCATION

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-1

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

10⁰⁰ : 12⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Irina-Ana DROBOT

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Silva IBRAHIMI Arjan ÇURI Ilda KASHAMI Giorgia MAZZARINI Ervin IBRAHIMI	<i>Albanian University</i>	A SYNTHESIS BETWEEN COMMUNITY-BASED INTERVENTION AND INTEGRATIVE JUSTICE FOR SOCIAL WELFARE
Scholar Anjali Raghav	<i>Sharda University</i>	SEXUAL ABUSE AGAINST CHILDREN: ISSUES & CHALLENGES
ARSENI Igor	<i>Comrat State University</i>	DEFINITION OF COURT AS A TYPE OF COURT DECISION IN THE SYSTEM OF OPTIMIZATION OF CIVIL PROCEEDINGS
Nguyễn Thị	<i>Thu Dau Mot University</i>	THE INVALIDITY OF CIVIL TRANSACTIONS DUE TO BREACH CONTRAVENTION OF SOCIAL ETHICS UNDER THE CURRENT VIETNAM CIVIL CODE
Milena Apostolovska -Stepanoska Vasko Naumovski Marija Nikolova	---	ETHICS IN THE PHARMACY
Irina-Ana DROBOT	<i>Technical University</i>	CONTEMPORARY ETHICAL DILEMMAS
Shahi Shaika	<i>Amity University</i>	ETHICS IN PHOTO JOURNALISM: A STUDY OF VISUAL REPRESENTATION OF REALITY

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-2

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

10⁰⁰ : 12⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Neslihan BALCI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Elysia Anindya Indriani Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	CONSUMPTIVE BEHAVIOR THROUGH ONLINE SHOPPING IN TEENAGERS
Lia Sofiatun NISA Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	MARKETPLACE DEVELOPMENT IN MARKETING STRATEGY
Febby Febriyani KHARISMA Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	LISTENING TO MUSIC CAN INCREASE STUDENTS' FOCUS AND PRODUCTIVITY IN WORKING ON ASSIGNMENTS
Givan Mauzarima Fortuna Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	SPIRITUALITY AND RELIGION: A LITERATURE REVIEW
Naila Tamamil Asna Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ONLINE BUYING AND SELLING BUSINESS
Diah RAHMAWATI Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	LITERATURE STUDY OF PRODUCTION THEORY IN PERSPECTIVE MUSLIM SCIENTIST IMAM AL GHAZALI
Erni Widya NINGRUM Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	SWEAR WORDS IN COMMUNICATION
Mustofiatul AINI Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ANALYSIS OF STUDENT PERCEPTIONS OF UIN K.H. ABDURRAHMAN WAHID PEKALONGAN AGAINST THE APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-3

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

10⁰⁰ : 12⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Eray YAĞANAK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Nur OKUTAN	<i>Van Yüzüncü Yıl University</i>	ANTICIPATION OF MORAL REPROACH AS PRECURSOR OF UPWARD MOBING
Eray YAĞANAK	<i>Akdeniz University</i>	"LOVE YOUR NEIGHBOR AS YOURSELF": IS ALTRUISM ALWAYS "GOOD"?
Habibullah AKINCI	<i>Yozgat Bozok University</i>	THE STATUS OF SOCIAL WORK ETHICS COURSE IN SOCIAL WORK CURRICULUMS
Meryem VURAL ŞAHİN Meltem UĞURLU	<i>University of Health Sciences</i>	WOMEN-CENTERED CARE AND ETHICS UNDER THE LEADERSHIP OF THE MIDWIFE
Meltem UĞURLU Meryem VURAL ŞAHİN	<i>University of Health Sciences</i>	POST ABORTION CARE AND ETHICAL ISSUES
İlknur KAHRİMAN Şura DAL	<i>Karadeniz Technical University</i>	DETERMINING THE ETHICAL ATTITUDES OF NURSES WORKING IN PEDIATRIC CLINICS IN NURSING CARE
Semra NAVRUZ VARLI Aleyna BATMAN Aslı YILMAZ Ayşegül SEFEROĞLU Dilay DİZDAR Hatice Melike YILMAZ Özge TUNÇ Sevil TEKİN	<i>Gazi University</i>	ETHICAL EVALUATION OF SOCIAL MEDIA ACCOUNTS OF DIETITIANS
Sercan KARA Aylin ÖZAKGÜL	<i>Istanbul Aydın University Istanbul University-Cerrahpaşa</i>	INDIVIDUAL HYGIENE PRACTICES AND ETHICS
Sema AKER Yasemin AYDIN KARTAL Aleyna BULUT	<i>University of Health Sciences</i>	A QUALITATIVE STUDY ON MIDWIVES' ETHICS OF SELF-FORGIVENESS IN TRAUMATIC OBSTETRIC EVENTS: PERFECT GUILT

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-4

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

10⁰⁰ : 12⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Neslihan BALCI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
John Erwin P. Pedroso John Patrick B. Magbato	<i>West Visayas State University</i>	LEADERSHIP INVOLVEMENT OF STUDENT LEADERS FROM COLLEGE OF EDUCATION
John Erwin P. Pedroso Fides Anna Notes Mary Princess Ferrer Leony Cris Jardeleza Christian Bryle Estuya	<i>West Visayas State University</i>	SOCIAL MEDIA AS A COPING TOOL AMONGST SOCIAL STUDIES PRE-SERVICE TEACHERS
Albert Jan Gordon Jinky Mae Porras	<i>West Visayas State University</i>	USES OF FILMS IN TEACHING SOCIAL STUDIES TOPICS IN PHILIPPINES PUBLIC SECONDARY SCHOOLS
John Erwin Pedroso Charisse Gicole Anthony Sarches	<i>West Visayas State University</i>	LEARNING LOCAL CULTURE AND HISTORY THROUGH MUSEUM VISITS: A REFLECTION OF PRE-SERVICE SOCIAL STUDIES TEACHER
John Erwin Prado Pedroso Khathe Aponte Reyken Chiefe Willmi Grace Juanico	<i>West Visayas State University</i>	A QUALITATIVE INVESTIGATION OF TIME MANAGEMENT INTERVENTIONS FOR WORKING STUDENTS IN THE PHILIPPINES TO BALANCE ACADEMICS AND WORK
John Erwin Prado Pedroso Jhon Mico Odango Thad Klio Paolo Nonles	<i>West Visayas State University</i>	CHALLENGES IN BALANCING TWO ROLES: WORKING STUDENT AND ACADEMIC STUDENT

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-1 / Hall-5

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

10⁰⁰ : 12⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Hendri Hermawan ADINUGRAHA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Faradiba Syabana Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	PUBLIC SATISFACTION WITH PUBLIC SERVICE
Vira putri widianti Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA IN PROMOTING BRIDAL MAKE-UP BUSINESSES: A CASE STUDY OF MICRO BRIDAL MAKE-UP ENTREPRENEURS
Sofiyanti KARIMAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ANALYSIS OF THE EFFECT OF THE PKH SOCIAL ASSISTANCE PROGRAM ON COMMUNITY WELFARE IN WRINGINAGUNG VILLAGE
Ismahtul Hanifah Dr. H. Tamamudin Hendri Hermawan Adinugraha	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	PLANNING : LITERATURE REVIEW
Moh. Kholis Affandi Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan Adinugraha	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	BUSINESS ETHICS FROM AN ISLAMIC PERSPECTIVE
Yulia Dewi ARIYANTI Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE INFLUENCE OF EDUCATION ON THE DEVELOPMENT AND ECONOMIC GROWTH OF SOCIETY
Susi WULANDARI Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	VARIOUS APPROACHES IN ISLAMIC STUDIES
Fitroh Frahyanti Abdul Ghofar Saifudin Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ISLAMIC BUSINESS ETHICS IN A REVIEW OF THE QURAN AND HADITH

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-2 / Hall-1

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Hüseyin YILMAZ

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Hava TAHTALIOĞLU	<i>Niğde Ömer Halisdemir University</i>	THE PLACE OF ETHICS IN ACTIVATING THE MERIT SYSTEM IN PUBLIC PERSONNEL MANAGEMENT
Neslişah ÖZDEMİR	<i>Kastamonu University</i>	ETHICS OF COUNTERFEITING AND PIRACY: A BIBLIOMETRIC STUDY
Hüseyin YILMAZ	<i>Ataturk University</i>	READING THE CONCEPT OF WORK ETHICS THROUGH AKHISM TRADITION
Selda TUNÇ SUBAŞI	<i>Istanbul Gelisim University</i>	USE OF VISUAL DATA IN SCIENTIFIC RESEARCH AND VISUAL ETHICAL DISCUSSIONS
Gülay ASİT Ümmü Altan BAYRAKTAR	<i>Independent Researcher Girne American University</i>	INTERNET JOURNALISM AND ETHICS: JOURNALISM PRACTICES OF THE TRNC PRESS REGARDING THE 6 FEBRUARY 2023 KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKE
Osman ARASLI	<i>Tokat Gaziosmanpaşa University</i>	VISUAL PRODUCTION OF SOCIAL INEQUALITIES IN THE CONTEXT OF ALGORITHM ETHICS: THE EXAMPLE OF AFGHAN REFUGEES IN GOOGLE SEARCH ENGINE IMAGES
Osman ARASLI	<i>Tokat Gaziosmanpaşa University</i>	MAINSTREAM MEDIA'S APPROACH TO THE PHENOMENON OF VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF JOURNALISM ETHICS
Ali KARAKAYA	<i>Giresun University</i>	THE 'POWER' STRUGGLE BETWEEN TECHNOLOGY AND ETHICS
Celil ÜNAL	<i>Süleyman Demirel University</i>	ETHICS EDUCATION IN PUBLIC RELATIONS: A READING THROUGH SYLLABUS

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-2 / Hall-2

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Antika PUTRI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Antika PUTRI Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON YOUTH'S MENTAL HEALTH
SILKA FAROIDA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	MARKETING STRATEGY ANALYSIS IN DEVELOPING PRODUCT SALES AT SHOP UNGGUL JAYA PEKALONGAN
ANNISA PUTRI AULIA Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	UNDERSTANDING HUMAN BEINGS THROUGH PHILOSOPHICAL DIMENSIONS
Prafasta Vika AGUSTINA Achmad Tubagus SURUR Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE APPLICATION OF ISLAMIC WORK ETHIC IN ILLEGAL COSMETICS BUSINESS
Fira AULIA Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ANALYSIS OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS AND HALAL LABELING IN PURCHASING DECISION MAKING IN E-COMMERCE IN PEKALONGAN
Naila ABIDAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN HALAL TOURISM: CASE STUDY OF ISLAMIC TOURISM DESTINATIONS IN INDONESIA
Ragil Ayu Prasiska Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE ROLE OF MSME IN IMPROVING THE ECONOMIC WELFARE OF VILLAGE COMMUNITIES
Fradisa Bunga Riskia Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ANALYSIS OF THE BEHAVIOR OF KAJEN MARKET TRADERS IN PEKALONGAN CITY ACCORDING TO A REVIEW OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-2 / Hall-3

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Kiki Arsi Wijayanti

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Kiki Arsi Wijayanti Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	QUALITY OF SERVICE TO CUSTOMERS
Saifty Rahma ZAHIDAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	UNDERSTANDING THE ASPECTS OF THE QURAN AND HADITH IN THE CONTEXT OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS
Shelly Rafanda Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE EFFECT OF USING E-COMMERCE PLATFORM ON OFFLINE STORE
Rahma Atia Rizqi Muhammad Sultan Mubaraok Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ISLAMIC ECONOMIC PERSPECTIVE ON THE VALUE OF KNOWLEDGE IN THE JOINT RESPONSIBILITY SYSTEM OF SHARIA FINANCIAL INSTITUTIONS
DHINI PUSPITA Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad Sultan Mubaraok	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	EPISTEMOLOGY OF ISLAMIC ECONOMIC SCIENCE ANALYSIS OF SCIENCE PHILOSOPHY PERSPECTIVES
Mita Lus Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	PROSPECTS AND EFFORTS TO DEVELOP MANGROVE TOURISM IN MULYOREJO ASRI VILLAGE
Afifa Nur HASANAH Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO THE BUYING AND SELLING TRANSACTION SYSTEM STREET VENDORS IN KAJEN SQUARE
Saifty Rahma ZAHIDAH Abdul Ghofar SAIFUDIN Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	THE IMPORTANCE OF HAVING A BUSINESS ETHICS ATTITUDE IN ISLAM IN REVIEW OF THE ASPECTS OF THE KORAN AND THE HADITH

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-2 / Hall-4

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Erwin John P. Pedroso

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Erwin John P. Pedroso Yesha Faith R. Deocera Donna Pearl S. Saragena	<i>West Visayas State University</i>	RACE AGAINST THE CLOCK: FACTORS AFFECTING TIME MANAGEMENT OF COLLEGE STUDENT JOURNALISTS
John Erwin P. Pedroso Germaine Joy L. Tubid.	<i>West Visayas State University</i>	HOWARD KAPLAN'S THEORY OF SELF-DEROGATION & ITS RELEVANCE TO JUVENILE DELINQUENCY ON PERSONAL DEVELOPMENT
John Erwin Prado Pedroso Roger M. Sibag Jr. Josiah Joachim G. Gepana	<i>West Visayas State University</i>	A QUALITATIVE INQUIRY ON THE FACTORS RELATED TO STUDENTS' DISENGAGEMENT IN LEADERSHIP ROLES
Angelica Marie Moreno Clara Belle Ponesto	<i>West Visayas State University</i>	ENVIRONMENTAL CARE AND PROTECTION INITIATIVES OF COMMUNITY YOUTH LEADERS
Berks Joseph Tan	<i>West Visayas State University</i>	APPROACHES OF LEADERSHIP MENTORS ON TEACHING STUDENT LEADERS IN A PHILIPPINE PUBLIC SCHOOL: A QUALITATIVE STUDY
Hadwin Charli Durai.S Saima Murad Hira Lal	<i>Lovely Professional University</i>	A QUALITATIVE STUDY ON ETHICS FOR TEACHING FACULTY
Fatma SERDAROĞLU	<i>Anadolu University</i>	AN ETHICAL PERSPECTIVE ON NURI BILGE CEYLAN'S FILM WINTER SLEEP

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-2 / Hall-5

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Sirhajwan IDEK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Stephen Ayemwenre AIGBODUWA Wasiu Olayinka ODUGBEMI	<i>Federal College of Education</i>	ASSESSMENT OF APPROPRIATE INSTRUCTIONAL RESOURCES FOR IMPROVING TEACHING AND LEARNING OF BUILDING AND WOODWORK TECHNOLOGY TRADE IN IMO STATE TECHNICAL COLLEGES
Bettahar Lamia Alioui Salaheddine	<i>Center University Nour El Bachir El Bayadh university ahmed ben yahia el wancharissi</i>	IDENTIFY SOME OF THE BIOMECHANICAL VARIABLES THAT INFLUENCE THE SKILL PERFORMANCE OF OVERHEAD HITTING IN VOLLEYBALL
Muhammad Adam Muqris Muhd Safwan Sajani Christern JJ Andy Junior Jason Nelson Muhammad Danish Ammar Bin Mohd Rusmisham Muhammad Noor Syakir Azfar Bin Noor Sahin	<i>Keningau Vocational College</i>	SPOT & STOP: COMBATING SCAMS THROUGH INFORMATION LITERACY
Avijit Sarkar Tania Sur Roy	<i>Assam Don Bosco University</i>	EDUCATIONAL GAMIFICATION FOR TEACHING LEARNING INSIDE CLASSROOM – A BRIEF DISCUSSION ON ETHICS AND VALUES
Mansur Shehu	<i>Isa Kaita College of Education</i>	APPRAISING THE ETHICAL ISSUES OF EARLY CHILDHOOD CARE AND EDUCATION IN KATSINA-STATE NIGERIA
Nilofer Khan S. S. Thakur	---	THE IMPACT OF LOVE IN NICHOLAS SPARKS' THE NOTEBOOK: A REFLECTION ON ENDURING LOVE AND HOPE

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-3 / Hall-1

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

15⁰⁰ : 17⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Zohaib Hassan Sain

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Ragil Ayu Prasiska Abdul Ghofar Saifudin Hendri Hermawan Adinugraha	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO ONLINE BUSINESS IN THE REVIEW OF THE QURAN AND HADISTH
Wafika ERININDA Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	UNDERSTANDING ISLAMIC BUSINESS ETHICS THROUGH REFERENCES TO THE QURAN AND AL HADITH
Esti Oktawiningsih Hendri Hermawan ADINUGRAHA Achmad Tubagus Surur	<i>UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan</i>	ECONOMIC VERSES AND HADITHS; WORK ETHIC
Ihor PONOMARENKO Dmytro PONOMARENKO	<i>State University of Trade and Economics</i>	ETHICAL STANDARDS IN THE INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SOCIAL MEDIA MARKETING
Zohaib Hassan Sain	<i>Superior University</i>	CHAT GPT: A TECHNOLOGICAL SOLUTION OR DILEMMA FOR THE EDUCATION SYSTEM IN 2023
Zohaib Hassan Sain	<i>Superior University</i>	REVITALIZING EDUCATION IN PAKISTAN: CHALLENGES AND RECOMMENDATIONS
Roland Lami	<i>Mediterranean University of Albania</i>	LEADERS' DISCOURSE DURING THE ELECTORAL CAMPAIGN
Evis Garunja	<i>University of Aleksander Moisiu</i>	THE RELATION BETWEEN PUBLIC ADMINISTRATIONS AUTHORITY AND ETHICS IN ALBANIA

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-3 / Hall-2

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

12³⁰ : 14³⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Monika Rani

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Alexandrov V.S.	<i>Kazan National Research Technical University</i>	ETHICAL PRINCIPLES OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD OF DATA PROCESSING
Bilkisu Muhammad Bashir Bello Shehu Bello Hadiza Aliyu Umar Zayyanu Yunusa	<i>Bayero university kano</i>	STUDENTS EMOTION CLASSIFICATION USING DEEP LEARNING TECHNIQUES
Rafindadi Ibrahim Saad	<i>Federal College of Education</i>	COMPARATIVE EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT IN COMPUTER SCIENCE AT A FEW CHOSEN PRIVATE AND PUBLIC SCHOOLS IN KADUNA STATE'S ZARIA LOCAL GOVERNMENT AREA
Monika Rani Shivam Rajput	<i>Hindu College Of Pharmacy IITM Group of Institutions</i>	PHARMACY AUTOMATION IN HEALTHCARE SYSTEM
Mohanad Hazim Halboos Aayad Ammar Sayhood	<i>University of Kufa</i>	ETHICAL ISSUES IN ENVIRONMENTAL CONSERVATION FROM POLLUTION AND CLIMATE CHANGE
Shanza Abbas Aqsa Abbas	<i>COMSATS University Islamabad</i>	ETHICS OF CLIMATE CHANGE
Ammara Kaynat Ayesha Mehmood	---	RETHINKING ECOSYSTEM & ENVIRONMENTAL ETHICS
Malihe JAHANI Sedighe JAHANI	<i>Islamic Azad University</i>	A REVIEW OF ENVIRONMENTAL ETHICS AS A SOLUTION TO PRESERVE NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-3 / Hall-3

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

15 00 : 17 00

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Bindu Bharathi

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Udayangani Kumari Thalgaspitiya	---	THE IMPACT OF PSYCHOLOGICAL CONTRACTS ON EMPLOYEE ENGAGEMENT: STUDY OF NON-EXECUTIVE EMPLOYEES IN SUB-CONTRACTOR COMPANIES IN THE TELECOMMUNICATION INDUSTRY IN COLOMBO DISTRICT IN SRI LANKA
Ananda Majumdar	<i>University of Alberta</i>	ETHICS OF TRUST' FOR HUMAN ACTIVITY AND MORAL STANDARD
AYESHA HAFEEZ MAHMOOD ALAM	<i>University Of Managementand</i>	MULTIPLE-SCREEN ADDICTION, SLEEP QUALITY AND ACADEMIC BURNOUT IN UNIVERSITY STUDENTS
Sobhan GHEZLOO Fuat INCE Ehsan Shamsi GOOSHKI Arman ZARGARAN	<i>Tehran University of Medical Sciences Suleyman Demirel University</i>	BORZOUYEH, A PIONEER IN MEDICAL ETHICS IN THE 6TH CENTURY
Bindu Bharathi Fadiyah Jadid Alanazi	<i>Northern Border University</i>	A QUASI-EXPERIMENTAL STUDY TO ANALYZE THE EFFECT OF HIGH-IMPACT PRACTICES AMONG FINAL YEAR BACHELOR SAUDI NURSING SCIENCE STUDENTS OF NORTHERN BORDER UNIVERSITY
Vadim LAVRIVSKY	<i>Zaporizhzhia National University</i>	THE VALUE SYSTEM IN THE FIELD OF LAW
Juljana LAZE	<i>Aleksandër Moisiu</i>	AN ANALYSIS ON SOME PRINCIPAL ISSUES ON ETHICAL COMMUNICATION

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-3 / Hall-4

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

15⁰⁰ : 17⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Adem GÜNEŞ

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Adem GÜNEŞ	<i>Amasya University</i>	OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN IMAM-HATIP SCHOOLS ON VOCATIONAL ETHICS AND UNETHICAL BEHAVIORS
Ümran GÖRÜGEN Emine ŞENYUVA Nazik YALNIZ	<i>Istanbul Topkapı University Istanbul University–Cerrahpaşa</i>	ETHICAL APPROACH LEVELS OF HEALTH PROGRAM STUDENTS TAKING PROFESSIONAL ETHICS COURSES
Mihriban ÜSTÜNER Yusuf Bahri GÜNDOĞDU	<i>Ondokuzmayıs University</i>	TRACES OF VIRTUE ETHICS IN ANCIENT PERIOD: THE EXAMPLE OF PLATO
Tuna YILDIZ	<i>Ankara Hacı Bayram Veli University</i>	ETHICS COMMITTEE APPROVAL IN FOLKLORE STUDIES
Özge Nur MUSLU	<i>Karadeniz Technical University</i>	THERAPIST SELF-DISCLOSURE: AN EVALUATION IN ETHICAL CONTEXT
Alpagu KAMRAN	<i>Kahramanmaraş Sütçü İmam University</i>	THE NATURE OF RELIGIOUS BELIEF AND A MORAL PARADOX

ONLINE PRESENTATIONS

09.10.2023 / Session-3 / Hall-5

Ankara Local Time

Meeting ID: 836 8689 5337

15⁰⁰ : 17⁰⁰

Passcode: 040404

HEAD OF SESSION: Sedat YAZICI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Melda Medine SUNAY Emel ÖZKAN	<i>Bursa Technical University</i>	TRAINING IN CHILD SOCIOLOGY AS A PROFESSION
Melda Medine SUNAY Fatih ERGİN	<i>Bursa Technical University Ondokuz Mayıs University</i>	ETHICS AND POLITICS
Sedat YAZICI	<i>Bartın University</i>	NEUROLOGY AND MORAL PHILOSOPHY: SOME METHODOLOGICAL CRITICISMS
Sedat YAZICI Aslı YAZICI	<i>Bartın University</i>	MORAL PHILOSOPHY, MORAL PSYCHOLOGY, AND NATURALIZED ETHICS
Muhammed Veysel BILICI	<i>Kırklareli University</i>	SOCIAL CHANGE AND MORAL THEORIES: A CRITIQUE OF MODERN MORAL DISCOURSES
Ömer Faruk OCAKOĞLU	<i>Kırklareli University</i>	LAW, ECOLOGY OF LAW AND ETHICAL DEBATES

PHOTO GALLERY

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

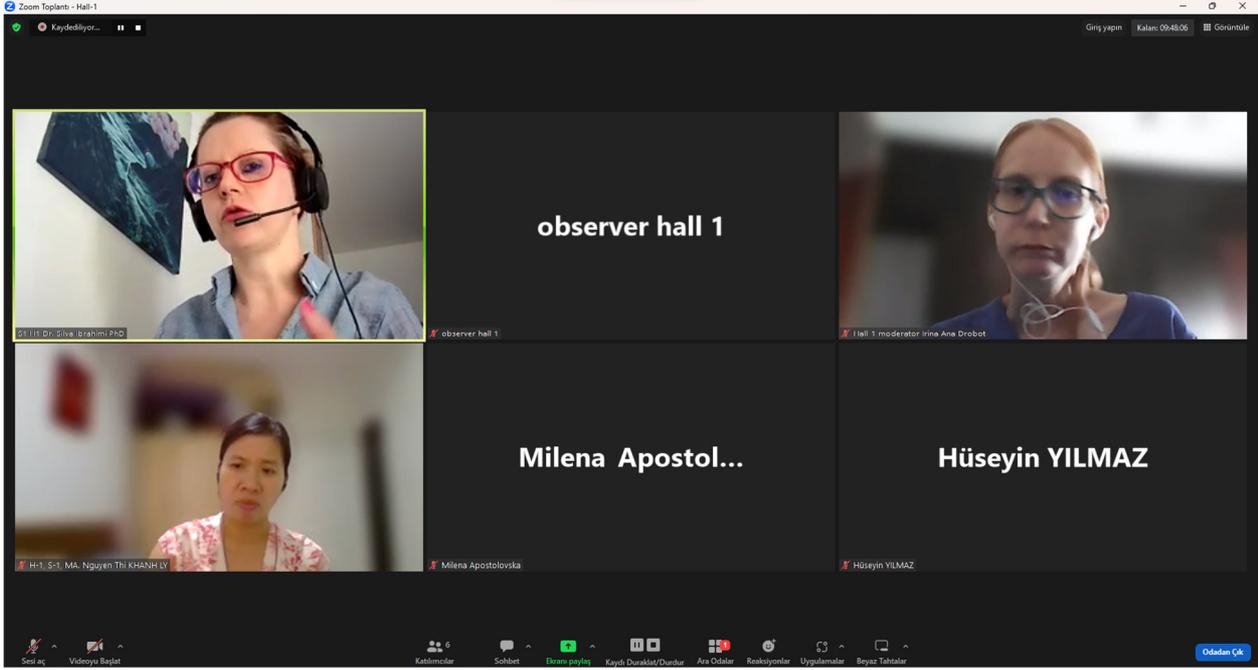
4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

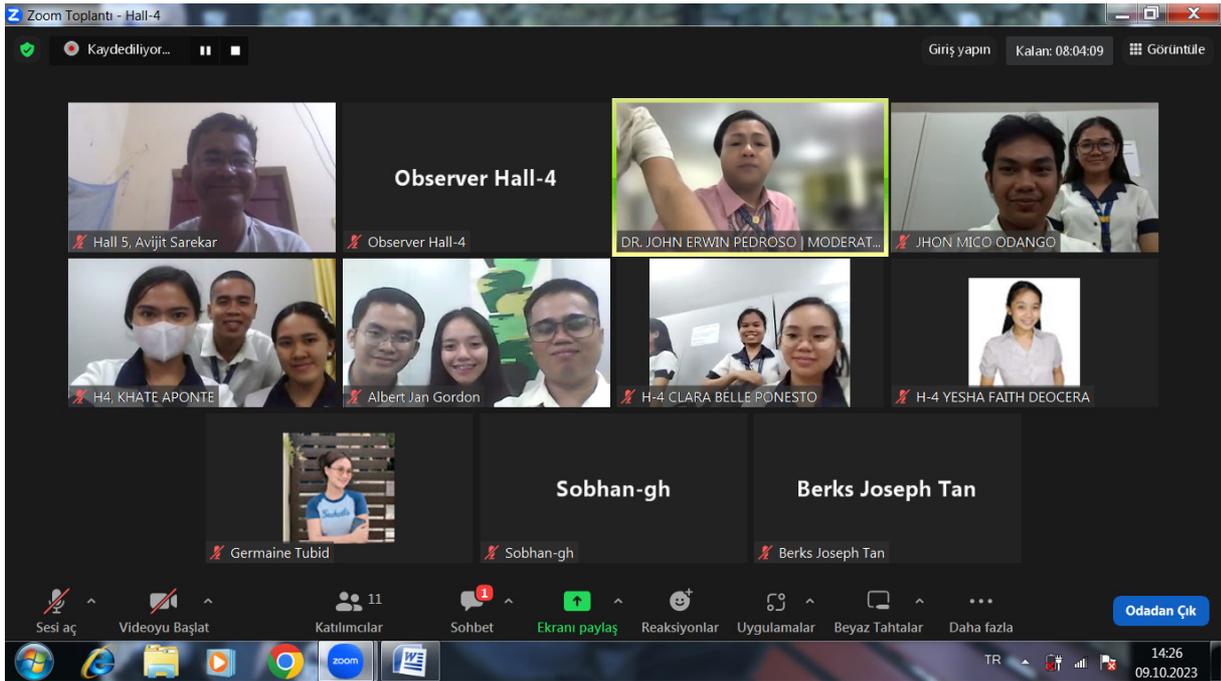
4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

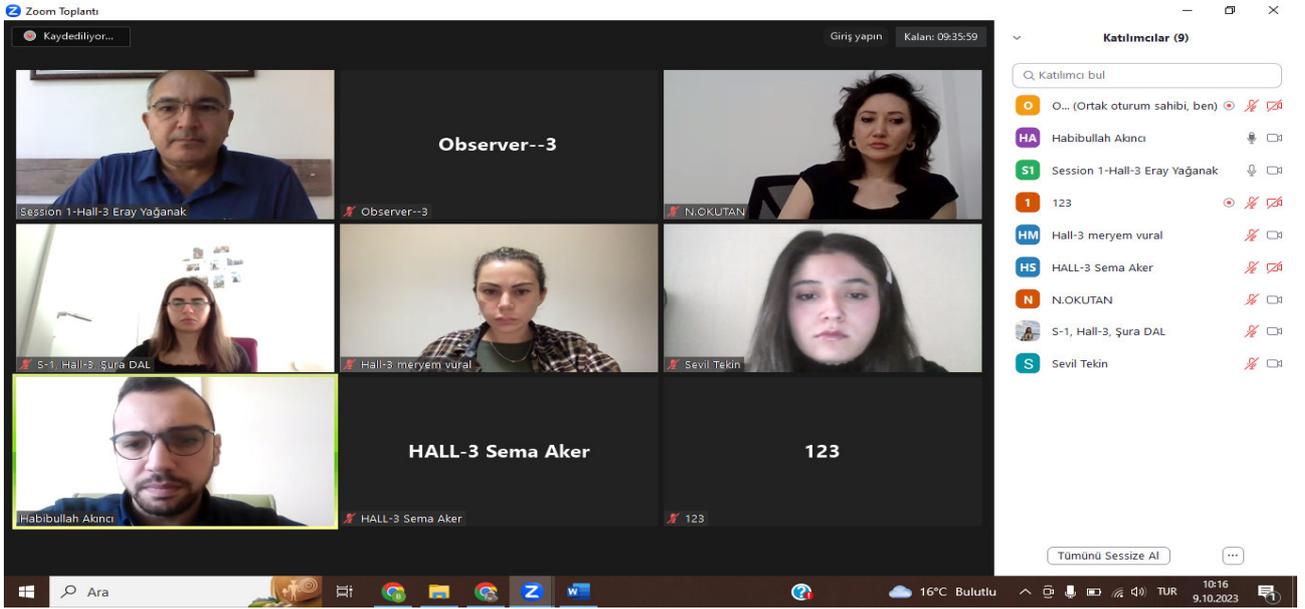
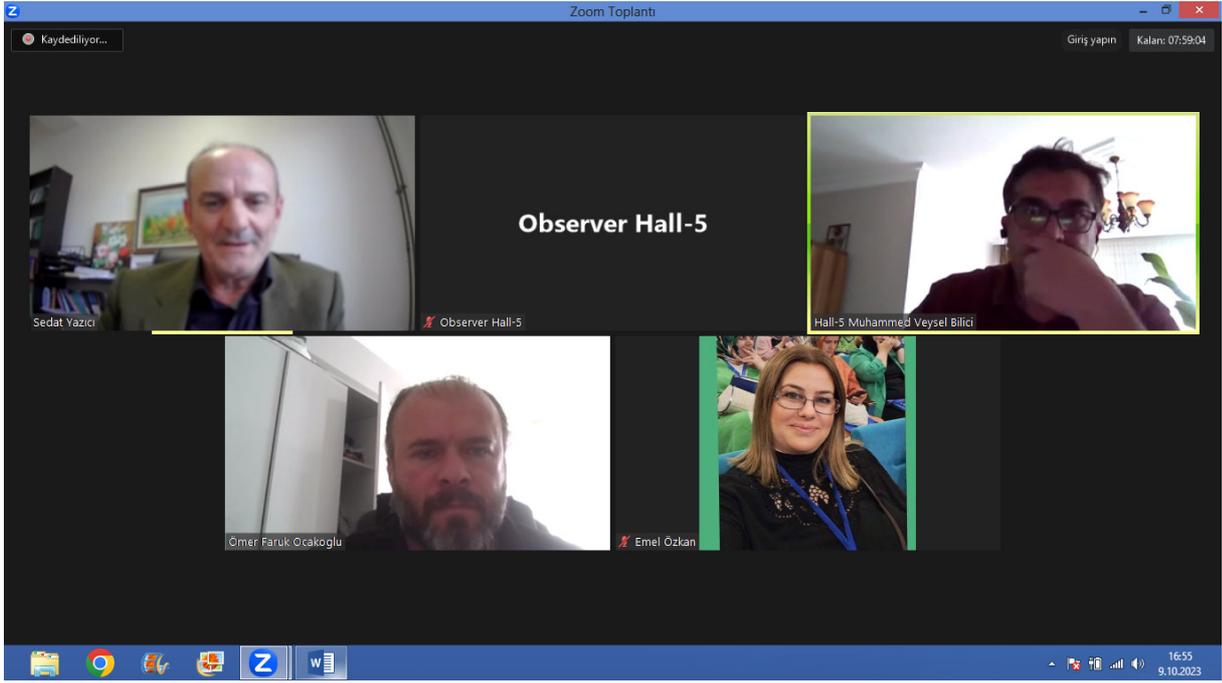
4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS
9 October 2023 / Ankara, Türkiye
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://www.izdas.org/etik>

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Cemal TATLI	ETHICAL CODES IN DISTANCE EDUCATION FROM A TEACHER'S PERSPECTIVE: A REVIEW FROM TEACHER PERSPECTIVE	1-2
Elif KARAGÜN	TASK-AUTHORITATIVE IMPLICIT PSYCHOLOGICAL VIOLENCE AS A NEW CONCEPT IN ACADEMIC BEHAVIOR ETHICS	3-12
Ferdi SELİM	GIVING UP VIRTUE, WHAT AFTER: THE CHANGING POSITION OF THE SUBJECT AND THE MORAL PROBLEMS IT CREATES	13-14
Yusuf AKKOCA	ETHICAL CHALLENGES FACED IN SCIENTIFIC RESEARCH: A SYSTEMATIC ANALYSIS	15-24
Gizem ATEŞ	ETHICS MANAGEMENT IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY: INTERNATIONAL BUSINESS PERSPECTIVE	25-30
Recep BENZER Semra BENZER	ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ETHICS	31-36
Şerife YILMAZ Gamze ÖZBEK GÜVEN	EARTHQUAKE AND ETHICAL ISSUES IN HEALTHCARE SERVICES	37-44
Esmâ AKSAKAL Melike ÖZER KESKİN	UNETHICAL SITUATIONS COME ACROSS GRADUATE STUDENTS IN THE PROCESS OF THEIR UNIVERSITY EDUCATION	45-52
Ali POLAT	IS A NEW ETHICAL FRAMEWORK POSSIBLE FOR PARTICIPATION BANKS?	53-62
Mehmet Kasım ÖZGEN	ETHICS OF VIRTUE AND ETHICS OF WISDOM: AN EVALUATION IN TERMS OF IDENTITY AND DIFFERENCE	63-64
Elif ÖZTÜRK Alper ÖZMEN	POLITICAL ETHICS WITHIN THE SCOPE OF KANT AND WEBER'S VIEWS	65-66

Semra NAVRUZ VARLI Tuğçe TOPÇU Tuana Simay YÜCEL Bilge TAŞLIALAN Göksu YURTBAŞI	POPULAR DIETS AND DIETITIAN PROFESSIONAL ETHICS	67-80
Fatma Nisan AKÇAY Arzu KUL UÇTU	ETHICS AND MIDWIFERY IN NEONATAL HEALTH	81-82
Suna BALCI	APPLICATION OF ETHICAL CODES TO THE FIELD OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY	83-90
Sercan KARA Mehmet Ata DEMİR	ETHICAL SENSITIVITY OF NURSES AND INFLUENCING FACTORS: A SYSTEMATIC REVIEW	91-92
Yasemin AYDIN KARTAL Aleyna BULUT Sema AKER	SPIRITUAL AND ETHICAL VALUES OF MIDWIFERY STUDENTS AND THEIR VIEWS AND ATTITUDES TOWARDS UTERUS TRANSPLANTATION: A QUALITATIVE STUDY	93-103
Selma AYDIN BAYRAM	ETHICAL ISSUES IN TECHNOLOGY DESIGN AND PRODUCTION PROCESS: HUMAN-COMPUTER INTERACTION (HCI) AND GENDER FACTOR	104-105
Günce DEMİR Sabri Cihan MAVİ	EXAMINING THE EFFECT OF COMPULSORY ETHICS COURSE IN POSTGRADUATE EDUCATION ON STUDENTS' ACADEMIC ETHICS CONSCIOUSNESS	106-112
Bülent Uğur KOCA	THE EFFECTS OF JOHN DEWEY'S ETHICAL VIEW ON THE CONCEPT OF EDUCATION	113-124
Silva İBRAHİMİ Arjan ÇURİ İlda KASHAMI Giorgia MAZZARINI Ervin İBRAHİMİ	A SYNTHESIS BETWEEN COMMUNITY- BASED INTERVENTION AND INTEGRATIVE JUSTICE FOR SOCIAL WELFARE	125
Scholar Anjali Raghav	SEXUAL ABUSE AGAINST CHILDREN: ISSUES & CHALLENGES	126
ARSENI Igor	DEFINITION OF COURT AS A TYPE OF COURT DECISION IN THE SYSTEM OF OPTIMIZATION OF CIVIL PROCEEDINGS	127-130

Nguyễn Thị	THE INVALIDITY OF CIVIL TRANSACTIONS DUE TO BREACH CONTRAVENTION OF SOCIAL ETHICS UNDER THE CURRENT VIETNAM CIVIL CODE	131-136
Milena Apostolovska -Stepanoska Vasko Naumovski Marija Nikolova	ETHICS IN THE PHARMACY	137-145
Irina-Ana DROBOT	CONTEMPORARY ETHICAL DILEMMAS	146-155
Shahi Shaika	ETHICS IN PHOTO JOURNALISM: A STUDY OF VISUAL REPRESENTATION OF REALITY	156
Elysia Anindya Indriani Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA Muhammad SHULTHONĪ	CONSUMPTIVE BEHAVIOR THROUGH ONLINE SHOPPING IN TEENAGERS	157
Lia Sofiatun NISA Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA Muhammad SHULTHONĪ	MARKETPLACE DEVELOPMENT IN MARKETING STRATEGY	158
Febby Febriyani KHARISMA Muhammad SHULTHONĪ Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	LISTENING TO MUSIC CAN INCREASE STUDENTS' FOCUS AND PRODUCTIVITY IN WORKING ON ASSIGNMENTS	159
Givan Mauzarima Fortuna Muhammad SHULTHONĪ Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	SPIRITUALITY AND RELIGION: A LITERATURE REVIEW	160
Naila Tamamil Asna Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA Muhammad SHULTHONĪ	ONLINE BUYING AND SELLING BUSINESS	161
Diah RAHMAWATI Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA Muhammad SHULTHONĪ	LITERATURE STUDY OF PRODUCTION THEORY IN PERSPECTIVE MUSLIM SCIENTIST IMAM AL GHAZALI	162
Erni Widya NINGRUM Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	SWEAR WORDS IN COMMUNICATION	163
Mustofiatul AINI Muhammad SHULTHONĪ Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA	ANALYSIS OF STUDENT PERCEPTIONS OF UIN K.H. ABDURRAHMAN WAHID PEKALONGAN AGAINST THE APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS	164
Nur OKUTAN	ANTICIPATION OF MORAL REPROACH AS PRECURSOR OF UPWARD MOBBING	165-166

Eray YAĞANAK	"LOVE YOUR NEIGHBOR AS YOURSELF": IS ALTRUISM ALWAYS "GOOD"?	167-173
Habibullah AKINCI	THE STATUS OF SOCIAL WORK ETHICS COURSE IN SOCIAL WORK CURRICULUMS	174-180
Meryem VURAL ŞAHİN Meltem UĞURLU	WOMEN-CENTERED CARE AND ETHICS UNDER THE LEADERSHIP OF THE MIDWIFE	181-182
Meltem UĞURLU Meryem VURAL ŞAHİN	POST ABORTION CARE AND ETHICAL ISSUES	183-187
İlknur KAHRİMAN Şura DAL	DETERMINING THE ETHICAL ATTITUDES OF NURSES WORKING IN PEDIATRIC CLINICS IN NURSING CARE	188-195
Semra NAVRUZ VARLI Aleyna BATMAN Aslı YILMAZ Ayşegül SEFEROĞLU Dilay DİZDAR Hatice Melike YILMAZ Özge TUNÇ Sevil TEKİN	ETHICAL EVALUATION OF SOCIAL MEDIA ACCOUNTS OF DIETITIANS	196-202
Sercan KARA Aylin ÖZAKGÜL	INDIVIDUAL HYGIENE PRACTICES AND ETHICS	203-204
Sema AKER Yasemin AYDIN KARTAL Aleyna BULUT	A QUALITATIVE STUDY ON MIDWIVES' ETHICS OF SELF-FORGIVENESS IN TRAUMATIC OBSTETRIC EVENTS: PERFECT GUILT	205-211
John Erwin P. Pedroso John Patrick B. Magbato	LEADERSHIP INVOLVEMENT OF STUDENT LEADERS FROM COLLEGE OF EDUCATION	212
John Erwin P. Pedroso Fides Anna Notes Mary Princess Ferrer Leony Cris Jardeleza Christian Bryle Estuya	SOCIAL MEDIA AS A COPING TOOL AMONGST SOCIAL STUDIES PRE-SERVICE TEACHERS	213
Albert Jan Gordon Jinky Mae Porras	USES OF FILMS IN TEACHING SOCIAL STUDIES TOPICS IN PHILIPPINES PUBLIC SECONDARY SCHOOLS	214

John Erwin Pedroso Charisse Gicole Anthony Sarches	LEARNING LOCAL CULTURE AND HISTORY THROUGH MUSEUM VISITS: A REFLECTION OF PRE-SERVICE SOCIAL STUDIES TEACHER	215
John Erwin Prado Pedroso Khathe Aponte Reyken Chiefe Willmi Grace Juanico	A QUALITATIVE INVESTIGATION OF TIME MANAGEMENT INTERVENTIONS FOR WORKING STUDENTS IN THE PHILIPPINES TO BALANCE ACADEMICS AND WORK	216
John Erwin Prado Pedroso Jhon Mico Odango Thad Klio Paolo Nonles	CHALLENGES IN BALANCING TWO ROLES: WORKING STUDENT AND ACADEMIC STUDENT	217
Faradiba Syabana Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	PUBLIC SATISFACTION WITH PUBLIC SERVICE	218
Vira putri widianti Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA IN PROMOTING BRIDAL MAKE-UP BUSINESSES: A CASE STUDY OF MICRO BRIDAL MAKE-UP ENTREPRENEURS	219
Sofiyanti KARIMAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	ANALYSIS OF THE EFFECT OF THE PKH SOCIAL ASSISTANCE PROGRAM ON COMMUNITY WELFARE IN WRINGINAGUNG VILLAGE	220
Ismahatul Hanifah Dr. H. Tamamudin Hendri Hermawan Adinugraha	PLANNING : LITERATURE REVIEW	221
Moh. Kholis Affandi Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan Adinugraha	BUSINESS ETHICS FROM AN ISLAMIC PERSPECTIVE	222
Yulia Dewi ARIYANTI Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	THE INFLUENCE OF EDUCATION ON THE DEVELOPMENT AND ECONOMIC GROWTH OF SOCIETY	223
Susi WULANDARI Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	VARIOUS APPROACHES IN ISLAMIC STUDIES	224
Fitroh Frahyanti Abdul Ghofar Saifudin Hendri Hermawan ADINUGRAHA	ISLAMIC BUSINESS ETHICS IN A REVIEW OF THE QURAN AND HADITH	225

Hava TAHTALIOĞLU	THE PLACE OF ETHICS IN ACTIVATING THE MERIT SYSTEM IN PUBLIC PERSONNEL MANAGEMENT	226-243
Neslişah ÖZDEMİR	ETHICS OF COUNTERFEITING AND PIRACY: A BIBLIOMETRIC STUDY	244-252
Hüseyin YILMAZ	READING THE CONCEPT OF WORK ETHICS THROUGH AKHISM TRADITION	253-254
Selda TUNÇ SUBAŞI	USE OF VISUAL DATA IN SCIENTIFIC RESEARCH AND VISUAL ETHICAL DISCUSSIONS	255-256
Gülay ASİT Ümmü Altan BAYRAKTAR	INTERNET JOURNALISM AND ETHICS: JOURNALISM PRACTICES OF THE TRNC PRESS REGARDING THE 6 FEBRUARY 2023 KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKE	257-258
Osman ARASLI	VISUAL PRODUCTION OF SOCIAL INEQUALITIES IN THE CONTEXT OF ALGORITHM ETHICS: THE EXAMPLE OF AFGHAN REFUGEES IN GOOGLE SEARCH ENGINE IMAGES	259-260
Osman ARASLI	MAINSTREAM MEDIA'S APPROACH TO THE PHENOMENON OF VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF JOURNALISM ETHICS	261-262
Ali KARAKAYA	THE 'POWER' STRUGGLE BETWEEN TECHNOLOGY AND ETHICS	263-264
Celil ÜNAL	ETHICS EDUCATION IN PUBLIC RELATIONS: A READING THROUGH SYLLABUS	265-267
Antika PUTRI Muhammad SHULTHONİ Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON YOUTH'S MENTAL HEALTH	268
SILKA FAROIDA	MARKETING STRATEGY ANALYSIS IN DEVELOPING PRODUCT SALES AT SHOP UNGGUL JAYA PEKALONGAN	269

ANNISA PUTRI AULIA Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	UNDERSTANDING HUMAN BEINGS THROUGH PHILOSOPHICAL DIMENSIONS	270
Prafasta Vika AGUSTINA Achmad Tubagus SURUR Hendri Hermawan ADINUGRAHA	THE APPLICATION OF ISLAMIC WORK ETHIC IN ILLEGAL COSMETICS BUSINESS	271
Fira AULIA Hendri Hermawan ADINUGRAHA	ANALYSIS OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS AND HALAL LABELING IN PURCHASING DECISION MAKING IN E-COMMERCE IN PEKALONGAN	272
Naila ABIDAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA	HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN HALAL TOURISM: CASE STUDY OF ISLAMIC TOURISM DESTINATIONS IN INDONESIA	273
Ragil Ayu Prasiska Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	THE ROLE OF MSME IN IMPROVING THE ECONOMIC WELFARE OF VILLAGE COMMUNITIES	274
Fradisa Bunga Riskia Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	ANALYSIS OF THE BEHAVIOR OF KAJEN MARKET TRADERS IN PEKALONGAN CITY ACCORDING TO A REVIEW OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS	275
Kiki Arsi Wijayanti Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	QUALITY OF SERVICE TO CUSTOMERS	276
Saifty Rahma ZAHIDAH Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	UNDERSTANDING THE ASPECTS OF THE QURAN AND HADITH IN THE CONTEXT OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS	277
Shelly Rafanda Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	THE EFFECT OF USING E-COMMERCE PLATFORM ON OFFLINE STORE	278
Rahma Atia Rizqi Muhammad Sultan Mubaraok Hendri Hermawan ADINUGRAHA	ISLAMIC ECONOMIC PERSPECTIVE ON THE VALUE OF KNOWLEDGE IN THE JOINT RESPONSIBILITY SYSTEM OF SHARIA FINANCIAL INSTITUTIONS	279
DHINI PUSPITA Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad Sultan Mubaraok	EPISTEMOLOGY OF ISLAMIC ECONOMIC SCIENCE ANALYSIS OF SCIENCE PHILOSOPHY PERSPECTIVES	280
Mita Lus Hendri Hermawan ADINUGRAHA Muhammad SHULTHONI	PROSPECTS AND EFFORTS TO DEVELOP MANGROVE TOURISM IN MULYOREJO ASRI VILLAGE	281

Afifa Nur HASANAH Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO THE BUYING AND SELLING TRANSACTION SYSTEM STREET VENDORS IN KAJEN SQUARE	282
Saifty Rahma ZAHIDAH Abdul Ghofar SAIFUDIN Hendri Hermawan ADINUGRAHA	THE IMPORTANCE OF HAVING A BUSINESS ETHICS ATTITUDE IN ISLAM IN REVIEW OF THE ASPECTS OF THE KORAN AND THE HADITH	283
Erwin John P. Pedroso Yesha Faith R. Deocera Donna Pearl S. Saragena	RACE AGAINST THE CLOCK: FACTORS AFFECTING TIME MANAGEMENT OF COLLEGE STUDENT JOURNALISTS	284
John Erwin P. Pedroso Germaine Joy L. Tubid.	HOWARD KAPLAN'S THEORY OF SELF-DEROGATION & ITS RELEVANCE TO JUVENILE DELINQUENCY ON PERSONAL DEVELOPMENT	285
John Erwin Prado Pedroso Roger M. Sibag Jr. Josiah Joachim G. Gepana	A QUALITATIVE INQUIRY ON THE FACTORS RELATED TO STUDENTS' DISENGAGEMENT IN LEADERSHIP ROLES	286
Angelica Marie Moreno Clara Belle Ponesto	ENVIRONMENTAL CARE AND PROTECTION INITIATIVES OF COMMUNITY YOUTH LEADERS	287
Berks Joseph Tan	APPROACHES OF LEADERSHIP MENTORS ON TEACHING STUDENT LEADERS IN A PHILIPPINE PUBLIC SCHOOL: A QUALITATIVE STUDY	288
Hadwin Charli Durai.S Saima Murad Hira Lal	A QUALITATIVE STUDY ON ETHICS FOR TEACHING FACULTY	289
Fatma SERDAROĞLU	AN ETHICAL PERSPECTIVE ON NURI BILGE CEYLAN'S FILM WINTER SLEEP	290
Stephen Ayemwenre AIGBODUWA Wasiu Olayinka ODUGBEMI	ASSESSMENT OF APPROPRIATE INSTRUCTIONAL RESOURCES FOR IMPROVING TEACHING AND LEARNING OF BUILDING AND WOODWORK TECHNOLOGY TRADE IN IMO STATE TECHNICAL COLLEGES	291-297

Bettahar Lamia Alioui Salaheddine	IDENTIFY SOME OF THE BIOMECHANICAL VARIABLES THAT INFLUENCE THE SKILL PERFORMANCE OF OVERHEAD HITTING IN VOLLEYBALL	298
Muhammad Adam Muqris Muhd Safwan Sajani Christern JJ Andy Junior Jason Nelson Muhammad Danish Ammar Bin Mohd Rusmisham Muhammad Noor Syakir Azfar Bin Noor Sahin	SPOT & STOP: COMBATING SCAMS THROUGH INFORMATION LITERACY	299
Avijit Sarkar Tania Sur Roy	EDUCATIONAL GAMIFICATION FOR TEACHING LEARNING INSIDE CLASSROOM – A BRIEF DISCUSSION ON ETHICS AND VALUES	300
Mansur Shehu	APPRAISING THE ETHICAL ISSUES OF EARLY CHILDHOOD CARE AND EDUCATION IN KATSINA-STATE NIGERIA	301
Nilofer Khan S. S. Thakur	THE IMPACT OF LOVE IN NICHOLAS SPARKS' THE NOTEBOOK: A REFLECTION ON ENDURING LOVE AND HOPE	302
Ragil Ayu Prasiska Abdul Ghofar Saifudin Hendri Hermawan Adinugraha	APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO ONLINE BUSINESS IN THE REVIEW OF THE QURAN AND HADISTH	303
Wafika ERININDA Muhammad SHULTHONI Hendri Hermawan ADINUGRAHA	UNDERSTANDING ISLAMIC BUSINESS ETHICS THROUGH REFERENCES TO THE QURAN AND AL HADITH	304
Esti Oktawiningsih Hendri Hermawan ADINUGRAHA Achmad Tubagus Surur	ECONOMIC VERSES AND HADITHS; WORK ETHIC	305
Ihor PONOMARENKO Dmytro PONOMARENKO	ETHICAL STANDARDS IN THE INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SOCIAL MEDIA MARKETING	306
Zohaib Hassan Sain	CHAT GPT: A TECHNOLOGICAL SOLUTION OR DILEMMA FOR THE EDUCATION SYSTEM IN 2023	307
Zohaib Hassan Sain	REVITALIZING EDUCATION IN PAKISTAN: CHALLENGES AND RECOMMENDATIONS	308

Roland Lami	LEADERS' DISCOURSE DURING THE ELECTORAL CAMPAIGN	309-311
Evis Garunja	THE RELATION BETWEEN PUBLIC ADMINISTRATIONS AUTHORITY AND ETHICS IN ALBANIA	312
Alexandrov V.S.	ETHICAL PRINCIPLES OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD OF DATA PROCESSING	313
Bilkisu Muhammad Bashir Bello Shehu Bello Hadiza Aliyu Umar Zayyanu Yunusa	STUDENTS EMOTION CLASSIFICATION USING DEEP LEARNING TECHNIQUES	314-319
Rafindadi Ibrahim Saad	COMPARATIVE EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT IN COMPUTER SCIENCE AT A FEW CHOSEN PRIVATE AND PUBLIC SCHOOLS IN KADUNA STATE'S ZARIA LOCAL GOVERNMENT AREA	320
Monika Rani Shivam Rajput	PHARMACY AUTOMATION IN HEALTHCARE SYSTEM	321
Mohanad Hazim Halboos Aayad Ammar Sayhood	ETHICAL ISSUES IN ENVIRONMENTAL CONSERVATION FROM POLLUTION AND CLIMATE CHANGE	322
Shanza Abbas Aqsa Abbas	ETHICS OF CLIMATE CHANGE	323
Ammara Kaynat Ayesha Mehmood	RETHINKING ECOSYSTEM & ENVIRONMENTAL ETHICS	324
Malihe JAHANI Sedighe JAHANI	A REVIEW OF ENVIRONMENTAL ETHICS AS A SOLUTION TO PRESERVE NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT	325
Udayangani Kumari Thalaspitiya	THE IMPACT OF PSYCHOLOGICAL CONTRACTS ON EMPLOYEE ENGAGEMENT: STUDY OF NON-EXECUTIVE EMPLOYEES IN SUB-CONTRACTOR COMPANIES IN THE TELECOMMUNICATION INDUSTRY IN COLOMBO DISTRICT IN SRI LANKA	326

Ananda Majumdar	ETHICS OF TRUST' FOR HUMAN ACTIVITY AND MORAL STANDARD	327-332
AYESHA HAFEEZ MAHMOOD ALAM	MULTIPLE-SCREEN ADDICTION, SLEEP QUALITY AND ACADEMIC BURNOUT IN UNIVERSITY STUDENTS	333
Sobhan GHEZLOO Fuat INCE Ehsan Shamsi GOOSHKI Arman ZARGARAN	BORZOUYEH, A PIONEER IN MEDICAL ETHICS IN THE 6TH CENTURY	334
Bindu Bharathi Fadiyah Jadid Alanazi	A QUASI-EXPERIMENTAL STUDY TO ANALYZE THE EFFECT OF HIGH-IMPACT PRACTICES AMONG FINAL YEAR BACHELOR SAUDI NURSING SCIENCE STUDENTS OF NORTHERN BORDER UNIVERSITY	335
Vadim LAVRIVSKY	THE VALUE SYSTEM IN THE FIELD OF LAW	336
Juljana LAZE	AN ANALYSIS ON SOME PRINCIPAL ISSUES ON ETHICAL COMMUNICATION	337
Adem GÜNEŞ	OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN IMAM-HATIP SCHOOLS ON VOCATIONAL ETHICS AND UNETHICAL BEHAVIORS	338-349
Ümran GÖRÜGEN Emine ŞENYUVA Nazik YALNIZ	ETHICAL APPROACH LEVELS OF HEALTH PROGRAM STUDENTS TAKING PROFESSIONAL ETHICS COURSES	350-351
Mihriban ÜSTÜNER Yusuf Bahri GÜNDOĞDU	TRACES OF VIRTUE ETHICS IN ANCIENT PERIOD: THE EXAMPLE OF PLATO	352-363
Tuna YILDIZ	ETHICS COMMITTEE APPROVAL IN FOLKLORE STUDIES	364-365
Özge Nur MUSLU	THERAPIST SELF-DISCLOSURE: AN EVALUATION IN ETHICAL CONTEXT	366-375
Alpagu KAMRAN	THE NATURE OF RELIGIOUS BELIEF AND A MORAL PARADOX	376-381

Melda Medine SUNAY Emel ÖZKAN	TRAINING IN CHILD SOCIOLOGY AS A PROFESSION	382-387
Melda Medine SUNAY Fatih ERGİN	ETHICS AND POLITICS	388-395
Sedat YAZICI	NEUROLOGY AND MORAL PHILOSOPHY: SOME METHODOLOGICAL CRITICISMS	396-400
Sedat YAZICI Aslı YAZICI	MORAL PHILOSOPHY, MORAL PSYCHOLOGY, AND NATURALIZED ETHICS	401-405
Muhammed Veysel BILICI	SOCIAL CHANGE AND MORAL THEORIES: A CRITIQUE OF MODERN MORAL DISCOURSES	406-407
Ömer Faruk OCAKOĞLU	LAW, ECOLOGY OF LAW AND ETHICAL DEBATES	408-409

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ÖĞRETMEN BAKIŞIYLA UZAKTAN EĞİTİMDE ETİK KODLAR: ÖĞRETMEN PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME

Dr. Cemal TATLI

Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ORCID: 0000-0002-3261-394X

ÖZET

Eğitim uygulamalarının her aşamasında etik kodların titizlikle göz önünde bulundurulması, öğrenme sürecinin kalitesini belirleyen önemli bir etkidir. Etik değerlerin rehberliğinde yapılan planlamalar, öğrencilerin adaletli bir ortamda eğitim almalarını sağlamakta ve bu da öğrenme motivasyonlarını artırmaktadır. Öğretmenlerin etik standartlara uyması, toplumsal bir sorumluluk anlayışının da bir yansımasıdır. Bu şekilde, eğitimdeki etik yaklaşım, öğrencilerin karakter gelişimine olumlu bir katkı sağlamakta ve onları dürüst, saygılı bireyler olarak yetiştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda çalışmada, uzaktan eğitim sürecinde bir öğretmenin ders tasarımı, içerik oluşturma, öğrenme-öğretme ve değerlendirme aşamalarında göz önünde bulundurması gereken etik kuralların öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi desenlerinden olgubilim kullanılmıştır. Bu doğrultuda farklı okullarda görev yapan ve uzaktan eğitimle ders verme tecrübesine sahip olan 12 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu analiz sürecinde, görüşme soruları temel alınarak 4 tema oluşturulmuştur. Bu çerçevede kodlar belirlenmiş, benzer kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Öğretimin planlanması teması altında planlama, iletişim ve öğrenci olmak üzere üç temel kategori belirlenmiştir. Ders içeriği hazırlama temasında bilimsellik ve telif hakları olmak üzere iki temel kategori oluşturulmuştur. Dersin işleniş temasında öğretmen rolleri ve öğretmen niteliği olmak üzere iki temel kategori belirlenmiştir. Sınama durumları temasında ise geri dönüt, güncellik, öğrenci hazırbulunuşluğu, güvenilirlik ve geçerlilik kategorileri oluşturulmuştur. Etik değerlerin dikkate alındığı bir eğitim süreci, öğrencilere etik davranışların örnek alınması konusunda ilham vereceği açıktır. Bu bağlamda araştırma sonuçları, öğretmenlerin etik değerlere dayalı bir eğitim ortamı oluşturabilmek için hangi alanlarda dikkatli olmaları gerektiğini belirleyerek, eğitim kalitesini artırmak adına önemli bir yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik Kodlar, Uzaktan Eğitim, Uzaktan Öğretim, Olgu Bilim

ETHICAL CODES IN DISTANCE EDUCATION FROM A TEACHER'S PERSPECTIVE: A REVIEW FROM TEACHER PERSPECTIVE

ABSTRACT

The rigorous consideration of ethical codes at every stage of educational practices is an important factor determining the quality of the learning process. Planning guided by ethical values ensures that students receive education in a fair environment and this increases their motivation to learn. Teachers' adherence to ethical standards is also a reflection of a sense of social responsibility. In this way, the ethical approach in education makes a positive contribution to students' character development and enables them to grow up as honest and respectful individuals. In this context, the study aimed to determine the ethical rules that a teacher should consider in the course design, content creation, learning-teaching and evaluation stages of a distance education process in line with teacher views. In the study, phenomenology, one of the qualitative research method designs, was used.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In this direction, interviews were conducted with 12 teachers who work in different schools and have experience in teaching with distance education.

The data obtained from the interviews were analyzed by content analysis method. In this analysis process, 4 themes were created based on the interview questions. Within this framework, codes were determined and categories were created by combining similar codes together. Under the theme of planning instruction, three main categories were identified: planning, communication and students. Under the theme of preparing course content, two main categories were created: scientificity and copyrights. Under the theme of course delivery, two main categories were identified: teacher roles and teacher qualifications. In the theme of testing situations, the categories of feedback, timeliness, student readiness, reliability and validity were created. It is clear that an educational process in which ethical values are taken into account will inspire students to take ethical behaviors as an example. In this context, the results of the research will be an important guide to improve the quality of education by determining in which areas teachers should be careful in order to create an educational environment based on ethical values.

Keywords: Ethics, Ethical Codes, Distance Education, Distance Teaching, Case Study

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

AKADEMİK DAVRANIŞ ETİĞİNDE YENİ BİR KAVRAM OLARAK GÖREVSSEL VE YETKİSEL ÖRTÜK PSİKOLOJİK ŞİDDET

Prof. Dr. Elif KARAGÜN

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

ORCID: 0000-0003-1974-4117

ÖZET

Amaç, bir çalışma yapılırken araştırma etiği yanında akademik yaşam içerisinde görevler sürdürülürken; psikolojik şiddetin bir uzantısı olarak örtük işleyen ve yeni bir kavram olarak; görevsel- yetkisel örtük psikolojik şiddet kavramına dikkat çekmektir. Akademik ortamlarda çok önemli olan etik değerlerin içselleştirilmesi için bir tür beyin fırtınası yaratmak ve ilgili literatürü gözden geçirmektir. Bilimsel bilginin üretim yeri olan akademide; nesnel bilginin yanı sıra; insana, doğaya ve çevreye saygılı, dürüst, objektif meslek uzmanlarının yetiştirilmesi önemlidir. Etik değerlere sahip meslek insanlarının yetiştirilmesiyle topluma; kaliteli, bilimsel ve eşitlikçi hizmetler sunulmuş olacaktır. Bu açıdan eğitimci kimliğiyle rol model sorumluluğu bulunan akademisyenlerin araştırma etiği yanında davranış etiği hakkında bilgilendirilmeleri gereklidir. Davranış etik ihlali içerisinde yer alan ve psikolojik şiddetle benzerlik gösterse de görevli ve yetkili olunan konularda şiddet yaklaşımı izlendiğinden psikolojik şiddetten farklı değerlendirilmiştir.

Yapılan görevde çalışılan kişilere yönelik tekrarlanmanın kısıtlılığı nedeniyle de mobbingden ayrıldığı düşünülmüştür. Belirtisi sahip olunan görevin getirdiği yetkilerini; birini üzme, istediğini yapmak ve bu yetkisini karşısındakine güç gösterisinde bulunmak, istemediğini yaptırmak, suskun bırakmak için kullanmaktır. Bu davranış yöneticilikte olabildiği gibi bir jürideki görevde içerisinde de olabilmektedir. Tüm bu açılardan bakıldığında akademi gibi görev ve yetkili olunan alanlarda ortaya çıkan ve görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddetin bilimsel açıdan kongrede değerlendirilmesi istenmiştir. Bu düşüncelerden hareketle öncelikle görevsel- yetkisel örtük psikolojik şiddetin belirtilerinden söz edilecek. Bu şiddetin; üretken yaratıcı genç bilim insanlarının yetişmesi önünde bir engel ve rol model eğitimci kimliğiyle uyumsuz etik dışı bir davranış sorunu olduğu ortaya konulacaktır. Bilim insanı kimliğini edinmiş bireyden; görev ve yetki alanlarında yasalara uygun, objektif ve bilimsel tutum içerisinde karar alması beklentisi hatırlatılacaktır. Literatür eşliğinde akademide bilim insanlarının gösterdiği görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddet içeren etik dışı davranışların; sosyal, bilimsel ve özellikle de psikolojik sonuçlarından söz edilecek. Alınması gereken önlemler ve izlenmesi gereken doğru yaklaşımlara dikkat çekilerek kongrede konunun etik uzmanlarca tartışılarak yeni çalışmalara yol gösterici olunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademi, Etik Davranış, Psikolojik Şiddet, Görevsel-Yetkisel Şiddet, Örtük Şiddet

TASK-AUTHORITATIVE IMPLICIT PSYCHOLOGICAL VIOLENCE AS A NEW CONCEPT IN ACADEMIC BEHAVIOR ETHICS

ABSTRACT

In addition to research ethics, the aim of this study is to draw attention to the concepts of task-authoritative violence as a new concept that operates implicitly as an extension of psychological violence while carrying out tasks in academic life. It is to create a kind of brainstorming and review the relevant literature for the internalization of ethical values, which are very important in academic environments.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In academia, which is the place of production of scientific knowledge, it is important to train honest, objective professionals who respect human, nature and the environment as well as objective knowledge. By raising professional people with ethical values, quality, scientific and egalitarian services will be provided to the society. In this respect, academicians who have role model responsibility with their educator identity should be informed about behavioral ethics as well as research ethics. Although behavioral ethics is a violation of ethics and is similar to psychological violence, it is evaluated differently from psychological violence since violence approach is followed in matters of authority and duty.

It is considered to be differentiated from mobbing due to the limitation of repetition towards the people working in the task. The symptom is to use the authority of the position to upset someone, to do what one wants, and to use this authority to show power to the other person, to make them do what they do not want, to keep them silent. This behavior can also occur in management or in a jury duty. From all these perspectives, it is desired to evaluate the task-authoritative implicit psychological violence that occurs in areas of duty and authority such as academia from a scientific perspective in the congress. Based on these thoughts, the symptoms of task-authoritative implicit psychological violence will be mentioned. It will be revealed that this violence is an obstacle to the training of productive creative young scientists and an unethical behavior problem that is incompatible with the identity of a role model educator. The individual who has acquired the identity of a scientist will be reminded of the expectation to make decisions in accordance with the law, objectively and scientifically in their areas of duty and authority.

The social, scientific and especially psychological consequences of the unethical behaviors of scientists in academia, which include duty and authority implicit psychological violence, will be discussed in the light of the literature. By drawing attention to the measures to be taken and the correct approaches to be followed, the congress will discuss the issue by ethical experts and guide new studies.

Keywords: Academia, Ethical Behavior, Psychological Violence, Task-Authoritative Violence, Covert Violence

1.GİRİŞ

Literatüre bakıldığında insanın insana uyguladığı ve karşısındakini, yıldırma, üzme, hırpalama amacıyla yapılan ve tanımlarındaki bazı ayrıntılarıyla birbirinden ayrılan; saldırganlık, şiddet, istismar, ihmal ve zorbalık gibi pek çok kavrama olduğu. Bu kavramların farklı alanlarda ve gelişim düzeylerinde görülmesine göre değişik isimlendirildiği görülür.

İnsanın doğasında yer alan, türünün devamlılığı, yaşamın korunması temeline dayanan ve doğuştan getirilen saldırganlık, tüm bu kavramların en başında yer alır. Çoğu zaman saldırganlıkla iç içe geçerek karıştırılan, ancak bazı açılardan değişiklik gösteren şiddet ise saldırganlıktan temel alır. Şiddetle ilgili tanımlar incelendiğinde kasıtlı bir şekilde başkasına güç uygulanması ve maruz kalan kişide de bu güç uygulanmasının getirdiği; yaralanma, ölüm ve psikolojik sorun ve sonuçların olması veya bunun olasılık dahilinde bulunması olarak tanımlanmıştır (Ayan, 2007). Literatürde yer alan, psikolojik, ekonomik, cinsel ve fiziksel saldırı gibi şiddet türleri dışında; sözel tepkiler, hatta tepkisiz kalmak veya kaçınmak gibi durumların da şiddet olarak değerlendirildiği görülmüştür. (Mutlu, tarih yok)

Şiddete maruz kalan kurbanların ortak özelliği olarak; diğer bireylerden daha güçsüz, sakin, kaygılı ve güvensiz, güç uygulandığında ağlama, geri çekilme veya sessiz kalma, korkma tepkisi gösterdikleri, dış dünyayı ve kendisini olumsuz algıladıkları, kaygılı bekleme içinde oldukları için de dikkat dağınıklığı görülebileceği bildirilmiştir (Gökler, 2009; Kumpulainen, 2001; Walter ve Coursol, 1996).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Orantısız güç kullanma olarak açıklanan zorbalık (Pişkin, 2002) konusundaki ilk çalışmaların Olweus tarafından yapıldığı ve “*bir grubun sergilediği şiddet*” anlamına gelen “*mobbing*” sözcüğünün 1970’li yıllarda kullanıldığı, sonrasında 1980’li yıllarda bu terimin okuldaki zorbalık davranışlarını tam karşılamaması nedeniyle yerine “*bullying*” terimi kullanıldığı belirtilmiştir (Ayan, 2007).

Daha çok iş yerlerinde ortaya çıkan mobbing , Türk dil kurumu sözlüğünde “bezdiri” şeklinde açıklanmıştır. İlk defa Avusturyalı Lorezin hayvanlar üzerinde yaptığı çalışmalarda ortaya konmuştur (Pousard ve Çamuroğlu, 2009). 1980’li yıllarda ise İsveçli psikolog Heinz Leyman iş yaşamına uyarlayarak, iş yerindeki düşmanlık ve saldırganlık içeren davranışlar için kullanmıştır. Bir birey tarafından olduğu gibi grup halinde karşısındakine yönelik saldırı olarak da değerlendirilmiştir (Kırel, 2008; Çobanoğlu, 2005). İşyerlerinde ortaya çıkan psikolojik tacizde; mobbingi uygulayanlar (saldırganlar, tacizciler), Mobbinge maruz kalan mağdurlar (kurbanlar) ve izleyiciler olmak üzere üç tip roller olduğu açıklanmıştır (Tınaz, 2006).

Mobbing, farklı şekillerde dışa vurulan farklı şiddet belirtileri içerdiği ve engellenmediği takdirde olumsuz bazı psikolojik etkiler yaratarak sonuçları itibariyle ciddi iş kayıplarına yol açtığı belirtilmektedir (Tınaz, 2006; Tutar 2015).

Mobbingin nedenlerine bakıldığında ise; rol çatışmalarının artmış olması, işteki kontrollerinin az veya çok olması, negatif bir yönetim, çatışmalar, her iki tarafın kişilik özellikleri, düşmanca örgüt kültürü ve iklimi, iş ve yönetimdeki değişimler, rol çatışması ve belirsizliği, liderin düşük iş tatmini, umursamaz ve otokratik tarzı, negatif çevre, kontrol ve otonomi yoksunluğu olduğu belirtilmiştir (Beswick, Gore ve Palferman, 2004). Mobbing uygulayıcılarının düşmanlıktan zevk aldıkları, düşmanlık duygularının yüksek olduğu, ilgi açlığı çektikleri, zayıf kişilik ve silik karakterli oldukları için övgüye ihtiyaç duydukları (Tınaz, 2008), ayrıca yetersiz liderlik, kıskançlık, saldırgan ve baskı gibi davranışlar nedeniyle gösterildiği ve mağdurun; depresyon, stres gibi psikolojik sorunlarını arttırdığı belirtilmiştir (Zapf, 1999).

Mobbinge ilgili hukuki düzenleme ilk kez 1994 yılında İsveç’te görülmüştür. Türkiye’de ise Psikolojik taciz ifadesi ilk kez Türk Borçlar Kanununda ‘İşçinin kişiliğinin korunması’ başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemede işçinin işverenine sadık olması, işverenin de işçisinin güvenli ve konforlu çalışmasını sağlaması gerektiği, işverenin bu düzenlemede yer alan maddelere aykırı hareket etmesi halinde sözleşmeye uymadığı için sorumluluğunun olacağı yer almıştır (Bilge, 2016). Yine belirli bir süre sistematik ve kasıtlı bir şekilde çalışanların; aşağılanması, küçümsenmesi, dışlanması, kişilik ve saygınlıklarının zedelenmesi, kötü muamele gösterilmesi, yıldırılması gibi durumlarla oluşan psikolojik tacizin önlenmesinin hem iş sağlığı ve iş güvenliği hem de çalışma barışının geliştirilmesi açısından çok önemli görülerek farkındalık ve önleyici çalışmalar yapılması gerektiği bildirilmiştir (Resmi Gazete, 2011).

Tüm bu açıklamalar göz önüne alındığında mobbing; planlı bir şekilde sürekliliği olan, karşısındaki kişilerin özgüvenini hedef alarak bezdirecek şekilde psikolojik ve fiziksel olumsuz tutumlarla kendini gösterdiği ileri sürülmüştür (Komisyon raporu, 2011). Yani iş yerinde çalışanlar arasında gerçekleşen ve birinin diğerini yıpratmak amacıyla yapılan bütün olumsuz davranışları mobbing olarak değerlendirebiliriz.

Yine Anayasa’nın 49. maddesi ‘Devlet’i çalışana çalışma özgürlüğünü sağlamada sorumlu tutmuş (Resmi gazete, 2011) olsa da literatürde yer alan verilere bakıldığında kamu sektöründe çalışanların diğer kurumlara oranla % 14’ünün mobbinge daha fazla maruz kaldığı bildirmiştir (Yılmaz, Ergun Özler ve Mercan, 2008). Özellikle insana çok ihtiyaç duyulan; ulaşım, iletişim, sağlık ve eğitim gibi alanlarda %12 oranında mobbinge maruz kaldığı açıklanmıştır (Yüce Türk ve Öke, 2005).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Leymann'a göre olumsuz davranışların mobbing kapsamında değerlendirilebilmesi için; haftada en az bir kez olacak şekilde 6 ay boyunca sürmesi, "belirgin bir hedefe yönelik ve bu davranışlara maruz kalan mağdurun baş etmekte zorlanması gerekmektedir (Solmuş, 2005).

Tüm bu literatür bilgileri ışığında bakıldığında eğitim kurumu olan üniversitelerde akademik ortamda da mobbing davranışına diğer alanlarda olduğu gibi rastlanılmaktadır. Akademide mobbing tanımına uyan, yani maruz kalan kişilerde sorun yaratacak şekilde zorlayıcı ve rahatsız edici davranışlara en az 6 ay boyunca sistemli bir şekilde haftada bir kez maruz kalanların yanında, 6 ay sürmeyen ve düzenli olarak haftada bir olmayan ancak uzun zaman diliminde farklı şekillerde ortaya çıkan ve kişinin psikolojik ve fiziksel sağlığını bozan bazı davranışlara maruziyet olduğu da görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı da; sonuçları açısından mobbinge maruziyet durumunda görülen belirtilere benzer, ancak mobbingin süresi ve düzenli bir şekilde haftada bir olması gerektiğine ilişkin tanıma uymayan, üstlenilen görev ve bu görevin getirdiği yetki nedeniyle daha güçlü olan birinden daha az yetkisiz bir kişiye yönelik dolaylı veya örtük uygulanan ve maruz kalan kişiyi rahatsız eden davranışları değerlendirmektir. Görevsel ve yetkisel örtük psikolojik şiddet davranışı, belirli bir çalışana haftada bir kez, 6 ay süresince düzenli bir şekilde tekrar edebildiği gibi, görev ve yetkiden temel olarak farklı kişilere aynı örtük psikolojik şiddet davranışı gösterme veya aynı kişiye örtük bir şekilde psikolojik şiddet davranışı gösterme ve sonuçlarının kişide mobbinge benzer etki yaratması, maruz kalan kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını bozması nedeniyle konunun hem mağdur hem de uygulayıcı açısından ele alınarak işlenmesi gerekliliği doğmuştur.

2. GÖREVSSEL-YETKİSEL ÖRTÜK PSİKOLOJİK ŞİDDET

Görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddetin belirtisi; kişi sahip olduğu görevin getirdiği yetkilerini; birini üzme, istediğini yaptırmak ve bu yetkisini güçlü gördüğü birini bezdirmek ve saf dışı bırakmak, pasivize etmek, itibarını sarsmak ve yalnız bırakmak açısından daha güçsüz birine yüklenerek onun üzerinden dolaylı bir şekilde örtük psikolojik şiddet uygulayarak yürütebildiği gibi, bizzat hedefinde olan kişiye güç gösterisinde bulunarak mağduriyet yaşatarak, mağdura istemediğini yaptırmak, suskun bırakmak, aldığı kararları değiştirmek, istediği yönde yönlendirmek, yapılacak çalışmalarda veya ortaya çıkarılacak ürünlerde emeği yokken kendisini dahil ettirerek haksız kazanç sağlamak, yönetici gücüyle astını veya yetkili olduğu konuda öğrencisini hedef alarak görünürde sorun yok gibi davranarak, örtük bir şekilde psikolojik tacizde bulunmaktır. Burada bazen yönetimi altındaki güçsüz birine örtük psikolojik şiddet uygulanırken, bazen de yetkili olunan konuda güç uygulanamayan bir kişi yerine, hedefe alınan kişiyi yalnız bırakmak, pasivize etmek ve itibarını düşürmek için güçsüz birisine güç uygulayarak dolaylı yaptırım yapma şeklinde örtük psikolojik şiddet uygulanabilmektedir. Bu şekilde gerek hedefteki kişiye direkt veya gerekse hedefte olan kişiye başkası üzerinden dolaylı örtük psikolojik şiddet davranışı gösterilsin. Her iki durumda da görev ve yetkilerinden temel almaktadır ve örtük bir şekilde psikolojik şiddet gerçekleştirilmektedir. Akademide hedefte bazen daha güçsüz olan alt kadrodaki çalışan, bazen öğrenci üzerinden bir başka eşdeğer unvan sahip birine veya güç uygulanamayacak astıya yönelik dolaylı bir örtük psikolojik şiddet uygulaması olabilmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Örneğin örtük psikolojik şiddet uygulayıcısı anabilim dalı başkanlığı veya üst yönetimdeki görevini ortaya koyarak, yönetmelikte olmadığı halde tüm yeterlilik jürilerine girmeyi zorunlu tutarak rol alması, lisansüstü öğrencilerinin danışmanını seçme hakkı varken veya tez çalışması uzmanlık gerektirdiği ve mobbing uygulayıcısı konunun uzmanı olmadığı halde kendisini veya istediği kişiyi danışman olarak ataması, öğrencinin danışmanını değiştirmek istemesi durumunda yönetimdeki yetkilerine vurgu yaparak karar sürecini etkilemesi, öğrencinin kararını değiştirtmesi, uzmanlık gerektiren tez çalışmalarında uzman akademisyen mevcut iken ve öğrenci de bu uzmanı danışman olarak seçmek isterken, seçilmek istenen uzman akademisyenin şiddetin hedefinde olması nedeniyle veya mobbing uygulayıcısının kendini ön planda tutmak istemesinden kaynaklı öğrenciye görev ve yetkilerini hatırlatıcı, mezuniyetinin uzayacağı, tezinin hızlı olabilmesi ve yürütümünde zorluk yaşanmaması gibi ifadelerle reddetmesi, sonraki süreçte bu talepte bulunan veya hedefte olan kişilerin yazışmalarını aksatması, yazılarını bekletmesi şeklinde mobbing uygulayabilmekte. İstediklerine ders verip, istemediklerine vermemesi, sürekli görev ve yetkisini ön plana alan yaklaşımlar izlemesi, istediği dersi açma veya kapatması, öğrencinin değerlendirildiği karar mekanizmalarının işlediği tüm kademelerde yer alarak yetkili olduğunu göstermesi, bu şekilde hem öğrenciye, hem de diğer öğretim elemanlarına veya çalışanlara görev ve yetki temelli örtük bir psikolojik şiddet uygulaması ve hak arayışlarını dolaylı olarak engellemesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bazen de mobbing uygulayıcısı; kendini ön planda tutmak, bir otorite ve güç olduğunu çalışanlara hissettirmek açısından da hedefe bir kişiyi koymadan tüm çalışanlarda korku, kaygı yaratmak açısından da bu tutumları sergileyebilmektedir. Böylece görev ve yetki temelli örtük psikolojik şiddet uygulayacağı hedefe birini alacağı zaman, rahatlıkla devre dışı bırakabilmektedir. Bu şiddet türü kısa süreli gibi görünse de, kararların değiştirilmesi sonucunda öğrencinin istediği konuyu uzman bir danışmanla çalışmaması, yaratıcı ve üretken olunacak konunun değiştirilmesi verimli üretimin düşmesine yol açacaktır. Böylece yaratıcı, üretken, sürdürülebilir eserlerin ortaya çıkması engellenmiş, öğrencinin ve uzman danışmanların motivasyonlarının düşmesine, iş veya eğitimlerin bırakılmasına varan ciddi sonuçlar ortaya çıkacaktır. Öğrencide olduğu gibi asıl hedefte olan ve pasivize edilmeye çalışılan akademisyenin de motivasyonunun bozulmasına neden olunacaktır. Görevsel yetkisel örtük psikolojik şiddet uygulanması, özellikle bu şiddeti uygulayanın denetim mekanizmalarının her kademesinde yetkili olması ve farklı kişilere uygulanırsa bile bu yaklaşımını devam ettirmesi nedeniyle sadece mağdur açısından 6 ay süreyle maruz kalma durumuna bakılmaması gerektiğini, örtük psikolojik şiddet uygulayıcısının da şiddet davranışlarını düzenli uzun süre sürdürüp sürdürmediğine de bakmak gerektiği ortaya koymaktadır. Bu durum en az haftada bir ve 6 ay düzenli devam etmesi gerektiği kısmını karşıladığı düşünülmüştür. Çünkü konuyla ilgili hak arayışında silsile yolu izlense bile mobbing uygulayıcısının hemen hemen her kademedede yetkili olması, önemli bir şekilde örtük şiddet uygulamasına neden olmakta ve bir nevi mobbing aracı olması açısından güçlü destekleyici olmaktadır. Mağdur her hak arayışını düşündüğünde her kademedede aynı kişinin yetkin olması ve bir sonucun çıkmayacağına ilişkin düşüncesi sonucunda; bezme, pes etme, danışmanını değiştirme, tez konusunu değiştirme, çalışmak istememe, stres yaşama, psikosomatik belirtilerin ortaya çıkması, hatta okulu veya işi bırakmaya kadar varabilen sonuçlar görülmekte yani örtük bir şekilde psikolojik şiddet yaşamaktadır. Sonuçta mağdurda mobbingin ortaya çıkardığı fizyolojik, psikolojik ve bilişsel tüm belirtiler görülmektedir. Üstelik bu belirtiler günlük, kısa süreli olmamakta, kişinin görev ve yetkisinin devamı üstelik her kademedede olması sonucunda; yoğun yaşanan kaygı ile birlikte yaşanan fizyolojik değişimlerin etkisiyle de tıbbi veya psikolojik destek gerektiren sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tüm bu açılardan bakıldığında akademi gibi görev ve yetkili olunan alanlarda ortaya çıkan ve görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddet çalışılması gereken ciddi bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu açıdan ifade edilen mobbing yada diğer adıyla psikolojik taciz durumunun örtük psikolojik şiddeti içermesi nedeniyle akademik davranış etiğinde yeni bir kavram olarak “görevsel ve yetkisel örtük psikolojik şiddet” başlığıyla ortaya atılmıştır. Saldırganlık, mobbing, zorbalık, ihmal ve istismar gibi şiddet ile ilgili terimler de hatırlatılarak bu terimlerden ayrılan ancak psikolojik şiddetin bir alt boyutu olan görevsel ve yetkisel örtük psikolojik şiddet kavramı bütün yönleriyle değerlendirilmek, istenmiştir. Görevsel ve yetkisel örtük psikolojik şiddetin belirtileri ve koruyucu olmak açısından yapılabileceklerle ilgili farkındalık arttırmak, konunun önemini açıklayarak kavramla ilgili bilgileri literatür ışığında değerlendirmek. Koruyucu ve önleyici çalışmalar harekete geçirilmek istenmiştir.

Bilimsel bilginin üretim yeri olan akademide; nesnel bilginin yanı sıra; insana, doğaya ve çevreye saygılı, dürüst, objektif meslek uzmanlarının yetiştirilmesi önemlidir. Etik değerlere sahip meslek insanlarının yetiştirilmesiyle topluma; kaliteli, bilimsel ve eşitlikçi hizmetler sunulmuş olacaktır. Bu açıdan eğitimci kimliğiyle rol model sorumluluğu bulunan akademisyenlerin araştırma etiği yanında davranış etiği hakkında da bilgilendirilmeleri gereklidir.

3. GÖREVSSEL-YETKİSEL ÖRTÜK PSİKOLOJİK ŞİDDETİN BELİRTİLERİ

Akademik ortamda çalışanlarla yapılan psikolojik görüşmeler ve gözlemler sonucunda; Akademik görevlerin yürütülmesi sırasında yetkiden güç alarak daha alt kademedeki çalışanlar veya öğrencilere yönelik objektiflikten uzak kişisel yaklaşımlarla örtük psikolojik şiddet uygulanmakta, örtük psikolojik şiddete maruz kalan çalışanlar veya öğrenciler de kararlarını istemediği şekilde değiştirmek, bilişsel, sosyal ve duygusal özellikleri açısından olumsuz etkiler yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Sonuçta mağdurların; işe, mesleğe, yapılacak çalışmalara karşı isteksizlik, motivasyon azalması yaşamaları sonucunda üretken-yaratıcı araştırmaların yapılamamakta, verimlilik düşmektedir.

Örtük yapılan bezdirme davranışlarına maruz kalan bireylerde mobbingin etkilerine benzer şekilde; psikolojik, fiziksel ve bilişsel açıdan olumsuz belirtiler ortaya çıkmaktadır. Ancak bu durum mobbingin tanımında yer alan bezdirme davranışlarının haftada bir düzenli bir şekilde 6 ay süre ile tekrarlanması koşuluna pek uymadığı için çalışılarak; psikolojik, sosyolojik ve hukuki açıdan değerlendirilme ihtiyacı olmuştur. Yine görev temelli yetkisel örtük psikolojik şiddet uygulanması ve bezdirme tutumlarının çok açık bir şekilde gösterilmemesi ve şiddetin örtük seyretmesi nedeniyle hukuksal veya duygusal mücadele rahat bir şekilde yapılamamakta, maruz kalanlarda hukuki mücadele ile ilgili girişimler konusunda tereddüt yaşanmaktadır.

Görevsel Yetkisel Örtük Psikolojik Şiddet durumunda ilk bakışta tespit edilebilecek hiçbir fiziksel sonuç yoktur. Ancak görev ve yetkilerden güç alarak uygulanan psikolojik şiddet örtük yürütülmektedir. Görevsel yetkisel örtük psikolojik şiddet belirtilerine bakıldığında;

- 1. Yetkili kişi tarafından daha az yetkin kişiye yönelik örtük bir baskı yapılmakta, sahip olunan, görev ve yetkiler sürekli dile getirilmekte, mağdura örtük bir şekilde mesleki sorun yaşayacağına ilişkin imalarda bulunulmakta.
- 2. Sahip olunan görevin getirdiği yetkilerini; birini üzme, istediğini yapmak ve bu yetkisini karşısındakine güç gösterisinde bulunmak, istemediğini yaptırmak, suskun bırakmak için kullanmak. Bu davranış yöneticilikte olabildiği gibi bir jürideki görev içerisinde de olabilmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- 3.Kendi istekleri olmadığında sonuçların ağır olacağını hatırlatacak veya korkutacak şekilde yaklaşım izlemek. Yetkili olunan konularda; izin, resmi işlemler vb zorluk yaratacağını ima ederek, evrakı imzalamama, uzun süre yapmama.
- Sonuçların ağır olacağını hatırlatacak veya korkutacak şekilde yetkili olunan konularda; izin, resmi işlemleri yapmama, eksiklik bulma, süreyi uzatma.
- 4.Karar verme aşamasında, alınan kararların sonuçlarının olumsuzluğunu dile getirme, kararı onaylamadığını belirtme veya ima etme. Kararları değiştirme konularında dolaylı baskı yapma, tehdit etme.
- 5. Huzursuz edecek şekilde iletişim kurma veya kurmama
- 6. Eşit statüdeki kişilere farklı görev ve sorumluluk verme, eşit görevdeki birine kayırmacılık yapma, diğerine ağır yük ve meslek tanımına uymayan görevleri sözel olarak verme. İş yüküne boğma, gereksiz yazı ve rapor hazırlatma.
- 7. Yönettiği kişilere proje veya araştırma fikirlerini yazma konusunda baskı yapma düzenleyecekleri araştırmalarda kendi isimlerinin yazılmasını zorunlu tutma.
- 8. Başkalarının önünde alt kademedeki kişileri açıkça belirtmeden, ancak ima ederek olumsuz açıklamalarda bulunma.
- 9. Yönetimsel açıdan tek başına verdiği kararları sanki ortak almış gibi sorumluluğu paylaşırma, konuyla ilgili düzeltme yapanlara veya farklı görüş bildireceklere söz hakkı vermeme, ya da dolaylı açıklamalarla örtük şekilde rencide etme.
- 10. Yazdığı görevlendirmeler veya yazılarla dolaylı korkutma (A kişisine yazdığı yazı ile B kişisini korkutmayı hedefleyerek yaptırımda bulunma)
- 11. Başka öğrenci ve astlarla ilgili öyküler anlatarak korkutma. Diğer öğrenci ve astlarını kullanarak uygulama

4. ÖRTÜK PSİKOLOJİK ŞİDDETİN MAĞDUR AÇISINDAN ETKİLERİ

- Örtük psikolojik şiddet; strese yol açmakta, bedensel, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etki yaratabilmektedir.
- Bilişsel, sosyal ve duygusal olumsuz etkiler yaratarak, karar verme süreçlerini değiştirebilmektedir.
- Gelecek planlaması ve mesleki motivasyonu düşürebilmektedir.
- İş verimliliğini ve günlük yaşam kalitesini düşürebilmektedir.
- Yeni dinamik araştırmacılar veya meslek insanının yetişmesine engel oluşturabilmektedir.
- Kurumsal ve ulusal açıdan olumsuz yansımalara neden olabilmektedir.

5. SONUÇ

Sistemli bir şekilde bir kişiyi hedef almayan davranışların mobbing olamayacağı. Bir kişiyi bir kez rahatsız etmenin psikolojik taciz anlamına gelmediği, bazı davranışların negatif ve mobbing olarak görülmesine rağmen bazılarının normal etkileşim davranışları olarak görülebildiği, negatif davranışı uygulayan kişinin kötü gününde olduğu varsayılarak anlayışla karşılanabildiği. Ancak bu durumun sistematik olarak tekrarlanması halinde kasıtlı tacize dönüştüğü bildirilmiştir (Tınaz, 2006). Her ne kadar mobbing için sistematik ve uzun süre içerisinde tekrar eden davranışın daha çok bir kişiye yönelik olduğu şeklinde algılsa da, uygulayıcının düzenli ve sürekli kendinden daha güçsüz olana yönelik görev ve yetkilerinden temel alarak, sürekli örtük psikolojik şiddetin sadece mağdur açısından değil aynı zamanda uygulayan kişiler açısından da değerlendirilerek çalışılması gerektiği düşünülmüştür.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Karşısındaki mağdurlar değişse bile örtük uygulanan psikolojik şiddetin değişmemesi, örtük psikolojik şiddet uygulayan bu kişilerin de ele alınarak incelenmesi ve belirli bir süreçte farklı kişilere bezdirme uygulamasının da görevsel yetkisel örtük psikolojik şiddet içerisinde ele alınarak belirtilerine yer verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

6. ÖNERİLER

- Öncelikle örtük psikolojik şiddetin varlığını kabul etmeli ve psikolojik şiddetin bir türü olduğu görülmelidir.
- Davranış etik ihlali içerisinde yer alan ve psikolojik şiddetle benzerlik gösterse de görevli ve yetkili olunan konularda şiddet yaklaşımı izlendiğinden psikolojik şiddetten farklı değerlendirilmiştir. Bu açıdan mobbingden ayrıldığı yönleri bilinerek yasal mevzuatlarda yer verilmelidir.
- Tüm bu açılardan bakıldığında akademi gibi görev ve yetkili olunan alanlarda ortaya çıkan ve görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddetin bilimsel açıdan değerlendirilmesi önemli görülmüştür.
- Psikolojik şiddetin bu kadar yaygın olması, çalışma hayatında bireye ve örgüte zarar vermesi, konunun ciddiyetini ortaya koymakta ve sonuçları hakkında araştırma yapılması gereğine işaret etmektedir.
- Örgütlerde yaşanan örtük psikolojik şiddet, iş görenleri kısa ve uzun dönemde olumsuz etkilediği gibi, örgütsel faaliyet çalışanlarında verimliliği ve performansı da olumsuz yönde etkilemektedir.
- Alınması gereken önlemler ve izlenmesi gereken doğru yaklaşımlar için hukuk, psikoloji, yönetim, sosyoloji, felsefe, sağlık vb alanlardan multi disiplinli çalışmalara gerek olduğu düşünülmüştür.
- Konuya dikkat çekerek kongre, çalıştay ve bilimsel ortamlarda konunun etik uzmanlarca tartışılması yeni çalışmalarla sonuç ve çözüm yollarının sağlanması önemli görülmüştür. Bu açıdan bu sunumla da konunun çalışılması için yol gösterici olunacağı düşünülmüştür.
- Görevsel- yetkisel örtük psikolojik şiddet, üretken yaratıcı genç bilim insanlarının yetişmesi önünde bir engel ve rol model eğitimci kimliğiyle uyuşmayan etik dışı bir davranış sorunu olduğu görülmektedir.
- Bilim insanı kimliğini edinmiş bireyden; görev ve yetki alanlarında yasalara uygun, objektif ve bilimsel tutum içerisinde karar alma konularında farkındalık geliştirilmelidir. Yasal önlemler ve yaptırımlar için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Akademi bilimsel insanlarının gösterdiği görevsel-yetkisel örtük psikolojik şiddet içeren etik dışı davranışların; sosyal, bilimsel ve özellikle de psikolojik sonuçları mobbing ile benzerlik göstermesi ve hukuki açıdan ispatının zor olması, sonuçları ve alınacak önlemleri zorlaştırması nedeniyle çözüm çalışmalarının bir an önce başlatılması gerekir.
- Araştırmacılara, amirler veya üst kişilere örtük psikolojik şiddete yönelik farkındalık ve bilinç geliştiren çalışmalar, eğitimler planlanmalıdır.
- Üst amirlerle bilimsel çalışma ve projeler yapılacaksa gerekçeli karar alınmalıdır. Etik kurullardan veya üst amirden onay alınmalıdır.
- Denetim mekanizmaları ve yetkiler tek elde toplanmamalıdır.
- Yüksek lisans ve doktora sınavlarının objektifliği için doçentlik sınavlarında olduğu gibi merkezi sınavlar yapılmalıdır. Jüriler havuzdan dönüşümlü atanmalıdır.
- Danışmanlık seçimi dijital ortamda gerçekleştirilmelidir. Kurul veya yönetim tarafından sadece yönetmeliğe uymayan durum değerlendirmesi yapılarak, tavsiye kararları alınmalıdır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- Yeterlilik veya tez savunma jüri havuzları oluşturulmalıdır. Merkezi sistemden öğrenci ismi olmadan çalışılacak proje başlıkları ve danışmanın çalışma alanlarının eşleşmesi sağlanmalıdır. Öğrenci ve danışman seçimleri yönetmeliğe uygun olmalı ve yöneticilerin müdahalesi azaltılmalıdır.
- Web ortamında; eğitimci, danışman ve ders bilgi havuzu oluşturulmalı, Öğrenci danışmanlıkları ve ders dağıtımları yöneticiler tarafından yapılmamalıdır. Eğitimciler ders başlıklarını, içeriklerini ve kontenjanları dijital ortama yazmalı, öğrenci de seçmek istediği dersi, amacını yazmalı ve dijital ortamda yapay zeka ile eşleşme sağlanmalıdır.
- Hukuki açıdan görev ve yetkisel örtük şiddetin karşılığı olması açısından çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8: 206-214.
2. Beswick, J., Gore, J., Palferman, D. (2004). Bullying at work: A review of the literature. *Healty & Safety Laboratory*, http://www.hse.gov.uk/research/hsl_pdf/2006/hs/0630.pdf
3. Bilge, S.S. (2016). Mobbing terimi ve Türk hukuk düzeninde incelenmesi. *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 65 (4):1245-1290.
4. Çobanoğlu, Ş. (2005). Psikolojik şiddet: iş yerinde duygusal saldırı ve mücadele yöntemleri. İstanbul: Timaş Yayınları.
5. Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2): 512-537.
6. Kirel, Ç. (2008). Örgütlerde psikolojik taciz (mobbing) ve yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
7. Komisyon raporu (2011). İş yerinde psikolojik taciz (mobbing) ve çözüm önerileri. Rapor no:6.
8. Kumpulainen, K., Räsänen, E. ve Puura, K. (2001). Psychiatric disorders and the use of mental health services among children involved in bullying, *Aggressive Behavior*, 27(2): 102- 110.
9. Mutlu, E., (T.Y) Televizyon, çocuklar ve şiddet. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(41):55-75. <https://cdn.istanbul.edu.tr/file/1CD58DF90A/315A94105C5F4095BB405B1B6E267D42?doi=10.17064>
10. Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (2): 531-562.
11. Pousard, J.M. ve Çamuroğlu, İ. (2009) Psikolojik taciz iş yerindeki kabus. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
12. Resmi Gazete (2011). İşyerlerinde psikolojik tacizin (mobbing) önlenmesi genelgesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/03/20110319-8.htm>
13. Solmuş, T. (2005). İş yaşamında Travmalar: Cinsel Taciz ve Duygusal Zorbalık/Taciz (Mobbing). *İş-Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(2):2-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/235619>
14. Tınaz, P. (2008), İş yerinde psikolojik taciz (mobbing). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
15. Tınaz, P. (2006), İşyerinde psikolojik taciz (mobbing). *Çalışma ve Toplum*, 4:13-28. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874146.pdf>
16. Tutar, H. (2015). İş yerinde psikolojik şiddet. Ankara: Barış Kitap Basım Yayın Dağıtım.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

17. Walter, R.B. ve Coursol, D.H. (1996). Strategies for intervention with childhood and adolescent victims of bullying, teasing and intimidation in school setting. *Elementary School Guidance and Counseling*, 30(3): 204-212.

18. Yılmaz, A., Ergun Özler, D. Ve Mercan, N. (2008). Mobbing ve örgüt iklimi ile ilişkisine yönelik ampirik bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26): 334-357. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/70075>

19. Yüçetürk, E., ve Öke, M. K. (2005). Mobbing and bullying: Legal aspects related to workplace bullying in Turkey. February, *South East Review*, 61-70.

20. Zapf, D. (1999). Organizational, work, group related and personal causes of mobbing/bullying at work. *International Journal Manpower*, 20 (1/2): 70-85.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ERDEMDEN VAZGEÇMEK, YA SONRASI: ÖZNEİN DEĞİŞEN KONUMU VE YARATTIĞI AHLAKİ SORUNLAR

Dr. Öğr. Üyesi Ferdi SELİM

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0003-2576-4499

ÖZET

Kadim dönemin “kendini bil” biçimindeki söylemi modern düşünceyle birlikte “kendi kendine yetebilme” ifadesine dönüştürülmüştür. Bu söylem aklını kullanabilen, hesaplayan ve ince bir zekâyâ sahip bireyi neredeyse kutsayarak inşa edici bir konuma yerleştirmiştir. Bununla birlikte kendini bilmesi bakımından onu toplumsallığı bağlamında değerlendiren Antikçağın aksine modernler özneyi yalıtık, tarafsız ve bu yönüyle toplumdan da ayrı bir konumda mevzilendirmiştir. Bu felsefi tercih ahlaki anlamda da ciddi bir değişimin yaşanmasına neden olmuştur. Örneğin ahlaki, felsefe ağacının dalları olarak yorumlayan Descartes ahlaki muhakemeyi bilgi metafiziğinin kuşkuya yer bırakmayan şemasının ardında konumlandırmıştır. Nihayet filozofun sonlu bir varlık olan insanın sonsuz varlık Tanrı karşısında özerkliğini temellendirme kaygısıyla ahlaki yanını bu mekanizmaya koşutluk gösterecek bir biçimde kurgulamak istediği görülmektedir.

Ahlaki değerlendirme kâinatın nasıl anlaşıldığıyla ve bu bağlamda öznenin konumunun, kurucu veya inşa edici yönünün mahiyeti ile doğrudan ilintilidir. Öznenin yalnızca rasyonel bir varlık olarak gösterilmesi çeşitli avantajlar sunmuş olsa da ciddi krizleri de beraberinde getirmiştir. Bu tartışmanın yönünü belirlemek bakımından kritik bir konumda yer alan ve modern dünyanın bir insanı olarak içeriden bir muhalif olarak gösterilebilecek Rousseau akla aşırı yapılan vurgunun doğallığın yitirilmesi ile sonuçlanacağını ileri sürmüştür. Değerler ve ahlaki yaşamın standartları belirlenirken duygu, irrasyonel yön ve ilahi irade gibi çeşitli diğer unsurlar da göz ardı edilmemelidir. Kaldı ki ahlaki istekler veya davranış motifleri inanma biçimlerinin ve dini kültürlerin oluşmasında önemli bir yere sahipken dini inanç formları, kültürler ahlaki hayatın içeriğine zenginlik getirebilecek potansiyele sahiptir.

Modernlik projesi doğayı da içerisine alan geniş bir krallığı Tanrı'nın ölümünü ilan ederek insanların özgür ve özerk eylemlerinin yönetimine bırakmak istemiştir. Ancak insan bu işi becerecek düzeyde ne keskin bir görüşe ne sonsuzluğa ne de yaratıcılığa sahiptir. İşte bu çalışmada aklının her şeyin üstesinden gelebilecek sınırsız bir güç olduğuna inanarak diğer varoluşsal yanlarını ihmal eden öznenin mutsuzluğunun boyutları ele alınacak ve erdem etiği çerçevesinde ölçülü yaşayışın önemi yeniden vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erdem ahlakı, modern özne, akıl, inşa, varoluş.

GIVING UP VIRTUE, WHAT AFTER: THE CHANGING POSITION OF THE SUBJECT AND THE MORAL PROBLEMS IT CREATES

Abstract

The discourse of the ancient period in the form of "know thyself" has been transformed into the expression of "self-sufficiency" with modern thought. This discourse has placed the individual who can use his mind, calculates and has a fine intelligence, in a constructive position by almost blessing. However, unlike the Ancient Age, which evaluated it in the context of its sociality in terms of self-knowledge, the moderns positioned the subject in an isolated, neutral position, and in this respect, in a separate position from the society. This philosophical choice has led to a serious change in moral terms.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

For example, Descartes, who interpreted morality as branches of the tree of philosophy, positioned moral reasoning behind the undoubted schema of the metaphysics of knowledge. Finally, it is seen that the philosopher wants to construct his moral side in a way that will parallel this mechanism, with the concern of grounding the autonomy of man, who is a finite being, against the infinite being God.

Moral evaluation is directly related to how the universe is understood and, in this context, the subject's position, the nature of its founding or constructive aspect. Although the representation of the subject only as a rational being offered various advantages, it also brought serious crises. Rousseau, who is in a critical position in determining the direction of this debate and can be shown as an insider as a person of the modern world, argued that overemphasis on reason would result in the loss of naturalness. While determining values and standards of moral life, various other elements such as emotion, irrational aspect and divine will should not be ignored. Moreover, while moral wishes or behavioural patterns have an important place in the formation of belief styles and religious cultures, religious belief forms and cults have the potential to enrich the content of moral life.

The project of modernity wanted to leave a vast kingdom, including nature, to the rule of the free and autonomous actions of people by declaring the death of God. However, people do not have the sharp vision, infinity, or creativity to do this job. In this study, the dimensions of the unhappiness of the subject who neglects other existential aspects by believing that his mind is an unlimited power that can overcome everything will be discussed and the importance of a measured life will be emphasized again within the framework of virtue ethics.

Keywords: Virtue ethics, modern subject, intellect, construction, existence.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA KARŞILAŞILAN ETİK ZORLUKLAR: SİSTEMATİK BİR ANALİZ

Arş. Gör. Dr. Yusuf AKKOCA

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ORCID: 0000-0002-8772-6896

ÖZET

Araştırmadan çekilme hakkı, bilgilendirilmiş onam, gizlilik, fiziksel ve psikolojik zarar vermeme gibi birçok zorluğun bulunduğu bilimsel araştırmalarda, araştırmacıların hem bilimsel çalışmalarının kabul edilmesi sürecinde hem de daha sonraki dönemlerde etik konusunda eleştiri almamak için çok dikkatli olmaları gerektiği açıktır. Bilimsel araştırmalarda etik konusu hem araştırmacının kalitesini korumak için hem araştırma sırasında ve sonrasında kişilerin zarar görmemesi için hem de yasal olarak risklerle karşı karşıya kalmamak için önemlidir. İster nitel ister nicel isterse karma araştırma olsun, her araştırmada uyulması gereken etik kurallar, araştırmacıları zorlamaktadır. Özellikle sosyal bir varlık olan insan ile yapılan çalışmalarda ortaya çıkan karışık durumlardan dolayı son zamanlarda farklı konularda farklı etik problemleri ile karşılaşmaktayız. Bu yüzden araştırmacıların karşı karşıya kaldıkları etik zorlukları incelemek, bu zorlukları aşmak için bir ön koşul olarak değerlendirilebilir.

Araştırmacıların, araştırmalarını tamamlamak için bir yandan zaman, maddi zorluklar gibi konularda baskı hissederken bir yandan da verileri elde ederken dürüst olma, araştırmaya katılanlara saygı gösterme, onların tercihlerini dikkate alma gibi bir ikilem içinde bulunabiliyorlar. Analiz edilen veriler sadece insanlardan elde edilmiyor. Bazen de istatistiki verilerle analizler yapılırken gözden kaçan zorluklar, hatalar olabilmektedir. Bu araştırmada veri tabanları taranarak araştırmacıların karşı karşıya kaldıkları zorluklar sistematik bir analizle incelenecektir. Veri toplama aşamasından, veri analizine, yayın sürecinden yayın sonrası karşılaşılan etik problemler detaylı bir şekilde incelenerek daha sonraki çalışmaların da yararlanacağı bir kaynak olabilecek bir araştırma olması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Araştırma, Etik Problemler, Sistematik Analiz

ETHICAL CHALLENGES FACED IN SCIENTIFIC RESEARCH: A SYSTEMATIC ANALYSIS

ABSTRACT

In scientific research, where there are many difficulties such as the right to withdraw from research, informed consent, confidentiality, and not causing physical and psychological harm, it is clear that researchers must be very careful not to receive criticism regarding ethics both during the acceptance of their scientific work and in later periods. The issue of ethics in scientific research is important both to protect the quality of the research, to prevent people from being harmed during and after the research, and to avoid legal risks. Ethical rules that must be followed in every research project, whether qualitative, quantitative, or mixed, challenge researchers. Recently, we have been encountering different ethical problems on different issues, especially due to the complex situations that arise in studies with humans, who are social beings. Therefore, examining the ethical challenges that researchers face can be considered a prerequisite for overcoming these challenges.

While researchers feel pressure to complete their research due to issues such as time and financial difficulties, they may also find themselves in a dilemma, such as being honest when obtaining data, respecting the participants in the research, and taking their preferences into account. The data analyzed is not only obtained from people. Sometimes, there may be overlooked difficulties and errors when analyzing statistical data. In this research, databases will be scanned, and the difficulties faced by researchers will be examined through a systematic analysis. It is planned to be research that will be a resource that future studies will benefit from by examining in detail the ethical problems encountered during the data collection stage, data analysis, publication process, and post-publication.

Keywords: Scientific Research, Ethical Challenges, Systematic Analysis

1. GİRİŞ

Bilimsel bir araştırmanın pek çok zorlukları vardır. Her aşamasının getirmiş olduğu bu zorluklar bilimsel çalışmalarının doğasında olmakla birlikte, araştırmacılara da çok fazla sorumluluk yüklemektedir. Verilerin toplanmasından, analizine, analizinden sonuçların yorumlanmasına ve daha sonra da çalışmanın yayınlanmasına kadar birçok noktada araştırmacıları zorlayan etik değerler vardır. Her ne kadar bilimsel bir çalışmayı ortaya koymak önemli ise de ondan daha da önemlisi çalışmanın bütün aşamalarında bilim insanının etik değerlere uygun hareket etmesidir. Etik değerlere dikkat edilmeden hazırlanan bir bilimsel çalışma hakem süreçlerinden geçip yayınlanmış olsa bile bilimsel değeri tartışmalıdır. Özellikle zaman baskısı, bir an evvel yayın çıkarma telaşı, meslektaşlarından yayın sayısı açısından geride kalma, görevinde yükselme gibi birçok nedenlerden dolayı araştırmacılar kimi görece daha az önemli kimi zaman da çok önemli etiksel değerleri atlayabilmekte, göz ardı edebilmektedir.

Düşük ve orta gelirli ülkelerdeki araştırmacıların yaşadıkları etik zorlukların incelendiği bir araştırmada dokuz farklı etik problemin olduğu bulunmuştur (Steinert vd., 2021):

- Katılımcıların yardım taleplerinden kaynaklanabilecek rol çatışmaları ve belirli çalışma ortamlarında görülen yüksek düzeyde yoksunluk,
- Suçluluk duygusu
- Zararlı zihinsel sağlık etkileri
- Cinsel taciz
- Güvenlik riskleri
- Otokratik çalışma bağlamında siyasi baskılar
- Yetersiz çalışma koşulları
- Araştırma takımları arasında güç dengesizliği
- Etik kurullarının ortaya çıkan riskleri öngörme ve ele alma konusunda yeterli donanıma sahip olmaması dolayısıyla araştırmacıların etik sorumluluğunun artması

Veri toplama aşamasında özellikle derinlemesine mülakat yapıldığında bazı kişisel, siyasi nedenlerden dolayı sorunlar oluşabilir (Peter, 2015). İnsan ile yapılan bilimsel çalışmalar türünden bağımsız olarak araştırmanın amacının açık bir şekilde ifade edilmesini, katılımcıların araştırmaya tamamen gönüllü bir şekilde katılım sağlamasını, varsa araştırmanın risklerini ifade etmesini gerektirir (Taquette & Souza, 2022). Katılımcıların kimlikleri araştırmada daima gizli tutulmalıdır (Webster vd., 2014). Bilimsel araştırma etik kurulları, insan ile yapılan çalışmalarda tüm bu sorunları ve zorlukları aşmak için etik kurallar ve rehber geliştirmektedir (Kottow, 2008; alıntı: Taquette ve Souza (2022)).

Taquette ve Souza (2022)'nin yapmış oldukları literatür taramasında araştırmacıların karşılaştıkları etik zorlukları beş kategori altında incelemişlerdir. Bunlar:

- Gizliliğe dikkat edilmemesi sebebiyle ortaya çıkan zorluklar
- Katılımcıların özerkliklerinin göz ardı edilmesi nedeniyle ortaya çıkan zorluklar

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- Araştırmaya, araştırmacıya ve katılımcılara zarar verme riski ile ilgili zorluklar
- Araştırmacı ile katılımcıların rollerinin karıştırılması ile ilgili zorluklar
- Bilimsel araştırma etik kurullarının projeleri değerlendirmeleri ile alakalı ortaya çıkan sorunlar

2. YÖNTEM

Araştırmada sistematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Prisma 2020 protokolü uygulanarak araştırmacıların bilimsel araştırma yaparken karşılaştıkları etik problemleri taranmıştır. Araştırma deseni, çalışmanın odak grubu ile alakalı herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır. Araştırmada bilimsel çalışma yapılırken karşılaşılan etik zorluklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Uygulanan Prisma akış seması Şekil 1’de gösterilmektedir.

Araştırma kapsamında Web of Science veri tabanı kullanılmış ve daha sonra bu veri tabanındaki dergilerden araştırmanın konusu ile alakalı dergiler seçilmiş ve bu dergilerdeki konuyla ilgili makaleler arasından araştırmaya dâhil edilen makaleler bulunmuştur.

Tarama yaparken sadece İngilizce dilinde yazılmış makaleler seçilmiş, kitap, kitap bölümü, rapor çalışmaları kapsam dışı bırakılmıştır. Web of Science veritabanında ilk olarak “research” ve “ethic(s)” kelimeleri taranmıştır, çıkan sonuçlardan etik ve sosyal bilimler disiplinleri arası alanına indirgenmiştir. Daha sonra sosyal bilimler alanında olması dolayısıyla “Human Research Ethics”, “Academic Ethics”, “Research Ethics”, “Qualitative Ethics” ve “Social Research Methodology” dergilerinde yayınlanan bilimsel makaleler seçilmiştir. Seçilen makaleler arasından da açık erişimli makalelere ulaşılmıştır. Son aşamada ise özet kontrolü yapılarak araştırma konusuyla ilgili olmayan makaleler analiz dışında bırakılarak, analize dâhil edilecek makalelerin listesi oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

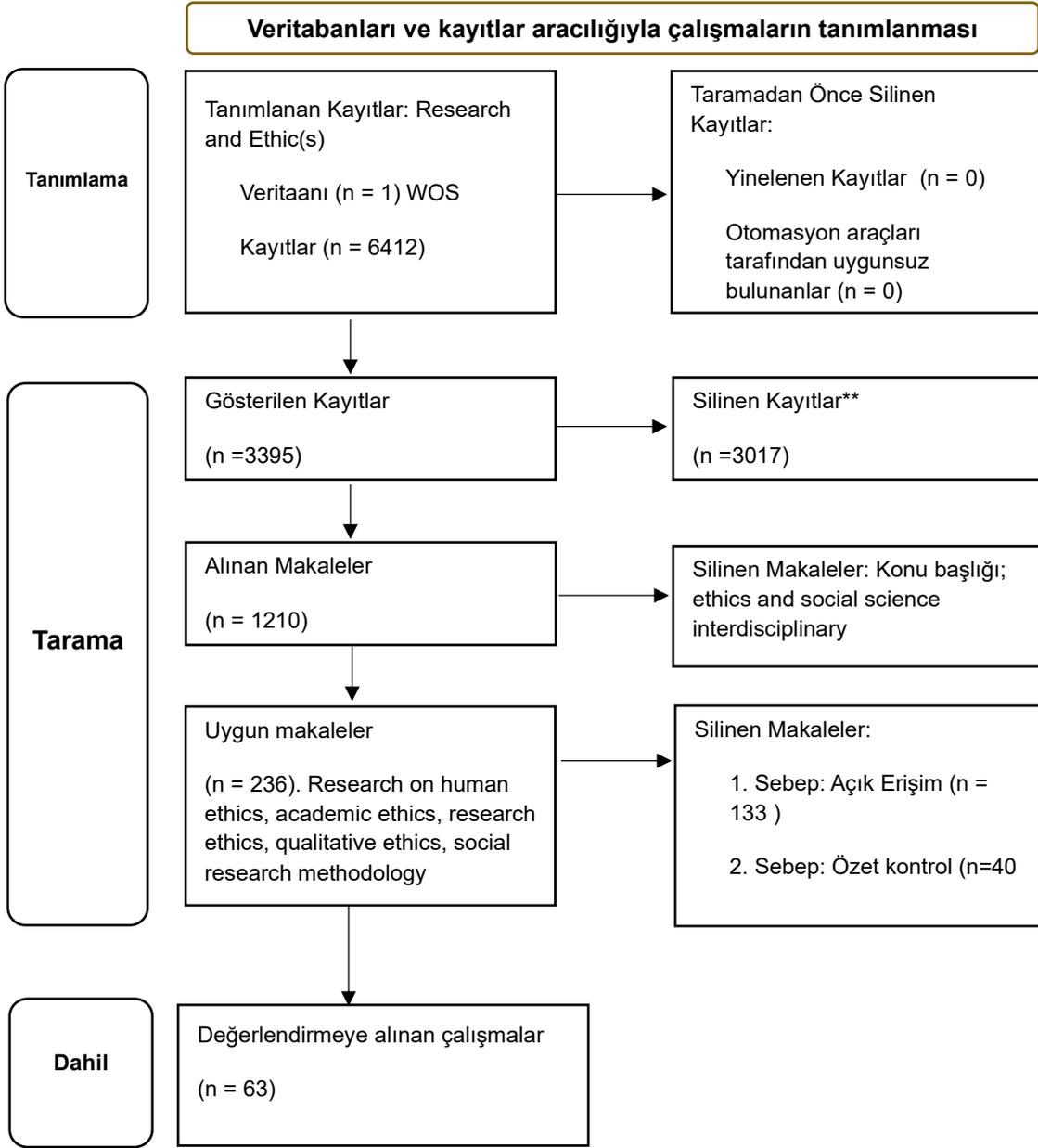
Web of Science veritabanı öncelikle 6412 kayıt bulmuştur. 236 uygun makale içerisinden şartları sağlayan 63 makale araştırmaya dâhil edilmiştir. Analiz edilen makalelerde, araştırmacıların karşı karşıya oldukları zorluklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu konu başlıkları Tablo 1’de gösterilmiştir. Etik zorlukları; 1) Bilimsel Araştırma Etik Komitesi İle İlgili Problemler, 2) Bilimsel Araştırma Etik Eğitim Programları İle İlgili Problemler, 3) Katılımcılarla İlgili Problemler, 4) Araştırmacıyla İlgili Problemler, 5) Yapısal Problemler olarak kategorilere ayrılmıştır. Bilimsel araştırma etik kurullarının yetkin kişilerden oluşmaması bazen etik sorunu olan başvurulara onay verilebileceği gibi, bazen de sorunlu gözükmeyen başvuruların reddedilmesi ile sonuçlanabilmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Şekil 1. Prisma 2020 Akış Şeması

Kaynak: Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021;372:n71. doi: 10.1136/bmj.n71.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tablo 1. Etik Zorlukların Sebepleri

Etik Zorluğun Sebebi	Yazar(lar)
Bilimsel Araştırma Etik Komitesi İle İlgili Problemler	Henderson vd., 2007
	Keith-Spiegel, Koocher & Tabachnick, 2006
	Brown, 2023
	Norberg Wieslander vd., 2023
	Davies, 2020
	McAreavey & Muir, 2011
	Matar & Silverman, 2013
	Owusu vd., 2022
	Taplin vd., 2022
	Vermeulen & Clark, 2017
	Ferretti vd., 2022
	Rosenfeld vd., 2023
	Sleem vd., 2010
	Cheneyville vd., 2016
	Jaoko vd., 2016
	Hayward vd., 2021
	Ababneh vd., 2021
Bilimsel Araştırma Etik Eğitim Programları İle İlgili Problemler	Louw & Delpont, 2006
	Samuel vd., 2021
	Allen, 2008
	Anderson vd., 2023
	Yassi vd., 2016
	Yeo-The & Tang, 2021
	Tammeleht vd., 2021
	Strosberg vd., 2014
	Ali vd., 2014
	Loue & Loff, 2019
Yonas vd., 2016	
Katılımcılarla İlgili Problemler	Loue, 2014
	Strosberg vd., 2013
	Silverman vd., 2013
	Silverman vd., 2013
	Palaiologou & Brown, 2023
	Drolet vd., 2023
	Sinha & Back, 2014
	Makola vd., 2023
	Kostovicova & Knott, 2022
	Lillie & Ayling, 2021
Nind vd., 2013	
Todorov, 2021	
Bashir, 2018	

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Araştırmacıyla İlgili Problemler	Dalton-Brown, 2022
	Wheeldon, J; Heidt, 2023
	Braun vd., 2020
	Fournier vd., 2023
	De Vries vd., 2006
	Mietola vd., 2017
	Fisher, 2014
	Reid vd., 2021
	Taylor, 2011
	Brannelly & Boulton, 2017
	Bringedal Houge, 2022
	Hiratsuka vd., 2020
	Chua, 2022
	Surmiak vd., 2022
	Oyinloye, 2021
	Kim vd., 2009
	Kamlongera & Katenga-Kaunda, 2023
Yapısal Problemler	Chatfield vd., 2021
	Samuel, Chubb & Derrick, 2021
	Frers & Meier, 2022
	Morse vd., 2019

4. SONUÇ

Çok sayıda makalenin bilimsel araştırma etik komitesi ile ilgili olması bu konunun hassasiyetini göstermektedir. Alanyazında etik zorluklara neden olan birçok sebep gösterilmektedir. Bu sebeplerin detaylarına inildiğinde bu sebeplerin bu araştırmada ortaya çıkan kategorilerin birine dahil olabileceği düşünülmektedir. Burada analiz edilen çalışmalar detaylarına bakıldığında alanyazındaki araştırmaların genellikle etik kurul, araştırmacı, yapısal durum, veya katılımcı kaynaklı olduğu görülecektir. İleride yapılacak çalışmalara ve sistematik araştırmalara katkı sunulduğu düşünülen bu araştırmanın başka veritabanları, dergiler ile de tekrarlanabileceği, veya sosyal bilimlerin farklı alanları ile sosyal bilimler dışındaki alanlarda da yapılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ababneh, M. A., Al-Azzam, S. I., Alzoubi, K., Rababa'h, A., & Al Demour, S. (2021). Understanding and attitudes of the Jordanian public about clinical research ethics. *Research Ethics*, 17(2), 228-241.
2. Ali, J., Kass, N. E., Sewankambo, N. K., White, T. D., & Hyder, A. A. (2014). Evaluating international research ethics capacity development: an empirical approach. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(2), 41-51.
3. Allen, G. (2008). Getting beyond form filling: The role of institutional governance in human research ethics. *Journal of Academic Ethics*, 6(2), 105-116.
4. Anderson, E. E., Hurley, E. A., Serpico, K., Johnson, A., Rowe, J., Singleton, M., ... & Fernandez Lynch, H. (2023). Engaging key stakeholders to overcome barriers to studying the quality of research ethics oversight. *Research Ethics*, 19(1), 62-77.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

5. Bashir, N. (2018). Doing research in peoples' homes: fieldwork, ethics and safety—on the practical challenges of researching and representing life on the margins. *Qualitative Research*, 18(6), 638-653.
6. Brannelly, T., & Boulton, A. (2017). The ethics of care and transformational research practices in Aotearoa New Zealand. *Qualitative Research*, 17(3), 340-350.
7. Braun, R., Ravn, T., & Frankus, E. (2020). What constitutes expertise in research ethics and integrity?. *Research Ethics*, 16(1-2), 1-16.
8. Brown, N. (2023). Research ethics in a changing social sciences landscape. *Research Ethics*, 19(2), 157-165.
9. Bringedal Houge, A. (2022). Violent re-presentations: Reflections on the ethics of re-presentation in violence research. *Qualitative Research*, 14687941221079532.
10. Brown, N. (2023). Research ethics in a changing social sciences landscape. *Research Ethics*, 19(2), 157-165.
11. Chatfield, K., Schroeder, D., Guantai, A., Bhatt, K., Bukusi, E., Adhiambo Odhiambo, J., ... & Kimani, J. (2021). Preventing ethics dumping: the challenges for Kenyan research ethics committees. *Research Ethics*, 17(1), 23-44.
12. Chenneville, T., Menezes, L., Kosambiya, J., & Baxi, R. (2016). A case-study of the resources and functioning of two research ethics committees in Western India. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 11(5), 387-396.
13. Chua, S. M. (2022). Navigating conflict between research ethics and online platform terms and conditions: a reflective account. *Research Ethics*, 18(1), 39-50.
14. Dalton-Brown, S. (2022). Personalising the dilemma: research ethics in fiction. *Research Ethics*, 18(2), 114-125.
15. Davies, S. E. (2020). The introduction of research ethics review procedures at a university in South Africa: Review outcomes of a social science research ethics committee. *Research Ethics*, 16(1-2), 1-26.
16. De Vries, R., Anderson, M. S., & Martinson, B. C. (2006). Normal misbehavior: Scientists talk about the ethics of research. *Journal of empirical research on human research ethics*, 1(1), 43-50.
17. Drolet, M. J., Rose-Derouin, E., Leblanc, J. C., Ruest, M., & Williams-Jones, B. (2023). Ethical Issues in research: perceptions of researchers, research ethics board members and research ethics experts. *Journal of Academic Ethics*, 21(2), 269-292.
18. Ferretti, A., Ienca, M., Velarde, M. R., Hurst, S., & Vayena, E. (2022). The challenges of big data for research ethics committees: A qualitative Swiss study. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 17(1-2), 129-143.
19. Fisher, C. B. (2014). HIV prevention research ethics: An introduction to the special issue. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(1), 1-5.
20. Fournier, C., Stewart, S., Adams, J., Shirt, C., & Mahabir, E. (2023). Systemic disruptions: decolonizing indigenous research ethics using indigenous knowledges. *Research Ethics*, 17470161231169205.
21. Frers, L., & Meier, L. (2022). Hierarchy and inequality in research: Practices, ethics and experiences. *Qualitative Research*, 22(5), 655-667.
22. Hayward, A., Sjoblom, E., Sinclair, S., & Cidro, J. (2021). A new era of indigenous research: Community-based indigenous research ethics protocols in Canada. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 16(4), 403-417.
23. Henderson, G. E., Corneli, A. L., Mahoney, D. B., Nelson, D. K., & Mwansambo, C. (2007). Applying research ethics guidelines: the view from a sub-saharan research ethics committee. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 2(2), 41-48.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

24. Hiratsuka, V. Y., Beans, J. A., Reedy, J., Yracheta, J. M., Peercy, M. T., Saunkeah, B., ... & Spicer, P. G. (2020). Fostering ethical, legal, and social implications research in tribal communities: The Center for the Ethics of Indigenous Genomic Research. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 15(4), 271-278.

25. Jaoko, W., Bukusi, E., & Davis, A. M. (2016). An evaluation of the Middle East Research Training Initiative tool in assessing effective functioning of research ethics committees: Experience with a Kenyan REC. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 11(4), 357-363.

26. Kamlongera, M. I., & Katenga-Kaunda, M. W. (2023). Researchers' reflections on ethics of care as decolonial research practice: understanding Indigenous knowledge communication systems to navigate moments of ethical tension in rural Malawi. *Research Ethics*, 17470161231169484.

27. Keith-Spiegel, P., Koocher, G. P., & Tabachnick, B. (2006). What scientists want from their research ethics committee. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 1(1), 67-81.

28. Kim, S. Y., Wall, I. F., Stanczyk, A., & De Vries, R. (2009). Assessing the public's views in research ethics controversies: deliberative democracy and bioethics as natural allies. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 4(4), 3-16.

29. Kostovicova, D., & Knott, E. (2022). Harm, change and unpredictability: the ethics of interviews in conflict research. *Qualitative Research*, 22(1), 56-73.

30. Lillie, K., & Ayling, P. (2021). Revisiting the un/ethical: the complex ethics of elite studies research. *Qualitative research*, 21(6), 890-905.

31. Loue, S. (2014). The impact of a research ethics training program: Romania as a case study. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(5), 46-55.

32. Loue, S., & Loff, B. (2019). Teaching vulnerability in research: A study of approaches utilized by a sample of research ethics training programs. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 14(4), 395-407.

33. Louw, B., & Delport, R. (2006). Contextual challenges in South Africa: The role of a research ethics committee. *Journal of Academic Ethics*, 4, 39-60.

34. Makola, Z., & Ntoyanto-Tyatyantsi, N. (2023). Post Graduate Students' Experiences with Research Ethics: A South African Perspective. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 15562646231188004.

35. Matar, A., & Silverman, H. (2013). Perspectives of Egyptian research ethics committees regarding their effective functioning. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 8(1), 32-44.

36. McAreavey, R., & Muir, J. (2011). Research ethics committees: Values and power in higher education. *International Journal of Social Research Methodology*, 14(5), 391-405.

37. Mietola, R., Miettinen, S., & Vehmas, S. (2017). Voiceless subjects? Research ethics and persons with profound intellectual disabilities. *International Journal of Social Research Methodology*, 20(3), 263-274.

38. Morse, A. R., Forbes, O., Jones, B. A., Gulliver, A., & Banfield, M. (2019). Australian mental health consumer and carer perspectives on ethics in adult mental health research. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 14(3), 234-242.

39. Nind, M., Wiles, R., Bengry-Howell, A., & Crow, G. (2013). Methodological innovation and research ethics: forces in tension or forces in harmony?. *Qualitative Research*, 13(6), 650-667.

40. Norberg Wieslander, K., Höglund, A. T., Frygner-Holm, S., & Godskesen, T. (2023). Research ethics committee members' perspectives on paediatric research: a qualitative interview study. *Research Ethics*, 17470161231179663.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

41. Owusu, S. A., Addison, G., Redman, B., Kearns, L., Amuna, P., & Laar, A. (2022). Assessment of the operational characteristics of research ethics committees in Ghana. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 17(1-2), 114-128.
42. Oyinloye, B. (2021). Towards an Omoḷúábí code of research ethics: Applying a situated, participant-centred virtue ethics framework to fieldwork with disadvantaged populations in diverse cultural settings. *Research Ethics*, 17(4), 401-422.
43. Palaiologou, I., & Brown, A. (2023). Ethical considerations and dilemmas for the researcher and for families in home-based research: A case for situated ethics. *Research Ethics*, 17470161231181860.
44. Reid, C., Calia, C., Guerra, C., Grant, L., Anderson, M., Chibwana, K., ... & Amos, A. (2021). Ethics in global research: Creating a toolkit to support integrity and ethical action throughout the research journey. *Research Ethics*, 17(3), 359-374.
45. Rosenfeld, S. J., Shaler, G., & Hickey, R. (2023). The Harraseeket Conference—Revisiting systems for ethics oversight of research with human participants. *Research Ethics*, 17470161231157053.
46. Samuel, G., Chubb, J., & Derrick, G. (2021). Boundaries between research ethics and ethical research use in artificial intelligence health research. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 16(3), 325-337.
47. Samuel, G., Ahmed, W., Kara, H., Jessop, C., Quinton, S., & Sanger, S. (2018). Is it time to re-evaluate the ethics governance of social media research?. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 13(4), 452-454.
48. Sinha, S., & Back, L. (2014). Making methods sociable: dialogue, ethics and authorship in qualitative research. *Qualitative research*, 14(4), 473-487.
49. Silverman, H., Strosberg, M., Luna, F., Philpott, S., & Hemmerle, C. A. (2013). An analysis of online courses in research ethics in the Fogarty-sponsored bioethics training programs. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 8(5), 59-74.
50. Silverman, H., Edwards, H., Shamoo, A., & Matar, A. (2013). Enhancing research ethics capacity in the Middle East: Experience and challenges of a Fogarty-sponsored training program. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 8(5), 40-51.
51. Sleem, H., Abdelhai, R. A. A., Al-Abdallat, I., Al-Naif, M., Gabr, H. M., Kehil, E. T., ... & Silverman, H. (2010). Development of an accessible self-assessment tool for research ethics committees in developing countries. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 5(3), 85-98.
52. Steinert, J. I., Nyarige, D. A., Jacobi, M., Kuhnt, J., & Kaplan, L. (2021). A systematic review on ethical challenges of ‘field’ research in low-income and middle-income countries: respect, justice and beneficence for research staff?. *BMJ Global Health*, 6(7), e005380.
53. Strosberg, M. A., Gefenas, E., & Famenka, A. (2014). Research ethics review: Identifying public policy and program gaps. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(2), 3-11.
54. Strosberg, M. A., Gefenas, E., Loue, S., & Philpott, S. (2013). Building research ethics capacity in post-Communist countries: Experience of two Fogarty training programs. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 8(5), 28-39.
55. Surmiak, A., Bielska, B., & Kalinowska, K. (2022). Social researchers’ approaches to research ethics during the COVID-19 pandemic: An exploratory study. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 17(1-2), 213-222.
56. Tammeleht, A., Rodríguez-Triana, M. J., Koort, K., & Löfström, E. (2021). Scaffolding collaborative case-based learning during research ethics training. *Journal of Academic Ethics*, 19, 229-252.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

57. Taplin, S., Chalmers, J., Brown, J., Moore, T., Graham, A., & McArthur, M. (2022). Human Research Ethics Committee experiences and views about children's participation in research: Results from the MESSI study. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 17(1-2), 70-83.
58. Taylor, J. (2011). The intimate insider: Negotiating the ethics of friendship when doing insider research. *Qualitative research*, 11(1), 3-22.
59. Taquette, S. R., & Borges da Matta Souza, L. M. (2022). Ethical dilemmas in qualitative research: A critical literature review. *International Journal of Qualitative Methods*, 21, 16094069221078731.
60. Todorov, N. (2021). Research ethics should be taught as part of the NSW Higher School Certificate curriculum. *Research Ethics*, 17(1), 66-72.
61. Webster, S., Lewis, J., & Brown, A. (2014). Ethical considerations in qualitative research. In Jane Ritchie, Jane Lewis, Carol McNaughton Nicholls, & Rachel Ormston. *Qualitative Research Practice* (2nd ed., pp. 77–110). Sage Publication.
62. Wheeldon, J., & Heidt, J. (2023). Cannabis, research ethics, and a duty of care. *Research Ethics*, 17470161231164530.
63. Vermeylen, S., & Clark, G. (2017). An alternative ethics for research: Levinas and the unheard voices and unseen faces. *International Journal of Social Research Methodology*, 20(5), 499-512.
64. Yassi, A., Spiegel, J. B., Lockhart, K., Fels, L., Boydell, K., & Marcuse, J. (2016). Ethics in community-university-artist partnered research: Tensions, contradictions and gaps identified in an 'Arts for social change' project. *Journal of Academic Ethics*, 14, 199-220.
65. Yeo-Teh, N. S. L., & Tang, B. L. (2021). Research ethics courses as a vaccination against a toxic research environment or culture. *Research Ethics*, 17(1), 55-65.
66. Yonas, M. A., Jaime, M. C., Barone, J., Valenti, S., Documét, P., Ryan, C. M., & Miller, E. (2016). Community partnered research ethics training in practice: A collaborative approach to certification. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 11(2), 97-105.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE ETİK YÖNETİMİ: ULUSLARARASI İŞLETME PERSPEKTİFİ

Arş. Gör. Gizem ATEŞ

İnönü Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü

ORCID: 0000-0002-2678-5999

ÖZET

Dünya çapında inşaat sektöründeki profesyonellerin davranış kurallarına uyması yıllar geçtikçe önemli bir konu haline gelmiştir. İnşaat profesyonellerinin etik davranmaması, hem müşteri (projeyi işletmeye alan taraf) hem de yükleniciler (inşaat işinin yürütülmesinden sorumlu olanlar) için zararlı sonuçlar doğurabilir. İnşaat sektöründe etik hususların önemi tüm dünyada genel geçer olarak kabul edilmektedir. Bu kabul, uluslararası ticarete özellikle inşaat endüstrinin bir ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynadığı durum olarak görülmektedir. Bu çalışmada da inşaat sektöründe etik yönetimi uluslararası işletme perspektifinden incelenmektedir. Çalışma, araştırmanın uluslararası etkileri olan inşaat projelerinde etiğin nasıl yönetildiğini ve sürdürüldüğünü anlamaya odaklanmaktadır. Bu odak noktası ile birlikte çalışmada uluslararası işletmelerin karşı karşıya kaldığı etik zorluklar belirlenmeye çalışılmıştır. Mesleki etik önündeki engeller ortaya konulması amaçlanmıştır. Uluslararası ticaret alanında etik karar alma modelinin kurgusu üzerinde inşaat sektörüne yönelik dersler çıkarılmıştır. Özellikle çalışma çevresel hassasiyetler konusunda etik sorumluluğun geliştirilmesinin öneminin vurgulanmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu, çalışmanın inşaat sektöründe çevresel sürdürülebilirliğe yönelik artan ilgiyi kabul ettiğini ve bu sorunları ele alacak etik uygulamalara duyulan ihtiyacın altını çizdiğini göstermektedir. Uluslararası ticaret bağlamında inşaat sektöründe etiğin öneminin küresel düzeyde tartışan bu çalışma, zorlukların tanımlanması, engellerin ortaya çıkarılması ve uluslararası inşaat projelerinde etik uygulamaları geliştirmek için çevresel sorumluluğa özel olarak odaklanan etik bir karar verme modelinin geliştirilmesini içeren araştırma hedeflerini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: inşaat sektörü, etik, uluslararası ticaret

ETHICS MANAGEMENT IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY: INTERNATIONAL BUSINESS PERSPECTIVE

ABSTRACT

The code of conduct for professionals in the construction industry worldwide has become an important issue over the years. Unethical behavior by construction professionals can have detrimental consequences for both the client (the party commissioning the project) and the contractors (those responsible for the execution of the construction work). The importance of ethical considerations in the construction industry is generally recognized throughout the world. This is recognized in international trade, particularly where the construction industry plays an important role in the development of a country. In this study, ethical management in the construction industry is analyzed from the perspective of international business. The study focuses on understanding how ethics are managed and sustained in construction projects with international implications. With this focus, the study tries to identify the ethical challenges faced by international businesses. It is aimed to reveal the barriers to professional ethics. Lessons have been drawn for the construction sector on the construction of the ethical decision-making model in the field of international trade. In particular, the study concludes by emphasizing the importance of developing ethical responsibility for environmental sensitivities.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

This shows that the study recognizes the growing interest in environmental sustainability in the construction industry and underlines the need for ethical practices to address these issues. Discussing the importance of ethics in the construction industry in the context of international trade at a global level, this study presents the research objectives, which include identifying challenges, uncovering barriers, and developing an ethical decision-making model with a specific focus on environmental responsibility to enhance ethical practices in international construction projects.

Keywords: construction industry, ethics, international trade

1. GİRİŞ

Uluslararası işletmeler sosyo-ekonomik çevreden bağımsız bir boşlukta faaliyet göstermezler. Aksine, Uluslararası işletmeler ve toplum etkileşim halindedir ve basit olarak amaç ticari faaliyetin sunulması yönünde olsa da bu işletmelerin faaliyetleri daha geniş ve çeşitli kültürleri içinde barındıran toplumlarla etkileşim içindedir (Man-Fong Ho, 2011). Bu etkileşim aynı zamanda, iş etiği uygulamaları ile finansal sonuçları birbirine bağlayan ekonomik sorumluluk görüşü ile ahlaki ve sosyal sorumluluk görüşünün doğru entegrasyonu çerçevesinde sosyo-ekonomik çevrede önemle var olmaktadır.

Bir firmanın ana paydaşları arasında tüketiciler, çalışanlar, hissedarlar, toplum yönetimi, rakipler ve doğal çevre yer almaktadır. Bununla birlikte faaliyet sunulan pazar, firmanın iş yaptığı ev sahibi ülkedir ve hükümet, yatırım yapan çokuluslu işletmelere ev sahipliği yapan tüm ayrı egemen ulusları temsil etmektedir. Küresel etik karar alma açısından çalışmanın odak noktası, uluslararası işletme perspektifinden yöneticinin faaliyetlerinin sunumunda uygulamayı şekillendirirken ana ülkenin etik standartlarına karşı ev sahibi ülkenin etik standartlarını ne ölçüde kullandığıdır. İşletmelerin etik yönetimi, temel ekonomik ve ahlaki adımlardan toplumsal değerleri kucaklayan genişletilmiş kavramlara doğru evrilmiştir (Carroll, 2004).

Bu çalışmada etik yönetimi kavramının gelişimi uluslararası işletme perspektifinden değerlendirilmiştir. Bu nedenle iş etiği kavramı çerçevesinde toplum hassasiyetlerinin gelişimi ve değişimi irdelenmiştir. Uluslararası işletmelerin bu değişime uyumunun başarısı tartışılmıştır. Çalışmanın araştırma kısmında ise Türkiye’de 6 Şubat depreminden sonra inşaat sektörünün yetersizliği ortaya çıkmış bu nedenle inşaat sektöründe faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarına odaklanılmıştır. İnşaat sektöründe yer alan bu uluslararası işletmelerinle gerçekleştirilen görüşmeler nitel araştırma deseninde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulguları betimsel analiz ile analiz edilerek inşaat sektöründe etik dışı davranışlar tespit edilmiştir. Sonuçlar inşaat sektörüne yönelik öneriler çıkarılarak sunulmuştur.

2. ULUSLARARASI İŞLETME PERSPEKTİFİNDEN ETİK YÖNETİMİ

Etik yönetiminin tarihsel geçmişi kısaca değerlendirildiğinde (Paek & Chathoth, 2013);

1. 1960'lardan önce: Etik yönetimi kavramı oldukça sınırlıydı. Özellikle hile ve hırsızlık gibi konularla ilgili olarak çalışanların iş etiğine odaklanılmıştır. Bu dönemde, öncelikle çalışanların işyerinde nasıl davrandıklarıyla, dürüstlük ve doğruluk vurgusuyla ilgilenilmiştir.

2. 1960'lar ve 1970'ler: 1960'lar ve 1970'lerde iş etiği alanı şekillenmeye başlamıştır. Bu dönem, iş dünyasında etik anlayışının önemli bir değişim ve gelişme gösterdiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel çalışanların davranışlarının ötesine geçerek işletmelerin etik olarak nasıl işlediğiyle ilgili daha geniş konuları kapsayacak şekilde genişlemiştir. Sivil haklar hareketi, kadın hakları hareketi ve tüketici hakları hareketi dahil olmak üzere önemli toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı ile birlikte çeşitli toplumsal konular hakkında farkındalık yaratılmıştır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

3. 1980'lerden 2000'lere kadar olan gelişim: Sonraki on yıllar boyunca, özellikle 1980'lerden 2000'lere kadar, iş etiği kavramı olarak daha da geliştirilmiştir. Sadece basit ahlaki meseleleri değil aynı zamanda kurumsal sorumluluk kavramını da ele almaya başlamıştır. Temelde, yalnızca çalışanların etik davranmasını sağlamaktan, işletmelerin bir bütün olarak daha geniş toplumsal bağlamda nasıl sorumlu davranması gerektiğine ilişkin daha geniş bir kaygıya dönüşmüştür.

İş etiğine ilişkin iki perspektif (1970'lere kadar) hakimdir. Bunlar:

A. Ekonomik Sorumluluk Perspektifi: Bu perspektif, işletmelerin temel sorumluluğunun doğası gereği ekonomik olmasına, yani esasen kar elde etmesine odaklanmaktadır. Öncelikli endişe işletmenin mali başarısı olmaktadır.

B. Ahlaki ve Sosyal Sorumluluk Perspektifi: Diğer bir bakış açısı olarak karşımıza çıkmaktadır ve işletmelerin ahlaki ve sosyal sorumluluklarının da olması gerektiğini savunan yaklaşımdır. Bu yaklaşım, sadece para kazanmanın ötesinde, eylemlerinin toplum üzerindeki etkisini de dikkate almaları gerektiği vurgusunu taşımaktadır.

1980'lerden 2000'lere kadar işletmeler, faaliyetlerinin bir parçası olarak daha yüksek etik standartları ve sosyal değerleri korumanın gerekliliğini fark etmiştir. Bu, uzun vadeli başarı için kurumsal sorumluluğun şart olduğunun anlaşılmasından kaynaklı olarak geliştirilen stratejik bir süreçtir. Kurumsal skandallar ve etik olmayan davranışlara yönelik kamuoyu eleştirileri, işletmeleri etik uygulamaları benimsemeye itmiştir. Etik standartlara uyumluluğu sağlamak için hükümetler ve uluslararası kuruluşlar iş dünyasında etiği teşvik edecek düzenlemeler oluşturmaya başlamıştır (Carroll, 2004; Paine, Deshpandé, Margolis, & Bettcher, 2005).

Kısaca, bireysel çalışanların etiğine odaklanmaktan, kurumsal sorumluluk ve toplumsal etkinin daha geniş bir şekilde dikkate alınmasına doğru gelişen iş etiğinin tarihsel ilerleyişi gözlemlenmiştir. Bu dönüşüm, önemli toplumsal hareketlerden ve işletmelerin etik davranma ve topluma olumlu katkıda bulunma ihtiyacına ilişkin artan farkındalıktan etkilenmiştir. Ancak uluslararası ticaret alanında her sektörün etik sorumluluk anlayışının yeterli düzeyde gelişip gelişmediği merak konusudur. Bu çalışma 6 Şubat depreminden sonra inşaat sektörüne odaklanmıştır.

3. İNŞAAT SEKTÖRÜNDE ETİK ZORLUKLAR

Savater, etiğin bir tür ahlaki sentez olduğunu varsayar. Kavramı, “*Hayali bir kolektif varoluş ideali, birleşik ve tutarlı bir karaktere sahip bir sosyal topluluk.*” olarak açıklamaktadır (Savater & Pereira, 2008). Bu nedenle etik, karar vericilerinin kendilerine verilen yetkilerin takdir yetkisini kullanmadaki gerçek rolüne ilişkin tartışmanın yanı sıra bu çerçevedeki değerlere saygı duymasını ve bunları benimsemesini sağlamada kamusal çıkarı gözetmede ve kamu yararına çaba göstermede doğal bir kaygıdır.

Etik kurallar, etik kusurların yoğunluğunu veya sayısını azaltmamıştır (Oladinrin & Ho, 2016), çünkü birçok kuruluş bu tür kodları nihai hedefler veya geliştirilecek olan ancak kullanılmayan bir kontrol listesi ögesi olarak ele almıştır (Ho, Drew, McGeorge, & Loosemore, 2004). Etik kuralların geliştirilmesi, uygulanması ve eğitimine yapılan vurguya rağmen, etik kayıplar yaşayan birçok kuruluş, çeşitli meslek topluluklarındaki yasaların ve kuralların, normların, kurumsal değerlerin ve ilkelerin ihlal edilmesi nedeniyle bunu yapmaktadır.

İnşaat ve tasarım meslekleri açısından, insan yaşamının hesaplanamaz değeri, aksi takdirde bu riski göze alabilecek kişilerden en yüksek ahlaki değerlendirmeleri talep etmektedir (Mason, 1998, s. 2). Bu nedenle inşaat sektöründe etik, inşaat profesyonelleri tarafından başkalarına, kendilerine davranılmasını istedikleri dürüstlikle aynı derecede davranmak olarak yorumlanmaktadır (Badger & Gay, 1996).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu bağlamda çalışmada inşaat sektöründe etik yönetimi;

- Uluslararası işletmelerin karşı karşıya kaldığı etik zorluklar,
- Mesleki etik önündeki engeller,
- Etik karar alma modeli,

bakımından derinlemesine araştırılarak mevcut durum tespiti yapmaktadır.

4. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada inşaat sektöründe etik yönetimi uluslararası işletme perspektifinden incelenmektedir. Çalışma, araştırmanın uluslararası etkileri olan inşaat projelerinde etigin nasıl yönetildiğini ve sürdürüldüğünü anlamaya odaklanmaktadır. Bu odak noktası ile birlikte çalışmada uluslararası işletmelerin karşı karşıya kaldığı etik zorluklar belirlenmeye çalışılmıştır. Mesleki etik önündeki engeller ortaya konulması amaçlanmıştır. Uluslararası ticaret alanında etik karar alma modelinin kurgusu üzerinde inşaat sektörüne yönelik dersler çıkarılması hedeflenmiştir.

- Araştırmanın evrenini Türkiye Müteahhitler Birliği'ne üye firmalar oluşturmaktadır.
- Araştırma nitel desende tasarlanmıştır. Nitel veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. 20 firma ve pilot uygulama için ise 3 ayrı firma olmak üzere 23 firma ifadeleri toplanmaktadır. Çalışmada ölçüt örnekleme yöntemi seçilmiştir.

5. BULGULAR

Araştırmaya katılan firmalara toplam 3 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Firmaların sözlü cevaplarından notlar alınmıştır. İçeriklerden temalar oluşturulmuş ve ölçütler belirlenmiştir. Bulgular literatürdeki çalışmalar ile karşılaştırılmış tutarlılık ve teyit incelemesi yapılmıştır.

Araştırmada katılımcı firmalara ilk sırasıyla iki soru sorulmuştur.

- Kamuya Karşı Yükümlülük'lerinizin neler olduğunu düşünüyorsunuz?
- Müşteriye Karşı Yükümlülük'lerinizin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

TEMA:	ÖLÇÜT:	f
Mesleki Yükümlülük	Toprağın kirlenmesi ve bitki örtüsünün bozulması	7 (1.Firma, 3.Firma, 6.Firma, 9.Firma, 11.Firma, 16.Firma, 23.Firma)
	Toprak erozyonu	6 (2.Firma, 5.Firma, 13.Firma, 18.Firma, 19.Firma, 23.Firma)
	Şantiyelerde yetersiz çevre çitleri	5 (7.Firma, 8.Firma, 15.Firma, 17.Firma, 21.Firma)
	Yıkım ve inşaatın dikkatsizce yürütülmesi	3 (14.Firma, 20.Firma, 22.Firma)
	İnşaat atık ürünlerinin tesis dışında depolanması	2 (10.Firma, 21.Firma)
	Halkın enkazdan yetersiz korunması	2 (4.Firma, 12.Firma)

Bulgulara göre, firmaların mesleki yükümlülüklerinin kamuya karşı yükümlülükleri müşteriye yöneliklerinden daha fazla öncülenmiştir. En çok çevresel hassasiyetlerin ön planda olduğu görülmüştür. En az halkın enkazdan yetersiz korunması cevabı alınmıştır. Kahramanmaraş depreminden sonra asbest ölüm riski tartışmalarının yapılması hem depremden etkilenen halkın hem de iş sağlığı ve güvenliği çerçevesinde deprem bölgesinde çalışanların karşı karşıya kaldıkları riskler göz önüne alındığında firmaların bu konuda farkındalığının düşük olduğu düşünülmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Katılımcı firmalara yöneltilen son soru ise,

- Hangi mesleki sorumluluk ihlaline tanık oldunuz?

TEMA:	ÖLÇÜT:	f
Mesleki Sorumluluk	İhmal(Kötü işçilik, kalitesiz malzeme)	8 (1.Firma, 11.Firma, 13.Firma, 17.Firma, 19.Firma, 20.Firma, 22.Firma, 23.Firma)
	Sahtekarlık(Fazla malzeme siparişi, anlaşma dışı farklı malzemeler ile inşaat yapma, yetersiz güvenlik standartları)	8 (3.Firma, 4.Firma, 7.Firma, 8.Firma, 12.Firma, 18.Firma, 21.Firma, 23.Firma)
	Rüşvet	3 (2.Firma, 9.Firma, 10.Firma)
	Gizli İhale	2 (6.Firma, 8.Firma)
	Bina kalıntılarının yasadışı boşaltılması	1 (1.Firma)
	Pozisyonunu mali kazanç olarak kullanma	1 (14.Firma)

Katılımcı firmalar en çok ihmal ve sahtekarlık konusuna vurgu yapmıştır. Kötü işçilik, kalitesiz malzeme kullanımı gibi yanıtların yanı sıra, inşaat projelerinde fazla malzeme siparişi, projenin anlaşmasından farklı olan malzemelerin kullanılması, yetersiz güvenlik standartlarının gerçekleşmesi gibi mesleki sorumluluk ihlallerini bildirmişlerdir. Bina kalıntılarının yasadışı boşaltılması ile yaşanan sıkıntılarını paylaşan 1 firma ve pozisyonunu mali kazanç olarak kullanmış olan etik dışı çalışanların olduğunu ifade eden bir firma bulunmaktadır.

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu çalışma sonuç olarak, inşaat sektöründe etik yönetim araştırmalarına olan ihtiyacı ve uluslararası işletme perspektifinden etik karar verme modellerinde iyileştirme ihtiyacını tartışmıştır. İnşaat sektörünün ve inşaat uygulayıcılarının ahlaki sicilinin bir endişe kaynağı olmaya devam ettiği gerçeği göz önüne alındığında, etik yönetimi araştırması inşaat sektöründe giderek daha çekici hale gelmektedir.

İnşaat sektöründeki mevcut durumun yetersizliğine yönelik kaygılar dikkate alındığında, inşaat sektörünün hem kendi uygulamaları hem de bu sektörde yer alan otoritelerin etik davranışlarıyla ilgili süregelen endişeleri haklı göstermektedir. Çalışma bulguları, sektördeki etik sorunların ve davranışların endişeden ötede deprem sonrası iyileştirilmesi yönünde gereklilik kaynağı olduğunu açıklamaktadır. Bu bulgular mevcut etik karar verme modellerinin inşaat sektörünün kendine özgü koşullarına pek uygun olmadığına işaret etmektedir. Bu modeller, etik standartların etkinliklerini engelleyen çeşitli yönlerden eksiktir.

Mevcut etik karar verme modelini gözden geçirdiğinde, inşaat sektörünün koşullarına uyacak şekilde çeşitli şekillerde geliştirilmesi gerektiği açıktır. Birincisi, mevcut karar verme modelleri ya “yetersiz denetime” sahiptir ya da dünya çapında kabul edilebilir etik davranış olarak değerlendirilen davranışlara uyma konusunda “yetersiz bir baskıya” tabidir.

Farklılaştırmanın önemi dikkate alındığında inşaat sektöründe etik davranışı teşvik etmek için bu çalışma, çeşitli paydaşlar arasında farklılaştırma ihtiyacını vurgulamaktadır. Etik davranış teşvik edilmek isteniyorsa inşaat sektörünün tüm üyeleri eğitim, beceri, işveren-meslek ahlakı ve zaman-maliyet, teknoloji, çevresel hassasiyet kıstasları açısından farklılaştırılmalıdır. Bu, inşaat sektöründeki tüm paydaşların aynı olmadığı ve etik beklentilerinin, onların özel rollerine ve koşullarına göre uyarlanması gerektiği anlamına gelmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Referans bir vaka oluşturulmalıdır. Sektörün yeniden inşasında bu temsiliyet rol model olmalıdır. Başka bir deyişle, inşaat sektöründeki diğer paydaşların da örnek alabileceği etik davranış ve uygulamalara örnek olan ve teşvik edilen bir uluslararası işletme statüsü olmalıdır. Özetle bu çalışma, inşaat uygulayıcılarının etik davranışlarına ilişkin endişeler nedeniyle inşaat sektöründe etik yönetimi araştırmalarına artan ihtiyacı vurgulamaktadır. Aynı zamanda endüstrinin kendine özgü koşullarını dikkate alındığında daha özel ve etkili etik karar alma modellerine duyulan gerekliliğe dikkat çekilmiştir. Ayrıca, sektör-firma koşullarına göre farklılaşmanın ve inşaat sektöründe etik davranışı teşvik etmek ve yönlendirmek için bir referans vaka yaratılması önerilmiştir.

Kaynaklar

Badger, W. W., & Gay, S. W. (1996). The top ten lessons learned in construction contracting. *Cost Engineering*, 38(5), 20.

Carroll, A. B. (2004). Managing ethically with global stakeholders: A present and future challenge. *Academy of Management Perspectives*, 18(2), 114-120.

Ho, M. F., Drew, D., McGeorge, D., & Loosemore, M. (2004). Implementing corporate ethics management and its comparison with the safety management system: a case study in Hong Kong. *Construction Management and Economics*, 22(6), 595-606.

Man-Fong Ho, C. (2011). Ethics management for the construction industry: A review of ethical decision-making literature. *Engineering, construction and architectural management*, 18(5), 516-537.

Mason, R. R. (1998). Ethics: a professional concern. *Civil Engineering*, 68(12), 63.

Oladinrin, O. T., & Ho, C. M. (2016). Critical enablers for codes of ethics implementation in construction organizations. *Journal of Management in Engineering*, 32(1), 04015023.

Paek, S., & Chathoth, P. (2013). Multiple Levels of Ethics Management: A Case of Airline and Hotel Firms. *Tourism Planning & Development*, 10 (4), 388–415. In.

Paine, L., Deshpandé, R., Margolis, J. D., & Bettcher, K. E. (2005). Up to code: Does your company's conduct meet world-class standards? *Harvard Business Review*, 83(12), 122-133, 154.

Savater, F., & Pereira, M. S. (2008). *Convite à ética: Fim de Século*.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

YAPAY ZEKÂ ve ETİK

Doç. Dr. Recep BENZER

ETCOP Institute for Interdisciplinary Research, Cyber Security

ORCID: 0000-0002-5339-0554

Prof. Dr. Semra BENZER

Gazi University, Faculty of Gazi Education, Science Education

ORCID: 0000-0002-8548-8994

ÖZET

Günümüzde hızla gelişen yapay zeka teknolojisi, toplumsal, bireysel ve küresel düzeyde ortaya çıkan etik sorunları ve zorlukları inceleyen çok disiplinli bir alan olan “Yapay Zeka ve Etik”, dikkate değer bir konudur. Yapay zeka, veri analizi, desen tanıma, öğrenme ve karar alma gibi yetenekleri bilgisayarlar aracılığıyla taklit edebilme yeteneğine sahiptir. Bu, birçok alanda avantajlar sunsa da aynı zamanda düşünsel olarak karmaşık sorunları da beraberinde getirir.

Teknolojinin hızla ilerlemesi, yapay zekanın toplumsal etkilerini daha da belirgin hale getirmektedir. Otonom karar alma, veri gizliliği ve güvenliği, önyargı ve ayrımcılık, iş gücü ve toplumsal etkiler, sorumluluk ve hesap verebilirlik, toplumsal kabul ve değerler gibi temel konular, yapay zekanın temel öğelerini oluşturur.

“Yapay Zeka ve Etik” konusu, teknolojinin hızla değişen yapısı nedeniyle sürekli olarak gelişen bir alandır. Bireyler, toplumlar ve kurumlar yapay zeka teknolojisinin avantajlarını ve risklerini dengeli bir şekilde değerlendirmeli ve etik ilkelere dayalı kararlar almalıdır. Özellikle savunma teknolojilerinde olmak üzere birçok modern silah, insan müdahalesi olmadan hedef arama, izleme ve takip etme yeteneklerine sahipken, savaşta otonom yapay zeka sistemlerinin tam anlamıyla kullanılması, yapay zeka ve robotik araştırmacıları arasında endişelere neden olmuştur. Ayrıca, bu konuda birçok olumsuz görüş bulunmaktadır. Özellikle makinelerin otonom olma konusu özel bir ilgi çekmektedir.

Yapay zeka ve robotik sistemler, bu sistemlerle ne yapmamız gerektiği, sistemlerin kendi başlarına ne yapmaları gerektiği ve uzun vadeli riskler konusunda temel soruları gündeme getirir. Bu aynı zamanda, insanlığı dünyanın zeki ve hakim türü olarak görme biçimimizi de sorgular. Bu gelişen konuları yakından izlemeli, yeni sorunları erkenden tespit etmek için teknolojik ve toplumsal gelişmeleri yakından takip etmeli, felsefi bir analiz geliştirmeli ve geleneksel felsefe sorunlarından ders çıkarmalıyız.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Etik, Otonom sistemler

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ETHICS

ABSTRACT

The subject of “Artificial Intelligence and Ethics” constitutes a rapidly evolving multidisciplinary field that delves into the ethical dilemmas and challenges posed by the swiftly advancing artificial intelligence technology in contemporary society, at individual and global levels. Artificial intelligence possesses the capability to mimic various human-like cognitive functions such as data analysis, pattern recognition, learning, and decision-making, granting it significant advantages in various domains; however, it also brings forth intricate ethical predicaments.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The rapid strides made in the realm of technology have accentuated the impact of artificial intelligence on human society. Core issues encompassed within this purview involve autonomous decision-making, safeguarding data privacy and security, addressing biases and discrimination, comprehending the implications for the workforce and societal dynamics, accountability and transparency, as well as the integration of societal values and acceptance into these technologies.

The topic of "Artificial Intelligence and Ethics" is an ever-evolving domain due to the dynamic nature of technology. It demands that individuals, societies, and institutions judiciously evaluate both the merits and potential perils of artificial intelligence technology and formulate decisions grounded in ethical principles. Notably, within the context of defense technologies, many contemporary weaponry systems exhibit a degree of autonomy in tasks such as target identification, tracking, and engagement, which has kindled concerns among researchers in artificial intelligence and robotics regarding the full-fledged deployment of autonomous AI systems in warfare. Furthermore, divergent viewpoints have emerged, especially concerning the notion of machine autonomy.

The discourse surrounding artificial intelligence and robotics triggers profound inquiries into how humans should interact with these systems, what tasks these systems should autonomously perform, and the enduring ramifications they could have. This inquiry simultaneously challenges the anthropocentric perception of humanity as the dominant, intelligent species on Earth. Vigilant monitoring of emerging concerns, proactively addressing nascent issues through philosophical analysis, and drawing from established philosophical inquiries is paramount as this domain continues to unfold."

Keywords: Artificial Intelligence, Autonomous Systems

GİRİŞ

Yapay zeka (YZ) teknolojileri, son on yılda büyük bir hızla gelişmiş ve dikkat çekici ilerlemeler kaydetmiştir (Haenlein ve Kaplan, 2019). Makine öğrenimi (ML), doğal dil işleme ve görüntü işleme gibi YZ teknolojileri, toplumun farklı alanlarına giderek daha fazla nüfuz etmekte ve yayılmaktadır (Sharifani ve Amini, 2023). YZ, insan görevlerini giderek daha fazla üstlenmekte ve insanların kararlarını etkilemektedir (Benzer ve ark., 2020). İş, lojistik, üretim, taşımacılık, sağlık hizmetleri, eğitim, devlet yönetimi gibi birçok sektörde yaygın olarak kullanılmaktadır (Ahanger ve ark., 2022; Kumar ve ark., 2022).

YZ uygulamaları, ekonomik büyümeyi, toplumsal gelişimi ve insan refahını destekleyen verimlilik artışı ve maliyet azalması getirmiştir (Vinuesa ve ark., 2020). Konuya ilişkin örnekler verecek olursak: YZ sohbet botları, müşteri sorularına her zaman yanıt verebilir, bu da müşteri memnuniyetini artırarak şirketin satışlarını artırabilir (Maher ve ar., 2022); YZ, doktorların uzak bölgelerdeki hastalara tele tıp hizmetleri sunmalarına olanak tanır (Haleem ve ark., 2021); YZ adli ses karşılaştırma çalışmalarında, bir adli uzman gibi, sorgulanan kimliği belirsiz bir konuşmacının bir kaydını ve bilinen kimliğe sahip bir veya daha fazla konuşmacının kayıtlarını analiz eder ve çıkarımda bulunur (Morrison ve Zhang, 2023). YZ'nin hızlı gelişimi ve geniş kullanımı, günlük yaşamımızı, insanlığı ve toplumu etkilemekte olduğundan şüphe yoktur (Khogali ve Mekid, 2023).

Ancak bu teknolojinin kullanımı ile YZ aynı zamanda kullanıcılar, geliştiriciler, insanlar ve toplum için birçok önemli etik risk veya sorunu da beraberinde getirmektedir (Zhang ve ark., 2023). Son birkaç yıl içinde, YZ'nin kötü sonuçlar ürettiği birçok örnek gözlemlenmiştir. Örneğin, 2016 yılında bir elektrikli Tesla aracın sürücüsü, otomatik pilot modunun yaklaşan kamyoneti tanıyamadığı trafik kazasında bir kişi hayatını kaybetmiştir (Pomazal ve ark., 2023). Microsoft'un YZ tabanlı sohbet botu Tay.ai, Twitter'a katıldıktan sadece bir gün sonra ırkçı ve cinsiyetçi bir hale geldiği için kaldırıldı (Rudolph ve ark., 2023).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

YZ sistemlerinin başarısızlık, adalet, önyargı, gizlilik ve diğer etik sorunlarıyla ilgili birçok başka örnek bulunmaktadır (Yampolskiy, 2019). Bruce Schneier, Harvard Üniversitesi mezunu bir bilgisayar güvenliği uzmanı, yazar ve kriptografi uzmanıdır. Şu ifadeyi kullanmıştır: “Eğer teknolojiyle güvenlik sorunlarını çözebileceğinizi düşünüyorsanız, o zaman hem sorunları hem de teknolojiyi yanlış anlıyorsunuz” (Corbett-Davies ve ark., 2017). YZ sistemlerinin kullanıldığı uygulamalarda %100 güvenlik kavramı olmadığını düşünerek hareket edilmesi gerekmektedir (Yampolskiy ve Spellchecker, 2016; Yampolskiy, 2018; Kizza, 2023).

Daha da ciddi olarak, suçlular, başkalarına veya topluma zarar vermek için YZ tabanlı yazılımları kullanarak bir şirket yöneticisinin sesini taklit etmek ve sahte bir şekilde 243.000 dolarlık bir transfer talep etmek gibi kötü niyetli amaçlarla YZ teknolojisini kullanmışlardır (Sendhil, 2023). Bu nedenle, YZ'nin etik sorunları veya risklerini ele almak acil ve hayati bir gerekliliktir, böylece YZ etik bir şekilde inşa edilebilir, uygulanabilir ve geliştirilebilir.

Eğitimciler ve öğrenciler için bir dizi fırsat ve zorluk getiren YZ temelli bir çok araçların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Eğitimde YZ kullanımına artan bir ilgi bulunduğunu ve içerik üretmek için kullanılmasının akademik ve araştırma bütünlüğü açısından fırsatlar ve zorluklar sunmaktadır (EU, 2018; Levene, 2023; Tauginienė ve ark., 2023). Avrupa Akademik Bütünlük Ağı (The European Network for Academic Integrity ENAI), akademik bütünlüğü korumaya ve teşvik etmeye ilgi duyan eğitim kurumlarını ve bireyleri bir araya getiren uluslararası bir dernektir. Yapay zeka araçlarının kullanımının her zaman akademik bütünlükle uyumlu olmayabileceğini göz önünde bulundurarak, tüm eğitim paydaşlarının AI araçlarını nasıl sorumlu bir şekilde kullanacaklarını ve akademik bütünlük uygulamaları ve değerleri ile uyumlu bir şekilde nasıl kullanacaklarını öğrenmelerinin önemli olduğunu düşünmektedir. ENAI, akademisyenleri, araştırmacıları ve öğrenci organizasyonları da dahil olmak üzere diğer eğitim paydaşlarını, AI araçlarını etik bir şekilde kullanma konusunda desteklemeyi amaçlayan bir dizi çalışmalar yürütmektedir (Foltynek ve ark., 2023). ENAI, ulusal politika yapıcılarını, kurumları ve akademik topluluğun tüm bireysel üyelerini yapay zekanın eğitim ve bilim alanlarına getirdiği fırsatlardan yararlanmak için etik kullanım yollarını aramaya ve en iyi uygulamaları paylaşmaya teşvik etmektedir (ENAI, 2023). Eğitimde özellikle K-12 de dört etik prensip olan *Pedagojik Uygunluk*; *Çocuk Hakları*; *Yapay Zeka Okuryazarlığı*; ve *Öğretmen İyi Olma Hali* ile YZ kullanılmalıdır (Adams ve ark., 2023).

Bu çalışma kapsamında son yıllarda önemli bir çalışma alanı olan YZ Etik konularına dikkat çekilmesi, akademik çalışmalar yürütülürken bunların göz önüne alınarak yapılması ve farkındalık oluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Etik, doğru ve yanlışın, iyi ve kötünün, adil ve adaletsizin, dürüst ve hileli davranışların değerlendirildiği bir felsefi alanı ifade eder (Davis, 2006). Bu, insanların nasıl davranmaları gerektiği konusunda yönlendiren ve normları belirleyen bir disiplindir (Hagendorff, 2020). Etik, bireylerin ve toplumların değerleri, inançları ve ahlaki prensipleri temel alarak doğru kararlar verme ve doğru davranışlarda bulunma becerisi üzerine odaklanır (Racher, 2007; Morris ve Wood, 2011).

Yapay zeka etiği, yapay zeka teknolojilerinin geliştirilmesi, uygulanması ve kullanılması sırasında ortaya çıkan ahlaki sorunları ele alır. Bu, yapay zekanın insanlar üzerindeki etkilerini, veri gizliliğini, adaleti, güvenliği, ayrımcılığı ve daha birçok etik konuyu içerir (Hagendorff, 2020). Yapay zeka etiği, yapay zeka sistemlerinin insanlar ve toplumlar üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlamak ve ahlaki değerlere uygun şekilde kullanmalarını sağlamak için tasarlanmıştır (Walz ve Firth-Butterfield, 2019).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Yapay zeka etik değerleri:

Dürüstlük ve Şeffaflık: Yapay zeka sistemlerinin işleyişi ve kullanımıyla ilgili açık ve dürüst olma gerekliliği (Floridi, 2019).

Adalet ve Eşitlik: Yapay zeka sistemlerinin herkes için adil ve eşit şekilde çalışması ve ayrımcılık yapmaması gerekliliği (Diakopoulos, 2016).

Gizlilik: Kişisel verilerin korunması ve gizliliğin ihlal edilmemesi gerekliliği (Solon ve Kovacs, 2018).

Güvenlik: Yapay zeka sistemlerinin güvenliği ve siber saldırılara karşı korunması gerekliliği (Brundage ve ark., 2018).

Hesap Verebilirlik: Yapay zeka geliştiricilerinin ve kullanıcılarının sistemin nasıl çalıştığını anlamaları ve hataları düzeltebilmeleri gerekliliği (Mittelstadt ve ark., 2016).

Toplumsal Fayda: Yapay zekanın topluma fayda sağlaması gerekliliği (Russell ve ark., 2015).

Yapay zeka etiği, bu gibi değerleri ve prensipleri yapay zeka geliştirmenin, kullanmanın ve düzenlemenin bir parçası olarak dikkate almaya odaklanır. Yapay zeka etiği, teknolojinin hızlı gelişimiyle başa çıkabilmek ve olumsuz etkileri en aza indirebilmek için sürekli olarak güncellenmelidir (Whittlestone ve ark., 2019).

SONUÇ

Sonuç olarak, etik, insan davranışının değerlendirildiği ve normlarının belirlendiği bir alan olarak önemli bir felsefi disiplindir. Yapay zeka etiği ise, yapay zeka teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanılması sırasında ortaya çıkan ahlaki sorunları ele alır. Bu etik değerler, dürüstlük, şeffaflık, adalet, eşitlik, gizlilik, güvenlik, hesap verebilirlik ve toplumsal fayda gibi önemli prensipleri içerir. Yapay zeka etiği, bu değerleri ve prensipleri yapay zeka geliştirme, kullanma ve düzenleme süreçlerinin merkezine yerleştirir. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte, yapay zeka etiği sürekli olarak güncellenmeli ve geliştirilmelidir. Bu, yapay zekanın olumsuz etkilerini sınırlamak ve toplumun en iyi çıkarlarını korumak için kritik bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

Adams, C., Pente, P., Lemermeyer, G., & Rockwell, G. (2023). Ethical principles for artificial intelligence in K-12 education. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 4, 100131.

Ahanger, T. A., Aljumah, A., & Atiquzaman, M. (2022). State-of-the-art survey of artificial intelligent techniques for IoT security. *Computer Networks*, 206, 108771.

Benzer, R., Erkollar, A., Oberer, B., & Benzer, S. (2020). Using Artificial Intelligence for the Improvement of Weapon Efficiency. In *Proceedings of the International Symposium for Production Research 2019* (pp. 13-22). Springer International Publishing.

Brundage, M., Avin, S., Clark, J., Toner, H., Eckersley, P., Garfinkel, B., ... & Zeitsoff, T. (2018). The malicious use of artificial intelligence: Forecasting, prevention, and mitigation. arXiv preprint arXiv:1802.07228

Corbett-Davies, S., Pierson, E., Feller, A., Goel, S., & Huq, A. (2017). Algorithmic decision making and the cost of fairness. In *Proceedings of the 23rd acm sigkdd international conference on knowledge discovery and data mining* (pp. 797-806).

Davis, M. (2006). Integrating ethics into technical courses: Micro-insertion. *Science and Engineering Ethics*, 12, 717-730.

Diakopoulos, N. (2016). Accountability in Algorithmic Decision Making. *Communications of the ACM*, 59(2), 56-62.

ENAI, (2023). The European Network for Academic Integrity ENAI. <https://www.academicintegrity.eu/wp/>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

European Commission (2018) Artificial Intelligence for Europe. European Commission. Brussels. 24 April, 2018. Available Online. URL - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2018:237:FIN>

Floridi, L. (2019). AI4People—An Ethical Framework for a Good AI Society: Opportunities, Risks, Principles, and Recommendations. *SSRN Electronic Journal*, 1-57.

Foltynek, T., Bjelobaba, S., Glendinning, I., Khan, Z. R., Santos, R., Pavletic, P., & Kravjar, J. (2023). ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *International Journal for Educational Integrity*, 19(1), 12.

Haenlein, M., & Kaplan, A. (2019). A brief history of artificial intelligence: On the past, present, and future of artificial intelligence. *California management review*, 61(4), 5-14.

Hagendorff, T. (2020). The ethics of AI ethics: An evaluation of guidelines. *Minds and machines*, 30(1), 99-120.

Hagendorff, T. (2020). The ethics of AI ethics: An evaluation of guidelines. *Minds and machines*, 30(1), 99-120.

Haleem, A., Javaid, M., Singh, R. P., & Suman, R. (2021). Telemedicine for healthcare: Capabilities, features, barriers, and applications. *Sensors international*, 2, 100117.

Khogali, H. O., & Mekid, S. (2023). The blended future of automation and AI: Examining some long-term societal and ethical impact features. *Technology in Society*, 73, 102232.

Kizza, J. M. (2023). Evolving Realities: Ethical and Secure Computing in the New Technological Spaces: Artificial Intelligence and Cyberspace. In *Ethical and Secure Computing: A Concise Module* (pp. 211-224). Cham: Springer International Publishing.

Kumar, P. S., Petla, R. K., Elangovan, K., & Kuppusamy, P. G. (2022). Artificial Intelligence Revolution in Logistics and Supply Chain Management. *Artificial Intelligent Techniques for Wireless Communication and Networking*, 31-45.

Levene A (2023) Artificial intelligence and authorship. COPE. 23 February 2023. Available Online. URL - <https://publicatio nethics.org/news/artificial-intelligence-and-authorship>

Maher, S. K., Bhable, S. G., Lahase, A. R., & Nimbhore, S. S. (2022). AI and deep learning-driven chatbots: a comprehensive analysis and application trends. In *2022 6th International Conference on Intelligent Computing and Control Systems (ICICCS)* (pp. 994-998). IEEE.

Mittelstadt, B. D., Allo, P., Taddeo, M., Wachter, S., & Floridi, L. (2016). The ethics of algorithms: Mapping the debate. *Big Data & Society*, 3(2), 2053951716679679

Morris, L., & Wood, G. (2011). A model of organizational ethics education. *European Business Review*, 23(3), 274-286.

Morrison, G. S., & Zhang, C. (2023). Forensic Voice Comparison: Overview. In *Encyclopedia of Forensic Sciences, Third Edition* (pp. 737–750). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-823677-2.00130-6>

Pomazal, M., Wang, J., & Wilson, A. (2023). *Tesla, Inc.: Managing Risk in the Autopilot Program*. The Eugene D. Fanning Center for Business Communication, Mendoza College of Business, University of Notre Dame.

Racher, F. E. (2007). The evolution of ethics for community practice. *Journal of Community Health Nursing*, 24(1), 65-76.

Rudolph, J., Tan, S., & Tan, S. (2023). War of the chatbots: Bard, Bing Chat, ChatGPT, Ernie and beyond. The new AI gold rush and its impact on higher education. *Journal of Applied Learning and Teaching*, 6(1).

Russell, S. J., Dewey, D., & Tegmark, M. (2015). Research priorities for robust and beneficial artificial intelligence. *AI Magazine*, 36(4), 105-114.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Sendhil, S. (2023). They walk among us: AI-based social engineering attacks. *Computer Fraud & Security*, 2023(8).

Sharifani, K., & Amini, M. (2023). Machine Learning and Deep Learning: A Review of Methods and Applications. *World Information Technology and Engineering Journal*, 10(07), 3897-3904.

Solon, O., & Kovacs, R. (2018). Data privacy implications of the Internet of Things. *Internet of Things*, 3-27.

Tauginienė L, Gaižauskaitė I, Glendinning I, Kravjar J, Ojstersek M, Robeiro L, Odineca T, Marino F, Cosentino M, Sivasubramaniam S, Foltynek T (2018) Glossary for academic integrity. ENAI report (revised version), October 2018. Available Online. URL - https://www.academicintegrity.eu/wp/wp-content/uploads/2023/02/EN-Glossary_revised_final_24.02.23.pdf

Vinuesa, R., Azizpour, H., Leite, I., Balaam, M., Dignum, V., Domisch, S., ... & Fuso Nerini, F. (2020). The role of artificial intelligence in achieving the Sustainable Development Goals. *Nature communications*, 11(1), 1-10.

Walz, A., & Firth-Butterfield, K. (2019). Implementing ethics into artificial intelligence: a contribution, from a legal perspective, to the development of an AI governance regime. *Duke L. & Tech. Rev.*, 18, 176.

Whittlestone, J., Nyrupe, R., Alexandrova, A., & Cave, S. (2019). The role and limits of principles in AI ethics: Towards a focus on tensions. In *Proceedings of the 2019 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society* (pp. 195-200).

Yampolskiy, R. V. (2019). Predicting future AI failures from historic examples. *foresight*, 21(1), 138-152.

Yampolskiy, R. V. (Ed.). (2018). *Artificial intelligence safety and security*. CRC Press.

Yampolskiy, R. V., & Spellchecker, M. S. (2016). Artificial intelligence safety and cybersecurity: A timeline of AI failures. *arXiv preprint arXiv:1610.07997*.

Zhang, C., Zhu, W., Dai, J., Wu, Y., & Chen, X. (2023). Ethical impact of artificial intelligence in managerial accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 49, 100619.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

DEPREM VE SAĞLIK HİZMETLERİNDE YAŞANAN ETİK SORUNLAR

Dr. Öğr. Üyesi Şerife YILMAZ

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı

ORCID: 0000-0002-5660-7712

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ÖZBEK GÜVEN

Malatya Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı

ORCID: 0000-0002-5391-8873

ÖZET

Depremler, can ve mal kaybına neden olan, bireyleri ve toplumları derinden etkileyen, önlenemeyen ve önceden tahmin edilemeyen doğal afetlerdir. Deprem riski yüksek olan ülkemizde geçmişte büyük çapta can ve mal kaybına neden olan önemli depremler yaşandı. 1999 yılında yaşanan depremlerin acıları hala taze iken, 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan iki deprem, bu afet ile yeniden karşı karşıya kalmamıza ve ciddi can kaybına neden oldu. Bu depremler, birçok sektörü derinden etkiledi, ancak en fazla etkilenen sektörlerden biri sağlık sektörüdür. Deprem, sağlık hizmetlerinin sunulmasını, sağlık hizmetlerine erişimi ve hizmet sunucularını olumsuz etkilemektedir.

Depremler, bireyler üzerinde fiziksel ve psikolojik travmalara neden olmaktadır. Ayrıca deprem, öncesi, sırası ve sonrasında birçok etik sorunu da gündeme getirmektedir. Bu etik sorunlardan en çok etkilenenlerin başında şüphesiz sağlık çalışanları gelmektedir. Sağlık çalışanlarının deprem öncesi, sırası ve sonrasında ciddi sorumlulukları vardır ve hem fiziksel hem de psikososyal zorlu koşullarda görevlerini sürdürmek zorundadırlar. Birçok sağlık çalışanı, aynı zamanda kendileri de depremde olmalarına rağmen ailelerini çadırda veya geçici konaklama alanlarında bırakarak sağlık hizmeti vermeye devam etmiştir. Bu süreçte sağlık çalışanları, Özerklik, Zarar Vermeme, Yarar Sağlama ve Adalet ilkelerine ilişkin etik sorunlar yaşamışlardır. Bu çalışmada, deprem öncesi, sırası ve sonrasında sağlık çalışanlarının karşılaştığı veya karşılaşılabileceği etik sorunlar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Etik, Sağlık Çalışanları, Sağlık Hizmetleri

EARTHQUAKE AND ETHICAL ISSUES IN HEALTHCARE SERVICES

ABSTRACT

Earthquakes are natural disasters that cause loss of life and property, deeply affecting individuals and societies, and are unpredictable and uncontrollable. Our country is known as an earthquake-prone country, and significant earthquakes with substantial loss of life and property have occurred in the past. While the pain of the earthquakes in 1999 is still fresh, two earthquakes with epicenters in the Pazarcık and Elbistan districts of Kahramanmaraş on February 6, 2023, have once again confronted us with earthquake disaster, resulting in a serious loss of life.

These earthquakes have profoundly impacted various sectors, with the healthcare sector being one of the most affected. Earthquakes have affected the delivery of healthcare services, access to healthcare services, and healthcare providers. Earthquakes cause physical and psychological trauma to individuals. Furthermore, earthquakes raise numerous ethical issues before, during, and after the event. Undoubtedly, healthcare professionals are among those most affected by these ethical dilemmas.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Healthcare professionals have significant responsibilities before, during, and after earthquakes and are required to perform their duties in both physically and psychosocially challenging conditions. Many healthcare workers, even though they are earthquake survivors themselves, have continued to provide healthcare services by leaving their families in tents or temporary shelter areas. During this process, healthcare workers have encountered ethical issues related to Autonomy, Non-Maleficence, Beneficence, and Justice. This study will address the ethical issues that healthcare workers have experienced or may encounter before, during, and after earthquakes.

Keywords: Earthquake, Ethics, Healthcare Services, Healthcare Professionals

1. GİRİŞ

Afetler, toplumun tümünü veya belirli kesimlerini etkileyen doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanır. Bu olaylar, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olabilir ve normal yaşamı, insan faaliyetlerini kesintiye uğratabilir. Etkilenen toplumun baş etme kapasitesi yetersiz olduğunda afetler ortaya çıkar. Depremler ise tektonik kuvvetlerin veya volkan faaliyetlerinin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucu meydana gelen sismik dalgaların ortamı ve yeryüzünü güçlü bir şekilde sarsması olayıdır (AFAD, 2023a). Doğal afetler içerisinde en fazla can ve mal kaybına neden olan afet türü de depremlerdir (AFAD, 2023b; Şen, 2018).

Ülkemiz, depremlerin sıkça yaşandığı bir coğrafyada bulunmaktadır ve tarihsel olarak büyük çapta can ve mal kayıplarına yol açan depremler yaşanmıştır. Örneğin, 1999 yılında Kocaeli ve Düzce'de meydana gelen büyük depremler, ülkemizde büyük yıkımlara ve kayıplara neden olmuştur. 2023 yılında yaşanan Pazarcık ve Elbistan depremleri ise can kayıplarına ve büyük hasarlara yol açarak ülkemizin deprem riskini bir kez daha göstermiştir. Bu son depremlerde binlerce insan hayatını kaybetmiş, binlerce bina yıkılmıştır. Resmi rakamlara göre, 50.783 kişi hayatını kaybederken, 115.353 kişi yaralanmıştır. 37.984 binanın yıkıldığı raporlanmıştır. Bu depremlerde yaşanan kayıplar ülkemizde meydana gelmiş en büyük deprem olan 1939 Erzincan Depremi (Mw: 7.9) ve 1999 Kocaeli Depreminde (Mw: 7.6) yaşadığımız kayıplardan fazladır (AFAD, 2023b).

Sağlık çalışanları da depremlerden etkilenen gruplar arasındadır. Birçok sağlık çalışanı, evlerinde veya çalıştıkları sağlık kurumlarında depreme yakalanmış veya zarar görmüştür. Deprem bölgesinde yaşayan sağlık çalışanları arasında birçok kişi hayatını kaybetmiştir. Sağlık sektörü depremlerden ciddi şekilde etkilenmiş, sağlık kurumları hasar görmüştür. Sağlık Bakanlığı'nın açıklamalarına göre, deprem bölgesinde yaşayan sağlık çalışanlarından 505'i depremde hayatını kaybetmiştir (TRT Haber, 2023). Türk Tabipler Birliği, üçüncü aylık raporunda depremde sağlık kurumlarının belirgin bir biçimde hasar gördüğünü ve bu kurumlarda çalışanların ağır kayıplar yaşadığını belirtmektedir (TTB, 2023).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın 2020 yılında yayınladığı "Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri" verilerine göre, dünya genelinde meydana gelen depremlerin yaklaşık yüzde yirmisi Türkiye'nin bulunduğu Akdeniz-Alp-Himalaya kuşağında gerçekleşmektedir. Türkiye'de ortalama her beş yılda bir yıkıcı bir deprem yaşanmaktadır. Aynı zamanda deprem, Türkiye'de en fazla yaşanan doğal afet türüdür. AFAD verilerine göre 1900-2019 yılları arasında en az 5,0 büyüklüğünde 1.796 deprem kaydedilmiştir (AFAD, 2020). Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) verilerine göre, 2022 yılında toplam 21.054 deprem meydana gelmiştir. İstatistiksel veriler incelendiğinde, Türkiye'nin düzenli aralıklarla doğal kaynaklı afetlere maruz kaldığı görülmektedir (AFAD, 2022).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Deprem ve diğer doğal afetler, sağlık sektörünü önemli ölçüde etkileyen olaylardır. Bu etkiler maddi kayıplarla sınırlı kalmaz, aynı zamanda ölümler, yaralanmalar, engellilikler ve hastalıklar gibi doğrudan sağlıkla ilgili ciddi sonuçlar doğurur. Bu nedenle deprem planlaması ve yönetiminde özellikle sağlık sektörüne öncelik verilmesi gerekir (Akdur, 2000).

Deprem ve diğer doğal afetler, sağlık hizmetlerinin sunumunu, sağlık hizmetlerine erişimi ve sağlık hizmeti sunucularını etkiler. Sağlık çalışanları, deprem öncesi, sırası ve sonrasında büyük sorumluluklar taşırlar. Deprem sürecinde ve sonrasında sağlık çalışanları hem fiziksel hem de psikososyal olarak zorlayıcı koşullarda görevlerini sürdürmek zorundadırlar. Birçok sağlık çalışanı, ailelerini çadır kamplarında veya geçici konaklama alanlarında bırakarak sağlık hizmeti verme görevini sürdürmek zorunda kalır. Ayrıca artçı depremler sırasında, sağlık çalışanları hem kendi sağlıklarını hem de ailelerini ve hastalarını düşünmek zorunda kalır, bu da yaşanan anksiyetenin daha da artmasına neden olabilir. Ayrıca, deprem bir dizi etik sorunu da gündeme getirir ve bu etik sorunlardan en fazla etkilenen gruplardan biri sağlık çalışanlarıdır. Örneğin, Sevimli ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan bir çalışma, Van depremi sırasında hastaların tedavi sürecinde, CPR (kardiopulmoner resüsitasyon) uygulama ve sınırlı medikal kaynakların paylaşılması gibi önemli etik ikilemlerin ortaya çıktığını belirtmektedir. Aynı zamanda, sağlık profesyonellerinin afetlerin ardından, triaj kararı verme, etik ilkeler ve yasal düzenlemelerin oluşturulması gibi konularda eğilimler gösterdikleri ve bu eğilimlerin eğitim, pratik uygulama ve değerlendirme ile ele alınması gerektiği ifade edilmiştir (Sevimli ve ark., 2015). Benzer şekilde, Şen (2018) de bir çalışmada katılımcıların afet triajında ölüm kararı verme, CPR uygulama ve kısıtlı kaynakların paylaşılması gibi etik ikilemlerle karşılaştığını belirtmiştir (Şen, 2018).

Depremde sağlık çalışanları, Yarar Sağlama, Zarar Vermeme, Özerkliğe Saygı ve Adalet ilkelerine ilişkin etik sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Bu çalışma, sağlık çalışanlarının bu sorumluluklarını ve karşılaştıkları veya karşılaşılabilecekleri etik sorunları ele almaktadır.

2. DEPREM ÖNCESİ SÜREÇ

Depremler gibi doğal afetler, önlenemeyen ve önceden tahmin edilemeyen olaylardır. Ancak, proaktif bir yaklaşımla doğal afetlerin gerçekleşmeden önce alınacak önlemler, olumsuz etkileri ve acıları azaltılabilir. Bu nedenle, her sektör, potansiyel afet senaryoları üzerinde çalışarak, gereken hazırlıkları yapmalıdır. Temel amaç, toplumu afetlere karşı hazırlamak ve afetlere karşı direnç kazandırmaktır (UNICEF, 2019). UNICEF'in belirttiği temel hedefe ek olarak, her sektör, afetlere karşı hazır bulunma kapasitesini artırmalıdır.

Deprem öncesinde, sağlık çalışanlarının da hazırlıklı olması gerekmektedir. Ancak yapılan araştırmalar, ülkemizde sağlık çalışanlarının deprem bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir (Çelebi ve Uçku, 2017). Örneğin, Barış (2011) tarafından yapılan bir çalışma, Acil Sağlık Hizmetlerinde çalışan hekimlerin yüzde 35,7'sinin afet veya olağandışı durumlarda sağlık hizmeti verdiğini, ancak yüzde 66,5'inin afet veya olağandışı durumlarla ilgili hiç eğitim almadığını belirtmiştir (Barış, 2011). İnal ve arkadaşlarının (2012) bir çalışmasına göre, sağlık yüksekokulu öğrencilerinin yüzde 85,9'unun afet planı bulunmamaktadır (İnal, 2012). Şen (2018) tarafından yapılan bir araştırma da katılımcıların yüzde 51,2'sinin afet triajı etik bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur (Şen, 2018). Tayvan'da yapılan bir çalışma, diğer ülkelerde de benzer durumların yaşandığını göstermiştir. Bu çalışma, hastane öncesi acil sağlık ekiplerinin yüzde 25'inden azının afet eğitimi aldığını göstermiştir (Hsu ve ark., 2002). Bu durum, sağlık çalışanlarının hem mesleki hem de etik açıdan zorluklarla karşılaşılabileceğini göstermektedir.

Sağlık çalışanları, afetler sırasında tıbbi bakım sağlama görevine sahiptir ve afetlere karşı bilgi sahibi ve sürekli olarak hazırlıklı olmalıdır (Çelebi ve Uçku, 2017).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Depremler gibi afetler, kriz yönetimini gerektiren durumlardır ve bu kriz yönetimi başarılı bir şekilde yürütülmelidir. Bu, ciddi bir hazırlık ve eğitim gerektirir. Deprem öncesi dönemde, sağlık sektörünün ve sağlık çalışanlarının bilgi düzeyinin artırılması ve deprem gibi afetlere karşı hazır olmalarının sağlanması gerekmektedir. Deprem öncesi yeterli bilgiye sahip olan ve olası senaryoları düşünen sağlık çalışanlarının, afet anında daha iyi bir şekilde başa çıkabileceği kabul edilmelidir. Şen (2018) tarafından yapılan bir çalışma, afet triajı etik bilgi düzeyi ile etik karar verme düzeyi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Yani, afet triajı etik bilgi düzeyi arttıkça, etik karar verme eğilimi de artmaktadır (Şen, 2018).

Deprem öncesi dönemde, sağlık çalışanlarının ve sağlık hizmetlerinin afetlere hazırlıklı olması, riskleri azaltmak ve hızlı ve uygun kararlar almak için kritik öneme sahiptir. Bu, DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından da vurgulanmaktadır. DSÖ, tüm ülkelerin sağlık profesyonellerini, felaketlerin ne kadar sık yaşandığına bakılmaksızın, ulusal ve yerel afetlerin öncelikli olduğu tüm afetlere yanıt verebilecek seviyede eğitilmesini önermektedir (Erdoğan, 2018). Afet durumlarında riski azaltmak için hazır olmak esastır. Afet yönetimi, anlık bir durum değil, sürekli ve karmaşık bir süreçtir (Handini ve ark., 2022; Kipay, 2023; Al Thobaity ve ark., 2016)

3. DEPREM SIRASI VE SONRASI SÜRECİ

Afetler, normal yaşamı büyük ölçüde bozan, insan hayatını tehlikeye atan ve kaynakların kısıtlı olduğu kaotik ortamlara yol açan olaylardır. Bu olayların sonucunda ölümler, yaralanmalar, acılar ve panik yaşanmaktadır (Şen, 2018). Bu nedenle afetler sırasında etik sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Deprem anında can güvenliği ciddi anlamda tehlikededir; elektrik kesintileri, hizmet sunulan bina ve malzemelerin zarar görmesi, internet ve haberleşme sorunları gibi birçok olumsuz durum yaşanmaktadır. Kısacası depremler, kısa ve uzun vadeli sağlık sorunlarına neden olur ve insan ve toplum sağlığı üzerinde olumsuz etkiler bırakır (Kipay, 2023). Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi Çağatay Güler, depremlerin bir halk sağlığı acil durumu olduğunu vurgulamıştır (Güler, 2023) ve acil durumlarda etik daha da önem kazanır.

Ani ve beklenmeyen durumlarda karar verme süreçleri, normal dönemlere göre daha karmaşık hale gelebilir. Çok sayıda yaralının bulunması, ilk anda yaşanan şok durumu, sağlık çalışanlarının müdahalelerini olumsuz etkileyebilir. Sağlık çalışanları, olay yerinin güvenliğinin sağlanmasını beklemek ile risk alarak yaralılara müdahale etmek arasında kararsız kalabilirler ve bu durum etik bir ikileme yol açabilir (Şen, 2018; Ekşi, 2015). Deprem anında, ilk şoku atlattıktan sonra amaç, mümkün olan en kısa sürede en fazla yararı sağlamak ve mümkün olduğunca çok canı kurtarmaktır. Bu nedenle triaj ve triaj etiği büyük önem taşır. Triyaj, birden fazla yaralının bulunduğu acil durumlarda, yaralıları öncelik sırasına göre sınıflandırarak acil tıbbi yardımın verilmesi ve hastaneye naklinin sağlanması anlamına gelir. Özellikle doğal afetler gibi olağanüstü durumlarda, triyaj işlemi yaşamsal önem taşır. Bostick ve diğerleri (2008), afetlerin temel tıbbi kaynakların sınırlılığına yol açtığını ve bu nedenle afetler sırasında triyaj uygulamanın, önlenebilir morbidite ve mortaliteyi azaltmak için gerekliliğini vurgulamışlardır (Bostick ve ark., 2008). Ancak, normal zamandaki triaj uygulamaları ile afet anlarında triyaj uygulamaları arasında kaynakların sınırlı olması nedeniyle önemli farklılıklar vardır. Bu nedenle, sağlık çalışanlarının etik kararlar alması daha da önemlidir ve bu kararlar her aşamada etik ilkelere dayandırılmalıdır. Sağlık profesyonelleri, afet triajını iyi anlamalı ve kaotik bir ortamda etik kararlar verebilmelidirler (Şen 2018; Çelebi ve Utku, 2017; Lanoix ve ark., 2002; Rådestad ve ark., 2016; Kathleen Geale, 2012).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Deprem gibi doğal afetler sırasında sağlık çalışanlarının karşılaştığı etik ikilemlerden biri, siyah etiketli yaralılara ölüm kararı verme ve CPR işlemi uygulama konusundaki karardır. CPR, olağan durumlarda hayati fonksiyonları olmayan yaralılara uygulanırken, afet triajı sırasında zaman ve kaynaklar sınırlı olduğundan CPR gibi zaman alıcı ve kaynak yoğun müdahalelerden kaçınılmalıdır. Bu nedenle afetlerde CPR uygulamasının etik olmadığı düşünülmektedir (Şen, 2018; Mace ve Mayer, 2008). Afet triajının temel ilkesi, mümkün olduğunca çok sayıda insanın hayatını kurtarmaktır. Beauchamp ve Childress'in biyomedikal etik ilkeleri arasında yer alan "Yarar Sağlama" ilkesine göre, çok sayıda insana en fazla yarar sağlayacak kararların verilmesi daha etik bir yaklaşım olarak kabul edilir (Beauchamp TL, Childress, 2001; T O'Laughlin ve Hick, 2008). Bu ilkeye dayanarak, en fazla medikal yararın sağlanabileceği yaralılar öncelik sırasına alınmalıdır (Tännsjö, 2007).

Deprem sürecinde gözden kaçırılmaması gereken bir diğer önemli nokta, acil müdahalede bulunan sağlık çalışanlarının da aynı zamanda depremde olabilecekleridir. Good (2008), sağlık çalışanlarının ailelerinin sağlık ve güvenlik durumu hakkında bilgi sahibi olamamalarının, onları duygusal olarak etkileyebileceğini ve bu durumun afet triajı kararlarını da etkileyebileceğini belirtmiştir (Good, 2008). Şen (2018) de, afet alanında akrabaların bulunmasının karar alıcıların etik karar verme süreçlerini etkileyebileceğini ifade etmektedir (Şen, 2018). Bu nedenle, sağlık çalışanlarının etik karar verme süreçlerinde aile ilişkileri gibi duygusal faktörleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Afetlerde görev alan sağlık çalışanlarının travma sonrası stres bozukluğuna yatkınlık taşıdıkları ve ilk 24 saat içinde dikkate değer bir risk altında oldukları da göz önüne alınmalıdır (Çelebi ve Uçku, 2017). Wagner ve Dahnke (2015), afetlerde uzun süre görev alan ekiplerin, afet müdahalesinin ilerleyen dönemlerinde aileleri ile ilgilenme sorumluluğunun arttığını ve bu durumun afetlerde görev alan kişiler için ek bir stres kaynağı oluşturabileceğini ifade etmiştir (Wagner ve Dahnke, 2015). Bu durum da etik kararlar üzerinde etkili olabilir.

Sağlık sektörü, deprem sırası ve sonrasında en fazla eleştirilen sektördür. Afet sonrası süreçte afet yönetiminin temel amacı, hayatı mümkün olan en kısa sürede normale döndürmektir. Aynı zamanda, toplumun genel yararını gözeterek mümkün olduğunca çok kişinin zarardan korunmasını sağlamaktır. Depreme bağlı koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri sınırlıdır ve çevre koşullarının kötüleşmesi sekonder hastalık riskini artırır. Bu nedenle zarar vermeme ilkesi, tıp etiğinin temel bir taahhüdüdür ve sağlık profesyonellerine yapacakları müdahalelerde öncelikli olarak bireylerin sağlıklarına zarar vermemeleri gerektiğini hatırlatır. Yarar sağlama ilkesi ise kişinin refahını artırmayı amaçlar ve toplumun genel yararını gözetir. Bu ilkeye göre, sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumun genel refahı da dikkate alınmalıdır. Bu ilke, bireylerin refahını artırmayı amaçlar ve aynı zamanda toplumun genel yararını gözetir. Bu nedenle, yararlılık ilkesi, kişisel yarar ile toplumsal yararı dengelemek amacıyla yarar ve zarar analizi yapmayı gerektirir. Afet triajı uygulamalarında, bazen etik açıdan tartışmalı olsa da, çoğunluğun yararını korumak amacıyla bazı yaralıların kişisel yararları ikinci planda tutulabilir. Örneğin, sağlık profesyonelleri veya stratejik rollerde bulunan kurtarma ekipleri gibi kişilere öncelik tanıma durumu söz konusu olabilir. Bu yaklaşım, bazen etik açıdan tartışmalı olsa da, afet durumlarında genel toplum yararı önemli bir kriterdir (Akdur, 2000; Beauchamp TL, Childress, 2001; Good, 2008)

Deprem sırası ve sonrası müdahale süreçlerinde, özerklik ilkesi ve adalet ilkesi etik sorunlarla karşı karşıya kalabilir. Genellikle kimlik bilgisi olmadan müdahale etmek gerekebilir. Sağlık çalışanları, mesleki uygulamalarını özerklik ilkesi çerçevesinde kişilerin bilgilendirilmiş onamını alarak gerçekleştirirler. Ancak kaynakların sınırlı olduğu ve toplum sağlığına veya diğer bireylere zarar verme riski bulunan durumlarda bu ilke geçersiz hale gelebilir (Beauchamp TL, Childress, 2001).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Deprem gibi afet durumlarında, kaynaklar kısıtlıdır ve yaralılar genellikle kendilerini idare edemezler, bu nedenle özerklik ilkesini tam anlamıyla uygulamak zor olabilir (T O'Laughlin D and Hick 2008; Good, 2008; Şen, 2018). Kısıtlı kaynakların etik açıdan kullanımı, afet durumlarında karşılaşılan bir etik ikilemdir. Bu tür durumlarda, mevcut kaynakların mümkün olduğunca çok kişiye fayda sağlayacak şekilde dağıtılması ve faydacılık ilkesinin benimsenmesi gerekebilir (Şen, 2018; Pesik ve ark., 2001).

Adalet ilkesi, her bireyin eşit haklara sahip olduğunu ve tıbbi kaynakların ihtiyaca göre eşit ve adil bir şekilde dağıtılması gerektiğini vurgular. Normal şartlarda, sosyal statüye göre öncelik belirlemek etik dışıdır, ancak afet triajı durumunda bu kural bazen esneklik gösterebilir. Afet triajı sırasında, toplumun kolektif yararı genellikle bireylerin kişisel çıkarlarından üstün gelir. Özellikle afet triajı uygulamalarında, bazı bireylere örneğin sağlık profesyonelleri veya kurtarma uzmanları gibi özel yeteneklere sahip olanlara öncelik tanınabilir, Bu, faydacılık ilkesi gözetilerek yapılabilir (Beauchamp TL, Childress, 2001; Good, 2008). Ancak, aynı eşdeğerde yardıma ihtiyacı olan diğer yaralılar adalet ilkesine göre eşit tedavi hakkına sahiptir (Şen, 2018).

Afetlerde sınırlı kaynakların yanı sıra sınırlı zaman da önemlidir. Sağlık profesyonelleri, hızlı kararlar vermelidir çünkü zaman kısıtlıdır (Şen, 2018).

Deprem anında ve sonrasında sınırlı kaynakların kullanımında adalet ilkesine uygun davranmak, savunmasız grupların dezavantajlı duruma düşmemesine dikkat etmek önemlidir. Bu, toplum içinde eşitlik ve adil fırsatlar sağlamak amacıyla yapılmalıdır. Ayrıca, afetzedelerin insan haklarını ve gizliliğini korumak da öncelikli bir konudur (Akıncı, 2023).

4. SONUÇ

Depremler gibi doğal afetler, sağlık hizmetleri alanında önemli etik sorunları beraberinde getirir. Acil durumlar sırasında sınırlı kaynakların dağıtılması, triaj kararlarının verilmesi ve hasta bakımının önceliklendirilmesi gibi zorlu kararlar alınabilir. Bu, sağlık profesyonelleri için büyük bir etik yük taşır, çünkü hastaların yaşam ve sağlık hakları ile adil kaynak dağıtımı arasında bir denge bulunmalıdır. Araştırmalar, afet triajı ve acil müdahale kararlarının etik boyutunun sağlık çalışanları arasında yeterince anlaşılmadığını ve bu nedenle etik ikilemlere yol açtığını göstermektedir.

Ayrıca, afet sonrası hayatta kalan bireylerin ruhsal ve psikolojik destek ihtiyaçlarının göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu destek, afet mağdurlarının toparlanma sürecinde kritik bir rol oynar.

Sonuç olarak, deprem gibi afetlerde etik sorunların yönetimi, hem sağlık hizmetlerinde çalışanlar için hem de toplumlar için büyük bir önem taşır. Etik değerlerin korunması ve adil kararların alınması, afet yönetimi ve sağlık hizmetlerindeki acil durumların başarıyla yönetilmesine katkı sağlar.

KAYNAKLAR

AFAD (2022). 2022 Yılı Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Istatistikler/2022-Yili-Doga-Kaynakli-Olay-Istatistikleri.pdf. (Erişim Tarihi: 08.09.2023).

AFAD (2023a). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>. (Erişim Tarihi: 10.09.2023).

AFAD (2023b). 06 Şubat 2023 Pazarlık-Elbistan (Kahramanmaraş) Mw: 7.7 – Mw: 7.6 Depremleri Raporu (140 s.). <https://deprem.afad.gov.tr/earthquake-reports> (Erişim Tarihi: 06.09.2023).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Akdur, R. (2000). Deprem Yönetimi ve Depremde Sağlık Konu ve Amaçları [Earthquake Management and Health Topics and Aims in Earthquake Events]. Sağlık ve Toplum, 10(Özel Sayı), 25-38. Ankara, Temmuz 2000.

Akıncı, H. (2023). Afetlerde Sosyal Hizmet Etiği. Olağan Dışı Durumlarda Sağlık Yönetimi, Editör Ayhan Durmuş, Mustafa Amarat Efe Akademi Yayınları, 1. Baskı, 299.

Al Thobaity, A., Williams, B., & Plummer, V. (2016). A new scale for disaster nursing core competencies: development and psychometric testing. Australasian Emergency Nursing Journal, 19(1), 11-19.

Bariş, E. (2011). Afet tıbbi eğitiminin İzmir metropol alanda Acil Sağlık Hizmetlerinde çalışan hekimlerin bilgi düzeyine etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Beauchamp, TL., & Childress, JF. (2001). Principles of Biomedical Ethics. New York: Oxford University Press, ss. 12-20.

Bostick, NA., Subbarao, I., Burkle, FM., Hsu, EB., Armstrong, JH., & James, JJ. (2008). Disaster triage systems for large-scale catastrophic events. Disaster Medicine and Public Health Preparedness, 2(1), 35-39.

Çelebi, İ., & Uçku, Ş. R. (2017). Kayseri İli 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Sağlık Personelinin Deprem Bilgi Düzeyi ve Etkileyen Etmenler. Hastane Öncesi Dergisi, 2(2), 91-103.

Ekşi, A. (2015). Kitlesele olaylarda hastane öncesi acil sağlık hizmetleri yönetimi. Üçüncü Baskı, Kitapana Yayınevi, İzmir.

Erdoğan, Ö. (2018). Afet Hemşireliği Eğitimi. In S. D. Öztekin (Ed.), Afet Hemşireliği (s. 115-120). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Kathleen Geale, S. (2012). The ethics of disaster management. Disaster Prevention and Management: an international journal, 21(4), 445-462.

Good, L. (2008). Ethical decision making in disaster triage. Journal of Emergency Nursing, 34(2), 112-115.

Güler, Ç. (2023, 14 Şubat). Depremlerde Çevre Sağlığı Önlemleri. [Video]. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı. <https://www.youtube.com/watch?v=0oimv7nvCLg> (Erişim Tarihi: 29.03.2023).

Handini, H. R. S., Yusefni, E., Rustam, Y., & Hayati, N. F. (2022). The Effect Of Family Support On The Recovery Of Postpartum Mothers Based On Matrilineal Culture In Disaster Risk Areas. Jurnal Kebidanan dan Kesehatan Tradisional, 118-126.

Hsu, EB., Ma, M., Lin, FY., Vanrooyen, MJ., & Burkle, FM. (2002). Emergency medical assistance team response following Taiwan Chi-Chi earthquake. Prehospital Disaster Medicine, 17, 17-22.

İnal, E., Kocagöz, S., & Turan, M. (2012). Temel afet bilinç ve hazırlık düzeyinin saptanmasına yönelik bir araştırma. Türkiye Acil Tıp Dergisi, 12(1), 15-19.

Kipay, S. (2023). Deprem Gerçeği ve Kadın Sağlığı Üzerine Etkileri. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 8(2), 855-860.

Lanoix, R., Wiener, D. E., & Zayas, V. D. (2002). Concepts in disaster triage in the wake of the world trade center terrorist attack. Advanced Emergency Nursing Journal, 24(2), 60-71.

Lebni, JY., Khorami, F., Azar, FEF., Safari, H., & Ziapour, A. (2020). Experiences of rural women with damages resulting from an earthquake in Iran: a qualitative study. BMC Public Health, 20(625), 1-13. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08752-z>

Mace, SE & Mayer TA. (2008). Triage. Pediatric Emergency Medicine. Saunders Elsevier, 1087-1096. <https://books.google.com.tr/books?id=4XcatTO8dVUC>, 05.09.2023.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Pesik, N., Keim, M. E., & Iserson, K. V. (2001). Terrorism and the ethics of emergency medical care. *Annals of emergency medicine*, 37(6), 642-646.

Rådestad, M., Lennquist, M. K., Rüter, A., Castrén, M., Svensson, L., Gryth, D., & Fossum, B. (2016). Attitudes towards and experience of the use of triage tags in major incidents: a mixed method study. *Prehospital And Disaster Medicine*, 31(4), 1-10.

Sevimli, S., Dursun, R., & Karadaş, S. (2015). Health professionals of emergency service: evaluation of triage and ethical values in disaster medicine. *Journal of Academic Emergency Medicine*, 14(3), 107-112.

Şen, G. (2018). Sağlık Profesyonellerinin Afet Triajında Etik Karar Verebilme Durumları: İzmir İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 57-66.

T O'Laughlin, D., & Hick, JL. (2008). Ethical issues in resource triage. *Respiratory Care*, 53(2), 190-200.

Tännsjö, T. (2007). Ethical aspects of triage in mass casualty. *Current Opinion in Anesthesiology*, 20(2), 143-146.

TRT Haber. (2023). Deprem Bölgesinde 505 Sağlık Çalışanı Hayatını Kaybetti. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/deprem-bolgesinde-505-saglik-calisani-hayatini-kaybetti-752814.html#:~:text=Sa%C4%9F1%C4%B1k%20Bakan%C4%B1%20Fahrettin%20Koca%2C%20deprem,48%20binin%20%C3%BCzerinde%20oldu%C4%9Funu%20a%C3%A7%C4%B1klad%C4%B1>. (Erişim Tarihi: 06.09.2023).

TTB. (2023). Türk Tabipler Birliği 3. Ay Raporu (3.ay raporu). <https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/3ayraporu.pdf> (Erişim Tarihi: 06.09.2023).

UNICEF. (2019). Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri Saha Çalışanları İçin El Kitabı. Ankara: UNICEF Türkiye Temsilciliği. https://toroslarram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/33/14/768185/dosyalar/2023_02/08143115_Afet-Acil-Durumlarda-Psikososyal-Destek-PSS_Handbook_tr_080419-1.pdf?CHK=1927eabadc6c4f18823cd38740b9cdc4. (Erişim Tarihi: 08.09.2023).

Wagner, JM., & Dahnke, MD. (2015). Nursing ethics and disaster triage: applying utilitarian ethical theory. *Journal Of Emergency Nursing*, 41(4), 300-306.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE EĞİTİMLERİ SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ETİK DIŞI DURUMLAR

Esmâ AKSAKAL

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı

ORCID: 0000-0001-7309-1001.

Prof. Dr.Melike ÖZER KESKİN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı

ORCID: 0000-0001-8749-0994.

ÖZET

Etik, bireyin davranışlarına sebep olan ve bu davranışları etkileyen değerler hakkında bireye ait olan bilinçtir. Günümüzde etik ve etik olmayan konular doğrudan bireyin ahlaki davranışları ile bağlantılıdır. Bu çalışmanın temel amacı lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca kişisel olarak yaşadıkları ya da birebir şahit oldukları, duydukları etik dışı durumları incelemektir. Çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu ve etik dışı durumlarının belirleneceği yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları sonda sorularla desteklenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler lisansüstü eğitim görmekte olan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden oluşan toplam altı öğrenciyle yüz yüze uygulanmıştır. Öğrencilerin verdiği cevaplardan oluşan veriler araştırmacı tarafından kayıt edilerek toplanmıştır. Verilerin analizinde “içerik analizi” tekniği kullanılmıştır. Lisansüstü öğrencilerinin üniversite eğitimleri sürecinde karşılaştıkları etik dışı durumların ele alındığı bu çalışma sonucunda öğrencilerin arkadaşları, öğretim üyeleri ve aileleri ile yaşadıkları etik dışı durumlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretimde etik, üniversite eğitimi,etik, etik dışı durumlar

UNETHICAL SITUATIONS COME ACROSS GRADUATE STUDENTS IN THE PROCESS OF THEIR UNIVERSITY EDUCATION

ABSTRACT

Ethics is the consciousness that belongs to the individual about the values that cause the individual's behavior and affect these behaviors. Today, ethical and unethical issues are directly linked to the moral behavior of the individual. The main purpose of this study is to examine the unethical situations that postgraduate students have personally experienced or witnessed or heard about during their university education. Qualitative research method is planned to be used in the study. A personal information form and semi-structured interview questions were used by the researcher to determine unethical situations. Semi-structured interview questions were supported with probe questions. Semi-structured interviews were conducted face-to-face with a total of six students, including master's and doctoral students. The data consisting of the answers given by the students were recorded and collected by the researcher. The "content analysis" technique technique was used to analyze the data. As a result of this study, which deals with the unethical situations that graduate students encountered during their university education, the unethical situations that the students experienced with their friends, faculty members and families were identified.

Keywords: Ethics in higher education, university education, ethics, unethical situations

1.GİRİŞ

“Ethos” kelimesinden türetilen Yunanca “yaşam biçimi” anlamına gelen etik, insan ve toplumdaki bireylerin davranışlarıyla ilgilenen bir bilim dalıdır. Etik, ahlaki yargılarımızın mantığa dayanan yönünü ayrıca; ahlaki olarak hangi davranışın doğru, hangi davranışının yanlış olduğunu, neyin adaletli neyin adaletsiz olduğunu incelemektedir (Aypay, 2009; Erdem ve Şimşek, 2013; Ilgaz ve Bilgili, 2006 ; Kuçuradı, 2003; Obuz, 2009; Yaman, Mermer ve Mutlugil, 2009). Daha geniş anlamda etik, bireylerin diğer insanlarla ve doğa ile olan etkileşimlerini, özgürlüklerini, sorumluluklarını ve adaleti sağlamayı amaçlamaktadır. İnsanlar ve dünya arasındaki ilişkiye odaklanan etik, bireylerin bağımsız olma durumu ile ilgilenmektedir. Bu bağımsız olma durumu, etik karar vermede birincil koşulu oluşturmaktadır. Bireyler, karar verme sürecinde genellikle özgür olmayı seçtiklerinde bu durum bağımsız olmayı tercih ettiklerini göstermektedir (Aydın, 1998; Semerci, 2000; Oser, 1991). Bu durum, nesnel olarak olayları yargılamamıza ve hangi yönde ve nasıl bir karar alacağımızı göstermesi bakımından etik karar almadaki zorlukları ön plana çıkarmaktadır (Bektaş ve Köseoğlu, 2007). Etik karar verirken her bir bireyin neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında eleştirel düşünmesi, fikirlerini duyurması ve yargılayıcı olma korkusuyla bu fikirleri iletmekten asla çekinmemesi gerekmektedir (Strike, Haller ve Saltis, 1988). Günlük hayatımızdaki davranışlarımızda etik davranma dediğimizde dürüstlük, adalet, eşitlik ve bireysel hakları içeren temel ahlaki ilkelere saygı gösterilmesi durumlarını içermektedir.

Ülkelerin gelişmişlik seviyesine büyük katkısı olan üniversiteler (Başer, Günhan ve Yavuz, 2005), toplumun bilimsel araştırma yapan, yüksek niteliklere sahip insan gücü yetiştirme ihtiyacını karşılayan, bilgi ve teknoloji üreten, toplumu bilinçlendiren ve geliştiren, ulusal ve uluslararası çalışmalara katkıda bulunan geniş görev, yetki ve sorumluluklara sahip kurumları olarak, eğitim sisteminin üst kademesinde bulunmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Sistemdeki diğer kademelerin sahip oldukları görevleri var olan bilgiyi öğrencilere aktarmak olurken; üniversitede önemli olan bilginin üretilmesi, yayılmasının sağlanması ve bilginin kullanılmasıdır (Tuzcu, 2003). Üniversitelerde verilen eğitimlerden biri olan lisansüstü eğitim öğrencilerin hayatları boyunca aldıkları eğitimlerden oldukça farklılık göstermektedir. Örneğin; lisans düzeyinde eğitim görmekte olan öğrenciler seçtikleri alanlardaki konular daha yüzeysel, lisansüstü öğrencileri ise derinlemesine bilgiyle karşı karşıya kalarak ve hayat boyu öğrenme sürecine dahil olmaktadır (Rosovsky, 1996). Lisansüstü eğitim; bireylerin bir alanda derinlemesine inebilecek çalışmalar yapmasını sağlayan, yaptığı araştırmalar ve çalışmalarıyla bilginin ilerlemesinde yararlı olan, toplumun farklılaşması ve yenileşmesi durumunu destekleyen, farkındalığı yüksek bireyler yetiştirmeyi hedefleyen eğitim faaliyeti ve süreçtir (Varış, 1972).

Lisansüstü eğitime başlayan öğrenciler akademik dünyaya uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da kendilerini yeni görevler, beklenti ve ihtiyaçlar içinde bulmaktadırlar. Bu eğitim sürecinde danışman, yakın arkadaş, öğretim elemanı, sınıf arkadaşları vb. öğrencilerin akademik toplulukla uyumun oluşmasında, sosyal, akademik ve kültürel gelişimlerinde önemli olmaktadır (Aydın, 2016). Üniversitede eğitim hayatı devam etmekte öğrencilerin en temel yaşadıkları deneyimlerini sınıflarındaki arkadaşlarından, derslerine giren öğretim elemanlarından, ders içeriklerinden, kullanılan öğretim yöntem tekniklerinden ve ders sırasındaki davranışlarla kendilerine sunulan eğitim öğretim sürecinde edinmektedirler (Cotton ve Wilson, 2006). Öğrencilerin hem yoğun bir eğitim hayatına sahip olması, tecrübe etmedikleri birçok yeniliğe bir anda tanık olmaları, aileden uzak olma (Kacur & Atak, 2011; Şahin & Fırat, 2009) vb. tecrübeleri yaşarken aynı zamanda içinde buldukları gelişim döneminin etkisi ile de farklı etik dışı denilebilecek olaylarla daha çok karşılaşma eğilimi gösterebilmektedirler.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Lisansüstü eğitim akademik yaşamda bir başlangıç ve dönüm noktası niteliğindedir (Smith, 2013). Öğrenciler deneyimledikleri bu süre zarfında, akademik açıdan birçok farklı durum ve olaya tanık olmakta ya da bire bir yaşamaktadırlar (Gemme, 2005). Günümüzde üniversitelerde görülmekte olan birçok etik dışı olayın dünya genelinde ve ülkemizdeki üniversitelerde etik değerlerin tam anlamıyla farkındalığının eksik olduğu düşüncesi ile ortaya çıktığı düşünülmektedir (Arıkan ve Demir, 2009).

Bu amaçla literatür incelendiğinde lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca karşılaştıkları etik dışı durumları bütünüyle ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır bu sebeple çalışmanın yapılması amaçlanmıştır. Çalışmada “Lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca karşılaştıkları etik dışı durumlar nelerdir?” problemine cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma ile lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca kişisel olarak yaşadıkları ya da birebir şahit oldukları, duydukları etik dışı durumların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma felsefi yaklaşımı ele alan araştırma türü olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2007). Aynı zamanda “Nitel araştırmalarda, araştırmacı kişi, çoğunluk hakkında sahip olunan genel doğrunun ne olduğunu ortaya çıkarmak yerine, dikkatli ve ince bir şekilde özgün olanı ele alarak derinliğine anlamayı amaçlamaktadır.” (Merriam, 2015). Araştırma nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür. Temel nitel araştırmada araştırmacıların amacı, bireylerin yaşamlarını nasıl anlamlandırdıkları ve nasıl inşa ettiklerini ortaya çıkarmaktır (Merriam, 2015).

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Amaçlı örneklem seçiminde amaçlanan araştırmanın daha ayrıntılı yapılabilmesi için bilgi açısından birbirinden farklı durumlar seçmektir. Bilgi açısından farklı durumları ele alan çalışma ayrıntılı anlama olanağı sağlamaktadır (Patton, 2014). Bu araştırmada ele alınan temel ölçüt, katılımcıların üniversite eğitimleri sürecinde etik dışı durumlarla karşılaşmaları ve şu an lisansüstü eğitim alıyor olmalarıdır. Araştırma grubunu gönüllülük esasına uygun olarak bilgilendirilmiş gönüllü olur formu ile izinleri alınan ve katılım sağlayan yüksek lisans ve doktora öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya toplam 6 lisansüstü öğrencisi katılmıştır. Araştırma öncesinde katılımcılara yapılacak araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcıların gizliliği için araştırmada gerçek isimler yerine her bir katılımcılarının belirlediği isimler kullanılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ait özellikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

Takma İsim	Yaş	Cinsiyet	Lisansüstü Eğitim Seviyesi	Mezun Olunan Lisans Bölümü
Yasemin	25	K	Yüksek Lisans	Biyoloji Eğitimi
Sena	24	K	Yüksek Lisans	İlahiyat
Efsun	33	K	Doktora	Biyoloji Eğitimi
Aybüke	27	K	Doktora	Matematik Eğitimi
Görkem	27	E	Yüksek Lisans	Fen Bilgisi Eğitimi
Eylül	23	K	Yüksek Lisans	Matematik Eğitimi

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verileri Toplanması

Araştırmanın verileri Aralık ve Ocak aylarında yapılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış sorularda, ne tip soruların olduğu belli olan, sonda sorularıda içermekte olan soruların bütün katılımcılara benzer olarak aynı sırayla iletildiği ve görüşme sorularının görüşme öncesinde planlanmasının gerçekleştiği görüşmeler yapılandırılmış görüşmeler olarak tanımlanmaktadır (Patton, 2014). Araştırmanın veri toplama araçlarını araştırmacı tarafından hazırlanmış olan demografik bilgi formu ve etik dışı durumlarının tespit edileceği yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında araştırmacının içinde bulunduğu (Özer-Keskin ve Aksakal, 2021) tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Hazırlanan kişisel bilgi formu ile lisansüstü öğrencilerinden cinsiyet, yaş, öğrenim görmekte oldukları lisansüstü bölüm, devam ettikleri program türü hakkında bilgilerinin alınması alınmıştır. Lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca kişisel olarak yaşadıkları ya da bire bir şahit oldukları, duydukları etik dışı durumların ortaya çıkarılması amacıyla (Özer-Keskin ve Aksakal, 2021) tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmış olup sorular aşağıdaki gibidir; Üniversite eğitimi gördüğünüz süre içerisinde yaşadığınız veya çevrenizde tanık olduğunuz dönüm noktası olan etik olarak kritik bir olaya odaklanın:

- 1) Benimle karşılaştığınız veya tanık olduğunuz/ duyduğunuz etik dışı olarak düşündüğünüz bir olayı paylaşabilir misiniz?
- 2) Olaya neden olan genel koşullar nelerdi? Bu ikilemi yaşamınıza neden olan durum hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 3) O durumda siz ne yaptınız? Ayrıca olaya karışan diğer kişiler ne yaptı?
- 4) Bu ikilem durumuna ilişkin kararınız ne olmuştur? Açıklar mısınız?

Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara veri toplama araçları yüz yüze 40-45 dk sürecek görüşmeler şeklinde uygulanmıştır. Görüşme tekniği ile bireylerin sahip olduğu farklı ilgi, tutum, düşüncelerini, yaşadıkları ya da şahit oldukları olayları kolay, anlaşılabilir sorular sorularak sahip oldukları bilgilere ulaşılmasını amaçlamaktadır (Bengtsson, 2016; Seidman, 2006).

2.3. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Bilimsel farkının ortaya çıkarılması planlanan nitel bir araştırmanın değerlendirilmesinde ele alınan hususlar konusunda birçok görüş farklılığı bulunmaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde çeşitleme, katılımcı teyidi, uzman görüşü alma, alanda uzun süre kalma ve derinlemesine betimleme çoğunlukla yer verilen ölçütler arasında bulunmaktadır (Glesne, 2015; Merriam, 2015; Patton, 2014). Bu araştırmada araştırmanın bilimsel niteliği için çeşitleme, katılımcı teyidi ölçütlerine yer verilmesine özen gösterilmiştir.

Nitel veriler analiz edildiğinde Miles & Huberman (1994) güvenirlilik formülü (Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülü kullanılmış ve kodlayıcıların birbirlerine katılım oranı %90 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Lisansüstü öğrencilerine yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda katılımcıların gizliliğini korumak için araştırmaya katılan katılımcıların gerçek isimleri yerine araştırma için kullanılmasını tercih ettikleri takma isimler kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler transkript edilerek doküman haline getirilmiş ve içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde, verilen bulgulardan farklı anlamlara ulaşmak ve bu anlamların düzenli gösterimini sağlamak hedeflenmektedir (Patton, 2014).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İçerik analiziyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları kapsamında katılımcılara göre etik dışı durumun ne olduğu, böyle bir durum yaşandığında ya da karşı karşıya kalındığında sahip oldukları görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Yapılan görüşmeler 2 araştırmacı tarafından analiz edilerek temalar ve kodlar oluşturulmuş ve bu oluşan kod ve temalar frekans ve tablolar şeklinde gösterilmiştir.

3. BULGULAR

Bu araştırmanın amacı lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin üniversite eğitimleri boyunca birebir şahit oldukları ya da duydukları etik dışı durumları konusunda belirli açıklamalarla sınırlamadan, çalışmaya katılım gösteren öğrencilerin sahip oldukları görüşlerini derinlemesine inceleyerek anlamaya çalışmaktır. Araştırma bulguları ifade edilirken katılımcı öğrencilerin gördükleri eğitim, sahip oldukları aile, arkadaşlarıyla ilişkileri ve kişisel sahip oldukları birtakım özelliklerinin olduğu demografik bilgileri alınmıştır.

Araştırmada 6 öğrenci ile yapılan görüşmeler sonucunda yaşadıkları ya da tanık oldukları etik dışı durumlara ait bulgular araştırma soruları olarak üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar: (a) Öğrenci-akademisyen arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar, (b) öğrenci-öğrenci arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar, (c) öğrenci-aile arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durum temaları altında toplanmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Etik Dışı Durum Yaşadıkları Kişilerin Oluşturduğu Temaların Dağılımı

Etik Dışı Durum Yaşadıkları Kişilerin Oluşturduğu Temalar	Öğrenciler	f	%
Öğrenci-Akademisyen arası gerçekleşen etik dışı durum	Efsun, Aybüke, Eylül	3	50.00
Öğrenci-Öğrenci arası gerçekleşen etik dışı durum	Yasemin, Görkem	2	33,33
Öğrenci-Aile arası gerçekleşen etik dışı durum	Sena	1	16,67
Toplam		6	100

Tablo 2’de de görüldüğü gibi öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonrasında etik dışı durumları daha çok akademisyenlerle yaşadıkları görülmektedir. Devamında diğer öğrencilerle yaşadıkları etik dışı durumlar ikinci en çok karşılaşılan durum olarak belirtilmiştir. Aşağıda öğrencilerin karşı karşıya kaldığı temalara ayrılan etik dışı durumlara ait örnekler verilmiştir.

3.1. Öğrenci-Akademisyen arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar

Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin farklı kişiler karşısında etik dışı durumlarla karşı karşıya kalabileceği dikkat çekmektedir. Öğrencilerin akademisyenlerle arasında karşılaştıkları etik dışı durumlardan ortaya çıkan kodlardan bazıları öğrenciyi küçümseme, korkutma, tutarsız davranış, ihmalkarlık, ayrımcılık, dışlama, ilgisiz davranma, öğrenciyi kayırma şeklindedir.

3.2. Öğrenci-Öğrenci arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar

Öğrencilerin akademisyenlerle arasında karşılaştıkları etik dışı durumlardan ortaya çıkan kodlar emek hırsızlığı, hırs yapma, çevreye fazla güvenme, haklarından haberdar olmama, kıskançlık şeklindedir.

3.3. Öğrenci-Aile arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar

Öğrencilerin aileleriyle karşılaştıkları etik dışı durumlardan ortaya çıkan kodlar evlenmeden söz sahibi olma, fazlasıyla güvenme, birinci önceliği kendin olduğunu unutmama olarak bulunmuştur.

Öğrenci-Akademisyen arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar temasına ait bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“...hoca benimle konuşurken başta fazla dinlemek istemedi. Sonrasında da kaldın sınıfta boşuna rapor geçmez dedi.... beni babamla konuşurken gördüğünde ise tamam üzülme dersine giren tüm hocalarınla konuş onlara anlat durumunu bu dönem bir daha devamsızlık yapma gir sınavlarına dedi. (Efsun)-(Tutarsız davranış, ilgisiz olma)

“...yatay geçişle gelmiştik ve ikimizde yılı uzayacaktı ders eksikimiz olmamasına rağmen... Normalde o hoca yazı işlerinden sorumlu kişiydi. Fakat biraz ihmalkar davranmış... Nereden yatay geçiş yaptılar ki gibi başka arkadaşlarıyla konuşmasına tanık olmuştum.(Aybüke)-(Ayrımcılık, dışlama)

“...Sınavına girdiğim gözetmen hoca sevdiği öğrenciler için kopyaya müsaade etti, ortada gezinmesi gerekirken oturup telefonu ile uğraştı...(Eylül)-(Ayrımcılık)

Öğrenci-Öğrenci arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“...arkadaşım diğer çalışma yaptığı arkadaşları ile yapacakları bir yayın olduğu için onlarla da araştırma verileri paylaşmıştı... o verilerini çalarak arkadaşımından habersiz yeni bir çalışma yapmıştı diğer arkadaşları...(Yasemin)-(Emek hırsızlığı)

“...hepimiz bir sınava hazırlanarak girmişken arkadaşımın yerine başka birini sokarak haksız yere bir başarı elde etme isteğiyle etik dışı gördüğüm davranış.(Görkem)-(Hırs yapma)

Öğrenci-Aile arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlar temasına yönelik katılımcı görüşü aşağıdaki gibidir:

“...nişanlandıktan sonra ilerleyen süreçte arkadaşım lisans okuyor o sırada nişanlısı baskı yapmaya başlamış, okulu bırakmasını istemiş...sürekli olarak yapılan baskılarında sen kadınsın okuyup napacaksın, kariyer yapıp ne yapacaksın şeklinde baskılarına dayanamayıp okulundan vazgeçti. (Sena)-(önceliğin kendin olduğunu unutmama)

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Hangi davranışın iyi veya hangi davranışın kötü olduğunu belirleyen ahlaki ilkeler ve değerler sistemi olarak tanımlanmakta olan etiğin yaşamın tüm alanlarında yaşantıdaki yerinin önemli olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin lisans eğitim sürecinden şu ana kadar ki yaşadıkları etik dışı davranışlarının ilişkin yapılan bu çalışmada, öğrenciler etik dışı bu davranışları tasvip etmemekle araştırma verilerinden elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin lisans eğitimlerinden bugüne kadar ki süreçlerinde etik dışı durum olarak nitelendirdikleri birçok problemi deneyimledikleri görülmüştür.

Araştırmada en fazla Öğrenci-Akademisyen arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumların ele alındığı görülmektedir. Bunun altında yatan sebepleri düşünüldüğünde bunlardan biri akademisyenlerin öğrencilerle yaşadıkları iletişim sorunları olarak görülebilmektedir (Çetin, 2018; Şahin vd., 2009). Ayrıca öğrenci-akademisyen arası statü farkından dolayı da öğrencinin bu etik dışı durumları ile karşılaştığı düşünülmektedir (Şişman, 2011). Öğrenci iletişim engelinden dolayı akademisyenin ilgisiz, ayrımcı, tutarsız gibi davranışlara sahip olduğu düşünülmekte hatta bu davranışların etik dışı yaşanan durumlara sebep olduğu görülmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Öğrenci-Öğrenci arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumların sebebi olarak öğrencilerin birbirlerine olan ihanetleri, haksız başarı elde etme hırsları (Carpenter, Harding, Finelli, & Passow, 2004), yapılan emeği himayesine geçirebilmeye çalışmaları, kendine ait olmayan ya da emek vermediğin bir çalışmada, ödevde yer alacak kadar arkadaşının hakkını suistimal etmeleri ve en nihayetinde de iletişim sorunları yaşamaları gelmektedir (Karagüven, 2000). Diğer durumlarla kıyaslandığında öğrencilerin Öğrenci-Aile arasında yaşanan ya da tanık olunan etik dışı durumlarla ilgili yaşanmışlıklarının daha az olduğu görülmektedir. Ancak bu durum öğrencinin ailesiyle hiç etik dışı durumla karşılaşmadığı anlamına da gelmemektedir. Bilgin (2000) yaptığı çalışmada öğrencilerin en önemli sorunlarının başında ailesiyle yaşadığı sorunlar olduğunu belirtmiştir.

5. KAYNAKLAR

1. Arıkan, H., & Demir, Y. G. (2009, 1–3 Ekim). *Akademisyenlik ve etik: Uygulamalar üzerine toplumsal bir değerlendirme*. [Bildiri sunumu]. VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

2. Atabey, D., & Tezel Şahin, F. (2009). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre ailelerle olan iletişim ve işbirliğine bakış açılarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 9-28.

3. Aydın, M. (1998). *Eğitim Yönetimi*. (Beşinci Baskı). Hatipoğlu..

4. Aydın, İ. (2016). *Akademik Etik*. Pegem Atıf İndeksi.

5. Aypay, A. (2009). *Bilimsel etik*. In A. Tanrıoğen (Ed), Bilimsel araştırma yöntemleri (ss: 277-292), Anı.

6. Başer, N., Günhan, B. ve Yavuz, G. (2005). Ortaöğretim fen ve matematik alanında öğrenim gören tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin aldıkları eğitimden beklentileri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 95-101

7. Bektaş, Ç., & Köseoğlu, M. A. (2007). Etik kodlarının yönetsel karar alma sürecine etkileri ve bir model önerisi. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 9(2), 94-115.

8. Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14.

9. Bilgin, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ile Değerleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 18-25.

10. Carpenter, D. D., Harding, T. S., Finelli, C. J., & Passow, H. J. (2004). Does academic dishonesty relate to unethical behavior in professional practice? An exploratory study. *Science and engineering ethics*, 10(2), 311-324.

11. Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.

12. Cotton, S. R., & Wilson, B. (2006). Student–faculty interactions: Dynamics and determinants. *Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning*, 51(4), 487-519.

13. Çetin, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Gözünden Üniversitelerin ve Üniversite Öğrencilerinin Sorunları. *Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu EYFOR 9 Bildiri Kitabı 01-04 Kasım 2018 Antalya EYUDER*, 9.

14. Cotten, S. R., & Wilson, B. (2006). Student–faculty interactions: Dynamics and determinants. *Higher Education*, 51(4), 487-519.

15. Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 185-203.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

16. Gemme, B. (2005). The changing career of doctoral students. *ERIC Document Reproduction Service No. ED489889*.

17. Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çeviri Editörleri Ali, Aksoy, Pelin Yalçınoğlu). (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

18. Kacur, M., & Atak, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla başetme yolları: Erciyes Üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(31), 273-297.

19. Karagüven Ünal, M. H. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin Türkçeye adaptasyonu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.

20. Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.

21. Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve etikler. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423, 7-9.

22. Merriam, S. B. (2015). Nitel araştırma nedir? [What is qualitative research?]. S. Turan, (Çev.) [S. Turan, (Trans.)]. S. Turan, (Çev. Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri içinde*, 3-20.

23. Obuz, Ü. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.

24. Oser, F. K. (2014). Professional morality: A discourse approach (the case of the teaching profession). In *Handbook of moral behavior and development*. 213-250. Psychology Press.

25. Özer Keskin, M., & Aksakal, E. (2021, Şubat). Öğretmenlerin Mesleki Hayatlarında Karşılaştıkları Etik İki Durumları Üzerine Örnek Bir Çalışma, 2. *Uluslararası Etik Kongresi*, Ankara.

26. Patton, M. Q. (2014). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. *Qualitative social work*, 1(3), 261-283.

27. Rosovsky, H. (1996). *Üniversite (Bir Dekan Anlatıyor)*, (çev. Süreyya Ersoy). TÜBİTAK.

28. Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers college press.

29. Semerci, N. (2000). Yönetimde Karar Vermenin Kritik Düşünmeyle İlişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22, 191- 201.

30. Smith, R. V. (2013). *Graduate Research: A Guide for Students in the Sciences*. Seattle: University of Washington Press.

31. Strike, K. A., Haller, E. J., & Soltis, J. F. (2005). *The ethics of school administration*. Teachers College Press

32. Şahin, I., & Fırat, N. Ş. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları. *Education Sciences*, 4(4), 1435-1449.

33. Şişman, M. (2011). Sınıf yönetimi ve disiplin modelleri. *Sınıf yönetimi içinde*, 21-43.

34. Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü öğretim için yurtdışına öğrenci göndermenin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 155-165.

35. Varış, F. (1972). Türkiye’de Lisans-Üstü Eğitim" Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 5(1), 51-74.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

KATILIM BANKALARI İÇİN YENİ BİR ETİK ÇERÇEVE MÜMKÜN MÜ?

Prof. Dr. Ali POLAT

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü

ORCID: 0000-0001-6041-5003

ÖZET

Türkiye’de faizsiz finansman prensipleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren Katılım Bankaları (KB), konvansiyonel bankalardan prensipler ve uygulama anlamında birtakım farklılıklar içermektedir. Bunun bir sonucu olarak finansal etik boyutu ile de farklılıklar içermesi beklenir. Ülkemizde Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) tarafından kabul edilmiş 23.07.2014 tarihli Bankacılık Etik İlkeleri bulunmaktadır. Konvansiyonel Bankacılık etik ilkelerinden az da olsa bir farklılık göstermesine rağmen KB’nın kullandığı kapsamlı bir etik yönetim çerçevesi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu ihtiyaç bazı uluslararası kuruluşlar tarafından da görülmüş olup Katılım finans profesyonellerine yönelik etik kurallar ve bu kuralların uygulanmasına ilişkin kurumsal etik uygulamaları uluslararası bir İslami finansal kuruluş olan Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI) tarafından hazırlanmıştır. Ancak, bu çerçevelerin ülkelerin mevzuatına, bankacılık kültürüne ve genel teamüllere uygun olup olmadığı henüz test edilmemiştir. Bununla birlikte belirtilen kurumsal çerçeve ve etik kuralların nasıl uygulanacağına ilişkin detaylı bir analiz yapılması ve bir anlamda Türk Katılım Bankacılığı (TKB) sistemine etik değerlerle ilgili yeni bir perspektif sunulması yerinde olacaktır. Bu çalışma AAOIFI tarafından düzenlenmiş olan her iki standardın incelemesini ve TKB sistemine nasıl entegre edileceğine ilişkin bir tartışma içermektedir. Özellikle etik değerlere bağlılığı ve etik finans literatüründe çok güçlü bir yeri olan katılım finansının uygulama anlamında yeni bir etik çerçeveye geçmesi gerektiği çalışmada iddia edilmektedir. Sözkonusu kuralların hangi kapsamda ve ne ölçüde TKB sistemine entegre edileceği ise detaylı çalışmaların sonucu ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik, AAOIFI, İslami Finans, Etik Kod.

IS A NEW ETHICAL FRAMEWORK POSSIBLE FOR PARTICIPATION BANKS?

ABSTRACT

Participation Banks (PB) in Türkiye, operating based on principles of interest-free financing, encompass some differences from conventional banks in terms of operational practices and principles. As a result of these differences, it is expected to have some differences in the financial ethics dimension. Some of these practices are related to accepted interest-free banking principles and also contain distinctions in ethical dimensions. In Türkiye, Ethical Principles of 23.07.2014, have been accepted by the Participation Banks Association of Turkey (TKBB). Although they show slight differences from conventional banking ethical principles, there is no comprehensive ethical governance framework that Participation Banks (PB) employ. However, this need has also been recognized by some international organizations, and ethical rules for Participation finance professionals and corporate ethical practices related to the application of these rules have been prepared by an international Islamic financial institution called the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI). However, whether these frameworks are suitable for countries' legislation, banking culture, and general customs has not yet been tested. Moreover, it would be appropriate to conduct a detailed analysis of how the mentioned corporate framework and ethical rules will be applied and, in a sense, to provide a new perspective on ethical values to the Turkish Participation Banking (TPB) system.

This study includes a review of both standards set by AAOIFI and a discussion on how they will be integrated into the TPB system. The study claims that participation finance, which has a strong place in ethical finance literature, especially in terms of commitment to ethical values, needs to transition to a new ethical framework in practice. The extent and scope of the integration of the aforementioned rules into the TKB system will emerge as a result of detailed studies.

Keywords: Ethics, AAOIFI, Islamic Finance, Ethical Code.

1. GİRİŞ

Katılım Finansı ile ilgili son 40 yılda ciddi bir literatür ve uygulama oluşmuş olmakla birlikte artan sofistیکasyon ve küresel sisteme entegrasyon ile birlikte çözülmesi gereken sorunlar da şekil değiştirerek ortaya çıkmaktadır. 2008 finansal krizi öncesinde, bankalar ve çeşitli finansal kuruluşlar, gerçekleştirdikleri işlemlerin etik boyutunu göz ardı etmişlerdir. Bu kuruluşlar, finansal matematiğin prensiplerini benimseyerek, hisse senedi değeri ve yatırım getirisini maksimize etme odaklı hareket etmişler, bu süreçte etik değerlere yeterli önemi atfetmemişlerdir. Hisse senedi değerini maksimize etme amacı ve kuruluşların uyması gereken sözleşmeler, piyasa yapısı, rasyonellik ve bilgi paylaşımı prensipleri ile entegre edildiğinde, tarafların birbirini aldatamayacağı bir sistem ortaya çıkacağı düşünülmüştür. Bu, tarafların sözleşmelerle ilgili herhangi bir sorgulama yapmalarına yol açmıştır. Yani, aşırı rasyonellik çerçevesinde işleyen bir piyasada, bu konunun gündeme getirilmesi gereksiz olarak değerlendirilmiştir (Kosłowski, 2011).

Finans teorisinde, ahlak veya etik konular, makro ve mikro düzeyde hem konvansiyonel sistemde hem de katılım finansında teorik ve pratik düzeyde incelenmektedir. Teorik çalışmaları temel alarak bakıldığında, uygulamada etik meselelerin özellikle kurumsal düzeyde somut bir biçimde ele alınabileceği alanlar arasında yasal ve kurumsal düzenlemeler bulunmaktadır. Yasal zorunluluklar veya diğer sebeplerle, etik meseleler kurumsal yönetimin bir bileşeni olmuş ve hem konvansiyonel finans hem de katılım finansı çerçevesinde giderek daha merkezi bir rol üstlenmeye başlamıştır.

İşletmelerin gündeminde ahlaki davranışların yer alması rastgele bir durum değildir. Devletler kadar etkili olan firmaların yaşadığı skandallar, dolandırıcılıklar ve aldatmalar, firmalar arasındaki kızışan rekabet ve kâr hırsı ile birleştiğinde, yöneticiler ve çalışanlar tarafından etik olmayan uygulamaların hayata geçirilmesi mümkün hale gelmektedir. Kısa vadeli dolandırıcılıklar orta ve uzun vadede ciddi maliyetlere yol açarken, etik ile performans arasındaki olumlu ilişki, etik yaklaşımların önemini daha da belirginleştirmiştir. Ek olarak, çalışanların etik davranış sergileyip sergilemeyecekleri üzerinde etkili olan belirsizlik ortamının iş dünyasının yeni normu haline geldiği düşünüldüğünde, etik meselelerin daha geniş bir çerçevede tartışılması kaçınılmazdır (Güğerçin & Ay, 2017).

Bu çalışma faizsiz finansman başta olmak üzere bir takım etik normlara bağlı olarak çalışan katılım bankacılığının uyması gereken etik kurallara ilişkin bir perspektif geliştirmeye çalışmakta, AAOIFI (2019) tarafından hazırlanmış olan İslami finans profesyonelleri için etik kod ile birlikte henüz taslak aşamasında olan AAOIFI (2022)'nin "Etik Uygulamasında Kurumsal Çerçeve" standardı çerçevesinde bir tartışma yürütülecektir. Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü, kavramsal çerçeve izlemekte, üçüncü bölümde katılım finansı ve mesleki ahlak kuralları tartışılmaktadır. Dördüncü bölüm AAOIFI kuralları ve TKBB kurallarını incelemekte, beşinci bölüm ise sonuç bölümü olarak konuyu özetlemektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Katılım finansının temel prensiplerinden biri olmasına karşın, iş ahlakı veya çalışma ahlakı gibi temalar, katılım bankacılığının konvansiyonel sisteme nazaran nispeten yeni bir olgu olması nedeniyle literatürde daha az işlenmiş konular arasında yer almaktadır.

1985 yılında ABD'nin çeşitli bölgelerinde gerçekleştirilen bir araştırma, 455 master öğrencisi üzerinden, geleceğin yöneticilerinin etik meselelere daha büyük bir duyarlılık göstereceğini ve kadınların bu konularda daha güçlü duygulara sahip olduğunu ortaya koymuştur (Jones & Gautschi, 1988). Bu dönemdeki öğrencilerin 2008 finansal kriz sırasında büyük ölçüde ABD iş dünyasında aktif olmaları, etik konulara olan duyarlılığın yeterli olmadığını veya MBA öğrencilerinin piyasa koşullarında farklı bir evrime uğradığını düşündürebilir. Bu durum, kendi başına ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Kurumsal etik meselelerine odaklandığımızda, özellikle ABD'deki Fortune 1000 firmalarının çoğunluğunun etik politikalar benimsediği görülmektedir. Fakat, firmalar arasında etik kuralların kapsamı ve uygulanışı açısından önemli farklılıklar mevcuttur (Weaver, 1993).

Kurumsal etik kategorisinin bir alt dalı olarak, mesleki ahlak kuralları üzerine yapılan literatür incelemesinde spesifik çalışmalara ulaşılmaktadır. Stevens (1994), bu tür kodların çalışanlara nasıl iletilip iletilmediği, işletme çalışanları tarafından ne ölçüde kabul edildiği gibi konuları gündeme getirmekte ve daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Aslında, bu kodların temel amacı, belirli kararların alınmasında etik kuralların davranışları yönlendirmesidir. Stevens (1994)'ın işaret ettiği daha kapsamlı araştırma ihtiyacını değerlendirmek adına, Helin ve Sandström (2007) 13 yıl sonra yaptıkları çalışmada bu eksikliğin hala sürdüğünü, hatta 1990'lı yıllara kıyasla durumun daha da kötüleştiğini ifade etmişlerdir.

Cleek ve Leonard(1998) ABD'de 150 işletme öğrencisi üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, mesleki ahlak kurallarının bireylerin ahlaki karar alma süreçlerini etkilemediği sonucuna varmışlardır. Öte yandan, Schwartz (2001) Kanada'daki firmalarda yürüttüğü mülakatlar sonucunda mesleki ahlak kurallarının işletmelerdeki davranışları etkileyebilecek bir faktör olduğunu belirlemiş ve bu kurallara uymanın ve ihlal etmenin sebeplerini saptamıştır. Bu çelişkili bulgular, karar verme ve ahlak arasındaki ilişki konusunda kesin bir görüş birliği sağlamamıştır.

Mesleki ahlak kurallarına sahip işletmelerde, satış faaliyetlerini yürüten personelin işletme ile ilgili etik algısı, bu tür kuralları olmayan firmalara kıyasla daha yüksektir (Valentine & Barnett, 2002). Bu tür çalışmalar yapılırken, kurumsal etik kodların oluşturulmasında evrensel ahlaki değerlerin varlığı da incelenmiştir. Schwartz (2005) kurumsal etik kodlar, genel ahlaki kurallar ve iş ahlakı literatürü üzerinden yaptığı analizlerle; Güvenilirlik, Saygı, Sorumluluk, Hakkaniyet, Önemseme ve Vatandaşlık olmak üzere altı değeri belirlemiştir. Ancak, Langlois ve Schlegelmilch (1990) ABD ve Avrupa'da kullanılan etik kodların içerik ve yazım açısından ciddi farklılıklar gösterdiğini belirtmişlerdir.

Webley ve Wenrer (2008) kurumsal davranışlar ile genellikle ahlaki kurallar olarak belirtilen değerler arasında büyük bir uçurum olduğunu ve bu sebeple mesleki ahlak kurallarının gerekli olmasına rağmen yeterli olmadığını tartışmışlardır. Özetle, yazılı etik kurallar ile iş hayatındaki pratik uygulamalar arasında farklılıklar mevcuttur.

Davidson ve Stevens (2013)yöneticilerin etik kodlara uyumlarının, bu etik davranışların kamusal olarak sertifikalandırılmasıyla mümkün olduğunu tespit etmişlerdir. Yatırımcının güveni ve yöneticinin işletme kazancını artırıcı davranışları, etik davranışların ciddi bir denetim altında olduğu durumlarda daha yüksek olacaktır.

Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalar ise ne yazık ki kısıtlıdır. Eğri ve Sunar (2010) Türkiye'de iş ahlakının genel durumunu değerlendirmiş, Icke ve Çalışkan (2011) ise farklı banka türleri ve bu bankaların çeşitli faaliyetleri ile ilgili etik konuları incelemişlerdir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Günay ve Hortaçsu (2011) Türk Bankacılık Sektörü üzerinden banka yöneticilerinin etik ve yasal davranış algılarını araştırmış, yöneticilerin kendilerine has, kanunlara aykırı olmayan, etik normlara sahip olduklarını saptamışlardır.

Akdeve ve Köseoğlu (2013) Türkiye’de iş etiği alanındaki akademik çalışmaları derinlemesine incelemiş ve teorik çalışmanın kısıtlı, mevcut çalışmaların ise çoğunlukla kantitatif yöntemler kullandığını belirtmişlerdir. Bu çalışmalar genellikle hizmet sektörüne odaklanmış ve sosyal sorumluluk, örgütsel vatandaşlık gibi konuları ele almıştır, fakat iş etiğinin diğer disiplinlerle ilişkisi yeterince tartışılmamıştır.

Köseoglu, Karayormuk, & Barca (2013) stratejik yönetim literatüründe iş etiği konusunda bir boşluk olduğunu tespit etmişlerdir. Akın ve Özdaşlı (2014) muhasebe mesleğinin etik kurallarını profesyoneller ve öğrenciler arasında karşılaştırmış, öğrencilerin bu kurallara daha fazla uyduğunu bulmuşlardır.

Koseoğlu, Akdeve ve Craft (2015) Türkiye’de iş etiği literatürünün bibliyometrik analizini yapmış ve alanda lider yazar ve kurum eksikliği sebebiyle literatürün karışık bir şekilde ilerlediğini saptamışlardır. Kaya ve Zaim (2015) etik değerlerin katılım bankaları çalışanları üzerindeki etkisini araştırmış, belirlenen yedi değerden ikisi çalışan memnuniyeti açısından anlamlı bulunmuştur.

Gügerçin ve Ay (2017) etik konum ölçeğini 574 banka çalışanı üzerinde uygulamış ve idealizm, görecilik ile birlikte doğruluk boyutunun da araştırma sonuçlarında belirgin olduğunu görmüşlerdir. Küçük ve Çürük (2021) etik kodlarla ilgili olmasa bile Kur’an ve Hadisler üzerinden yaptığı içerik analizlerinde genel bir çerçeve olabilecek ilkeleri (doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, sadakat, adalet, yardımseverlik, adil olma/tarafsızlık, sorumluluk, hoşgörülü/saygılı olmak) tespit etmişlerdir. Ragatz ve Duska (2010) 7 prensibin ortak olduğunu belirtmektedir: Tarafsızlık, Bütünlük, Adalet, Yeterlilik, Mahremiyet, Profesyonellik ve Özen şeklinde ifade edebileceğimiz bu prensipler Bankacılık Etik İlkelerinde ve AAOIFI Standartlarında da yer almaktadır. Bununla birlikte, tespit edilen ilkelerin daha da geliştirilmesi, içeriğinin tespiti ve üzerinde mutabık kalınması bir finansal sisteme entegrasyon noktasında daha çok önem kazanmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de etik, uygulamalarına dair literatür oldukça yavaş gelişmektedir. Bu çalışmada, etik kodların evrimi, katılım finansı bağlamında mesleki ahlak kurallarının gelişimi ve spesifik bazı kuralların (AAOIFI) Türkiye’deki uygulamalarla karşılaştırılması ele alınmıştır. AAOIFI kurallarının içeriği ve Türkiye’de uygulanan Bankacılık Etik İlkeleri’nin karşılaştırılması ve Katılım Bankacılığı için öneriler, bu çalışmanın literatüre katabileceği unsurlardır.

3. KATILIM FİNANSI VE MESLEKİ AHLAK KURALLARI

Etik kuralların ilk ortaya çıkışını tespit etmek zor olsa da ABD’de 1958’lerde “credos=prensipeler” ifadesi ile kurallara sahip 103 şirket tespit edilmiştir (Benson, 1989).

1960’lardan itibaren, etik kodlar ABD’de evrim geçirirse de yüzyılın sonlarına doğru, özellikle sermaye piyasalarındaki problemler nedeniyle, Avrupa ve Avustralya’da da kullanılmaya başlanmıştır. Bir toplumda etik kod kullanımındaki artış ile toplumun iş etiği davranışları arasında negatif bir korelasyon saptanmıştır. Yani, etik olmayan ticari faaliyetler arttıkça, işletmeler bu duruma tepki olarak bu tür kuralları oluşturmaktadırlar (Wood & Rimmer, 2003). Bu bulgu, ahlaki değerlerin zayıfladığı iş çevrelerinde etik kodların varlığını, piyasa için olumsuz bir işaret olarak değerlendirebilmemize yol açabilir.

McDonald ve Zepp’in (1989) aktardığı üzere “Etik kodlar, bir örgütün norm ve inançlarının ifadeleridir. ...Organizasyondaki kıdemli insanların diğer kişilerin düşünmesini istedikleri yollardır. Bu sansür değildir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bunun yerine, amaç, istenen davranışa yönelecek düşünce biçimlerini ve davranış kalıplarını teşvik etmektir.” Bu tanım aslında herhangi bir etik kod tanımında yer alacak önemli unsurları içermektedir.

2008 finansal krizi, neoklasik ekonomik çerçevenin sadece eleştirilmesine değil, aynı zamanda alternatif çözüm yollarının araştırılmasına da yol açmıştır. İslami finansın, konvansiyonel finansın karşılaştığı sorunlara çözüm olabileceği konusunda kapsamlı bir literatür oluşmuştur. Kahf (2016), İslami etik değerlerin, spekülasyonun, sanal varlıkların ve sıfır toplamlı işlemlerin finansal piyasalardan elimine edilmesi gerektiğini savunarak, konvansiyonel sistem ve finansal kriz bağlamında bir çözüm önermektedir. Kurumsal sahtekarlıklar ve yanıltıcı uygulamalar karşısında İslami etik değerlerin uygulanması alternatif bir çözüm olarak düşünülmektedir (Salin et al., 2017). İslami finans ve uygulamaları, Batılı finansal aktörler tarafından da giderek daha çok bilinir hale gelmektedir (Fang & Foucart, 2014).

Katılım bankalarının temel işleyişi, İslami iş ahlak kurallarını hayata geçirmektir. İslami iş ahlakının temelini oluşturan ve Kur'an ve Sünnet'ten türetilen prensipler, mesleki ahlak kuralları bağlamında detaylıca incelenmiştir (Widana et al., 2015).

Musa (2015), Malezya'daki İslami bankaların İslami etik standartlara uyum düzeylerini incelemiştir. Iqbal ve Mirakhor (2017), İslam'da iş ahlakına dair temel değerleri ve bu değerlerin iş ahlakının çeşitli alanlarında nasıl ele alınması gerektiğini hem makro hem de mikro perspektiften açıklamışlardır.

San-Jose ve Cuesta (2018), geliştirdikleri bir indeks üzerinden 13 ülkeden İslami bankaları karşılaştırmış ve İslami bankaların etik bankalar kadar şeffaf olmadıklarını, İslam'ın sosyal ve ahlaki gerekliliklerini tam anlamıyla yerine getirmediğini belirtmişlerdir. İslami bankaların, piyasa koşulları gereği, ticaret ve gayrimenkul sektörüne odaklandıkları ve sadece Şer'i uygunluğa baktıkları, sosyal projelerden uzaklaştıkları ifade edilmektedir.

Beekun (1997), etik kodların varlığının, bir işletmenin faaliyetlerinin İslam'a uygunluğunu garanti etmediğini belirtmiştir. Örneğin, alkollü içki üreten ve satan bir firma, kendi faaliyetleri için “etik kurallar” oluşturabilir, ancak bu firma İslami etik anlayışına aykırıdır.

Katılım bankaları, çeşitli sebeplerle kar maksimizasyonu baskısı altındadır. Banka yöneticileri, sermayedarların temsilcisi olarak topluma karşı sorumlulukları olmadığını düşündüğünde, klasik principal-agent problemi ortaya çıkmaktadır. Kayode ve Ishola'nın (2012) iddiası, rasyonel ve kendi çıkarını maksimize etmeye çalışan ekonomik bir aktörün, ahlaki davranmadığı takdirde marjinal kazancını ahlaki davrandığı duruma göre artırabileceğini ifade etmektedir. Bu tespit, hem İslami hem de konvansiyonel anlamda piyasa için sorun oluşturacaktır.

Sonuç olarak, elimizde İslâmi Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) tarafından oluşturulan uygulanabilir kurallar seti bulunmaktadır. Türkiye'de ise, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayınlanan Bankacılık Etik İlkeleri, hem konvansiyonel bankalar hem de katılım bankaları tarafından kullanılmaktadır. Türkiye'de de benzer bir gelişme ve aktif bir etik denetim kültürünün finansal piyasalarda ve kurumsal yönetimde yer bulması durumunda, bu yeni kurallar setinin içeriği ve farklılıkları, Katılım Bankaları açısından önemli olacaktır.

4. AAOIFI KURALLARI VE TKBB KURALLARI

İslâmi Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI), 1991 yılında Bahreyn'de kurulmuş, kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluştur. AAOIFI'nin ana sorumluluğu, İslami Finans Endüstrisi için gerekli standartları geliştirmek ve yayınlamaktır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

AAOIFI, muhasebe, denetim, etik değerler ve kurumsal yönetim konularında, İslami değerleri de içeren standartlar yayınlamaktadır. Bu standartlar, bazı ülke merkez bankaları ve düzenleyici otoriteler tarafından da rehber olarak kabul edilmiştir(AAOIFI, 2018).

AAOIFI, ilk olarak muhasebe ve denetim profesyonelleri için mesleki ahlak kurallarını çıkarmıştır (AAOIFI, 1998). Daha sonra, 2002 yılında, bu mesleki ahlak kuralları İslami Finansal Kurumlar'ın personeli için de çıkarılmıştır(AAOIFI, 2002).

Hem Türkiye'de hem de global düzeyde, muhasebe denetim standartları ve mesleki ahlak kuralları üzerine çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak, bu çalışma, muhasebe mesleğinin etik kurallarını ve bu kuralların "İslami" standartlar açısından değerlendirilmesini konu almamaktadır. Bu çalışmada, etik konusu, bankacılık çerçevesi içerisinde, yayınlanmış olan belirli etik kodlar üzerinden ele alınmıştır.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), mevzuat çerçevesinde, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na uygun olarak etik kurallar seti oluşturmuştur. Bu kurallar, bankaların ve çalışanlarının adalet, doğruluk, dürüstlük ve sosyal sorumluluk ilkelerine uygun hareket etmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bankacılık Kanunu, bankaların ve çalışanlarının bu etik ilkeleri benimsemelerini zorunlu kılmaktadır.

Bankacılık Etik İlkeleri, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayınlanmış ve zaman içinde birkaç değişikliğe uğramıştır. En güncel etik ilkeler, Haziran 2014 tarihinde belirlenmiştir. Bu ilkeler, banka çalışanlarının mesleki kurallara ve etik değerlere uyumunu sağlamaktadır. TKBB, bu etik ilkeler üzerinde dört defa değişiklik yapmış ve her değişiklik için BDDK'dan uygunluk görüşü almıştır.

Bu etik ilkeler, bankacılık sektöründe faaliyet gösteren tüm bankalar ve çalışanları için geçerlidir ve bankaların işleyişinde adalet, doğruluk, dürüstlük ve sosyal sorumluluk ilkelerini esas almasını sağlamaktadır. Bu kurallar, bankaların ve çalışanlarının, sektördeki faaliyetlerini yürütürken etik değerlere uygun hareket etmelerini sağlayarak, sektörün güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini korumaktadır.

AAOIFI (2022) ise "Etik Uygulaması için Kurumsal Çerçeve" başlığını taşımaktadır ve bir Yönetişim metnidir. Belge, İslami finans profesyonellerinin etik gereksinimleri ve beklentileri anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Belge, etiğin tüm faaliyetlerde nasıl uygulanacağına dair bir çerçeve sunar. Bu çerçevede baktığımızda dikkat edilmesi gereken ve risk içeren hususlar aşağıdaki şekilde başlıklandırılabilir.

1. Organizasyonel Politika ve Prosedürlerin Geliştirilmesi ve Güncellenmesi: Kurumlar, etik gerekliliklere uygun olarak organizasyonel politika ve prosedürleri geliştirmeli ve güncellemelidir. Bu, etik davranışın gerekliliklerine yönelik riskleri veya tehditleri önlemek, tespit etmek ve hafifletmek için önemlidir.

2. Etik Risk Değerlendirmesi: Kurumlar, etik risk değerlendirme yapmalıdır. Bu değerlendirme, kurum içindeki bireylerin etik davranışı ve genel kültür üzerinde etkisi olan strateji ve operasyonlardaki boşlukları veya eksiklikleri belirlemek için yapılmalıdır.

3. Kaynak (İnsan ve Finansal) Tahsisi: Etik uygulamaları desteklemek için yeterli insan ve finansal kaynakların ayrılması gerekmektedir.

4. Etik Komitelerin Kurulması: Etik komiteler kurulmalı ve etik personelin rolleri, sorumlulukları ve yetkileri tanımlanmalıdır.

5. Etik Eğitimi ve Farkındalık: Kurumlar, tüm iç paydaşları için etik eğitimi düzenlemeli ve etik bilincini ve farkındalığını artırmalıdır.

6. Etik İhlal Bildirim Mekanizmaları: Sağlam ve etkili etik ihlal bildirim araçları ve mekanizmaları kurulmalıdır.

7. Etik Teşvik ve Disiplin Mekanizmaları: Robust etik teşvik ve disiplin mekanizmaları kurulmalıdır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

8. Kurumsal Çerçevenin Periyodik İyileştirilmesi: Kurumsal çerçeve, kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmeli ve sürekli iyileştirilmelidir.

9. Etik Şampiyonları: Etik şampiyonları, etik konularında diğer çalışanlarla işbirliği yapmalı ve kendi işlevlerinde etik farkındalığı artırmalıdır. (Sayfa 15)

Bu alanlara dikkat edilmesi, kurumların etik standartlara uyumunu sağlamalarına ve etik riskleri yönetmelerine yardımcı olabilir. Bu belirtilen yönetim çerçevesinin daha önce yayınlanmış etik kod ile birlikte ele alınması kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturmakla birlikte, ülkemizde şimdiye kadar gönüllü olarak oluşan etik geleneği ve denetimi katılım bankacılığı açısından geliştirilmesi gereken bir alanı işaret etmektedir. Gerçekte, konvansiyonel perspektifle gelişen ve kanuni düzenlemelerde aynı kanun ve kurallara tabi olan katılım bankaları zorunlu olan alanları da (kara para aklama, terörizmin finansmanı vs.) etik uygulamaların bir parçası haline getirmiş, bununla birlikte katılım bankalarına uyan bir etik çerçeveyi birçok nedenle uygulamaya alamamıştır.

AAOIFI'nin kuralları ilk başta seçici bir kurul tarafından uygulanabildiği kadar zorunlu ve gönüllülük ayrımı ile düşünülürse zorunlu kısım tüm katılım bankaları için bir minimum benchmark olarak uygulama imkânı olabilir. Böylece kendine has ve ruhuna uygun bir etik yönetim standardı ve etik kod çerçevesi oluşmuş olabilir. Bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerektiği aşikardır.

5. SONUÇ

Bu metinde, Batı'da finansın geliştiği süreçte kilise ile devletin ayrılması ve dinin özelleştirilmesi sonucu, değerden bağımsız bir toplumun ortaya çıkması ve iktisatçıların ahlaki sorunlardan ziyade iktisadın mekânı ile ilgilenmeye başlamasının bir sonucu olarak ahlakdan bağımsız bir finansal sistem oluşturmuştur. Bu durum, kâr ve fayda maksimizasyonuna dayanan bir sistem kurulmasına neden olmuş ve bu sistem, kendi sorunları nedeniyle krizlere yol açmıştır. Bu krizler, İslami finans gibi alternatiflere olan ilgiyi artırmıştır. Ancak, İslami finansın ahlaki boyutu kadar, Müslüman yatırımcıların kazançları da önemli bir konu haline gelmiştir.

İslam Ekonomisi ve Finansı alanında, standardizasyon, politikaların yeknesaklığı, ürünler ve yönetim anlamında ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, konvansiyonel sistemin ahlaka yeterli vurguda bulunmamış olması sebebiyle hala geliştirilebilecek önemli bir alan olduğu görülmektedir. Mesleki ahlak kuralları konusunda genel bir bilgi ve bir uygulama pratiği bulunmakla birlikte, bu kuralların kurumsal yapı içinde sistemik olarak oluşturduğu etki, anlam ve varsa faydalarının ölçümü noktasında eksiklikler bulunmaktadır.

Bu çalışmada, İslami Finans Kurumları için özellikle oluşturulmuş AAOIFI Standartları ile Bankalar Kanunu çerçevesinde de jure olarak TKBB tarafından uygulanan Bankacılık Etik İlkeleri karşılaştırılmıştır. TKBB'nin de kabul ettiği etik ilkelerde İslami Prensiplere, kurallara yeteri kadar vurgu yapılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca etik uygulamaları için kurumsal çerçevenin de AAOIFI tarafından oluşturulması sebebi ile bu çerçeve ve etik kodların birlikte katılım bankacılığına entegrasyonu hususu hem akademik hem de uygulama anlamında tatışılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer önemli bir çıkarım ise; AAOIFI kuralları ile ilgili etik kodlar ve çerçeve olmasına rağmen bunlar güvenilir bir ölçek tanımlaması yapılmadığı için etik uygulamaları mukayese edebileceğimiz bir ölçük bulunmamaktadır. Bu nedenle, öncelikle bir ölçek hazırlanması ve bu ölçeğe göre de uygulamaların kurallara uyumu ve ahlakiliği ele alınmalıdır.

Böylece, etik kuralların daha fazla İslami değerlerle donatıldığı ve bunların uygulanması durumunda finansal piyasalarda faaliyet gösteren katılım finansı kurumlarının etkinliği ve etikliği artacaktır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ancak, tekrar belirtmek gerekirse, bu konuda yeterli veri bulunmadığı ve kurumsal yapıların bu ihtiyacı karşılayacak bir formata sahip olmaması sebebi ile bu tür ölçümler yapılamamaktadır.

Sonuç olarak, etik değerlere vurgu yapılmadan, etik denetimi yapılmadan ve kurumsal kültürün gerçekten bir parçası olmadan uygulanacak katılım bankacılığı, gelecekte daha düşük “etik” profilli bir katılım bankacılığı oluşmasına sebep olabilecektir. İslami bankaların konvansiyonel ürünleri olarak bunları İslami hale getirmeleri ve Katılım Bankalarının etik ile ilgili ilkeleri uygularken, konvansiyonel sistem tarafından kabul edilen ve uygulanan ilkeleri kabul etmeleri bir tür vizyon eksikliği olarak ifade edilmektedir.

KAYNAKLAR

AAOIFI. (1998). *Code of Ethics for Accountants and Auditors of Islamic Financial Institutions* (p. 15). Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions.

AAOIFI. (2002). *Code of Ethics for the Employees of Islamic Financial Institutions*. Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions.

AAOIFI. (2018). *AAOIFI Welcomes UAE's Adoption of its Standartts*. <http://aaoifi.com/announcement/aaoifi-welcomes-uaes-adoption-of-its-standards/?lang=en>

AAOIFI. (2019). *the Code of ethics for Islamic finance professionals*, (p. 47). AAOIFI. <http://aaoifi.com/wp-content/uploads/2019/08/AAOIFI-Exposure-Draft-v1-Code-of-Ethics-for-Islamic-Finance-Professionals.pdf>

AAOIFI. (2022). *AAOIFI Governance Standard (GS) Institutional Framework for the Impementation of Ethics*. AAOIFI. <https://aaoifi.com/wp-content/uploads/2022/12/Institutional-framework-for-implementation-of-ethics-ED-v6.pdf>

Akdeve, E., & Köseoglu, M. A. (2013). “Is Etiği”nin Akademik Örüntüsü Nasıl Gelisiyor? Türkiye’deki Akademik Çalışmalar Üzerine Bir Arastırma/How Does the Academic Pattern of Business Ethics Progress? A Study on Academic Studies in Turkey. *Sosyoekonomi*.

Akın, O., & Özdaşlı, K. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelere Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları ile Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz*.

Beekun, R. I. (1997). *Islamic Business Ethics* (Issue 2). International Institute of Islamic Thought (IIIT).

Benson, G. C. S. (1989). Codes of ethics. In *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/BF00381721>

Cleek, M. A., & Leonard, S. L. (1998). Can Corporate Codes of Ethics Influence Behavior? *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1023/A:1017969921581>

Davidson, B. I., & Stevens, D. E. (2013). Can a code of ethics improve manager behavior and investor confidence? An experimental study. *Accounting Review*. <https://doi.org/10.2308/accr-50272>

Eğri, T., & Sunar, L. (2010). Türkiye ’ de İş Ahlakı Çalışmaları : Mevcut Durum ve Yönelimler Studies on Business Ethics in Turkey : Current Situation and Tendencies. *İş Ahlakı Dergisi / Turkish Journal of Business Ethics*.

Fang, E. S., & Foucart, R. (2014). Western Financial Agents and Islamic Ethics. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1850-8>

Gügerçin, U., & Ay, Ü. (2017). Etik Konum Ölçeği’nin Faktör Analitik Yapısı: Banka Çalışanları Üzerine Bir Arastırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(4), 53–78.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Günay, E. N. Ö., & Hortaçsu, A. (2011). Bank Managers' Perception of Ethical and Legal Conduct in Emerging Markets During the Post-Crises Period: Evidence From Turkish Banking Sector. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 5(2), 11–49.

Helin, S., & Sandström, J. (2007). An inquiry into the study of corporate codes of ethics. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-006-9251-x>

Icke, B. T., Caliskan, E. N., Ayturk, Y., & Icke, M. A. (2011). An Empirical Research of Ethical Banking in Turkey. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 7(3), 289–304.

Iqbal, Z., & Mirakhor, A. (2017). *Ethical Dimensions of Islamic Finance Theory and Practice*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-66389-0>

Jones, T. M., & Gaultschi, F. H. I. (1988). Will The Ethics Of Business Change? A Survey Of Future Exec. *Journal of Business Ethics*.

Kaya, C., & Zaim, H. (2015). İslami Değerlerin Çalışan Memnuniyetine Etkisi: Bir Katılım Bankası Uygulaması. *İ.Ü. İşletme Fakültesi İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 26(78). <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.2735.6644>

Kayode, A. L., & Ishola, M. H. (2012). Islamic banking practices and the need for ethical concerns. *Islam and Civilisational Renewal (ICR)*, 3(3).

Koseoglu, M. A., Akdeve, E., & Craft, J. (2015). How does business ethics literature progress in developing countries? Evidence from Turkey. *Middle East Journal of Management*, 2(2), 121–142.

Köseoglu, M. A., Karayormuk, K., & Barca, M. (2013). Stratejik Yönetim Literatüründe İslam Etisinin Örüntüsü Nasıl Geliyor? Türkiye'deki Akademik Çalışmalar Üzerine Bir Arastırma. *İs Ahlakı Dergisi*.

Koslowski, P. (2011). *The ethics of banking: Conclusions from the financial crisis* (Vol. 30). Springer Science & Business Media.

Langlois, C. C., & Schlegelmilch, B. B. (1990). Do Corporate Codes of Ethics Reflect National Character? Evidence from Europe and the United States. *Journal of International Business Studies*, 21(4). <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490340>

McDonald, G. M., & Zepp, R. A. (1989). Business Ethics: Practical Proposals. *Journal of Management Development*. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000001336>

Musa, M. A. (2015). Islamic business ethics and finance: an exploratory study of islamic banks in Malaysia. In *Developing Inclusive and Sustainable Economic and Financial Systems*.

Ragatz, J. A., & Duska, R. F. (2010). Financial codes of ethics. *Finance Ethics: Critical Issues in Theory and Practice*, 297–323.

Salin, A. S. A. P., Ab Manan, S. K., Kamaluddin, N., & Nawawi, A. (2017). The role of islamic ethics to prevent corporate fraud. *International Journal of Business and Society*.

San-Jose, L., & Cuesta, J. (2018). Are Islamic banks different? The application of the Radical Affinity Index. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*2. <https://doi.org/https://doi.org/10.1108/IMEFM-07-2017-0192>

Schwartz, M. (2001). The nature of the relationship between corporate codes of ethics and behaviour. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1023/A:1010787607771>

Schwartz, M. S. (2005). Universal moral values for corporate codes of ethics. *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/s10551-005-3403-2>

ŞEN KÜÇÜK, G., & AKTEN ÇÜRÜK, S. (2021). İslami Finans Gerçekten Etik mi. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 4(1). <https://doi.org/10.53001/uluabd.2021.16>

Stevens, B. (1994). An analysis of corporate ethical code studies: “Where do we go from here?” *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1007/BF00877156>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Valentine, S., & Barnett, T. (2002). Ethics codes and sales professionals' perceptions of their organizations' ethical values. In *Journal of Business Ethics*. <https://doi.org/10.1023/A:1020574217618>

Weaver, G. R. (1993). Corporate codes of ethics: Purpose, process and content issues. *Business & Society*. <https://doi.org/10.1177/000765039303200106>

Webley, S., & Werner, A. (2008). Corporate codes of ethics: necessary but not sufficient. *Business Ethics: A European Review*, 17(4).

Widana, G. O., Wiryono, S. K., Purwanegara, M. S., & Toha, M. (2015). Exploring the impact of islamic business ethics and relationship marketing orientation on business performance: The islamic banking experience. *Asian Academy of Management Journal*.

Wood, G., & Rimmer, M. (2003). Codes of ethics: What are they really and what should they be? *International Journal of Value-Based Management*. <https://doi.org/10.1023/A:1024089509424>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ERDEM AHLAKI VE HİKMET AHLAKI: ÖZDEŞLİK VE FARK AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Mehmet Kasım ÖZGEN

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Böl.

ORCID 0000-0002-3559-0333

ÖZET

Erdem kavramı etimolojik olarak “er” kökeninden türetilir ve cesaret, adalet, merhamet gibi niteliklere sahip “yiğitlik/fütüvvet” makamı için kullanılır. Erdem kelimesi genel anlamda fazilet, yetkinlik veya kemal anlamlarına gelmektedir. Eski Türkçede “alp erdemi” ifadesi “cesaretli ve cesur kişi” anlamında kullanılmıştır. Ahlak felsefesinde erdem, eylemde ölçülü davranmak üzerinde temellendirilir.

Hikmet kelimesi ise klasik sözcüklerde “ yargıda bulunmak” anlamındaki “hükm” mastarından isim olarak türetilir. Ancak asıl olarak hikmet “engellemek, alıkoymak, gemlemek, sağlam olmak” anlamlarına gelen “ihkam” mastarıyla da ilişkilendirilir. Cevheri, hikmetin “ihkam”la bağlantısı nedeniyle hem “eylemleri gereği gibi sağlam ve kusursuz” yapan hem de “sahip olduğu bilgisi ile amel eden” bilge/hâkim manalarını vermektedir. Farabi hikmeti en üst erdem olarak görür ve İslam düşüncesine uygun bir hikmet felsefesini geliştirir. O hikmeti en yetkin manaları, en yetkin bir biçimde idrak etmek şeklinde özetler. Genel anlamda Farabi hikmeti, en yüksek ve en değerli varlıkları, en üstün bilgiyle bilmek ve dolayısıyla içsel dünyada en yüksek bilince ve ameli dünyada ise en güzel ahlaka sahip olan insanı kâmil için kullanır.

Hikmeti merkez alan ahlak anlayışında, kötülükten kendini “alıkoymak, gem vurmak, sakındırmak” ve kendini kalp, düşünce ve dil temizliği ile iyi olana doğru yönlendirmek, çirkin ve kötü olandan uzaklaştırmak düşüncesi vardır. Söz konusu bu düşünceye göre hikmet, bilgi ile özdeşliği teşkil eden akl-ı selim, kalb-ı selim ve zevk-ı selimi kendi hayatında pratik olarak birleştirmek/özdeşleştirmek anlamına gelmektedir.

Erdem ahlakının teorik mimarisi Aristoteles’tir. Aristo’ya göre her ahlaki eylemin ifrat ve tefrit olmak üzere iki aşırı tavrı her eylemde söz konusudur. Her iki aşırı tavır da ahlaki değildir, ahlak anlayışı, ifrat ve tefrite kapılmayı engelleyen ölçülülüğe dayanmaktadır. Ölçülülük bilgi ile özdeşliğe değil, farka kaynaklık eder. Erdemi erdem yapan işte bu farklılıklara göre davranmaktır. Erdem anlayışına göre fark ahlaki davranışın temel ölçütüdür. Erdem eski Türkçede fazilet anlamında kullanılır ve fazilet iyilik eylemindeki farkı teşvik eder.

Anahtar Kavramlar: Erdem Ahlakı, Hikmet Ahlakı, Ölçülülük, En yüksek Bilinç, En Yüksek Amaç

ETHICS OF VIRTUE AND ETHICS OF WISDOM: AN EVALUATION IN TERMS OF IDENTITY AND DIFFERENCE

ABSTRACT

The concept of virtue is etymologically derived from the root "er" and is used for the rank of "yigitlik/futuwwa" with qualities such as courage, justice and mercy. The word “virtue” generally means courage, competence or perfection. In Old Turkish, the expression "alp" was used to mean "courageous and courageous person". In moral philosophy, virtue is based on moderation in action. The word wisdom is derived as a noun from the infinitive "hükm" meaning "to judge" in classical words. However, in fact, wisdom is also associated with the infinitive "ihkam", which means "to prevent, to detain, to restrain, to be solid".

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Due to the connection between wisdom and "providence", Cevheri gives the meaning of wise/judge who both "does actions properly and flawlessly" and "acts with the knowledge he has".

Farabi sees wisdom as the highest virtue and develops a philosophy of wisdom in line with Islamic thought. He summarizes wisdom as comprehending the most perfect meanings in the most perfect way. In general terms, Farabi uses wisdom to know the highest and most valuable beings with the most superior knowledge and therefore to perfect the human being who has the highest consciousness in the inner world and the best morality in the practical world.

In the understanding of morality centered on wisdom, there is the idea of "restricting, restraining, and forbidding" oneself from evil, and directing oneself towards what is good through purity of heart, thought, and language, and away from what is ugly and evil. According to this idea, wisdom means practically uniting/identifying the sound mind, heart and taste, which constitute the identity with knowledge, in one's own life. The frame of the "virtue" as a theory of ethics is constructed by Aristotle. According to Aristotle, two extreme attitudes of every moral action are present in every action: exaggeration and hypocrisy. Both extreme attitudes are immoral; the understanding of morality is based on moderation that prevents excess and ignorance.

Moderation does not lead to identity with knowledge, but to difference. Acting according to these differences is what makes virtue valuable. According to the understanding of virtue, difference is the basic criterion of moral behavior. "Erdem" is used in ancient Turkish to mean virtue, and virtue encourages distinction in the acts of kindness.

Keywords: Ethics of Virtue, Ethics of Wisdom, Temperance, Highest Consciousness, High Purpose

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

KANT VE WEBER'İN GÖRÜŞLERİ KAPSAMINDA SİYASİ ETİK

Öğr. Gör. Elif ÖZTÜRK

Konya Teknik Üniversitesi, Dış İlişkiler Koordinatörlüğü

ORCID: 0000-0002-5650-6364

Prof. Dr. Alper ÖZMEN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ORCID: 0000-0002-4185-4382

ÖZET

Etik kavramı, bireysel ya da kolektif olması fark etmeksizin bir öznenin pratiğini yargılayan doğru davranış veya uygulamaların ilkelerini ifade etmektedir. Siyasi etik, siyasi eylem hakkında ahlaki yargılarda bulunma uygulaması ve bu uygulamanın incelenmesidir. Siyasi etikteki asıl soru, siyasal makamı yöneten etik ilkelerin, ahlaki yaşamı yöneten prensiplerden ne ölçüde farklı olabileceğidir. Etiğe göre, siyasi liderler yasa yapma, kamu politikası belirleme, vergi koyma veya af çıkarma gibi kararlarında objektifliğe zarar veren, adil olmayan haksız uygulamalardan kaçınmalıdırlar. Ancak seçilmişlerin zaman zaman kamusal menfaatler gerektirdiğinde günlük hayatta sahip oldukları etik ilkelere aykırı kararlar almaya itildikleri görülmektedir. Çalışma kapsamında ilgili literatür taranarak siyasi etik kavramı Weber ve Kant'ın görüşleri kapsamında değerlendirilmiştir. Siyasi etik, Weber ve Kant'ın görüşü kapsamında incelendiğinde; Weber'e göre politikacılar; pratik olmayan, zararlı sonuçlara yol açacak kritik konularda karar verirken, kişisel değer ve inançlarının, eylemlerini belirlemesine karşı durmalıdırlar. Bunun yerine, kendi etik ilkeleriyle çelişse bile, devletin ve vatandaşların çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edecek şekilde yani sorumluluk etiği kapsamında hareket etmeyi görev edinmelidirler. Özünde, "sorumluluk etiği", politikacıların pragmatik olmaları ve ortak fayda arayışında uzlaşmaya istekli olmaları gerektiğini ileri sürer. Kant'a göre, ahlaki değerler ve ilkelere sadık kalmak, eylemlerin doğruluğunu belirlemek için sonuçlardan daha önemlidir. Vicdanı ahlak yasasının merkezine oturtan Kant için, eylemin niyetinin iyi ve ödevde uygun olması esastır. Kant'ın görüşleri kamusal menfaatlerin söz konusu olması halinde bir ikilem doğurmaktadır: ödevin fayda/sonuç mu yoksa iyi niyete göre mi belirleneceği sorunsalı. İki düşünür birlikte değerlendirildiğinde Weber'in siyasi etik konusunda kamusal çıkarlara dayalı sonuç odaklı olduğu, Kant'ın ise eylemin niyetine odaklanarak siyasi etiği vicdan ve ödev çemberinde değerlendirdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Kamu Yönetimi, Siyasi Etik.

POLITICAL ETHICS WITHIN THE SCOPE OF KANT AND WEBER'S VIEWS

ABSTRACT

The concept of ethics refers to the principles of correct behavior or practices that judge the practice of a subject, regardless of whether it is individual or collective. Political ethics is the practice and study of making moral judgments about political action. The real question in political ethics is to what extent the ethical principles governing political office may differ from the principles governing moral life. According to ethics, political leaders should avoid unfair unfair practices that harm the objectivity of their decisions, such as making laws, determining public policy, imposing taxes, or granting amnesty. However, it is seen that elected officials are sometimes pushed to make decisions that are contrary to the ethical principles they have in daily life when public interests require it.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Within the scope of the study, the relevant literature was scanned and the concept of political ethics was evaluated within the scope of the views of Weber and Kant. When political ethics is examined within the scope of Weber and Kant's view; according to Weber, politicians; They must resist letting their personal values and beliefs determine their actions when making decisions on critical issues that are impractical and will lead to harmful consequences. Instead, they should take it upon themselves to act in a way that best serves the interests of the state and citizens, that is, within the scope of the ethics of responsibility, even if it conflicts with their own ethical principles. In essence, the “ethics of responsibility” suggests that politicians should be pragmatic and willing to compromise in the pursuit of the common good. According to Kant, staying true to moral values and principles is more important than consequences in determining the rightness of actions. For Kant, who places conscience at the center of moral law, it is essential that the intention of the action is good and in accordance with duty. Kant's views raise a dilemma when public interests are at stake: the question of whether duty should be determined based on benefit/consequence or good will. When the two thinkers are evaluated together, it is seen that Weber is result-oriented regarding political ethics based on public interests, while Kant focuses on the intention of the action and evaluates political ethics within the circle of conscience and duty.

Keywords: Politics, Public Management, Political Ethics

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

POPÜLER DİYETLER VE DİYETİSYENLİK MESLEK ETİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Semra NAVRUZ VARLI

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ORCID: 0000-0002-0698-6021

Tuğçe TOPÇU

ORCID: 0009-0001-3690-0719

Tuana Simay YÜCEL

ORCID: 0009-0008-5912-1372

Bilge TAŞLIALAN

ORCID: 0009-0003-2604-0799

Göksu YURTBAŞI

ORCID: 0009-0002-0680-9786

ÖZET

Bu çalışmada, popüler diyetlerden birkaçının sağlık üzerine etkileri ve diyetisyenlik meslek etiği açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yanıltıcı pazarlama taktikleri glutensiz diyet uygulamak zorunda olmayan bireylerin de glutensiz diyetleri uygulamasına ve çeşitli sağlık risklerinin oluşmasına neden olabilir. Uzun süreli aralıklı açlık programı uygulayan bireyler, yeterli miktarda protein alımı konusunda bilinçli değillerse, protein yetersizliği riski, vitamin ve mineral eksiklikleri gibi pek çok olumsuzlukla karşı karşıya kalabilmektedir. Ketojenik ve yüksek proteinli diyetlerin kısa ve uzun vadede birçok majör ve minör komplikasyonlarının olduğu yapılan çalışmalarda kanıtlanmıştır. Dolayısıyla sağlıklı bireylerin herhangi bir zorunluluk olmadığı sürece bu diyetlere mesafeli olması, diyetisyenlerin ise bu tarz diyetlerle ilgili görüş beyan ederken meslek etiği ilkelerinin tümüne riayet etmesi gerekmektedir. Diyetisyen bu süreçte “yönlendirici” olmaktan kaçınıp “bilgilendirici” olmalıdır. Meslek etiğinin sır saklama ilkesine göre danışanın her türlü bilgisinin gizli tutulması gerekmektedir. Vücut ağırlığı kaybı ve/veya bölgesel inceleme gibi diyetin tamamen sonucuna yönelik bilgilerin sosyal medya aracılığıyla paylaşılması, farklı diyet modellerinin “hızlı ve her bireyde olumlu etkileri” olduğuna dair yanlış bir algı oluşturulmasına neden olurken aynı zamanda danışanların mahremiyet ilkesine de aykırı bir tutumdur. Danışanlara literatürdeki bilgilerle ilgili şeffaf olunmalı popüler diyetlerin olumsuz sağlık etkileri anlatılmalıdır, sağlıkla ilgili en ufak bir risk göz ardı edilmemeli her koşulda danışan yararına öncelik verilmelidir. Diyetisyenler, sağlıklı ve sürdürülebilir beslenme için bireylere yol gösterir. Popüler diyetler moda veya trendlere dayanmaktadır ve büyük bir çoğunluğu toplumun geniş bir kesimi için sürdürülebilir değildir. Diyetisyenlik meslek etiği, insanları yeterli ve dengeli beslenmeye teşvik ederken, popüler diyetlerin potansiyel risklerini ve sınırlamalarını da dikkate almaktadır. Literatürde incelenen çalışmalarda yer alan olumsuz sağlık riskleri göz önüne alındığında diyetisyenlerin popüler diyetlere mesafeli yaklaşması etik açıdan doğru olacaktır. Popüler diyetlerden bazılarının herhangi bir hastalıkla ilişkili uygulanmasının zaruri olduğu durumlarda (çölyak hastalığında glutensiz diyetin uygulanması vb.) ise hekim önerisi ve diyetisyen kontrolünde uygulanması bireylerin sağlığının korunması ve sürdürülmesinde son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Popüler Diyetler, Glutensiz Diyet, Ketojenik Diyet, Diyetisyenlik Meslek Etiği

POPULAR DIETS AND DIETITIAN PROFESSIONAL ETHICS

ABSTRACT

This study aimed to evaluate a few popular diets regarding their effects on health and dietitian professional ethics. Misleading marketing tactics may cause individuals who do not have to follow a gluten-free diet to follow a gluten-free diet and cause various health risks. Individuals who follow a long-term intermittent fasting program may face many negativities, such as the risk of protein and vitamin and mineral deficiencies, if they need to be conscious of adequate protein intake. Studies have proven that ketogenic and high-protein diets have many major and minor short-term and long-term complications. Therefore, healthy individuals should stay away from these diets unless necessary, and dietitians should comply with all principles of professional ethics when expressing their opinions about such diets. The dietitian should avoid being a "guide" in this process and be "informative". According to the confidentiality principle of professional ethics, all information about the client must be kept confidential. Sharing information about the results of the diet, such as body weight loss and/or regional slimming, through social media creates a false perception that different diet models have "quick and positive effects on every individual". It is also against the principle of privacy of the clients. Clients should be transparent about the information in the literature, the adverse health effects of popular diets should be explained, the slightest health-related risk should not be ignored, and the client's benefit should be given priority under all circumstances. Dietitians guide individuals for healthy and sustainable nutrition. Popular diets are based on fashion or trends, and the vast majority are not sustainable for a large segment of society. Dietitian professional ethics encourage people to eat adequate and balanced nutrition while also considering popular diets' potential risks and limitations. Considering the adverse health risks in the studies examined in the literature, it would be ethically correct for dietitians to keep their distance from popular diets. In cases where it is necessary to follow some of the popular diets due to any disease (gluten-free diet in celiac disease, etc.), applying it under the advice of a physician and the control of a dietician is extremely important in protecting and maintaining the health of individuals.

Keywords: Popular Diets, Gluten-Free Diet, Ketogenic Diet, Dietitian Professional Ethics

GİRİŞ

Sağlıklı beslenme; sağlığın korunması, geliştirilmesi ve kronik hastalık riskini azaltmaya yönelik beslenme biçimidir. Farklı ülkelerde sağlıklı beslenme amacıyla beslenme rehberleri geliştirilmiştir. Aralarında birtakım farklılıklar olsa da hepsinin ortak yönü beslenmede çeşitliliğe ve temel besin grupları arasında dengeye önem verilmesi, yağ miktarının azaltılarak sebze, meyve ve posa tüketiminin artırılmasıdır (Baysal, 1998). Obezite, prevalansı son yıllarda gittikçe artarak dünya genelinde küresel bir sağlık sorunu haline gelmiştir (Rosengren, 2021). Obez bireyler yaşamlarının belli dönemlerinde farklı yollarla ağırlık kaybını hedeflemekle beraber daha hızlı zayıflamanın yolları ile yakından ilgilenmektedir (Blüher, 2019; Navruz, 2014). İnternette sağlık ve beslenme bilgisi araştırmak insanlar arasında oldukça yaygınlaşmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan bir çalışmada yetişkinlerin %20'si kilolarını, diyetlerini, egzersiz rutinlerini veya diğer bazı sağlık göstergelerini internette araştırmaktadır (Fox, 2011). İnsanların daha iyi görünme ve daha iyi hissetme isteklerini bilen kişiler tarafından sağlığa yararlı olduğu iddia edilen popüler diyetler ticari amaçlarla piyasaya sürülmektedir (Bryngelsson, 2005).

İnternette yaygın olan popüler beslenme tavsiyeleri; tüketicilerin kafa karışıklığını ve beslenme uzmanları tarafından verilen beslenme tavsiyelerinden kaçınmasını artırabilir (Ramachandran, 2018).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bireylere yapılan öneriler, halkın sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarına uygun olmalıdır. Beslenme eğitimine önce anne-baba ile başlamalı, sonra anaokullarından itibaren olmak üzere örgün eğitimin her kademesinde yer verilmelidir (Baysal, 1998). Meslek etiği; meslek mensuplarının kişisel eğilimlerini sınırlamayı, meslek içi rekabeti düzenlemeyi ve hizmet ideallerini korumayı amaçlamaktadır. Diyetisyenlerin beslenme konusunda bilgilendirici özellikte olması kaynaklı etik ilkelere bağlılıkları oldukça önemlidir (Mendeş, 2018).

Bu çalışmada, çeşitli kaynaklardan öğrenilerek uygulanan popüler diyetlerin sağlık üzerindeki etkileri ve etik açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Glutensiz Diyet ve Diyetisyenlik Meslek Etiği

Gluten; gliadin ve glutenin bileşenlerinden oluşan ve batı ülkelerinin çoğunda günlük diyetle yer alan bir glikoproteindir. Isıya dayanıklı olmasından dolayı genellikle besin sanayinde işlenmiş besinlerin yapısını iyileştirmek ve su tutucu özellik kazandırmak için kullanılmaktadır (Brietzke ve ark., 2018). Glutensiz diyet birçok hastalık ile ilişkilendirilmiştir bunun en çok bilineni ise çölyak hastalığı için tek etkili tedavi yöntemi oluşudur. Çünkü şu anda glutene maruz kalmanın neden olduğu mukozal hasarı güvenilir bir şekilde önleyebilecek başka bir tedavi yöntemi bulunmamaktadır (Lebwohl ve ark., 2017; Nadhem ve ark., 2015).

Hastalıklarda uygulanan diyet tedavilerinin genellikle benzerlik göstermesi ve medyada birçok konuşmacının bu diyetin sağlıklı olduğuna dair söylemlerinin olması glutensiz ürün satış pazarının da hızla artmasına yol açmıştır (Ülger ve ark., 2020). Çölyak hastalığı ve gluten ataksisi gibi glutenle ilişkili hastalıklar, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki nüfusun %1'inden azını etkileyen nadir durumlardır. Bu hastalıkların nadir görülmesine rağmen ABD'de yapılan bir çalışmada pek çok kişi daha sağlıklı olduğunu düşündükleri için gluten içeren besinlerden kaçındıklarını ve glutensiz ürünleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Niland ve Cash, 2018; The Lancet Gastroenterology & Hepatology, 2016). Singh ve Whelan (2011)'ın glutensiz gıdaların birçok satış alanında sınırlı bulunabilirliğini ve yüksek maliyetini ortaya koymak için yaptıkları bir çalışmada, glutensiz gıdaların marketlerde sınırlı olarak bulunduğu ve market başına glutensiz versiyonu bulunan 20 gıdadan %41'inin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Glutensiz ürünlerin bulunabilirliğinin standart marketlerde, daha küçük marketlere göre çok daha yüksek olduğu görülmüştür.

Glutensiz besinlerin birçoğu, gluten içeren besinlerle karşılaştırıldığında daha fazla yağ içeriği ve daha fazla enerji yoğunluğuna sahiptir. Ek olarak, pek çok glutensiz ürün besin zenginleştirme işlemi olmadan B vitaminleri, demir, folat gibi mikro besin öğelerinden fakirdir bu sebeple vücutta besin ögesi eksikliklerine neden olur (Patel ve Nacy, 2018). Gaesser ve Angadi (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, katılımcıların yarısından fazlası (%65) glutensiz diyetin sağlıklı olduğunu düşündüğü için, %27'si vücut ağırlığında azalma sağlamak için uyguladıklarını belirtmişlerdir. Sağlıklı bireylerde glutensiz diyetin ağırlık kaybını arttırdığını gösteren net sonuçlar olmamasına rağmen vücut ağırlığını azaltmak için glutensiz diyet uygulayan bireyleri bu diyeti uygulamaya iten temel faktör bireylerin diyetle ilişkin bilgileri bilimsel kaynaklardan ziyade medya aracılığı ile edinmesi olabilir (Ülger ve ark., 2020). Dünya genelinde çoğu kişinin glutensiz beslenmeyi tercih etmeye başlamasına rağmen, glutensiz diyetlerin, bazı gıdalarda bulunan toksik metallere olan maruziyeti nasıl etkileyebileceği hakkında çok az şey bilinmektedir (Alpat ve Dumlu Bilgin, 2018). Bulka ve arkadaşları (2017) tarafından ABD'de, toplamda 7471 katılımcı ile yapılan kesitsel bir çalışmada, bu katılımcılardan %73'ü glutensiz beslendiğini belirtmiştir. Çalışma süresince, glutensiz beslenenlerin ve diğer katılımcıların (kontrol grup) idrarlarındaki arsenik ve civa miktarlarına bakılmıştır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çalışma sonucunda, glutensiz beslenen katılımcıların idrarlarındaki ortalama arsenik ve civa konsantrasyonunun, kontrol grubuna göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu yüksekliğin nedeni, pirincin glutensiz diyetlerdeki birincil tahıl kaynağı olması ve metal biyolojik belirteçlerinin yüksek konsantrasyonlarına katkıda bulunması ile açıklanabilmektedir. Benzer şekilde İtalya’da yapılan bir çalışmada, glutensiz beslenen bireylerin, balık tüketimi ve amalgam dolgularının sayısından bağımsız olarak, kontrol grubuna göre civa kan düzeylerinde dört kat artış olduğu gösterilmiştir (Elli ve ark., 2015). Glutensiz diyetin bağırsak mikrobiyotasını olumsuz etkilediği de bilinmektedir. Sağlıklı bireylerde glutensiz diyetin bağırsak mikrobiyotası üzerindeki etkisini incelemek için yapılan çalışmalarda, glutensiz diyetten sonra polisakkarit alımındaki azalmaya paralel olarak faydalı bağırsak bakteri türlerinin (*Bifidobacterium* spp., *B. longum*, *Lactobacillus* spp.) sayısının azaldığı ve patojenlerin (*E. coli*, *Enterobacteriaceae*) sayısının arttığı belirlenmiştir (Palma ve ark., 2009; Sanz, 2010).

Glutensiz diyet çölyak hastalığı gibi belirli bir sağlık sorunu olan bireyler için gereklidir, sağlıklı bireylerin glutensiz diyeti uygulaması önerilmemektedir. Birçok gıda üreticisi, glutensiz ürünlerin kilo kaybına yardımcı olduğunu iddia ederek, tüketicilerine yanıltıcı bilgiler sunmaktadır. Bu tür yanıltıcı pazarlama taktikleri bireyleri glutensiz diyet yapmaya yönlendirerek sağlıklarını riske atmalarına sebep olabilir. Benzer şekilde diyetisyenlik mesleği için “Diyetisyen; bilerek yanlış ve/veya yanıltıcı uygulama yapmamalı, aktarımlarda bulunmamalıdır” etik ilkesine dayanarak her durumda halkın sağlığı ve refahı düşünülmelidir. Glutensiz diyeti uygulayan bireyler, glutensiz olmayan ürünlere kıyasla daha pahalı olan glutensiz ürünleri satın almak zorunda kalabilirler. Bu durum, glutensiz ürünlerin pazarlanması ve kullanılması ile ilişkili gıda israfını arttırabilir. Glutensiz diyetin, yalnızca uygun endikasyonların varlığı halinde, hekim tavsiyesi ve diyetisyen kontrolünde tedavi amacı ile uygulanması en doğru olanıdır.

Glutensiz beslenme son derece kısıtlıdır ve bu diyeti uygulayan bireylerin beslenme alışkanlıklarının yanı sıra yaşam tarzlarının da değişmesine sebep olur (Houbre ve ark., 2018). Katı bir glutensiz diyet günlük gluten alımının 20 mg/gün’den az olması anlamına gelmektedir ve bu da bir dilim ekmeğin yüzde birine denk gelmektedir (Koehler ve ark., 2020).

Çölyak hastalarının glutensiz diyet sırasında bazı zorluklar yaşadığını bildiren çalışmalar vardır. Bir çalışmada, hastaların glutensiz besin etiketlerinin olmamasından, kısıtlı besin seçeneklerinin olmasından ve bireylerin bir miktar glutenin hastalar için zararlı olmayacağı düşüncesinden şikayetçi oldukları bildirilmiştir (Zarkadas ve ark., 2013). Serin ve Akbulut’un (2021) glutensiz beslenenlerin karşılaştığı zorluklar ile ilgili yaptığı bir çalışmada, katılımcıların en az yarısı tarafından sıklıkla dile getirilen zorluklar şunlardır: "glutensiz ürünlerin yüksek maliyeti nedeniyle alım gücünün sınırlı olması (%59,3)", "marketlerde glutensiz ürünlere erişilememesi (%51,9)", "yerel satış noktalarında glutensiz ürünlere erişilememesi (%54,1)" ve "seyahat sırasında glutensiz gıda satan market ve restoran bulamama (%49,1)". Bahsedilen çalışma sonuçlarından da tahmin edileceği üzere, bu diyeti uygulamak zorunda olan bireylerin (çölyak hastalığı vb.) glutensiz gıdaya erişimiyle ilgili sorunlar halen tam olarak çözülememişken sağlıklı bireylerin de glutensiz diyet uygulamaya başlamasıyla glutensiz gıdaya erişimle ilgili sorunların artarak devam edeceği tahmin edilebilir. Diyetisyenlerin topluma, danışanlarına ve meslektaşlarına olan sorumluluklarıyla ilgili etik ilkeler ve “gezegene” karşı sorumlulukları düşünüldüğünde her bir meslek mensubu, uluslararası sağlık otoritelerince aksi yönde net bir öneri olmadığı sürece, glutensiz diyetin uygulama alanının sağlıklı bireyleri kapsayacak şekilde genişletilebileceğiyle ilgili görüşlere mesafeli olmalıdır.

Ketojenik Diyet ve Diyetisyenlik Meslek Etiği

Ketojenik diyetler yüksek yağlı, düşük karbonhidratlı, yeterli proteinli diyetler olup makro besin öğelerinden yağın, protein ve karbonhidrat toplamına oranı ile hesaplanmaktadır. Diyetteki yağın, protein ve karbonhidrat toplamına oranı değişmekle birlikte sıklıkla kabul gören 3:1 ve 4:1 oranlarıdır (Crosby ve ark., 2021). Ketojenik diyetle alınması gereken makro besin ögesi miktarları, diyetteki yağın gramının, karbonhidratın ve proteinin gramının toplamına oranlanmasıyla [yağ/ (protein + karbonhidrat)] hesaplanmaktadır (Wilder 1921, ss. 307-308). Diyet enerjisinin %65'i veya daha fazlası yağdan gelirken karbonhidrat alımı günde 20 ila 60 gram ile sınırlandırılmaktadır (Joshi ve Mohan, 2018). Ketojenik diyet metabolik açıdan vücudun enerji üretmek için ana yakıt kaynağı olarak glikoz yerine keton cisimlerini kullandığı metabolik bir durumu temsil etmektedir (Broom, Shaw, Rucklidge, 2019). Vücut dokularında enerji üretimi için kullanılan temel enerji kaynağı karbonhidratlardır. Ketojenik diyetle karbonhidrat alımı 50 g/gün'den az olduğundan, insülin sekresyonu düşer ve katabolik süreç başlar. Bunun sonucunda glikojen depoları tükenir; glikoneogenez ve ketogenez başlar (Jagadish ve ark., 2019; Mohorko ve ark., 2019). Enerji gereksiniminin karşılanması ve protein yıkımının önlenmesi için vücut depoladığı yağları kullanmaya başlar (Neal ve Cross, 2010; Kossoff ve ark., 2011).

Ketogenez sırasında kan şekeri seviyelerinden gelen geri bildirim insülin sekresyonunun artmasını engeller böylelikle vücut yağ ve glikozu depolaması için uyarmayacaktır (Masood ve ark., 2020). Yağ asitleri vücutta çeşitli metabolik yollar aracılığıyla keton cisimlerini oluşturur (Masood ve ark., 2020). Bu birincil keton cisimleri (yani asetoasetat, beta-hidroksibütirat ve aseton), ketojenik diyet süresince vücutta birikir ve vücut için alternatif bir enerji kaynağı olarak kullanılır. Bu metabolik duruma "beslenme ketozisi" adı verilir (Masood ve ark., 2020). Vücut karbonhidratlardan mahrum kaldığı sürece metabolizma ketotik kalır. Beslenme ketozisi, kanda asidoza yol açan, aşırı yüksek keton cisimcikleri seviyeleri ile karakterize edilen ciddi ve yaşamı tehdit eden bir durum olan ketoasidozundan farklıdır (Masood ve ark., 2020). Beslenme ketozisi, kan pH'ını önemli ölçüde etkilemeden, orta konsantrasyonlarda keton cisimlerinin üretimini içerdiğinden genellikle güvenli kabul edilmektedir (Masood ve ark., 2020).

Ketojenik diyetin en yaygın ve kısa vadeli minör yan etkileri bulantı, kusma, baş ağrısı, yorgunluk, baş dönmesi, uykusuzluk, egzersiz toleransında zorluk, hipertrigliseridemi, hiperkolesterolemi, çeşitli enfeksiyon hastalıkları, semptomatik hipoglisemi, hipoproteinemi, hipomagnezemi ve hiponatremidir (Duchowny, 2005; Masood ve ark., 2020). Ketojenik diyetin uzun vadeli komplikasyonları arasında osteopeni, böbrek taşları, kardiyomiyopati, sekonder hipokarnitinemi ve demir eksikliği anemisi bildirilmekle birlikte literatürde konuyla ilgili bilgilerin yetersiz olduğu ve semptomların genellikle 3 ay sonra ortaya çıktığı bildirilmiştir (Broom ve ark., 2019; Ma ve Suzuki, 2019; Oh ve ark., 2020).

Düşük karbonhidratlı yüksek yağlı bir diyet ile yüksek karbonhidratlı ve yüksek diyet lifli, düşük yağlı bir diyetin, bağırsak sağlığına etkilerinin karşılaştırıldığı 8 haftalık bir araştırma sonucunda, düşük karbonhidratlı yüksek yağlı diyetle; dışkı çıkışı, dışkılama sıklığı, dışkı atımı, bütirat konsantrasyonları, toplam kısa zincirli yağ asitleri konsantrasyonları ve bifidobakteri sayıları için önemli düşüşler tespit edilmiştir (Brinkworth ve ark. 2009). Bu durum uzun süreli ketojenik diyet müdahalesinin gastrointestinal bozukluğa sebebiyet verebileceğini düşündürmektedir (Brinkworth ve ark. 2009).

Yapılan bir çalışmada Warburg etkisine göre -kansere hücrelerinin oksijen varlığında bile büyümeyi hızlandırmak için glikolize dayanması olgusu- kanser hücresi büyümesinin vücudun keton metabolizmasına geçişi ile engellenebileceği öngörülmektedir (Hanahan, Weinberg, 2011).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bununla birlikte klinik öncesi araştırmalar ile, kanser hücreleri üzerindeki potansiyel ketoz mekanizmasının yalnızca Warburg etkisine dayanmayıp ketozisin neden olduğu değişen büyüme, metabolizma ve sinyal metabolitlerinin kanser hücresine özđü oksidatif stres indüksiyonu ile sonuçlanabileceği, böylece kemoterapi ve radyasyonun etkisini güçlendirebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Allen ve ark., 2014; Zahra ve ark., 2017). Tüm bunlara rağmen kanser hastalarının kemoterapi ile birlikte azalan iştah ve yiyecek tolerasyonu nedeniyle ketojenik diyetin uygulamasının zor olabileceği öngörülerek diyete uyumun kanser kaşeksisi açısından risk oluşturabileceği varsayılmaktadır. Bunun üzerine yapılan bir çalışmada ileri evre akciğer kanseri ve pankreas kanseri hastaları üzerinde radyasyon ve kemoterapi alırken ketojenik diyet uygulanmıştır ve hastaların ketojenik diyete optimal düzeyde uyum sağlayamadığı ve zayıf tolerans gösterdiği saptanmıştır (Zahra ve ark. 2017).

Diyabetik hastalarda düşük karbonhidratlı ketojenik diyetlerin (LCKD) etkinliğine bağlı olarak hipoglisemi oluşabilir (Daly ve ark.,2006; Dashti, Mathew ve Al-Zaid, 2021) ve uygulanması gereken insülin birimlerinde önemli bir azalmaya veya tip 2 diyabet için uygulanan oral ilaç dozlarının kesilmesine veya azaltılmasına neden olabilir (Yancy ve ark., 2005; Boden ve ark., 2005; Nielsen, J. V. ve Joensson, E. 2006). Bu nedenle insülin veya antidiyabetik ilaç kullanan hastaların dikkatle izlenmesi önerilmektedir. Bunun aksine 13 çalışmayı içeren sistematik bir meta-analize (Yuan ve ark., 2020) göre, ketojenik diyetin temel besin ögesi gereksinimlerini karşılayıp, aynı zamanda negatif bir enerji dengesi oluşturduğu belirlenmiştir. Karbonhidrat alımının azalmasına bağlı olarak insülin sekresyonunun azaldığı ve kanda insülin dalgalanmasının önüne geçerek insülin duyarlılığının arttığını göstermiştir (Yuan ve ark., 2020). Bu çalışmalardan elde edilen verilere göre ketojenik diyet, sistemik insülin duyarlılığını geliştirerek Tip 2 diyabet hastalarında glisemik kontrolü iyileştirmektedir. Ancak burada günlük hangi miktarlarda karbonhidrat tüketimi olduğu ve öğün düzenlerinin nasıl olduğu bunun çalışma sonucuna olası olumlu-olumsuz etkilerinin olup olmadığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Yuan ve ark., 2020). Sonuç olarak, obez ve / veya Tip 2 diyabetli hastalarda düşük karbonhidratlı diyet (LCKD) ve ketojenik diyet (KD) etkili seçenekler olabilir, ancak bu tür hastalar için uygulanan tek bir diyet yaklaşımı olmamakla beraber bu diyetlerin Tip 1 diyabetli hastalarda kullanımı hala tartışmalı olup uzun vadeli güvenlikleri hala kanıtlanmamıştır dolayısıyla LCKD ve KD diyetleri bireysel ihtiyaçlara göre uyarlanmalı ve hastalar uzun süre takip edilmelidir (Bolla ve ark., 2019).

Ketojenik diyetin olumsuz etkileri arasında dehidrasyon, dizelektrolitemi ve hipovitaminozu bulunmaktadır (Ballaban-Gil ve ark., 1998). Yine, kısa süreli LCKD kemik kütleli yoğunluğunu ve kemiğin mekanik özelliklerini olumsuz etkilemesi bir diğer olumsuz sonucu arasındadır (Bielohuby ve ark., 2010). Bu nedenle çalışmalar sonucu elde edilen verilere göre belirtilen yan etkileri en aza indirmek için ketojenik diyet uygulaması esnasında günlük elektrolit, multivitamin, potasyum sitrat ve kalsiyum, D vitamini ve mineral takviyeleri kullanılmalıdır (Milder, Liang ve Patel, 2010). Ketojenik diyetin bir diğer yan etkisi, böbrek taşlarının oluşumu ve ürik asit üretiminin artmasıyla vücuttan uzaklaştırılmasının azalmasıdır. Bunun nedeni, diyette sınırlı sıvı alımı ve keton cisimleri tarafından susama hissinin bastırılmasıdır. Hiperürisemi urat taşı oluşumuna yol açar. Ketojenik diyetle ilgili bir diğer endişe, bu diyeti uygulayan kesimin, serbest radikallere karşı savaşan polifenoller ve antioksidanlar içeren meyve ve sebze tüketiminin diyete bağlı azalmasıdır (Milder, Liang ve Patel, 2010). Tip 2 diyabet oksidatif stres ile ilişkilidir ve polifenol ve antioksidan arzının sınırlandırılması vücuttaki antioksidan-oksidan sistemin dengesini bozabilir (Milder, Liang ve Patel, 2010).

Yapılan bir araştırmada, ketojenik diyetin yağsız vücut kütleli kaybına neden olmadan vücut ağırlığını azaltmada ve böylece sarkopeniyi önlemede oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Merra ve ark., 2016).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bunun aksine zayıf yaşlı bireyler arasında komorbidite yaygındır ve yetersiz beslenme geliştirme riski bu grup özelinde yüksektir. Buna bağlı ketojenik diyetin uygulanmasıyla gastrointestinal yan etkilere bağlı iştahta azalma görülebilir. Bu anorektik etki, ketojenik diyet yeme düzenini takip eden yaşlı hastalarda genel besin alımında azalma, ardından yetersiz beslenme ve nörolojik semptomların bozulma riskinin artmasına sebebiyet verebilir (Włodarek, 2019). Dahası, yaşlı popülasyonda sarkopeni riski olduğundan, ketojenik diyetle proteinlerden sağlanan enerji alımının yüzdesi genellikle normal veya önerilenden daha yüksek olmasına rağmen, diyetin yetersiz protein kaynağına yol açarak kas proteinlerinin katabolizmasına yol açabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Bauer ve ark., 2013).

Sporcularda yapılan bir çalışmada, ketojenik diyetin atletik dayanıklılık performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu bildirilmiştir. Bunun nedeni, diyetle ana enerji kaynaklarındaki değişikliklerin sonucunda karbonhidrattan yağ oksidasyonuna sınırlı glikojen depolarına ve kısıtlayıcı kas protein birikimlerine yol açması olarak açıklanmaktadır (Kiens ve Helge, 1998).

Yapılan çalışmalarda ketojenik diyetin veya benzeri diyetlerin bazı olumlu etkilerinin olduğu bilinmesine rağmen bazen kardiyak fibroz gibi olumsuz etkilere neden olabileceği göz ardı edilmemelidir (Yakupova, Bocharnikov, Plotnikov, 2022).

İlaça dirençli epilepsi tanısı konan ve nöbet kontrolü sağlayabilmek için ketojenik diyetle tedavi gören 3 ila 10 yaşları arasındaki 36 çocuğun incelendiği bir çalışma kapsamında ketojenik diyetin uygulandığı 6 ve 12 aylık periyotlarda Ebeveynlik Stres İndeksi (PSI) kullanılarak ebeveynlerin süreç boyunca stres yönetimi değişimi araştırılmıştır (Operto ve ark. 2023). Çalışma sonucunda ebeveynlerin stres indeksinde diyetin ilk 6 ayında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik olmamasına karşın 6 ile 12. ay arasında anlamlı istatistiksel bir artış gözlenmiştir. Sonuç olarak ketojenik diyet ebeveynler için zorlayıcı olabilir ve özellikle uzun vadede ebeveyn stres algısını etkileyebilir. Ebeveynler süreç boyunca yetersiz hissedebilirler, bu nedenle diyet tedavisine bağlılığı en üst düzeye çıkarmak için ek desteklere ihtiyaç duyulmaktadır (Operto ve ark. 2023).

Ketojenik diyet son birkaç yılda çok popüler olmasına rağmen, hem insan modellerinde özellikle yaşlılarda mevcut verilerin yetersizliği hem de uzun süreli kullanımıyla ilgili olası riskler göz önüne alındığında, ketojenik diyetin yalnızca belirli durumlarda ve sınırlı bir süre için uygulanması önerilmektedir (Rizzi, Rosset ve Roriz-Cruz, 2014). Özellikle olası beslenme yetersizlikleri arasında tiamin, folat, A vitamini, D vitamini, E vitamini, B6 vitamini, kalsiyum, magnezyum, demir ve potasyum açısından eksiklik bulunmaktadır. Ek olarak ketojenik diyet yüksek düzeyde hayvansal ürün tüketimi ile düşük diyet kalitesi içeriğine sahip bir diyet modelidir (Crosby ve ark., 2021; Muscogiuri ve ark., 2019).

Uluslararası Gıda Bilgi Konseyi (IFIC) Vakfı tarafından 1000'den fazla Amerikalının katıldığı bir anket sonucunda ketojenik diyetin 2018 ile 2019 yılları arasında vücut ağırlığı kaybı hedefleyen bireyler tarafından tercih edilen diyetler arasında bir önceki yıla göre yüzde olarak tek artış gösteren diyet olduğuna ulaşılmıştır (<https://foodinsight.org>, IFIC Foundation's 2019 *Food and Health Survey*). Ketojenik diyetin vücut ağırlığına etkisi incelenmek amacıyla gerçekleştirilen tüm çalışmaların sonuçları, ketojenik diyete uyumla vücut ağırlığında, beden kütle indeksinde ve vücut yağ kütleinde önemli bir azalma olduğunu göstermiştir. Ancak bunun ketoz durumunun aksine diyetle günlük enerji alımının aşırı derecede azalmasından kaynaklandığı doğrulanmıştır. Obezite yönetimi için KD ile ilgili çalışmaların çoğunda, sadece 500-800 kkal/gün ile sınırlı olan çok düşük kalorili ketojenik diyet (VLCKD) uygulanmıştır. Bu doğrultuda gözlenen değişikliklerin, diyetin besinsel bileşiminden değil, enerji alımının azalmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir (Castro ve ark., 2018 ; Hall ve ark., 2016 ; Schiavo ve ark., 2018).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Katılım sağlayan 45 obez bireyle yapılan randomize, prospektif, beslenme müdahalesinde, ketozun yalnızca 45-60 gün sürdürüldüğü iki yıllık VLCKD'den sonra vücut ağırlığında, bel çevresinde ve vücut yağ kütlelerinde sırasıyla 12,5 kg, 11,6 cm, 8,8 kg'lık bir azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Moreno ve ark., 2016). Standart düşük kalorili diyetle karşılaştırıldığında KD rejimi, müdahalenin 15. gününde vücut ağırlığında iki kat azalmaya yol açmıştır ancak bu durumun, diyetle günlük enerji alımındaki farklılıklarla ilişkili olabileceği göz ardı edilmemelidir. Her iki deney grubunda da maksimum vücut ağırlığı kaybı hızı altı ay sonra kaydedilmiştir ve on iki ay sonra, takip edilen diyetten bağımsız olarak kilo kaybı yavaşlamış, ancak diyetlerin iki yıl sonra bile hala etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Moreno ve ark., 2016).

Ketojenik diyet, hayvansal kaynaklı proteinleri ve yağı yüksek oranda içerdiğinden uzun süreli tolere edilebilir bir diyet olmaması nedeniyle birçok birey için sürdürülebilir bir diyet modeli değildir (Crosby ve ark., 2021; Muscogiuri ve ark., 2019). Sporcular tarafından uygulanan glutensiz diyet, paleo diyeti ve ketojenik diyet gibi diyet türleri özellikle hayvansal kaynaklı proteinler ve yağ açısından da zengindir. Uzun dönem yüksek proteinli diyet uygulanması hem sağlığı hem de sera gazı emisyonu nedeniyle çevreyi olumsuz etkileyebilmektedir (Rinninella ve ark. 2019). Sürdürülebilir diyet kapsamında hayvansal kaynaklı besinler tamamen diyetten çıkarılmamalı tüketim sıklığı ve miktarı azaltılmalıdır. Bitkisel besin kaynakları, elzem aminoasitleri düşük düzeyde içermekte ve hayvansal protein kaynakları ile karşılaştırıldığında, daha düşük sindirilebilirliğe ve biyoyararlılığa sahiptirler (Ongan ve ark., 2012). Bu noktada diyetle bitkisel kaynaklı protein alımını artırılması için yağlı tohumlar, kuru baklagiller, soya, kinoa, yulaf gibi besinlere yer verilebilir (Berardy ve ark. 2019).

Ketojenik diyet gibi her geçen gün popüleritesi artan birçok diyet bulunmaktadır. Bireyler öncelikli olarak vücut ağırlığı kaybını hedefleyerek herhangi bir hekime ve diyetisyene danışmadan bu diyetleri uygulamaktadır bu noktada bireylerin bilinçlendirilmesinde diyetisyenlere büyük iş düşmektedir.

Etik açıdan değerlendirildiğinde, danışana aktarılan her türlü bilginin teorik ve pratik deneyimlere dayandırılması kadar “yönlendirici” olmak yerine “bilgilendirici” olması da önemlidir (Aksoy, 1998). Örneğin sosyal medya paylaşımında ketojenik diyete yer veren bir diyetisyen “ketojenik diyetin ne olduğundan, hangi hasta gruplarında uygulandığından ve literatür çalışmalarında elde edilen sağlık üzerindeki olumlu-olumsuz etkilerinden” bahsedebilir ancak ketojenik diyetin vücut ağırlığı kaybına etkisini çalışmada yer alan ve sonucu etkileyen diğer unsurlara (uygulanan diyetin içeriği, egzersiz durumu, kişisel farklılıklar vs.) değinmeden yer verirse bu “yönlendirici” bir bilgilendirme olup etik olmayacaktır.

Meslek etiğinin sır saklama ilkesine göre danışanın her türlü bilgisinin gizli tutulması gerekmektedir (Aksoy, 1998; Howe, 2014). İzni dışında bireyin kişisel bilgilerinden, bireye özel hazırlanan diyetten ve bunun değişim sürecinden bahsedilmemelidir. Vücut ağırlığı kaybı ve/veya bölgesel inceleme gibi diyetin tamamen sonucuna yönelik bilgileri sosyal medya aracılığıyla paylaşmak ketojenik diyetin “hızlı ve her bireyde aynı etkileri” olduğuna dair “yönlendirici” ve aynı zamanda mahremiyet ilkesine aykırı, etik açıdan doğru olmayan sonuçlara yol açabileceği göz ardı edilmemelidir. Yararlılık ilkesine göre her türlü koşulda hasta yararına öncelik verilmesi gerekmektedir dolayısıyla ketojenik diyetin uzun süreli uygulamada olumsuz yanlarının da olduğu göz ardı edilmemelidir (Aksoy,1998; Howe, 2014). Ketojenik diyetin hastalık ve birey özelinde uygulanıp uygulanmaması hekim önerisi ve diyetisyen gözetiminde olmalı ve bu süreçte meslek etiği ilkelerine dikkat edilmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Beslenme, diyet ve besin takviyeleri hakkında bilgi aramak, en önde gelen internet kullanım nedenlerinden olup, beslenme konularına olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır (Ramachandran ve ark., 2018). Ülkemizde yapılan bir araştırmada, internette hastalıkları ile ilgili bilgi arayan bireylerin oranının %42 olduğu bildirilmiştir (Karagöz, 2016). Bir başka çalışmada ise yetişkin bireylerin %60'ının sağlıkla ilgili konularda sosyal medyayı kullandığı belirlenmiştir (Laranjo ve ark., 2015). Sosyal medya, her an ulaşılabilir olma potansiyeliyle, son yıllarda sağlık alanında bilgi edinmede de tercih edilmektedir (Darı, 2017). Sağlıkla ilişkili konularda bilgiye ulaşmanın kolaylığı, bireylerarası sosyal destek, olası başka tedavi seçenekleri hakkında bilgi sağlmasına (Laranjo ve ark., 2015) ek olarak, uzun dönemde davranış değişikliği yaratabilmek amacıyla ikna etme veya cesaret sağlama gibi etkileri de bulunmaktadır (Maher ve ark., 2014).

Öte yandan, toplumdaki merak taleplerini karşılayabilmek ve çoğu zaman belirli bir kitle edinmek amacıyla, sosyal medyada yapılan paylaşımların sayısı ve içeriği artarak topluma arz edilirken, belirli etik ve ilkesel değerlerden uzak ve denetimden geçirilmeksizin paylaşım yapılmaktadır (Li ve ark., 2019). Paylaşımlardan elde edilen çıkarımların “doğru ve güvenilir” olması büyük bir problem iken, sağlık gibi hayati bir konuda, sosyal medya paylaşımlarını referans alan bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Geleneksel medyada bahsi geçen ilkeler doğrultusundaki sınırlamalar ve etik ilkeler sayesinde paylaşılmayan içerikler, gerekli denetlemelerin olmaması sebebiyle sosyal medya ağlarında kolaylıkla yayınlanmaktadır (Karagöz, 2016). İçinde yaşadığımız dönemde, “güzellik anlayışının zayıflık kavramıyla bağdaştırılması” sonucu bireylerin diyet yapma eğilimi artarken diyet ve diyet ürünleri hakkında sosyal medyada paylaşılan içerikler ortoreksiya nervoza gibi yeme bozukluklarının görülme sıklığını arttıran etkenlerdendir (Arusoğlu, 2006). Popüler diyetlerin özellikle sosyal medya aracılığıyla son yıllarda üstlendiği “her birey tarafından uygulanabilir ve her bireyde aynı olumlu etkilere sebebiyet verir” bilgisi grçeği yansıtmamaktadır. Bu konuda doğru bilgi içeren ve yönlendiricilikten uzak olan paylaşımların yaygınlaşması açısından diyetisyenlere büyük iş düşmektedir. Konu hakkında yanlış bilgi içeren paylaşımlara dikkat çekilerek etik açıdan değerlendirilmesi ve bireylerin doğru bilgi ile bilinçlendirilmesi, sosyal medyanın olumsuz yanını diyetisyenler lehine çevirmek açısından önemli bir adım olacaktır.

Popüler diyetler moda veya trendlere dayanmaktadır ve büyük bir çoğunluğu toplumun geniş bir kesimi için sürdürülebilir değildir. Diyetisyenlik meslek etiği, insanları yeterli ve dengeli beslenmeye teşvik ederken, popüler diyetlerin potansiyel risklerini ve sınırlamalarını da dikkate almaktadır. Literatürde incelenen çalışmalarda yer alan olumsuz sağlık riskleri göz önüne alındığında diyetisyenlerin popüler diyetlere mesafeli yaklaşması etik açıdan doğru olacaktır. Popüler diyetlerden bazılarının herhangi bir hastalıkla ilişkili uygulanmasının zaruri olduğu durumlarda (çölyak hastalığında glutensiz diyetin uygulanması vb.) ise hekim önerisi ve diyetisyen kontrolünde uygulanması bireylerin sağlığının korunması ve sürdürülmesinde son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

Akay G, Demir LS. (2020). Toplum Beslenmesinde Sürdürülebilirlik ve Çevre. *Selcuk Med J.* 36(3): 282-287

Aksoy, Ş. (1998). Prenatal tanı yöntemlerini çevreleyen etik sorunlar. *Türkiye Klin J Med Ethics*, 6(2), 69-72.

Allen, B. G., Bhatia, S. K., Anderson, C. M., Eichenberger-Gilmore, J. M., Sibenaller, Z. A., Mapuskar, K. A., ... & Fath, M. A. (2014). Ketogenic diets as an adjuvant cancer therapy: History and potential mechanism. *Redox biology*, 2, 963-970.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ALPAT, İ., & DUMLU BİLGİN, G. (2018). GLUTENSİZ DİYET: TREND Mİ YOKSA TEDAVİ YÖNTEMİ Mİ?. *International Peer-Reviewed Journal of Nutrition Research*, (12).

Arusoğlu, G. (2006). Sağlıklı beslenme takıntısı (ortoreksiya) belirtilerinin incelenmesi, Orto-15 ölçeğinin uyarlanması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Diyetetik Programı Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.

Aydoğdu, G. S., & Akbulut, G. (2020). Aralıklı Açlık Diyetleri ve Düşük Karbonhidratlı Diyetlerin Obezite Tedavisindeki Etkisi. *Beslenme Ve Diyet Dergisi*, 48(1), 98–106.

Ayyıldız, F., Yıldırım, H. (2019). Farklı Diyet Modellerinin Bağırsak Mikrobiyotası Üzerine Etkisi. *Beslenme Ve Diyet Dergisi*, 47(2), 77–86.

Ballaban-Gil, K., Callahan, C., O'dell, C., Pappo, M., Moshé, S., & Shinnar, S. (1998). Complications of the ketogenic diet. *Epilepsia*, 39(7), 744-748.

Bauer, J., Biolo, G., Cederholm, T., Cesari, M., Cruz-Jentoft, AJ, Morley, JE, ... & Boirie, Y. (2013). Yaşlı insanlarda optimal diyet protein alımı için kanıta dayalı öneriler: PROT-AGE Çalışma Grubundan bir durum belgesi. *American Medical Direktörler derneği Dergisi*, 14 (8), 542-559.

Baysal A, Criss WE. *Kanseri Tanıyalım, Belirtileri, Nedenleri, Korunma ve Tedavi Yolları*. Hatipoğlu Yayınları, 2004.

Baysal, A. Sağlıklı beslenme: uzmanların önerisi tüketicinin algılaması. *Beslenme ve Diyet Dergisi / J Nuır and Diet* 27(2): 1-4,1998

Berardy, A., Johnston, C. S., Plukis, A., Vizcaino, M., & Wharton, C. (2019). Integrating protein quality and quantity with environmental impacts in life cycle assessment. *Sustainability*, 11(10), 2747.

Bielohuby, M., Matsuura, M., Herbach, N., Kienzle, E., Slawik, M., Hoeflich, A., & Bidlingmaier, M. (2010). Düşük karbonhidratlı, yüksek yağlı diyetlere kısa süreli maruz kalma, düşük kemik mineral yoğunluğuna neden olur ve sıçanlarda kemik oluşumunu azaltır. *Kemik ve Mineral Araştırma Dergisi*, 25 (2), 275-284.

Boden, G., Sargrad, K., Homko, C., Mozzoli, M. ve Stein, TP (2005). Tip 2 diyabetli obez hastalarda düşük karbonhidratlı bir diyetin iştah, kan şekeri seviyeleri ve insülin direnci üzerindeki etkisi. *Dahiliye Annals*, 142 (6), 403-411.

Bolla, A. M., Caretto, A., Laurenzi, A., Scavini, M., & Piemonti, L. (2019). Low-carb and ketogenic diets in type 1 and type 2 diabetes. *Nutrients*, 11(5), 962.

Brietzeke, E., Cerqueira, R. O., Mansur, R. B., & McIntyre, R. S. (2018). Gluten related illnesses and severe mental disorders: a comprehensive review. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 84, 368-375.

Brinkworth, G. D., Noakes, M., Clifton, P. M., & Bird, A. R. (2009). Comparative effects of very low-carbohydrate, high-fat and high-carbohydrate, low-fat weight-loss diets on bowel habit and faecal short-chain fatty acids and bacterial populations. *British Journal of Nutrition*, 101(10), 1493-1502.

Broom, G. M., Shaw, I. C., & Rucklidge, J. J. (2019). The ketogenic diet as a potential treatment and prevention strategy for Alzheimer's disease. *Nutrition*, 60, 118-121.

Bryngelsson S., & Asp N.-G. (2005). Popular diets, body weight and health: What is scientifically documented?. *Food & Nutrition Research*, 15-20.

Bulka, C. M., Davis, M. A., Karagas, M. R., Ahsan, H., & Argos, M. (2017). The unintended consequences of a gluten-free diet. *Epidemiology (Cambridge, Mass.)*, 28(3), e24. Caccialanza, R., Cereda, E., De Lorenzo, F. et al. To fast, or not to fast before chemotherapy, that is the question. *BMC Cancer* 18, 337 (2018).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Carter S, Clifton PM, Keogh JB. Effect of Intermittent Compared With Continuous Energy Restricted Diet on Glycemic Control in Patients With Type 2 Diabetes: A Randomized Noninferiority Trial. *JAMA Netw Open*. 2018 Jul 6;1(3).

Castro, A. I., Gomez-Arbelaez, D., Crujeiras, A. B., Granero, R., Aguera, Z., Jimenez-Murcia, S., ... & Casanueva, F. F. (2018). Effect of a very low-calorie ketogenic diet on food and alcohol cravings, physical and sexual activity, sleep disturbances, and quality of life in obese patients. *Nutrients*, 10(10), 1348.

Crosby, L, Davis, B, Joshi, S. and Jardine, M. (2021). "Ketogenic Diets and Chronic Disease: Weighing the Benefits Against the Risks". *Frontiers in Nutrition*, 8, 403-414.

Daly, M. E., Paisey, R., Paisey, R., Millward, B. A., Eccles, C., Williams, K., ... & Gale, T. J. (2006). Short-term effects of severe dietary carbohydrate-restriction advice in Type 2 diabetes—a randomized controlled trial. *Diabetic medicine*, 23(1), 15-20.

Darı, A. B. (2017). Sosyal medya ve sağlık. 21. Yüzyılda eğitim ve Tolum, 6 (18), 731-758.

Dashti, H. M., Mathew, T. C., & Al-Zaid, N. S. (2021). Efficacy of low-carbohydrate ketogenic diet in the treatment of type 2 diabetes.

De Palma, G., Nadal, I., Collado, M. C., & Sanz, Y. (2009). Effects of a gluten-free diet on gut microbiota and immune function in healthy adult human subjects. *British journal of nutrition*, 102(8), 1154-1160.

Duchowny, M. S. (2005). Food for thought: the ketogenic diet and adverse effects in children. *Epilepsy Currents*, 5(4), 152-154.

Elli, L., Branchi, F., Tomba, C., Villalta, D., Norsa, L., Ferretti, F., ... & Bardella, M. T. (2015). Diagnosis of gluten related disorders: Celiac disease, wheat allergy and non-celiac gluten sensitivity. *World journal of gastroenterology: WJG*, 21(23), 7110.

Fox, S. (2011). *The social life of health information*, 2011.

Gaesser, G. A., & Angadi, S. S. (2012). Gluten-free diet: imprudent dietary advice for the general population?. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 112(9), 1330-1333.

Gibbs, J., Cappuccio, F. P. (2022). Plant-Based Dietary Patterns for Human and Planetary Health. *Nutrients*, 14(8), 1614.

Hall, K. D., Chen, K. Y., Guo, J., Lam, Y. Y., Leibel, R. L., Mayer, L. E., ... & Ravussin, E. (2016). Energy expenditure and body composition changes after an isocaloric ketogenic diet in overweight and obese men. *The American journal of clinical nutrition*, 104(2), 324-333.

Hanahan, D. ve Weinberg, RA (2011). Kanserin ayırt edici özellikleri: gelecek nesil hücre, 144 (5), 646-674.

Hepatology, T. L. G. (2016). Gluten: going against the grain?. *The lancet. Gastroenterology & hepatology*, 1(2), 85.

Houbre, B., Costantini, M.L., Pouchot, J., Tarquinio, C. ve Muller, L. (2018). The subjective experience of subject diagnosed with celiac disease in adulthood. *Revue europeenne de psychologie appliquee*, 68: 35-43.

Howe, D. (2014). Ethics of prenatal ultrasound. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 28(3), 443-451.

Islakoğlu, Ü G. (2022). Hepçil Beslenmeye Kıyasla Vejetaryen ve Vegan Beslenmenin Çevreye Etkisi, *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*. 420-434

Jagadish S, Payne ET, Wong-Kisiel L, Nickels KC, Eckert S (2019) The ketogenic and modified atkins diet therapy for children with refractory epilepsy of genetic etiology. *Pediatr Neurol* (94):32–7

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Joshi, S., & Mohan, V. (2018). Pros & cons of some popular extreme weight-loss diets. *The Indian journal of medical research*, 148(5), 642–647.

Karagöz, K. (2016). Sağlık İletişimde Sosyal Medyanın Rolü: Türkiye’de Sağlık Kurumlarının Sosyal Medya Kullanımının İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Kiens, B., & Helge, J. W. (1998). Effect of high-fat diets on exercise performance. *Proceedings of the Nutrition Society*, 57(1), 73-75.

Koehler, P., Wieser, H., & Konitzer, K. (2014). Celiac disease and gluten. *Multidisciplinary Challenges and Opportunities*, 1, 96.

Kossoff EH, Freeman JM, Turner Z (2011) Ketogenic diets: treatment for epilepsy and other disorders. new york.

Laranjo, L., Arguel, A., Neves, A. L., Gallagher, A. M., Kaplan, R., Mortimer, N., ... & Lau, AY.(2015). The influence of social networking sites on health behavior change: a systematic review and metaanalysis. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 22(1), 243-256.

Lebwohl, B., Cao, Y., Zong, G., Hu, F. B., Green, P. H., Neugut, A. I., ... & Chan, A. T. (2017). Long term gluten consumption in adults without celiac disease and risk of coronary heart disease: prospective cohort study. *bmj*, 357.

Li, J., Tang, J., Liu, X., & Ma, L. (2019). How do users adopt health information from social media? The narrative paradigm perspective. *Health Information Management Journal*, 48(3), 116-126.

Ma S, Suzuki K (2019) Keto-Adaptation and endurance exercise capacity, fatigue recovery, and exercise-induced muscle and organ damage Prevention: A Narrative Review. *Sport* 13(7): 2.

Maher, C. A., Lewis, L. K., Ferrar, K., Marshall, S., De Bourdeaudhuij, I., & Vandelanotte, C. (2014). Are health behavior change interventions that use online social network effective? A systematic review. *Journal of medical Internet research*, 16 (2) , e40.

Masood W, Annamaraju P, Uppaluri KR (2020) Ketogenic Diet. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.

Mendeş, B. Diyetisyenlerin sosyal medyadaki paylaşımlarının bilimsel ve etik yönden incelenmesi (instagram örneği). Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi, 2018.

Merra, G., Miranda, R., Barrucco, S., Gualtieri, P., Mazza, M., Moriconi, E., ... & Di Renzo, L. (2016). Very-low-calorie ketogenic diet with amino acid supplement versus very low restricted-calorie diet for preserving muscle mass during weight loss: a pilot double-blind study. *Eur Rev Med Pharmacol Sci*, 20(12), 2613-21.

Milder, J. B., Liang, L. P., & Patel, M. (2010). Acute oxidative stress and systemic Nrf2 activation by the ketogenic diet. *Neurobiology of disease*, 40(1), 238-244.

Mohorko, N., Černelič-Bizjak, M., Poklar-Vatovec, T., Grom, G., Kenig, S., Petelin, A., & Jenko-Pražnikar, Z. (2019). Weight loss, improved physical performance, cognitive function, eating behavior, and metabolic profile in a 12-week ketogenic diet in obese adults. *Nutrition research*, 62, 64-77.

Moreno, B., Crujeiras, A. B., Bellido, D., Sajoux, I., & Casanueva, F. F. (2016). Obesity treatment by very low-calorie-ketogenic diet at two years: reduction in visceral fat and on the burden of disease. *Endocrine*, 54(3), 681-690.

Muscogiuri, G, Barrea, L, Laudisio, D. and Pugliese, G. (2019). “The Management of Very Low-Calorie Ketogenic Diet in Obesity Outpatient Clinic: A Practical Guide”. *Journal of Translational Medicine*, 17 (1), 1-9.

Nadhem ON, Azeez G, Smalligan RD, Urban S. Review and practice guidelines for celiac disease in 2014. *J Postgrad Med*. 2015;127(3):259-65.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Neal EG, Cross JH (2010) Efficacy of dietary treatments for epilepsy, *J Human Nutr Diet* 23(2):113–9.

Nielsen, J. V., & Joensson, E. (2006). Low-carbohydrate diet in type 2 diabetes. Stable improvement of bodyweight and glycemic control during 22 months follow-up. *Nutrition & metabolism*, 3(1), 1-5.

Niland, B., & Cash, B. D. (2018). Health benefits and adverse effects of a gluten-free diet in non-celiac disease patients. *Gastroenterology & hepatology*, 14(2), 82.

O’Flanagan CH, Smith LA, McDonnell SB, Hursting SD. When less may be more: calorie restriction and response to cancer therapy. *BMC Med* 2017;15(1):106.

Oh R, Gilani B, Uppaluri KR (2020) Low Carbohydrate Diet. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.

Ongan, D., & Ersoy, G. (2012). Vejetaryen sporcular: Özel gereksinimleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 261-270.

Operto, F. F., Labate, A., Aiello, S., Perillo, C., de Simone, V., Rinaldi, R., ... & Pastorino, G. M. G. (2023). The Ketogenic diet in children with epilepsy: a focus on parental stress and family compliance. *Nutrients*, 15(4), 1058.

Patel, N. K., & Lacy, B. E. (2018). Another reason to avoid the gluten-free fad?. *Clinical Gastroenterology and Hepatology*, 16(2), 184-185.

Ramachandran, D., Kite, J., Vassallo, A.J., Chau, J.Y., Partridge, S., Freeman B., Gill, T. (2018). Food trends and popular nutrition advice online Implications for public health. *Online Journal of Public Health Informatics*, 10(2), 1-15.

Rinninella, E., Cintoni, M., Raoul, P., Lopetuso, L. R., Scaldaferrri, F., Pulcini, G., ... & Mele, M. C. (2019). Food components and dietary habits: keys for a healthy gut microbiota composition. *Nutrients*, 11(10), 2393.

Rizzi, L., Rosset, I., & Roriz-Cruz, M. (2014). Global epidemiology of dementia: Alzheimer's and vascular types. *BioMed research international*, 2014, 908915.

Rohm M, Zeigerer A, Machado J, Herzig S. Energy metabolism in cachexia. *EMBO Rep* 2019;20(4).

Rosengren A. (2021). Obesity and cardiovascular health: the size of the problem. *European heart journal*, 42(34), 3404–3406.

Sanz, Y. (2010). Effects of a gluten-free diet on gut microbiota and immune function in healthy adult humans. *Gut microbes*, 1(3), 135-137.

Schiavo, L., Pilone, V., Rossetti, G., Barbarisi, A., Cesaretti, M., & Iannelli, A. (2018). A 4-week preoperative ketogenic micronutrient-enriched diet is effective in reducing body weight, left hepatic lobe volume, and micronutrient deficiencies in patients undergoing bariatric surgery: a prospective pilot study. *Obesity surgery*, 28, 2215-2224.

Serin, Y., & Akbulut, G. (2021). The Impact of Gluten-Free Diet on the Lives of Individuals with Celiac Disease: A Turkish Perspective. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 49(1), 48-56.

Singh, J., & Whelan, K. (2011). Limited availability and higher cost of gluten-free foods. *Journal of Human Nutrition and Dietetics*, 24(5), 479-486.

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kanser Dairesi Başkanlığı. “Kanserde beslenme”. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanserden-korunma/kanserden-korunmalist/kanserde-beslenme.html> 20.11.2022.

Terzi, M., Ersoy, G. (2022). Sürdürülebilir Beslenme Sporcular İçin Sürdürülebilir Mi?. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 21-31.

ÜLGER, T. G., ALTUN, Ç., & ÇAKIROĞLU, F. P. (2020). Bilinen Terapötik Etkinliğinin Dışında Farklı Hastalıklara Yönelik Glutensiz Diyet Uygulamaları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 112-123.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Vincze, O., Colchero, F., Lemaître, J. F., Conde, D. A., Pavard, S., Bieuville, M., Urrutia, A. O., Ujvari, B., Boddy, A. M., Maley, C. C., Thomas, F., Giraudeau, M. (2022). Cancer risk across mammals. *Nature*, 601(7892), 263–267.

Wilder, R. M. (1921). The effects of ketonemia on the course of epilepsy. In *Mayo Clinic Proceedings* (Vol. 2, pp. 307-308).

Wlodarek D. Role of Ketogenic Diets in Neurodegenerative Diseases (Alzheimer's Disease and Parkinson's Disease). *Nutrients* 2019;11(1).

Yakupova, EI, Bocharnikov, AD ve Plotnikov, EY (2022). Ketojenik Diyetin Sağlık ve Hastalıkta Kas Metabolizması Üzerindeki Etkileri. *Besinler*, 14 (18), 3842.

Yancy, W. S., Foy, M., Chalecki, A. M., Vernon, M. C., & Westman, E. C. (2005). A low-carbohydrate, ketogenic diet to treat type 2 diabetes. *Nutrition & metabolism*, 2(1), 1-7.

Yuan, X., Wang, J., Yang, S., Gao, M., Cao, L., Li, X., ve ark. (2020). Effect of the ketogenic diet on glycemic control, insulin resistance, and lipid metabolism in patients with T2DM: a systematic review and meta-analysis. *Nutrition & Diabetes*, 10(1), 1-8.

Zahra, A., Fath, M. A., Opat, E., Mapuskar, K. A., Bhatia, S. K., Ma, D. C., ... & Allen, B. G. (2017). Consuming a ketogenic diet while receiving radiation and chemotherapy for locally advanced lung cancer and pancreatic cancer: the University of Iowa experience of two phase 1 clinical trials. *Radiation research*, 187(6), 743-754.

Zarkadas M, Dubois S, MacIsaac K, Cantin I, Rashid M, Roberts K, et al. Living with coeliac disease and a gluten-free diet: A Canadian perspective. *J Hum Nutr Diet*. 2013;26(1):10-23.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

YENİDOĞAN SAĞLIĞINDA ETİK VE EBELİK

Fatma Nisan AKÇAY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2418-3644

Doç. Dr. Öğr. Üyesi Arzu KUL UÇTU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-5736-8186

ÖZET

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları doğru- yanlış ya da iyi- kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe dalıdır. Etik ikilem ise ahlaki yargıda bulunmayı ve yargılar arasında seçim yapmayı gerektiren karmaşık ve kişiyi ikileme bırakan sorunlardır. Yenidoğanlar; güvenli-etkin doğum hakkı, doğum esnasında en iyi imkanlarla yaşama hakkı, canlandırılma hakkı ya da ağır hastalığı olan, prematüre veya engele sahip bir yenidoğan ise morbiditenin en az, gelişiminin en yüksek derecede tutulması için her imkânın kullanılması gibi haklara sahiptir. Pediatriğin etik ikilemler konusunda diğer klinik alanlara göre ayırıcı en önemli farkı; yenidoğanın kendi durumu hakkında karar verme yetisini yerine getirememesidir. Onun iyiliği için başkaları değerlendirme yapmak ve karar vermek zorundadır. Üçüncü kişilerin devreye girmesi ile neonatolojide yaşanan etik sorunlar birçok bileşenle ve dış etkenlerle etkileşerek daha karmaşık bir şekle dönüşmektedir. Yenidoğanlar hakkında nasıl karar verileceği ailelerin kültürel alt yapıları ve dini inançları, ulusal rehberler ve ülke yasaları ile belirlenmektedir. Bu tür kararların alınması aile ve sağlık ekibi açısından zor olup konu ile ilgili fikir birliği oluşturulmuş bir karara varılması gerekmektedir. Bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak sağlık alanındaki yeni uygulamalar ebeleri etik sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Ebeler; hastaya en yakın sağlık meslek üyeleri olmaları, çalışma alanlarında değişen rol ve sorumlulukları, kimi zaman hastalar adına karar verme ve uygulamalarda bulunmalarından dolayı etik sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve çatışma yaşamaktadır. Bu noktada yararlılık, özerklik, dürüstlük, zarar vermeme, gizlilik, sadakat ve adalet etik ilkelerine dikkat ederek etik kararlar vermelidir. Profesyonel bakım açısından ebelerin sağlık hizmeti sunarken müdahale ve kararlarında, danışmanlık, eğitici ve bakım rollerini gerçekleştirirken etik ilkeler çerçevesinde davranış göstermeleri oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yenidoğan, Etik, Etik İkilem, Ebe

ETHICS AND MIDWIFERY IN NEONATAL HEALTH

ABSTRACT

Ethics is a branch of philosophy that investigates the values, norms and rules that form the basis of the individual and social relationships that people establish, such as right and wrong or good and bad. Ethical dilemmas, on the other hand, are problems that are complex and leave the person in a dilemma while requiring making moral judgments and making choices between judgments. Newborns have rights such as the right to safe and effective delivery, the right to live with the best facilities during birth, the right to be resuscitated or, in the case of a newborn with severe illness, prematurity or disability, the right to use every opportunity to minimize morbidity and maximize development. The most important difference that distinguishes pediatrics from other clinical areas in terms of ethical dilemmas is that the newborn cannot make decisions about its own condition.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Others have to evaluate and decide for his/her well-being. With the involvement of third parties, the ethical problems in neonatology become more complex by interacting with many components and external factors. How decisions are made about newborns are determined by the cultural background and religious beliefs of families, national guidelines and national laws. Making such decisions is difficult for the family and the health care team, and a consensus decision on the issue needs to be reached. In parallel with the development of science and technology, new practices in the field of health confront midwives with ethical problems. Midwives face ethical problems and conflicts because they are the closest healthcare professionals to the patient, their changing roles and responsibilities in their work areas, and sometimes making decisions and practices on behalf of patients. At this point, they should make ethical decisions by paying attention to the ethical principles of usefulness, autonomy, honesty, non-harm, confidentiality, loyalty and justice. In terms of professional care, it is very important for midwives to behave within the framework of ethical principles in their interventions and decisions while providing health care services, while performing their consultancy, educational and care roles.

Keywords: Newborn, Ethics, Ethical Dilemma, Midwife

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE ETİK KURALLARIN UYGULANMASI: ALT YÜKLENİCİ VAKA ÇALIŞMASI

Suna BALCI

Gazi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Kimya Mühendisliği Bölümü

ORCID: 0000-0003-0093-843X

ÖZET

Etik, kişinin karşı tarafın menfaati ve yararını koruyacak şekilde kendi çıkarlarını gözetmeden olaylar karşısında ilkeli davranılmasını benimseyen bir değer yargısıdır. Hukuk tarafından geliştirilmeyen özel durumlarda kararların alınmasına katkı sağlayan kurallar içerir. Gerek iş, gerek çalışma, gerek meslek etiği, hizmetin sunulmasında/işin yürütülmesinde/mesleğin uygulamasında; “topluma, doğaya ve çevreye, işveren ve/veya müşteriye, çalışana, mesleğe ve meslektaşına karşı ahlaki, adil, doğru ve ilkeli davranış modellerinin uygulanmasını” benimser. İş etiği işletmenin ürün ve hizmet üretme ve dağıtma aşamalarında gerek örgüt gerekse birey/çalışan düzeyinde davranışların etik boyutlarıyla ilgilenir. Meslek etiği, belirli bir meslekteki davranışların doğru ve yanlışını belirler ve mesleki uygulamaların genel olarak kabul edilen etik standartlara uygun olmasını sağlar.

İş yeri ortamı ve yürütülen işin doğası gereği iş yerlerinde birçok tehlike mevcuttur. Gerek iş yeri ortamı kaynaklı ve dış etkenlerin tetiklemesi gerekse çalışan kusuru, sahada mevcut tehlikeleri riske dönüştürerek çalışanın meslek hastalığına yakalanacağı ortamın oluşması veya kaza sonucu yaralanma ve sağlığın bozulması ile sonuçlanır. “İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Profesyonelleri”nin, çalışan sağlığının gözetimi için teknik gereklilikleri ortaya koyarak uygulanmasında sorumlulukları yasa da tanımlanmıştır. Özel donanımlara sahip olması gereken bu profesyonelleri bir meslek grubuna ait olup, özel meslek etiği kuralları işlerinin icrasında geçerlidir. Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi (International Commission on Occupational Health - ICOH) tarafından belirlenen kurallar geçerlidir. Kanunda belirlenen “İSG Profesyonelleri Görev ve Sorumlulukları”nın meslek etiği açısından değerlendirilmesi ve ICOH kurallarının alt yüklenici çalışmalarına yönelik uygulama örneği bu çalışmada incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Hukuk, İş Sağlığı ve Güvenliği, ICOH, Alt Yüklenici

APPLICATION OF CODE OF ETHICS IN OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY: SUBCONTRACTOR CASE STUDY

ABSTRACT

Ethics is a value judgment that adopts principled behavior in the face of events, without considering one's own interests, in a way that protects the interests and benefits of the other party. It contains rules that contribute to making decisions in special situations that are not developed by law. Both business, work and professional ethics adopts “the implementation of moral, fair, correct and principled behavioral models towards society, nature and the environment, employers and/or customers, employees, professions and colleagues” in the provision of service/conduct of work/practice of their profession. Business ethics deals with the ethical dimensions of behavior at both the organizational and individual/employee levels during the product and service production and distribution stages of the business. Professional ethics determines the right and wrong of conduct in a particular profession and ensures that professional practices comply with generally accepted ethical standards.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

There are many hazards in workplaces due to the workplace environment and the nature of the work carried out. Whether originating from the workplace environment and triggered by external factors or employee fault, existing hazards in the field turn into risks, resulting in the creation of an environment in which the employee will face an occupational disease or injury and deterioration of health as a result of an accident. The responsibilities of “Occupational Health and Safety (OHS) Professionals” are defined in the law by implementing technical requirements in establishing for the surveillance of employee health. These professionals, who must have special experience, belong to a professional group and special rules of professional ethics apply in the performance of their work. The rules set by the International Commission on Occupational Health (ICOH) apply. The evaluation of “Duties and Responsibilities of OHS Professionals” determined in the law in terms of professional ethics and the application example of ICOH rules for subcontractor work were examined in this study.

1. GİRİŞ

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, çalışanların sağlığının korunmasının şartları belirtilirken, işverene düşen sorumlulukların en uygun şekilde sahaya aktarılması için, İSG konusunda eğitilmiş ve uzmanlaşmış “İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Profesyonelleri”ni bu alanda aktör olarak tanımlamıştır. Çalışan sağlığının gözetimi, yalnızca sağlam teknik uygulamaya değil, aynı zamanda güçlü etik uygulamaya da dayanmalıdır. İSG profesyonelleri iş yerinde İSG'nin yürütülmesi ile ilgili mesleği icra ettikleri için meslek etiği kuralları dışında ilave etik kurallara da uymaları gereklidir. İSG profesyonellerinin uyacağı etik kurallar, Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi (International Commission on Occupational Health - ICOH) tarafından belirlenen “İSG Uzmanlarının Etik Kuralları” başlıklı belgeyle tanımlanmıştır. ICOH “İş sağlığı tüm mesleklerde çalışanların fiziksel, zihinsel ve sosyal iyilik hallerinin en üst düzeyde geliştirilmesi ve sürdürülmesi; işçilerin çalışma koşullarından kaynaklanan, sağlıklarının bozulmalarının önlenmesi; işçilerin istihdamları sırasında sağlığa aykırı faktörlerden kaynaklanan risklerden korunması” tanımı ile çalışan sağlığının en üst düzeyde korunmasını benimsemiştir. Kanunda belirlenen “İSG Profesyonelleri Görev ve Sorumlulukları”nın meslek etiği açısından değerlendirilmesi ve ICOH kurallarının alt yüklenici çalışmaları için varsayılan bir örnekte vaka çalışması incelenmiştir.

2. TOPLUM DÜZENİNİN YÖNETİMİNDE ETİK

Toplum düzeninin sağlanması birlikte yaşamın temel kuralı olup, bireylerin yaşam kalitesi, memnuniyeti ve huzur içerisinde yaşamlarını korumak için önemli bir gereksinimdir. Toplum düzeninin hem sosyal yaşamımız da hem de iş hayatımızda sağlanması gerekmektedir. Toplum içerisinde uyum içerisinde yaşam düzeninin sağlanmasında bireylerin sağlığının korunması ve yaşamlarının güvence altına alınması büyük önem taşımaktadır. Toplum düzeninin sağlanmasında bireysel davranışlar ve toplumun ortak davranışları aktif rol oynamaktadır. Bireysel davranışlarda bireyin merhamet ve adalet duygusu ve dürüstlük, doğruluk ve onur kavramları etken olup bireyden bireye değişim gösterdiği için düzenin sağlanmasında ortak etkisi beklenildiği veya olması gerektiği gibi ortaya çıkmayabilir. Toplumun ortak davranışlarında gelenekler ve ahlak kuralları düzenleyici etken olmakla birlikte, hukuksal yönetim yaptırım gücü ile etkili bir araçtır. Toplumsal düzenin sağlanması, geleneklerden hukuk kurallarına kadar başkalarının zararına olabilecek davranışları önlemekten geçer. Gelenekler ve ahlak kuralları toplumdan topluma göre belirgin farklılıklar gösterirken hukuk devlet politikaları ile uygulandığı ülkelerde farklılıklar içerir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Hukuk, toplumun genel menfaatini veya fertlerin ve toplumun ortak yararını sağlamak amacıyla istikrarı ve adaleti korumak için devlet yaptırımları ile kişilerin haklarını korumaya yönelik toplumsal yaşam düzeninin sağlanmasını yönetir. Sağlanan yaşam düzeninde bireylerin sağlığının sürdürülmesi ve yaşamlarının güvence altına alınması da yasalar ile güvence altına alınmaktadır. Yasalar birey yükümlülüklerini ve karşı tarafa/topluma karşı yükümlülük veya görevlerini tanımlar, uygulamaya yönelik kural ve emirleri ortaya koyarken, uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek fiili yaptırımları belirleyerek uygular. Hukuk kurallarına uyulması devlet tarafından güvenceye alınmış olup, işleyişi yasalar tarafından yönetilir ve devlet kurumları tarafından uygulanır ve mahkemeler tarafından yorumlanır. Hukuka uyulmasındaki temel prensip, belirlenen kurallara uymayı zorlama, uymayanları cezalandırma ve uyulmadığı durumlardaki zararları en aza indirmektir. Cezalandırma “maddi ve manevi yaptırımlar” ile yürütülür. Maddi yaptırımlar hukuka aykırı durumlarda uygulanırken manevi yaptırımlar bu durumları engellemek için kullanılır (1, 2). Fakat insanların girişebileceği her olası davranışı ve olayların değerlendirilmesini kapsayan yasalar çıkarmak olanaksızdır. Kanunların açık bıraktığı durumlarda düzen, toplum kuralları ile sağlanabilir fakat gerek keskin yaptırımların bulunmaması gerekse kararın toplum bilincine bırakıldığı durumlarda bazı kuralların çiğnenmesi hoş görülebilir ve kurallara itaatsizlik toplum düzeni bozabilir (1). Toplum tarafından benimsenen kurallar, hoş görü ile ihlale açık olduğu gibi tarihsel geçmiş, coğrafi konum, gelenek vb. etkenlerden dolayı her toplum için süreklilik arz etmez. Halbuki bireylerin gereksinimleri ve karşı tarafa sorumluluklarının topluma göre değişmesi beklenilmez. Kanunlar ceza ile uygulanan kurallar ile bireylerin kuralları ihlalinin önüne geçen bir yaptırım ortaya koyar. Kanunların yetersiz kaldığı özel durumlarda, toplum kuralları ile düzenin sağlanmasında yaşanacak yanlış uygulamalar noktasında etik, “insanların izlemesi için genel bir dizi yazılı olmayan yönerge/kurallar” sağlar. Hukukun, yasaların, adaletin, sistemin kısacası kanuni kuralların bittiği ya da ulaşmadığı durumlarda etik yardıma yetişir. Ör: “Bu davranış, yasada yazmıyor ama adaletin ruhuna (ahlakına, onuruna) aykırıdır” deriz, işte bu yaklaşım etikdir, evrenseldir (3)

2.1. Ahlak ve Etik İlişkisi ve Etik Model

Türk Dil Kurumu (TDK) “etik” için ilk tanım olarak “ahlak bilimi” ifadesini kullanırken ve “ahlak” sözcüğünü “bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları” olarak tanımlanmaktadır. Halbuki kişilerin toplum içerisinde uymak zorunda olduğu davranışların neler olduğunun yazılı olarak kaydı olmadığı gibi, yaptırımı “davranışı yapan kişinin toplum tarafından ayıplanması veya dışlanması” şeklinde tek bir uygulama kuralı içerdiği için ihlali kaçınılmazdır. TDK bir diğer açıklamada etik tanımını “çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü” olarak vermektedir. Bu tanım da etiği sadece meslek icrasında kurallar geliştirilmesi ile sınırlı kılmaktadır. Oysa etik gerek özel yaşamda gerekse iş hayatında karşı tarafın menfaatinin korunmasını temel alan kuralları içerir. İş etiği çalışma etiği ve meslek etiği alt gruplarına ayrılırken, meslek için etkili etik kurallar, çalışma hayatında mesleğini icra eden bireylerin uygulayacağı kurallardır. Kısaca etik bireylerin olaylar karşısında gönüllülük esasına göre tavır alması ve davranışını, itaat etme zorunluluğu ile veya yaptırımlara maruz kalmamak için sorumluluklarını yerine getirmesinden daha yüksek fayda sağlayan model olup yazılı kuralları bulunmaktadır. Etik kurallar yerine getirilmesi gereken olumlu gereklilikler ortaya koyabilirler, ancak daha yaygın olarak belirli eylemleri yasaklayan veya özgürlüğü bir şekilde kısıtlayan parametreler oluşturabilirler (3-5).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ahlak, bir toplum içinde kişilerin kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğru ve yanlışları ayırt etmek için benimsedikleri ve uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kurallardır. Ahlak çoğunluk tarafından herhangi bir gerekçe gösterilemeden, genellikle toplum tarafından dikte edildiği gibi doğru kabul edilen değerlerin ve düşüncelerin toplamıdır. Etik daha soyut kavramlara dayanır. Etik ahlak üzerinde konuşur, sorgular, tartışır, düşünür, yargılar ve bir toplumun değerlerinin ne olması gerektiğini belirleyen evrensel davranış modeli ile ilgilenir (4, 6). Ahlak dışı davranış, kişinin doğru ve yanlış duygusu olmadığı ve eylemlerinin doğru veya yanlış diye sorgulamamakla (ahlaki sonuçlarıyla) ilgilenmediği durumlarda ortaya çıkar. *Ör: Bir katilin pişmanlık duymaması ahlaklı değildir, ama hukuk bununla ilgilenmeden ilgili cezayı uygular.* Etik dışı davranış, onaylanmış bir dizi davranış standardına uymamak olarak tanımlanır. *Ör: Bir sınav sırasında arkadaşınıza bir test cevabını kısa mesaj olarak göndermek için telefonunuzu kullanmak etik değildir.* Kısaca, etik olmayan davranış, mutlaka yasa dışı değildir. Her yasa dışı davranış etik dışı değildir.

3. ETİK YÖNETİMİ

3.1. Etik Karar Alma Yaklaşımı

Etik yaklaşım, yazılı benimsenmiş kuralları içermesine rağmen, bir olay karşısında nasıl davranılacağına yönelik farklı karar alma alternatifleri, “ikilem” söz konusu olabilir (5, 6). Örnek olarak sokakta içinde çok miktarda para bulunan cüzdan bulan bir kişinin davranışında şu ikilemler söz konusu olabilir. İkilem 1: Cüzdan içerisinde sahibinin bilgileri bulunmaktadır. Bu durumda cüzdanı sahibine iletilmesi için karakola teslim etmesi doğru, iyi ve ahlaklı bir karardır. İkilem 2: Cüzdan içerisinde sahibinin bilgileri bulunmamaktadır ve sahibinin bulunması olasılığının zayıf olması nedeniyle bulan kişinin cüzdanı karakola iletmemesi durumudur. İkilem 2 için doğru veya yanlış diye bir değerlendirme yapılması söz konusu değildir ve kanuna da aykırı değildir. Fakat verilen herhangi bir ikilem “etik mi?” diye sorgulandığında 1. ikilem ve 2. ikilem davranışlarda cüzdanı bulan kişinin farklı kararlar almaması ve her iki durumda karşı tarafın menfaati yönünde ilkeli davranmasıdır. Bir olay karşısında etik karar verme süreci; “(i) etik ikilemlerin tanımlanması (ii) her bir alternatif için kimlerin etkilenebileceğinin tespit edilmesi (iii) en iyi alternatifin seçimi” basamaklarının uygulanması ile yürütülür. Karar alma sürecinden sonra (i) yasalara aykırılık durumunun değerlendirilmesi (ii) toplum/şirket/birey politikalarının ihlal edilip olmamasının sorgulanması ve (iii) bireyin kısa ve uzun vadeli faydalarını feda ediyor olabildiğinin sorgulanmasını gerektirir.

3.2. İş Hayatında Etik

İş hayatında uygulanan etik karar “çıkar çatışması (kişisel çıkar ile iş/meslek yükümlülüğü arasındaki çatışma)” içermemelidir. Bir yöneticinin, yeterli beceri ve donanıma sahip olmadığı halde kız kardeşini işe aldığı bir örnekte “*Bu bir çıkar çatışması mı?*” diye değerlendirecek olursak “*Evet çıkar çatışmasıdır.*”, çünkü ilgili işe alma kararı alınırken çalışanların şirketin çıkarlarına en uygun şekilde hareket etme konusunda etik bir yükümlülüğü vardır.

İş etiği, çalışma etiği ve meslek etiği, genel olarak insanların iş hayatlarında karşılaştıkları etik sorunlarla ilgilenen disiplinlerdir. Her biri farklı kapsam ve odak noktalarına sahiptir, ancak benzerlikleri de vardır. İş etiği işletmenin ürün ve hizmet üretme ve dağıtma aşamalarında gerek örgüt gerekse birey/çalışan düzeyinde davranışların etik boyutları ile ilgilenir. Çalışma etiği, işyerindeki eşitlik, adalet, dürüstlük, gizlilik vb. konuların işleyişinde çalışanların davranışlarına odaklanır. Örneğin, bir çalışanın işyerinde hırsızlık yapması ya da bir başka çalışanın taciz etmesi gibi durumlar, çalışma etiği açısından olumsuz bir durumdur.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Meslek TDK tarafından “Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.” diye tanımlanmaktadır. İş etiğinin işletme düzeyinde, çalışma etiğinin çalışanlar arasında ve meslek etiğinin belirli bir meslek veya endüstri düzeyinde uygulandığı yer alır. Bu farklılıklara rağmen gerek iş, gerek çalışma, gerek meslek etiği, hizmetin sunulmasında/işin yürütülmesinde/mesleğin uygulamasında; “topluma, doğaya ve çevreye, işveren ve/veya müşteriye, çalışana, mesleğe ve meslektaşına karşı ahlaki, adil, doğru ve ilkeli davranış modellerinin uygulanmasını” benimser (6).

3.3. Meslek Etiği

Tüm meslekler iştir (çalışmadır), ancak tüm işler (çalışmalar) meslek değildir. Meslektaş, sıradan ve vasıfsız kişilerin normalde üstlenemeyeceği belirli görevlere ücret karşılığında uyguladıkları uzmanlık ve teknik beceri veya bilgiye sahip kişidir ve bir dizi standart ve değer ifade eden ve bunları en azından gruptan dışlayarak uygulayabilen bir meslektaşlar grubunun üyesi olana kadar profesyonel sayılmaz. Yapılan işin meslek statüsünde olması (i) grup kimliği, (ii) ortak eğitim gerekliliği, (iii) başkalarının hizmetinde kullanılan özel nadir bilgiye sahip olmayı gerektirir. Yürütülen işin kendisinin ahlaki statüsü yoktur işin yürütülmesi ahlaki statüye sahiptir. Meslektaşın işe özgü özel beceri ve işte yeterlilik gereksinimlerini sağlaması gereklidir.

4. İSG PROFESYONELLERİ İÇİN ETİK DAVRANIŞ

Solunum, su, uyku benzeri fizyolojik ihtiyaçlarımızdan sonra yaşamımızdaki en temel ihtiyacımız güvenlidir. Yasalar bireylerin toplum içerisinde sağlığının sürdürülmesi yaşamının tehdit altında olmamasına yönelik kurallar oluşturmasının yanı sıra iş yaşamında da sağlık ve yaşamının güvence altında almaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (20.06.2012 tarih ve 28339 sayılı RG) uygulamanın yöntemi belirtilirken, işverene düşen sorumlulukların en uygun şekilde sahaya aktarılması için kanun İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerini bu alanda aktör olarak tanımlamıştır. Bu profesyoneller, işyerlerinde çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumak için çeşitli tedbirler alır ve işyerlerinde güvenli çalışma koşullarını sağlamak için yönetim ve çalışanlarla işbirliği yaparlar. İSG profesyonellerin görev, yetki ve sorumlulukları yasa ile tanımlanmıştır (29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı RG; İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumlulukları ve Eğitimleri hakkında yönetmelik ve 20.07.2013 tarih ve 28512 sayılı RG; İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personeli Görev, Yetki, Sorumlulukları ve Eğitimleri hakkında yönetmelik). İSG profesyonelleri bir meslek grubu olarak tanımlanır, dolayısıyla meslek etiği kuralları İSG profesyonelleri için de geçerlidir. İSG profesyonelleri iş yerinde İSG'nin yürütülmesi ile ilgili mesleği icra ettikleri için meslek etiği kuralları dışında ilave etik kurallara da uymaları gereklidir. İSG profesyonellerinin uyacağı etik kurallar, Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi (International Commission on Occupational Health - ICOH) tarafından belirlenen “İSG Uzmanlarının Etik Kuralları” başlıklı belgeyle tanımlanmıştır. ICOH, 1995'teki ILO/WHO İş Sağlığı Ortak Komitesi'nin 12. oturumunda “İş sağlığı şunları hedeflemelidir: tüm mesleklerde çalışanların fiziksel, zihinsel ve sosyal iyilik hallerinin en üst düzeyde geliştirilmesi ve sürdürülmesi; işçiler arasında çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık bozukluklarının önlenmesi; işçilerin istihdamları sırasında sağlığa aykırı faktörlerden kaynaklanan risklerden korunması; işçinin fizyolojik ve psikolojik yeteneklerine uygun bir mesleki ortama yerleştirilmesi ve bakımı; ve özetlemek gerekirse: işin insana ve her insanın işine uyarlanması.” tanımı benimsenmiştir (3, 7).

5. DURUM ÇALIŞMASI: ALT YÜKLENİCİ ÇALIŞMALARINDA İSG PROFESYONELLERİNİN ETİK SORUMLULUĞU

Bir işyerinde yürütülen mal veya hizmet üretimine yönelik çalışanlara ilave olarak (i) işletmenin ve işin gereği ile ilişkili ve/veya (ii) teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde alt yüklenici çalıştırılması sahada sıkça karşılaşılan bir durumdur. Alt yüklenicinin yaptığı işler ve çalışanlarının İSG yönetiminden hem asıl işveren hem de alt işveren sorumludur. Asıl işin yürütüldüğü iş alanında, özellikle “çalışma izni ile yürütülen işlerde” yeni sağlık veya kaza risklerinin ortaya çıkması söz konudur. Acil bakım onarım işlerine gereksinim olduğu durumlarda, hem işin kesintiye uğramaması hem de bakım onarım eksikliğinin yaratacağı riskin ortadan kaldırılması için hızlı karar verme mekanizmasının devreye alınması “iş izin süreçlerinde” bazı hususların devre dışı bırakılmasına neden olabilir. Bu çalışmada iş izni gerektiren ve etik olarak ikilem durumunun söz konusu olduğu durum çalışması değerlendirilmiştir.

5.1. Vaka Çalışması

Hijyen ürünleri üreten bir firmada, şirketinin İş Güvenliği Departmanı alt işveren yönetimini belirli kurallar çerçevesinde yürütmektedir. Şirket, sahasında çalışmaya gelecek olan alt işveren personellerinin o şirket adına çalıştığını ve sigortalı olduğunu belirten belge, temel İSG eğitim belgeleri, işe girişi ve yetkinlik belgelerini talep etmektedir. Aynı zamanda yüksek riskli işler (yüksekte çalışma, elektrik işleri, kapalı alanda temizlik ve bakım vb.) için özel eğitim belgelerini de sunmaları istenmektedir. Sahaya gelen personel güvenlik birimine bu belgeleri teslim edip İş Güvenliği Departmanı'nın belgeleri onaylamasının ardından sahaya giriş yapabilmektedir.

Şirkette üretimde kullanılan bir ekipmanın arızalanması sonucu üretim durmuş ve planlamadan sapsmaya başlanmıştır. Üretim planının aksaması müşterilerin memnuniyetsizliği, şirketin prestijine ve ekonomik olarak aksaklıklara neden olacaktır. Ayrıca arızalı ekipman iş ortamına toksik ve alevlenebilir olan kimyasalın yayılımına yol açmaktadır. Bu sebeplerden dolayı hemen ekipmanın arızasının onarılması için üçüncü taraf firma sahaya çağrılır. Ancak bu ani arıza için gelen ekip talep edilen belgelerinin yanlarında olmadığı belirtilmiştir. İş güvenli uzmanının (İGU) bu durumda firmayı içeri almaması gerekir ancak arızanın hemen çözüme ulaşması için hem yönetimden baskı vardır hem de yayılan toksik kimyasal çalışanların sağlığını tehdit etmektedir. Bu durumda üç farklı ikilem söz konusudur. İkilem 1: Belgeler tamamlanana kadar üretime ara verip onarım işleminin yürütülmesi. İkilem 2: E-posta yolu ile şirketin diğer çalışanlarından belgeleri elektronik olarak gönderilmesinin talep edilmesi, belgeler iletilene kadar üretime ara verilmesi. İkilem 3: Üretim aksamaması için onarımın gerçekleştirilmesi sonrasında belgelerin tamamlanması.

İkilemlerin sonuçlarının değerlendirilmesinden önce hukuka aykırılık durumu değerlendirilmelidir. İlk 2 ikilem onarım öncesi belgelerin tamamlanması gereğini yerine getirdiği için hukuka aykırılık bu iki alternatif için söz konusu değildir. Son alternatif hukuki zorunluluk olan iş izni tamamlanmadan onarımın yürütülmesi olduğu için etik olarak değerlendirmeye alınamaz. Bu noktada ilk iki ikilemin ICOH kurallarına uygunluğu değerlendirilir. Aşağıda iki alternatif için geçerli olan ICOH kurallarına göre değerlendirme tabloda verilmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tablo 1. İkilem (i) ve ikilem (ii) için ICOH kurallarına uyum değerlendirmesi (X: Kuralın yerine getirilememesi bildirimi √: Kuralın sağlanması bildirimi)

ICOH KURALLARI	İKİLEM 1	İKİLEM 2
Önleme ve hızlı hareket etme. ✓ Ciddi risk kuşkusunda hızlı harekete geçilmesi.	X Arızalı ekipman çevreye toksik salım yarattığı için hızlı hareket edilmesi gerekliliği karşılanmamaktadır.	✓ Onarımın kısa bir ara sonrası yapılması toksik yayılım süresini sınırlayarak riski azaltacaktır.
Güvenlik ve sağlık bilgileri. ✓ Çalışanların; riskler ve önlemler hakkında açıkça bilgilendirilmesi.	X Onarım gerçekleşene kadar işyeri çalışanları “toksik salıma maruz kalacağı” hakkında bilgilendirilmeli ve gerekli önlemler uygulanmalı.	X Onarımı yapan çalışanlar, işleri risk altında yürütecektir.
Üçüncü kişilere yönelik tehlike. • Yönetim ve mevzuat gerektiriyorsa yetkili makam, üçüncü kişileri koruma için gerekli önlemler hakkında bilgilendirilmeli.	✓ İş izni olmadan işlerin yürütülmeyeceği konusunda danışmanlık rolü ile işverenin ikna edilmesi ve onarımı gerçekleştirecek olanların sağlığının korunmasının gerekliliği yerine getirilmiştir.	X Mevzuat gereği yetkili makama konunun önemini bildirilmemesi.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

ICOH Kurallarına göre İSG Profesyonelinin uyması gereken “profesyonel bağımsızlık” ilkesi her ikilem için çelişkiler barındırmaktadır. Onarımın aciliyeti gereği “iş izninin uygulanabilirliği” hususunda İSG profesyonelinin kararının sonuçları hem işyerinde çalışanların hem de onarımı yapacak kişinin sağlığının korunmasına yönelik risklerin aynı anda ortadan kaldırılacağı etik bir seçenek yoktur.

Alt işverende ilgili çalışanların sahada olması nedeniyle belgelerin e-posta yolu ile talebin yerine getirilememesinin söz konusu olduğu durumda aciliyet nedeniyle ikilem 3’in seçilmesi durumunda onarımı yapacak uzmanın belgelerin olduğuna dair şirket yetkilisinden kaşeli imzalı yazı talep edilerek uzmana yapılacak işi de kapsayacak şekilde ilgili tüm eğitimler verilerek onarım onay verilebilir. İşe başlamadan “iş güvenliği analizi”ni şirketin teknik, üretim ekiplerinin ve alt işveren çalışanlarının dahil olduğu takımla yapar. İş boyunca bir gözlemci tayin eder. İş bitiminde son kontrolleri yapar ve alt işveren ekibinin sahadan ayrıldığına emin olur. Bu ikilem durumunun tekrar yaşanmaması için iş bitiminde tüm ekiplere ve yönetime konu hakkındaki eksiklikleri hatırlatılması ve şirketin onaylı tedarikçi/alt işverenlerine saha çalışması için talep edilen belgelerin önden mutlaka iletilmesi gerektiğini hatırlatır.

KAYNAKLAR

1. Ortmann, L.W., Barrett, D.H., Saenz, C., Bolan, G., Reis, A., Dawson, A., (2016) “Public Health Ethics: Cases Spanning the Globe”, Springer
2. Bingham, T.H. (2011) The Rule of Law, Penguin
3. Benjamin, O., Fundamental Principles of Occupational Health and Safety, ILO, 2008
4. Tzafestas, S.G. Roboethics A Navigating Overview, Springer, 2016
5. Liautaud, S., The Power of Ethics: How to make good choices in a complicated world, View Kindle Edition, 2021

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

2010 6. Martin, M.W., Schinzinger, R., Introduction to Engineering Ethics, McGraw Hill,

7. <http://www.icohweb.org>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

HEMŞİRELERİN ETİK DUYARLILIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: SİSTEMATİK DERLEME

Araştırma Görevlisi Sercan KARA

İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-2420-5428

Mehmet Ata DEMİR

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim

ORCID: 0009-0007-3548-5916

ÖZET

Bakım ve tedavi sürecinde hasta ve sağlık ekibi ile sürekli etkileşim hâlinde olan hemşireler, sık sık etik sorunlar ile karşılaşmaktadır. Hemşireler, karşılaştığı etik problemlerde sorunu belirlemesi ve doğru karar verebilmesi için etik duyarlılığının gelişmiş olması gerekmektedir.

Bu sistematik derlemenin amacı, hemşirelerin etik duyarlılığını ve etik duyarlılığı etkileyen faktörleri inceleyen özgün çalışmaların sonuçlarını değerlendirmektir. Hemşirelerin etik duyarlılığına ilişkin Türkçe ve İngilizce tam metnine ulaşılabilen özgün çalışmalar sistematik derleme kapsamına alınmış olup, tam metin olmayan ve devam eden çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Pubmed, WoS, sciencedirect, DergiPark ve Google Akademik veri tabanlarında “Hemşire”, “Hemşirelik”, “Etik Duyarlılık” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Tarama yapılırken 2019-2023 tarihleri arasında olacak şekilde yıl kısıtlaması gidilmiştir. Yapılan taramalarda 7714 çalışmaya ulaşılmıştır. PRISMA- Checklist doğrultusunda belirlenen dahil edilme kriterlerine uygun 22 özgün çalışma incelenmiştir. Çalışmalar; yayın yılı, örneklem grubu, araştırmanın deseni, veri toplama araçları ve sonuçlar doğrultusunda incelenmiştir.

Çalışmaların örneklem büyüklüğünün 105-1600 arasında değiştiği ve toplamda 5970 hemşireyi kapsayan tanımlayıcı araştırma olduğu belirlenmiştir. Etik duyarlılıklarını ölçmek amacıyla veri toplama aracı olarak Ahlaki Duyarlılık Anketi (MSQ)(n=21), Byrd'nin Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi (n=1), kullanılmıştır. Hemşirelerin etik duyarlılık düzeyleri orta (n=18) ve yüksek (n=4) düzeyde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin tükenmişlik, merhamet, anksiyete düzeyleri, mesleki ve kişisel değerleri etik duyarlılıklarını olumsuz yönde etkilemiştir. Fakat hemşirelerin iş deneyimi, otonomi, iş doyumunu, bakım davranışları, kültürlerarası duyarlılık düzeyleri etik duyarlılıklarını olumlu yönde etkilemiştir. Tüm çalışma sonuçları incelendiğinde; hemşirelerin çoğu orta düzeyde etik duyarlılığa sahip olduğu bu nedenle ülkemizde ve diğer ülkelerde yöneticilerin sağlık sistemindeki paydaşların etik duyarlılığını olumlu ve olumsuz etkileyen faktörleri göz önünde bulundurarak etik duyarlılığı teşvik etmek için sağlık politikalarını yapılandırılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşire, Etik Duyarlılık, Sistematik Derleme

ETHICAL SENSITIVITY OF NURSES AND INFLUENCING FACTORS: A SYSTEMATIC REVIEW

ABSTRACT

Nurses, who are in constant interaction with the patient and the healthcare team in the care and treatment process, often encounter ethical problems. Nurses should develop ethical sensitivity to identify the problem and make the right decision in ethical problems.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

This systematic review aims to evaluate the results of original studies examining the ethical sensitivity of nurses and the factors affecting ethical sensitivity. Original studies on the ethical sensitivity of nurses whose full texts in Turkish and English could be accessed were included in the systematic review, and studies without full text and ongoing studies were excluded. Pubmed, WoS, ScienceDirect, DergiPark, and Google Scholar databases were searched using the keywords "nurse", "nursing", and "ethical sensitivity". While scanning, a year restriction was made to be between 2019-2023. In the scans, 7714 studies were reached. By the inclusion criteria determined in line with the PRISMA-Checklist, 22 original studies were examined. The studies were analyzed in terms of publication year, sample group, research design, data collection tools, and results.

It was determined that the sample size of the studies varied between 105-1600 and that they were descriptive studies involving 5970 nurses in total. Moral Sensitivity Questionnaire (MSQ) (n=21) and Byrd's Ethical Sensitivity Test for Nurses (n=1) were used as data collection tools to measure ethical sensitivity. It was determined that the ethical sensitivity levels of nurses were medium (n=18) and high (n=4). Burnout, compassion, anxiety levels, and professional and personal values of nurses negatively affected their ethical sensitivity. However, nurses' work experience, autonomy, job satisfaction, caring behaviors, and intercultural sensitivity levels positively affected their ethical sensitivity. When all the results of the study were examined, it was found that most of the nurses had a moderate level of ethical sensitivity; therefore, it is recommended that managers in our country and other countries should structure health policies to promote ethical sensitivity by considering the factors that positively and negatively affect the ethical sensitivity of stakeholders in the health system.

Keywords: Nurse, Nursing, Ethical Sensitivity, Systematic Review

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN MANEVİ VE ETİK DEĞERLERİ İLE UTERUS TRANSPLANTASYONUNA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE TUTUMLARI: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Doç. Dr. Yasemin AYDIN KARTAL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0001-7464-945X

Arş. Gör. Aleyna BULUT

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0002-2373-4133

Arş. Gör. Sema AKER

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0002-5872-8067

ÖZET

Amaç: Nitel desendeki bu araştırma, ebelik öğrencilerinin manevi değerleri ve etik yönelimleri ile uterus nakline yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklem grubunu bir kamu üniversitesinin Ebelik lisans programında öğrenimine devam etmekte olan öğrenciler oluşturmuştur (n:26). Veri toplamada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup verilerinin içerik analizinde MAXQDA 2022 kullanılmıştır.

Bulgular: Nitel verilerin analizi sonucunda 6 tema ve 17 alt kod oluşturuldu. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,03±2,79 olarak saptandı. Öğrencilerin, 9'unun uterus nakli hakkında bilgi sahibi olduğu, 15'inin ise uterus naklini diğer organ nakillerinden farklı veya riskli bulmadığı belirlendi. Öğrencilerin uterus transplantasyonu hakkında dini ve etik kaygılarının olduğu ve bu kaygıların; hiçbir organının eksilmeden yaratıcının karşısına çıkması gerektiği inancı, donörün genetik materyallerinin alıcı aracılığıyla bebeğe aktarılması, donör eğer canlıysa doğurganlığının elinden alınması (n:6), vericinin uterusunu kaybettiği için cinsel hayatının olumsuz etkilenmesi (n:5), bebek sahibi olmayı bekleyen kadınlar yerine trans bireylere transfer yapılmasının doğru bulunmaması (n:26) ve bu transplantasyon yönteminin ticari olarak kullanılabilir olmasından (n:2) kaynaklandığı tespit edildi. Ebe adaylarının büyük çoğunluğunun uterus transplantasyonu için verici olabileceklerini fakat inançları ve kaygıları nedeniyle alıcı olmak istemedikleri saptandı (n:21). Uterus transplantasyonu ile doğan bebeklerin genetik olarak tamamen kendilerine ait olmayacağı ve bu nedenle toplum tarafından yargılanabileceği düşüncesi, transplantasyona bağlı komplikasyon, başarısızlık veya anomalili bebek riskinin öğrencilerin alıcı olma kararlarını olumsuz etkilediği belirlendi. Ancak katılımcılar, etik ikilemlerin giderilmesi, dini hassasiyetler için ilgili otoriteler tarafından açık ve anlaşılır fetvaların verilmesi ve hukuki sorunların uygun yasalarla korunması durumunda infertilite tedavisi için faydalı bir yöntem olabileceğini belirtmişlerdir (n:20).

Sonuç: Araştırma sonucuna göre öğrenciler; uterus transplantasyonunun klinik uygulamasıyla ilgili birçok etik ikilem, kültürel/dini normlara bağlı kaygı duymasına rağmen üreme döneminde beklenmedik bir şekilde uterusunu kaybeden kadınlar için bir tedavi umudu olarak değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik Öğrencileri, Manevi Değerler, Etik Değerler, Uterus Transplantasyonu

**SPIRITUAL AND ETHICAL VALUES OF MIDWIFERY STUDENTS AND THEIR
VIEWS AND ATTITUDES TOWARDS UTERUS TRANSPLANTATION: A
QUALITATIVE STUDY**

ABSTRACT

Aim: This qualitative design research was conducted to examine the relationship between midwifery students' spiritual values and ethical orientations and their attitudes towards uterus transplantation.

Materials and Methods: The sample group of the research consisted of students continuing their education in the Midwifery undergraduate program of a public university (n:26). A semi-structured interview form was used in data collection and MAXQDA 2022 was used in the content analysis of the data.

Results: As a result of the analysis of qualitative data, 6 themes and 17 sub-codes were created. The average age of the students participating in the study was found to be 22.03+2.79. It was determined that 9 of the students had knowledge about uterus transplantation, and 15 of them did not find uterus transplantation different from other organ transplantations or risky. Students have religious and ethical concerns about uterus transplantation and these concerns; The belief that the donor should appear before the creator without losing any of her organs, the transfer of the donor's genetic materials to the baby through the recipient, the loss of fertility if the donor is alive (n:6), the negative impact on the donor's sexual life as she loses his uterus (n:5), that transferring individuals was not considered appropriate the trans-sexual of the donor instead of women who are waiting to have a baby (n:26) and that this transplantation method could be used commercially (n:2). It was determined that the majority of midwife candidates could be donors for uterus transplantation, but they did not want to be recipients due to their beliefs and concerns (n:21). It was determined that the idea that babies born with uterine transplantation would not be genetically completely their own and therefore could be judged by the society, and the risk of complications, failures or babies with anomalies due to transplantation negatively affected students' decisions to become recipients. However, the participants stated that it could be a useful method for infertility treatment if ethical dilemmas are resolved, clear and understandable fatwas are given by the relevant authorities for religious sensitivities, and legal problems are protected by appropriate laws (n:20).

Conclusion: According to the research results; Many ethical dilemmas regarding the clinical practice of uterus transplantation have raised concerns about cultural/religious norms, yet the hope of a cure for women who unexpectedly lose their uterus during the reproductive years has been raised.

Keywords: Midwifery Students, Spiritual Values, Ethical Values, Uterus Transplantation

GİRİŞ

İnfertilite, üreme çağındaki çiftlerin %10-15'ini etkileyen önemli bir sağlık sorunudur (Brännström ve ark., 2014). Kadın infertilitesinde, uterin faktör infertilitesi önemli bir etkiye sahiptir (Milliez, 2009). Amerika'da yaklaşık 500 kadından birinde konjenital veya edinsel nedenlerden dolayı uterin kaynaklı infertilite görülmektedir (Brännström ve ark., 2015). Müllerian agenezi, uterus hipoplazisi, myom, adenomyozis, postpartum hemoraji gibi malign veya benign nedenlerle histerektomi operasyonları uterin faktör infertilitesinin etyolojisini oluşturmaktadır. Yardımcı üreme teknolojilerindeki ilerlemeye rağmen güncel tedavi yaklaşımları histerektomi kaynaklı uterin faktör infertilitesi için çözüm oluşturamamıştır (Akar ve ark., 2013; Del Priore ve ark., 2013; Saravelos ve ark., 2008).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Uterin transplantasyonu, çocuk sahibi olmak isteyen çiftler için gelişmekte olan bir tedavi yaklaşımıdır (Johannesson ve ark., 2020). Deneysel çalışmalardan klinik uygulamalara geçiş yapan bu yöntem, multidisipliner branşların entegre çalışması ile sürdürülen bir transplant cerrahisidir (Richards ve ark., 2021). Başarılı uterus transplantasyonlarından önce ilk denemeler fare, tavşan, domuz, koyun ve primatlar olmak üzere pek çok hayvan deneyleri ile gerçekleştirilmiştir (Ozkan ve ark., 2016). 1900'lü yıllardan itibaren gerçekleştiren olumsuz sonuçlara rağmen çalışmalara devam edilmiş olup 2010'lu yıllarda olumlu sonuçlar alınmaya başlanmıştır (Brännström, 2015). Canlı donörden nakil sonrası ilk doğum 2014 yılında İsveç'te gerçekleşmiştir (Brännström ve ark., 2014). 2011 yılına kadar gerçekleştirilen tüm başarılı canlı doğumlar canlı donörlü hastalarla sınırlı kalmışken Türkiye'de ölü bir donörden gerçekleştirilen nakil yeni tartışmaları ortaya atmıştır. Ülkemizde gerçekleştirilen bu nakilde, kadavradan nakil sonrası uterus greftinin sağlıklı görünmesine rağmen bu deneme başarısız bir gebelikle sonuçlanmıştır (Akar ve ark., 2013; Flyckt ve ark., 2017). Kadavra donörden nakil sonrası ilk canlı doğum ise 2016 yılında Brezilya'da gerçekleşmiştir (Ejzenberg ve ark., 2018). Dünya genelinde 2021 yılı itibarıyla uterus transplantasyonu sonrası 31'den fazla bebek dünyaya gelmiştir (Richards ve ark., 2021).

Nakil sonrası gerçekleşen başarılı gebelikler sonucunda uterus transplantasyonu, evlat edinme ve taşıyıcı annelik gibi alternatif yöntemlerle çocuk sahibi olmak istemeyen infertil çiftler için umut verici bir tedavi yöntemi olmaya devam etmektedir. Ancak pek çok ülkede kültürel ve etik nedenlerle bu yönetime yönelik giderek artan spekülasyonlar da mevcuttur. Türkiye gibi toplumun büyük çoğunluğu müslüman olan ülkelerde uterus naklinin dini uygunluğuna yönelik soru işaretleri ve hassasiyetler devam etmektedir. Benzer şekilde toplumun organ bağışına yönelik dini, tıbbi, etik, yasal bakış açısı ve ön yargıları bireylerin organ bağışına çekimser kalmasına neden olmaktadır (Kanmaz ve ark., 2009). Organ ve doku bağışının önündeki en önemli engel bağışçı sayısının yetersiz olmasıdır. Bu durumun aşılabilmesi için hasta, hasta yakını ve donörlerle birebir iletişim halinde olan sağlık profesyonellerine büyük iş düşmektedir.

Balcı ve Şahingöz (2014) tarafından 641 hemşire ile gerçekleştirilen çalışmada, hemşirelerin %98,1'inin organ bağışında bulunmadığı ve %53,5'inin konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir (Balcı & Şahingöz, 2014). Bektaş ve Yıldırım (2021) tarafından 200 hemşire ile gerçekleştirilen çalışmada, hemşirelerin %42'sinin profesyonel bir sorumluluk olarak gördükleri için organ bağışında bulunmak istedikleri belirlenmiştir (Bektaş & Yıldırım, 2021). Özer ve arkadaşları (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise hemşirelerin organ bağışında bulunmaya dini faktörlerin (iyilikte bulunmak, merhamet etmek, birilerinin hayatta kalmasına yardımcı olmak, birilerine yararlı olmayı isteği) ve sosyo-ekonomik etkenlerin (aile beklentisi, ödül, para beklentisi) etkisi olduğu tespit edilmiştir (Özer ve ark., 2010). Balcı ve Şahingöz tarafından gerçekleştirilen çalışmada da dini açıdan uygun bulunma durumunun organ bağışını etkilediği belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, dini açıdan organ bağışının uygun olduğunu düşünen hemşirelerin organ bağışlama oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Balcı & Şahingöz, 2014).

Toplum tabanlı gelişim ve değişimi sağlamak için toplumla birebir etkileşim halinde olan sağlık profesyonellerinin organ ve doku bağışı konusunda bilgi düzeylerini arttırmak oldukça önemlidir. Doğurganlığın düzenlenmesi ve üreme sağlığı hizmetlerini yürüten ebelerin, organ bağışı ve uterus nakline yönelik bilgi ve tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumlarını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi gerekli hizmet stratejilerinin planlaması ve çözüm yollarının geliştirilmesi açısından gereklidir. Bu nedenle, bu çalışma ebe adaylarının manevi değerleri ile uterus nakline yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın tasarımı, nitel araştırma desenlerin biri olan fenomenolojik analizdir. Çalışmanın evrenini bir kamu üniversitesinin Ebelik Bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın örnekleme oluşturulurken, niteliksel araştırmada örneklem hacminde sorulara verilen yanıtların doygunluk noktasına ulaşana kadar öğrenciler ile görüşülmeye devam edilmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 26 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Görüşme Soruları” kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan bu formda katılımcıların yaş, mezun olduğu lise, organ bağışçısı olma durumu vb. sorular yer almaktadır.

Görüşme Soruları: Araştırmacılar tarafından literatür taramasına dayanılarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu öğrencilerin; manevi eğilimleri, uterus nakli hakkındaki bilgi düzeyleri, etik yönelimleri ile uterus nakli hakkındaki kültürel algıları ile ilgili soruları içermektedir.

Veri Toplama Süreci

Çalışma verileri, yüz yüze görüşme sağlanarak toplanmıştır. Öğrencilere çalışma hakkında bilgi verildikten ve gönüllü onam alındıktan sonra veriler görüşme yöntemi ile toplanmış, ses kaydı alınmıştır. Bilgilendirilmiş Gönüllü onam formunda katılımcılara bu çalışmanın kim tarafından yapıldığı, çalışmanın amacı, katılımın gönüllülük esasına bağlı olduğu ve katılımcıların vermiş olduğu cevapların gizliliği ve verilerin yalnızca bilimsel çalışmalarda kullanılacağı bilgisi verilmiştir. Katılımcılara ses kayıtlarını dinleyebileceklerini ve istemedikleri ifadelerin silinebileceği ve araştırmada kullanılmayacağı bilgisi verilmiştir. Gönüllü onam formu online ve ıslak imzalı olacak şekilde iki biçimde hazırlanmıştır.

Görüşmeler altı ila yedi kişilik gruplar halinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde en az iki araştırmacı yer almış, biri görüşmeyi yönetirken diğeri süreci gözlemlemiş, gerektiğinde ek sorular sormuş ve görüş istemiştir. Böylece olası veri kayıplarının önüne geçilmesi ve verilerin araştırma sorularına uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır. Her bir görüşme ortalama 90 dakika sürmüştür ve katılımcılara (her katılımcıya en az 10-15 görüşme süresi verilmiştir) görüşmelerde kayıt cihazı kullanılacağı söylenmiş ancak kayıtların toplantı odasında tutulduğu belirtilmiştir. Görüşmelerin sonu katılımcılar tarafından dinlenebilir ve gerekirse kayıtlardaki görüşler kısmen veya tamamen çıkarılabileceği iletilmiştir. Böylece kayıt cihazının katılımcılar üzerindeki olumsuz etkisinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Görüşme verilerinin içerik analizinde MAXQDA 2022 nitel veri analiz programından faydalanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen 23 katılımcıya ait ses kayıtları bilgisayara aktarılmıştır. Ses kayıtları defalarca dinlenerek Word belgelerine kaydedilmiştir. Dokümanlar tekrar tekrar özenli bir şekilde okunarak noktalama işaretleri ve imla yanlışlıkları düzeltilmiştir. Konu ile ilgisi olmayan geçersiz ve anlamsız veriler ayıklanmıştır. Araştırma soruları altında kodlamalar yapılmıştır. İçerik analizinin son aşamasında ise ortaya çıkan temalar ve kategoriler yorumlanmıştır. Veriler yazılırken bireylerin isimleri kullanılmayacak olup analizde kolaylık sağlaması ve gizlilik bakımından görüşme yapılan her birey numaralandırılarak kodlanmıştır (Örneğin katılımcı 1 için K1, katılımcı 2 için K2 gibi).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu araştırmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla bütün görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir ve beraberinde araştırmacı gözlem notu tutmuştur. Analizler konu ile ilgili eğitimi ve deneyimi olan açık uçlu soruların hazırlanmasında da görüş bildiren 9 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın ham verileri, analiz aşamasında yapılan kodlamalar ve diğer tüm materyaller teyit edilebilirlik açısından saklı tutulmaktadır.

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın yürütülebilmesi için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul'undan etik kurul onayı alınmıştır (Sayı: 19450, Tarih: 12.07.2023). Araştırmanın tüm aşamalarında “gizlilik ilkesine” uyulmuştur ve Helsinki Bildirgesinde yer alan kurallara uygun olarak hareket edilmiştir. Katılımcılara araştırma hakkında bilgi verildikten sonra online ve ıslak imzalı olarak bilgilendirilmiş gönüllü onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Çalışmaya toplamda 26 ebe adayı dahil edilmiştir.

Bulgular sonucunda 6 tema ve 17 alt kod belirlenmiştir:

Tablo 1. Tema ve alt kodlar

Tema	Alt Kodlar
Bilgi Durumu ve Görüşler	Bilgi düzeyi
	Olumsuz görüşler
	Olumlu görüşler
Risk Değerlendirmesi	Donör açısından riskler
	Alıcı açısından riskler
	Bebek açısından riskler
Sahip Olunması Gerekilen Kriterler	Donöre özgü kriterler
	Alıcıya özgü kriterler
Değer yargıları	Dini değere
	Etik ikilemler
	Hukuki sorunlar
	Kültürel değerler
Alıcı-Donör Olma Durumu	Alıcı olmaya ilişkin görüşler
	Donör olmaya ilişkin
Psikolojik Değerlendirme	Alıcı (anne) psikolojisi
	Bebek psikolojisi
	Bağlanma

Tema 1. Bilgi Durumu ve Görüşler

Verilerin analizi sonucunda bilgi düzeyi, olumsuz görüşler ve olumlu görüşler olarak 3 alt tema (kod) saptandı. Öğrencilerin bir kısmının uterus nakli hakkında fikri olmadığı bir kısmının ise okuldan veya haberlerden duyduğu belirlendi. Bazı öğrencilerin bu yöntemi gerekli bulmadığı, çocuk sahibi olmak isteyenlerin evlat sahibi olabileceği görüşüne sahip oldukları saptandı.

Tema 2. Risk Değerlendirmesi

Verilerin analizi sonucunda donör açısından riskler, alıcı açısından riskler ve bebek açısından riskler olarak 3 alt tema (kod) saptandı. Öğrenciler donör ve alıcı açısından psikolojik ve fiziksel olarak riskler olduğunu belirtirken bebeğin organ uyumsuzluğundan oluşabilecek anomalilere maruz kalabileceğini düşündükleri tespit edildi.

Tema 3. Sahip Olunması Gerekilen Kriterler

Verilerin analizi sonucunda donöre özgü kriterler ve alıcıya özgü kriterler olarak 2 alt tema (kod) saptandı. Katılımcılar donörün belli bir yaş aralığında olması, daha önce uterus operasyonları geçirmemesi, gebe kaldıysa gebelik sayısının az olması ve gönüllü olması gerektiğini belirtirken alıcının ise daha önce bebek sahibi olmaması ve tüm infertilite tedavilerini denemiş olması gibi kriterleri ifade ettikleri saptandı.

Tema 4. Değer yargıları

Verilerin analizi sonucunda dini değerlendirme, etik ikilemler, hukuki sorunlar ve toplumsal yargı değerlendirilmesi olarak 4 alt tema (kod) saptandı. Katılımcıların dini inançlarına göre değerlendirmeleri istendiğinde dini olarak uygun görenler olduğu gibi vücut bütünlüğünün bozulmaması gerektiğini düşünenler de bulunmaktadır. Ayrıca gerekli kurallar koyulduğu takdirde hukuki ve etik problemlerin oluşmayacağını ifade ettikleri belirlendi. Öğrencilerin uterus transplantasyonunu toplumda bir yargılanma nedeni olarak gördükleri saptandı.

Tema 5. Alıcı-Donör Olma Durumu

Verilerin analizi sonucunda alıcı olmaya ilişkin görüşler ve donör olmaya ilişkin görüşler olarak 2 alt tema (kod) saptandı. Katılımcıların çoğunun alıcı olmayacağı bebek sahibi olmak istedikleri takdirde evlat edinmek istedikleri belirlendi. Donör olma durumu sorgulandığında ise çocuk istemedikleri durumda donör olabilecekleri saptandı.

Tema 6. Psikolojik Değerlendirme

Verilerin analizi sonucunda alıcı (anne) psikolojisi, bebek psikolojisi ve bağlanma olarak 3 alt tema (kod) saptandı. Katılımcıların annenin ameliyat süreci, infertilite ve bebek sahibi olmayı fazlasıyla isteme nedenleriyle psikolojik destek alması gerektiğini düşündükleri belirlendi. Bebekle ise bu durumu reşit olduktan sonra paylaşılması gerektiğini ifade ettiler. Öğrencilerin bu nakil durumunun anne bebek bağlanmasını etkilemeyeceğini düşündükleri saptandı.

TARTIŞMA

Uterus transplantasyonu son yıllarda sağlık teknolojisindeki ilerlemeyle birlikte infertilite için umut vadeden bir tedavi yöntemi olmuştur. Diğer organ transplantasyonlarında olduğu gibi beraberinde etik ikilemler oluşturabilir ve manevi açıdan da farklı değerlendirilmeye açık bir tıbbi uygulama olarak görülebilir. Bu çalışmada ise 26 ebe adayının uterus transplantasyonuna yönelik manevi ve etik değerler hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katkı sağlayan ebeler öğrencilerinin öncelikle organ bağış yapma düşünceleri incelenmiştir. Öğrencilerin %42,3'ünün organ bağışlamayı düşündüğü tespit edilirken %61,5'inin organ bağışını dinen uygun gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerle yürütülen benzer bir çalışmada öğrencilerin %71,1'inin organ bağışlamayı düşündüğü belirlenirken (Aydın ve Öztekin, 2020) Ordın ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada öğrencilerin %63,4'ünün organ bağışlamayı düşündüğü saptanmıştır (Ordin ve ark., 2018). Ayrıca Kılıçarslan'ın yapmış olduğu başka bir çalışmada öğrencilerin %18,1'i organ bağışlığını dini inancına uygun olarak belirtmiştir (Kılıçarslan ve Eriş, 2019). Araştırma sonuçlarındaki değişkenlik popülasyona özgü olabileceği gibi örneklem sayısı nedeniyle de farklılık göstermiş olabilir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Öğrencilere uterus transplantasyonu hakkında bilgi ve görüşleri sorulduğunda %34.6'sının bu yöntemi bildiği ve %76.9'unun bu yöntemle çocuk sahibi olmayı uygun bulduğu saptanmıştır. Katılımcıların bir kısmı daha önce uterus transplantasyonunu duymadığını belirtirken bir kısmı haberlerde, üniversitede aldığı seçmeli derste, okuduğu makalelerde ve sağlık lisesinde aldığı mesleki eğitim içeriğinde duyduğunu belirtmiştir. Ancak bu yöntemin sadece var olduğunu bildiklerini onun dışında başarı durumunu ve ayrıntılarını yeterli olarak bilmediklerini ifade etmişlerdir. Uterus transplantasyonu 20. yüzyıldan itibaren hayvan ve insanlar üzerinde denense de ilk başarılı nakil 2011'de Türkiye'de gerçekleştirilirken son başarılı nakil ise 2021'de gerçekleştirilmiştir. Nispeten yeni bir yöntem olduğu için ebelik öğrencilerinin ayrıntılara hakim olamama durumu beklenen bir sonuç olarak görülebilir (Kırca ve Öngen, 2021). Öğrencilerin bir kısmı uterus transplantasyonunu infertilitenin tedavisi ve taşıyıcı anneliğe alternatif olarak olumlu şekilde değerlendirirken bir kısmı hayati bir nakil olarak görmediğini çocuk isteyenlerin çocuk esirgeme kurumlarından da evlat edinebileceğini ifade etmiştir. Bazı öğrenciler bu nakil türünü hayati bir nakil türü olarak değerlendirmedikleri için olumsuz yaklaşıp da uterus nakliyle ilgili 506 kadınla yapılan bir araştırmada kadınların %52'si uterus transplantasyonunu hayat kalitesini iyileştiren bir uygulama olarak görüldüğü bildirilmektedir (Şahin, 2022). Bunun yanında Çetin'in evlat edinen bireyler üzerinde yürüttüğü bir araştırmada evlat edinme sürecinin psikolojik, bürokratik ve toplumsal zorlukları olduğu tespit edilmiştir (Çetin, 2022). Dolayısıyla Türk toplumu özelinde çocuk sahibi olamamak veya evlat edinmek sosyal damgalanma kaynağı olduğu için kadınların biyolojik olarak çocuk sahibi olma imkanı sağladığı için bu yöntemi tercih edebilirler. Uterus transplantasyonu infertilite tedavisinde henüz rutin bir prosedür olarak uygulanmasa da kadınların kendi genetik materyallerini taşıyan öz çocuğunu doğurmasına yardımcı ve taşıyıcı anneliğe göre hukuksal temeli olması nedenleriyle ilerleyen yıllarda rutinleşen bir yöntem olabilir (Del Priore ve ark., 2013).

Katılımcılardan uterus transplantasyonu hakkında risk değerlendirmesi yapmaları istendiğinde vericinin uterusu olmadığı için hormon kaynaklı problemler ve cinsel yaşamı aktifse bu konuda sorunlar yaşayabileceği, alıcı açısından değerlendirildiğinde ise kişinin hormonlarının istedik düzeyde olmayacağını, rüptür riski, abortus ve plasental sorunlar yaşanabileceğini belirtmişlerdir. Bebek açısından değerlendirildiğinde ise fetüste anomali riski veya annenin immün sisteminin fetüsü bir yabancı olarak tanımlama riskinin olduğunu ifade etmişlerdir. Richards ve arkadaşlarının 31 makaleyi tarayarak oluşturdukları bir derlemede uterus nakli ile oluşan gebeliklerde anne ve fetüste preeklamsi, tromboz, enfeksiyon, vajinal darlık, graft yetmezliği, plasental anomaliler, PPRM, preterm kontraksiyonlar görüldüğü saptanmıştır (Richards ve ark., 2021). Jones ve arkadaşlarının 45 vakayı inceledikleri bir makalede üst üste gerçekleştirilen başarılı canlı doğumlar nedeniyle bu yöntemin infertilite tedavisi olarak kullanılabileceğini belirtse de acil histerektomi, pelvik inflamatuvar hastalık, Herpes simplex, vezikovajinal fistül ve kolestaz riskleri bulunmaktadır (Jones ve ark., 2019). Ayrıca canlı donör açısından değerlendirildiğinde cerrahi ve histerektomi nedeniyle oluşabilecek komplikasyonlar, vasküler pediküllerin çıkarılmasıyla ilişkili sekeller, over fonksiyon bozukluğu, yaşam kalitesinde azalma ve mental bozukluklar oluşabilme riskleri bildirilmiştir (Kisu ve ark., 2013). Dolayısıyla ebelik öğrencileri almış oldukları riskli gebelik ve riskli doğum dersleri ile uterus transplantasyonu risk durumlarını değerlendirdiğinde güçlü bir sentez yaparak risk durumlarını ifade edebilmiştir.

Uterus transplantasyonu için gereken kriterler sorgulandığında katılımcılar canlı donörün belli bir yaşı geçmesi ancak menopoza girmemiş olması, daha önce uterusuna herhangi bir müdahale yapılmamış olması, gebelik geçirdiyse çok fazla gebelik ve sezaryen geçirmemiş olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Alıcının ise iyi bir psikolojik duruma sahip olması gerektiği, genç ve uterusunu genç yaşta kaybetmiş olması kriterlerinin olması gerektiği ifade edilmiştir. Literatür incelendiğinde alıcının 37 yaşından küçük, istikrarlı bir evlilik birliğinde olması, normal over rezervinin bulunması, vücut kitle indeksi $<30 \text{ kg/m}^2$ olması, son 5 yılda kanser öyküsü olmaması, daha önce çocuk sahibi olmaması, böbrek patolojisinin bulunmaması kriterlerine sahip olması gerektiği bildirilmiştir. Donör açısından incelendiğinde ise reproduktif yaş aralığında olması gerektiği, operasyon için herhangi bir medikal hastalığının bulunmaması, uterin bir anomaliye sahip olmaması, uterus cerrahisi geçirmemesi ve bu kararı verirken psikolojik sağlığın yerinde olması kriterleri aranmaktadır (Hammond-Browning, 2019; Lefkowitz ve ark., 2012; Testa ve ark., 2017). Ebe adaylarının yanıtları literatür ile uyumludur.

İnfertil kadınlar için uygulanan uterus transplantasyonunda en fazla tartışılan durum dini, toplumsal değer yargıları ve etik ikilemlerdir. Öğrencilerden kendi inançları açısından uterus transplantasyonunu değerlendirilmesinde istendiğinde dini olarak uygun gören olduğu gibi kararsız veya organ naklini vücut bütünlüğünü bozduğu için uygun görmeyen katılımcılar da bulunmaktadır. Ayrıca daha yeni bir uygulama olduğu için dini alimlerinin görüş birliğinde olmamasının normal olduğu düşünülmektedir. Ancak organ nakli için İslam inancına göre pozitif tutum 1980 yılında yayınlanan fetva ile bildirilmiştir (Presidency of Religious Affairs, 2014). Bunun yanında cinsel organ dışındaki ayrıca genetik özellikleri taşımayan üreme organlarının naklinin, İslam Fıkıh Akademisi'nin dördüncü dönem toplantısında alınan bir numaralı kararında belirlenen ölçülere uyulmak kaydıyla caiz olduğu bildirilmiştir (İslam Fıkıh Akademisi, 1990; Paçacı, 2018).

Ebe adayları tarafından uterus nakli etik açıdan değerlendirildiğinde, eğer iki tarafın da rızası varsa herhangi bir etik problemin yaşanmayacağı ancak donör canlıysa ve psikolojik problemleri varsa ileride sorun oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca hukuksal olarak da her iki taraf da aydınlatılmış onam imzalayacağı için sorun olmayacağı düşünülürken bu durumun taşıyıcı annelik veya ücretli oosit transferi gibi ticaret ağına çevrilme ihtimali olduğu da ifade edilmiştir. Canlı donör açısından incelendiğinde uterus olmadan yaşamak hayati bir tehlike oluşturulmasına rağmen cinsel kimlik kaybı, toplumsal cinsiyet rolleri veya cinsiyet üzerine etkilerinin olabileceği düşünülmesi nedenleriyle etik sorunlar oluşturabilmektedir. Bu nedenle kapsamlı bir psikiyatrik değerlendirme yapılarak donörden bağış alınmalıdır (Öztürk ve Sevil, 2013). Hukuki anlamda ise gerekli prosedürlerin olduğu, bu durumun bir ticaret ağına çevrilmemesi için kar amacıyla da yapılamayacağı bildirilmiştir (Metin, 2023). Bunun yanında toplum açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunluğu uterus naklinin bir damgalanma sebebi olabileceğini öne sürmektedir. İnfertilite ve tüp bebek tedavisi günümüzde de toplum tarafından stigmatizasyon unsuru olduğu için bu nakil türünün de herkes tarafından normal karşılanmayacağı düşünülmektedir. Şahin'in uterus transplantasyonu ile ilgili yaptığı benzer bir araştırmada da toplumun bu konuda bilgisinin yetersiz olduğu toplumun ve etik değerlerin kadınların bu kararında etkili olduğu belirlenmiştir (Şahin, 2022). Dolayısıyla bu konuda kadınlara, ailelere ve topluma bilgilendirme ve farkındalık eğitimleri yapılması önerilmektedir.

Ebelik öğrencilerinin uterus nakli için alıcı veya donör olmayı isteme durumları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu donör olma ihtimaline daha sıcak bakarken alıcı olmayı isteyen öğrenciler daha azdır. Alıcı olmak yerine çocuk esirgeme kurumundan evlat edinmeyi daha mantıklı olarak değerlendirmektedirler. Donör olurken ise belli bir yaşa geldikten sonra çocuk istemediklerine karar verdikleri zaman bağışçı olabileceklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların ifadeleri değerlendirildiğinde başka kadınlar için alıcı veya donör olmayı mantıklı bulan kişilerin, kendileri için ise alıcı veya donör olmayı istemedikleri gözlemlenmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu durum, her ne kadar toplumun onlara karşı yapacakları baskıyı önemsemeyeceklerini belirtse de hissettikleri toplum baskısı veya dini/manevi değerlerle ilişkili olabilir (Bornstein ve ark., 2020). Ayrıca fiziksel açıdan da yoğun bir cerrahi ve medikal süreç olduğu için de bu transplantasyon yöntemini tercih etmeyebilirler.

Alıcı ve bebek psikolojisi değerlendirildiğinde bu durumun psikolojiyi etkilemeyeceği düşünüldüğü gibi annenin lohusalık döneminde hassas olmasıyla ilişkili olarak soru işaretleri yaşayabileceği, bebeği sahiplenme konusunda problemler olabileceği, bebek açısından ise ileride durum iyi ve doğru yöntemle açıklanmaz ise sorun oluşturabileceği ifade edilmiştir. Ancak katılımcıların çoğunluğu bu durumun genel olarak anne-bebek bağlanmasını etkilemeyeceğini savunmaktadır. Nispeten yeni bir yöntem olduğu için literatürde alıcı ve çocuk hakkında psikolojik sonuçlar yetersizdir.

SONUÇ

Uterus transplantasyonu 21. yüzyılda uterin faktör infertilitesi için umut vadeden bir tedavi yöntemi olmuştur. Üreme sağlığı hizmetlerini yürütecek olan ebe adaylarının uterus transplantasyonunun etik ikilemler ve hukuki sorunlar oluşturabileceğini ancak uygun yasalarla korunursa herhangi bir problem oluşturmayacağını savunmuşlardır. Dini görüşlerine göre değerlendirmeleri istendiğinde ise çoğunluğun bu yöntemi bir yardım olarak gördüğü için dini olarak da uygun olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Sonuç olarak yeni bir uygulama olan uterus transplantasyonu hakkında toplumda farkındalık oluşturmak adına eğitimler verilmesi önerilmektedir. Ülkemizde organ nakliyle ilgili kanun olmasına rağmen spesifik olarak rahim nakli ile ilgili özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Bu konudaki etik ve yasal düzenlemelerin özellikle yaşayan veya ölmüş donörler, alıcılar ve nakil sonrası doğan çocuklar için risklere dikkat edilerek düzenlenmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Akar, ME, Özkan, O., Aydınuraz, B., Dirican, K., Cincik, M., Mendilcioğlu, İ., ... & Özkan, O. (2013). Uterus transplantasyonu sonrası klinik gebelik. Doğurganlık ve kısırlık, 100(5), 1358-1363.

Aydın, Z. ve Öztekin, DS (2019). Sağlık bilimleri fakültelerinin organ nakli ve bağışı ile ilgili gelişmeleri göze çarpmaktadır. Hemşirelikte Akademik Araştırma Dergisi (JAREN), 28, 2019.

Balcı, E. ve Şahingöz, M. (2014). Hemşirelerin organ bağışına bakışları. Cumhuriyet Tıp Dergisi, 36(4), 503-511.

Bektaş, M. ve YILDIRIM, G. (2021). Hemşirelerin organ bağışı tutumlarının hoşgörüsüyle ilişkilerinin değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 11(2), 284-299.

Bornstein, M., Gipson, JD, Failing, G., Banda, V. ve Norris, A. (2020). Malavi'de kısırlığa bağlı damgalanmanın bireysel ve toplum düzeyinde etkisi. Sosyal Bilimler ve Tıp, 251, 112910.

Brännström, M. (2015). Rahim nakli. Organ naklinde güncel görüş, 20(6), 621-628.

Brännström, M., Johannesson, L., Bokström, H., Kvarnström, N., Mölne, J., Dahm-Kähler, P., ... & Nilsson, L. (2015). Rahim nakli sonrası canlı doğum. Lancet, 385(9968), 607-616.

Brännström, M., Johannesson, L., Dahm-Kähler, P., Enskog, A., Mölne, J., Kvarnström, N., ... & Olausson, M. (2014). İlk klinik rahim nakli denemesi: altı aylık bir rapor. Doğurganlık ve kısırlık, 101(5), 1228-1236.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Del Priore, G., Saso, S., Meslin, EM, Tzakis, A., Brännström, M., Clarke, A., ... ve Smith, JR (2013). Rahim nakli – gerçek bir olasılık mı? Indianapolis mutabakatı. *İnsanda Üreme*, 28(2), 288-291.

Ejzenberg, D., Andraus, W., Mendes, LRBC, Ducatti, L., Song, A., Tanigawa, R., ... & Baracat, EC (2018). Rahim kısırlığı olan bir alıcıda ölen bir donörden rahim nakli sonrası canlı doğum. *Lancet*, 392(10165), 2697-2704.

Flyckt, R., Kotlyar, A., Arian, S., Eghtesad, B., Falcone, T. ve Tzakis, A. (2017). Ölen donörden rahim nakli. *Doğurganlık ve kısırlık*, 107(3), e13.

Hammond-Browning, N. (2019). Rahim nakli için Birleşik Krallık kriterleri: bir inceleme. *BJOG: Uluslararası Kadın Hastalıkları ve Jinekoloji Dergisi*, 126(11), 1320-1326.

Johannesson, L., Testa, G., Flyckt, R., Farrell, R., Quintini, C., Wall, A., ... ve Porrett, PM (2020). Uterus transplantasyonunda standart isimlendirme ve raporlamaya yönelik kılavuzlar: Amerika Birleşik Devletleri Rahim Nakli Konsorsiyumu'ndan bir görüş. *Amerikan Transplantasyon Dergisi*, 20(12), 3319-3325.

Jones, BP, Saso, S., Bracewell-Milnes, T., Thum, MY, Nicopoullou, J., Diaz-Garcia, C., ... ve Smith, JR (2019). İnsan rahim nakli: ilk 45 vakanın sonuçlarının gözden geçirilmesi. *BJOG: Uluslararası Kadın Hastalıkları ve Jinekoloji Dergisi*, 126(11), 1310-1319.

Kanmaz, T., Koçak, B., Acarlı, K. ve Kalayoğlu, M. (2009). Organ Naklinin Dünyada ve Türkiye'de Gelişimi. *Türkiye Klinikleri J Gen Surg-Özel Konular*, 2(1).

KILIÇARSLAN, M. ve Hüseyin, ER İ. S. (2019). ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN VE DOKU BAĞIŞI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 838-851.

KIRCA, N. ve ÖNGEN, M. (2021). UTERUS TRANSPLANTASYONUNDA CANLI VE ÖLÜ DONÖR SEÇİMİ. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 18(2), 840-846.

Kisu, I., Mihara, M., Banno, K., Umene, K., Araki, J., Hara, H., ... & Aoki, D. (2013). Rahim naklinde donörler için riskler. *Üreme bilimleri*, 20(12), 1406-1415.

Lefkowitz, A., Edwards, M. ve Balayla, J. (2012). Rahim naklinin etik fizibilitesi için Montreal kriterleri. *Transplant International*, 25(4), 439-447.

METİN, S. (2023). YENİ DOĞUM DÜZENİ: ETİK VE HUKUKİ YÖNLERİYLE Rahim Nakli. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 304-314.

Milliez, J. (2009). Rahim nakli FIGO İnsan Üreme ve Kadın Sağlığının Etik Yönleri Komitesi. *Uluslararası Jinekoloji ve Obstetrik Dergisi: Uluslararası Jinekoloji ve Obstetrik Federasyonu'nun resmi organı*, 106(3), 270-270.

ORDİN, YS, BİLİK, Ö., SÖYLEMEZ, BA, KANKAYA, EA, ÇELİK, B., & DUĞRUL, E. (2018). Organ bağışına yönelik öğrenci tutumları: Resmîlik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 28-36.

Özkan, O., Doğan, NU, Özkan, O., Mendilcioğlu, İ., Doğan, S., Aydınuraz, B. ve Şimşek, M. (2016). Rahim nakli: Hayvan modellerinden ilk kalp atan hamilelikten, insanın ilk canlı doğumuna kadar. *Kadın Sağlığı*, 12(4), 442-449.

Özer, N., Sarıtaş, S., Karaman, Ö.Z. (2010). Hemşirelik hizmetlerinin organ nakli ve bağışı konusundaki bilgi ve analizin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13:2-5.

Öztürk, R. ve Sevil, Ü. (2013). Rahim nakli ve etik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 535-546.

Paçacı, İ. (2018). İslâm hukukunda kadının iç üreme organlarının naklinin hükmü.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı Dini İşler Yüksek Kurulu, Organ Bağışı □. (2014). (Erişim Tarihi: 26.08.2023)

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Richards, EG, Farrell, RM, Ricci, S., Perni, U., Quintini, C., Tzakis, A. ve Falcone, T. (2021). Rahim nakli: 2021'deki son teknoloji. *Yardımlı Üreme ve Genetik Dergisi*, 38(9), 2251-2259.

Richards, EG, Farrell, RM, Ricci, S., Perni, U., Quintini, C., Tzakis, A. ve Falcone, T. (2021). Rahim nakli: 2021'deki son teknoloji. *Yardımlı üreme ve genetik dergisi*, 38(9), 2251–2259. <https://doi.org/10.1007/s10815-021-02245-7>

Saravelos, SH, Cocksedge, KA ve Li, TC (2008). Üreme yetersizliği olan kadınlarda konjenital uterus anomalilerinin prevalansı ve tanısı: eleştirel bir değerlendirme. *İnsan üremesi güncellemesi*, 14(5), 415-429.

ŞAHİN, H. (2022). Kadınlarda Rahim Naklinin Biyoetik ve İnanç Açısından Algısal Değerlendirilmesi (Doktora tezi).

Testa, G., Koon, EC, Johannesson, L., McKenna, GJ, Anthony, T., Klintmalm, GB, ... & Olausson, M. (2017). Canlı donörden rahim nakli: Tek bir merkezin gözlemleri ve ilk aksaklıklardan teknik başarıya kadar öğrenilen dersler. *Amerikan Transplantasyon Dergisi*, 17(11), 2901-2910.

TEKNOLOJİ TASARIM VE ÜRETİM SÜRECİNDE ETİK MESELELER: İNSAN-BİLGİSAYAR ETKİLEŞİMİ (İBE) VE CİNSİYET FAKTÖRÜ

Dr. Selma AYDIN BAYRAM

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0002-6702-6999

ÖZET

İyi bir yaşam hedefinde olası mağduriyetleri önleme veya en aza indirmede denetleyici ve denge sağlayıcı bir unsur olarak insanlığın sahip olduğu en güçlü iki araçtan biri 'etik'tir. Teknolojik gelişmelerin toplumsal yaşam ve daha genelde insanlık tarihi üzerinde belirleyici ve yön verici etkileri olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu sebeptendir ki, etik, teknolojik gelişmelere ilişkin süreçlerde göz ardı edilmemesi gereken kritik bir öneme sahiptir. Öte yandan, İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İBE) temelinde geliştirilen teknolojilerde bunu kritik hale getiren birçok husus olmakla beraber en temelde şu iki unsurdan bahsedebiliriz: 1) Önceki yüzyıllardaki teknolojik gelişmelere kıyasla ilerlemenin hızının ve etki alanının genişliği ve 2) Gittikçe insansızlaşan bir gelişim süreci talebi ve çabası içerisinde olunması. Şöyle ki, teknoloji tasarım ve üretim süreçlerinde -istençli veya istençsiz olarak- cinsiyet, din, dil, ırk gibi farklılıkların göz ardı edilmesi, gerek gelişim hızındaki artış ve etki alanının genişliği gerekse insansızlaşma faktöründen ötürü, kaçırılmış hususların fark edilmesini ve ahlaki bağlamda problemlenmesini güçleştirecektir. Dolayısıyla, en temelde, ayrımcılığa yol açabilecek her türlü farklılık dikkate alınıp teknoloji gelişim sürecine entegre edilmelidir. Bu noktada kritik olan, bu farklılıkların ve cinsiyet eşitliği unsurunun sadece teknolojiye erişim ve teknoloji kullanım süreçlerinde değil, teknoloji tasarım ve üretim süreçlerinde de dikkate alınması gerektiğidir.

Teknoloji tasarım ve üretiminde cinsiyete dayalı farklılıkların dikkate alınmamasının yol açtığı/açabileceği ahlaki açmazlar şöyle örneklendirilebilir. Teknoloji tasarım ve üretimine yönelik işlerdeki iş gücünün halihazırda 'beyaz erkek' egemenliğinde olması ve bu sektörlerdeki işlere erişimdeki cinsiyet eşitsizliği; bu işlerde istihdam edilenler arasında cinsiyete bağlı olarak ücret dağılımındaki eşitsizlikler; cinsiyete dayalı fiziksel, duygusal, vb. farklılıkların bir sonucu olarak nihai ürüne yönelik ihtiyaçların farklılaşabileceği dikkate alınmadan yürütülen tasarım ve üretim süreçleri ve bunun bir sonucu olarak bu teknolojik ürünlerin -örtük bir biçimde- kadınların kullanımını dışlaması; kimi ürünlerin cinsiyetsiz olarak pazarlanmalarına rağmen -istençli veya istençsiz olarak- sadece erkeklerin kullanabileceği bir biçimde tasarlanması ki yine kadınların kullanımını dışlamasının yanında kadınların bu türden teknolojileri kullanım yetkinliğine dair önyargılı bir yanılgıya yol açması. Birkaçına yukarıda değinildiği üzere, bu çalışma ile insan-bilgisayar etkileşimi temelinde geliştirilen teknolojilerin tasarım ve üretim süreçlerinde cinsiyet eşitliğinin ve cinsiyete dayalı farklılıkların göz ardı edilmesinin yol açtığı veya açabileceği ahlaki açmazların ortaya konulacaktır. Beraberinde, bu türden problemlerin üstesinden gelinmesinde nasıl bir yol izlenebileceğine dair öngörüler tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İBE), Cinsiyet, Teknoloji Tasarımı, Etik.

**ETHICAL ISSUES IN TECHNOLOGY DESIGN AND PRODUCTION PROCESS:
HUMAN-COMPUTER INTERACTION (HCI) AND GENDER FACTOR**

ABSTRACT

In the goal of a good life, one of the two most powerful tools that humanity has as a controlling and balancing factor in preventing or minimizing suffering is 'ethics'. Technological developments have had and continue to have determining and guiding effects on social life and more generally on human history. For this reason, ethics has a critical importance that should not be ignored in processes related to technological developments. On the other hand, although many aspects make situation critical in technologies developed based on Human-Computer Interaction (HCI), two factors can be mentioned as the most fundamental ones: 1) the speed of progress and the extent of its impact compared to technological developments in previous centuries, and 2) Increasing demand and effort for dehumanized development processes. That is to say, -intentionally or unintentionally- ignoring differences such as gender, race, language, religion, etc. in technology design and production processes makes it difficult to recognize and morally problematize the missed points due to the increase in the speed of development and the extend of its impact area, as well as the dehumanization factor. Therefore, at the most basic level, differences that may lead to discrimination should be paid attention and integrated into technological development processes. What is critical at this point is that these differences and gender equality factor should be considered not only in the processes of access to and use of technology but also in the technology design and production processes.

The moral dilemmas caused/could be caused by not taking to gender-based differences into consideration in technology design and production can be exemplified as follows: The domination of the labor force in technology design and production related jobs by "white men" and the gender inequality caused in access to jobs in these sectors; inequalities in wage distribution among employees based on their gender just in case of access to these jobs is provided; design and production processes carried out without considering the needs related to final product may differ as a result of gender-based physical, emotional, etc. differences, and as a result of that, these technological products -implicitly- exclude the use of women; despite being marketed as gender-neutral some products are designed -intentionally or unintentionally- in such a way that they can be used only by men, which, and in addition to excluding the use of women, leads to a prejudiced about women's competence in using such technologies. As a few of them have been given above, the study contextualizes and reveals the ethical dilemmas caused or may be caused by ignoring gender equality and gender-based differences in the design and production processes of technologies developed on the basis of human-computer interaction. Further, some predictions on how to overcome such problems are discussed.

Keywords: Technology, Human-Computer Interaction (HCI), Gender, Technology Design, Ethics.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

LİSANSÜSTÜ EĞİTİMDE ZORUNLU ETİK DERSİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK ETİK BİLİNCİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Günce DEMİR

Kırıkkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0001-7747-6769

Sabri Cihan MAVİ

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-3184-6290

ÖZET

Etik, ilk etapta açıklaması ve anlatması güç bir kavramdır. Bunun en temel sebebi ise etiğin, göreceli doğasıdır. Etik, grubun ya da toplumun kabul ettiği çerçevede anlam kazanır ve bu sebeple konum, mekan ve zamana göre farklılaşır. Sosyal yapının her üyesi o sosyal yapının etik kodlarını içselleştirir. Etik, bu içselleştirme ile dönüştüren ve denetleyen bir mekanizma işlevi görür.

Akademide etik ise, akademik alanın her bir üyesini denetleyen, biçimlendiren bütünü anlatır ve "akademik etik" genç akademisyenin alana girişi ile hayatına dahil olur. Bu öğretiy ona "Akademik Yazım Teknikleri", "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği" gibi zorunlu dersler ile anlatılır ve uygulaması beklenir.

Bu araştırma, Yüksek Lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin, zorunlu olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği" dersinin alana yönelik kazanımları ve katkıları açısından irdelenmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda Kırıkkale Üniversitesi bünyesinde yüksek lisans yapan 3 farklı bölümde dersi almış olan öğrencilerle görüşmeler yapılması ve bu görüşmelerin sonunda öğrencilerin akademik etik bilgilerinin ders sürecinde nasıl şekillendiğinin resmedilmesi planlanmaktadır. Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme kâğıdı eşliğinde derinlemesine mülakatlar yapılacaktır. Böylece öğrencilerin dersi aldıktan sonra akademik etik konusunda farkındalıklarının artıp, artmadığı ve bu bilgileri alanlarına yönelik olarak nasıl kullandıkları belirlenmeye çalışılacaktır. Bu sayede üniversitelerde zorunlu verilen bu dersin lisans üstü düzeyde öğrencilerin araştırma bilgi ve becerileri üzerindeki etkisi ortaya konularak dersin işleniş noktasında geliştirici bilgilerin akademiye kazandırılması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Akademik etik, sosyal yapı, lisansüstü eğitim

EXAMINING THE EFFECT OF COMPULSORY ETHICS COURSE IN POSTGRADUATE EDUCATION ON STUDENTS' ACADEMIC ETHICS CONSCIOUSNESS

ABSTRACT

Ethics is a such concept that is very difficult to explore and explain at first glance. The main reason of this is lying at ethics' relative nature. Ethics gains meaning within the framework that is accepted by the group or society around it and therefore it differs according to location, space and time. Each member of the social structure internalizes the ethical codes of that social structure. Ethics serves as a mechanism that transforms and controls through this internalization.

Meanwhile, ethics in academia describes the whole that supervises and shapes each member of the academic field, and "academic ethics" becomes a part of any young academician's life as soon as he steps into academic life.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

This supervision is internalized to him through mandatory courses such as "Academic Writing Techniques", "Scientific Research and Publication Ethics" and he is expected to apply it during his academic life.

This research aims to examine the "Scientific Research and Publication Ethics" course, which is a mandatory course of students at graduate level, in terms of it's achievements and contributions to the academical field. For this purpose, it is planned to make interviews with the students who have taken the course at 3 different departments of Kırıkkale University and as a result of these interviews, it is planned to show how the academic ethics of the students are being shaped by the effect of the related course. Within the scope of the research, in-depth interviews will be conducted with a semi-structured interview method is going to be applied. Thus, it is planned to determine after the course whether the students' awareness of academic ethics increases or not and how they can utilize this knowledge for their fields. In this way, it is aimed to reveal the effect of this mandatory course over the graduate students about their research knowledge and skills and also to explain the gained information to the academy by such practices.

Keywords: Academic ethics, social structure, postgraduate education

GİRİŞ

Üniversite, toplumsal anlamda bireyleri sadece eğitmekle yükümlü yapılar değildir. Eğitim faaliyetinin yanı sıra sağlık, ahlak, politika, ekonomi, adalet gibi toplumun mihenk taşı olan pek çok konuda bireylere doğru olanı göstermede önemli bir kurumdur. İyi olanı bilmek ve doğru davranma konu olduğunda karşımıza etik kavramı çıkmaktadır. Etik Kuçuradi'ye (2003) göre, özellikle 2000'li yıllarda popülerlik kazanmasına rağmen kökenleri oldukça eskiye dayanan bir kavramdır. Ancak etik kavramı ahlak kavramı ile olan yakın ilişkilerinin de etkisi ile tanımlanmasında bazı karışıklıklar barındırmaktadır.

Etik kavramı pek çok tanımlama ile ifade edilmekle birlikte Kant'a (2003, s. 83) göre etik ve ahlak kavramı iççice geçmiş kavramlardır. Bunun temel sebebi eylemin doğruluğunun içsel bir durum ortaya koymasıdır. Birey gerçekten ahlaklı ise ve etik değerler taşıyorsa bu davranışlarına içsel olarak yansımaktadır. Cezadan kaçınmak için değil erdemli olabilmek için doğru davranışın peşinde koşulmaktadır. Bir diğer deyişle insanların uyması gereken ahlaki ilkelerin düşünsel süreçlerini ancak etik kavramı üzerinden değerlendirmek mümkündür. Bu sebeple yalnızca bilim çevresini değil, toplumun genelinde güven ve saygınlık barındıran üniversite kurumu genç akademisyenlerin ve bilim insanlarının yetişmesinde etik değerler ile çevrelenmiş bir yapı taşıması önemlidir.

Bilimsel araştırmaların güvenilirliği, hem araştırma yöntemlerinin bilinmesi hem de yazarın/araştırmacının etik değerlere ve sorumluluklara sahip olması ile doğrudan ilişkilidir (Kurtulmuş & Ardıç, 2013, s. 883). Bu da genel bir başlık ile bilim etiği ve araştırma etiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu kavramlar en genel anlamı ile genel etik ilkeleri etrafında şekillenen ve araştırmacının; tasarlamadan, yürütülmesine ve sonuçlanıp yayınlanmasına giden bütün basamaklarda uyulması gereken kuralları (Ersoy, 2015, s. 4), bununla birlikte bilimin sunduğu ve beklediği standartları ve etik ilkelerin bütünü anlatır (Balci, 2015). Bir diğer taraftan araştırma etiği kavramının bilim etiği başlığı altında bilimsel yayın etiği alt başlığı ile birlikte ele alındığı çalışmalarda mevcuttur (Çetinkaya ve diğerleri, 2017).

Ülkemiz üniversitelerinde lisans düzeyinde "Bilimsel Araştırma Yöntemleri" ve benzer isimlendirmeler ile anılan dersler bir süredir veriliyor olsa bile kısa bir ders içerik taraması ile görülmektedir ki lisans düzeyinde verilen derslerin içerikleri genellikle araştırma yöntemleri ile sınırlı kalmakta, zorunlu bir ders olarak genç akademisyen adaylarına sunulmamaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

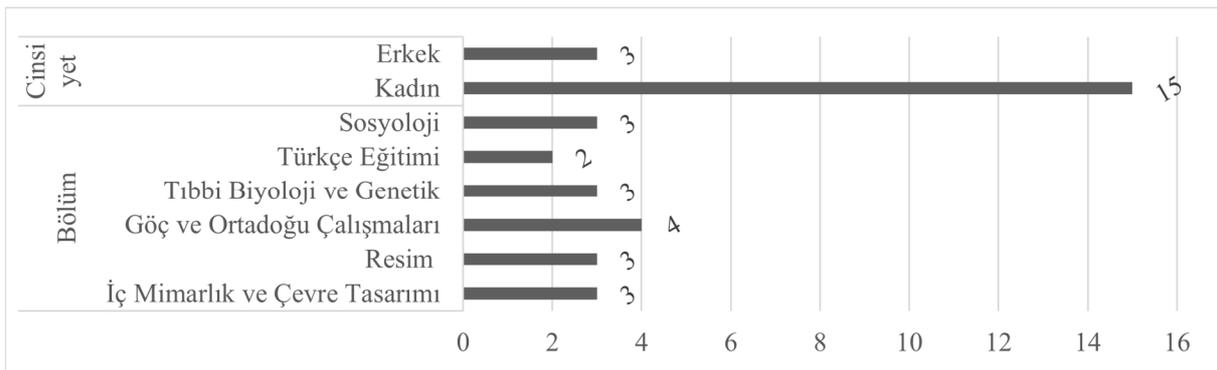
MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Öyle ki lisansüstü eğitimde ilgili başlıklardaki derslerin zorunlu bir ders haline gelişi, 20 Nisan 2016 tarihinde 29690 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren YÖK Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 34 üncü maddesinin 5 inci fıkrasında belirtilen "Bilimsel Araştırma Teknikleri ile Araştırma ve Yayın Etiği konularını içeren en az bir dersin lisansüstü eğitim sırasında verilmesi zorunludur." hükmü uyarınca çoğu üniversite tarafından 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz dönemi itibari ile gerçekleştirilmiştir (Resmi Gazete, 2016). Bu da bize açıkça dersin hem geç kalmış bir ders olarak hem de yeni bir ders olarak araştırılması gereken bir alan olduğu fikrini yeşertmiştir.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Araştırmanın amacı, farklı sosyal, kültürel ve demografik özelliklere sahip insanların "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği" dersi ile ilgili deneyimlerini ve görüşlerini derinlemesine görüşme yolu sistematik bir şekilde ortaya koymaktır. Böylece zorunlu olarak verilen bu dersin öğrencilerin eğitim hayatında oluşturduğu etki belirlenmeye çalışılacaktır. Çalışmada, keşif odaklı ve açık uçlu olması sebebi ile derinlemesine görüşme tekniği uygulanacaktır. Burada temel amacımız görüşmecinin duygularını, bakış açısını ve perspektifini derinlemesine keşfetmektir. Derinlemesine görüşmeler sırasında gündelik bir konuşmaya kayılmaması açısından, zaman zaman daha ayrıntılı sorular ile zenginleştirilmeye çalışılacaktır. Bu teknik araştırılan konuya odaklanan, bu konu etrafında bireylerin görüş, düşünce ve değerlendirmelerini bir araya getirerek veri oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu teknik ile doğrudan gözlemlenemeyen, davranışlara yansımaya, ancak belli bir zamanda ortaya çıkabilen anlamlara, düşünce ve oluşlar belirlenerek bireylerin kendi dünyalarını nasıl oluşturduklarını, anlamlandırdıklarını ve dış dünyayı nasıl algıladıklarını, kendilerini çevreleyen sosyal çevreyi nasıl değerlendirdiklerini ortaya koyulabilmektedir. Derinlemesine görüşme tekniğinde kaynağın kalitesi, elde edilen verilerin kalitesinde belirleyici rol oynayacağından görüşülecek kişilerin belirlenmesinde titizlik gösterilmesi çok önemlidir.

Araştırma kapsamında Kırıkkale Üniversitesinde 6 farklı bölüm yüksek lisans eğitimi yapan/yapmakta olan yaş aralığı 23-58 arasında değişen 15 kadın ve 3 erkek olmak üzere toplam 18 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve bölümlerinin dağılımı aşağıda yer alan grafik 1 de yer almaktadır.

Grafik 1: Cinsiyet & Bölümler Dağılımı

"Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin İçeriği Hakkında Bilgi Verebilir Misiniz?" sorusuna 18 katılımcıdan 15 katılımcı ders içeriği hakkında yüzeysel yada görece eksik bilgiler vermiştir. 1 tanesi ders içeriği hakkında bilgi veremeyeceğini belirtirken yalnızca 2 katılımcı ders içeriği hakkında derinlemesine bilgiler içeren yanıtlar vermiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Buradan ders içeriğinin öğrenciler tarafından yeteri kadar derinlemesine anlaşılacağı sonucuna varmak mümkündür. Katılımcıların bazılarının yanıtlarında bakıldığında da bu açıkça kendini göstermektedir.

“Detaylı bilgi veremem. Öğrendiğimi düşünmüyorum. Mesela 1 yıl oldu nerdeyse dersi alalı ve hiçbir şey hatırlamıyorum. Sadece literatür taramayı nasıl yaparım gibi başlıklar aklımda kalmış. ORCID'in ne olduğunu bile kendim öğrendim sonradan.” (İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, Kadın, 26)

“Bir araştırmanın en temeli olan sorunu bulmak ve soruna çözüm üretme, bu aşamada yararlanılacak kaynakları bulma, anlayabilme ve yararlanıldığında uygulanacak adımları anlatan derstir.” (Tıbbi Biyoloji ve Genetik, Kadın 25)

Yazım kurallarının, makale yazımının ve intihal gibi akademik bilgilerin işlendiği bir derstir. (Sosyoloji, Kadın, 24)

Yanıtlardan da görüldüğü üzere ders içeriği hakkında oldukça dar kapsamlı bilgiler paylaşılmıştır. Ancak öte yandan 2 katılımcı oldukça detaylı bilgiler vermişlerdir ve yanıtlarından bölümler aşağıdaki gibidir.

“Bilimsel araştırma ve yayın etiği dersi; akademik seviyede bir çalışmanın planlanmasında, yürütülmesinde ve yayınlanmasında uyulması gereken bazı kuralları içermektedir. Bu kurallar uyulması gereken evrensel etik ilkelerinden ... oluşmaktadır. Bilimsel bir çalışma ortaya çıkarmak için, çalışma süresince uyulması gereken kurallar nelerdir, nasıl olmalıdır gibi soruların yanıtları, bizlere bilimsel araştırma ve yayın etiği dersinin içeriğini kısaca özetler niteliktedir... Çünkü bu dersin içeriğinde; etik, bilim, bilgi, yayın etiği gibi kavramların tanımı, araştırmada kullanılacak yöntemler, atıf yapmalar, intihal, ihlal durumları, ... anlatılmaktadır.” (Göç ve Ortadoğu Çalışmaları, Kadın, 25)

“Yüksek lisans eğitimini tamamlayacak olan bir kişinin bu süreçte ve sonrasında yapacağı bilimsel araştırmaların tamamı için araştırma yöntemlerini derinlemesine öğrenmesi ve yayınlayacağı tez/makale gibi bilimsel araştırma ve yayınlarda etik kuralları kavraması, ihlal etmemesi, intihal, ihlal gibi süreçlerin farkında olması için verilen bir derstir.” (Tıbbi Biyoloji ve Genetik, Kadın 25)

Bir diğer sorumuz olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin Size Akademik Anlamda Nasıl Bir Katkısı Oldu?” sorusuna katılımcı yanıtlarından yalnızca 5 tanesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği dersinin akademik anlamda katkılarına uzun vadeli faydalarından bahsetmiştir. Diğer 13 katılımcı ya akademik bir katkı vermediğinden ya teknik bilgilerden ya da yalnızca yakın zamanda yazacakları tezleri gibi kısa vadeli süreçlerden bahsetmişlerdir.

“Bu ders, tezimi yazmamda önemli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılardan en önemlisi literatürdeki bilgilerden faydalanırken benzerlik oranını düşürmem gerektiğidir.” K16 – Göç ve Ortadoğu Çalışmaları

“Yazacağım makale, tez vs. çalışmalarda dikkat etmem gereken her şeyin farkındalığını kazandırdı.” (Türkçe Eğitimi, Kadın, 23)

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ayrıca İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümünden bir katılımcının söyledikleri verilen yanıtları özetler niteliktedir.

“Olmadı demek olmaz ama olmadı genellikle kendim araştırıp Google bakıp bir şeyler öğreniyorum.” K1 – İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Örnek yanıtlardan da görüldüğü üzere dersi almış ve başarı ile tamamlamış öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, bu dersin onlara akademik anlamda katkısını ya yeterli bulmamakta yada kısa vadeli faydalar etrafına öbekleşmektedir. Bu da dersin amacını dar bir zeminde sıkıştırmaktadır.

Dersin temel problemlerini anlamaya çalıştığımız ve içeriğin nasıl olması gerektiğine yönelik yönelttiğimiz iki farklı soru içinde en önemli başlık “pratik” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 2 : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin Sizin İçin Temel Problemleri Nelerdir? Cevap Dağılımı

“Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin Sizin İçin Temel Problemleri Nelerdir?” sorusuna verilen bazı yanıtlara aşağıdaki gibidir.

“Teorik bilgiler sunum hazırlama gibi şeyler dışında pratik uygulanabilir şeyler yapmalıyız. Makale yazmıyoruz hep copy + paste ilerliyoruz. Olmuş deniyor.” (İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, Kadın, 26)

“Teorik olarak bilgi sahibi oluyoruz ancak bu derse uygulama da eklenmeli. Yöntemler ve süreç için uygulama örnekleri yapılabilir.” (Türkçe Eğitimi, Kadın, 23)

“Dersin temel problemi ise çalışmanın etik kurallara uygun olup olmadığı ya da , intihal içerip içermediğine bakılmamasıdır.” (Göç ve Ortadoğu Çalışmaları, Kadın, 29)

“Bu dersin problemi dersi veren öğretim elemanlarının bu dersin içeriğine (en azından benim aldığım enstitüde) yeterince hâkim olmamasıdır. Sadece bu konu üzerine uzmanlaşmış kişiler dersi vermelidir.” (Tıbbi Biyoloji ve Genetik, Kadın 25)

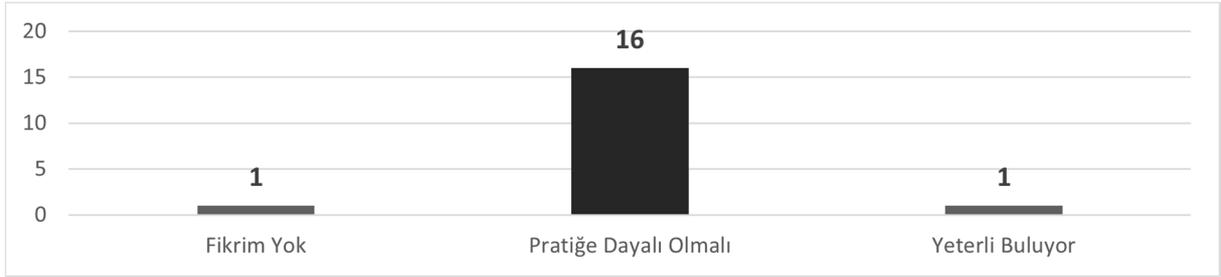
Öte yandan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin İçeriği Size Göre Nasıl Olmalı?” sorusuna verilen yanıtlar önceki soru ile bir bütün olarak ele alınmalı ve dersin probleminin çözümüne ilişkin öneriler, dersi almış ve başarı ile tamamlamış öğrenciler tarafından nasıl ele alınıyor bir arada incelenmelidir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Grafik 3 : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin İçeriği Size Göre Nasıl Olmalı? Cevap Dağılımı

Yukarıda dağılımını sunduğumuz “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin İçeriği Size Göre Nasıl Olmalı?” sorusunun birbirine benzer ve neredeyse ortak fikirde verilmiş yanıtları açıkça problemin kaynağının giderilmesi konusunda yol gösterici olmaktadır. Her ne kadar kendini tekrar eder görünse de bazı katılımcıların yanıtları şu şekildedir.

“Mevcut akademik yapıda çözümsel ve yol gösterici olmaktadır. Akademik başarılar elde eden tezler ve makalelerin incelenmesi ve örnek olarak daha çok sunulması ders içeriğini olumlu yönde ilerletecektir.” (Resim Bölümü, Erkek, 27)

“Bilimsel araştırma ve yayın etiği dersinde bence mutlaka dönem içerisinde öğrencilere bir makale çalışması hazırlama sorumluluğu verilmelidir. Çünkü sağlıklı öğrenmenin, dinlemek ve okutmaktan ziyade yapılarak gerçekleştiğini düşünüyorum.” (Göç ve Ortadoğu Çalışmaları, Kadın, 29)

Öğrenciler, daha fazla teorik bilginin yanı sıra. Bilgilerinin kalıcılığının artacağı inancı ile de pratik üzerinde durmaktadırlar. Bu bazen inceleme düzeyinde bir istek olarak kalırken bazen ise ciddi dönem ödevleri isteklerinde bulunmuşlardır.

“Ders içeriği, bilimsel araştırma ve yayın etiğinin karmaşıklığı ve dağılımları güncel ve pratik şekilde değerlendirilmelidir.” (Sosyoloji, Kadın, 38)

“Bence daha uygulanır bir şekilde olmalı. Sadece anlatılarak geçilen bir ders değil de tüm hatlarıyla aktarılan bir ders olmalı” (Tıbbi Biyoloji ve Genetik, Kadın, 25)

“Sadece ek olarak şunları söyleyebilirim: Yayımlanmış olan çalışmalar derste öğrenilen bilgilere göre inceleyip eleştirmek kalıcı bir öğrenme sağlayabilir.”(Türkçe Eğitimi, Kadın, 23)

“Bu dersin iki ana başlığı vardır, “bilimsel araştırma” ve “yayın etiği”. Bilimsel araştırma başlığında bilim felsefesi ve bilimsel araştırma metotları irdelenmeli, öğrencilerden bu konularda ödev istenmelidir.” (Sosyoloji, Erkek, 58)

Yukarıda Grafik 2 ve Grafik 3’de kategorik dağılımlarını gördüğümüz “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin Sizin İçin Temel Problemleri Nelerdir?” ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Dersinin İçeriği Size Göre Nasıl Olmalı?” soruları ortak bir desende birleşmiş olup katılımcıların ortak problemlerinin “Pratik Eksikliği” olduğu sonucuna varılmıştır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

SONUÇ

Etik eğitimi özellikle lisansüstü eğitim alan öğrenciler için oldukça önemlidir. hangi fakülte ya da bölüm öğrencisi olduğu fark etmeksizin etik bilincin oluşması ve genç bilim insanlarının yaptıkları çalışmaları etik değerler çevresinde kurgulaması elzemdir. Bu noktada 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibari ile Türkiye genelinde yer alan tüm üniversitelerde zorunlu ders olarak lisansüstü müfredatına alınan “bilimsel araştırma ve yayın etiği” dersi öğrencilerin çalışmalarını etik değerler üzerine inşa etmelerinde önemli bir adım olarak düşünülmektedir. ancak bu dersin nasıl işleneceği ve hangi konuları içereceği üniversiteler bünyesinde farklılık göstermektedir. Kırıkkale Üniversitesinde eğitim veren altı bölümden toplam 18 katılımcıya “bilimsel araştırma ve yayın etiği” dersi kapsamında kazanımları ve dersin işlenişinde yaşadıkları problemler hakkında tecrübelerini aktarmaları istenmiştir. Demografik soruları hariç toplam beş soru içeren açık uçlu soru kâğıdı eşliğinde yapılan görüşmeler dersin teorik bilgi ve etik bilinci konusunda destekleyici olmasına rağmen pratik konusunda yetersiz kaldığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca dersin nasıl işlenmesi sizce daha fayda sağlardı sorusuna verilen cevaplarda pratik kazanma ve etik ihlallerin içeriğini anlama konusunda ders içeriğinin zenginleştirilmesi gerektiği ortaya çıkarmıştır. Her üniversite ve bölümde zorunlu ders olarak okutulan bu dersin öğrenciler açısından daha faydalı geçmesi gelecek nesillerin bilim insanlarını yetiştiren programların etkinliğini de arttıracaktır.

KAYNAKÇA

Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (10 b.). Ankara: Pegem Akademi.

Çetinkaya, E., Kirman Çetinkaya, E., Yıldırım, M., & Kabapınar, F. (2017). Eğitim Araştırmacılarının Bilim Etiğine İlişkin Görüşleri. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 84-101.

Ersoy, N. (2015). Araştırma Etiği. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 2-8.

Kant, I. (2003). *Ethica*. (O. Özügül, Çev.) İstanbul: Pencere Yayınları.

Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve "Etikler". *Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi*(423), 7-9.

Kurtulmuş, M., & Ardıç, T. (2013). Lisansüstü Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Sürecine İlişkin Gözlemledikleri Etik Dışı Davranışlar. *Journal of Turkish Studies*, 8(12).

Resmi Gazete. (2016, Nisan 20). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160420-16.htm> adresinden alındı

JOHN DEWEY'İN ETİK GÖRÜŞÜNÜN EĞİTİM ANLAYIŞINA ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Bülent Uğur KOCA

Hacı Bayram Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

ORCID: 0000-0003-0264-5956

ÖZET

John Dewey, 20. yüzyılın önde gelen Amerikalı filozoflarından biri olarak kabul edilmektedir. Dewey, etik düşüncüyü soyut prensiplerden ziyade deneyimlerden türetilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Dewey'in etik görüşü, eğitim alanına önemli bir filozofik yaklaşım getirmiştir. Dewey'in eğitime diğerlerinden daha fazla vurgu yapması, onun eğitim düşüncesini ön plana çıkarmıştır. Ona göre, eğitim sadece bilgi aktarımından ibaret değildir; aynı zamanda öğrencilerin kendi deneyimlerini yaşayarak öğrenmelerini teşvik etmelidir. Dewey'in etik anlayışı, günümüzde de sıkça tartışılan öğrenci merkezli eğitim modelini destekler. Bu model, öğrencilerin ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir öğrenme deneyimi sunarak, onları daha bağımsız ve sorumluluk sahibi bireyler haline getirmeyi amaçlar. Ayrıca, Dewey etik değerlerin eğitimde ve toplumda önemli bir rol oynadığına inanır ve öğrencilere bu değerleri içselleştirmeleri için fırsatlar sunar. Bu çalışma, Dewey'in etik görüşlerini ve bu görüşlere dayalı eğitim anlayışını incelemektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış, veri setleri ve metin analizi yöntemiyle Dewey'in etik anlayışının eğitim açısından nasıl ele alındığı incelenmiştir. Dewey'in etik temelli eğitim yaklaşımının, öğrencilerin aktif katılımını ve deneyimlerini vurgulayarak toplumsal düzene olumlu katkılar sağlamayı amaçladığı görülmüştür. Ona göre, etik değerlerin pratiğe dökülmesi, eğitimde temel bir amaç olarak kabul edilmelidir ve bu amaç, eğitim sistemlerinde uygulanmalıdır. Araştırma sonuçları, Dewey'in ahlak öğretiminde yaparak yaşayarak öğrenmeye vurgu yapmasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, ahlaki sorunlara verilen cevaplarda eksiklikler olduğu ve bu konuda eleştirilere açık alanlar bulunduğu da belirtilmiştir. Dewey'in etik görüşleri, eğitim alanında önemli bir çerçeve sunsa da bu çerçevenin ahlaki konulardaki pratik uygulamalara nasıl yansıtılacağı konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Eğitim, Ahlak Eğitimi, John Dewey

THE EFFECTS OF JOHN DEWEY'S ETHICAL VIEW ON THE CONCEPT OF EDUCATION

ABSTRACT

John Dewey is considered one of the leading American philosophers of the 20th century. Dewey emphasized that ethical thought should be derived from experiences rather than abstract principles. In this context, Dewey's ethical view has brought an important philosophical approach to the field of education. Among the classical pragmatists, Dewey's emphasis on education more than others brought his idea of education to the fore. According to him, education is not just about transferring information; At the same time, it should encourage students to learn through their own experiences. Dewey's ethical understanding supports the student-centered education model, which is still frequently discussed today. This model aims to make students more independent and responsible individuals by providing them with a learning experience that suits their interests and needs. Additionally, Dewey believes that ethical values play an important role in education and society, and he provides opportunities for students to internalize these values. This study examines Dewey's ethical views and his understanding of education based on these views.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Qualitative research methods were used in the study, and how Dewey's understanding of ethics was handled in terms of education was examined through data sets and text analysis. It has been observed that Dewey's ethics-based education approach aims to make positive contributions to the social order by emphasizing the active participation and experiences of students. According to him, putting ethical values into practice should be considered a fundamental purpose in education and this purpose should be implemented in education systems. The research results reveal that it is important for Dewey to emphasize learning by doing in moral teaching. However, it has also been stated that there are deficiencies in the answers to moral problems and that there are areas open to criticism on this issue. Although Dewey's ethical views provide an important framework in the field of education, it has been emphasized that more studies are needed on how to reflect this framework into practical applications on moral issues.

Keywords: Ethics, Education, Moral Education, John Dewey

GİRİŞ

Geleneksel felsefi bakış açıları, doğrunun evrensel bir gerçeklik olduğunu iddia eder ve bu gerçekliğin insan deneyimlerinden bağımsız bir varlık olduğunu savunurken, pragmatist yaklaşımlar doğrunun deneysel bir olgu olduğunu öne sürerek bu olgunun insan deneyimlerine dayandığını vurgularlar. Eğitimle özellikle ilgilenen John Dewey, ahlak eğitimi konusunda bir dizi önemli çalışmaya imza atmış bir düşünürdür. Dewey'in "Eğitimde Ahlak İlkeleri" adlı eseri, ahlak eğitiminin temel ilkelerini ve teorisini açıklamada önemli bir role sahiptir. Araştırmanın temel sorusu, Dewey'in temellendirdiği ahlak anlayışının ne olduğu ve bu anlayışın ahlak eğitimi ve öğretimi konusunda ne gibi yansımaları olduğu üzerine şekillenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- ✓ Dewey'in ahlak anlayışı hangi kaygılardan doğmuştur?
- ✓ Dewey'in ahlak anlayışındaki temel vurgular nelerdir.
- ✓ Akıl, irade ve ihtiyacın teorideki yeri nedir?
- ✓ Dewey'e göre ahlak eğitiminin temel amacı nedir?
- ✓ Dewey'in ahlak eğitimi anlayışı hangi yönleri ile eleştirilmiştir?
- ✓ Teori tutarlılık, rasyonellik açısından değerlendirildiğinde hangi unsurlar göze çarpar?

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir ve belirli bir problemi çözme amacıyla detaylı bir inceleme içermiştir. Araştırma, sistemin işleyişi ve işleyiş biçimini anlama hedefiyle, durum araştırması desenini kullanarak tasarlanmıştır. Özellikle Dewey'in ahlak teorisine odaklanmış ve yorumlayıcı bir yaklaşım benimseyerek ele almıştır. Dewey'in ahlak anlayışı eleştirel bir perspektifle incelenmiş ve rasyonel tutarlılık ilkeleri çerçevesinde derinlemesine analiz edilmiştir.

Çalışma, özellikle algılama biçimine odaklanmış ve veri toplama süreçlerinde metin analizi ve doküman analizi yöntemlerine dayanmıştır. Doküman analizi aşamaları, dokümanların toplanması, orijinalliğinin doğrulanması, içeriklerin anlaşılması, verilerin analizi ve sonuçların çıkarılması aşamalarını içermiştir. John Dewey'in ahlak anlayışına dair temel bilgilere odaklanılmış ve bu araştırma, birincil kaynaklardan elde edilen verilere dayanarak ahlak ve eğitim anlayışlarına derinlemesine bir bakış sunmuştur. Ayrıca, kullanılan dokümanların araştırmanın amacı ve problemi ile uyumlu olup olmadığı ve içeriklerinin çalışmanın kavramsal çerçevesi ile uyumlu olup olmadığı titizlikle değerlendirilmiştir.

1. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

John Dewey (1859-1952), Amerikalı filozof, psikolog ve eğitimcidir. Eğitim felsefesi çalışmaları ve denejciliğiyle tanınmış ve eğitim sistemlerine önemli katkılarda bulunmuştur.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İnsanı doğruyu belirlemede tek yetkili kabul eden Dewey'in ön kabullerinden biri insanın, dünyayı olduğu gibi bilip kavramasının imkânsız olduğudur. İnsan, bio- psikolojik sosyal bir organizmadır. İnsanlık, az kapsamlı olandan daha kapsamlı olana doğru bir değerler hiyerarşisi oluşmuştur.

Dewey ve pragmatist eğitim, temel olarak toplumsal ve siyasal liberalizmi benimserler ve ideal bir şekilde demokratik bir toplumu ve siyasal sistemi desteklerler.¹ Dewey'e göre halk yönetimi anlamındaki demokrasi hem etik olarak hem de metodolojik olarak bir gerekliliktir.² Dewey için ahlaki ilkeler, aşkın bir kaynağa dayandırılmamalıdır; onun yaklaşımında ahlak, insan davranışlarına sağladığı faydaya dayalıdır. Dewey, ahlaki önermelerin insan davranışlarına katkı sağlayan sonuçlara dayalı olarak değerlendirilmesini savunur. Bu değerlendirme süreci, deneysel doğrulama yoluyla gerçekleştirilir ve insanların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine katkı sağlayan şeyleri "doğru" olarak kabul eder. Dewey, mevcut ve arzu edilen durumlar arasında sert bir ayrımın sürdürülmesini reddeder. Ona göre ahlak, önceden belirlenmiş veya kesin bir biçimi olmayan bir olgu olarak kabul edilmelidir. Ahlak, yaşamın sürekli bir değişim ve gelişme süreci içinde kendini gerçekleştiren bir fenomendir. Dewey, ahlaki değerlerin deneysel olarak anlaşılabilir ve sınanabilir olduğunu öne sürer. Ona göre ahlak, "iyi/kötü" veya "doğru/yanlış" gibi kavramlarla ifade edilen davranışlarla ilgilenen bir bilimdir. İnsanlar, çevreleriyle etkileşim kurarken sorunlarla karşılaşır ve bu sorunları aşmak için düşünsel yeteneklerini kullanırlar. Araştırma yetenekleri, doğru etkileşimleri keşfetmek ve ahlaki deneyimi anlamak için kullanılır. Dolayısıyla, ahlaki bir teori etik kararlar almayı, düşünme süreçlerini düzenlemeyi ve değerlendirmeyi içermelidir. Dewey, bilimsel araştırmanın temelde ahlaki bir eylem olduğuna inanır çünkü bilimsel araştırma, ahlaki yargıları araştırmanın sonucu olarak kabul eder.³ "Eğer bilim, ahlak tekniğini geliştirme gücünden yoksunsa, o zaman, kültürdeki çatlak o kadar derinleşir ki, yalnız demokrasi değil bütün uygarlık değerleri hep birlikte yok olup gider."⁴ Onun ahlaki temellendirmeleri, insanın temel ihtiyaçları, insan deneyimleri ve insanların kavramsal doğruluk anlayışları gibi üç temel ilkeye dayanmaktadır. Dewey, ahlaki sistemini bir entite olarak ele alır ve ahlakın, bireyin özgür iradesi aracılığıyla iyiyi seçme yeteneğini temsil ettiğini ifade eder. Ayrıca, ahlaki toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir bileşeni olarak görür.⁵ Dewey, ahlakın deneyimlerimizde doğrudan bulunabileceğini düşünür.⁶ Bu bağlamda günlük deneyimlerimizi gündeme alan Dewey'in ahlakı, "iyi yaşama sanatı" olarak değerlendirilmiştir.⁷

Dewey'e göre, ahlaki prensipler soyut ve mutlak bir temele dayanmazlar. Bu, ahlaki değerlerin sürekli olarak farklı bilinç düzeylerinde anlaşılması gerektiğini gösterir. Dewey, ahlaki deneyimlerin içinde alışkanlıkların veya tekrarların önemli ve işlevsel bir rol oynadığına inanır. Bu nedenle, eylemlerimizin ve tercihlerimizin davranışlarımızda alışkanlık haline geldikten sonra daha iyi bir şekilde kontrol edilebileceğini vurgular. Dewey, tercihlerimiz için mutlak bir ölçütün varlığının veya bulunabilirliğinin olmadığını iddia eder.⁸

1 Gutek, *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, 97-98.

2 Gutek, *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, 109.

3 Celal Türer, "Pragmatizm 'in Doğruluk Evi'", *Bilimname*, 17 (2009), 175.

4 John Dewey, *Özgürlük ve Kültür*, çev. Vedat Günyol (İstanbul: Remzi Kitapevi, 1987), 128.

5 Celal Türer, "John Dewey", *Doğudan Batıya Düşüncenin Serüveni*, ed. Bayram Ali Çetinkaya (İnsan Yayınları, 2015), 4/138.

6 John Dewey, *Logic: The Theory of Inquiry* (New York, 1938), 9.

7 G. Fernando Pappas, *John Dewey's Ethics, Democracy as Experience* (Indiana Press, 2008), 11.

8 Celal Türer, "Pragmatist Ahlak Nedir", *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi* 5 (2016), 18.

1.1. Ahlaki Eylemin Temelleri

Dewey, ahlaki eylemlerin temelinde kaçınılmaz bir belirsizlik ve çatışmanın olduğuna inanmıştır. Dewey'in etik anlayışında, adalet veya doğruluk gibi yüksek düzeyde evrensel prensipleri veya temel bir amacı belirleme eğilimi yoktur. Onun odak noktası, bireysel olarak değer yargılarını geliştirme sürecini kolaylaştırmaktır. Dewey'e göre, etik araştırma, sonuçları dikkate alarak değer yargılarını gözden geçirmek için dönüşümsel düşüncenin kullanılması anlamına gelir. Bu bağlamda, Dewey, değer yargıları etiğini geliştirmek amacıyla gelişim ve toplum psikolojisi temelinde bir yaklaşım benimser. Ayrıca, Dewey, ahlaki olarak kabul edilen davranışların kökenlerini ve bu davranışların nasıl geliştiğini ele alarak bir sonuca varma amacı taşır ve pragmatist düşünce sistemini vurgular.

Dewey, ahlaki eylemlerin temelinde farklılıklar bulunduğunu iddia eder ve bu nedenle ahlaki eylemlerin belirsizlikle kuşatıldığını savunur. Dewey'e göre, bu belirsizlik iyi, hak ve erdem olmak üzere en az üç bağımsız değişkenden kaynaklanmaktadır. Her biri farklı kökenlere sahip olan ve farklı çalışma tarzlarına sahip olan bu değişkenler, çelişen amaçlara hizmet eder ve karar oluştururken farklı güçleri harekete geçirir. Dewey'e göre, kişi bu değişkenlerin farklılığından ve bu farklı amaçların ve iyi sonuçların nasıl araştırılması gerektiğinden haberdar olmadığı için ahlaki durum içsel bir çatışma taşır. Birey, farklı ve ortak bir paydada bulunmayan güçleri dengelemek ve yönetmek zorunda kalır. Dewey, iki ahlaki teori türünü tanımlar: amaçlar ahlakı ve yasalar ahlakı. Amaçlar ahlakı, tek bir amaca odaklanır ve evrensel iyiliği hedefler. Dewey, evrensel iyiliğin farklı insanlar tarafından mutluluk, haz veya varoluş olarak yorumlandığına dikkat çeker. Yasalar ahlakı, temelde "hak" kavramına dayanır ve bu kavram, yasal emirle uyumlu olmalıdır. Hak, iyiyi elde etme şekli veya amaçlarını gerçekleştirme aracı olarak kabul edilir. Doğal iyiler (iyi), arzunun tatminine ve amaçların gerçekleşmesine yönelikken, ahlaki iyiler (hak), meşru ve bağlayıcı yasal emirlere uygun olmalıdır.⁹

Dewey'in yaklaşımı, "iyi" kavramını bireysel bir düzlemde ele alırken, "hak" kavramını daha çok toplumsal boyutta değerlendirir. Ona göre, bireysel olarak kabul edilen bir şey her zaman "hak" kavramı içinde yer almaz. Dewey, "hak" kavramının toplumsal meşruiyeti kabul edilmiş bir kavram olması gerektiğini savunur. Bu bakış açısıyla, iyi ve hak kavramlarının bağımsız temellere dayandığını ve birinin diğerinden türetilmediğini ifade eder. İyi kavramı bireyin arzularından kaynaklanırken, hak kavramı daha çok yasal ve toplumsal düzenlemelere dayanır. Dewey'e göre, iyi ve hak arasında bir denge sağlayacak sabit bir ilke yoktur. Bu nedenle ahlaki kararlar ve davranışlar, iyi ve hak arasında pratik bir denge noktası bulunmasını gerektirir. Dewey, bu dengeyi her iki kavramın eşit ölçüde meşru temellere sahip olmasına dayandırır, ancak bu dengeyi hangi yöne kaydırılacağını belirleyecek kesin bir ilkenin olmadığını vurgular. Dolayısıyla, Dewey, ahlaki kararların ve davranışların bu iki kavram arasında bir denge oluşturarak bulunması gerektiğini savunur.¹⁰ Görünüşe göre Dewey, hak kavramını toplumsal iyilikle ilişkilendirirken, iyi kavramını daha çok bireysel iyilikle bağdaştırmıştır. Ancak Dewey, bu iki kavram arasında bir kesin tercih yapmamış ve ahlakın bu iki kavram arasında bir tavrı temsil ettiğine inanmıştır. Bireysel iyilik ile toplumsal iyilik arasındaki değişkenlik, pragmatist ahlak düşüncesini esnek hale getirmiştir.

Dewey, diğer birçok düşünür gibi, insan eylemlerinin önemli bir bileşeni olarak dürtüleri, istekleri ve arzuları vurgular. Ancak Dewey'e göre, bu duygusal unsurlar öngörüsüz bir şekilde çatıştığında, bireyin değerleri objektif bir şekilde karşılaştıramayacağını ve bu değerler hakkında nesnel bir yargı oluşturamayacağını savunur. Dewey, bu ölçülemeyen dürtülerin ancak sonuçları göz önüne alındığında ölçülebilir hale geleceğini öne sürer.

⁹ John Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri* (Ankara: Fol Yayıncılık, 2020), 44-45.

¹⁰ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 45-46.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu sonuçların zaman içinde deneyim yoluyla incelenebileceğini ve bu süreç sonucunda daha kesin yargıların oluşturulabileceğini ileri sürer. Dewey'e göre, dürtülerin ılımlı ve yönlendirilebilir hale gelmesini sağlayan şey akıldır. Ona göre akıl, temel olarak sıradan öngörü ve karşılaştırma yeteneğinden başka bir şey değildir. Akıl, istenilen amaçla ilgili fikrin belirlenmesine yardımcı olan önsezinin kullanıldığı bir süreç olarak işlev görür ve bu sayede davranış sonucunda gerçekleştirilmek istenen hedef daha net bir şekilde tanımlanır.¹¹ Bu bağlamda, Dewey, zihinsel süreçlerin dürtülerin dengelenmesi ve düzenlenmesinde kritik bir rol oynadığına inanır. Akıl, iç dürtülerin çevresel etkilere uyum sağlamasına yardımcı olur ve aşırılıkları sınırlar. Dewey'e göre, bireysel iyi olarak tanımlanan davranış, içsel ve dışsal etkenlerin etkisiyle ortaya çıkar. Ancak bu davranışı gerçekleştirmeden önce, akıl devreye girer ve içsel dürtülerin etkisi altındaki eylemi, mevcut duruma uygun bir şekilde düzenler ve dengelemeye çalışır. Bireysel iyiyi temsil eden davranış, bu süreç sonucunda ortaya çıkar. Dewey'in bu açıklamaları, Freud'un çağdaşı olan ve id ile süper ego arasında karar verme işlevini üstlenen ego kavramına benzerlik gösterir, ancak Dewey'de bu işlev aklın bir parçası olarak görülür ve bilimsel bir kanıt sunmadan açıklanır.

Dewey, ahlaki davranışların evrimsel bir süreç içinde geliştiğini savunur. Ona göre, insanlar tarih öncesi dönemde sadece sağlık, servet, cesaret gibi temel dürtülerle hareket ediyorlardı ve ahlaki duygular henüz gelişmemişti. Bu görüş, biyolojik evrim teorisinin sosyal alanlardaki bir uygulaması olarak düşünülebilir, ancak herhangi bir tarihsel veya antropolojik veriye dayanmamaktadır. Dewey'e göre, insanlık tarihi boyunca, daha dar ve basit değerlerden daha geniş ve karmaşık değerlere doğru bir evrimsel süreç yaşandı. Bu süreçte, insanlar öncelikle bireysel amaçlara odaklandılar, ancak zamanla daha kapsamlı ve evrensel bir iyilik anlayışı geliştirdiler. Bu şekilde ahlaki düşünce ve değerler hiyerarşisi oluştu. Dewey, Yunan düşünürlerinin bu evrimsel sürece büyük katkı sağladığını öne sürer. Yunan hukuk düşüncesinde, akıl ve evrensel uyumla uyumlu bir ahlak anlayışı benimsenmiştir. Ancak Dewey, sadece akılı merkeze alarak tek boyutlu bir ahlak anlayışının yetersiz olduğunu savunur. Ona göre, Romalılar, Yunan geleneğinden gelen bu ahlaki anlayışı geliştirmiş ve hukuku, ahlaki değerleri somutlaştıran bir araç olarak kullanmışlardır. Bu nedenle Dewey, ahlaki davranışı sadece aklın yönlendirmesinin yetersiz olduğunu ve daha fazla öğretici ve toplumsal boyutların gerekliliğini vurgular.¹² Dewey'in, tarihsel arka planını açıkladığı ve pratik davranışa nasıl dönüştüğünü ispatlamaya çalıştığı kavram hiç şüphesiz "hak" kavramıdır. Toplumsal iyinin bir nevi ahlaki yaptırım aygıtı olarak kabul edilen hukuk, bireysel iyiden farklı olarak toplumda iyilik adına oluşturulmuş ve belirli ödevler ortaya koyan yaptırım gücüne sahip bir yapıdır. Bu durumda hem kökeni hem de işlevleri açısından farklı kaynaklardan beslenen ve davranışa dönüştürülebilen iki ayrı iyi kavramı ortaya çıkmaktadır. Bu iyilerin benzer davranışları emretmeleri durumunda birey için herhangi bir sıkıntı doğmayacaktır. Fakat bu iki iyi farklı davranışlar gerektiriyorsa bu durumda bireyin seçim yapması zorunlu olur.¹³

Dewey, ahlaki düşünce açısından, bireylerin karşılaştığı bu çatışmanın yanı sıra bir üçüncü boyutu, yani erdem kavramını değerlendirmiştir. Erdem, kökenleri ve gelişim süreçleriyle birlikte ayrıntılı bir şekilde ele alınır. Dewey'e göre, insanlar genellikle başkalarını övmekte, suçlamakta, onaylamakta, karşı çıkmakta, teşvik etmekte, kınamakta, ödüllendirmekte veya cezalandırmaktadır. Beklentilere dayalı olarak, övgü ve suçlama vazgeçilmez bir insan özelliğidir. Toplum tarafından genellikle onaylanan davranışlar özgün erdemleri oluştururken, kınanan davranışlar kusurları teşkil eder.

¹¹ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 46.

¹² Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 47.

¹³ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 47-48.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu nedenle toplum içinde bazı davranışlar sempati ile karşılanırken bazıları antipati ile karşılanır. Bu durum, övgüye layık görülen davranışların iyi olarak kabul edilmesine ve suçlananların ise kötü olarak görülmesine yol açar. Ahlaki davranışın toplumsal tepkilerle yönetildiği bu yaklaşım hem kökenleri hem de işlevi açısından diğer iki boyuttan farklılık gösterir.¹⁴ Bu bağlamda Dewey, ahlaki iyi, hak ve erdem kavramlarıyla ilişkilendirilen üç değişkenin ayrı ayrı temellere sahip olduğunu vurgulamaktadır. İyi kavramı, kişinin arzularını ve amaçlarını zihinsel bir süreçle değerlendirme sonucu ortaya çıkar. Hak, toplumsal bir yetkilendirme ve destekleme tarafından tanımlanan bir kavramdır. Erdemler ise geniş toplumsal takdirle ilgilidir. Dewey, Yunan ahlak kuramının, genel amaçlar gibi mutluluğa ulaşmak için arzuları ve amaçları düşünerek oluşturulan bir yapıdan türediğini öne sürmektedir. Öte yandan Latin ahlak kuramı, toplumsal otoritenin uygulamalarından etkilenen bir hak temelli anlayışı benimsemektedir. İngiliz ahlak kuramlarının temelinde ise sempati ilkesi ve geniş toplumsal takdirle ilgili bir erdem anlayışı bulunmaktadır. Bu perspektifler, Dewey'in ahlaki düşünce üzerine yaptığı değerlendirmelerin temelini oluşturur.¹⁵ Dewey'in ahlaki düşüncelerinin ele alınması ve sınırlarının çizilmesi, genellikle Avrupa merkezli seküler düşünce tarihine odaklandığı eleştirilerine tabi tutulmuştur. Bu eleştiriler, Dewey'in, tarihsel olarak Avrupa düşünce tarihini esas aldığı ve diğer coğrafyaların ahlaki anlayışlarını göz ardı ettiği şeklindeki yorumları içermektedir. Ayrıca, Dewey'in skolastik düşünce gibi uzun süre Avrupa düşünce dünyasını etkisi altına alan ahlaki temellendirmelere fazla ilgi göstermediği ve sadece seküler perspektifleri ele aldığı görüşü de dile getirilmiştir. Dewey'in bu sınırlamaları, onun ahlaki araştırmalarının belirli bir bakış açısı ve coğrafi kısıtlamalarla sınırlı kalmasına yol açmıştır.

Dewey, iyi, hak ve erdem kavramlarını bağımsız değişkenler olarak tanımladıktan sonra, bu kavramların ahlaki bağlamlarda birbirleriyle ilişkili olduğunu ve birey tarafından uyumlu hale getirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Eğer bir ilke diğerlerine üstün olarak kabul edilirse, ahlaki karmaşıklık ve belirsizliklerin ortadan kalkacağını belirtmiştir. Bu farklı ayırım çizgileri arasında zaman zaman çakışmalar yaşanabilir. Bir şeyin kişisel arzulara uygun olması toplumsal taleplere ters düşebilir. Buna ek olarak, bireyin kötü olarak değerlendirdiği bir şey toplumsal düzeyde coşkuyla karşılanabilir. Bu tür çatışmalar her biri gerçek ve yoğun olan, birbirleriyle çatışan unsurları içerir ve bu çatışmaların belirlenmesi ve uzlaştırılması gerekir. Aksi takdirde, yasaklanmış bir şey resmi ve hukuki olarak, toplum veya bireysel düzeyde teşvik edilen bir şey olarak kalır ve çifte standartlara yol açar.¹⁶

Dewey'e göre, bir ahlak teorisi, ahlaki durumdaki tüm faktörleri tek bir eşit ilkeye indirgeme girişimini reddetmelidir çünkü bu, karmaşık pratik gerçeklerle soyut teorik yaklaşımlar arasındaki uçurumu göz ardı eder. İnsanlar, bu farklı güçler ve faktörler arasında en iyi dengeyi kurma sorumluluğuna sahiptirler. Dewey, ahlak alanında karşılaşılan sorunların tek bir kurumsal çözümünün olduğu yanlış düşüncesini eleştirir ve bu fikri terk etmenin önemini vurgular. Ayrıca, insanların katı kurallardan ve standartlardan uzaklaşmaları gerektiğini ve somut durumları daha fazla dikkate almaları gerektiğini savunur.¹⁷

Dewey, ahlaki yargı sürecini bireysel arzular, toplumsal istekler ve hukuki ahlak yaptırımları arasındaki bir çatışma olarak ele alır. Bu üç etkenin etkileşimi, bireyin ahlaki davranışlarının belirsizliğinin temel nedeni olarak kabul edilir. Birey, günlük ahlaki uygulamalarda bu faktörleri göz önünde bulundurarak kendisine en uygun ahlaki çözümü bulmalıdır. Sonuç olarak, ahlaki sorumluluk, değerlendirme ve gelişme tamamen bireye yüklenir.

¹⁴ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 50-51.

¹⁵ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 52-53.

¹⁶ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 51-52.

¹⁷ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 52-53.

Birey, ahlaki davranışlarının sorumluluğunu üstlenmeli ve deneyimlerine dayalı olarak ahlaki yapısını geliştirmelidir. Bu nedenle ahlaki davranış, zaman, mekân, toplumsal çevre ve kişisel deneyimlere bağlı olarak farklılık gösterecektir. Her birey farklı deneyimlere ve değerlendirmelere sahip olduğundan, ahlaki davranışların görünümü sürekli değişecektir. Bu bağlamda ahlaki davranışların nispeten göreceli olduğu sonucuna varılabilir.

1.2. Ahlak Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

Dewey'in düşüncesinde eğitim, diğer disiplinlerden farklı olarak kamu hizmeti olarak kabul edilir ve aynı zamanda uzmanlık gerektiren bir alan olarak öne çıkar. Okulların temel hedefi, öğrencilerin sağlam, tutarlı ve dengeli bir kişiliğe sahip olmalarını teşvik etmek, ancak aynı zamanda toplumsal düzeni şekillendirme potansiyeline sahiptirler.¹⁸ Ancak, iki farklı etik ilkedir; biri okul içi yaşamı, diğeri ise okul dışı yaşamı hedefler. Dewey ise okulun ahlaki sorumluluğunun yalnızca toplumla sınırlı olduğunu düşünür ve okulun temel amacının topluma katkı sağlamak olduğuna inanır. Bu nedenle, okulun toplumsal ilişkilerden bağımsız olarak ele alınmasının anlamsız olduğunu savunurlar. Dewey'e göre, toplumsal yaşama hazırlık yapmanın en iyi yolu, çocukları toplumsal yaşama aktif bir şekilde dahil etmektir. Okulun aynı davranış standartlarını teşvik etmesi ve uygulaması gerekmekte ve temel amacı, toplumsal düzene ve ilerlemeye katkıda bulunan ilkeleri öğrencilere sunmak ve bu ilkeleri pratiğe dökmek olmalıdır.¹⁹ Bu bağlamda, eğitim ve toplum arasındaki ilişki, özellikle ahlaki eğitim açısından, önemli bir konudur. Eğitim, bireylerin toplumla etkileşimde bulunduğu bir alandır ve ahlaki değerlerin gelişimi üzerinde etkili olabilir. Dewey'in bakış açısına göre, okulların temel görevi, öğrencileri toplumsal yaşama hazırlamaktır.²⁰ Ancak bu yaklaşım, eleştirmenler tarafından ahlaki gelişim ve bireysel özgürlüğün önemini küçümsemekle suçlanmıştır. Dewey'de eğitim, toplumsal uyumu vurguladığı için eleştirel düşüncüyü ve farklı perspektifleri göz ardı edebilir. Bu nedenle, Dewey'in ahlak eğitimi, eleştirel düşünce ve alternatif ahlaki perspektiflerin nasıl teşvik edileceği sorusunu gündeme getirir. Sonuç olarak, pratik farklılıklara rağmen, Dewey'in pragmatist ahlak eğitiminin, esas olarak toplumsal uyumla ilgili olduğu ve bu açıdan temel amacının daha geleneksel ahlaki perspektiflerden farklı olmadığı görülmektedir.²¹ Başka bir perspektifle, geleneksel anlayış, öğrenciyi, toplumsal ahlaki değerleri öğrenmeye çalışan bir öğretmenin elinde bir obje olarak kabul eder. Bu yaklaşım, öğrencinin ezberlemesi, taklit etmesi, sıkı kurallara uyması ve disipline edilmesi gerektiğini savunur. Dewey ise, bireysel yönelimleri ve deneyimleri dikkate alarak, öğrencilere aynı ahlaki değerleri yaşantı ve tecrübelerle benimsetmeye çalışır. Dewey için hedef, ahlaki değerleri kazandırmanın yanı sıra öğrencilerin bu değerleri içselleştirmesidir. Bu bağlamda, Dewey'in eğitim anlayışı, ahlaki yasalara dayandırma eğilimindedir. Yani toplumun belirlediği yasalara uygun davranışları öğretmeye odaklanır. Bu, dini ahlak, erdem ahlaki, evrensel veya bireysel ahlak gibi diğer perspektifleri eleştiren geleneksel eğitimcilerin eleştirilerine yol açabilir.

Buna ek olarak, kültür aktarımı bağlamında, Dewey'in, geleneksel eğitimciler kadar katı olmadığını belirtmek önemlidir. Dewey, okulların kültürel mirası aktarırken üç temel işlevi yerine getirmesi gerektiğini ileri sürer: sadeleştirme, daraltma ve dengeleme. Bu nedenle eğitim programları, kültürel mirasın unsurlarını seçici bir süzgeçten geçirir.

¹⁸ Mehmet Zeki Aydın, *Okulda Değerler Eğitimi* (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2012), 47.

¹⁹ Nafi Atuf Kansu, *Pedagoji Tarihi* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1952), 267-268.

²⁰ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 13-24.

²¹ Tecelli Karasu, "Eğitim Felsefesi Akımları Açısından Öğretmen Modeliği", *Uluslararası İslam ve Model İnsan Sempozyumu* (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2018), 2/249-255.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kültürel mirasın insanı zenginleştiren yönleri, insanı sınırlayan yönlerinden ayrılır ve bu şekilde yeni nesillere aktarılır.²²

Dewey'in ahlak eğitimine dair yaklaşımı, yaparak yaşayarak öğrenme ilkelerinin etkisini taşır. Dewey'in ahlak eğitiminde vurguladığı nokta, çocuğun güncel ihtiyaçlarına ve toplumsal bağlamına odaklanarak ilgi ve gereksinimlerini karşılama amacını taşır. Ayrıca, Dewey, öğrencinin kişisel gelişim sürecine, üretkenliğine ve yaratıcılığına önem verir.²³ Dewey, ahlak eğitiminin yalnızca bireysel deneyimler ve pratiklerle oluşturulabileceğine inanmıştır. Onun yaklaşımı, dayanışma ve iş birliği gibi unsurları teşvik ederek rekabet yerine empatiyi ve toplumsal bilinci geliştirmeye odaklanır.²⁴ Dewey, öğrenmenin ezberci ve soyut yaklaşımlardan çok inşa edici ve uygulamaya dönük olması gerektiğini savunur. Dewey, öğrenmenin yalnızca gelecekteki sonuçlara değil, mevcut ihtiyaçlar ve içsel motivasyona da odaklanması gerektiğini vurgular. Sadece uzak hedeflere yönelik bir eğitim anlayışının, mevcut ihtiyaçları ve ahlaki değerleri ihmal ettiği ve bu nedenle ahlaki bir sorun oluşturduğunu düşünür.²⁵ Bu nedenle, bir çocuğun etkin yeteneklerini ön plana çıkaran, inşa eden, üreten ve yaratıcı yönlerine odaklanan bir eğitim sistemi gereklidir. Ancak bu şekilde, bencil ve ezberci eğitim anlayışından kaçınılarak topluma hizmet etme odaklı bir eğitime yatırım yapılabilir.

Dewey'e göre, eğitim bilimi, karakter oluşturma bilimidir.²⁶ Eğitim sisteminde öğrencinin öğrenme ile uygulama arasındaki bağın eksikliği, karakter eğitimi ve öğretim arasında da bir kopukluğa neden olur. Bu nedenle, okulda karakter gelişimi, ahlaki değerlerin öğretimi öğrencinin kendi kişisel gelişim sürecine katkı sağlayamadığı için yetersiz kalır.²⁷ Dewey, öğretimde bireysel ilgi, istek ve yeteneklerin geliştirilmesi yerine toplumsal ihtiyaçlara odaklanmıştır. Bu yaklaşım, yeniden kurmacı eğitim felsefesinin temellerini atmıştır.²⁸ Dewey, ilerlemeci eğitim anlayışının önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilse de tamamen uyumlu olduğu söylenemez.²⁹

Dewey'e göre erdemler etiği ve erdem sınıflandırmaları, ahlaki eğitim açısından yetersizdir. Çünkü, ahlaki eylem ve davranışları diğer eylemlerimizden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle ahlak öğretimi, belirli erdemlerin veya belirli duyguların öğretilmesi olarak sınırlı bir yaklaşım benimsememelidir. Erdemler etiğinde ahlaki iyiliğin aşırı iyilik olarak tasvir edilmesi, Dewey'e göre gerçekçi değildir. Idealistler ve realistler ahlaki kavramları eğitim sistemlerinin temeli olarak ele alırken, Dewey ahlaki dürtüleri sosyal etkileşim ve sosyal güçten kaynaklanan şeyler olarak kabul eder. Bu nedenle soyut bir ahlaki gerçekliği toplumun dışında görmeyi reddeder. Dewey, okulun ahlaki bir temele sahip olması gerektiğini ve bu temelde toplumsal zeka, toplumsal güç ve toplumsal çıkarın vurgulanması gerektiğini belirtir. Okul yaşamı, öğrenme yöntemleri ve dersler, ahlaki öğretim için temel unsurlardır. Dewey'e göre, okulun etik bir temel üzerine inşa edilmesi için gerçek bir topluluk yaşamını temsil etmelidir. Aynı şekilde, okulda kullanılan öğretim yöntemleri, çocuğu aktif hale getirmeli ve olumlu bir şekilde yönlendirmelidir.

22 Karasu, "Eğitim Felsefesi Akımları Açısından Öğretmen Modelliği", 2: 249-255. *Gutek, Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, 111-112.

23 Halil Fikret Kanad, *Pedagoji Tarihi* (İstanbul: MEB Yayınları, 1948), 107.

24 Kemal Aytaç, *Çağdaş Eğitim Akımları* (Ankara: A.Ü. DTCF yayınları, 1981), 134.

25 Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 25-27.

26 Merih Tekin Bender, "John Dewey'in Eğitime Bakışı Üzerine Yeni bir Yorum", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/1 (2005), 14.

27 Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 28.

28 Ayfer Kocabaş, "Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri: Dewey, Mustafa Necati ve İsmail Hakkı Tonguç", *Toplum ve Demokrasi* 2/3 (2008), 204.

29 Sabri Büyükdüvenci, "Pragmatizm ve Eğitim", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20/1 (1987), 325.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Okul, ilkesel olarak tüm etik gereksinimleri karşılamak amacıyla, çocuğun karşılaşması gereken talepler konusunda farkındalık yaratacak şekilde tasarlanmalı ve düzenlenmelidir. Dewey, eğitimde etik prensiplerin okul içi sosyal etkileşimler, öğretim tasarımı, müfredat ve içerik içinde aranması gerektiğini vurgular.³⁰ Öğrenme ve öğretim süreçlerinde toplumun ahlaki durum ve gereksinimlerine uygun sosyal ihtiyaçların karşılanması önemlidir. Öğretim tasarımı, öğretim süreçlerinin sistematik bir şekilde geliştirilmesini içerir ve öğretimin kalitesini artırmak amacı taşır.³¹ Müfredat ve içerik, etik prensiplerin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için doğruluk, tutarlılık, güncellik ve uygunluk gibi kriterlerle titizlikle şekillendirilmelidir." Eğitimin amacı bireyin bilişsel, duyuşsal ve bedensel güçlerini dengeli bir biçimde geliştirmektir.³²

Dewey, ahlaki davranışın bireysel kökenlerine vurgu yaparken aynı zamanda toplumsal boyutunu önemser. Onun perspektifine göre, ahlaki davranışlar, doğal içgüdüler ve dürtülerden kaynaklanan bireysel temellere sahiptir, ancak bu davranışların toplumsal boyutu da vardır. Dewey ve onun takipçileri, bireyin içgüdülerinin ve dürtülerinin gelişiminin farklı aşamalarında ne işe yaradığını anlamının önemini vurgularlar. Ahlaki davranışın sadece bireysel boyutta ele alınmaması gerektiğini ifade ederler, aksi takdirde ahlaki davranışın mekanik bir taklit olarak sınırlı kalabileceğini belirtirler. Dewey, çocuğu biyo-psiko-sosyal bir organizma olarak kabul eder ve eğitimin asıl amacını büyümek ve gelişmek olarak tanımlar.³³ Dewey, karakter gelişiminin eğitim sisteminin temel amacı olduğuna dikkat çeker ve çocuğun psikolojik yapısının bu gelişim için önemli olduğunu vurgular. Ancak uygulamada karakter kavramının belirsizliği nedeniyle çeşitli zorluklar yaşandığına inanır. Dewey'e göre, karakterin bireyin davranışlarına nasıl yön verdiği anlaşılabilir, ancak bu karakterin bireyin iç dünyasındaki işleyen güçler sistemiyle ilgili net bir kavrayışa sahip olmadığını kabul eder.³⁴ Dewey, karakter kavramının belirsizliğinden kaynaklanan sorunlara dikkat çektiği gibi, bu belirsiz kavramı ahlak eğitiminin temelini oluşturmanın pragmatist eğitim düşüncesi açısından olumsuz bir yönü olduğunu kabul eder. Dewey, karakterin belirsizliğine rağmen ahlak eğitiminin temel bir hedef olması gerektiğini savunurken hem teorik hem de pratik düzeyde bu belirsizlik nedeniyle zorluklarla karşılaşabilir. Bu nedenle Dewey, ahlak eğitimi konusunda teorik açıdan bireyselliği vurgulasa da, hem teorik hem de uygulama düzeyinde toplumsal uyum ve mevcut otoriteye uyum sağlama konularında sınırlı kalmıştır.

Dewey'e göre etik bilgi, bilgi, muhakeme ve duyarlılığın sentezlenmiş bir ürünüdür. Onun bakış açısına göre, bireysel güçler, başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde kullanılmalıdır. Bilgi edinme sadece bilgiye sahip olmak anlamına gelmez; aynı zamanda muhakeme yeteneği de gerektirir. Muhakeme, seçme ve ayırma yeteneğini içerir ve bir kişinin bir durumu değerlendirebilme kabiliyetini ifade eder. İyi bir muhakeme, uygun ve dengeli değerlere sahip olmayı içerir. Etik bilgi duyarlılıkla birleştğinde sağlanır. Duyarlılık olmadan iyi bir muhakeme olamayacağını savunur.³⁵ Bu nedenle ahlak eğitimi programlarının, öğrencilerin bilişsel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine uygun olması gerekmektedir. Öğrenciler sadece bilgi edinmekle kalmamalı, aynı zamanda muhakeme yeteneklerini geliştirmelidirler.

³⁰ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 35.

³¹ Yavuz Selim Kıyak vd., "Öğretim Tasarımı, Modelleri ve Program Geliştirmeye İlişkisi", *Tıp Eğitimi Dünyası* 19/58 (2020), 7.

³² Aydın, *Okulda Değerler Eğitimi*, 44.

³³ James Scott Johnston, "John Dewey ve Eğitimde Pragmatizm", çev. Ş.Selin Çiftçi, *Eğitim Felsefesi Kılavuzu* (Ankara: Pegem Akademi, 2019), 103.

³⁴ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 36-37.

³⁵ Dewey, *Eğitimde Ahlak İlkeleri*, 38-40.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Duygusal gelişimleri de göz önünde bulundurularak ahlaki duyarlılıklarını artıracak düzenlemeler yapılmalıdır.³⁶ Bu yaklaşımla ahlaki değerler somut davranışlara dönüşecek ve öğrenciler, olayları bir değer ölçütüne göre sınıflandırma ve değerlendirme becerileri kazanacaklardır. Özetle, eğitimin amacı, öğrencilere kendi seçimlerini belirleme, uygulama ve değerlendirmeye tabi tutma becerilerini kazandırmaktır.

SONUÇ

Dewey, ahlak eğitiminde bugünkü toplumsal ihtiyaçlara ve öğrencilerin bireysel inşa süreçlerine odaklanmıştır. Bu yaklaşım, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına önem verirken, üretkenlik ve yaratıcılığı teşvik etmeyi amaçlar. Dewey, gelişim psikolojisi ve toplum psikolojisi temelinde ahlaki değerler etiği geliştirmeye çalışır. Ayrıca, ahlak eğitimini yalnızca geleceğe yönelik olan ve öğrencinin bugünkü ihtiyaçlarını göz ardı eden esaslı eğitim anlayışına karşı çıkar. Dewey'in bilimsel yöntemi benimsemesi ve mutlak doğruları reddetmesi, eleştiri odağını oluşturur.³⁷ Dewey, bilgiyi, doğruyu, hakikati ve gerçeği deneyime dayandırarak ve onları bir tür icat olarak kabul ederek ele almıştır. Ayrıca, gerçeği fayda ve kullanışlılık temelinde değerlendirmiştir. Bu yaklaşım, evrensel gerçeğe ulaşma çabalarını olumsuz yönde etkilemiş ve düşünceyi giderek göreceliliğe doğru sürüklemiştir.

Dewey'in önerisi, ahlaki bireysel ve toplumsal fayda temelinde incelemek ve psikolojik süreçlere indirgemek, ahlaki normatif bir disiplinden ziyade daha çok psikolojik bir sağlık koruma bilgisine dönüştürebilir. Bu yaklaşım, ahlaki değerlerin normatif bir temelden ziyade fiili ve duygusal bir nitelik kazanmasına yol açabilir. Sonuç olarak, ahlak hükmü kaybolabilir ve ahlak, daha çok somut bir değer olarak algılanabilir.³⁸

Dewey'in ahlak ve eğitim anlayışı, toplumun ahlaki değerlerinin siyasi sisteme yansıtılmasını ve yasal düzenlemelerin toplumsal ahlaki şekillendireceğini savunur. Demokratik bir devlet yapısını vurgular ve ahlak eğitiminin etik kurallarını, okul içi sosyal etkileşim, öğretim tasarımı, yöntemler, müfredat ve içerik gibi eğitim alanlarında aranması gerektiğini öne sürer. Ancak, siyasi otoritenin toplumun ahlaki anlayışından farklı olduğu toplumlarda bu eğitim anlayışı zorluklarla karşılaşabilir. Bu tür durumlarda bireyler ve toplumun ahlaki gelişimi eksik kalabilir ve ahlak anlayışı işlevsiz hale gelebilir. Dewey ahlakın etkin bir biçimde uygulanabilmesi için ideal bir demokratik devlet yapısının gerekliliği üzerinde durulur. Dolayısıyla, ahlakın uygulanabilir olduğu ortamın, liberal ideoloji ve ideal demokrasilerle sınırlı olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle, pragmatist ahlakın tüm zamanlarda fayda esasına dayalı bir anlayışa sahip olduğu, ancak belirli siyasi koşullarda yürütülebilir olduğu ve liberal ideolojilerle yakın ilişkili olduğu eleştirileri getirilir.³⁹

Dewey'in ahlak anlayışında, bireylerin ahlaki kararlarını belirlerken bireysel arzular, toplumsal talepler ve hukuki ahlaki yaptırımlar arasındaki çatışmanın merkezi olduğu görülmektedir. Bu üç etkenin çatışması, ahlaki davranışların belirsizliğinin temel nedeni olarak kabul edilir. Bireyin bu etkenleri göz önünde bulundurarak kendi ahlaki formülünü oluşturması ve sorumluluğu kendisine aittir. Dewey, hak kavramını toplumsal iyilik, iyi kavramını ise bireysel haz esasına dayandırırken, bu iki kavram arasında bir tercih yapmamıştır, bu nedenle ahlak anlayışı ikili bir yapıya sahiptir. Aklın, toplumsal iyilik ve bireysel iyilik arasında dengeleyici bir rol oynadığı bir yaklaşım benimsemiştir ve akla sadece dengeleme görevi vermiştir.

³⁶ Mehmet Zeki Aydın, *Öğretim İlke ve Yöntemleri Pedagojik Formasyon İçin* (Ankara: Nobel, 2022), 106.

³⁷ Gerald L. Gutek, *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, çev. Nesrin Kale (Ankara: Ütopya Yayınevi, 2017), 319.

³⁸ Hilmi Ziya Ülken, *Yirminci Asır Filozofları* (İstanbul, 1936).

³⁹ Johnston, "John Dewey ve Eğitimde Pragmatizm", 105.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Dewey'in ahlak anlayışının ele alınması, eleştirilenler tarafından sınırlı bir coğrafi ve tarihsel bağlama indirildiği görüşüne dayanmaktadır. Dewey, ahlaki teorileri sadece Avrupa düşünce tarihi üzerinden değerlendirdi ve diğer coğrafyalardaki farklı kökenlere dayalı ahlak anlayışlarını göz ardı etti. Bu sınırlama, Dewey'in araştırmalarının kapsamını daraltmış ve sonuçlarını sınırlamış olabilir. Bu bağlamda, Dewey'in ahlak anlayışının bilimsel olarak eksik olduğu eleştirisi ortaya çıkmaktadır. Ancak bu eleştirilenler, Dewey'in teorisinin sadece bilimsel yöntemle sınırlı olmadığını, aynı zamanda seküler bir temel üzerinde hareket etmeye çalıştığını vurgular.

Dewey'in ahlak eğitimi uygulamaları, topluma ve toplumsal değerlere uyumun merkezinde bulunmaktadır. Dewey, ahlaki davranışların toplumsal bir evrim süreci içinde geliştiğini öne sürer. Bu süreçte, ilk insanların basit davranış kalıplarından başlayarak ahlaki normlar ve toplumsal iyi ve hak kavramları ortaya çıkmıştır. Ancak bu yaklaşım, topluma uyum sağlama güdüsünün yalnızca insanlara özgü bir özellik olmadığını göz ardı eder. Bu tür uyum güdülere, daha ilkel hayvan topluluklarında da gözlemlenir. Diğer bir deyişle, Dewey'in ahlak anlayışının topluma uyum süreci olarak ele alınması, canlı organizmaların doğal bir davranışı olan uyum güdülerinden fazla bir farklılık sunmamaktadır. Hayvanlar da topluluklarına uymayan diğer üyelerle karşı cezai önlemler uygulayabilirler. Bu nedenle ahlakın sadece insanlara özgü bir olgu olup olmadığı sorusu gündeme gelir, bu da insan merkezli ahlak anlayışlarını eleştiriye açar.

Dewey, eğitim sisteminin temel amacını karakter gelişimi olarak belirtmiş, ancak karakterin ne olduğu konusundaki belirsizliği vurgulamıştır. Pragmatistlerin karakter kavramını belirsiz bulmaları, ahlak eğitimi açısından olumsuz bir durumu yansıtmaktadır. Genel amacın netlikten uzak bir kavrama dayandırılması, öğrenme hedeflerinin belirsizliğine yol açmaktadır. Eğitim programlarında belirsiz bir hedefin nasıl değerlendirileceği sorunu da mevcuttur. Bu bağlamda karakter eğitimi sonucu oluşan karakterin de belirsizlikler içerebileceği ifade edilebilir. Pragmatizmin küresel çapta eğitim alanında etkili olması, düşüncenin özgünlüğünden ziyade belirleyicilerin etkisine dayalı bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

Ahlak eğitimi, Dewey'e göre bireylerin benzersiz yaşantıları nedeniyle kişisel deneyimlerini temel almalı ve her ahlaki konuda bireyin kendi iyi halini belirlemesini gerektirir. Ancak, bu bireysel yaklaşım, programlar için pratik olmayabilir. Dewey, bu nedenle ahlaki programların toplumsal iyiye dayalı olması gerektiğini savunur. Eğitim, öğrencilere toplumsal etkileşimlerini anlama becerisi kazandırmak için düzenlenmelidir. Programlar, belirli amaçlar doğrultusunda oluşturulur, ancak toplumsal iyiye dair gereksinimlerin sürekli değişken olduğu bir dünyada programlar da dinamik olmalıdır. Sonuç olarak, öğrenciler, kişisel faydalarını belirleme özgürlüğüne sahip olacak ve bireysel iyilik ile toplumsal fayda arasında bir denge kuracaklardır.

Dewey'e göre, etik bilgi, bir bireyin ahlaki anlayışını şekillendiren bilgi, muhakeme yetisi ve duyarlılık tarafından oluşturulan bir üründür. Ahlak eğitimi programları, öğrencilerin sadece temel bilgi düzeyine değil, aynı zamanda ahlaki konuları analiz edip değerlendirebilecekleri muhakeme yetisi seviyesine yükseltilmelidir. Bununla birlikte, öğrencilerin duygusal gelişimlerine de özel önem verilmeli ve ahlaki duyarlılıklarını artırmak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu yaklaşımla, ahlaki değerlerin somut davranışlara yansımaları sağlayarak öğrenciler, olayları bir ahlaki ölçüte göre sınıflandırma ve değerlendirme alışkanlığı kazanacaklardır. Diğer bir deyişle, eğitimin amacı, öğrencilere kendi değer seçimlerini yapabilme özgürlüğünü, uygulayabilme yeteneğini geliştirmeleri ve bu seçimleri nihai bir değerlendirmeye tabi tutma fırsatı sunmaktır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kaynakça

- Aydın, Mehmet Zeki. *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 1. Basım., 2012.
- Aydın, Mehmet Zeki. *Öğretim İlke ve Yöntemleri Pedagojik Formasyon İçin*. Ankara: Nobel, 2022.
- Aytaç, Kemal. *Çağdaş Eğitim Akımları*. Ankara: A.Ü. DTCF yayınları, 1981.
- Bender, Merih Tekin. "John Dewey'in Eğitime Bakışı Üzerine Yeni bir Yorum". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/1 (2005), 13-19.
- Büyükdüvenci, Sabri. "Pragmatizm ve Eğitim". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20/1 (1987), 323-339.
- Dewey, John. *Eğitimde Ahlak İlkeleri*. Ankara: Fol Yayıncılık, 2020.
- Dewey, John. *Logic: The Theory of Inquiry*. New York, 1938.
- Dewey, John. *Özgürlük ve Kültür*. çev. Vedat Günyol. İstanbul: Remzi Kitapevi, 3. Baskı., 1987.
- Guterk, Gerald L. *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. çev. Nesrin Kale. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2017.
- Horrigan, Paul Gerard. "Critique of Deweys Instrumentalist Pragmatism". file:///C:/Users/dell/Downloads/Critique%20of%20Deweys%20Instrumentalist%20Pragmatism%20-%20tr.pdf
- James, William. *Faydacılık*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi, 2003.
- Johnston, James Scott. "John Dewey ve Eğitimde Pragmatizm". çev. Ş.Selin Çiftçi. *Eğitim Felsefesi Kılavuzu*. Ankara: Pegem Akademi, 2019.
- Kanad, Halil Fikret. *Pedagoji Tarihi*. İstanbul: MEB Yayınları, 1948.
- Kansu, Nafi Atuf. *Pedagoji Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1952.
- Karasu, Tecelli. "Eğitim Felsefesi Akımları Açısından Öğretmen Modelliği". *Uluslararası İslam ve Model İnsan Sempozyumu*. 2/249-255. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2018.
- Kıyak, Yavuz Selim vd. "Öğretim Tasarımı, Modelleri ve Program Geliştirmeyle İlişkisi". *Tıp Eğitimi Dünyası* 19/58 (2020), 5-23. <https://doi.org/10.25282/ted.605740>
- Kocabaş, Ayfer. "Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri: Dewey, Mustafa Necati ve İsmail Hakkı Tonguç". *Toplum ve Demokrasi* 2/3 (2008), 203-212.
- Pappas, G. Fernando. *John Dewey's Ethics, Democracy as Experience*. Indiana Press, 2008.
- Sığırı, Ünsal. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, 2018.
- Suckiel, Ellen Kappy. *William James'in Pragmatik Felsefesi*. çev. Celal Türer. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2003.
- Türer, Celal. "John Dewey". *Doğudan Batıya Düşüncenin Serüveni*. ed. Bayram Ali Çetinkaya. İnsan Yayınları, 2015.
- Türer, Celal. "Pragmatist Ahlak Nedir". *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi* 5 (2016).
- Türer, Celal. "Pragmatizm'in Doğruluk Evi". *Bilimname* 17 (2009).
- Ülken, Hilmi Ziya. *Yirminci Asır Filozofları*. İstanbul, 1936.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**A SYNTHESIS BETWEEN COMMUNITY-BASED INTERVENTION AND
INTEGRATIVE JUSTICE FOR SOCIAL WELFARE**

Dr. Silva IBRAHIMI

Senior Lecturer "Albanian University"

Dr. Arjan ÇURI

Department of Psychology and Sociology, "The Mediterranean University of Albania"

Ilda KASHAMI

Department of Education, Communication and Competence Skills, "The Mediterranean University of Albania"

Giorgia MAZZARINI

Prevention and Surveillance, Infectious and chronic degenerative diseases

Dr. Ervin IBRAHIMI

Medical Responsible

Abstract

To examine the social relationship and the sense of community between prisoners, this article will examine the concept of rehabilitation and social contributive justice. The combination of these two concepts leads to a learning process that considers both the effectiveness and the understanding of *the other*" in its full definition. Our aim is to improve the justice system by providing justice education and psychosocial interventions for prisoners in and out of bars, with the goal of broader community integration. It is also important to provide support for ex-prisoners by creating housing that helps them integrate into their communities, and their families, and create a new life outside of prison such as business activities in different local areas. These social activities open up opportunities for professional integration by creating links between the productive areas of the country and the professional way of community integration should be done. Professionals should incorporate this input into the process and look at all steps from discussion and networking to better support systems for community integration. Under these methods, the forensic experts will provide support to avoid being attached to the property of, "that prisoner" to, "this prisoner" in the community.

Keywords: community-based intervention, restorative justice, integrative justice, social system, wellness

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

SEXUAL ABUSE AGAINST CHILDREN: ISSUES & CHALLENGES

Scholar Anjali Raghav

School of Law, Sharda University

ORCID 0009-0004-0248-7956

Assistant Professor Dr. Sanskriti Mishra

School of Law, Sharda University

Abstract

Children are regarded as the foundation of every nation, and ensuring their welfare constitutes a few of the prerequisites for the advancement of a nation. Moreover, In India, the number of underreported crimes against children especially sexual abuse has reached epidemic levels. However, the drafting committee of our Constitution made sure that all individuals with vulnerabilities, including children, should be protected in order to establish an equitable society. The government of India agreed to the UNCRC's two protocols in 2003. These protocols addressed children in Armed conflict, child prostitution, and child pornography as well as steps to safeguard children from various kinds of heinous offences. Numerous laws were created to safeguard rights and prevent victims like the Juvenile Justice (Care and Protection) Act of 2015 and the POCSO Act of 2012 are the two most significant laws. However, a prevalence of inadequacies in the laws that have been put in place. In the end, the victims are unable to receive justice because children are often easy prey because of their immaturity and lack of awareness of what is happening to them. Furthermore, Sexual abuse trauma can cause a variety of psychological and emotional issues, including retardation in development that some children and adolescents are unable to fully recover. This Paper provides an overview of Sexual abuse against Children as well as underlines the significance of sex education along with issues and challenges in India. This Paper also highlights the legal framework for the protection of Children from Sexual Offences.

Keywords: Sexual, Abuse, Offence, Protection, Children.

DEFINITION OF COURT AS A TYPE OF COURT DECISION IN THE SYSTEM OF OPTIMIZATION OF CIVIL PROCEEDINGS

ARSENI Igor

Comrat State University, Republic of Moldova, Faculty of Law, Department of Private Law

ORCID: 0000-0002-9560-0011

Abstract

The article studies the essence and concept of the court of first instance handed down in civil cases. The author points to the relationship of classification definitions and the possibility of appealing certain types of court orders the court of first instance.

Keywords: civil process, the court's determination, classification the definitions of the court, appeal the court of.

Introduction

Judicial rulings occupy an important place in the process of civil proceedings. The resolution of all procedural issues during the consideration of civil cases is formalized by the court by issuing rulings. The proper protection of violated or contested subjective civil rights and interests of both individuals and legal entities often depends on the legality and timeliness of rulings. Along with a court decision, a court ruling is the main judicial decision. However, since the resolution of civil cases by the court in most cases ends with a decision (which is what interested parties strive for), the legislator's attention is directed to the legal regulation of the issuance, challenge and execution of a court decision. The same applies to scientific research and publications. Many scientific works are devoted to the study of the essence of a court decision and the procedure for appealing it, as well as enforcement. Sometimes such works mention a judicial ruling or, at best, devote a small paragraph to the procedure for appealing rulings of the court of first instance. However, there are currently no independent works devoted to the problems of issuing and appealing judicial rulings that resolve procedural issues. At the same time, the resolution of important issues related to the initiation of civil cases in courts, the progress of the process and its termination is formalized precisely by judicial rulings. The Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova drew the attention of the courts to the "inadmissibility of denying justice to interested parties in civil cases (illegal refusals to accept applications or termination of proceedings on cases based on their lack of jurisdiction to the courts, entailing a violation of the Constitution, which guarantees everyone judicial protection of their rights and freedoms, and also on the inadmissibility of illegally leaving applications without progress, without consideration or unjustified suspension of proceedings, which leads to a violation of the rights of interested parties and red tape." [5] On these procedural issues, the court is obliged to make rulings.

Materials and Methods

Procedural legislation gives the legal concept of a court's determination. In accordance with Article 269 of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova, decisions of the first instance or a judge, by which the case is not resolved on the merits, are made in the form of rulings in the deliberation room in accordance with the rules provided for in Article 48 of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova. [4] It should be noted that this article deals only with decisions of the court of first instance, although higher courts also make decisions on procedural issues.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The science of civil procedure also provides more detailed definitions of judicial determinations, for example: determinations in civil proceedings are decisions that are made by the court of first instance (collectively or individually) on all issues arising in connection with the proceedings of a civil case.[1, p.289]

We believe that the following concept of definition could be enshrined in civil procedural legislation: “A court decision, adopted by a court individually or collectively, at any stage of the process to resolve procedural issues in accordance with the norms of the civil procedural code, is issued in the form of a judicial ruling.”

The essence of a judicial determination is manifested in its following properties:

- *Commitment*. Since the ruling is made by the court and is an act of administration of justice, it is binding both for the court that issued it and for the persons in respect of whom it was issued.

- *Exclusivity*. The impossibility of re-examining the same case also applies to cases where a ruling has been made in the case to refuse to accept a claim (or other) statement or to terminate proceedings in the case.

- *Feasibility*. Inherent in those definitions that require enforcement, for example, the imposition of a fine.

- *Prejudice*. Some authors deny the existence of such a property in definitions.[6, pp.375-376] However, a literal interpretation of the norms of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova allows us to conclude that the definition is prejudicial, but only in relation to cases considered by the court that issued the judicial act, i.e. in relation to rulings of a court of general jurisdiction only for these courts.

The classification of rulings is important for determining the possibility of appealing against court rulings and their entry into legal force. The determination is subject to independent appeal if this is expressly stated in the Civil Procedure Code, or if the determination excludes further progress of the case.

The variety of definitions allows them to be classified according to various criteria.

One of the criteria for classifying the rulings of the court of first instance is their relationship with the main issues of the judicial process - the resolution of the case on the merits. Based on this criterion, the following types of judicial rulings can be distinguished.

1. *Final* - determinations that end the dispute settlement process. These include rulings on approval of a settlement agreement and rulings on termination of proceedings in connection with the plaintiff's refusal of the claim. These definitions are aimed at eliminating the dispute between the parties and in the future a similar dispute cannot be brought in court.

2. *Preventive definitions* are definitions that prevent the emergence of a process or complete the process, but without resolving the dispute. These are the following definitions:

- refusal to accept the statement of claim;

- on termination of proceedings on the case, on leaving the statement of claim without consideration;

The content of these definitions indicates the impossibility of considering the case in court.

3. *Preparatory* - definitions that ensure the normal process of considering the case. This is a fairly large group of definitions and it is difficult to list them all. These include: definitions related to the movement of a case from stage to stage; determinations on the involvement of new entities in the process; definitions ensuring the collection of evidence ; determinations on the application of procedural sanctions and others. Definitions that can be classified as this type regulate certain issues that arise during the consideration of the case by the court.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

4. *Determinations related to the court decision.* These may be rulings on the correction of clerical errors and arithmetic errors in the decision, on clarification of the decision, on deferment or installment plan of execution of the decision, on indexation of awarded amounts of money, enforcement of the court decision, and others. With the help of these decisions, individual shortcomings of the decision can be corrected, the execution procedure can be regulated, but in any case, the determinations cannot change the meaning and content of the court decision.

5. *Particular definition.* Aimed at eliminating violations of the law identified during the consideration of the case, but not related to the essence of the dispute. This determination is addressed to officials, government bodies, and organizations that must eliminate violations and inform the court about the measures taken.

6. *Determinations on the reversal of court decisions.* Such definitions occupy a special place, since with their help individual procedural errors are eliminated without the intervention of higher authorities. These are determinations on applications for review of decisions in an audit procedure, for the cancellation of a court order.

When classifying definitions by subject, it is necessary to distinguish between *individual and collegial definitions*.

Classification according to the order of adoption and execution involves dividing, in turn, determinations into two types: *determinations in the form of a separate procedural document and determinations recorded in the minutes of the court session*.

You can also classify determinations according to the order of appeal: a) *determinations that can be appealed separately from the court decision*; b) *determinations that are not subject to independent appeal*. However, in such cases, the legislator provides for the possibility of appealing the determinations along with the court decision. The ability of interested parties to appeal a court ruling directly depends on their ability to familiarize themselves with the text of the ruling. Despite the fact that the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova gives the right to persons participating in the case to familiarize themselves with the case materials, make extracts from them, and make copies, these persons are not always actually able to exercise this right and receive a properly executed and signed court ruling.

Findings and Discussion

In civil proceedings, it is provided for the sending of rulings only to persons participating in the case and who did not appear at the court hearing. Moreover, only rulings on suspension or termination of proceedings or on leaving the application without consideration are sent. At the same time, other articles of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova also provide for the sending of separate definitions to interested parties. In this regard, we believe that civil procedural legislation could establish the court's obligation to send to all interested parties duly certified copies of court rulings, which, in accordance with the law, can be appealed separately from the court decision.

The difference between a court decision and a court ruling.

Judicial solution different from judicial definitions the fact that the decision carries out an act of justice, i.e., violated or disputed subjective rights or legitimate interests are protected. Therefore, by satisfying the claim or refusing to satisfy it, the judge (court) protects the rights and legitimate interests of the plaintiff or defendant, and with the adoption of a court decision, the disputed right (interest) becomes indisputable.

A determination as a judicial act does not resolve the essence of the case (the subject of the dispute). A court decision always ends the proceedings. However, the civil procedure legislation provides for two exceptions to this general rule .

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

For example, proceedings in the court of first instance end with a ruling to terminate the proceedings and a ruling to leave the application without consideration. [3, p.73]

Determinations can be made not only by the full court, but also by a judge, for example, in the process of preparing a case for hearing.

The court can make rulings both in the deliberation room and during the court session, after consulting on the spot. It depends on the degree of complexity of the issue and the need for detailed or brief argumentation.

By analogy with a court decision, it distinguishes between introductory, descriptive, motivational and operative parts.

Court rulings are announced immediately after they are issued.

The ruling does not end the trial, with the exception of issuing a ruling to terminate the proceedings and a ruling to leave the application without consideration. These two cases of issuing a ruling take place at the end of the trial, but without making a judicial decision, since in these cases the process ends without resolving the case on the merits, therefore, there are no grounds for making a judicial decision. Thus, the determination as a decision of the court of first instance does not affect the essence of the case under consideration.[2, p.205]

Conclusion and Recommendations

The court decision gives the court's conclusion on the case an authoritative, indisputable and binding character not only for the persons participating in the case, but also for all subjects of law. Violation of a court order may entail certain legal consequences - forced execution, administrative or criminal punishment. The authoritative and binding nature of a judicial decision is a very significant feature of it, but it is not what ultimately determines the essence of this act. The main, fundamental, determining thing comes down to the fact that the decision is the most important act of justice.

Bibliography

1. Civil process of the Russian Federation. / Ed. A.A. Vlasova. M.: Yurayt . 2003. 58 4c . ISBN 5-94879-101-7.
2. Civil process: A textbook for students of law universities and faculties / edited by M.K. Treushnikova. M., 2007. 784c. ISBN 5-9584-0111-4.
3. Civil process: Textbook / edited by Kovalenko A. G., Mokhov A. A., Filippov M. P. "higher education". M., 2008. 448 p. ISBN: 978-5-98209-025-6
4. Civil Procedure Code of the Republic of Moldova. No. 225-XV dated 05.30.2003 // Monitorul oficial al Republicii Moldova No. 111-115/451 dated 06.12.2003.
5. Resolution of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova "On the application of civil procedural legislation when making decisions and rulings" No. 2 of 07.07.2008 Bulletin of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova, 2010, No. 1, p.28
6. Yarkov V.V. Civil process. – M.: " Walters Kluver ", 2006. 335 pp . ISBN: 5-466-00094-9.

**THE INVALIDITY OF CIVIL TRANSACTIONS DUE TO BREACH
CONTRAVENTION OF SOCIAL ETHICS UNDER THE CURRENT VIETNAM
CIVIL CODE**

MA. KHÁNH LY, Nguyễn Thị

Thu Dau Mot University

ABSTRACT

In everyday life, individuals and legal entities always have the desire to establish legal relationships or exchange property and economic benefits with each other. To realize these desires, individuals and legal entities must first express their will through civil transactions. Parties that enter into the transactions might be protected and acknowledged, but civil transactions that do not satisfy legal conditions will not take effect. According to Vietnamese civil law, “the objective and contents of civil transactions must not contravene social ethics” is one of the regulations that civil transactions must follow. Because “social ethics” value carries wide and vague properties, therefore, for a court and another competent agency to determine if a civil transaction is breaching this regulation, is very difficult and varies in reality. On the other hand, “social ethics” value is a criterion that in civil life in general and civil law in specific, for individuals and legal entities to be respected and encouraged to promote is necessary to develop the community into a more humane and better society. Therefore, from the perspective of Vietnamese law, civil transactions that are contrary to “social ethics” will be prohibited. This article provides the scientific basis for this regulation in the Vietnamese legal system, along with concepts and contents about civil transactions that must follow social ethics. Furthermore, this article gives out the reality of the implementation of this condition and analyzes the difficulties faced in the enforcement of its implementation. Finally, the author will give suggestions for a few solutions to improve the efficiency and value of the regulation: “Civil transactions must not contravene social ethics”.

Keywords: Civil transactions, ethics, social ethics, invalid civil transactions, conditions for effective civil transactions, contravention of social ethics.

Research Methods: This article is based on: analytical, synthesis, and statistical methods.

INTRODUCTION

For a community or a country to want to have a sustainable, humane, and national identity-preserving development, “social ethics” need to be encouraged and set into motion, through education, social and economic development, policies, etc... According to Vietnamese law, “social ethics” values have two aspects of protection. The first aspect, social relations that violate social ethics and cause harm to the government, society, and other individuals can be criminally and administratively handled depending on the severity of said violation of the law. In the remaining aspect, civil relations, especially civil transactions that breach social ethics are also recognized by civil law as not fulfilling the valid civil transaction requirements therefore, are invalid to preserve ethics in society. Social ethics that is constituted into mandatory regulations is defined by the laws of criminal and administrative. The court and competent authority have clear legal grounds to give their judgment and handling. However social ethics in civil law that transactions must follow do not have a specified content and regulations for a court or a competent authority to based on to classify as invalid. The current civil law only gives the definition of social ethics, the process of determining whether the transaction goes against social ethics is decided by the court or pentiment agencies.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In reality, the court's decision in determining a transaction that contravenes social ethics varies widely and is often based on the requests from involved parties or the person with rights and responsibilities related to said transactions. In opposition to this, the civil transactions that do not have a request for invalidity, the court is inactive in declaring invalidity to transactions and prevents implementation in most cases. In addition, in a rapidly developing and modernizing society, social relations emerge in various situations such as surrogacy, partners or relatives tracking technology, suspicious employment, etc... Simultaneously, social ethics themselves despite being quite stable, still change over time. Therefore, the state needs to have strong policies to encourage and nurture social ethical values while strictly handling civil relationships and transactions that are contrary to social ethics. That is the reason for the author to research this article "The Invalidity of Civil Transactions Due to Breach Contravention of Social Ethics under the Current Vietnam Civil Code"

RESEARCH AND FINDINGS

1. The scientific basis of social ethics requirements for civil law relations and the provisions of current Vietnamese civil law on the invalidity of civil transactions due to contravention of social ethics

Social ethic values not only play a crucial role in society and national identity preservation but also play a role in the individual and family. For instance, in a community where social ethic values and regulations are respected and always improving, that community can stably, humanely, and securely develop a national identity. On the other hand, in a social environment where social ethics are not respected and taken for granted, said community is prone to be destabilized, or even fractured in many life aspects. For individuals, social ethics help them to form a good personality, and motivate them to be kind-hearted, humane, and useful to the nation. One without ethics loses all other characteristics' value. For a family, ethical values are the foundation for happiness, giving a family a stable development. By contrast, a family breakdown often has reasons for severe violations of ethical values such as child disobedience, lack of respect between family members, etc...

Civil law relations are relations formed by individuals and entities based on "equality, freedom of will, independence of property, and self-responsibility" (Article 1, The 2015 Civil Code). The government does not interfere and gives specific ways of behaving for parties in relations. Therefore, parties are free to form and implement civil relations in general and civil transactions in specific, if said transactions or relations cause harm, parties will take responsibility themselves by their property. As said, social ethics are the element that the Socialist Republic of Vietnam government wants to encourage in the community and preserve the national identity. Therefore, the Civil rights of parties that are free to form and implement civil transactions may be limited as prescribed in civil law in exceptional circumstances. Such as the purpose and content of civil transactions do not breach social ethics.

From the perspective of the law, civil transactions are defined as "a contract or a unilateral legal act which gives rise to, changes or terminates civil rights and/or obligations" (Article 116, the 2015 Civil Code). At the same time, regulations for valid civil transactions if they do not breach social ethics, are defined in Point C, Clause 1, Article 117 of the 2015 Civil Code. The current civil code also defines "Social ethics are common standards of conduct as between persons in social life, which are recognized and respected by the community" (Article 123, the 2015 Civil Code). Because except for regulations from the articles above there are no more explanations about social ethics in the civil laws and by-law documents.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Therefore, it can be understood that civil transactions are contraventions of social ethics have a wide range of content, and consist of all transactions that breach social ethics values but have yet to constitute violations (criminal or administrative law violations).

According to the regulations of Article 132 of the 2015 Civil Code, civil transactions that are invalid due to a breach of social ethics are considered absolute invalidity or automatic invalidity because the time limit for this kind of invalidity shall not be restricted. Therefore, civil individuals and entities can request the court to claim these transactions invalid at any time. Simultaneously, these transactions could be invalid which is independent of the court's decision as the transaction severely violates civil law and, therefore is not protected by the government. From the regulations for the transaction to be claimed invalid due to contravention of social ethics shown above, this valid requirement is a vital and mandatory part that parties must strictly follow as it has an impact on social ethics protection by the government.

When a transaction is declared invalid, the legal consequences that the state requires the parties in the relationship and related entities to resolve according to the provisions of Article 131 of the 2015 Civil Code are as follows:

First, Invalid civil transactions will not take effect from the time the parties establish them, so the agreement is considered non-existent. Therefore, the parties shall restore everything to its original state and shall return to each other what they have received. However, If the restitution is not able to make in kind, it may paid in money (for example: houses, or factories that the lessee has used for a period of time).

In addition, Clause 3, Article 131 of the 2015 Civil Code also stipulates that “A bona fide person in receiving yield and/or income is not required to return such yield and/or income”. According to the view of Mr. Chu Xuan Minh, judge of the Supreme People's Court, this regulation is understood as follows “*It should be noted to distinguish income as "the gain gained from the exploitation of assets" from the added value of assets due to the market. Example: A sells a house to B. B receives the house and pays the full purchase price of VND 5 billion. B rents a house for a year for 150 million VND. After one year, A and B determined that the house purchase contract was invalid, and the house price increased to VND 7 billion. Thus, the income that B is entitled to when settling the consequences of an invalid contract is VND 150 million, not a house price difference of VND 2 billion.*”¹

Furthermore, regarding the fault factor, according to Clause 4 Article 131 of the 2015 Civil Code, “The party at fault which caused damage must compensate therefore”. Compensation in civil matters is required when the following factors are present. First, there is actual damage that occurs. Second, the act causing damage must be illegal. Third, there must be a cause-and-effect relationship between the illegal act and the damage, and finally, the subject must be at fault. “*In principle, the person at fault for causing the damage must pay compensation. In it, there may exist the fault of one party or the fault of two parties. In case the fault of the two parties makes the civil transaction invalid, the degree of fault of the parties must be determined to see specific damages to assign corresponding compensation liability according to the fault of each party*”².

Finally, when a civil transaction is invalid, personal rights will be resolved according to the provisions of the civil code or other relevant laws (Clause 5 Article 131 of the 2015 Civil Code).

¹ Declaring civil transactions invalid and settling consequences of invalid civil transactions (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023

² Civil transactions are invalid under the provisions of the Civil Code 2015 (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

However, the provisions on legal consequences, when a civil transaction is invalid in Clause 4, Article 131 of the 2015 Civil Code as above, are only so that the parties know their rights and obligations to perform when a civil transaction is invalid. This is not a legal basis for the Court to proactively intervene or resolve invalid civil transactions. According to Mr. Chu Xuan Minh: *"Clause 1, Article 5 of the CPC stipulates: "The litigant has the right to decide on the initiation of lawsuits and request the competent Court to settle the civil case. The court shall only settle civil cases when there is a petition or petition of the litigant and only deal with it within the scope of such petition or petition." Thus, the provision that the Court can settle the request to declare a civil transaction invalid without simultaneously settling the consequences of an invalid civil transaction has a legal basis to comply with the principles specified above"*³.

*"There are many cases where they do not ask for a settlement, the consequences of a civil transaction being invalid are not for reasons of opposition to the settlement. They only need the Court to declare the transaction invalid or valid, if void they will deal with the consequences themselves and not have to pay court fees. In business or commercial transactions, the value of assets can be very large, but the easier it is to return the property, the more they have to consider whether they need the Court to intervene or not to avoid a huge court fee. It is also lawful conduct in accordance with the principle of "self-determination" of the litigant stipulated in Article 5 of the CPC"*⁴.

2. The reality of civil transactions going against social ethics, benefits and drawbacks of current policies and law to improve social ethics in Vietnam

To give an insight into the reality of civil transactions that breach social ethics, the author provides a case that happened in Thoai Son District, An Giang that has created a stir in public opinion. the case happened like so:

Ms. But Thi Hien sued Mr. Tran Van Thuong and Ms. Bui Thi Nhi to repay VND 50 million borrowed from Ms. Hien along with VND 11 million in interest. Based on the lawsuit, Ms. Hien showed a contract expressing that the agreement may have lent VND 50 million to the defendant for a period of one year. Therefore, Thoai Son Court has accepted Ms. Hien's case and sentenced Mr. Tran Van Thuong, and Ms. Bui Thi Nhi to repay VND 50 million borrowed from Ms. Hien and more than VND 11 million in interest.

However, according to Ms. Nhi, the court ruled incorrectly because she did not borrow money that Ms. Hien voluntarily gave her so that she would approve her husband, Mr. Shang, to live with Ms. Hien. On the other hand, the agreement had many corrections, added the word "borrowed" and the witness was not present. So she appealed.

It must be immediately clarified that in terms of the law, Ms. Nhi and Mr. Thuong are not husband and wife (the two have lived together since 1992, and have three children but did not register their marriage and according to the judgment of Ms. Nhi's request for divorce, the district court also declared that Mr. Shang and Ms. Nhi were not recognized as husband and wife). But in fact, it is Mr. Thuong, Ms. Nhi, and Ms. Hien, and neighbors who all recognize Mr. Shang and Ms. Nhi as husband and wife. So morally, "ceding up" for some money for whatever reason is unacceptable.

³ Declaring civil transactions invalid and settling consequences of invalid civil transactions (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023

⁴ Declaring civil transactions invalid and settling consequences of invalid civil transactions (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

With said analysis, the transaction of “lending” money according to Ms. Hien, and the determination of the first instance court (or even if Ms. Hien “gives” money instead of “lends” money as indicated by Ms. Hien) starts from the part of “ceding up” that breach social ethics. Because of that, the District Court must disable the contract as null and void, and only sentence the defendant to pay VND 50 Million received.⁵

To prevent such cases, the Socialist Republic government of Vietnam has the following policies and movements:

Social ethics has always been integrated with education. Currently, schools and education facilities from kindergarten to university all have taught the subjects about ethics, especially focused primary education. Simultaneously, Vietnamese education aims to prioritize ethics and then into knowledge, health, aesthetics, jobs, etc... (Article 2, the 2019 Education Law). This has helped the youth to form suitable personalities, manners, and their own social ethics system. The process of social ethics encouragement and popularization in schools, citizens, and communities restrains social ethics breaches in civil transactions.

The Vietnamese government not only prioritizes educating about ethics but also has policies on emulation and commendation and by-law documents to glorify and reward the good doer, launches many movements such as “Family of culture”, “Typical commune, ward, or town”, “Village or street quarter of culture”, “National Emulation Fighter”... to promote love, ethical and humane values (the 2022 Law on Emulation and Commendation).

Besides the advantages remain drawbacks and difficulties in building and developing social ethics.

According to the current Code of Civil Procedure, the basis for the court to resolve civil work (which has the determination for civil transactions invalidity) must be based on requests from the parties, therefore there are no regulations for the court to actively determine a civil transactions invalid. Usually, parties involved in transactions create themselves would want to perform said transactions. Because of that, the prevention of forming and performing civil transactions that breach social ethics has yet to ensure absoluteness.

According to the current Code of Civil Procedure, the court’s declaration of an invalid civil transaction does not also declare how to resolve the legal consequences of said invalid transaction (The declaration for resolving the legal consequences only happens when there are requests for the involved parties). This fact, therefore, will lead to invalid transactions that have been disabled by the Court but do not resolve the consequences according to the civil code regulated.

In the current time, the development of science and the Internet may easily upload unethical, shocking events and information quickly. A portion of the citizens, especially the youth are curious about these shocking and unethical events. This may deform one’s perception of social ethics.

Vietnam is a country that emerged from the feudal society, so some of the moral values or ideas that have become obsolete today, such as religious prejudice, and the ideology of male disregard for women expressed in the psychology of the choice of sex when giving birth to children because of the desire to give birth to sons in order to "follow the path" causing the consequences of gender imbalance, or the idea of contempt for young people of the previous generation is always right, the administrative mechanisms of asking for,...

⁵ Social immorality, invalid concession transactions - Tuoi Tre Online last accessed 9/15/2023.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

CONCLUSION

To form a humane community, social ethics values must be nurtured and spread widely; along with accurately and firmly resolving ethical violations; and preventing civil transactions that go against ethics, the author proposes the following solutions:

- Grant the Court the ability to actively disable civil transactions that breach social ethics. Simultaneously, the Court should always revolve legal consequences for invalid civil transactions without the need for the involved parties' requests.
- Manage and prevent media outlets from spreading unethical news to attract curious viewers. The government should develop the Cybersecurity Department to ensure on-time prevention and damage-negation of unethical content. Violations of cybersecurity law should be handled criminally and administratively more strictly.
- The government needs to have guidance about social ethics values, removing and replacing obsolete values to develop a more humane society.
- Regular examination of severe violations in social ethics to constitute law violations (administrative and criminal) for in-time, better ethical values protections.

REFERENCES

1. The National Assembly (2005). The Civil Code. Law No. 33/2005/QH11, dated June 14, 2005.
2. The National Assembly (2015). The Civil Code. Law No. 91/2015/QH13, dated November 24, 2015.
3. The National Assembly (2015). The Code of Civil Procedure. Law No. 92/2015/QH13, dated November 25, 2015.
4. The National Assembly (2018). The Cybersecurity Law. Law No. 24/2018/QH14, dated June 12, 2018.
5. The National Assembly (2019). The Education Law. Law No. 43/2019/QH14, dated June 14, 2019.
6. The National Assembly (2022). The Law on Emulation and Commendation. Law No. 06/2022/QH15, dated June 15, 2022.
7. Declaring civil transactions invalid and settling consequences of invalid civil transactions (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023.
8. Civil transactions are invalid under the provisions of the Civil Code 2015 (tapchitoaan.vn) last accessed 9/15/2023.
9. Social immorality, invalid concession transactions - Tuoi Tre Online last accessed 9/15/2023.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETHICS IN THE PHARMACY

Prof. Milena Apostolovska -Stepanoska

Department of Political Science Department, Faculty of Law

ORCID: 0009-0009-7674-718X

Prof.Vasko Naumovski

Department of Political Science Department, Faculty of Law

M.A Marija Nikolova

Department of Political Science Department, Faculty of Law

Abstract

Pharmacy as an industrial branch is going through intense technological, informational and biomedical progress which brings with it a multitude of ethical challenges in their professional work. Pharmaceutical practice is increasingly changing and a new role of the pharmacist is emerging as someone who manages the given drug therapy with the aim of efficient and effective health care in the treatment process itself. At the center of pharmaceutical attention is the patient and taking responsibility for the outcome of pharmacotherapy, as well as undertaking numerous interventions aimed at maintaining or improving the quality of life (health) of the patient. Modern pharmaceutical practice implies, above all, the care of the patient's well-being and brings with it professional expectations and obligations, which can bring serious conflicts and ethical dilemmas. The World Health Organization considers the pharmaceutical profession and pharmacists as the primary level of health care and as the most accessible source of health information. The social role of the pharmacist is changing and with it the level of awareness that has a meaning of professional and work ethics is also changing. Although the health profession has long explained the corpus of ethical attitudes, developed primarily for the benefit of patients, pharmacy as a profession has a particularly pronounced distinctiveness of its ethical norms, which are divided into work and professional ethics in pharmaceutical practice, and are also different. The paper deals with a topic that has great importance and a central place in the functioning of all companies, including companies from the pharmaceutical industry. The main purpose of the research is to show the importance of professional ethics and knowledge of ethical codes, ethical principles and moral principles by pharmacists, as well as ways of making decisions in situations when pharmacists are faced with an ethical problem in the conditions of modern pharmaceutical practice, and the impact of their disregard in terms of social responsibility in corporate governance in the pharmaceutical industry.

Keywords: ethics, pharmacy, professional ethics, cooperative ethics

1. Introduction

Professional ethics seeks to investigate how moral values, norms and principles can be applied to specific situations in certain professions, as well as to formulate the norms that contain the standards for correct, good behavior. Work ethics is a set of moral values and standards that define desirable behavior. Professional ethics in pharmacy can be defined as a set of rules and principles on the basis of which decisions are made and the behavior of pharmacists is determined - a discipline that deals with the question of what is right and what is wrong, as well as the question of moral duties and responsibilities in the pharmaceutical practice.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The difference between work ethics and professional pharmaceutical ethics is that work ethics represents the ethics of the collective, and professional ethics is the ethics of the individual, which is incorporated into the collective ethics and is imposed on the individual by a professional organization. The pharmaceutical industry manages a huge number of resources, combines a high production value with a high level of innovation and has a huge responsibility of 'burden' due to its impact on human health and disease prevention, which in recent decades has further increased life expectancy thanks to new drugs with a positive impact in reducing costs and in many areas of health care.

Pharmacists are obliged to contribute to improving the level of health care and improving the quality of health services by performing their professional tasks in accordance with legal regulations, as well as moral principles and ethical principles. For that reason, pharmacy as an industry has a key role in all spheres and segments of society considering it as one of the largest industries worldwide. This paper will demonstrate the importance of professional ethics and knowledge of ethical codes, ethical principles and moral principles by pharmacists, as well as ways of making decisions in situations when pharmacists are faced with an ethical problem in the conditions of modern pharmaceutical practice, and the impact of their disrespect from the aspect of social responsibility in corporate governance in the pharmaceutical industry. The subject of research in this paper is focused on the professional ethics and ethical codes in the pharmacy.

- Problems arising from the application of ethical codes in practice
- Factors influencing moral decision-making

2. Ethics and values in the pharmaceutical industry

2.1. Concept and definition of business ethics

Business ethics arise when deciding what career to pursue, what choices to make at work, what companies to cooperate with and what economic conditions we want to work and live in. The reasons that led to the improvement of the position of ethics in the business world are numerous. Managers became aware of the losses incurred as a result of scandals related to their companies (high fines, disruption of normal work routines, low employee morale, labor turnover, difficulties in hiring new workers, company fraud and loss of public confidence in her reputation).¹

Business ethics first of all implies a commitment to perform the work in an appropriate manner, which entails responsibility. This means that the morally responsible person is obliged to complete the work and accept responsibility for both success and possible failures.

There are two types of liability:

- (1) personal (when by violating the ethical norms the individual gains personal benefit by undermining the general interests of the company) and
- (2) corporate social responsibility.²

According to the concept of corporate social responsibility, the company's responsibility is not limited only to the obligation to make a profit, but also to the obligation to respect the interests of the various stakeholders in its environment. Business ethics also implies organizational (corporate) culture, which includes rules of ethical behavior, basic value systems, ethical principles and specific rules that the company tries to implement.

¹ Babić, J., Uvod u poslovnu etiku, Research support scheme; Virtus, Prag, 2000. Pp.25

² Ćorić, ., Društvena odgovornost poduzeća, u Uvod u poslovnu etiku i korporacijusku društvenu odgovornost Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta; MATE, Zagreb, 2007: str. 379-388.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The elements of the projected corporate culture in the form of rules of ethical behavior refer to the fulfillment of promises, goodwill, helping other people, respect for other people and respect for property rights.³

Business ethics can also be understood as a set of principles and rules of conduct based on general and business culture, including principles and rules that dominate interpersonal communication. This means that the term business ethics includes business communication that results from the relationship between business culture and business ethics. Business culture is important because it is based on general culture, culture of speech and good behavior, culture of oral and written communication. All this is undoubtedly important for the contact of business partners, although it seems that public relations are more important element of business communication. Finally, business ethics includes the values of moral behavior as well as the norms of ethical behavior translated into a code of professional or business conduct.

Based on the above-mentioned different subject determinations of business ethics, it is possible to determine the elements that are part of this special scientific discipline:

- responsibility (personal and social, especially corporate responsibility),
- decision-making and
- corporate culture
- business communication (especially public relations),
- norms of business behavior and
- overall ethical thought (basic principles of morality).

It can be concluded that business ethics is defined as a special scientific discipline and as a set of moral norms for behavior towards the socio-cultural and business environment, towards other people with whom one enters into business contact and according to decision-making, duties, obligations, rights and responsibilities , in all aspects and spheres of business operations.

Based on what has been stated so far, we can conclude that business ethics is a theoretical, normative and practical-normative discipline. It is theoretical in nature because it analytically approaches the explanation of different moral understandings of basic values and ethical principles that can be applied to the entire field of business. As business ethics formulates value norms worthy of respect in all business relationships, it also contains a pronounced normative component. Business ethics is also a practical-normative discipline, bearing in mind that the established ethical rules of business behavior are applied in specific practice.⁴

2. Ethics in pharmaceutical practice

The ethical aspect in pharmacy derives from the professional responsibility for the work being done and the moral responsibilities that the pharmacist has, above all, towards patients, colleagues, health professionals and the community. Ethics as a scientific discipline and as a pragmatic dimension of the daily professional work of pharmacists offers a conceptual framework and directions of action in order to improve pharmaceutical services.⁵ Ethics in practice tries to define correct and good behavior in certain professions, as well as in certain areas of life and in special social groups. The theoretical ethics investigates and studies the morality of an individual, a group of people, a class, a society, and an entire epoch, comparing past and present rules of conduct.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Cooper R. Ethical problems and their resolution amongst UK Community Pharmacists: a qualitative study. Thesis submitted to the University of Nottingham for the degree of Doctor of Philosophy: December 2006.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The normative ethics defines and explains the norms of correct and good behavior in everyday life, correct behavior in certain professions, sets criteria based on which professional obligations and duties are measured and formulated.

Pharmaceutical ethics researches the way moral values, norms and principles are applied in practical situations in pharmaceutical practice as well as in scientific research. Pharmaceutical ethics is the application of general ethical principles, rules and theory to individual problems and contexts in pharmaceutical practice by defining moral norms of behavior of pharmacists.

Pharmaceutical ethics as a special field must be adopted by pharmacy students and pharmacists during their studies, but also during their professional life, because ethics requires continuity. The work of Beauchamp and Childress greatly influenced the ethics of health. They set forth four basic principles derived from the tradition of medicine and morality, which are a guide for all health professionals. These principles are autonomy, not harm, goodwill and justice. The stated ethical principles are important for both pharmacists and the pharmaceutical profession, and pharmaceutical ethics should especially profile the modern pharmacist in the context of relationships with colleagues and patients.

In context of that it is important to point out the growing interest in the ethical aspects of pharmacists' work by the International Pharmaceutical Federation (FIP), which is a global federation representing three million pharmacists and pharmaceutical scientists worldwide. A review of the ethical aspects of pharmacists' work resulted in the establishment of a Working Group on Pharmaceutical Ethics and Professional Autonomy in April 2012 by FIP. The group presented a report on the key issues of ethics, autonomy and professionalism related to contemporary pharmaceutical practice worldwide. The autonomy of pharmacists is mentioned as an area of special interest. The report provides a framework for thinking about and evaluating issues of pharmaceutical ethics and professional autonomy.⁶

The FIP Working Group defined professional autonomy as: "the right and privilege granted by a state authority to a class of professionals and to each individual in that profession to exercise independently, with professional judgment within a legally defined scope of practice, the provision of services in the best interests of the client."⁷

The autonomy of pharmacists is one of the important aspects that enable pharmacists to fulfill their professional duties with the responsible use of medicines by patients. The FIP Working Group defined three sets of benefits arising from professional autonomy. The first set of advantages refers to pharmacists' autonomy and contribution to society while facilitating pharmaceutical services motivated by the patient's best interest, paying attention to patient expectations, collaborating and synchronizing with other healthcare professionals.⁸ The second group of benefits refers to the strengthening of the pharmaceutical profession and facilitating the preservation of public reputation and trust in the pharmaceutical profession, the commitment of pharmacists to progress and change, improving pharmaceutical practice, avoiding perceptions of conflict of interest when the pharmacist prescribes medicine, ensuring professional benefits. The third group of advantages refers to facilitating the professional work of pharmacists and performing independent evaluation, continuous professional improvement, improvement of professional confidence, self-assessment and discipline and responsibility of pharmacists for their own professional practice and decisions.

⁶ <https://www.fip.org/fip-development-goal-1> accessed on 05.12.2021.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Healthcare has recently become more complex and patients expect, in addition to professional services, increased responsibility of healthcare professionals. This has led to the need for a high sense of professionalism among healthcare professionals, and also among the pharmacists. This professionalism relies heavily on the depth of knowledge and application of medical ethics in the daily practice of health professionals, and according to some authors, ethics is a central element of the quality of clinical practice and patient care. Expertise, knowledge, commitment and practical skills are essential for the pharmacy profession to achieve balance and consistency between the law, professional standards, communication with colleagues, management requirements and the autonomy of pharmacists. All this leads to the development of new and ethically challenging situations that pharmacists face.

3. Ethic codes in the pharmacy

Ethics in practice proclaimate certain obligations and duties, through written documents and those documents are named codes. Historically, the norms of pharmaceutical ethics include various forms, from the oldest form of an oath to today's forms of the Code of Ethics. Contemporary norms, in a broader sense, can take the form of principles, remedies, codes of conduct or conduct for moral behavior.⁹ The codes are generally a set of rules and standards, behavior expected of a certain group of people, members of groups, classes or professions, who are obliged to behave on a certain, prescribed way. The term Code of Ethics implies a written document that clearly specifies ethical principles and obligations in a certain profession. Professional codes define professional responsibility, which arises from the issue of personal awareness in the provision of health care. Thus, moral obligations become duties that members must adhere to and honor. The duties expressed in the codes are considered standards of professional conduct to be accepted and applied. Every member of the pharmaceutical profession must be aware, above all, of the responsibility towards the patients, the society and to other health professionals.¹⁰

The role of ethical code is:

- regulatory - the code promotes the principles of professional ethics in order to establish ethical behavior of all members of the Pharmaceutical Chamber pharmaceutical activity. Health care law and ethics overlap to a significant extent, as the behavior of health care professionals should reflect concern for the well-being, dignity, and health of every human being, as well as for the human rights.
- protection of public interest - pharmacists are responsible for performing their duties as experts and participate in educational campaigns to preserve health, improve and maintain quality of life. In performing their profession, pharmacists are responsible to themselves, their profession and society.
- binding - the ethical code of pharmacists is binding for all pharmacists who work in direct health activities and who perform pharmaceutical health activities.

The pharmacist accepts the responsibility to cooperate with his colleagues and other health professionals, as well as with institutions of public importance and groups that represent the rights of patients, in order to promote safe and effective health care. The Code binds pharmacists, but does not impede ethical diversity, but can be used as a guide for thinking about duties in a particular situation and as an aid to decision-making.¹¹

⁹ Krajnović D. Etički aspekti farmaceutske zdravstvene zaštite. U: Ilić K, Tasić Lj. Zdravlje žena u Srbiji – Promocija zdravlja, prevencija bolesti i terapija. Farmaceutski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2009. Str.75-76

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The moral rules and norms included in the codes are not immutable and change and upgrade over time. These codified principles have a limited value, they are valid for the time for which they are adopted and for that socially regulated. Due to changing living conditions and social conditions, there is a need for constant change of previously adopted and codified ethical principles, which implies and justifies revisions of ethical codes. Since ethical codes carry out self-regulation in groups, classes, professions, each profession is autonomously determined and the influence of external regulations prescribed by the state is reduced.

The International Pharmaceutical Federation states that in each country, the appropriate association of pharmacists should develop a Code of Ethics for Pharmacists that sets out professional ethical obligations and steps to ensure that pharmacists adhere to the obligations promoted by the Code. Obligations that should be included by the pharmacists listed in the codes according to the same are:

- Fair treatment of the distribution of resources;
- Ensuring priorities such as the safety, welfare and best interests of those to whom pharmacists provide professional services and that they behave with integrity at all times.
- Collaborate with other health professionals to ensure that the best possible quality of health care is provided to individuals and the community as a whole.
- Respect the patient's right to participate in decision-making about their medical device treatment and encourage them to do so.
- Recognize and respect patients' cultural differences, beliefs and values, this is particularly important as these may influence the patient's attitude towards the proposed treatment.

Based on the above, we can conclude that the Codes of Ethics try to emphasize positive expected professional behavior, and rarely describe behavior that is not professional, most likely because there are countless opportunities for such behavior. It causes problems in the area of default. Codes of ethics are rarely useful in resolving disputes, especially those disputes involving a balancing act between two ethical principles and legal obligations.

3. The application of ethical codes

3.1. The problems arising from the application of ethical codes

Ethics and values are an integral part of every aspect of a pharmacist's work. Although sometimes used synonymously, they are distinct, with ethics being a set of rules governing individual behavior established by a group or culture.

It often happens in modern pharmaceutical practice that ethical codes are used as reminders and not as a basis for making ethical decisions. The main problems in the application of ethical codes are: interpretation of the problem, multitude of problems, legalization of ethical problems and non-existence of a hierarchy of ethical principles.

Problem interpretation refers to the way the problem is interpreted, that is, whether it is an ethical or a regulatory problem. This is further complicated by the existence of multiple codes of interpretation of ethical issues in practice.¹²

The multitude of problems refers to their existence in practice, and there is no possibility of defining all the situations in which an ethical problem may arise, as well as the existence of possible proposals for their solution.

Legalization of ethical problems is brought to the problems of legal interpretation of ethical principles.

¹² Ibid.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The absence of a hierarchy of ethical principles is an obstacle especially in situations involving balancing between two ethical principles or between ethical principles and legal obligations.¹³

There is a tendency in modern pharmaceutical practice that ethical problems are perceived as legal problems. Pharmacists, in adopting their characteristics and organizing their activities, proceed from legally determined values, the non-compliance of which is subject to sanctions. Therefore, the renewal must be in accordance with legal provisions and with the established moral values that are defined in the code of ethics. The data from the literature indicate that the role of ethical regulations decreases if the focus is more on legal regulations, because ethical standards increasingly take on the character of legal norms. Therefore, in modern pharmaceutical practice, the concept of moral obligations is subject to transformation, that is, it becomes a legal obligation or compulsion. This does not necessarily mean that one will necessarily conflict with the other. On the contrary, it is necessary:

1. To define the ethical rules in relation to a specific situation, because the ethical principles give directions in terms of whether something should be done or not;
2. To distinguish between the ethical and the legal through a process of analysis from the aspect of ethics.

Being aware of the importance of professional ethics and distinguishing between legal regulations is the basis of the pharmacist's moral obligation in modern pharmaceutical practice.

2. Factors affecting moral decision-making

When the pharmacist is faced with a certain pharmaceutical situation that often it is new and unpleasant, he can actively participate and recognize it, and he can make a decision that will make such a situation better or ignore it - which in modern pharmaceutical practice means ethical passivity.

Pharmacists often find themselves in situations that cause moral distress. Wingfeld and Badcott explain the concept that the pharmacist in each situation knows what is right and not possible to fulfill the desired course of action.

There are numerous factors that influence the making of a moral decision. These include: general factors, personal characteristics, specific factors and potential influence.

The group of general factors includes:

- Acceptance of the authors;
- Reward/punishment – motivation;
- Internal analysis of standards of right and wrong and
- Cognitive processing - decision

Personal characteristics include:

- moral sensitivity
- moral decision-making
- moral motivation and
- moral courage

Specific factors include:

- reduced potential impact of legal regulations;
- reduced influence of the professional-commercial conflict;
- orientation towards introspection;
- good communication skills;
- work on increasing self-efficacy.

¹³ Ibid.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In the group of potential impact factors, we can list the following characteristics:

- professional development;
- emotional intelligence
- cognitive dissonance, moral dispute and ethical dilemmas and
- alignment of personal characteristics with knowledge and skills that can affect making the right decision.

In situations where an ethical problem is encountered, the personal characteristics of the pharmacist have the greatest influence. The pharmacist must be morally sensitive and recognize and delimit ethical situations and decide between right and wrong according to ethical principles. He must be morally motivated and aware that ethical principles take precedence over prejudices, economic factors and personal interests, and he must be morally courageous to put ethical decisions into action even though this may lead to the creation of conflict.

In 2007, a survey of 369 pharmacists was conducted in England and showed that ethical dilemmas in practice are mostly related to: receiving incomplete prescriptions, selling postcoital (emergency) contraception, returning medicines that patients did not use, requesting information for patients from his family members. According to the research, ethical problems are more common in public pharmacies than in hospital pharmacies. Also, the research showed that there are obstacles that contribute to making wrong ethical decisions, and they can be institutional, due to the existence of a lack of support from the superior, institutional policy or legal restrictions that are set, which do not support the principle that the patient comes first and that all services are subordinated to him in facilitating access to the necessary pharmacotherapy.

CONCLUSION

Modern pharmaceutical practice implies first of all care for the patient's well-being and brings with it various professional expectations and obligations, which can cause serious conflicts and ethical dilemmas. The pharmacist is obliged to build an ethically appropriate relationship with the user of the service, and this especially applies to issues related to keeping professional secrecy.

The relationship between the pharmacist and the user of the service does not take place only through legal rules, but also through the rules of health ethics, which complement each other. It is necessary to develop an awareness of the existence of differences between the legal and the ethical and to develop a sense of collective ethics that serves as a basis for determining right and wrong.

It is necessary to integrate professional ethics into collective ethics and to develop moral awareness and a sense of ethical problems in practice, that is, to learn how to recognize ethical dilemmas and how to solve them in real working conditions. For that reason, it is necessary to be aware of the existence of ethical principles that pharmacists must adhere to in interaction with patients, as well as knowledge of ethical codes. The practical application of ethical codes and principles is not always so simple and successful, which leads to pharmacists having to reconsider personal values in order to be sure that their professional communication independently meets the needs of the user of the service and is aimed at maintaining and improving on their health and quality of life.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Lituratione

1. Cooper R. Ethical problems and their resolution amongst UK Community Pharmacists: a qualitative study. Thesis submitted to the University of Nottingham for the degree of Doctor of Philosophy: December 2006.

2. Crane, A., Matten, D., Business Ethics (2nd Edition), Oxford University Press, Oxford, 2007

3. Di Džordž, R. T., Poslovna etika, "Filip Višnjić", Beograd, 2003.

4. Vuković, M, Voza, D, Vuković A, Poslovna Etika, Tehnički fakultet u Boru, Univerzitet u Beogradu, Bor 2020 godine

5. Babić, J., Uvod u poslovnu etiku, Research support scheme; Virtus, Prag, 2000
statija

6. Butenko T, Schwartz S. Relations of the new circle of 19 values to behaviors. Technical report, National Research University Higher School of Economics, 2013. Statija

7. Ćorić, ., Društvena odgovornost poduzeća, u Uvod u poslovnu etiku i korporacijsku društvenu odgovornost Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta; MATE, Zagreb, 2007:

8. Crowther, D., Aras, G., Corporate Social Responsibility: Part I, Ventus, Copenhagen, 2010

do 20. veka: etički i stručni aspekt. Timočki medicinski glasnik 2004

9. Jevtić, M., Izazovi etičkog menadžmenta, QWERTY; Viša železnička škola, Beograd, 2004

10. Krkač, K., Temeljna pitanja korporacijske društvene odgovornosti, u Uvod u poslovnu etiku i korporacijsku društvenu odgovornost, Zagrebačka škola ekonomije i menadžmenta; MATE, Zagreb, 2007:

11. Mischel, W. Personality dispositions revisited and revised: A view after three decades. In L. A. Pervin (ed.), Handbook of personality: Theory and research New York: Guilford Press, 1990. Statija

12. Morris CW. Varieties of human value. Chicago: University of Chicago Press, 1956.

13. Parojčić D, Stupar D, Stupar M. Profesionalni odnos farmaceuta i lekara od 13.

14. Redman BK. The ethics of leadership in pharmacy. American Journal of Health-System Pharmacy 1995;52(19)

15. Rokeach M. The nature of human values. New York: Free Press. Rokeach, 1973.
Statija

16. Wingfield J, Badcot D. Pharmacy Ethics and Decision Making , Pharmaceutical Press, London, 2007

Web pages:

1. <https://www.fip.org./fip-development-goal-1>

2. <https://www.fk.mk/wpcontent/uploads/2020/07/%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D0%B7%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D0%B5%D0%B1-17.7.2020.pdf>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

CONTEMPORARY ETHICAL DILEMMAS

Lecturer, PhD Irina-Ana DROBOT

Technical University of Civil Engineering Bucharest, Faculty of Engineering in Foreign Languages, Department of Foreign Languages and Communications

ORCID: 0000-0002-2556-6233

ABSTRACT

The purpose of this paper is to understand what dilemmas we are dealing with, from an ethical point of view, in today's world. Nowadays, we can see that the mentality is changing, regarding lifestyle and the way we perceive and behave towards the other fellow human beings. We are also well-aware of environmental issues, and we are adopting an attitude of caring for the environment, of protecting nature, of volunteering to plant trees, to recycle, and to choose cars that do not pollute the city, to go by bicycle, electric scooter, or other vehicles when possible instead of using our personal car, and so on. One of the arguments in favour of this behaviour is the idea that we are leaving this Earth as a legacy for the future generations and they should get the chance of being healthy. Another ethical issue is related to the way we accept different people, with different personalities, values, from different cultures, with different lifestyles, whether personally chosen or culturally induced. The environmental care and human rights issues are legitimated through political ideology and European Union laws, for the countries that are members. We also deal with the dilemma expressed in many fictional works related to whether it is ethical or not, as we can imply from the incidents described there, to impose on each and every individual certain values and a certain lifestyle, even if the individual, in the end, becomes a victim of these circumstances. Questioning traditions is a frequently encountered aspect in today's world, and in many cases it has to do with ethical issues, such as respecting individual diversity and human rights. Animal rights are still another issue, and societies for animals' protection are constantly raising awareness to it. Academic life includes the issue of plagiarism.

Keywords: Human rights, Animal rights, Environmental Issues, Diversity, Tolerance

INTRODUCTION

In a world where we consider liberal democracy (Plattner, 1999) the ideal form of government, we want to be all equal in rights and to be granted autonomy of thinking and action. Respecting human rights can be regarded as a form of common sense, where we would behave in a civilized manner with everyone and not exclude anyone socially and professionally-wise. As human beings, we have similarities and differences. The differences can be a delicate topic, to the point where we get into ethical dilemmas regarding various aspects of life and the way we are supposed to deal with them. Some individuals will want to have their personal values respected, such as their care for the environment, their concern with animal rights, their preoccupation with a different diet than the standard one. Individuals belonging to other cultures will definitely have different mindsets, to the point where they can treat traditions lighter or be more attached to them. We need to accept that there is no right or wrong way to deal with living our lives. We need to accept that we are diverse and show tolerance to the others.

Works of fiction serve to raise awareness of issues related to equality. Gender equality is a frequent issue in other cultures, where women may not have many rights, such as in Iran and in some other Muslim countries in very strictly traditional families.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Stories of acid burning have come to the fore in fictional works, or even memoirs, that have been translated worldwide, e.g. the experience described by Naziran and Celia Mercier in the book that has been categorized as memoir and diary by Polirom publishing house in Romania (2020), in the translation of Nicolae Constantinescu, *Arsa cu acid (Burned by Acid)*. Naziran, the victim of an acid burning attack during her sleep, is a 20 year old Pakistani young woman whose face has been melted away, and whose eyesight has gone forever. The young woman was also the victim of child marriage, at 13 years old, and forced to marry. She was also the victim of a violent family. Another book, *Burned Alive* by Souad, tells about the story of a young woman called Souad, who, at 17 years old, fell in love and was found guilty of a crime of honour, since she had a physical relationship before being married, and thus was believed to bring dishonor towards her family. As a result, her brother-in-law attempted on her an honour killing, by trying to burn her with petrol while setting her on fire. However, she survived and decided to tell her story in order to raise awareness of the consequences of such mindset and practices. The topic of forced marriage is told in the book *Married by Force* written by Leila. The action takes place in France, where Leila was raised, in a family of Moroccan origins. She was dreaming of a marriage with someone she loved, which is a usual happening in our Western culture, but not practiced in traditional Muslim families. Leila was the victim of her husband beating her, which is a customary practice, thus not seen as it is as against the law and the ethical norms in Western cultures. Such happenings have been mediatized and discussed on social media and in the press, in an attempt to raise awareness of cultural practices that are detrimental to respect for the individual and for his/ her well-being. Clearly the above examples show how the two young women are treated unethically, since we are not supposed, according to the Western mindset at least, to do such things, that is to harm and kill someone. The laws in the Western world, however, are in accordance with the overall cultural mindset and differ radically from those of the Muslim world. The Christian laws tell us not to kill, so we could talk about a morally-grounded idea based on religion since the earliest days that still exists today. However, in the Muslim world, where the mindset is extremely traditional, such honour killings, child marriage, and punishments are the norm, and accepted by the law. Clearly, to the Western world such things are unethical, unjust, and completely contrary not only to women's rights but to human rights in general. We are not supposed and used to coerce someone into doing something outside their will. In the Western world, we are moving on towards a higher rate of individualism (Hamamura, 2012; Santos et al, 2017) and allowance for the right to do as we please, as long as we do not bring harm to the others. We are talking about tolerance and of respect for diversity. We are constantly reminded of the issue of domestic violence and ways to help women escape from a violent household and live an independent life. However, the decision should be taken by the persons involved, as it should be their choice. An ethical dilemma can also come from whether or not we know, even if we mean well, if their lives would be better off if they left a violent family and have nothing and nobody from their family around at all. Abuse of all kinds is banned. There is current fighting and raising awareness against the phenomenon of bullying in schools. Discrimination is also an issue contrary to the ideal value of accepting socially and not judging anyone for being different from the point of view of origin, ethnicity, citizenship, lifestyle, behaviour, relationships preference, and so on. The Western world wishes to seek to give everyone a chance for a comfortable life. We have seen, in the past, violent historical episodes that, judging by today's mindset, were totally against human rights, such as the Holocaust. We are constantly reminded of it through various commemorations and we are trying to become aware of the consequences of such violent and cruel actions.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

One issue that can raise ethical dilemmas, in the sense that we do not know how to solve this, is related to the current value of respecting and sympathizing with other culture's traditions and laws. On the other hand, once some traditions in certain cultures such as the ones presented above can be harmful to the individual, time comes to rethink about these practices. Yet, what right does another culture, with another way of thinking, have to intervene within the deeply rooted beliefs in traditions and religion of other cultures?

As a remark, in fiction or memoirs published in our times, not only issues regarding bringing harm to individuals from the present are brought up, but from the past as well. Stories of survivors from the Holocaust and concentration camp life abound. What is more, stories about slavery are also translated, e.g. *Homegoing* by Yaa Gyasi, which is a story about two sisters living in 18th century Ghana, one of which marries an Englishman and has a good life, and the other one who is sold into slavery. Slavery in fiction implies judging this with our contemporary mindset, as treating a human being unjustly and with cruelty, the same which happens in the case of honour killings, where we apply the mindset of our Western culture, without actually understanding such traditions. Naturally, the cruelty is obvious, just as in the case of the witch trials in Puritan American, or other such events, which had a different significance back then. While we are told that every culture is unique and should be respected, we cannot help but question certain traditions which are detrimental to the individual's well-being. Modernism and Postmodernism brought about a questioning of everything mood, which is reflected in the way these stories are presented. We can speak about an ideology that is present throughout the publication of fiction and memoirs on such sensitive topics which are brought up to our attention, and which also resonate with cases of cruelty shown through mass media.

From the point of view of individualism, and the idea of each and every individual's right to live comfortably, unharmed, and be whatever they want (regardless of social class), be accepted or at least tolerated, and not constrained due to various traditions and fixed social classes, lifestyles, function of their gender (in some cultures women do not have access to finishing education and getting jobs), the ethical thing to do is to allow individuals personal freedom. This comes from the American culture's mindset, where everything should be possible, and where everyone is equal in front of opportunities.

From this perspective, war and destruction of lives and cities comes as a direct attack against human rights. Violence throughout history can only be condemned from today's frame of mind. Cruelty towards individuals is also highlighted in early psychiatry treatments, when people with mental illnesses were treated through electric shocks and cold showers. This was because the medical knowledge was not advanced, however, in those times. Nowadays, though, we feel all these practices as all the more cruel since they are no longer a usual reality that we have known.

Animal rights are another issue raising ethical dilemmas. Thus, violence against the animals is prohibited and punished nowadays by law. However, at least in Bucharest, Romania, where the author of the present paper lives, ethical dilemmas appeared some years ago when stray dogs were attacking people. Gradually, the stray dogs disappeared through sterilization and organisations working out to find owners for them. Compulsory checkups and vaccinations have ensured that the owners take proper care of their pets.

Directly connected to this issue come diets which are also equivalent with lifestyles excluding meat, such as vegetarian, vegan, raw vegan, and fruitarian. Vegans exclude all products coming from animals, such as eggs and dairy, believing these are taken away from animals. Fur and leather clothing items which are coming, obviously, from animals, are refused by some of the adepts of such diets as well. They do not want to encourage harm done to animals' lives and to encourage hunting.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The environment and the harm we do to it through our various activities through pollution is another issue raising dilemmas. We incline, if we are preoccupied with the environment, to do all possible to leave the Earth inhabitable and as a healthy environment for the generations coming after us. We also can see our responsibility towards the health of the other people, which is affected by environmental harm such as pollution in the cities, which can lead to deadly illnesses.

Academic research also includes the ethics of acknowledging previous literature and ways to avoid plagiarism (Aguinis & Henle, 2004), even if it is unintended. Heated discussions take plagiarism in research as topics, especially, at least in Romania, when it comes to political leaders and their PhD thesis. Strongly associated with the political world is also the idea of corruption in politics, which has been, at least in Romania, the main concern raised during protests, these recent years.

Any profession can have its ethical rules and principles, such as translation, which means that the translator is aware that he/she does not own and is not the author of the text given to translate (Van Wyke, 2010), interpretation, the medical profession, and which all include good practice and not acting in their self-interest such as money, receiving bribery, and others, counseling, psychotherapy (Isaac, 2009), the latter which include not making public the patients' details and real name in research studies, etc. Practising our profession correctly in relation to the clients involved is a matter of ethics. General data protection can be an example of law that correlates with ethics with respect to exposing or not sensitive data regarding clients, which would lead to affecting negatively their public image.

The way we relate to other persons such as relationships between parents and children, grown-up children and old parents, or between brothers and sisters, as well as relationships with extended families are also subject to ethics considerations. We may feel we have a moral right to take care of children, old parents, be fair with siblings, and share things in childhood, as well as what parents leave us later in life, and also offer help within the family and support. These can come up as unwritten rules and also part of the society's implied ways to function, which can lead to us feeling guilty if we do not conform.

While, psychologically, today we have a certain makeup caused by the times we live in, there are also, in parallel, laws which reinforce such practices and lead to punishments if we do not conform. Laws and ethics eventually merge to reinforce certain customs.

MATERIALS AND METHODS

Even though we are gradually moving on towards an individualist world, where the individual's well-being, and not that of the community as a whole is, first of all, taken into account (Hofstede, 2011), we can still speak of and should consider social responsibility. Social responsibility should happen both at personal level and at the level of institutions.

For Drugan & Tipton (2017), "business and professional settings, such as banking, human resources (HR), law or management," there is the term "*Corporate Social Responsibility (CSR)*, starting with the 1950s, the moment when we got aware of the fact that "the several hundred largest businesses were vital centers of power and decision making and that the actions of these firms touched the lives of citizens at many points" (Carroll, 1999). According to the corporate social responsibility, the respective "firm should strive to make a profit, obey the law, be ethical and be a good corporate citizen" (Carroll, 1991). Therefore, we can claim that all such businesses and professions have a huge responsibility in interacting with people and providing them various services. They need to ensure that they do help them and offer them what they need, since the consequences of any mistake are huge, impacting negatively so many lives.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Up to a point, it can be considered theft or fraud if a business takes more money from their clients even if by mistake, or gives them offers that they do not actually want or understand what these imply, and end up by paying more than they have expected. This has happened with various offers labelled as “gifts” from mobile phone companies, at least in Romania, which implied that these were free, but in fact they were free for only a limited amount of time, and then a full subscription was required to be paid by the clients, who could not even give it up until a certain minimal period. This would be considered morally wrong and incorrect from the point of view of customers. As for banks, they should ensure safety of the money and offer help in case thieves would make unauthorised payments using the clients’ accounts, by helping clients get their money back. They should also offer security and enough information for the clients to choose the offers that benefit them the most.

Some professions have a strong component of care for people who are clients, and here the social responsibility is even a more pressing issue than in the case of businesses: “‘Caring’ professions such as medicine, social work or teaching have a stronger tradition of considering social responsibility, and may therefore be a more appropriate model for T&I than corporate sectors” (Drugan & Tipton, 2017). Especially from these professions, we as clients expect to trust them, and expect to see them as sympathizing with our suffering and offering us hope, as in the case of medicine, and social work. From teachers, we expect encouragement and sympathy, much like from doctors, especially if, in the latter case, our lives depend on their skills and responsibility. The medicine field is a profession meaning life or death as far as skills and circumstances are concerned, as well as responsibility, which should be extremely high, as lack or disregard of it can be fatal to the patient. The teaching profession also comes with responsibility, for ensuring and influencing the future course of life, through instilling values and offering professional skills to students. The social profession is about sympathy, but also about helping with real tools and advice those persons needing it, such as victims of domestic violence that need to start anew and get the courage to ask for support, so that in the end they can be autonomous and no longer depend for material support from their aggressor.

We can talk of a universal presence of ethics and moral sense in the individual, function of the way we are brought up in our family, and then further on educated in school. Moreover, society’s overall values at various times in history may change, while psychologically there may be some universal ones, to the point where the way we judge certain actions has not changed throughout history. We still feel, psychologically, guilty if we do harm in any way to those we have various relationships with (Paulson et al, 2021), whether or not actual laws are involved. As an example, if we do not behave nicely to family members, we are going to feel guilty, even if there are no laws for speaking in an impolite manner, misbehaving, and getting into verbal quarrels. The borders between abuse and domestic violence can be quite unclear. Not all cases where we have some verbal fights at some points and where we disagree on certain issues can be considered as domestic violence. These can simply be temporary moments when we express what makes us feel unhappy, angry, not loved and appreciated, and so on. Once these conflicts are solved, peaceful family life can return. It is impossible to always be on harmonious terms in family and friendship relationships.

When we deal with playmates and friends at school, we may also feel afterwards that we have been selfish with them in not wanting to share some of our crayons or stickers, or anything else. We can think over this after we are adults and think about the past, or after a few days since the happening.

If we refer to Sigmund Freud’s theory of development, during their growth, children go through various stages, including one of sadism (Freud, 1936), and behaving with cruelty towards their playmates and also towards animals.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

As they grow, they will normally overcome this, or, in case they encounter certain obstacles along the way, such as a treatment by the adults during this stage that inhibits their surmounting it, not necessarily through what adults do, but due to the way the child perceives and interprets their actions, they may develop a fixation. This will lead to them becoming adults with cruel tendency of a higher or lower degree. At the same time, the moral conscience is also part of the usual way of development of any child, according to Freud's theory of the Oedipal complex, when, in surmounting it, the child internalizes the parents and their principles as his/ her moral instance (Freud, 1927). The superego is the moral instance, according to psychoanalysis, and, thus, it mediates between what we are aware of (the ego) and what we desire but may be unaware of (the id). In cases of neuroses, people may feel guilty to the point where they may feel awful, but have no solution to their dilemmas. In such a case, there is a lack of balance between these three instances, and then therapy becomes necessary so that the patient becomes aware of the issue, of unconscious material, and then starts finding a solution to them, in order to live free from neurosis and to enjoy life. Neuroses can go as far as to inhibit the person's normal functioning in the world, and also to make it impossible for them to feel well and be happy. The person affected does not behave like this on purpose, but due to unknown causes. The guilt may be a fictitious one, due to the misunderstanding of the relationship with the parents in early childhood, which is not remembered as such due to the very young age, but which becomes visible, in therapy, to the trained eye of the psychotherapist through analysis of dreams and slips of the tongue (mistakes in speech or writing which are not just due to chance and being tired).

We could claim that we are preoccupied by ethics since childhood, as we are taught about our parents what is right and what is wrong. Gradually, we learn to sympathize with other people and to understand their point of view, through stories, or through discussions with our parents and other educators. We can also use picture books and cartoons with animals to realize how they feel in various situations. In children's stories and cartoons, animals are humanized in an attempt to help children think about them as beings that can feel the same way they do, and who can also feel harm the way they themselves and other human beings around do. At school, children are told not to exclude anyone from their circles, and to play with shy children as well. The phenomenon of bullying is, nowadays, tried to be avoided through raising awareness of this issue as to how wrong it is and as to how the victims themselves should not feel guilty, but communicate about these problems with an adult, with parents, family, or teachers at school. Unconsciously, victims of abuse can believe that they have done something wrong and this is all their fault to be mistreated, which should be understood as a wrong way of thinking. Therapy is needed in this case in order to change this frame of mind. Family education may have led to the belief of victims that they are to blame for it all, by being discouraged in all ways, or they may have misinterpreted something along the course of their psychological development of early childhood.

Offering information about unjust and unhealthy situation in which we can find ourselves can be, in itself, considered correct, thus, ethical. Telling domestic violence victims and bullying victims that their life is not supposed to be this way or does not have to be this way can be a means of opening their minds towards becoming aware of themselves and their own needs. They can also become aware of their right to choose to leave certain circles and even their family and to start living on their own, maybe with a bit of help from social assistance.

We can associate ethics with moral values, with what is correct, with what is right and wrong, as well as with the way we are supposed to behave, just like when we had to obey and be good children as we were growing up.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In a changing world, we wonder, eventually, what ethical values can we maintain, cling on to, and take as landmarks. Philosophy, religion, education, society, are all sources of norms of behaviour, beliefs, and means of understanding relationships which we may associate with ethics. Once we question religious beliefs, we are left with other means of reinforcing ethical values, which can come from other domains and from the education we receive ourselves. We can associate ethics with civilized behaviour in society, with being polite, as well as considerate for those helping us and treating us nicely.

Society is a creator of ethical values, beliefs, and principles we should take into account in our lives. Society changes together with the times we live in and this is how all the ideological beliefs of individualism and human rights are reinforced through our constantly being reminded of the negative consequences of not respecting them in the past, e.g. episodes with victims such as arranged marriages, forced marriages, acid attacks, honour killings, Holocaust victims, witch hunting and burning those persons believed to be witches alive, etc. Against some persons belonging to certain ethnicities laws were passed, which led to their being isolated, discriminated, and sent away from various communities. An example of the latter situation can be seen in the film or musical production *Fiddler on the Roof*, where a community of Jews in a village in Russia are sent away in order to save their lives by the local police. Nowadays, laws prohibit causing harm to anyone, and, on the contrary, encourage tolerance and respect for diversity.

When we live in a community, we need to respect the others' rights, personal space, opinions, values, etc. in order to avoid conflict, which can, in turn, lead to the dissolution of the respective community. Once we live in a so-called global village, and once we can interact with so many different persons from cultures from all over the world, we do need to respect a value like multiculturalism, which is put forth by supranational organizations such as the European Union and which expect member countries to conform to it. Once we move on towards cooperation at world level, we need to have the social and ethical skills necessary, so that the contacts can be beneficial, bring well-being and not be harmful or counterproductive.

In the globalized world, and due to grouping countries into supranational organizations, we have both a common identity, a universal one, as well as a national, specific one. We can feel that the latter needs all the more reinforcement so that we do not all become alike with respect to traditions and values and lose our national heritage and our respect for our country. This nationalism is, in turn, an ethical issue, which does raise plenty of dilemmas due to the way the world is structured, from a political perspective. We can feel, psychologically, although no rules are given, by law, that we should have respect for our nation and country, that we do have, ethically, this duty and we can feel guilty in case we do not do anything. It has become a frequent practice in Romania for young families to get established temporarily or permanently abroad, or to work there for a while. In this way, ethical dilemmas can arise regarding the family they leave behind in their own country and whether or not it is correct towards them and worth it to stay so much time far-away from them.

Nowadays, since, in most of the Western world at least, we live, from a political perspective, in a neoliberal world, we can see the way psychology supports the ethics of such a world, contributing to the idea that we should be socially responsible (Sugarman, 2015). Neoliberalism refers to a free trade market, and to all that globalization has, after all, entailed, such as the possibility of the destruction of cultural specificity; it has led to a new way in which we understand ethics, based on professional and social responsibility (Sugarman, 2015). Therefore, we can claim that the ethical dilemmas we have today are a direct result of this type of change in the structure of our world from economical and political points of view, which led to changes in mindset, and, thus, to a reconsideration of what is morally correct nowadays.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The dilemmas related to ethics can be, in some cases, assigned to the way different mentalities clash. The world today promotes other mentalities than those we may have been raised with. While we try to adapt, we can have such dilemmas, regarding whether or not we should obey the tradition, and maintain our mindset related to the old lifestyle, or simply move on towards another lifestyle, once we debate with ourselves if it is more beneficial to the well-being of the individual. For example, we may have prejudices against the choice of young people to take a year off to find out who they are and then resume their education, but, if this actually proves to help them, then we could admit it would be correct from our part to allow them to live like this, if we are older members of their family.

RESULTS

Social norms, values and beliefs change all the time. We can see this from the way cultural productions show how we can react, first of all, emotionally, to the way human beings have been treated by means of which we consider inconceivable and totally to blame nowadays in the course of various episodes in history. Back then, the notions of human rights, free choice of the individual, equal opportunities, tolerance, respect for diversity, multiculturalism, women's rights, were not known. There were no such laws and no discussions about them within a legal framework. We label everything now, from wars to persecutions, as crimes, which should definitely be punished if they had all lived now. Limiting the freedom and leaving people without free choice should be considered blamable and punishable by various laws today. We are appalled, as we look back, by the mistakes and cruelties in our history, and we may feel the need to make up for these mistakes.

The current ethical dilemmas are those related to respect towards the rights of the individual and of the human beings in general. Personal rights are considered as granted nowadays, at least in the Western world. When we look at other cultures and at our own past, we can see practices during wars and various punishments and discriminations as inhuman and impossible to imagine nowadays. The rights of the individual are understood as the reality that is supposed to be in the world, and we need, on the one hand, help preserve them through respect for the others, and, on the other hand, to know about these rights for ourselves and to know what laws and what institutions to address to fight for them.

Nowadays, women's rights, human rights, minority rights, children's rights, refugee rights, migrants' rights, citizens' rights, animal rights, environmental rights, and others are part of our moral concerns and obligations to maintain them, and they are seen as guaranteeing the well-being of the individual.

Ethics is associated with correctness of action, such as in various professions, as well as with trust. Clients should trust those delivering various services, such as mobile phone companies, tv connection companies, medical services, educational institutions (such as schools and universities), bookshops, as well as online sites and applications through which we can shop for various products, from books, makeup products, jewelry, clothes, to food. We expect to get products in a good condition, not expired and not broken, and for the delivery to go on smoothly. If we order something fragile, we expect to get it in one piece, such as a mug. We expect the deliverers of services to be correct and for everything to be usable and work properly. Otherwise, we expect the service deliverers to compensate for the broken products. For services including water, heating and electricity in our houses we expect the same correctness and them to work, so that we can benefit from them. We also expect our employers to be correct with us, not make us work for longer hours, make us tired and getting stressed or sick, as well as to get paid in time for everything that we do.

We, as human beings and individuals, have rights, and the professionals and services we interact with need to have social responsibility towards us as clients and beneficiaries.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

DISCUSSION AND CONCLUSIONS

The ethical issues in today's world go hand in hand with issues related to the need for responsibility towards others, socially, with sympathy, as well as with trust. Once we practice a certain profession, we need to be trustworthy, sympathetic, and responsible towards the others, for whom, after all, we make all our efforts. Some professions involve a higher element of risk, reaching as far as the matter of life and death, as in the example of the medical profession, where the lives of the patients depend on the skill, attention, and responsibility of the doctor. What is more, in the case of pilots or drivers of various means of public transport, the responsibility is similarly as the one in the case of doctors, since the safety and life or death of the travellers depend on the pilot or driver. All similar professions involve a great degree of ethical responsibility and should imply a subsequent guilt if they do not provide adequate services. In other professions, such as teachers, banking, engineering, apparently we do not deal with a matter of life and death, at least not directly. However, it depends on the severity of the issue. Once students are not prepared well-enough or encouraged well-enough, they may feel very anxious and even resort to self-harm or suicide in case they fail certain examinations. Their parents may not have enough money to provide for their future studies, and some students may feel that their only option is to get free education from the state, yet for this they need to perform high enough. In the case of relations with the bank, once a client, for a variety of reasons, may lose a big sum of money, once again they may feel very stressed and a failure for their family's expectations and go as far as to attempt suicide. As for the engineering profession, once a project does not go according to the plan, more time and money need to be invested. If the client does not have enough money, then fatal consequences can occur, such as psychological discouragement, depression, to the point of feeling suicidal. What is more, if engineering involves construction and not providing safety against earthquakes or other natural hazards for a building, or if the building is not built well-enough and can collapse easily, then the responsibility faced is huge, as much as the guilt.

We could say that ethics goes hand in hand with a move towards a welfare society, or a feminine one, based on Hofstede's cultural dimensions (2011). Feminine societies are centred on cooperation, while masculine societies are centred on competition. Laws work hand in hand with ethics and social responsibilities, and we try to provide awareness for the right to get help of those needing it, in the case of delicate issues such as domestic violence or discriminations. However, responsibility and law also works for health services, and for any services related to public relations. Our whole world is founded on organization that deals with social responsibility, after all.

REFERENCES

Aguinis, H., & Henle, C. A. (2004). Ethics in research. *Handbook of research methods in industrial and organizational psychology*, 34-56.

Carroll, A. B. (1991). "The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organisational Stakeholders." *Business Horizons* 34 (July/August): 39-48. doi:10.1016/0007-6813(91)90005-G.

Carroll, A. B. (1999). "Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct." *Business and Society* 38 (3): 268-295. doi:10.1177/000765039903800303.

Drugan, J., & Tipton, R. (2017). Translation, ethics and social responsibility. *The translator*, 23(2), 119-125.

Freud, S. (1927). Some psychological consequences of the anatomical distinction between the sexes. *International Journal of Psychoanalysis*, 8, 133-142.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Freud, S. (1936). Inhibitions, symptoms and anxiety. *The Psychoanalytic Quarterly*, 5(1), 1-28.

Hamamura, T. (2012). Are cultures becoming individualistic? A cross-temporal comparison of individualism–collectivism in the United States and Japan. *Personality and social psychology review*, 16(1), 3-24.

Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online readings in psychology and culture*, 2(1), 8.

Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online readings in psychology and culture*, 2(1), 8.

Isaac, R. (2009). Ethics in the practice of clinical psychology. *Indian Journal of Medical Ethics*, 6(2), 69-74.

Paulson, S., Sideris, L., Stellar, J., & Valdesolo, P. (2021). Beyond oneself: the ethics and psychology of awe. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1501(1), 30-47.

Plattner, M. F. (1999). From liberalism to liberal democracy. *J. Democracy*, 10, 121.

Santos, H. C., Varnum, M. E., & Grossmann, I. (2017). Global increases in individualism. *Psychological science*, 28(9), 1228-1239.

Sugarman, J. (2015). Neoliberalism and psychological ethics. *Journal of theoretical and Philosophical Psychology*, 35(2), 103.

Van Wyke, B. (2010). Ethics and translation. *Handbook of translation studies*, 1, 111-115.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETHICS IN PHOTO JOURNALISM: A STUDY OF VISUAL REPRESENTATION OF REALITY

Dr. Shahi Shaika

Amity School of Communication, Amity University Noida

Abstract

The use of photojournalism to communicate a wider story involves capturing certain moments within an event or period of time. Photographs are effective communication tools because they may communicate to people on a relevant and emotional level while still representing the facts. This authority entails an obligation to uphold moral principles, as well as inherent conflicts between photography and journalism. Journalism's ethical standards categorize debates about particular pictures into sections on manipulation, privacy, and graphic content. The use of digital alteration in photojournalism is still up for debate. The sometimes shaky connection between reality and the photographed image is at the center of the debate about what constitutes acceptable and unacceptable photo editing. This research explores the intricacies of modern reporting and makes use of moral philosophy and photojournalism history to explain how this particular activity came to be and how it has changed in the digital age. It examines the historical conflict between artistic and journalistic photographs, arguing that it forces us to fundamentally rethink some of the conventional notions of press photography and demonstrating and challenging how it has subtly inspired support for a forensic approach to photojournalism ethics. In order to support a discussion of photojournalism as an ethical, moral, and societal significant journalistic practice, the study places this debate within questions of relativism regarding what is "moral," normative debates regarding what is "journalistic," along with technical debates regarding what is "possible." The paper explores the potential for fruitful dialogue between various voices interested in pursuing the best possible photojournalism. It does so by including in-depth comparative analyses of codes of ethics, examination of contentious cases, and a study of photojournalism ethics as applied in different newsrooms.

Keywords: Ethics, Photography, journalism, photojournalism, digital age, Photo editing.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

CONSUMPTIVE BEHAVIOR THROUGH ONLINE SHOPPING IN TEENAGERS

Elysia Anindya Indriani

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Abstract

This research intends to explain consumer behavior through online shopping among teenagers. The research method uses qualitative research with a descriptive analytical approach. This research concludes that online stores have changed teenagers' lifestyles, which can be seen in consumer behavior. The factors behind teenagers making purchases through online stores are time efficiency, access that supports purchasing goods through online stores, as well as fulfilling needs both fulfilling goods and fulfilling satisfaction. The rise of online stores certainly has both negative and positive impacts. The positive impacts that arise include meeting needs, providing satisfaction for consumers, providing convenience, and making teenagers more trendy, fashionable, and stylish in their clothing. Apart from that, the negative impacts caused include the shift in shopping patterns from conventional to modern by buying online, which creates addiction for users so that consumer lifestyles become more ingrained, and the final impact is waste, which makes these teenagers buy products that are not because they suit their needs but because they suit their desires.

Keywords: Behavior, consumptive, online shop, and teenagers

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

MARKETPLACE DEVELOPMENT IN MARKETING STRATEGY

Lia Sofiatun NISA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0006-8149-6109

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research intends to explain the study of the development of the marketplace as a marketing strategy in today's digital era. This research is a literature review with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. This research concludes that a marketplace is a digital platform that brings together sellers and buyers online through electronic media on an e-commerce platform such as Shopee, Tokopedia, Lazada, and so on, providing a place to offer products or services and make transactions online, with the advantage that users do not need to create a personal page or personal online store. The marketplace in Indonesia has grown rapidly in recent years and has become one of the most promising business sectors. The development of marketplaces in Indonesia is driven by several factors, such as the rapid growth of e-commerce, increased internet access, high smartphone penetration, and changes in consumer behavior that switch to online shopping. The high number of marketplace visitors can increase the purchase of the product in question. Marketing strategy is a way to achieve sustainable competitive advantage for businesses that produce goods or services, helping businesses obtain or achieve profits. The importance of digital technology-based marketing strategies in e-commerce for a company to increase sales.

Keywords: Marketplace, strategy, marketing, digital, and e-commerce.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**LISTENING TO MUSIC CAN INCREASE STUDENTS' FOCUS AND
PRODUCTIVITY IN WORKING ON ASSIGNMENTS**

Febby Febriyani KHARISMA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0001-8027-6215

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstrak

The cause of the effect of listening to music on a person's mood is because listening to music itself is a big stimulus for the brain. The large number of assignment demands is a stressor that can cause stress for students. One therapy used to overcome stress is listening to music. Listening to music also turns out not only to relieve stress, for some students listening to music at a low tempo can also increase focus in doing assignments. The aim of this literature is to find out how music influences students' focus in doing their assignments. The method used is the literature review method. Literature review is a search and research of the literature by reading various books and journals related to research.

Keywords: Listening to music, increasing focus, productivity, doing assignments, students.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

SPIRITUALITY AND RELIGION: A LITERATURE REVIEW

Givan Mauzarima Fortuna

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0004-8712-5400

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid, Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research..or who is familiarly known as Gus Dur, in applying Islamic principles in the context of the people's economy. Wahid, as a Muslim leader and intellectual, has a unique view of the relationship between Islam and the economy, with an emphasis on social values and justice in the economic system. Through a qualitative approach, this journal analyzes Gus Dur's various writings, speeches and thoughts related to Islam and the people's economy. The research focus is on key concepts developed by Gus Dur, such as social justice, economic balance, poverty alleviation, community empowerment, and Islamic-based economic principles. The results showed that Gus Dur proposed a synergy between Islamic principles and the people's economy. He believed that Islam provided the moral and ethical foundations needed to regulate economic activity. Gus Dur also emphasized the importance of community empowerment, active involvement of the marginalized, and fair distribution of wealth in order to achieve social justice. This research makes an important contribution to the understanding of populist economic concepts that are rooted in Islamic values. It is hoped that this journal will encourage further discussion on the role of religion in inclusive and sustainable economic development, as well as provide guidance for practitioners, academics and policy makers in applying Islamic principles in the context of a people's economy.

Keywords: understanding, point of view, principles, ethics, and morals

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ONLINE BUYING AND SELLING BUSINESS

Naila Tamamil Asna

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0000-0311-8408

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to explain the online buying and selling business. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. The results of this research conclude that online business is modern commerce in the current digital era. Online buying and selling has become a phenomenon that dominates the world of modern commerce. In this digital era, e-commerce platforms have revolutionized the way people shop and sell products and services. This abstract will discuss the development, impact, and challenges of the online buying and selling business. First, technological developments and increasingly easy access to the internet have enabled business actors to develop their online shops. This phenomenon has enabled small and large businesses to reach a global audience, enabling the sale of products and services without geographic boundaries. This has also given customers more choice and convenience in shopping, with a variety of easily accessible payment and delivery options. Second, the online buying and selling business has made a significant contribution to global economic growth. Large e-commerce platforms such as Amazon, Alibaba, and eBay are leaders in the industry, creating jobs, facilitating cross-border trade, and generating huge revenues. Additionally, many small traders and home businesses have also taken advantage of this opportunity to create additional income. However, along with the benefits, online buying and selling businesses also face several challenges. Online fraud, intense competition, and unequal internet access are still problems that need to be addressed. In addition, issues related to data privacy and consumer protection are receiving increasing attention. The regulations that develop in this industry will be key to maintaining the integrity and security of online buying and selling businesses. In conclusion, online buying and selling businesses have changed the global trade landscape by bringing convenience, accessibility, and significant economic growth. However, challenges such as security and intense competition also need to be overcome. The future of the online buying and selling business will be greatly influenced by technological innovation, appropriate regulations, and the ability of business people to adapt to ongoing changes in the digital environment.

Keywords: Business, Online, and Buying and selling.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**LITERATURE STUDY OF PRODUCTION THEORY IN PERSPECTIVE
MUSLIM SCIENTIST IMAM AL GHAZALI**

Diah RAHMAWATI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0002-4979-2240

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Abstract

This research aims to explain the study of production theory from the perspective of Muslim scientist Imam Al Ghazali. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is based on the content of the literature analysis sources used in the research. This research concludes that Imam Al Ghazali defines production as an activity that humans must carry out to fulfill the needs of life and worship as a social obligation in Islam. Islam allows every Muslim to carry out productive activities according to their abilities and talents, as long as they do not exceed the limits of Islamic law. According to him, the main goal of production is to seek sustenance and grace from Allah SWT and fulfill life's needs according to a priority scale. Starting with primary, secondary, and tertiary needs so that all needs are met optimally. In production, there must be a process, and in the production operation process, coordination and cooperation are important so that the production process runs smoothly. He claims the universe is the most important factor in production. Apart from that, he also explained that competition in production has become a natural thing, which can increase the competitive spirit of producers to create new quality products. However, this competition must be accompanied by an honest and fair attitude and fairness, because Islam protects all business actors from losses.

Keywords: Islamic Economics, Production Theory, Imam Al Ghazali

SWEAR WORDS IN COMMUNICATION

Erni Widya NINGRUM

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various literature journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. The aim is to recognize the types of swear words that are often used by students, both on campus and outside campus. The discussion is that every utterance means a curse that students often use when communicating with each other. This research found that the manifestation of social interaction resulted in communication. In everyday life, people usually use a variety of casual language that is used by a group of people close to them. Therefore, they use non-standard words, but these words make them understand each other and feel comfortable in interacting like this. They say words that should not be expressed or are usually called curse words. This study was carried out using the case study concept. And the factors that influence the use of swear words in communication are emotional factors, joking, spontaneity, and social factors.

Keywords: swear words, insulting speech, and communicating

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ANALYSIS OF STUDENT PERCEPTIONS OF UIN K.H. ABDURRAHMAN WAHID PEKALONGAN AGAINST THE APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS

Mustofiatul AINI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-8389-4539

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Abstract

Islamic business ethics are principles and norms for business actors that must be upheld in interactions and transactions in order to achieve business goals in accordance with Islamic law. The aim of this research is to describe how Islamic business ethics are applied to business people today. The application of Islamic business ethics among business actors is still minimal, there are still many business actors who have not implemented Islamic business ethics. For this reason, it is necessary to know what is the reason why these business actors have not implemented Islamic business ethics. This research uses a qualitative method with a descriptive approach. Data collection was carried out by interviewing UIN student K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan. The role of Islamic business ethics is very influential on market activities. Business ethics seeks to harmonize various interests in business. Business ethics also plays a role in society's ever-changing business awareness, especially Islamic business. This method is usually to provide a new understanding and perspective on business using a foundation of moral and spiritual values, which are then summarized. Islamic business ethics can also offer solutions to various modern business problems which are increasingly moving away from ethical values. In this sense, ethical business must truly refer to its main sources, namely the Al-Quran and As-Sunnah. However, there are still many business actors who have not implemented Islamic business ethics in running their business. Even though this should not be done. The principle of knowing business ethics is absolutely the property of every person involved in economic activities, both traders and merchants who carry out economic activities. The aim of business ethics here is to raise moral awareness among business people to conduct good and clean business. There are several reasons why some business actors have not implemented Islamic business ethics. One of them is regarding profits, they think that if they use business ethics in doing business, the profits they will get will be less. But they should be aware of the impact if they do not use ethics in business.

Keywords: Islamic business ethics, today, business people.

YUKARI MOBBİNGİN ÖNCÜLÜ OLARAK AHLAKİ KINANMA BEKLENTİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Nur OKUTAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-0388-7677

ÖZET

Bu çalışmada, ahlaki benliğe yönelik algılanan tehdidin, yukarı mobbingin bir öncülü olabileceği varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre ahlaki kınanma beklentisi, kişinin ahlaki benliğine yönelik önemli bir tehdit oluşturabilir. “Ahlaki kınanma beklentisi”, etik ilkelere bağlı kişilerin kınamasıyla karşılaşma endişesini ifade eder. Ahlaki kınanma beklentisi örtük olsa bile insanların ahlaki yeterliklerine olan inançlarını sarsabilir. Bu nedenle öfke, düşmanlık, küçümseme ya da hınç gibi bir dizi olumsuz duyguyu tetikleyebilir. Bireyler, aynı zamanda ahlaki kınanma beklentisiyle baş edebilmek için hem etik duruş sergileyenlerin ahlaki niteliklerini hem de davranışın kendisini inkâr etme ya da önemsizleştirme yollarına başvurabilir. Örgütsel bağlamda, yöneticiler tarafından sergilenen ahlaki davranışlar, astlar arasında ahlaki kınanma beklentisi yaratabilir. Ayrıca ahlaki kınanma beklentisi, özellikle yöneticilerin sahip olduğu otorite ve etki alanıyla birleştiğinde önemli ölçüde artabilir. Algılanan ahlaki kınanma beklentisi, bu şekilde astların yöneticilere yönelik mobbing davranışlarını tetikleyebilir. Ahlaki kınanma beklentisinin yarattığı öfke, astların yöneticilerine karşı küçümseyici ve düşmanca tutumlar sergilemelerine, hatta iftira atmalarına yol açabilir. Nitekim yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, beklenen bu davranışlarla örtüşmektedir. Mobbing mağdurları genel olarak ilkeli, duygusal açıdan zeki, dürüst, güvenilir, işlerine bağlı, başarılı, çalışkan ve yaratıcı bireyler olarak nitelendirilmektedir. Buna karşılık, mobbing uygulayanlar, genellikle yetersizlik veya değersizlik duygularının altında yatan, abartılı bir öz-değer duygusu sergileme eğilimindedirler. Yetersizlik duyguları ise mobbingin önemli nedenlerinden biridir. Sonuç olarak, yöneticilerin etik davranışları, ahlaki bir ilgi uyandırır da çalışanlar arasında ahlaki yetersizlik algılarını tetikleyerek mobbing eğilimlerini istemeden de olsa artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Yukarı Mobbing, Ahlaki Kınanma Beklentisi, Yukarı Ahlaki Karşılaştırma

ANTICIPATION OF MORAL REPROACH AS PRECURSOR OF UPWARD MOBBING

ABSTRACT

The present study proposes that the perception of a moral self-threat could serve as a precursor to upward mobbing. In line with this assumption, the mere expectation of moral reproach can pose a significant threat to one's moral integrity. This “anticipation of moral reproach” encompasses the genuine concern of facing condemnation from individuals dedicated to upholding ethical principles. Even when implicit, the anticipation of moral reproach has the potential to erode people’s belief in their own moral capabilities. Therefore, it can trigger a range of negative emotions, including but not limited to anger, hostility, contempt, or resentment. In response to the looming spectre of moral reproach, individuals may resort to tactics such as denial or trivialization of both the moral values held by those advocating ethical positions and the behaviour in question itself. Within an organizational framework, the moral conduct exhibited by supervisors could elicit anticipatory feelings of moral reproach among subordinates.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Furthermore, the expectation of moral reproach can increase significantly, especially when it is coupled with the authority and sphere of influence wielded by managers. In this scenario, the perceived anticipation of moral reproach has the potential to catalyse upward mobbing. With anger generated by the anticipation of moral reproach can lead subordinates to engage in slander, alongside displaying condescending and hostile attitudes towards their managers. Indeed, existing studies align with these anticipated behaviours. Victims of mobbing are typically characterized as principled, emotionally intelligent, honest, trustworthy, committed to their work, successful, hard-working, and creative individuals. In contrast, mobbers tend to exhibit an inflated sense of self-importance, often driven by underlying feelings of inadequacy or worthlessness. These feelings of inadequacy serve as the underlying cause of mobbing. Consequently, while supervisors' ethical behaviours can be a source of moral inspiration, they may inadvertently increase mobbing tendencies by triggering perceptions of moral inadequacy among employees.

Keywords: Upward Mobbing, Anticipation of Moral Reproach, Upward Moral Comparison

“KOMŞUNU KENDİNİ SEVER GİBİ SEV”: ÖZGECİLİK HER ZAMAN “İYİ”MİDİR?

Doç. Dr. Eray YAĞANAK

Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0001-7822-7510

ÖZET¹

Bu çalışma, ötekiyle/başkasıyla bir arada yaşamının ön koşulu olarak ileri sürülen özgeci öğretilere için çelişkileri ortaya çıkarmaya çalışacak, özgeciliğin hem ahlaki hem de politik olarak bireysel varoluşu kesintiye uğratan bir öğreti olduğunu, bencilliğin, özgeciliğe daha yüksek bir ahlaki değere sahip olduğunu iddia edecektir. Çalışma, mutlak göreciliğe düşmeyen ve önceliği her koşulda tek “ben”e veren, “ben”i “öteki”ne önceleyen bir ahlaki tutumun olanağını ahlaki ikilemler üzerinden göstermeye çalışacaktır. İnsani varoluş, ‘nasıl yaşarsam ötekilerle birlikte uyum içinde varoluşumu sürdürebilirim?’ sorusu üzerine kurgulanır. Bu soru, aslında, örtük olarak “öteki”ni “ben”e önceleyen, politikaya için olan farklılıkları bir potada eriten ve ötekine uygun yaşamayı ilke düzeyine yükseltmeyi talep eden bir sorudur. Ne var ki, yaşam tarzlarındaki farklılıkların tezahürü olarak ortaya çıkan “antropolojik kültür” dinamikleri özgeciliği nesnel bir etik ilkeye dayandırmanın olanaksızlığını açık bir biçimde gözler önüne sermektedir. Bu durum sadece farklı kültürel dinamiklere sahip olanlarla ilgili değildir. Aynı kültür içinde farklı yaşam tarzlarını benimseyenler arasında dahi gözlemlenebilmektedir.

Platon’un bu dünya içindeki çelişkilerin üzerini örtmek ve politikayı küçük bir azınlığın inisiyatifine bırakmak üzere kurguladığı “form”lar öğretisi hem ‘iyi’ olanı hem de ‘adil’ olanı bu dünyanın dışına taşıdı. Kant’ın kategorik buyruğu her ne kadar her insanı kendinde amaç olarak görmeyi salık veren bir ödev ahlakına dayanıyormuş gibi görünse de “ödev ahlakı” ben’i ötekinde eriten bir arka plana sahipti. Politik olarak ise, yönetim, Platon’da küçük bir azınlığa Kant’ta ise ulus ve medeniyet üstünlüğüne dayalı bir birliğe evrildi. Toplumda ortaya çıkan bu politik ve hiyerarşik yapılanma etikte ilke, ahlakta ise davranış düzeyinde tikel farklılıkları yok eden bir forma büründürüldü. Bu çalışma, bu süreci “komşunu kendini sevdiğin gibi sev” buyruğu üzerinden açığa çıkarmaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özgecilik, Ben, Öteki, Etik, Politika

"LOVE YOUR NEIGHBOR AS YOURSELF": IS ALTRUISM ALWAYS "GOOD"?

ABSTRACT

This study aims to reveal the contradictions inherent in the altruistic doctrines put forward as a precondition for coexistence with the other and argues that altruism is a doctrine that morally and politically interrupts individual existence. The study will try to show through moral dilemmas the possibility of a moral attitude that does not fall into absolute relativism, gives priority to the single "self" in all circumstances, and prioritizes the "self" over the "other." Human existence is built upon the question, 'How can one live in harmony with others?' This question, in fact, implicitly prioritizes the "other" over the "self," melts the differences inherent in politics into a melting pot, and demands that living by the other be elevated to the level of principle. However, the dynamics of "anthropological culture" that emerge as a manifestation of differences in lifestyles reveal the impossibility of basing altruism on an objective ethical principle.

¹ Bu metinde, özette dile getirilen özgeci davranışların politik olarak ben’i öteki’nde eritmenin aracı olarak kurgulandığına ilişkin iddiaya, tam metin sınırlılıkları nedeniyle, yer verilmemiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

This situation is not only related to those with different cultural dynamics. It can be observed even among those who adopt different lifestyles within the same culture. Plato's doctrine of "forms," which was designed to conceal the contradictions within this world and leave politics to the initiative of a small minority, took both the "good" and the "just" beyond this world. Although Kant's categorical imperative seems to be based on a morality of duty that recommends viewing every human being as an end in itself, the "duty ethics" had a background that melted the self in the other. Politically, governance evolved from a small minority in Plato to a unity based on the superiority of nation and civilization in Kant. This political and hierarchical structure that emerged in society was transformed into a form that destroyed particular differences at the principle level in ethics and behavior in morality. This study will try to elucidate this process through the imperative "love your neighbor as yourself."

Keywords: Altruism, Self, Other, Ethics, Politics

GİRİŞ

Birçok insan doğa üstü güçlere sahip olmayı ve sahip olduğu bu güçle dilediği şeyleri kimse görmeden, suçlanmadan, ayıplanmadan ve cezalandırma korkusu olmadan yapmayı en az bir kez aklından geçirmiştir. Bunu, ya bireysel haz uğruna ya tanık olduğumuz bir haksızlığı/adaletsizliği/kötülüğü ortadan kaldırmak ya doğrudan uğradığımız bir haksızlığa karşılık vermek ya da doğru olan ile yanlış olan arasındaki farkın ortaya çıkaracağı yararın belirsiz olduğunu düşündüğümüz için isteriz. Dolayısıyla, adaletin ve ahlakın herkes için yararlı sonuçları olduğuna, adaletsizliğin ve haksızlığın herkes için kötü sonuçlar doğuracağına ilişkin inançlarımızdan hareketle, haklıya ve haksıza hak ettiğini vermeyi düşüncelerimize ve eylemlerimize eşlik eden bir ide olarak görür, başka türlü davranmamız, yani sadece kendi çıkarımıza olanı yapmamız mümkünken, ide'nin salık verdiği ahlaken doğru olanı yapmanın peşinden gitmek için bir çaba sarfederiz. Ne var ki kendi çıkarımıza olmadığı halde ahlaken doğru olanı yapma düşüncemizin ardındaki nedensel açıklamalar çözümlendiğinde, bir eylemin sırf ide'ye uygun olarak, yani öyle olması gerektiği için gerçekleştirildiği iddiasının kendi içinde bir çelişki barındırdığı, başka bir deyişle, bu iddianın kendini çürütmediği görülebilmektedir. Bu olasılığı, ödevde uygun davranmayı ve 'kategorik buyruk'u ahlak felsefesinin temelini koyan Kant'ın şu sözlerinde de görebiliriz.

Arada bir, kendi kendimizi en sıkı şekilde sınavı, ödevin ahlaksal nedeninden başka, şu ya da bu iyi eyleme ve bu denli büyük özveriye götürecek kadar güçlü bir şey bulamadığımız oluyor; ama bundan, istemeyi aslında belirleyen nedenin, ödev idesinin sırf yanılmacası arkasında gizlenmiş ben sevgisi dürtüsünün gerçekten bulunmadığı sonucu kesin bir şekilde çıkarılamaz. Nitekim kendimize yanlış yere daha soylu hareket nedenleri yakıştırarak, kendimizi pohpohlamayı severiz; oysa aslında, en sıkı sınavla bile, hiçbir zaman eylemin arkasındaki gizli güdülere ulaşamayız. Çünkü ahlaksal değer söz konusu olduğunda, sorun olan, gördüğümüz eylemler değil, eylemlerin görmediğimiz o iç ilkeleridir (Kant, 2002, s. 23).

Kant'ın dile getirdiği iç ilkelere uygun eyleyor olma ya da olmama durumu, bir eylemin ilkeye uygun olarak gerçekleştirildiği savını şüpheli hale dönüştürüyor. Bu sorunun farkında olan Kant, her ne kadar "iyi niyet"i ve "ödev"i şüpheden kurtulmanın aracı olarak önerse de eylem ve niyet arasındaki belirsizlik eylemin değeri hakkındaki şüpheleri ortadan kaldırmıyor. Ahlakın, ödev ahlakının eylemlerimiz ve onların ardında yatan niyet üzerinde gücüne sıkça vurgu yapan Kant, ödevde uygun eylemenin herkesin yararına olacağını söyler ve bu şekilde eylemin kişisel çıkarların ön plana çıkarılmasını önleyebileceğini iddia ederek bu iddiasını rasyonel olarak temellendirmeye çalışır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Aslında Kant'ın iddiası oldukça açıktır: Rasyonel olan hiç kimse ahlaka aykırı bir eylemde bulunmaz. Ancak buradaki sorun eylemin rasyonel bir temele dayanmak zorunda olduğuna yapılan kalın vurgudur. Bu vurgu şu soruyu cevaplandırmalıdır: Eylemin rasyonel bir temele dayanması gerektiği talebi eylemi gerçekleştiren kişiyi, en azından başkalarının da kendisi gibi davranacağını varsayıyor olması bakımından, sınırlandırmış olmuyor mu? Bir kişinin kendi çıkarına olan ve bu çıkar nedeniyle başkaları zarar görmeyecek olmasına rağmen bir şeyi yapmaktan vazgeçmesi, sırf başkalarının gözetilmesi nedeniyle, rasyonel olarak gerekçelendirilebilir mi? Bu soru bencillik ve özgecilik arasındaki tartışmanın genel çerçevesini çizer. Soruyu basitçe şu şekilde de sorabiliriz: Beni, bir başkası için kendi çıkarımı gözetmekten alıkoyan şey nedir? Bu sorular, ahlak felsefesinde, bencillik ve özgecilik tartışmasının ana hatlarını oluşturur ve, genel olarak ele alındığında, bu tartışma birey ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkinin doğasının nasıl olması/düzenlenmesi gerektiğiyle ilgili olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, ben ve öteki/birey ve toplum arasındaki ilişkide ötekini ben'e önceleyen özgeciliğin rasyonel bir temeli olmadığını özgeciliğe içkin çelişkiler bakımından gösterecek, özgeci gibi görünen davranışların, her koşulda her tekil ben'in çıkarlarıyla ilgili olduğunu iddia edeceğim.

Her eylem hem eylemi gerçekleştireni hem de eylemin etkide bulunduğu dünyayı, Hills'in dile getirdiği gibi (2010), değiştirme ya da dünyanın olduğu gibi kalmasına yönelik bir girişimdir. Bu girişimlerin bir kısmı epistemik olarak gerekçelendirilebilen ve doğruluk değeri alabilen olgusal eylemler, bir kısmı ise etik yani doğru ya da yanlış olma durumu eylemin etki durumuna bağlı olarak yarar ve zarar ile ölçülen eylemlerdir. Her iki durumda da eylemin içsel gerekçesi olarak ortaya çıkan ahlaki inançlarımız bir eylemi neden öyle değil de böyle yaptığımızı belirler. Ne var ki ahlaki inançlarımıza bağlı olarak gerçekleştirilen eylemlerimiz bizim onlara yüklediğimiz anlam ve içeriğe sahip olmayabilirler. Örneğin, yardımseverliği ahlaki olarak iyi ve doğru bir eylem biçimi olarak değerlendirmiyor olmama rağmen birine yardım edebilirim. Bunu yardımsever olduğum için değil, yardımsever biri olarak görünmek için yapıyor ve bu şekilde görünüyorum olmamın bende yarattığı hazzı seviyor olabilirim. Dolayısıyla bu eylemin dayanağı olan içsel gerekçem X türünden bir eylemin mutlak anlamda ahlaki ve doğru olduğuna inanıyor olmamdan kaynaklanmayabilir. O halde X eylemi iyi ve doğrudur dediğimde bu benim için de iyi ve doğru olduğu anlamına gelmeyebilir. Eylemimin iyi ve doğru olarak kabul ediliyor olması, Schlick'in (1939) vurguladığı üzere, toplumun X'i iyi olarak kabul ediyor olmasından kaynaklanır. O halde, toplumun onayladığı, daha doğrusu iyi olarak gördüğü bir eylemi gerçekleştiriyor olmam, sadece toplumun istediği gibi davranmış olmam anlamına gelir. Daha fazlasına değil. Dolayısıyla, eylemimi topluma karşı herhangi bir iyi duygusuna sahip olmaksızın gerçekleştirebilir, X'i yapmamın çıkarıma uygun ve rasyonel olduğunu düşünebilirim. Bir eylemin ancak ve ancak kişinin kendi çıkarını maksimize ettiği takdirde ahlaki açıdan doğru olduğuna işaret eden bu yaklaşım rasyonel egoizm olarak adlandırılır.² "Bu görüş normatif ya da kuralcıdır ve faillerin neden belirli bir şekilde hareket ettikleriyle değil, failler için gerekçelendirme ya da temellendirme nedenleriyle ilgilidir (Crisp, 2019, 6-7). Bu görüşün normatif olması eylemin failin kendi dışında bir ilkeye uygun davranıyor olması şeklinde anlaşılmalıdır. Tam aksine eylemin gerekçesinin eylemi gerçekleştirenin kendi çıkarına dayanıyor olması anlamına gelir. Burada, çıkar toplumu oluşturan her bir birey için geçerlidir. Dolayısıyla herkes aynı şekilde eylediğinde doğal bir karşılıklılık hali de ortaya çıkmış olur. Tam olarak bu karşılıklılık hali özgeci gibi görünen eylemlerin aslında öyle olmadığını kanıtı haline gelir. Bu durum Hume'un aşağıdaki ifadelerinde açık bir şekilde görülebilir.

² Shaver, Robert, "Egoism", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2023 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/egoism/>.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

[Ben] bir başkasına gerçek bir sevecenlik duymaksızın bir hizmette bulunmayı öğrenirim; çünkü o kişinin aynı türden bir beklentiyle, benimle ya da başkaları ile arasındaki iyi işlerin aynı karşılıklı işleyişini sürdürebilmek için, hizmetime karşılık vereceğini öngörürüm. Ve buna göre, ben ona hizmet ettikten ve o benim eylemimden doğan kazançlara sahip olduktan sonra, reddetmesinin sonuçlarını öngördüğü için kendi payını yerine getirmeye zorlanır (Hume, 2009, 350).

Eğer herkes Hume'un yukarıda dile getirdiği gibi eylemde bulunuyorsa özgecilik nasıl ele alınmalıdır? Daha açık deyişle özgeci eylemler ahlaki olarak nasıl gerekçelendirebilir?

Özgecilik, en geniş anlamıyla, ötekinin ya da diğerlerinin çıkarına davranmak ya da onların çıkarını gözetmek demektir (Scott&Seglow, 2007, 3). Başkalarının çıkarını kendi çıkarımız gibi gözetmeyi içeren bir kavram olarak özgecilik en yalın anlamını "komşunu kendini sevdiğin gibi sev" ifadesinde kazanır. Ne var ki bu anlamıyla ele alındığında, özgecilik, eylemleri ya da davranışları ötekini dikkate almayı gerektirecek nedenleri gerekçelendirmede yetersiz kalıyor gibi görünmektedir. Örneğin, bir otoyol kenarında kucağında küçük bir bebekle dilencilik yapan bir kadına yardım etme isteğini ortaya çıkaran motivasyonun ahlaki gerekçesini açıklamak, bu eylemin nedenlerini sıralamak söz konusu olduğunda yardım etme eyleminin diğerini gözetme anlamı içermediğini tam aksine rasyonel gerekçelerin böyle bir durumda o kişiye yardım etmemeyi salık verdiğini görebiliriz. Bu durumda şu soru meşru bir soru olarak görülmelidir: Rasyonel olarak temellendirilemeyen özgeci davranışlar yarar sağlamaktan çok zarar veriyor olabilir mi? Özgeciliği duygular üzerinden tanımlamaya çalışan her girişim bu soruya meşru bir yanıt bulmalıdır. Kant, bu sorunu fark etmişti ve bu neden ahlaki rasyonel bir ilkeye dayandırmaya çalışmıştı.

Kant'a göre, duygular akıl ve rasyonaliteden oldukça farklıdır ve pasiflikle karakterize edilir. Bizim kontrolümüzde değildirler ve iradenin kapsamı dışında kaldıkları için onlardan sorumlu tutulamayız. Hisler ve duygular geçici, değişken ve zayıftır, çünkü ruh haline ve eğilime tabidirler. Seçilmedikleri için ahlaki övgü ya da suçlamanın kaynağı olamazlar. Özgeci duygulara ilişkin Kantçı görüş, bunların belirli koşullara tepki olarak ortaya çıktığı ve ahlakın gerektirdiği genelliğe ve evrenselliğe sahip olmadığı yönündedir. Bu nedenle önyargı içerirler, ahlaki olmayan ve rasyonel olmayan mülahazalara yanıt vermede taraflıdır ve güvenilmez, tutarsız, ilkesiz ve irrasyonel olmalarının yanı sıra son derece özneldirler. Kant için doğru ahlaki yargı ve *[eylem ya da davranış]*, his ve duygulardan soyutlanmayı gerektirir (Scott&Seglow, 2007, 27).

Herhangi biri, duygularından soyutlanarak gerçekleştirdiğini iddia ettiği bir eylemini, örneğin birine yardım etmek veya bir kuruma bağışta bulunmak, ahlaki bakımdan temellendirmek istediğinde, aşağıdaki sorulara rasyonel olarak gerekçelendirilmiş yanıtlar vermekle yükümlüdür.

Bir hayırseverin bir kişiye yardım etmek ya da kuruma bağışta bulunmak istediğini düşünelim ve ardından şu soruları soralım:

1. Hayırsever bu bağışı ondan bir fayda beklediği için mi yapmak istiyor?
2. Hayırsever bu bağışı kendini iyi hissetmek istediği için mi yapmak istiyor?
3. Hayırsever bu bağışı yapmaktan herhangi bir zevk alacağına inandığı için mi yapmak istiyor?
4. Hayırsever bu bağışı sonradan kendini kötü hissetmemek için mi yapıyor?
5. Hayırsever bu bağışı yapmazsa daha sonra pişman olacağına inandığı için mi yapmak istiyor?
6. Hayırsever yaptığı bağış aracılığıyla başka birini etkilemek istediği için mi bu bağışı yapıyor?

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

7. Hayırsever bağış yapmazsa başına olumsuz bir şey geleceğine inandığı için mi bu bağışı yapıyor? Yani, kendisinin de ilerde aynı duruma düşebileceğini düşünerek mi yapıyor?

8. Hayırsever bu bağışı yapması durumunda başına olumlu bir şey geleceğine inandığı için mi bu bağışı yapıyor? Yani, bugün başkasına yarın bana şeklinde bir düşünceyle mi bu bağışı yapıyor?

Bir özgeci yukarıdaki soruları cevaplamak, onlara rasyonel açıklamalar yapmakla yükümlüdür. Aslında, bir kişinin haz aldığı eylemleri yapması konusunda bir sorun yok. Yukarıdaki soruların tamamına ben öyle istediğim için yaptım, böyle yaparak iyi hissediyorum, bundan haz alıyorum diyen birisi için söylenecek bir şey yok. Nedenler ve gerekçeler kişinin kendini iyi hissetmesini sağlayabilir. Asıl sorun, eylemin ötekinin yararı için yapıldığı söylendiğinde ortaya çıkıyor. Bir özgecinin rasyonel olarak gerekçelendirmek zorunda olduğu sorun budur. Bu durumu Hills'in aşağıdaki açıklamalarından görebiliriz.

Bir egoist ve ben [*ahlaki bir fail*] tamamen aynı durumla karşı karşıyayız: yiyecek almak için biraz paraya ihtiyacı olan evsiz bir insanla karşılaşıyoruz. Her ikimiz için de bu kişinin karşılığında bize yardım edecek bir konumda olma ihtimalinin çok düşük olduğu ve itibarımız üzerindeki etkisinin önemsiz olacağı açıktır. Etrafta kimse yoktur ve kimsenin bunu öğrenmesi de olası değildir. Yine de yardıma ihtiyacı olduğu için ikimizin de ona yardım etmek için nedenimiz olduğuna karar veriyorum. Egoist ise onun yardım etmek için bir nedeni olmadığına karar veriyor. İkimiz de mantıklı insanlar gibi görünüyoruz ve ikimizden birinin eylem için gerçekte ne gibi nedenler olduğunu takdir etme konusunda daha iyi olduğunu düşünmek için hiçbir öncül gerekçem yok (Hills, 2010, 149).

Bir egoist ve özgeci arasındaki farkı ifade etmek üzere dile getirilen bu durum, eyleme dayanak olacak bir temel ilke/öncül olmaması nedeniyle, her ikisini de, eylemlerini açıklamak bakımından, eşit derecede çaresiz bırakır. Bu durumda, yardım eylemi amacı belli olmayan bir eyleme dönüşmüş olur. Eylem, hem eylemi gerçekleştiren hem de eylemden etkilenen bakımından rasyonel olarak temellendirilemez. Bu durumda egoistin yardım etmek için bir nedeninin olmadığına ilişkin açıklaması, ahlaki olan tutumun hangisi olduğu bakımından, özgeciyle kıyaslandığında daha makul görünür. O halde, bir özgeci, bir *a priori* öncülü olmamasına rağmen hangi motivasyonla yardım ediyor olabilir? Bu sorunun yanıtı şunlar olabilir: Kişinin ahlaklı olmanın ne anlama geldiğine ilişkin inancı, böyle davranmanın insan olmayı tanımlayan bir anlamının olması ve bunu insan için “en iyi” olan olarak tanımlaması, vicdanının sesine uyduğunu dile getirmesi, dini inancı gereği böyle davranmayı seçtiğini dile getirmesi, içinde yaşadığı toplumun geleneklerine uygun davrandığını söylemesi, politik bir tutumla bunu yaptığını söylemesi. Tüm bunlar o kişinin gerekçeleri olabilir. Ancak gerekçeler duruma bağlı olan şeyler olduğundan olumsuzdurlar. Her zaman aynı şekilde ortaya çıkmayabilirler. Bu nedenle, sağın bir nedensel açıklama zorunludur. Hills'in de dile getirdiği gibi “başkalarında onların refahıyla ilgilenmemizi haklı çıkaracak bir şey bulmamız gerekirken, kişinin kendisinde kendini önemsemeyi haklı çıkaracak bir şey aramasına gerek yoktur. (Belki de başkalarında özgeciliği haklı çıkaracak bulduğumuz şey, onların önemli açılardan tıpkı kendimiz gibi olmalarıdır). Kişisel çıkarı haklı çıkarmak ile özgeciliği haklı çıkarmak arasındaki bu belirgin asimetrinin gerçek mi yoksa sadece görünürde mi olduğu sorulmaya değerdir” (Hills, 2010, 150).

Her iradi insan eylemi, eğer engelleyici bir unsur yoksa, bir karar'a bağlı olarak gerçekleştirilir. Karar ile eylem arasında, eylemin neliğini belirleyecek ölçütlerin açık ve ölçülebilir olması koşuluyla, doğrudan bir ilişki vardır. Daha açık bir şekilde söyleyecek olursak; bir şey yapmaya karar vermek, aynı zamanda, bir eylemi gerçekleştirmektir. Her eylem, o eylem sonucunda ortaya çıkacak fayda ile ölçülür; fayda eylemin zorunlu koşuludur.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Birini sevdiğimde, sevme eyleminin kendisi, sevilenden bağımsız olarak bana bir fayda sağlar. Aynı şekilde birini öldürme isteğim de, bu eylemi gerçekleştirmiş olmamın ortaya çıkaracağı fayda'dan bağımsız ele alınamaz. Eylem ile fayda arasındaki ilişkide ahlakın konumunun ne olması gerektiği konusunda bu yazıda dile getirilemeyecek bir literatür söz konusudur. Ancak içlerinden biri özgeci olduğu varsayılan eylemlerin ahlaki bakımdan değerlendirilemeyeceğini dile getiren Nietzsche'nin görüşüdür. Nietzsche özgeci eylemlerin "iyi" kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin inancın tarihsel olarak belirlendiğini ve ahlak anlayışımızdaki yanlışın da bu noktada ortaya çıktığını dile getirir. Nietzsche bu durumu şöyle dile getirir:

Onların [*ahlak tarihçilerinin/ahlak filozoflarının*] ahlak soykütüklerinin acemiceliği, daha en başında, "iyi" kavramının ve yargısının kökenini belirlemeleri sırasında açığa çıkıyor. "Bencil olmayan eylemler," -diye buyuruyorlar- "ilkın, eylemin yöneltildiği, yani eylemin yarar sağladığı kişiler tarafından övülüp iyi olarak tanımlanmıştır; sonradan övgünün bu kökeni unutulmuş ve bencil olmayan eylemler, *alışkanlık gereği* hep iyi diye övülmüş olduklarından, iyi olarak da algılanmıştır-sanki kendi başlarına iyi şeylermiş gibi" (Nietzsche, 2004, 11).

Nietzsche'den alıntılanan bu ifadeye göre, özgeci davranışların "iyi" olarak değerlendiriliyor olması, onların gerçekte temel bir "iyi" nedeniyle iyi olarak adlandırılmış olmadıklarını ifade ediyor. Buradan şunu anlıyoruz: Kendi başına, kendinde bir "iyi" yoktur. Sadece, ortaya çıkardığı yarar bakımından başkaları tarafından onaylanan ve yüceltilen eylemler vardır. Nietzsche'ye göre, başkalarının yararına olan eylemleri nedeniyle sürekli olarak yüceltilen bir kişi, aslında, kararlarını iradi olarak alamayan, eylemi sonucunda başkalarından onay bekleyen birine dönüşür. Dolayısıyla, Nietzsche açısından, insani varoluşa için bireycilik ve buna bağlı güç istenci, bireysel arzuların ve isteklerin sürekli olarak bastırılması nedeniyle, yerini kendini inkâr eden edilgen bir teslimiyete bırakır.

Bu çalışmada, ahlaki eylemin doğasını bencillik ve özgecilik arasındaki ilişkiye odaklanarak göstermeye çalıştım. Özgeciliğin, en azından bu çalışmanın kapsamı bakımından, ya da özgeci eylemlerin rasyonel olarak gerekçelendirilebilir olup olmadıklarını yardımseverlik örneği üzerinden inceledim. Sonunda, özgeci gibi görünen eylemlerin de eylemi gerçekleştiren kişinin yararına yapılmış olduklarını vurgulamaya çalıştım. Bu vesileyle, bencilliğin³, özgecilikle kıyaslandığında, ahlaki bakımından daha değerli olduğunu Nietzsche'nin görüşleri üzerinden vurgulamaya çalıştım.

KAYNAKLAR

1. Hills, A. (2010), *The Beloved Self: Morality and Challenge from Egoism*, New York: Oxford University Press.
2. Hume, D. (2009), *İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme*, Çev. Ergun Baylan, Ankara: Bilgesu Yayıncılık
3. Kant, I. (2002), *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi*, Çev: Ioanna Kuçuradi, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları
4. Niall Scott&Jonathan Seglow. (2007), *Altruism*. New York: Open University Press

³ Egoism kavramı birçok sözlükte bencillik olarak çevriliyor. Bu nedenle, ben de bu metinde bencillik olarak kullandım. Ancak ben burada "benci" ile "bencil" arasında bir ayrım yapmak istiyorum. "Benci"yi, diğer herkes gibi, eylemlerinin sonunda kendi için yarar bekleyen kişi olarak tanımlıyorum. Benci herkesin kendisi için iyi olanı istediğini kabul eder ve buna itiraz etmez. Bencil ise diğerleri yokmuş gibi davranır ve sadece kendisi için iyi olanı ister.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

5. Nietzsche, F. (2004), Ahlakın Soykütüğü Bir Polemik, Çev. Zeynep Alangoya. İstanbul: Kabalcı

6. Schlick, M. (1939), Problems of Ethics. Trans. David Rynin, New York: Prentice-Hall

SOSYAL HİZMET MÜFREDATLARINDA SOSYAL HİZMET ETİĞİ DERSİNİN DURUMU

Arş. Gör. Dr. Habibullah AKINCI

Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ORCID: 0000-0002-5502-3811

ÖZET

Sosyal hizmet mesleğinin yürütücüleri toplumda dezavantajlı kişi veya grupları tespit ederek bu kişilerin dezavantajlarını azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlamaktadırlar. Bu amaç doğrultusunda dezavantajlı kişi ve gruplar güçlendirilerek toplumsal işleyişte bir rol almaları sağlanır. Sosyal hizmet uzmanları dezavantajlı bireyler ile kurdukları mesleki ilişkide mesleki etik ilkelere riayet ederler. Bu etik ilkeler uluslararası ve ulusal mesleki örgütler aracılığı ile belirlenir. Mesleki etik ilkeler sosyal hizmet uzmanlarını mesleki uygulamada karşılaşılabilecekleri etik ikilemlerden korur. Ayrıca etik ilkeler mesleki uygulamada bir standart belirler.

Bu çalışmada Türkiye'deki sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında sosyal hizmet etiği dersinin durumu incelenmiştir. Bunun için Yüksek Öğretim Kurumu'nun "Program Atlası" aracılığı ile fakültelerin sosyal hizmet bölümleri tespit edilmiştir. Ardından bu bölümlerin müfredatları incelenmiştir. Bölümlerin internet sayfalarından müfredatlara ulaşılmıştır. Müfredatlarına ulaşılamayan bölümlerin ders içeriklerine Bologna sayfalarından ulaşılmıştır. Daha sonra etik ismini içeren derslerin içeriği incelenmiştir. Elde edilen bulgular ile değerlendirme ve öneriler sunulmuştur.

Sonuç olarak sosyal hizmet etiği fakülte bünyesinde faaliyet gösteren sosyal hizmet bölümlerinde farklı isimlerle ders olarak sunulmaktadır. Çoğunlukla eğitim döneminin altıncı yarıyılında ve zorunlu bir ders olan sosyal hizmet etiği, birkaç üniversitede seçmeli ders olarak sunulmaktadır. Derslerin içerikleri ve planları benzer olmasına rağmen isimleri değişiklik göstermektedir. Bunun yanında bazı programlarda etik ifadesini içeren bir derse rastlanamamıştır. Bu programların ders içerikleri incelendiğinde sosyal hizmet etiğinin farklı alan dersleri aracılığı ile verildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyal, hizmet, etiği, lisans, eğitimi

THE STATUS OF SOCIAL WORK ETHICS COURSE IN SOCIAL WORK CURRICULUMS

ABSTRACT

Practitioners of the social work profession aim to identify disadvantaged people or groups in society and reduce or eliminate the disadvantages of these people. For this purpose, disadvantaged people and groups are empowered and enabled to take a role in social functioning. Social workers comply with professional ethical principles in their professional relationships with disadvantaged individuals. These ethical principles are determined through international and national professional organizations. Professional ethical principles protect social workers from ethical dilemmas they may encounter in professional practice. Additionally, ethical principles set a standard in professional practice.

In this study, the status of the social work ethics course in the curricula of social work undergraduate programs in Turkey was examined. For this purpose, the social service departments of the faculties were identified through the "Program Atlas" of the Higher Education Institution. Then, the curricula of these departments were examined. Curriculums were accessed from the departments' websites.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The course contents of the departments whose curricula could not be accessed were accessed from Bologna pages. Then, the content of the courses that included the name ethics were examined. Evaluation and suggestions are presented with the findings obtained.

As a result, social work ethics is offered as a course under different names in social work departments operating within the faculty. Social work ethics, which is a compulsory course mostly in the sixth semester of the academic year, is offered as an elective course in a few universities. Although the contents and plans of the courses are similar, their names vary. In addition, in some programs, no course containing the term ethics was found. When the course contents of these programs are examined, it is seen that social work ethics is taught through different field courses.

Keywords: social, service, ethics, undergraduate, education

GİRİŞ

Sosyal hizmet birey ve toplumun refahını önceleyen bir meslektir. Bu mesleğin yürütücüleri olan sosyal hizmet uzmanları Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumu’na bağlı üniversitelerin bünyesindeki sosyal hizmet bölümlerinde eğitim almaktadırlar. Teorik ve uygulamalı dersler ile mesleki bilgi ve beceri kazanan sosyal hizmet uzman adayları derslerini başarı ile tamamladıktan sonra mesleklerini icra edebilecek yeterliliğe geldikleri kabul edilmektedir. Sosyal hizmet mesleği insan odaklı bir meslek olduğu için sosyal hizmet uzmanları mesleklerini insanlar ile ilişkilerini sürdürerek icra ederler.

Mesleki uygulama sürecinde sosyal hizmet uzmanının danışan ile kurduğu ilişkide belli kuralları gözetmesi gerekmektedir. Bu kurallar toplumsal ahlakı, toplumun benimsediği değer yargılarını ve mesleki etiği de içinde barındırmaktadır. Sosyal hizmet etiği ise mesleki uygulamalarda uzmanların hangi tutum ve davranışlarının uygun ve doğru eylemi ortaya çıkarabileceği konusunda konu ile ilgilenenlere yardımcı olur (Özateş, 2010, s. 85). İnsanın ve içinde bulunduğu toplumun zaman geçtikçe değişmesi sosyal hizmet uygulamalarında farklı yaklaşımların benimsenmesine yol açmıştır. Örneğin sosyal hizmet etiğinde farklı yaklaşımlardan bahseden Öztürk (2009), Kantçı, yararçı, duygu temelli ve ilişki (deneyim) temelli yaklaşımlar olarak bir sınıflandırma yapmıştır. Daha sonra yine sosyal hizmet etiği için Kantçı, Faydacı ve Ortak Ahlakçı yaklaşımları radikal, eleştirel ve baskı karşıtı anlayış çerçevesinde yeniden değerlendiren yayınlar da ortaya çıkmıştır (Hatiboğlu, 2011). Ayrıca sadece mesleki uygulama için değil sosyal hizmet araştırmaları için etik ilkelere değinen araştırmacılar da olmuştur (Buz & Akçay, 2015; Selcik, 2017). Farklı yaklaşımlar ile değerlendirilmesiyle birlikte mesleki uygulama süreçlerinde sosyal hizmet uzmanlarının mesleki etik ilkelere riayet etmesi bir gerekliliktir.

Sosyal hizmet etik standart ve sorumluluklarına uyan sosyal hizmet uzmanları danışanları için kamu yardımının sağlanması, kurum bakımı hizmetinin sunulması ve velayet davaları gibi karar verme süreçlerinde de bu etik standart ve sorumlulukları kendisine rehber olarak alır (Gökçearsan Çifci & Gönen, 2011). Özellikle Türkiye’de sosyal hizmet mesleği için referans alınan etik standartların neler olacağı konusunda tartışmaların devam ettiği belirtilmektedir (Zubaroglu Yanardağ, 2020, s. 1223). Sosyal hizmet mesleği insan odaklı uygulamaları içinde barındırdığı içinde mesleki karar verme veya mesleki müdahale süreçlerinde sosyal hizmet uzmanlarının hangi karar veya müdahalenin daha uygun olacağı konusunda ikilime maruz kalabileceği durumlar muhtemeldir. Bunun için etik ikilem konuları da bazı araştırmalarda değerlendirilmiştir (Dursun vd., 2022; Solmaz & Artan, 2023). Sosyal hizmet uzmanlarına yönelik yapılan araştırmaların yanında sosyal hizmet bölümünde eğitim gören öğrenciler için de etik ikilemler ve etik problem çözme becerileri konusunda araştırmalara rastlamak mümkündür (Afyonoğlu & Daşbaş, 2021; Erkoç & Lotfi, 2021).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Sosyal hizmet mesleğinde etik ilkeler mesleki müdahalenin her aşaması için kurallar içermektedir. Meslek için belirli kural ve standartlar içeren bir rehber olarak sosyal hizmet etiğinin lisans eğitiminde nasıl sunulduğu incelemeye değer bir konudur. Bunun yanında sosyal hizmet eğitiminde etik konusundaki bilimsel yayınların birinde eğitimciler ile sosyal hizmet öğrencilerinin eğitim sürecinde kurdukları çok boyutlu profesyonel ilişkinin etik yönleri tartışılmıştır (Tuncay, 2017). Sosyal hizmet eğitiminde etik konusuna ders müfredatları üzerinden bir değerlendirmenin literatürde yer almadığı görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışma literatürdeki bu eksikliği giderme amacıyla gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Yüksek Öğretim Kurumunun ATLAS (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10193>) adlı web sayfasından vakıf ve devlet üniversitelerinde eğitimin devam ettiği ve fakülte bünyesinde bulunan sosyal hizmet bölümlerinin sayısının 09.10.2023 tarihi itibarı ile 60 olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümlerin bulunduğu fakülte ve üniversitelerin web sayfaları aracılığı ile ders planlarına ve Bologna ders bilgi paketlerine ulaşılmıştır. Bunun neticesinde Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi ve Uşak Üniversitesinin sosyal hizmet bölümlerinde sosyal hizmet etiği veya etik adında bir derse rastlanamamıştır.

Sosyal hizmet etiği adından farklı olarak Nişantaşı, Kırıkkale ve İstanbul Arel Üniversitesinin sosyal hizmet bölümlerinde etik ile ilgili dersler sırasıyla “Etik ve Deontoloji”, “Etik, İlke ve Değerler” ve “Mesleki Sorumluluk ve Etik” adındadır. 26 sosyal hizmet bölümünde “sosyal hizmet etiği” adında bir ders bulunmaktadır. Hitit ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitelerinin sosyal hizmet bölümlerinde ise “Sosyal Hizmet Değerleri ve Etiği” adında bu ders verilmektedir. “Sosyal Hizmet Etik Değer ve İlkeleri”, “Sosyal Hizmet Etik İlke ve Değerleri”, “Sosyal Hizmet Etik İlke ve Sorumlulukları”, “Sosyal Hizmet Etik İlke, Değer ve Sorumlulukları”, "Sosyal Hizmet Tarihi ve Etiği", "Sosyal Hizmet Tarihi ve Meslek Etiği", "Sosyal Hizmet ve Etik", “Sosyal Hizmette Etik”, "Sosyal Hizmette Etik ve Meslek Ahlakı" ve "Toplumsal Değerler ve Etik" adında sosyal hizmet etiğinin öğretilmesi için açılan dersler tespit edilmiştir.

Sosyal hizmet etiği ile ilgili dersler 51 sosyal hizmet bölümünde zorunlu ders olarak, altısında ise seçmeli ders olarak sunulmaktadır. İstanbul Medipol Üniversitesinde 2. yarıyıl, dört üniversitede 3.yarıyıl, on ikisinde 4.yarıyıl, on ikisinde 5.yarıyıl, yirmi birinde 6.yarıyıl, beşinde 7.yarıyıl ve ikisinde de 8.yarıyılıda sosyal hizmet etiği ile ilgili ders verilmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tablo 1. Fakültelerin Sosyal Hizmet Bölümlerindeki Sosyal Hizmet Etiği Konulu Dersler

	Üniversite Adı	Ders Adı	Eğitim Yarıyılı	Seçmeli/Zorunlu
1	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik Değer ve İlkeler	6	Zorunlu
2	Anadolu Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Seçmeli
3	Ankara Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik	7	Zorunlu
4	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-		
5	Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi	-		
6	Bartın Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik İlke ve Değerler	6	Zorunlu
7	Başkent Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
8	Bingöl Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Seçmeli
9	Bitlis Eren Üniversitesi	Sosyal Hizmet ve Etik	6	Zorunlu
10	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
11	Çankırı Karatekin Üniversitesi	<u>Sosyal Hizmette Etik</u>	4	Zorunlu
12	Düzce Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
13	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
14	Fırat Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik ve Değerler	3	Zorunlu
15	Gazi Üniversitesi	Toplumsal Değerler ve Etik	5	Zorunlu
16	Gümüşhane Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	7	Seçmeli
17	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik İlke, Değer ve Sorumlulukları	6	Zorunlu
18	Hitit Üniversitesi	Sosyal Hizmet Değerleri ve Etiği	5	Zorunlu
19	Iğdır Üniversitesi	Sosyal Hizmet Tarihi ve Meslek Etiği	3	Zorunlu
20	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
21	İstanbul Arel Üniversitesi	Mesleki Sorumluluk ve Etik	3	Zorunlu
22	İstanbul Aydın Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu
23	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik	8	Zorunlu
24	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	7	Zorunlu

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

25	İstanbul Kent Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik	7	Zorunlu
26	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
27	İstanbul Medipol Üniversitesi	Sosyal Hizmet Tarihi ve Etiği	2	Zorunlu
28	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Sosyal Hizmetin Değerleri ve Etik İlkeleri	4	Zorunlu
29	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	Sosyal Hizmette Etik	5	Zorunlu
30	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etik İlke, Değer ve Sorumlulukları	5	Seçmeli
31	Kafkas Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	7	Zorunlu
32	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu
33	Karabük Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
34	Kırıkkale Üniversitesi	Etik, İlke ve Değerler	6	Zorunlu
35	Kocaeli Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
36	KTO Karatay Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
37	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etik İlke ve Sorumlulukları	4	Zorunlu
38	Maltepe Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etik İlke ve Değerleri	6	Zorunlu
39	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
40	Munzur Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
41	Muş Alparslan Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etik İlke ve Sorumlulukları	6	Zorunlu
42	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etik Değer ve İlkeleri	6	Zorunlu
43	Nişantaşı Üniversitesi	Etik ve Deontoloji	3	Seçmeli
44	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
45	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Sosyal Hizmetlerde Etik	6	Zorunlu
46	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Sosyal Hizmetlerde Etik	6	Zorunlu
47	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Sosyal Hizmetlerde Etik ve Değerler	6	Seçmeli
48	Sakarya Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu
49	Selçuk Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

50	Siirt Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu
51	Sinop Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	8	Zorunlu
52	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik İlke ve Değerler	5	Zorunlu
53	Şırnak Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	5	Zorunlu
54	Tarsus Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	4	Zorunlu
55	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Sosyal Hizmet Etiği	6	Zorunlu
56	Uşak Üniversitesi	-		
57	Üsküdar Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik	6	Zorunlu
58	Yakın Doğu Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik	6	Zorunlu
59	Yalova Üniversitesi	Sosyal Hizmette Etik ve Meslek Ahlakı	4	Zorunlu
60	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Sosyal Hizmet Değerleri ve Etiği	4	Zorunlu

Görüldüğü üzere fakültelerin sosyal hizmet bölümlerinde farklı adlarla ve farklı öğretim yarıyılı içerisinde olsa da sosyal hizmet etiği konusunda dersler verilmektedir. Çoğunlukla 6.yarıyıl verilen etik konulu dersler zorunlu ders kapsamındadır.

Sonuç

Sosyal hizmet lisans programlarında verilen eğitim, sosyal hizmet uzman adaylarının mesleğe başlamadan önce aldıkları temel bir eğitimidir. Bu eğitimle sosyal hizmet mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve değer konularında kazanımlar sağlanır. Sosyal hizmet uzmanlarının danışanları ile kurduğu mesleki ilişkide sosyal hizmet etiğini rehber edinerek mesleki müdahalede bulunması gerekir. Bunun için sosyal hizmet uzmanlarının sosyal hizmet etiği konusunda iyi bir eğitim alması onlara kolaylık sağlayacaktır.

Üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde verilen eğitim sosyal hizmet etiği konusunda sosyal hizmet uzmanı adaylarını bilgilendirmek için en uygun süreçtir. Bu çalışmada da Türkiye'deki fakültelerin sosyal hizmet bölümlerinin müfredatlarında sosyal hizmet etiğinin hangi ders adıyla, hangi dönem ve seçmeli olma durumu incelenmiştir. Çoğunlukla alınması zorunlu bir ders olan sosyal hizmet etiği farklı isimlerle ders planlarında yer almaktadır. En erken 2.yarıyılıda verilen bu ders, başka sosyal hizmet bölümünde 8.yarıyılıda da verilmektedir. Son olarak üç sosyal hizmet bölümünün müfredatında ve Bologna ders bilgi paketlerinde sosyal hizmet etiği veya benzer bir isimle verilen bir derse rastlanılamamıştır. Bu durumun farklı sebepleri olabilir. Bu sebeplerden biri ders müfredatlarının güncel olmaması olabilir. Ayrıca sosyal hizmet etiği dersi mesleki uygulama, staj veya alan uygulaması gibi uygulama derslerinde süpervizörler veya dersin sorumlu öğretim elemanı aracılığıyla verilebilir. Bunun için bu konuda ayrı bir derse ihtiyaç duyulmamış olabilir. Dolayısıyla sosyal hizmet etiği konusunda bir dersin olmaması bu bölümlerde bu konu ile ilgili herhangi bir bilginin verilmediği anlamına gelmeyebilir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kaynaklar

Afyonoğlu, M. F., & Daşbaşı, S. (2021). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Etik Problem Çözme Becerileri: Konya Örneği. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 0(18), 48-66.

Buz, S., & Akçay, S. (2015). Sosyal Hizmet Araştırmasında Etik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(1), 149-162.

Dursun, Y., Aslantürk, H., & Atamtürk, E. (2022). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Etik İkilimler Karşısındaki Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 0(19), 1-16.

Erkoç, B., & Lotfi, S. (2021). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Etik İkilim Karşısında Tutumlarına Etkisinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 411-416.

Gökçearslan Çifci, E., & Gönen, E. (2011). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Etik Karar Verme Süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2), 149-160.

Hatiboğlu, B. (2011). Sosyal Hizmet Etiğinde Radikal Yansımalar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(1), 147-164.

Özateş, Ö. S. (2010). Sosyal Hizmet Etiğinin Felsefi Temelleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 85-97.

Öztürk, A. B. (2009). Sosyal Hizmet Etiğinde Farklı Yaklaşımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 20(1), 105-116). Hacettepe Üniversitesi.

Selcik, O. (2017). Sosyal Hizmet Araştırma Etiği: Bir Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisinden Yansımalar. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 21-34.

Solmaz, U., & Artan, T. (2023). Türkiye’de Farklı Alanlarda Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Etik İkilim ve Etik Karar Verme Durumları Üzerine Nitel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(2), 313-333.

Tuncay, T. (2017). Sosyal Hizmet Eğitiminin Etik Yönleri. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(2), 1-9.

Zubaroglu Yanardağ, M. (2020). Sosyal Hizmet Mesleki Uygulamalarında Müracaatçılara Karşı Etik Sorumluluklar ve Etik Karar Verme Süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1201-1226. <https://doi.org/10.33417/tsh.773749>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

EBE LİDERLİĞİNDE KADIN MERKEZLİ BAKIM VE ETİK

Meryem VURAL ŞAHİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8468-3870

Doç. Dr. Öğr. Üyesi Meltem UĞURLU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-9183-219X

ÖZET

Ebelik adalet, eşitlik ve insan onuruna saygı gibi etik ilkelerin rehberliğinde bütüncül bakım veren bir meslektir. Bu uygulamalar sürekli eğitim, bilimsel araştırma ve kanıtların kullanımına dayanmaktadır. Ebelik bakımında olması gereken en temel biyoetik ilkeler zarar vermeme, özerklik, adalet ve iyilik ilkesidir. Ebelik bakımının mesleki etik kodlar ve etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilebilmesinde ebe liderliğinde kadın merkezli bakım önemli rol oynamaktadır. Kadın merkezli bakım; kadının kendine özgü ihtiyaçlarına, beklentilerine ve isteklerine odaklanmaktadır. Bakımın seçimi, kontrolü ve sürekliliği kadın tarafından yönetilebilmektedir. Bu bakım ile kadın; sosyal, ruhsal, fiziksel ve kültürel ihtiyaç ve beklentilerine karşılık bulabilmektedir. Kadın merkezli bakımın uygulanabilmesi durumunda ise ebelik bakımında olması gereken özerklik ilkesi de sağlanabilmektedir. Birçok ülkede kadın merkezli bakım ebelik mesleği ile özdeşleşmiştir. Avustralya ve Yeni Zelanda'da ebelik uygulamalarında kadın merkezli bakım geniş çapta kabul görmekte olup, Birleşik Krallık, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler tarafından da benimsenmiştir. Dünya Sağlık Örgütü, kadın merkezli bakıma dayalı, saygılı bakım yoluyla olumlu bir doğum deneyimi için intrapartum bakımı önermektedir. Ebelik felsefesi de bakımın kadın merkezli çerçevede sunulması üzerinedir.

Ebelik bakımının niteliğinin artması ve kadın sağlığının geliştirilmesinde kadın merkezli bakım uygulanmalıdır. Mesleğin etik kodlarını ve bakımın etik ilkelerini gerçekleştirebilmede kadın merkezli bakımı anlamak ve uygulamak ebelik bakımı adına önemlidir. Bu nedenle kadın merkezli bakım konusunda ebelerin farkındalığını artırmak ve etik ilkeler rehberliğinde bütüncül bakımın sağlanmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ebe, bakım, biyoetik, kadın sağlığı

WOMEN-CENTERED CARE AND ETHICS UNDER THE LEADERSHIP OF THE MIDWIFE

ABSTRACT

Midwifery is a profession that provides holistic care guided by ethical principles such as justice, equality and respect for human dignity. These practices are based on continuing education, scientific research, and the use of evidence. The most basic bioethical principles that should be in midwifery care are the principle of non-maleficence, autonomy, justice and benevolence. Women-centered care under midwife leadership plays an important role in performing midwifery care in line with professional ethical codes and ethical principles. Women-centered care; It focuses on women's unique needs, expectations and wishes. The selection, control and continuity of care can be managed by the woman. With this care, the woman; can meet their social, spiritual, physical and cultural needs and expectations. If woman-centered care can be implemented, the principle of autonomy that should be present in midwifery care can also be achieved.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In many countries, women-centered care is identified with the midwifery profession. Woman-centred care is widely accepted in midwifery practice in Australia and New Zealand, and has also been adopted by countries such as the United Kingdom, Canada and the United States. The World Health Organization recommends intrapartum care for a positive birth experience through respectful care based on woman-centered care. The philosophy of midwifery is also about providing care within a woman-centered framework.

Women-centered care should be implemented to increase the quality of midwifery care and improve women's health. It is important for midwifery care to understand and implement woman-centered care in order to realize the ethical codes of the profession and the ethical principles of care. For this reason, it is aimed to raise the awareness of midwives about women-centered care and to contribute to the provision of holistic care under the guidance of ethical principles.

Keywords: midwife, care, bioethics, women's health

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

KÜRTAJ SONRASI BAKIM ve ETİK SORUNLAR

Meryem VURAL ŞAHİN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8468-3870

Doç. Dr. Meltem UĞURLU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-9183-219X

ÖZET

Kürtaj, Dünya Sağlık Örgütü tarafından gebeliğin 22. gebelik haftasından önce kendiliğinden veya indüklenmiş olarak sonlandırılması şeklinde tanımlanmaktadır. Kürtaj sonrası kanama, sepsis, pelvik organ hasarı, uterus perforasyonu gibi ciddi komplikasyonlar görülebilmektedir. Kendiliğinden veya isteyerek gerçekleşen abortus/kürtaj komplikasyonları küresel olarak doğrudan anne ölüm nedenleri arasında dördüncü sırada yer almaktadır. Bu komplikasyonların önlenmesinde kürtaj sonrası bakımın etkili bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Kürtaj sonrası bakım spontan/isteyerek abortus sonrasında kadınlara sunulan bir hizmet paketi olup; tamamlanmamış kürtaj/komplikasyonların tedavisi ve yönetimi, danışmanlık, doğum kontrolü ve aile planlaması hizmetleri, üreme ve diğer sağlık hizmetlerini kapsamaktadır. Gebeliğin sonlandırılması yasal çerçevede uygun koşullarda yapılırsa bile bunlara ek olarak özerklik, zarar vermeme, faydalı olma ve adalet gibi temel etik ilkelerin uygulanması oldukça önemlidir. Ancak literatürde sağlık profesyonellerinin üreme sağlığı bakımı ve özellikle kürtaj bakımı vermeyi reddedebildikleri belirtilmektedir. Biyoetik ilkelere ters olan bu durumun başında vicdanı ret gelmektedir. Birçok kadın ise sağlık profesyonellerinin kötü muamelesine maruz kalma korkusu nedeniyle kürtaj sonrası bakım arama konusunda isteksiz olma eğilimindedir. Kürtaj bakımı sağlama kararı, kadınların özerkliğine ve seçimine olduğu kadar kadınların bedensel bütünlük, mahremiyet ve kendi kaderini tayin etme haklarına da saygı göstermeyi gerektirir.

Sağlık profesyonelleri kürtajla ilgili kişisel görüşlerine bakılmaksızın, kürtaj sonrası bakıma ihtiyaç duyan hastaları tedavi etme konusunda sorumluluk sahibidir. Sağlık profesyonellerinin mevcut bakımı sağlamayı reddetmesi veya sunmaması, etik suiistimal teşkil edebilir ve ihmal nedeniyle yasal sorumluluk doğurabilir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda kürtaj bakımının etik ilkeler çerçevesinde verilmesi önem taşımaktadır. Kürtaj sonrası saygılı bakıma ilişkin politikaların uygulanması, tüm kadınlara saygılı davranılması ile kadın sağlığı korunabilir. Ebe ve hemşireler kürtaj sonrası bakımın önemli sağlayıcıları konumundadır. Bu nedenle kadın sağlığı alanında çalışan ebe ve hemşirelerin kürtaj bakımında biyoetik ilkelere uygun hizmet sağlaması kadın sağlığı bakımından oldukça önemlidir.

Anahtar kelimeler: Ebelik; Etik; Hemşirelik; Kürtaj

POST ABORTION CARE AND ETHICAL ISSUES

ABSTRACT

Abortion is defined by the World Health Organization as spontaneous or induced termination of pregnancy before the 22nd week of gestation. Serious complications such as bleeding, sepsis, pelvic organ damage, and uterine perforation can occur after abortion. Complications of spontaneous or induced miscarriage/abortion are the fourth leading cause of direct maternal death globally. Post-abortion care must be implemented effectively to prevent these complications.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Post-abortion care is a package of services offered to women after spontaneous/intentional abortion; It includes treatment and management of incomplete abortion/complications, counseling, birth control and family planning services, reproductive and other health services. Even if the termination of pregnancy is carried out under appropriate conditions within the legal framework, it is also very important to apply basic ethical principles such as autonomy, non-maleficence, beneficence and justice. However, it is stated in the literature that health professionals may refuse to provide reproductive health care and especially abortion care. Conscientious objection is the primary reason for this situation, which is contrary to bioethical principles. Many women tend to be reluctant to seek post-abortion care due to fear of mistreatment by healthcare professionals. The decision to provide abortion care requires respect for women's autonomy and choice, as well as their rights to bodily integrity, privacy, and self-determination.

Health professionals have a responsibility to treat patients who need post-abortion care, regardless of their personal views on abortion. Health professionals' refusal or failure to provide available care may constitute ethical misconduct and give rise to legal liability for negligence. Considering this situation, it is important that abortion care is provided within the framework of ethical principles. Women's health can be protected by implementing policies regarding respectful post-abortion care and treating all women with respect. Midwives and nurses are important providers of post-abortion care. For this reason, it is very important for women's health that midwives and nurses working in the field of women's health provide services in accordance with bioethical principles in abortion care.

Keywords: Midwifery; Ethic; Nursing; Abortion

1.GİRİŞ

Gebelik, herhangi bir tıbbi neden olmadan anne ve baba adaylarının isteği üzerine ya da tıbbi nedenlerden dolayı gebeliğin 10.haftasına kadar yasal olarak sonlandırılabilir (Kurt ve Tuncay, 2016). Gebeliğin herhangi bir nedenle sonlanması abortus olarak tanımlanmaktadır. Kürtaj ise gebelik ürününün, kadının uterusundan tahliye edilmesi işlemidir (Çobanoğlu ve Tuncay, 2022). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre; dünya çapında her yıl yaklaşık 73 milyon kadının gebeliği isteğe bağlı sonlanmaktadır. Tüm güvenli olmayan kürtajların %97'si gelişmekte olan ülkelerde yaşanmaktadır. Güvenli olmayan kürtajların yarısından fazlası ise Asya'da gerçekleşmektedir. Latin Amerika ve Afrika'da ise kürtajların yaklaşık 4'te 3'ü güvensiz bir biçimde gerçekleşirken, Afrika'da kürtajların neredeyse yarısı en az güvenli koşullar altında yapılmaktadır (DSÖ,2023). Her yıl anne ölümlerinin %4,7-13,2'si güvenli olmayan kürtaj nedeni ile gerçekleşmektedir (DSÖ, 2023). Kürtaj sonrası kanama, sepsis, pelvik organ hasarı, uterus perforasyonu gibi ciddi komplikasyonlar görülebilmektedir (Harris ve diğ., 2020). Spontan ya da isteyerek abortus komplikasyonları, küresel olarak doğrudan anne ölüm nedenleri arasında dördüncü sıradadır. Bu komplikasyonların önlenmesi için kürtaj sonrası bakımın etkili bir şekilde uygulamaya konulması gerekmektedir (Netshinombelo ve diğ., 2022). Ancak kürtaj bakımının sağlanması, kürtaja yasal izin verilmesine rağmen, kürtajın suç olarak inanıldığı coğrafyalarda ebeler, hemşireler, doktorlar ve diğer sağlık hizmeti sağlayıcılarının etik ikilem yaşamasına neden olabilmektedir (Faundes ve diğ., 2017). Bu nedenle kürtaj bakımını sağlama sadece hukuki/klinik bir konu olarak değil aynı zamanda etik ve insan hakları meselesi olarak görülmektedir (Donnelly ve diğ., 2020).

2. KÜRTAJ SONRASI BAKIM TANIMI VE ÖNEMİ

Kürtaj sonrası bakım kadın sağlığı girişimlerinin kritik bir bileşenidir (Zulu ve diğ., 2018). Spontan ya da isteyerek abortus nedeniyle ortaya çıkan komplikasyonların tedavi edilmesi, danışmanlık, doğum kontrolü ve aile planlaması hizmetleri, üreme ve diğer sağlık hizmetleri ile istenmeyen gebeliklerin ve güvenli olmayan kürtajın komplikasyonlarını önlemek için toplum ve diğer sağlık profesyonelleri ile ortaklık oluşturulması kürtaj sonrası bakım hizmetinin temel unsurlarını oluşturmaktadır (Cleeve ve diğ., 2019). İster yasa dışı, ister yasal, ister kendiliğinden olsun, kürtaj nedeniyle komplikasyon yaşayan kadınların kürtaj sonrası acil bakıma ihtiyaçları vardır. Bakım sağlamadaki gecikme, kadınlarda başta infertilite olmak üzere ciddi morbidite ve mortaliteye neden olabilmektedir (Dickens, 2019). Kaliteli kürtaj bakım hizmetlerine erişilememesi durumunda kadınlar ve kız çocukları yaşam hakkı da dahil olmak üzere bir dizi insan hakkının ihlal edilmesi riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu haklar; ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardına sahip olma hakkı, bilimsel ilerlemeden ve onun kullanılmasından yararlanma hakkı, çocukların sayısı, aralıkları ve zamanlaması konusunda özgürce ve sorumlu bir şekilde karar verme hakkı, işkenceye, zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ve cezaya maruz kalmama hakkıdır (DSÖ, 2023).

2.1. Kürtaj Sonrası Bakımın Sağlanmasındaki Engeller

Güvenli ve saygılı kürtaj bakımı erişiminin önündeki engeller arasında; yüksek maliyetler, kürtaj isteyen kadınlar ve bakımı sağlayan sağlık profesyonelleri için damgalanma, ebe, hemşire, doktor gibi sağlık profesyonelinin kişisel vicdan ya da dini inanç nedeniyle kürtajı yapma ya da sonrası bakım vermeyi reddetmesi başlıca nedenlerdir. Erişim, kürtajın suç sayılması, zorunlu bekleme süreleri, ön yargılı bilgi veya danışmanlık sağlanması gibi nedenler de kürtaj sonrası bakımın gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır (DSÖ,2023). Ayrıca eşlerin doğum kontrol yöntemlerine yönelik tutumları da kürtaj sonrası bakım ile ilişkilendirilmiştir. (Wang ve diğ., 2020). Çin'de kürtaj sonrası bakım almayı etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile kürtaj olan 413 kadının dahil edildiği çalışmada kadınların %42'sinin kürtaj sonrası bakımdan yararlandığı belirlenmiştir. Evli kadınların kürtaj sonrası bakım hizmetlerini kullanma olasılığının evli olmayan kadınlardan 2,7 kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca göçmen olan kadınların olmayanlara göre kürtaj sonrası bakım hizmeti alma oranlarının dört kat daha az olduğu tespit edilmiştir (Wang ve diğ., 2020). Bir başka çalışma ise Güney Afrika'da kürtaj sonrası bakım hizmetlerine erişim engellerini belirlemek amacı ile kürtaj olan 23 kadın ile yapılmıştır. Kürtaj sonrası bakım almadaki en önemli engel olarak; kadınların, sağlık çalışanları ve toplum tarafından damgalanma ve ayrımcılık korkusu nedeniyle kürtaj sonrası bakım hizmetinin mevcut olduğunu bilmelerine rağmen aramayı erteledikleri tespit edilmiştir (Netshinombelo ve diğ., 2022).

FIGO (International Federation of Gynecologists and Obstetricians) etik komitesinin kürtaj sonrası bakımda etik sorumluluklar adlı raporunda özellikle komplikasyon yaşayan kadınların kürtaj sonrası bakıma acil ihtiyaçları olduğu vurgulanmaktadır. Ancak aynı raporda kürtajın ciddi biçimde kısıtlandığı ülkelerde birçok kadının semptomlar yaşamı tehdit edecek seviyeye gelinceye kadar bakıma başvurmayı ertelediği belirtilmektedir. İsteyerek kürtaja bağlı ölümlerin büyük bir kısmının tedavi gecikmelerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir (FIGO, 2019).

3. VİCDANİ RET

Sağlık alanında vicdani ret, “vicdani sebeplerle mesleki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi” olarak tanımlanmaktadır. Vicdani ret; sağlık profesyonelinin, yasal olarak uygulaması gereken görevini, inançlarına ya da değerlerine ters düştüğünde hastalarına uygulama yapmayı reddettiği zaman ortaya çıkmaktadır (Boz, 2020).

Birçok ülkede, yasal olarak gebeliği güvenli bir şekilde sonlandırma hakkına sahip olan kadınların, vicdani ret nedeni ile güvenli kürtaj bakımı alamadıkları belirtilmektedir. Kürtaj bakımı sağlandığında ayrımcılık ve toplumsal damgalanma korkusu nedeni ile sağlık profesyonelleri vicdani ret uygulamasına başvurmaktadır. Ancak bu durum bakımdan sorumlu oldukları hastaları tedavi etmek veya onlara fayda sağlamak ve zararları önlemek olduğu yönündeki etik prensibin göz ardı edilmesine neden olmaktadır (Faúndes ve diğ., 2013).

Kürtaj bazı ebe ve hemşirelerin vicdani gerekçelerle kürtaj bakımına katılmayı reddetmesi nedeniyle ahlaki açıdan tartışmalı bir konu olmaya devam etmektedir (Fleming ve diğ., 2018). Ancak ebe ve hemşirelerin mevcut bakımı sağlamayı reddetmesi veya sunmaması, etik suiistimal teşkil edebilmekte ve ihmal nedeniyle yasal sorumluluk doğurabilmektedir (Dickens ve diğ., 2019). Uganda’da ebelerin kürtaj sonrası bakım hakkındaki bakış açılarını belirlemek için 22 ebe dahil edildiği nitel çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre ilk ana tema ebelerin kendilerini kadınların hayatlarını kurtarmaya adanmışları olarak belirlenmiştir. Bir diğer tema ise kendi ahlaki değerlerinin kürtaj sonrası bakımla çelişmesi olmuştur. Bu durumun da bakım kalitesini etkilediği tespit edilmiştir (Cleeve ve diğ., 2019).

Kürtaj sonrası verilen bakım, kürtaj işlemi ya da yasa dışı yapılan bir işlem değildir. Bu nedenle sağlık profesyonelinin vicdani ret nedeni ile hizmetten çekilmesini gerektirecek bir durum söz konusu olmamaktadır. Aksine mesleki etik ilkeler doğrultusunda kadına verilmesi gereken bir bakım olarak görülmektedir (Dickens ve diğ., 2019). Dünya Sağlık Örgütü kaliteli bir kürtaj bakımının olabilmesi için bakımı sağlayan profesyonelin inancını göz ardı ederek kadının ihtiyacına odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca bakımın kalitesi için saygı ve gizliliğin korunmasının da önemi vurgulanmıştır.

4. KÜRTAJ SONRASI BAKIMA EBE VE HEMŞİRELİK ETİK YAKLAŞIMI

Ebe ve hemşireler gebeliğin sonlandırılmasıyla doğan ve önemli etik ikilemlerden biri olan kürtaj sonrası bakım hizmeti sunumunda sorumluluk sahibi olan sağlık profesyonelleridir (Ko ve diğ., 2020). Ebe ve hemşireler kadınların kaliteli, güvenli, zamanında, kanıta dayalı, verimli, eşitlikçi ve insan odaklı kürtaj sonrası bakıma erişiminde anahtar rol oynamaktadır (Cleeve ve diğ., 2019). Ebelik ve hemşirelik bakım uygulamalarının temel etik ilkeleri arasında zarar vermeme, özerklik, adalet ve iyilik yer almaktadır (Buchanan ve diğ., 2022). Kürtaj sonrası bakım verirken kadının tercihine saygı duyulmalıdır. Kadının verdiği karardan ötürü suçluluk duyulmasına neden olacak yaklaşımlardan kaçınılmalıdır. Verilen bakım sırasında hastalıktan ziyade kadına odaklanılarak bakımın kapsamlı, insancıl ve bütüncü olması için özen gösterilmelidir (Cardoso ve diğ., 2021).

KAYNAK

1. Kurt, E., & Tunca, Y. (2016). Temel Etik İlkeler Çerçevesinde Gebeliğin Sonlandırılmasındaki Etik İkilemlere Bir Bakış. *Medical Bulletin of Haseki/Haseki Tıp Bulteni*, 54(2).

2. Çobanoğlu, N., & Tunçay, G. Y. (2022). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kürtaj ile İlgili Görüşleri (Gazi Üniversitesi Özelinde). *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 969-983.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

3. Netshinombelo, M., Maputle, M. S., & Ramathuba, D. U. (2022). Women's Perceived Barriers to Accessing Post-Abortion Care Services in Selected Districts in KwaZulu Natal Province, South Africa: A Qualitative Study. *Annals of Global Health*, 88(1).

4. Faúndes, A., & Miranda, L. (2017). Ethics surrounding the provision of abortion care. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 43, 50-57.

5. Donnelly, M., & Murray, C. (2020). Abortion care in Ireland: developing legal and ethical frameworks for conscientious provision. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 148(1), 127-132.

6. Cleeve, A., Nalwadda, G., Zadik, T., Sterner, K., & Klingberg-Allvin, M. (2019). Morality versus duty—A qualitative study exploring midwives' perspectives on post-abortion care in Uganda. *Midwifery*, 77, 71-77.

7. Dickens, B. M. (2019). Post-abortion care: Ethical and legal duties. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 147(2), 273-278.

8. Wang, H., Liu, Y., & Xiong, R. (2020). Factors associated with seeking post-abortion care among women in Guangzhou, China. *BMC Women's Health*, 20(1), 1-7.

9. Zulu, J. M., Ali, J., Hallez, K., Kass, N., Michelo, C., & Hyder, A. A. (2018). Ethics challenges and guidance related to research involving adolescent post-abortion care: a scoping review. *Reproductive health*, 15(1), 1-10.

10. FIGO Ethical and Professional Aspects of Human Reproduction and Women's Health Committee. FIGO Committee Statement: Ethical responsibilities in post-abortion care. *Int J Gynecol Obstet*. 2019;146:269–270.

11. Fleming, V., Frith, L., Luyben, A., & Ramsayer, B. (2018). Conscientious objection to participation in abortion by midwives and nurses: a systematic review of reasons. *BMC Medical Ethics*, 19(1), 1-13.

12. Boz, İ. (2020). Hemşirelik Bakımında Vicdani Ret Mümkün müdür. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 28(1), 134-40.

13. Faúndes, A., Duarte, G. A., & Osis, M. J. D. (2013). Conscientious objection or fear of social stigma and unawareness of ethical obligations. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 123, S57-S59.

14. Ko, C. M., Koh, C. K., & Lee, Y. S. (2020). An ethical issue: nurses' conscientious objection regarding induced abortion in South Korea. *BMC Medical Ethics*, 21, 1-9.

15. Buchanan, K., Newnham, E., Ireson, D., Davison, C., & Geraghty, S. (2022). Care ethics framework for midwifery practice: A scoping review. *Nursing ethics*, 29(5), 1107-1133.

16. Cardoso, V. B., Silva, S. O. B., Faustino, T. N., de Oliveira, P. S., & Couto, T. M. (2021). humanização na assistência de enfermagem à mulher em situação pós-abortamento humanization in nursing

17. Harris, L. H. and Grossman, D. (2020). Complications of unsafe and self-managed abortion. *New England Journal of Medicine*, 382 (11), 1029-1040.

18. <https://www.who.int/multi-media/details/quality-abortion-care-includes> erişim tarihi: 08.10.2023

19. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion> erişim tarihi:09.10.2023

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

PEDİATRİ KLİNİKLERİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİNİN HEMŞİRELİK BAKIMINDA ETİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

İlknur KAHRİMAN

Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6968-9446

Şura DAL

Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1724-1604

ÖZET

Hastayla sürekli iletişim halinde olan hemşireler, sağlık sistemi içerisinde en fazla etik sorunlar ile karşılaşmakta olan sağlık çalışanlarıdır. Hemşirelik etiğinin özü hastaya fayda sağlarken zarar vermemek, hasta haklarını korumaktır. Hemşireler hasta çocuğa en yakın ekip üyesi oldukları için çocuğun ihtiyaçlarını en iyi bilen ve hasta haklarını en iyi koruyan kişilerdir. Erişkin bireylerden biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak farklı olan çocuklar, hak ihlallerine uğrama konusunda savunmasızdırlar. Bu bağlamda yapılan çalışma, pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Kesitsel türde bir araştırma olarak planlanan bu çalışma Ağustos-Eylül 2023 tarihleri arasında 107 hemşire ile yürütülmüştür. Veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, ölçeğin normallik dağılımına bakılarak ve non-parametrik testler uygulanmıştır. İkili gruplara göre normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanıldı. Üç ve üzeri gruplara göre normal dağılmayan nicel verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin analizinde aritmetik ortalama, ortanca (minimum – maksimum), standart sapma frekans (yüzde) olarak değerlendirildi. P değerinin 0,05'ten küçük olması anlamlı kabul edilmiştir. Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 29,83±5,577'dir. Katılımcıların pediatri kliniğinde çalışma süresi ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0.05). Eğitim durumu, etik eğitimi alma durumu ve yaşları ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Mesleki etik ilke ve değerleri benimseyerek davranış haline getirebilmek için hemşirelik etiği konusunda verilen eğitimlerin artırılması ver içeriğinin zenginleştirilmesi kuşkusuz ki hemşirelik bakımının kalitesine de yansıtacağı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik Tutum, Hemşirelik Bakımı, Pediatri Hemşireliği

DETERMINING THE ETHICAL ATTITUDES OF NURSES WORKING IN PEDIATRIC CLINICS IN NURSING CARE

ABSTRACT

Nurses, who are in constant communication with the patient, are the healthcare professionals who encounter the most ethical problems within the healthcare system. The essence of nursing ethics is to benefit the patient while not causing harm and to protect the patient's rights. Since nurses are the team members closest to the sick child, they are the people who know the child's needs best and protect the patient's rights best. Children, who are biologically, psychologically and socially different from adults, are vulnerable to violations of their rights.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In this context, the study was conducted to determine the ethical attitudes in nursing care of nurses working in pediatric clinics. This study, planned as a cross-sectional study, was conducted with 107 nurses between August and September 2023. Data were collected using the "Personal Information Form" and "Ethical Attitude Scale in Nursing Care". In the analysis of the data, nonparametric tests were applied by looking at the normality distribution of the scale. Mann-Whitney U test was used to compare non-normally distributed data according to binary groups. The Kruskal Wallis test was used to compare non-normally distributed quantitative data according to groups of three or more. In the analysis of descriptive data, arithmetic mean, median (minimum-maximum), standard deviation were evaluated as frequency (percentage). A P value of less than 0.05 was considered significant. The average age of the nurses participating in the study is 29.83 ± 5.577 . There is a statistically significant difference between the length of time the participants worked in the pediatric clinic and the average score they received from the scale ($p < 0.05$). There was no significant difference between educational status, ethics training status and age, and the total score average of the scale. It is suggested that increasing the training given on nursing ethics and enriching the content in order to adopt professional ethical principles and values and turn them into behavior will undoubtedly be reflected in the quality of nursing care.

Keywords: Ethics, Ethical Attitude, Nursing Care, Pediatric Nursing

GİRİŞ

Etik, bireyin davranışlarının temelini oluşturan ahlaki ilkelerdir (Babadağ, 2015). Ahlak, bireyler veya toplumlar için davranış standartlarını ifade etmek için kullanılan genel bir terimdir. Etik, ahlakın incelenmesini içerir (Levine, 2006 ve Beerman, 1997). Mesleki çalışmalarda neyin yapılması ve yapılmaması gerektiğine rehberlik eden ve insan davranışlarını anlamayı sağlayan ilke ve değerler olarak ifade edilir (Svensson ve Wood, 2005 ve Ersoy, 1997). İyi veya kötü davranış, erdem, ilkelerini inceler. Bu bağlamda baktığımızda hemşirelik etiği, hasta haklarını korumak, hastaya zarar vermemek fayda sağlamak, hastalar ile iş birliği ile onlar için en doğru kararı vermek olarak tanımlanır (Babadağ, 1991). Evrensel etik ilkeler, meslek mensuplarının kendilerine, mesleklerine, meslektaşlarına ve topluma karşı yükümlülüklerini yerine getirmelerinde rehberlik eden standartlardır. Hemşirelikte etik ilkeler; "Yararlılık", "Zarar Vermeme", "Doğruluk", "Güvenirlilik", "Adalet", "Otonomi", "Sadakat" ve "Bireye Saygı"dan oluşmaktadır (Beerman, 1997). Hemşirelerin, hemşirelik bakımı ve uygulamalarını yerine getirirken etik ilkelere göre davranış sergilemesi temel görevidir (Jormsri ve ark., 2005). Hemşirelik etik kuralları Uluslararası Hemşirelik Birliği tarafından geliştirilmiştir (Hakko ve Madenoğlu, 2018).

Hemşireler, hastalar ve aileleri tarafından en çok iletişime geçtikleri sağlık personelleridir ve bu yüzden sağlık sisteminde etik sorunlarla en çok karşılaşan sağlık ekibinin üyeleridir ve etik sorunlarla karşılaştıklarında sergiledikleri davranış mesleğin etik kural ve ilkelerine dayanması beklenmektedir (Hakko ve Madenoğlu, 2018). Hemşirelerin etik uygulamalar sırasında, davranışlarına yön vermek için hemşirelik mesleği adına oluşturulmuş etik kural ve ilkelere göre hareket etmeleri beklenmektedir (Cerit, 2010). Hemşirelerin etiği anlaması ve doğru ya da yanlış yargıyı fark ederek gerçek değerini ortaya çıkarabilme yetisini kazanmış olması oldukça önemlidir (Burkhardt ve Nathaniel, 2013 ve Fry ve ark., 2010). Bu kararlara ulaşabilmeleri ve en iyi seçimlerin yapıldığına dair bir dereceye kadar güvenle ilerleyebilmeleri için temel etik ilkeler anlayışına sahip olmaları zorunludur (Varkey, 2021). Etik karar vermede hemşirelerin kişisel ve mesleki değerleri birbirlerinden ayırabilmesi gerekir (Erim, 2018).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çocuklar biyolojik ve psikososyal açıdan yetişkinlerden farklıdır. Çocuklar, hak ihlalleri yaşamaya yetişkinlere göre daha yatkın ve savunmasızdır. (Twycross ve Powls, 2006). Hemşirelerin verdikleri hemşirelik bakımının kalitesi ve mesleki profesyonelleşme, etik duyarlılıklarıyla kuşkusuz doğrudan ilişkilidir (Katsuhara, 2005 ve Torjuul ve Sorlie, 2006). Çocukların bilişsel ve entelektüel düzeylerinin yetersiz olması nedeniyle özerklik en çok tartışılan konulardan biridir (Öztürk, 2000). Çocuk sağlığı alanında uzmanlaşmış hemşirelerin donanımlı olmasının yansira yasal düzenlemeleri ve etik ilkeleri bilmeleri gerekmektedir (Uyer ve Kocaman, 2016). Hemşireler hasta çocuğa en yakın sağlık ekibinin profesyoneli olduğundan hasta çocuğun ihtiyaçlarını en iyi anlayan ve hastanın haklarını en iyi koruyan kişilerdir (Ulmer, 2000). Pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin meslektaşlarına göre daha fazla; hasta çocuğun tedavisi ve bakımı ile ilgili ve işleyiş ile fikir ayrılığı yaşayabilirler; rasyonel kararlara ulaşabilmeleri ve en iyi seçimlerin yapıldığına dair bir dereceye kadar güvenle ilerleyebilmeleri için temel etik ilkeler anlayışına sahip olmaları zorunludur (Chally ve Loriz, 1998 ve Gül ve ark., 2013). Bu araştırmanın amacı, pediatri kliniğinde çalışan hemşirelerin etik tutumlarını belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma kesitsel türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri, Süresi ve Örneklemi

Araştırma Ağustos-Eylül 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmada örneklem hesabına gidilmemiştir. Google Forms ile oluşturulmuş anketler ile ulaşılabilen ve araştırmaya katılmaya kabul eden pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerle yürütülmüştür. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan 107 hemşire çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler pediatri kliniklerinde çalışan, araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerle Google Form ile oluşturulan online anketler ile toplanmıştır. Anket formunun uygulanması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında; hemşirelerin sosyodemografik bilgilerini sorgulayan araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin (yaş, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, klinikte çalışma süresi) toplam 11 soru yer almaktadır.

Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği

Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği (HBETÖ) 2020 yılında Özçiftçi ve Akın tarafından hazırlanmıştır. 34 maddeden oluşan bu ölçek likert tipi bir ölçektir. Önergeler 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde belirlenmiştir. Ölçeğin toplam puanına baktığımızda artışın olumlu bir etik tutumunu, düşüşün ise olumsuz bir etik tutumunu işaret ettiğini görebiliriz. Ölçekten alınacak minimum ve (34) maksimum (170) değerler belirlenmiş. Ölçeğin güvenilirliğini test maddeleri arasındaki ikili korelasyondan hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, IBM SPSS V27 ile analiz edildi. İkili gruplara göre normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanıldı. Üç ve üzeri gruplara göre normal dağılmayan nicel verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanıldı. Tanımlayıcı verilerin analizinde aritmetik ortalama, ortanca (minimum – maksimum), standart sapma frekans (yüzde) olarak değerlendirildi. P değerinin 0,05'ten küçük olması anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan (n=107) hemşirelerin sosyodemografik özellikleri incelendiğinde; %86,9'sinin 20-35 yaş arası olduğu ve %75,7'inin lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelerin %46,7'sinin toplam çalışma süresi 1-5 yıl arası olduğu ve %36,4'ünün pediatri kliniklerinde çalışma süresinin de 1-5 yıl arası olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin %51,4'ünün lisans eğitimi sırasında etik ile ilgili eğitim aldıkları saptanmıştır. Hemşirelerin %96,3'ünün gündüz-gece çalıştıkları ve %51,4'ünün 40 saat üstü çalıştığı bulunmuştur (Tablo 1).

Hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği toplam puan ortalamalarının bazı değişkenlerle karşılaştırılması Tablo 2'de verilmiştir. Hemşirelerin birimde çalışma süresi ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır (p<0.05). Hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği toplam puan ortalamaları ile birimde çalışma süresi değerlendirildiğinde; 1-5 yıl ile 6-10 yıl ve 11 yıl ve üzeri çalışan hemşirelerin etik tutum düzeylerinde fark olduğu görülmüştür. 6-10 yıl arası çalışan hemşirelerin puan ortalamaları diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir (Tablo 2).

Tablo 1: Hemşirelerin Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı (n=107)

Özellikler	n	%
Yaş Grupları		
20-35 yaş	93	86,9
35 yaş ve üzeri	14	13,1
Cinsiyet		
Kadın	93	86,9
Erkek	14	13,1
Eğitim Düzeyi		
Lise	14	13,1
Önlisans	5	4,7
Lisans	81	75,7
Yüksek Lisans	7	6,5
Mesleki Çalışma Süresi		
1-5 yıl	50	46,7
6-10 yıl	41	38,3
11 yıl ve üzeri	16	15
Bulunduğu Kurumda Çalışma Süresi		
1-5 yıl	70	65,4
6-10 yıl	33	30,9
11 yıl ve üzeri	4	3,7

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çalışılan Birim		
Çocuk Servisi	39	36,4
Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi	27	25,2
Çocuk Cerrahi Servisi	11	10,3
Çocuk Acil	10	9,3
Adölesan Servisi	7	6,5
Çocuk Yoğun Bakım	5	4,7
Süt Çocuğu Servisi	3	2,8
Çocuk Kardiyolojisi	3	2,8
Pediyatri Hematoloji	2	1,9
Birimde Çalışma Süresi		
1-5 yıl	85	79,4
6-10 yıl	20	18,7
11 yıl ve üzeri	2	1,9
Çalışma Şekli		
Gündüz	4	3,7
Gündüz - Gece	103	96,3
Haftalık Çalışma Saati		
40 Saat	52	48,6
40 Saat ve Üstü	55	51,4
Daha Önce Etik Konulara İlişkin Eğitim Alma Durumu		
Evet	78	72,9
Hayır	29	27,1
Etik Konulara İlişkin Eğitimin Nereden Alındığı		
Almadım	33	30,8
Kurum İçi Eğitim	17	15,9
Lisans Eğitimi	55	52,4
Lise Eğitimi	1	0,9

Tablo 2: Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Bazı Değişkenlerle Karşılaştırılması (n=107)

Özellikler	Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması					
	n	Min	Maks	Medyan	U	p
Yaş Grubu						
20-35 yaş	93	132	170	152	542.000	0.313
35 yaş ve üzeri	14	137	170	156		
Cinsiyet						
Kadın	93	134	170	153	925.000	0.755
Erkek	14	132	169	152		
	n	Min	Maks	Medyan	KW	p

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Eğitim durumu

Lise 14 137 168 154

Ön lisans 5 132 170 150

Lisans 81 134 170 153

Yüksek Lisans 7 144 166 159

2.317 0.509

Meslekte çalışma süresi

1-5 yıl 50 132 170 153

6-10 yıl 41 134 170 153

11 yıl ve üzeri 16 137 170 153.500

0.098 0.952

Kurumda çalışma süresi

1-5 yıl 70 132 170 153

6-10 yıl 33 134 170 152

11 yıl ve üzeri 4 137 163 148

1.491 0.474

Birimde çalışma süresi

1-5 yıl 85 132 170 151

6-10 yıl 19 136 170 156

11 yıl ve üzeri 3 137 163 150

6.355 0.042*

n Min Maks Medyan U p

Çalışma şekli

Gündüz 4 134 170 154

Gündüz-gece 103 132 170 153

195 0.856

Haftalık çalışma saati

40 saat altı 52 138 170 155

40 saat ve üstü 55 132 170 151

1186 0.128

Etik konusunda eğitim**alma durumu**

Evet 78 132 170 153

Hayır 29 137 170 151

992.5 0.331

*p<0.05

TARTIŞMA

Bu çalışmada pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin etik tutumları değerlendirilmiştir. Hemşirelik uygulamaları sırasında, karşılaşılan etik ikilem veya sorunları anlamak ve sorunları etik normlar doğrultusunda çözüme kavuşturmak için hemşireler etik bilgiye sahip olmalıdır (Chitty ve Beth, 2007 ve Orak, 2012). Profesyonel değerlere sahip olmak hemşirelerin; sağlık bakım uygulamalarının kalitesini artırır ve hemşirelerin hastalarla, meslektaşlarıyla ve toplumla olan etkileşimlerine rehberlik eder (Başak ve ark., 2010).

Bu çalışmada, hemşirelerin ölçek puan ortalaması 153,99±8,3 olarak bulunmuştur. Toplam ölçek puanının artması etik tutumunun yüksek olduğunu yansıtmaktadır (Özçiftçi, 2020). Hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği toplam puanına bakıldığında yüksek etik tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Bu çalışmada, hemşirelerin yaş gruplarına göre etik tutum toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamasına rağmen, 20-35 yaş grubun etik tutum toplam puanlarının 36 yaş ve üzeri grubuna oranla daha düşük olduğu, dolayısıyla etik tutumlarının daha yüksek olduğu bulundu.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde Tosun (2005), Başak ve arkadaşları (2010), Kahrıman ve Yeşilçiçek Çalık (2017) çalışmalarında hemşirelerde yaşın ilerlemesi ile etik tutumun arttığı bulunmuştur (Başak ve ark.,2010 ve Tosun,2005 ve Kahrıman ve Yeşilçiçek Çalık, 2017).

Bu çalışmada, hemşirelerin cinsiyete göre etik tutum toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Hemşirelerin eğitim durumu ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmada yüksek lisans düzeyindeki hemşirelerin etik tutum toplam puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Lisans ve lisansüstü eğitimde etik derslerinin ve farkındalık egzersizlerinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda, hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde hemşirelerin kurumda çalışma süresi ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat hemşirelerin birimde çalışma süresi ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Pediatri kliniklerinde çalışma süresi 6-11 yıl olan hemşirelerin etik tutum ölçek puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, hemşirelerin çalışma şekli ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hemşirelerin haftalık çalışma saati ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen haftalık 40 saat ve altı çalışan hemşirelerin etik tutum toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, hemşirelerin etik konusunda eğitim alma durumu ile etik tutum toplam puan ortalamaları ile arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen hemşirelerin %78 etik konusunda eğitim aldıklarını belirtmiştir. Çalışmaya katılan hemşirelerin etik tutum toplam puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Hemşirelerin lisans ve lisansüstü eğitim veya kurum içi eğitimler ile etik karar verebilme yetilerini ilerletmede ve sağlık bakım ve uygulamalarında karşılaştıkları etik sorunları çözümlenebilmelerini olumlu etki olabileceği düşünülmektedir (Baykara ve ark., 2015).

SONUÇ

Bu çalışmada, hemşirelerin ölçek puan ortalaması $153,99 \pm 8,3$ olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puanının yükselmesi olumlu etik tutumu yansıtmaktadır (23). Hemşirelerin birimde çalışma süreleri dışında diğer sosyodemografik özelliklerinin etik tutumu etkilemediği görülmüştür. Hemşirelikte etik eğitimlerinin; Lisans ve lisansüstü eğitimde ve hizmet içi eğitimlerde yer verilmesi hemşirelerin etik tutumları olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda, hemşirelere hizmet içi eğitimlerde etik tutumları geliştirecek içeriklerin artırılması etik tutum geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Babadağ, K. (1991). "Hemşirelikte Etik", Hemşirelik Bülteni 5:1-5.
2. Başak T, Uzun Ş ve Arslan, F. (2010). "Yoğun Bakım Hemşirelerinin Etik Duyarlılıklarının İncelenmesi". Gülhane Tıp Dergisi, 52, 76–81.
3. Baykara Z. G., Demir S.G., Yaman S. (2015). "The effect of ethics training on students recognizing ethical violations and moral sensitivity". Nursing Ethics, 22: 661-675.
4. Beerman, C.M. (1997). "The nurse's role in bioethics", AORN J. 65(5):923-926.
5. Burkhardt, A. M., Nathaniel, K. A. (2013). "Çağdaş Hemşirelikte Etik: Etik İlkeler" Çeviren: Alpar, 3. Baskı, Ş.E. Tıp Kitabevi, İstanbul, 52-80.
6. Cerit, B. (2010). "Hemşirelerin Profesyonellik Davranışları ile Etik Karar Verebilme Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

7. Chally, P. S. ve Loriz, L. (1998). "Decision making in practice. American", Journal of Nursing 98:17-20.
8. Chitty K. K. ve Beth, B. P. (2007). "Professional nursing concepts and challenge", 5th ed. St Louis: Saunders Elsevier, 522-5.
9. Erim, S. E. (2018). "Hemşirelikte Kişisel ve Profesyonel Değerlerin Farkındalığı Önemli Mi?", Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 21(4):279-284
10. Ersoy, N. (1994). "Hemşirelik ve Etik", Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 7(33): 43-51.
11. Fry, S. T., Veatch, R. M. ve Taylor, C. (2010). "Case Studies in Nursing Ethics" 4. Edition, Jones & Bartlett Learning, LLC.
12. Gül, Ş., Aşiret, G. D., Kahraman, B. B., Devrez, N. ve Büken, N. Ö. (2013). "Etik Dersi Alan ve Almayan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verebilme Düzeylerinin İncelenmesi", Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 1: 23-1.
13. Hakko, A., ve Madenoğlu, K. M. (2018). "Hemşirelik Hizmetleri Yönetimde Etik Davranışlar Oluşturma", Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi 5(3):227-232.
14. Jormsri, P., Kunaviktikul, W., Ketefian, S. ve Chaowalit, A. (2005). "Hemşirelik Uygulamalarında Ahlaki Yeterlilik", Hemşirelik Etiği 12 (6), 582-594.
15. Kahriman, İ., ve Çalık, K.Y. (2017). "Klinik hemşirelerin etik duyarlılığı", Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(3), 111-121.
16. Katsuhara, Y. (2005). "What moral requirements cause ethical dilemmas among nurse executives", Japan Journal of Nursing Science 2:57. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1742-7924.2005.00028.x>
17. Levine, C. (2006). "Taking Sides: Clashing Views On Controversial Bioethical Issues", McGrawHill/Dushkin 11.
18. Orak, N. Ş. (2012). "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Clinical and Experimental Health Sciences, 2(5).
19. Özçiftçi, S. (2020). "Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği geliştirme", Yüksek lisans tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir.
20. Öztürk, H. (2000). "Çocuklar Üzerindeki Tıbbi Araştırmaların Etik Açısından Değerlendirilmesi", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
21. Svensson, G. ve Wood, G. (2005). "Corporate Ethics İn TQM: Management Versus Employee Expectations And Perceptions" TQM Magazine, 17(2):137-149.
22. Torjuul, K. ve Sorlie, V. (2006). "Nursing is different than medicine; ethical difficulties in the process of care in surgical units, Psilosophicaland Ethical Issues.", Journal of Advanced Nursing 56:404-413.
23. Tosun, H. (2005). "Sağlık Uygulamalarında Deneyimlenen Etik İkiyemlere Karşı Hekim ve Hemşirelerin Duyarlılıklarının Belirlenmesi". İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
24. Twycross, A. ve Pows, L. (2006). "How do children's nurses make clinical decisions? Two preliminary studies", Journal of Clinical Nursing 15:1524-1335.
25. Ulmer, B.C. (2000). "Professional Advocacy", Association of Operating Room Nurses Journals, 72(1), 9-11.
26. Uyer, G. ve Kocaman, G. (2016). "Hemşirelik Hizmetleri El Kitabı", Vehbi Koç Yayınları, İstanbul, 13-23.
27. Varkey, B. (2021). "Principles Of Clinical Ethics And Their Application To Practice", Medical Principles and Practice 30(1), 17-28.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

DİYETİSYENLERİN SOSYAL MEDYA HESAPLARININ ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Semra NAVRUZ VARLI

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ORCID: 0000-0002-0698-6021

Aleyna BATMAN

ORCID: 0009-0007-4219-0972

Aslı YILMAZ

ORCID: 0009-0007-7655-0585

Ayşegül SEFEROĞLU

ORCID: 0009-0002-9655-3701

Dilay DİZDAR

ORCID: 0009-0000-6641-9478

Hatice Melike YILMAZ

ORCID: 0009-0006-8803-5014

Özge TUNÇ

ORCID: 0009-0007-5558-4452

Sevil TEKİN

ORCID: 0009-0008-8425-1777

ÖZET

Sosyal medyanın yaygın kullanımıyla beraber son zamanlarda bireylerin gıdaya ve sağlıklı beslenmeye olan ilgisi de artmıştır. Beslenme bilimine dair ilgisi artan geniş kitlelerin en yetkili muhatabı ise diyetisyenlerdir. Diyetisyenler/Beslenme uzmanları çeşitli paylaşımlarla mesleki varlıklarını sosyal medya platformları üzerinden de sürdürmektedir. Bununla beraber, çoğunlukla mesleki etik ilkelerle ilgili bilgi eksikliği nedeniyle, bazı meslek mensuplarının etik olmayan paylaşımlarda bulunması bilgi kirliliğine zemin hazırlarken bireylerin yeme tutumları üzerinde olumsuz etkiler de oluşturabilmektedir.

Diyetisyenlerin sosyal medya paylaşımlarının mesleki etik ilkelere uygunluğunu değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, Ekim-Aralık 2022 tarihleri aralığında sosyal medya hesabını aktif olarak kullanan, yüz yüze ya da online beslenme danışmanlığı veren, en az 3 bin takipçi sayısı olan, sosyal medya profilinde diyetisyen olduğunu beyan eden 70 diyetisyenin hesabı incelenmiştir. Diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarında son bir yıl içerisinde paylaştıkları gönderiler incelenmiştir ve kategorize edilmiştir.

Çalışmada sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin yaklaşık olarak yarısı lisans (%52,9), %34,3'ü yüksek lisans ve %8,7'si doktora mezunudur. Diyetisyenlerin gönderilerinin %50'sini bilgi paylaşımları oluşturmaktadır. Ancak diyetisyenler bu bilgi içeren gönderilerin yalnızca %4'ünde kaynak göstermişlerdir. Bu çalışmada diyetisyenlerin ikinci sırada (%22,3) tarif videosu paylaştıkları, üçüncü sırada ise (%14,6) yemek görseli paylaştıkları saptanmıştır. Diyetisyenlerin paylaşımlarında danışanlarının diyet “öncesi-sonrası” fotoğraflarına da yer verdikleri görülmüştür.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Diyetisyenlerin etik ilkeler gereği paylaşımında bulunurken danışanlarının mahremiyetlerini ve gizliliğini korumaları, danışanları hakkında fotoğraf ya da bilgi paylaşımı yaparken onların yazılı onaylarını almaları ve bu onaya paylaşımında yer vermeleri gerekmektedir. Bilgi paylaşımları ise doğru kaynaktan, kesin ve net ifadelerle yanlış anlaşılmalara mahal vermeyecek biçimde yapılmalıdır. Toplum sağlığı göz önüne alındığında eğitim süreci boyunca ilgili bölüm ve enstitüler tarafından öğrenim görmekte olan diyetisyen adaylarının etik açıdan farkındalık kazanmaları adına zorunlu derslerin eklenmesi ve mesleğini icra etmekte olan diyetisyenlerin etik kurallara bağlı kalmasını sağlayacak ve sürdüreceği çeşitli eğitimler/sempozyumlar aracılığıyla bilgilendirmelerde bulunulması ve ilgili kurumlar tarafından denetimlerin gerçekleştirilmesinin önem arz ettiği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Diyetisyen, Sosyal Medya, Beslenme, Etik

ETHICAL EVALUATION OF SOCIAL MEDIA ACCOUNTS OF DIETITIANS

ABSTRACT

With the widespread use of social media, individuals' interest in food and healthy nutrition has increased recently. Dietitians are the most competent interlocutors of the masses who are increasingly interested in nutrition science. Dietitians/Nutritionists maintain their professional presence on social media platforms with various posts. However, due to a lack of knowledge about professional ethical principles, unethical sharing by some professionals can create a basis for information pollution and adversely affect individuals' eating attitudes.

In this study, which was conducted to evaluate the compliance of dietitians' social media posts with professional, ethical principles, those who actively use their social media accounts between October and December 2022, provide face-to-face or online nutrition consultancy, have at least 3 thousand followers, declare that they are a dietitian on their social media profile. The accounts of 70 dietitians were examined. The posts shared by dietitians on their social media accounts in the last year were examined and categorized.

In accordance with ethical principles, dietitians are required to protect the privacy and confidentiality of their clients while sharing. When sharing photos or information about their clients, they must obtain their written consent and include this approval. Information sharing should be done from the right source, in precise and unambiguous terms, to avoid misunderstandings. Considering public health, compulsory courses should be added to ensure dietitian candidates studying in relevant departments and institutes gain ethical awareness throughout the education process. It should be remembered that it is essential to provide information through various trainings/symposiums and to conduct inspections by relevant institutions to ensure that dietitians practicing their profession adhere to and maintain ethical rules.

Keywords: Dietitian, Social Media, Nutrition, Ethics

1. GİRİŞ

İletişim teknolojisinde yaygın olarak kullanılan araç önceden bilgisayarken günümüzde bilgisayarın yaptığı her işi yapabilen akıllı telefonlar taşıma kolaylığı ve pratik kullanımı sebebiyle bilgisayarların yerini almıştır [1]. Bu durum, mobil internet kullanımındaki artışı da beraberinde getirmiştir [2]. Artan internet kullanımı sosyal yaşamı önemli ölçüde değişime uğratmıştır. Bu değişim, sosyal medya kavramının hayatımıza girmesine sebep olmuştur [3]. Sosyal medya, genel olarak bireylerin bilgi paylaşımı gibi sosyal gereksinimlerinin karşılanmasında sık kullanılan önemli bir araçtır [4]. Sosyal medya kavramı, kullanıcıların birbirleriyle günlük yaşam ve mesleki alanla ilgili çok çeşitli konularda bilgilerini paylaştığı ve bu bağlamda etkileşim kurabildikleri çevrimiçi araçları ifade etmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ayrıca sosyal medya, bireylere herhangi bir sınırlama olmaksızın kurumlarla ve bireylerle direkt olarak iletişim kurabilme imkânı sağlayan bir platform olarak değerlendirilmektedir [5]. Sosyal medyanın en yaygın kullanımı alanlarından biri bireylerin gezdikleri yerler ve yedikleri yemeklerle ilgili hayat rutinlerini gerek yazılı gerekse görsel olarak birbirleriyle paylaşmasıdır. Bu paylaşımlar, son zamanlarda bireylerin gıdaya ve sağlıklı beslenmeye olan ilgisinin de artmasına sebep olmuştur [6]. Ancak beslenmeye dair herhangi bir eğitim almayan kişilerce yapılan yanlış paylaşımlar sosyal medya kullanıcılarında kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bu bilgi kirliliğinin giderek artması beslenme bilgi düzeyi yetersiz olan bireylerin beslenme ile ilgili yanlış uygulamalar yapmasına neden olarak sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir [7].

Sosyal medya kullanıcıları farklı yaş, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik özellikler ve eğitim düzeylerinde geniş bir yelpazede değerlendirilebilecek bireylerden oluşmaktadır. Sosyal medyanın hitap ettiği insan kitlesi çok fazla ve çeşitli olduğundan paylaşımların her eğitim seviyesinden ve her yaş grubundan bireye hitap ettiğinin farkında olunmalıdır. Bilimsel temeli olmayan ve etik kurallara uymayan açıklamalar bireylerde beden algısının bozulmasına, yanlış diyet uygulamalarına ve beslenmeleri konusunda hatalar yapmalarına yol açmaktadır. Beslenmede yapılan hatalar, sağlıkla ilgili geri dönüşü olmayan tehlikeleri ortaya çıkarmaktadır [8].

Günümüzde beslenme ve diyetetik uzmanlarının sosyal medyayı etkili ve doğru kullanması önemlidir. Ancak mesleklerini sosyal medya aracılığı ile icra eden beslenme ve diyetetik uzmanlarının etik kuralları göz ardı etmemeleri gerekmektedir [6]. Türkiye Diyetisyenler Derneği'nin belirlemiş olduğu mesleki etik kurallar 5 ana başlık altında incelenmiştir. Diyetisyenlerin topluma, hastalara, mesleğe ve meslektaşlarına olan sorumluluklarını belirlemek, mesleki temel ilkeleri vurgulamak amacıyla oluşturulan diyetisyenlik mesleğine yön veren değer ve etik kurallar çevrim içi sosyal medya uygulamalarını içeren tüm tanıtım ve iletişim için geçerlidir.

Bu bilgiler ışığında diyetisyenlere ait sosyal medya hesaplarının içerik ve mesleki sorumluluk açısından geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarında yapmış oldukları çeşitli paylaşımların (fotoğraf, yazı, video vb.) bilimsellik ve mesleki etik ölçütlerine uygun olup olmadığını incelemektir.

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

2.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma, sosyal medya kullanan diyetisyenlerin paylaşımlarının bilimsel ve mesleki etik ölçülere uygunluğunu değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma Ekim-Aralık 2022 yılında sosyal medya hesabını aktif olarak kullanan, yüz yüze ya da online beslenme danışmanlığı veren, en az 3 bin takipçi sayısı olan, sosyal medya profilinde diyetisyen olduğunu beyan eden 70 diyetisyenin sosyal medya hesabı incelenerek gerçekleştirilmiştir.

Diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarındaki son bir yıl içerisindeki yemek görseli sayısı, tarif videosu sayısı, bilgi paylaşım sayısı, reklam paylaşım sayısı, danışanlarının vücut analizi raporu sayısı, vücut ağırlığı kaybı olan danışanlarının fotoğraf sayısı incelenmiştir. Çalışma verileri Excell 16.0 programında değerlendirilmiştir.

Bu araştırma, diyetisyenlerin yalnızca erişime açık olan sosyal medya hesapları incelendiğinden etik onay izni gerektirmemektedir.

2.2. Bulgular

Çalışma kapsamında sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin ortalama takipçi sayısı 82.810 ± 97.47 'dir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tablo 1. Sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin eğitim durumunun dağılımı

Diyetisyenlerin Eğitim Durumu	Sayı (%)
Lisans	37 (52,9)
Yüksek lisans	24 (34,3)
Doktora	6 (8,7)
Bilinmiyor	3 (4,3)

Eğitim bireylerin olumlu yönde gelişmesini sağlarken etik ise toplumda bireylerin yapması ve yapmaması gereken normları ifade etmektedir. Eğitim ve etik kavramları beraber ele alındığında toplumun daha uyumlu yaşaması için belirli bir yeterliliğe odaklanması olarak düşünülmektedir. Etik değerler, eğitim ile topluma ulaştırılmaktadır [13].

Yapılan bazı çalışmalarda eğitim düzeyi ve etik değerler arasında güçlü bir ilişki bulunamamışken [14]; bazı çalışmalarda ise etik ve eğitim düzeyi arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur [15,16]. Bunun yanında Ferrell ve Gresham ve Hunt ve Vitell bireylerin belirli etik değerlere sahip olduklarını ve bu etik değerleri üniversite eğitimlerinden önce kazandıklarını belirtmektedirler [17]. Çalışmada sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin yaklaşık olarak yarısı lisans (%52.9), %34.3'ü yüksek lisans ve %8.7'si doktora mezunudur (Tablo1).

Tablo 2. Sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin gönderi dağılımları

Gönderi Türleri (N=1836)	Sayı (%)
Bilgi paylaşımı*	918 (50,0)
Kaynak gösterilmeyen	881 (96,0)
Kaynak gösterilen	37 (4,0)
Tarif videosu	409 (22,3)
Yemek görseli	268 (14,6)
Danışan fotoğrafı	117 (6,3)
Reklam paylaşımı	110 (6,0)
Danışan vücut analiz raporu	14 (0,8)

*Son 12 aylık veri sayıları tabloda gösterilmektedir.

Diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarını kullanırken sorumluluk bilinci gereği ve toplumda güven oluşturabilmek adına uymak zorunda olduğu kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar arasında diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarında paylaşım yaparken danışanlarının mahremiyetlerini ve gizliliğini korumak, danışanları hakkında fotoğraf ya da bilgi paylaşımı yaparken onların yazılı onaylarını almak ve bu onaya paylaşımda yer vermek, bilimsel gerçeklere dayanan kesin ve doğru bilgilere kaynakları ile beraber yer vermek başta gelmektedir [9]. Sosyal medya hesapları incelenen diyetisyenlerin gönderilerinin %50'sini bilgi paylaşımları oluşturmaktadır. Ancak diyetisyenler bu bilgi içeren gönderilerin yalnızca %4'ünde kaynak göstermişlerdir. Yakın zamanda yapılan bir araştırmada, sağlık ve beslenme ile ilgili içeriklerde kaynak göstermeme oranı %30 olarak saptanmıştır [18]. Bu çalışmada ise diyetisyenlerin bilgi içerikli paylaşımlarına kaynak göstermeme oranı %96'dır. Diyetisyenler, halk sağlığını korumak için beslenme ile ilgili bilimsel bilgileri, kişisel görüş ve önerileri sosyal medya hesaplarında paylaşmaktadırlar [19]. Ancak bu içerikler paylaşılırken güvenilirlik açısından diyetisyenlerin topluma her zaman kesin ve doğru bilgi sağlaması, yanlış bilgileri düzeltmesi ve yanıtlara cevap vermesi gerekmektedir. Bununla beraber bilimsel bilgiler ile kişisel görüşlerin birbirinden ayırt edilmesi için bilimsel bilgiler içeren paylaşımlarda kaynak gösterilmesi gerekmektedir [9]. Paylaşılan içeriklere kaynak göstermemek etik dışı davranışlar arasında yer almaktadır [20].

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Günümüzde tüketicilerin sağlık bilincinin artmasına bağlı olarak tüketilen yemeklerin de sağlıklı olmasına ilgi artmaktadır [21]. Mortensen ve Ferguson'un (2016), 195 diyetisyen ve diyetetik öğrencileri ile yürüttüğü bir araştırma diyetisyenlerin sosyal medya paylaşım içerikleri arasında ilk sırada yemek tariflerinin yer aldığı belirlenmiştir. Yine Mortensen ve Ferguson'a göre diyetisyenlerin %86'sı yemek tarifleri ile ilgilenmekte ve bu amaçla sosyal medyaya yönelmektedirler [19]. Sosyal medya platformlarında sağlıklı beslenme ile ilgili çok sayıda paylaşım yapılmakta ancak bu paylaşımlar bilimsel olarak desteklenmemektedir. Bu bağlamda, beslenme uzmanları ve diyetisyenlerin bilimsel bilgilere dayalı olarak sağlıklı ve dengeli beslenmeyi topluma kazandırmadaki rolü daha önemli hale gelmektedir [22]. Bu çalışmada diyetisyenlerin ikinci sırada (%22,3) tarif videosu paylaştıkları ve üçüncü sırada (%14,6) yemek görseli paylaştıkları saptanmıştır (Tablo 2). Toplumda olumsuz yeme tutumuna sahip bireyler yer almaktadır ve bu bireyler beslenme ile ilgili paylaşımları daha yakından takip etmektedirler. Diyetisyenler bu tarz paylaşımlar yaparken bireylerde olumsuz yeme tutum ve davranışı oluşabileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Bununla beraber paylaşılan bu içerikler uzman kişiler tarafından paylaşılmalı ve ilgili kurumlar tarafından denetlenmelidir [23].

Çalışma kapsamında incelenen diyetisyenlerin paylaşımlarında danışanların 'öncesi ve sonrası' fotoğraflarına yer verdikleri görülmektedir. Bu tarz paylaşımlar takipçileri vücut ağırlığı kaybına teşvik etmek ve kaybedilen ağırlıklar üzerinden başarı arzusunu körüklemek amacıyla yapılırsa bile ince bir bedene sahip olmanın güzellik ve hatta başarı için gerekli koşul olduğu konusundaki kültürel baskıların yeme bozukluğu için risk oluşturabileceği unutulmamalıdır [24]. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada, her 3 katılımcıdan 2'sinin diyetle başlama kararında sosyal medyadan etkilendiği ve her 10 katılımcıdan yaklaşık 9'unun medyanın belirlediği vücut ideallerini doğru olarak nitelendirdiği bildirilmiştir [25]. Işık (2019)'ın çalışmasında, sosyal görünüş kaygısı ile olumsuz yeme tutumlarının pozitif ilişkili olduğu ve bu ilişkinin en önemli nedeninin sosyal medya kullanım sürelerindeki artış olduğu gösterilmiştir [26]. Bu sebeple danışan fotoğraflarının bireylerin beden algısına verebileceği zarar göz ardı edilmemelidir.

Aynı zamanda diyetisyenlerin sosyal medya hesaplarında danışanları hakkında fotoğraf ya da bilgi paylaşımı yaparken onların yazılı onaylarını almak ve bu onaya paylaşımlarında yer vermek sorumlulukları arasındadır [9]. Bu çalışmada diyetisyenlerin %6,3'ü sosyal medya hesabında danışan fotoğrafı paylaşmıştır. Yine etik dışı bir davranış örneği olan danışanın vücut analiz çıktısını paylaşan diyetisyen oranı ise %0,8'dir (Tablo 2). Bu çalışmada danışan fotoğrafı ve vücut analiz çıktılarını paylaşan diyetisyenlerin paylaşımlarında danışandan onay alındığıyla ilgili herhangi bir ibareye yer verilmemiştir.

Diyetisyenler için mevcut etik kurallar 2 Haziran 2009'da Amerikan Diyetisyenler Derneği (The American Dietetic Association-ADA) yönetim kurulu tarafından onaylanmıştır [12]. Bu etik kuralları, blog ve sosyal medya uygulamalarını da kapsayan her türlü pazarlama ve iletişim için geçerlidir. ADA'ya üye olan ya da üye olmayan tüm diyetisyenler Etik İlkelerine uymayı kabul etmektedir. Medyayla ilgili temel ilkeler şunlardır; Diyetisyenler doğruluk, dürüstlük ve adaletle rehberlik ederler (İlke 1), Diyetisyenler yanlış veya yanıltıcı uygulamaları kullanmaz ya da iletişim kurmazlar (İlke 6), Diyetisyenler, aldatici reklamlarla uğraşmazlar (İlke 6a), Diyetisyenler, yanlış ve yanıltıcı olmayan bir şekilde yalnızca belirli ürünleri teşvik eder ya da onaylar (İlke 6b), Diyetisyenler, halka bilgi verirken kesin ve doğru bilgi verirler (İlke 6c) ve Diyetisyenler, mesleki kararını etkileyen hediyeler, parasal teşvikler veya diğer huşuları istemez, kabul etmez ya da teklif etmezler (İlke 18) [1]. Bu çalışmada sosyal medya hesabı incelenen diyetisyenlerin %6'sının reklam paylaşımı yaparak etik dışı bir davranış sergilediği saptanmıştır (Tablo 2).

3. SONUÇ

Bu çalışmada, sosyal medya hesabı incelenen diyetisyenlerin eğitim düzeyi fark etmeksizin “reklam, danışan fotoğrafı/vücut analiz çıktısı paylaşımı gibi etik dışı paylaşımları sıklıkla yaptıkları belirlenmiştir. Diyetisyenlerin bu tarz etik dışı sosyal medya paylaşımlarını büyük çoğunlukla diyetisyenlik meslek etiğiyle ilgili bilgi düzeyi eksikliği nedeniyle yaptıkları düşünülmektedir. Buna ek olarak, daha tanınır olmak ve daha çok tercih edilmek amacıyla bu tarz davranışlar sergileyen az sayıda meslek mensubu da olabilmektedir.

Bilimsel bilginin doğru kaynaktan, kesin ve net ifadelerle yanlış anlaşılmalara mahal vermeyecek biçimde paylaşılması gerekmektedir. Bu sayede beslenme bilimi halk tarafından doğru anlaşılır hale gelmektedir. Diyetisyenlerin takipçiler aracılığıyla geniş kitlelere ulaşabileceğinin bilinciyle etik açıdan uygun paylaşımlarda bulunması toplum sağlığının korunması bakımından bir zaruriyettir.

Diyetisyenlerin mesleki etik kurallara uygun paylaşımlarda bulunması için gerekli önlemlerin vakit kaybedilmeden alınması önem taşımaktadır. Hem lisans düzeyinde hem de yüksek lisans/doktora eğitimleri sürecinde ilgili bölümlere/enstitülere mesleki etikle ilgili zorunlu derslerin konulması, bu derslerin proje temelli planlanarak farkındalığın daha etkin ve kalıcı olmasının sağlanması, ayrıca ilgili derneklerin meslek üyelerini eğitimler/sempozyumlar/bilgilendirme mailleri aracılığıyla düzenli aralıklarla bilinçlendirmelerinin önemli bir sorumluluk olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Mendeş B. (2018). *Diyetisyenlerin Sosyal Medya Paylaşımlarının Bilimsel Ve Etik Yönden İncelenmesi (Instagram Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
2. Oğuz, T. (2012). Kitle İletişimi. N. Orhon, U. Eriş İçinde, İletişim Bilgisi (S.1-171). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
3. Özen, Y. G. (2004). Eğitim Bilimleri ve İnternet. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 52.
4. Kuyucu, M. (2013). Türkiye’de Çapraz Medya Sahipliği: Medya Ekonomisine Olumsuz Etkileri ve Bu Etkilerin Önlenmesine Yönelik Öneriler. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(1), 145.
5. Güler, H., Şahinkayası, Y., Şahinkayası, H. (2017). İnternet ve Mobil Teknolojilerin Yaygınlaşması: Fırsatlar ve Sınırlılıklar. Sosyal Bilimler Dergisi, 203.
6. Uz A. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Paylaşımlarının Etik Açısından İncelenmesi: Karabük Üniversitesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
7. Sağlam, K. ve Gümüş, T. (2018). Yazılı, Görsel ve Sosyal Medyada Gıda ile İlgili Bilgi Kirliliğinin Halkın Gıda Tercihi Üzerine Etkileri, Gıda, 44(1), 153-162.
8. Telli Yamamoto G. ve Karamanlı Şekeroğlu, Ö. (2014). Sosyal Medya ve Blog. İstanbul: Kriter Yayın Evi.
9. Helm, J., Jones, R. (2016). Practice Paper of the Academy of Nutrition and Dietetics: Social Media and the Dietetics Practitioner: Opportunities, Challenges, and Best Practices. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 116(11), 1825-34.
10. Sungur, H. (2014). Gıda Sektörünün Baş Edemediği Sorun: Bilgi Kirliliği. Ankara.
11. Songül, Y. (2015). Gıdalarda Bilgi Kirliliği Ve Gıda Mühendisliği. <https://www.Tarimdanhaber.com/Haber/Gida/Gidada-Bilgi-Kirliligi-VeGida-Muhendisligi/> (Erişim Tarihi: 13.06.2015)

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

12. ADA. (2009). Commission on Dietetic Registration Code of Ethics for the Profession of Dietetics and Process for Consideration of Ethics Issues. *Journal of the American Dietetic Association*, 1461-1467.

13. Arslan, S. (2015). Eğitim ve etik. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(7), 111-124.

14. Munhall, P. (1980) "Moral Reasoning levels of Nursing Students and Faculty in a Baccalaureate Nursing Program, *Image*, 12 (3), 332 – 338.

15. Dawson, M. L. (1997). "Ethical Differences Between Men and Women in The Sales Profession", *Journal of Business Ethics*, 16, 1143 – 1152.

16. Fritzsche, D. J. (1997). *Business Ethics – A Global and Managerial Perspective*, McGraw Hill International Editions, Singapore.

17. Ziegenfuss, D. E. (1999). "Differences in Personal Ethical Philosophy Among Accounting Students and Between Accounting Students and Practitioners" *Southern Business Review*, Volume: 25, Number: 1, Fall.

18. Sipahi, S. (2019). *Sosyal Medyadaki Beslenme ile İlgili Haber ve Paylaşımların Yetişkin Bireylerin Yeme Tutum ve Davranışlarına Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

19. Mortensen, A., Ferguson, M. (2016). *The Guide To Dietitians' Social Media Habits*. Appetite Communications.

20. Ying, M. (2012). Sosyal Medya Platformları Üzerinden Pazarlama ve Bu Mecrayı Etkin Kullanan Sektörler. *T.C.Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, 25-31

21. Hwang, J., & Cranage, D. (2010). Customer health perceptions of selected fast-food restaurants according to their nutritional knowledge and health consciousness. *Journal of Foodservice Business Research*, 13(2), 68-84.

22. Dodds, A., & Chamberlain, K. (2017). The problematic messages of nutritional discourse: A case-based critical media analysis. *Appetite*, 108, 42-50.

23. Sipahi, S., & Demirel, B. (2021). Sosyal medyadaki beslenme ile ilgili paylaşımların yetişkin bireylerin yeme tutum ve davranışlarına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 49(1), 57-66.

24. Thompson JK, Stice E. Thin-ideal internalization: Mounting evidence for a new risk factor for body-image disturbance and eating pathology. *Curr Dir Psychol Sci*. 2001;10(5):181-183.

25. Kadioğlu M. Üniversite Öğrencilerinde Yeme Bozuklukları ve Öz-Etkililik. Uzmanlık Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, 2009.

26. Işık M. Erişkinlerin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerinin Sosyal Görünüş Kaygısı ve Yeme Tutumlarına Etkisi. Uzmanlık Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı 2019.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

BİREYSEL HİJYEN UYGULAMALARI VE ETİK

Sercan KARA

İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Araştırma Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-2420-5428

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ÖZAKGÜL

İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0001-9930-7739

ÖZET

Bireysel hijyen uygulamaları, hemşirelik bakımının önemli ve temel uygulamalarındandır. Sağlıklı yetişkin bireyler deri, saç, tırnak, ağız ve saç bakımı gibi öz bakım uygulamalarını kendileri gerçekleştirebilmektedir. Ancak, gelişimsel sorunlar, psikolojik durum, bilişsel, duyuşsal ve/veya fonksiyonel durumda bozulma, hastanede olma, kültürel ve/veya ekonomik etkiler gibi pek çok faktör nedeniyle uygulamayı gerçekleştirirken yardıma gereksinim duyabilir ya da uygulamayı gerçekleştiremeyebilir.

Bu durumda hemşire, hastanın bağımsızlık duygusunu koruyarak bağımsızlık duygusunu kaybettirmeden sağlamada ve her uygulamada bağımsızlık duygusunu arttıracak şekilde "otonomisini" sürdürmesinde yardımcı olur. Bireysel hijyen uygulamaları; bireye özgü olup, kullanılacak malzemelerde bireyselliğe ve adil olunmasına dikkat edilmesinin yanı sıra kullanılacak banyo yöntemi (hemşire tarafından verilen, hemşire yardımı ile gerçekleştirilen, kısmi kısaltılmış, küvet...vb.) de bireye özgü değişmektedir. Hemşirelerin hijyenik bakım öncesinde, esnasında ve sonrasında uyması gereken etik ilkeler bulunmaktadır. Hijyenik bakım öncesinde hastanın bakım gereksinimini belirlerken, bireyden/yasal temsilcisi bilgilendirilerek ve izin alınarak insan onuruna saygı doğrultusunda gereksinimi belirlenmelidir. Bakım gereksinimi tanılanırken mahremiyete uygun ve hastanın kendini rahat hissedeceği ortamda (ısı, ışık..vb.); gerek görüşme gerek de fiziksel muayene esnasında bireyin yaptığı yanlış/ yapmadığı uygulamalar sorgulanmamalı, durumun nedeni belirlenmeye çalışılmalıdır. Hijyenik uygulamaların bireyler açısından atıkların vücuttan uzaklaştırarak deri sağlığını koruma ve geliştirme, uygulama esnasındaki eklem ve kas hareketleri ile kas tonüsünü ve hareketliliği sürdürme, beden imgesini artırma gibi pek çok yararı bulunmaktadır. "Yararın sağlanması" için uygulama esnasında perde/ paravana çekilmesi, ziyaret veya tedavi saatleri dışında sirkadiyen ritme uygun saatlerde uygulamaların yapılması gibi girişimler gizlilik ve mahremiyet (uygulama bölgesini görecektir şekilde yapılması ayrıca bireyin üşümesinin engellenmesi) sağlanmalıdır. Kullanılacak yöntemin, uygulamanın sıklığının ve kullanılan ürünlerin (tercihen hastanın evde kullandığı ürünler) hastaya "zarar vermemesi" sağlanmalıdır. Uygulama sonrasında hastanda beklenen sonuçlar ve fiziksel, psikolojik, sosyo-kültürel değerlendirme sonuçları değerlendirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Hijyen, Bireysel Hijyen, Etik

INDIVIDUAL HYGIENE PRACTICES AND ETHICS

ABSTRACT

Individual hygiene practices are important and basic practices of nursing care. Healthy adults can perform self-care practices such as skin, hair, nail, mouth and hair care on their own. However, due to many factors such as developmental problems, psychological status, deterioration in cognitive, affective or functional status, being in hospital, cultural and/or economic influences, they may need help in performing the practice or may not be able to perform the practice.

In this state, the nurse helps the patient to maintain his/her sense of “autonomy” by protecting the patient's sense of independence without making him/her lose his/her sense of independence and to maintain his/her autonomy in a way to increase his/her sense of independence in every practice. Individual hygiene practices are specific to the individual, and in addition to paying attention to individuality in the materials to be used and “justice”, the bathing method to be used (given by the nurse, performed with the help of a nurse, partially shortened, bathtub... etc.) also varies specific to the individual. There are ethical principles that nurses must comply with before, during and after hygienic care. When determining the patient's care needs before hygienic care, the patient's needs should be determined in line with respect for human dignity by informing and obtaining permission from the individual/legal representative. In an environment (heat, light, etc.) suitable for privacy and in an environment where the patient will feel comfortable while diagnosing the need for care; during the interview and physical examination, the individual should not be questioned about his/her wrong/inappropriate should try to identify the cause of the situation. Hygienic applications have many benefits for individuals such as protecting and improving skin health by removing waste from the body, maintaining muscle tone and mobility with joint and muscle movements during the application, and increasing body image. To ensure the “beneficence”, initiatives such as drawing a curtain / screen during the practice, making practices at hours suitable for circadian rhythm outside of visiting or treatment hours, confidentiality and privacy (to see the application area and to prevent the individual from getting cold) should be ensured. It should be ensured that the method to be used, the frequency of application and the products used (preferably the products used by the patient at home) do not harm the patient-“non-maleficence”. The expected results and the results of physical, psychological, socio-cultural evaluation should be evaluated in the patient after the application.

Keywords: Hygiene, Individual Hygiene, Ethics

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

EBELERİN TRAVMATİK OBSTETRİK OLAYLARDA KENDİNİ AFFETME ETİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ÇALIŞMA: KUSURSUZ SUÇLULUK

Arş. Gör. Sema AKER

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-5872-8067

Doç. Dr. Yasemin AYDIN KARTAL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0001-7464-945X

Arş. Gör. Aleyna BULUT

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-2373-4133

ÖZET

Amaç: Nitel desendeki bu araştırma, travmatik obstetrik olaylar yaşayan ebelerin kendilerini suçlama durumları ve kendini affetme tutumlarının incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış olup bu bağlamda obstetrik kliniklerde aktif görev yapan ebeler bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (n:16). Veri toplamada; “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmış olup verilerin içerik analizinde MAXQDA 2022 kullanılmıştır.

Bulgular: Nitel verilerin analizi sonucunda 4 tema ve 14 alt kod oluşturuldu. Çalışmaya katılan ebelerin; yaş ortalaması 27,56±3,38 ve aylık ortalama çalışma saati 176,00±19,43 olarak saptandı. Ebelerin haftalık ortalama bakım verdikleri hasta sayısı 21,31±10,99 olarak tespit edilirken, çoğunluğunun vardiyalı olarak çalıştığı (n:12) ve mesleğini isteyerek yaptığı (n:14) belirlendi. Ebelerin bakım uygulamaları sırasında; etkili iletişim (n:7), bakımda yeterli olma (n:6), beklentileri karşılama (n:4), empati (n:3) ve etik/mesleki etik (n:3) açısından kendilerini sorguladıkları belirlendi. Doğum sürecinde travmatik olaylara tanık olan ebelerin; kendini suçlama (n:6), korku (n:9), üzgün/çaresiz (n:8), yetersizlik (n:6) ve olayı engelleyebilme düşüncesi (n:4) içerisinde oldukları saptandı. Yaşanan obstetrik travmatik olaylar sonrasında ebelerin kendini affetme durumlarını; dini inançlarının (n:7), hastada oluşan hasarın kalıcılığının (n:3) ve olaydan sonra geçen sürenin (n:3) etkilediği belirlendi.

Sonuç: Çalışma bulgularımız doğrultusunda ebelerin, doğum sürecinde yaşanan travmatik olaylarda herhangi bir hatalı uygulamaları olmadığı durumlarda bile etik ve ahlaki olarak sorumlu hissetmeleri nedeniyle kendilerini suçladıkları (kusursuz suçluluk) belirlenmiştir. Bununla birlikte sonuçlarımız, suçluluk duygularını tanıma, kabul etme ve travmatik olaylardan dolayı kötü hissetme eğiliminin, kendini affetme gibi uyumsal özellikler için bir değer olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Affetme, Ebe, Etik, Kusursuz Suçluluk, Obstetrik Travma

A QUALITATIVE STUDY ON MIDWIVES' ETHICS OF SELF FORGIVENESS IN TRAUMATIC OBSTETRIC EVENTS: PERFECT GUILT

ABSTRACT

Objective: This qualitative study aimed to investigate midwives' feelings of guilt and self-forgiveness following traumatic obstetric events.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Material and Methods: In determining the study group, purposive sampling was employed, specifically the criterion sampling method. In this context, midwives actively working in obstetric clinics constituted the sample of this research (n:16). Data collection utilized a "Demographic Information Form" and a "Semi-Structured Interview Form," with content analysis of the data conducted using MAXQDA 2022.

Results: The analysis of qualitative data resulted in the formation of 4 themes and 14 sub-codes. The average age of participating midwives was determined to be 27.56±3.38 years, with an average monthly working hours of 176.00±19.43. While the weekly average number of patients they cared for was found to be 21.31±10.99, the majority worked in shifts (n:12) and expressed a deliberate choice of their profession (n:14). During their caregiving practices, midwives reported self-questioning in terms of effective communication (n:7), competency in care (n:6), meeting expectations (n:4), empathy (n:3), and ethical/professional ethics (n:3). Midwives who witnessed traumatic events during childbirth were found to experience self-blame (n:6), fear (n:9), sadness/hopelessness (n:8), inadequacy (n:6), and thoughts of preventing the event (n:4). Following traumatic obstetric events, midwives' self-forgiveness was found to be influenced by their religious beliefs (n: 7), the permanence of damage to the patient (n:3), and the time elapsed since the event (n:3).

Conclusion: Our study findings indicate that midwives tend to blame themselves (perfect guilt) due to feeling ethically and morally responsible, even in cases where there were no erroneous practices during traumatic events in the childbirth process. Furthermore, our results suggest that recognizing and accepting feelings of guilt and feeling bad due to traumatic events may be a valuable factor for adaptive traits such as self-forgiveness.

Keywords: Ethics, Forgiveness, Midwife, Obstetric Trauma, Perfect Guilt

GİRİŞ

Kadının en mutlu anlarından birine yakından tanıklık eden ebeler nadiren de olsa maternal veya fetal hayatın tehlikeye girdiği ciddi komplikasyon ve hatta ölümle sonuçlanabilecek obstetrik acil durumlarla da karşılaşabilmektedir. Beklenmedik bir advers olay yaşayan sağlık profesyonelleri, hasta ve hasta yakınları olan "birincil mağdurların" aksine "ikincil mağdur" olarak adlandırılmaktadır (Wu, 2000). Literatürde ikincil mağdurların genellikle sonuçtan kendilerini sorumlu hissettiği ve tükenmişlik, duygusal sıkıntı, depresif semptomlar, uyku bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi semptomlar yaşayabildikleri vurgulanmaktadır (Beck, 2011; Beck ve Gable, 2012; Croskerry ve ark., 2010). Özellikle suçluluk ve sorumlu hissetme duygularının bireyin günlük rutin ve benlik saygılarını olumsuz etkilediği aynı zamanda bireyin devam etme ve olayı geride bırakma düzeylerini de olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Beck ve ark., 2015).

Affetmenin sadece sosyal normlar tarafından değil, aynı zamanda ahlaki normlar tarafından da yönetildiği yaygın olarak kabul edilmektedir. Ahlak felsefesinde, kişi başka bir kişiye kasıtlı olarak yanlış yapmadığı sürece affedilecek bir şey olmadığı yaygın bir varsayımdır (Schroder ve ark., 2017). Gamlund (2011), bunu "standart görüş" olarak adlandırmakta ve suçluluğun ya da kusurluluğun bağışlama için gerekli bir koşul olarak görüldüğünü ifade etmektedir (Gamlund, 2011).

Bir davranış, yanlış olacağı mevcut koşullarda ve her şey göz önüne alındığında yapılacak doğru şeyin bu olduğu durumlarda (yasal meşru müdafada olduğu gibi) haklı görülebilir (Schroder ve ark., 2017). Başka bir ifade ile birey, suçlanmayı hak etmeden yanlış yapabilir ve suçlama olmadığından affedilecek bir şey de yoktur. Bu perspektiften bakıldığında, kendini affetme sağlık profesyonelleri için bir sorun olarak görülmemektedir çünkü hastalarına zarar vermek için asla kasıtlı olarak hata yapmadıkları varsayılır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ancak, buna rağmen sağlık profesyonelleri yaşadıkları travmatik olaylar sonrasında kişisel hatalarının olmamasına rağmen suçluluk hissedebilmektedir. Suçluluk duygusu, doğum profesyonellerinde önemli kişisel ve mesleki bozulmalara yol açabilir. Bunun yaşanan travmatik doğum deneyiminin doğum profesyonellerini nasıl etkilediğine ilişkin araştırmalar sınırlıdır. Dolayısıyla bu çalışma, travmatik obstetrik acil durumlarda sıklıkla karşılaşabilen ebelerin, travmatik obstetrik olaylarda kendilerini suçlama durumları ve kendilerini affetme tutumlarını değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, ebelerin travmatik obstetrik olaylarda kendilerini suçlama durumları ve kendini affetme tutumlarını değerlendirmek amacıyla niteliksel, fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji deseni farkında olduğumuz fakat derinlemesine irdelemediğimiz konulara odaklanır. Bu çalışmanın odağında ebelerin yaşadıkları veya tanık oldukları travmatik olaylarda hatalarının olmadığı durumlarda kendilerini suçlama durumları ve etik açıdan kendilerini affetmelerinin değerlendirilmesi vardır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış olup bu bağlamda obstetrik kliniklerde aktif görev yapan ebeler bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (n:16). Araştırmanın örneklemini oluşturulurken, niteliksel araştırmada örneklem hacminde sorulara verilen yanıtların doygunluk noktasına (tekrarlanma) ulaşana kadar ebeler ile görüşülmeye devam edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama formları uygulanmaya başlamadan önce, araştırmaya katılan ebeler ile “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu” paylaşılıp, onaylamaları talep edilmiştir. Veri toplamada; “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan bu formda katılımcıların yaş, çalışma süresi, mesleği isteyerek tercih etme durumu, empati ile ilgili eğitim alma durumu vb. sorulara yer verilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları: Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür taramasına dayanılarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ebelerin obstetrik travma yaşama durumları ve yaşanan durumun üzerlerinde oluşturduğu etkiyi değerlendirmeye yönelik soruları içermektedir.

Çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve dahil edilme kriterlerini sağlayan ebeler ile görüşmeler tamamlanmıştır. Katılımcılara görüşmenin yaklaşık olarak 20-25 dakika süreceği ve görüşmeyi istedikleri zaman bitirebilecekleri belirtilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının ham dokümanları araştırmacılar tarafından bilgisayara aktarılmıştır. Ses kayıtları dinlenerek ham veriler yazılı metin haline getirilmiştir. Yazılı metin birçok kez okunarak araştırmanın amacı çerçevesinde veriler kodlanmıştır. Kodlama araştırma soruları çerçevesinde yapılmıştır. Verilerin kodlanmasında, veri seti birkaç defa okunmuş ve ortaya çıkan kodlar üzerinde tekrar tekrar çalışılmıştır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kodlar anlam bütünlüğüne göre gruplandırılmış ve kodlardan benzer özellikler gösterenler birlikte düşünülerek tema isimleri oluşturulmuştur. Temalar araştırma soruları altında organize edilmiştir. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine ilişkin veriler ise sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın soruları:

1. Ebelerin travmatik obstetrik olaylarda kendilerini suçlama nedenleri nelerdir?
2. Travmatik obstetrik olaylara karşı ebelerin tutumları nelerdir?
3. Travmatik obstetrik olayların ebeler üzerinde ki fiziksel ve ruhsal etkileri nelerdir?
4. Ebelerin kendilerini affetmelerini etkileyen faktörler nelerdir?

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın yürütülebilmesi için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul'undan etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ebelere araştırma hakkında bilgi verildikten sonra ebelerin izinleri alınmıştır. Araştırmanın tüm aşamalarında "gizlilik ilkesine" uyulmuştur ve Helsinki bildirgesinde yer alan kurallara uygun olarak hareket edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine ait veriler incelendiğinde; katılımcıların yaş ortalaması $27,56 \pm 3,38$ (range=24-35), %87,5'i bekar (n=14), %75'inin geliri giderine eşit (n=12) ve %68,8'i lisans mezunudur (n=11). Çalışma grubunun ortalama $5,00 \pm 3,66$ (range=1-14) yıldır ebe olarak çalıştığı, %87,5'inin mesleğini isteyerek seçtiği (n=14) ve %75'inin vardiyalı olarak çalıştığı (n=12) belirlendi. Katılımcıların aylık ortalama $176,00 \pm 19,43$ (range=140-220) saat çalıştığı ve bir haftada ortalama $21,31 \pm 10,99$ (range=5-40) hastaya bakım verdiği saptandı.

Bu çalışmanın bulguları; I-bakım uygulamalarında kendilerini sorguladıkları değişkenler, II-travmatik obstetrik olaylar karşısında tutum, III-olumsuz durumların fiziksel ve ruhsal etkileri ve IV-kendini affetmeyi etkileyen faktörler olmak üzere dört ana tema altında sunulmuştur. Bu temalar, altında yer alan alt tema ve kodlar ile birlikte aşağıda açıklanmıştır.

Tema I: Bakım Uygulamalarında Kendilerini Sorguladıkları Değişkenler

Ebelerin bakım uygulamalarında kendilerini sorguladıkları değişkenler Tablo 1'de verilmiştir. Ebelerin bakım uygulamaları sırasında; etkili iletişim/davranış (n=7), bakımda yeterli olma (n=6), beklentileri karşılama (n=4) ve etik/mesleki etik (n=3) açısından kendilerini sorguladıkları belirlendi.

Tablo 1. Ebelerin Bakım Uygulamalarında Kendilerini Sorgulama Parametreleri

Tema	Kod	n
Bakım uygulamalarında kendilerini sorguladıkları değişkenler	Etkili İletişim	7
	Bakımda yeterli olma	6
	Beklentileri karşılama	4
	Empati	3
	Etik/Mesleki Etik	3

Ebelerin tamamına yakınının (n=12) bakım uygulamaları sırasında kadınlara karşı yaklaşımlarını pek çok değişken açısından sorguladıkları belirlenmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tema II: Travmatik Obstetrik Olaylar Karşısında Tutum

Travmatik obstetrik olaylara karşı ebelerin tutumları Tablo 2’de verilmiştir. Doğum sürecinde travmatik olaylara tanık olan ebelerin; kendini suçlama (n=6), yetersizlik (n=6) ve olayı engelleyebilme düşüncesi (n=4) içerisinde oldukları saptandı.

Tablo 2. Travmatik Obstetrik Olayların Ebeler Üzerindeki Etkileri

Tema	Kod	n
Travmatik obstetrik olaylar karşısında tutum	Kendini suçlama	6
	Yetersizlik duygusu	6
	Engelleyebilme düşüncesi	4

Çalışma bulgularımız doğrultusunda ebelerin, doğum sürecinde yaşanan travmatik olaylarda herhangi hatalı uygulamaları olmadığı halde yetersiz kalma ya da durumu engelleyebilme düşüncesi ile kendilerini suçlama eğilimde oldukları tespit edilmiştir.

Tema III: Olumsuz Durumların Fiziksel ve Ruhsal etkileri

Olumsuz durumların ebeler üzerinde oluşturduğu fiziksel ve ruhsal belirtiler Tablo 3’de belirtilmiştir. Travmatik obstetrik olay yaşayan ebelerin, sonrasında uykuya dalmakta zorlandığı (n=4) ve kendini yorgun hissettiği (n=2) korku (n=9), üzgün/çaresiz (n=8), kaygı/endişe (n=4), pişman (n=2) ve öfkeli (n=1) hissettikleri saptandı.

Tablo 3. Olumsuz Durumların Ebeler Üzerindeki Fiziksel ve Ruhsal Belirtileri

Alt Tema	Kod	n
Fiziksel	Uyku Bozukluğu	4
	Yorgun	2
Ruhsal	Korku	9
	Üzgün/Çaresiz	8
	Kaygı/endişe	4
	Stres	2
	Öfkeli	1

Tema IV: Kendini Affetmeyi Etkileyen Faktörler

Travmatik obstetrik olay yaşayan ebelerin kendilerini affetme durumlarını etkileyen faktörler Tablo 4’de belirtilmiştir. Yaşanan obstetrik travmatik olaylar sonrasında ebelerin kendilerini affetme durumlarını; dini inançları (n=7), hastada oluşan zararın kalıcılığı (n=3) ve olaydan sonra geçen sürenin (n=3) etkilediği belirlendi.

Tema	Kod	n
Kendini affetmeyi etkileyen faktörler	Dini inanç	7
	Hastada oluşan zararın kalıcılığı	3
	Olaydan Sonra Geçen süre	3

TARTIŞMA

Tıp tarihi boyunca mükemmeliyetçilik kavramı sürekli vurgulanan bir kavram olmuştur (Schroder ve ark., 2017). Sağlık profesyonellerinin bakım ve tedavi uygulamaları sırasında hasta zararına davranışlar gerçekleştirmemeleri mesleki bir yükümlülük olmasına rağmen oluşturulan mükemmeliyetçilik algısı sağlık profesyonellerinin kendi eylemi dışında gerçekleşen tıbbi komplikasyonlarda da kendilerini sorumlu hissetmelerine neden olmaktadır. Schroder tarafından 2016 yılında Danimarka'da kadın doğum uzmanları ve ebelerle gerçekleştirilen nitel bir çalışmada, kadın doğum uzmanları ve ebelerin travmatik bir doğumun ardından kendilerini suçlama, suçluluk ve varoluşsal düşüncelerle mücadele ettikleri tespit edilmiştir (Schroder, 2016). Wahlberg ve arkadaşları tarafından 2017 yılında ebe ve kadın doğum uzmanları ile gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların %47'sinin kendilerinin sebep olup olmadığına bakılmaksızın doğumhanede gerçekleşen travmatik olaylar sonrasında kendilerini suçlu hissettikleri saptanmıştır (Wahlberg ve ark., 2017). Benzer şekilde çalışmamızda da ebelerin herhangi bir hata ya da ihmalinin olmadığı durumlarda da kendilerini etik ve ahlaki olarak oluşan durumdan sorumlu hissettikleri için kendilerini suçladıkları belirlenmiştir.

Bush ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise sağlık profesyonellerinin tıbbi hatalarını kişisel başarısızlık olarak değerlendirdikleri ve bunu takiben utanç, hatayı tekrarlama korkusu ve yetersizlik gibi duygusal tepkiler yaşadıkları tespit edilmiştir (Wahlberg ve ark., 2019). Çalışma bulgularımız doğrultusunda ebelerin, doğum sürecinde yaşanan travmatik olaylarda herhangi hatalı uygulamaları olmadığı halde yetersiz kalma ya da durumu engelleyebilme düşüncesi ile kendilerini suçlama eğilimde oldukları tespit edilmiştir. Bireylerinin kendilerinin sebebiyet verdiği eylemler sonrası sorumluluk hissetmeleri normal bir davranış yaklaşımı olmasına karşılık kendisinin etken olmadığı olgular/olaylar sonrasında bu davranışı sergilemeleri etik bir çelişkiye sebep olmaktadır. Bireyin kendini suçlaması için hatalı/yanlış bir eylemin olması gerekmektedir. Etik ve ahlaki açıdan suçun olmadığı durumda suçluda yoktur ancak meslek etiği kapsamında sağlık profesyonelleri kendi vardiyaları sırasında gerçekleşen tüm durumlardan kendilerini sorumlu tutmaktadır. Ebe ve kadın doğum uzmanları ile 2017 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada; katılımcıların %43'ünün doğumhanede yaşadıkları travmatik olaylar sonrasında korku, çaresizlik ve dehşet duyguları yaşadıkları belirlenmiştir (Wahlberg ve ark., 2017). Literatürde ebe ve hekimlerin yüksek intihar oranları üzerinde yapılan incelemede ebe ve hekimlerin ağır olaylar sonrasında yaşadıkları depresyon ve tükenmişlik gibi karmaşık duyguların en büyük etken olduğu tespit edilmiştir (Shanafelt ve ark., 2010; Fahrenkopf ve ark., 2008). Bu çalışma da ebelerin karşılaştıkları travmatik olaylar karşısında kendilerini korkulu (n=9), üzgün/çaresiz (n=8), kaygılı/endişeli (n=4), pişman (n=2) ve öfkeli (n=1) hissettikleri saptanmıştır.

Nuzum ve arkadaşları tarafından 2014 yılında kadın doğum uzmanlarında gerçekleştirdikleri niteliksel çalışmada; bireylerin adli, medikal ya da yasal olarak korku yaşama durumlarının bireylerin empati düzeylerini azaltabileceği, ölü doğum gibi travmatize bir durum yaşamının ise mesleği terk etmeyi düşünmelerine sebep olabileceği belirlenmiştir (Nuzum ve ark., 2014; Wahlberg ve ark., 2019). Bu durumun primer nedeni olarak bireyde oluşan suçluluk duygusunun devam etmesi ve bireyin kendisini affedememesinden kaynaklandığı söylenebilir. Çalışmamız kapsamında ebeler, kendi ihmalleri doğrultusunda hastalarda gelişen durumlar ile ilgili yasal sorumluluğu üstleneceklerini belirtmiştir. Tıbbi hata ve ihmalin olmadığı durumlarda oluşan hatalarda ebelerin hata ve ihmal açısından kendilerini sorguladıkları ve gerçekleşen hasardan kendilerini sorumlu hissettikleri saptanmıştır. Yaşanan obstetrik travmatik olaylar sonrasında ebelerin kendini affetme durumlarını; dini inançları (n=7), hastada oluşan zararın kalıcılığı (n=3) ve olaydan sonra geçen sürenin (n=3) etkilediği belirlenmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Literatürde ise hasta ile uzlaşma, hasarın büyüklüğü, ekip arkadaşları tarafından suçlanma gibi durumların bireyin kendini affetme davranışlarını etkilediği belirlenmiştir (Schroder ve ark., 2017). Benzer şekilde çalışmamız kapsamında da kendisinin suçu olmayan obstetrik travma da ebe ekip arkadaşlarının desteği sayesinde bu süreci kısa sürede atlattığını ifade etmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma bulgularımız doğrultusunda, ebelerin obstetrik travmalar sonrasında kendilerini sorumlu hissetmeleri nedeniyle suçladıkları, fiziksel ve ruhsal olarak olumsuz etkilendikleri belirlenmiştir. Suçluluk veya suçluluk duygularını tanımamak ve kabul etmemek, kendini affetmeyi engeller ve bu da ikincil kurbanın iyileşmesi üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir. İkincil mağdurlara yönelik destek sistemlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Sağlık hizmeti sağlayıcılarının yaşadıkları travmalar sonrası kendileri affetme sürecinin desteklenmesi için psikolojik ve emosyonel destek programlarının düzenlenmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Beck, C.T. (2011). Secondary traumatic stress in nurses: a systematic review. *Arch. Psychiatr. Nurs.* 25, 1e10.

Beck, C.T., Gable, R.K. (2012). A mixed methods study of secondary traumatic stress in labor and delivery nurses. *J. Obstet. Gynecol. Neonatal Nurs.* 41, 747e760.

Beck, C.T., Logiudice, J., Gable, R.K. (2015). A mixed-methods study of secondary traumatic stress in certified nurse-midwives: shaken belief in the birth process. *J. Midwifery Womens Health* 60, 16e23.

Croskerry, P., Abbass, A., Wu, A.W. (2010). Emotional influences in patient safety. *J. Patient Saf.* 6, 199e205.

Fahrenkopf, A.M., Sectish, T.C., Barger, L.K., Sharek, P.J., Lewin, D., CHiang, V.W., Edwards, S., Wiedermann, B.L., Landrigan, C.P., (2008). Rates of medication errors among depressed and burnt out residents: prospective cohort study. *BMJ* 336, 488–491.

Nuzum, D., Meaney, S., O'Donoghue, K., 2014. The impact of stillbirth on consultant obstetrician gynaecologists: a qualitative study. *BJOG* 121, 1020–1028.

Schröder, K. (2016). *Traumatic Childbirth from the Perspective of the Healthcare Professional - a Mixed Methods Study on Midwives' and Obstetricians' Experiences with Traumatic Childbirth*. PhD. University of Southern Denmark.

Schröder, K., la Cour, K., Jørgensen, J. S., Lamont, R. F., & Hvidt, N. C. (2017). Guilt without fault: a qualitative study into the ethics of forgiveness after traumatic childbirth. *Social science & medicine*, 176, 14-20.

Shanafelt, T.D., Balch, C.M., Bechamps, G., Russell, T., Dyrbye, L., Satele, D., Collicott, P., Novotny, P.J., Sloan, J., Freischlag, J., (2010). Burnout and medical errors among American surgeons. *Ann. Surg.* 251, 995–1000.

Wahlberg, A., Andreen Sachs, M., Johannesson, K., Hallberg, G., Jonsson, M., Skoog Svanberg, A., Hogberg, U., (2017). Post-traumatic stress symptoms in Swedish obstetricians and midwives after severe obstetric events: a cross-sectional retrospective survey. *BJOG* 124, 1264–1271.

Wahlberg, Å., Högberg, U., & Emmelin, M. (2019). The erratic pathway to regaining a professional self-image after an obstetric work-related trauma: A grounded theory study. *International journal of nursing studies*, 89, 53-61.

Wu, A.W. (2000). Medical error: the second victim. The doctor who makes the mistake needs help too. *Bmj* 320, 726e727

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**LEADERSHIP INVOLVEMENT OF STUDENT LEADERS FROM COLLEGE OF
EDUCATION**

Dr. John Erwin P. Pedroso

West Visayas State University

John Patrick B. Magbato

West Visayas State University

Abstract

This descriptive-qualitative study sought to know the leadership involvement of student leaders from the College of Education. As the accounts was collected and analyzed, this study, specifically, answered the research question: *(1) What are the leadership involvements of student leaders from the College of Education?* Through written interview, three themes emerged: (1) college experience, (2) student's wellbeing, and (3) high hopes. The essence of this study is that a student's involvement has a positive and formative impact on a student's overall college experience and wellbeing. A discussion of the connections between involvement, leadership, and wellbeing is provided, in addition to research limitations, implications for future research, and implications for practice.

Keywords: Leadership involvement, college experience, wellbeing, student leaders

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

SOCIAL MEDIA AS A COPING TOOL AMONGST SOCIAL STUDIES PRE-SERVICE TEACHERS

John Erwin P. Pedroso

West Visayas State University

Fides Anna Notes

West Visayas State University

Mary Princess Ferrer

West Visayas State University

Leony Cris Jardeleza

West Visayas State University

Christian Bryle Estuya

West Visayas State University

Abstract

Social media has many uses on a day-to-day basis, like being a coping tool that can be used in different coping strategies. This study aims to describe how Social Studies Pre-service Teachers use social media as a coping tool. A qualitative descriptive study that utilized an online semi-structured interview form to gather data from eight (8) Social Studies pre-service teachers through purposeful sampling with inclusion criteria. The information gathered from their responses were then analyzed using content analysis. Three themes emerged namely, problem-focused coping, emotion-focused coping and social coping and seven (7) categories. Likewise, seven meaningful categories that emerged were, Seeking Information, Outletting Expression, Sourcing Relief, Being Mindful of Emotions, Keeping in Touch with Loved Ones, Meeting New People Online and Collaborating with Classmates. Social media serves as a coping tool in various ways and previous studies show that social media may both be a positive and negative coping tool. Therefore, one must understand the categories of coping tools in the lens of social media to provide adequate emotional and social help, thus using social media for healthier usage.

Keywords: social media, coping tool, pre-service teacher, emotion, social

**USES OF FILMS IN TEACHING SOCIAL STUDIES TOPICS IN PHILIPPINES
PUBLIC SECONDARY SCHOOLS**

Albert Jan Gordon

College of Education, West Visayas State University

Jinky Mae Porras

College of Education, West Visayas State University

Abstract

The curriculum shifts from traditional to technological base instruction. And teachers became adaptable as digital native to reach learning needs of the learners. This descriptive qualitative research aimed to unravel how teachers use films in teaching social studies related topics. By the use of criteria, researchers have purposively chosen five (5) social studies teacher from Iloilo city and province. Informants were given formal letter signed by the research adviser to allow the researchers to conduct a study from informant's affiliated school. And a written interview questionnaire was employed to gather data, which the researchers sent them personally. The researchers instructed them to answer in essay form including, introduction, body, and conclusion. The gathered data were analyzed using thematic data analysis. The collected data include themes such as themes (1) used for analysis, (2) activating senses, (3) establishing connections, (4) utilized in real life. From the data gathered, the researchers are able to reveal seven (7) subthemes. Film used as analysis sub themes includes (1) enhancing comparative skills in social studies, (2) enhancing related topics in social studies comparative skills. Not only that, but sub themes was also seen in establishing connections (3) acted as nexus of events. Moreover, films as aids for visualization generates (4) in improving sensory skills and (5) building new ideas. Regardless, the researchers disclose the sub themes of the film to utilize in real life (6) improving deep understanding and (7) improving reflective skills. Thus, teachers need to utilize the film not limited only in history but all the related topics of social studies.

Keywords: Films, Social studies, teachers, digital natives, technological-based.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**LEARNING LOCAL CULTURE AND HISTORY THROUGH MUSEUM VISITS: A
REFLECTION OF PRE-SERVICE SOCIAL STUDIES TEACHER**

John Erwin Pedroso

West Visayas State University

Charisse Gicole

West Visayas State University

Anthony Sarches

West Visayas State University

Abstract

This study described how social studies preservice teachers learn local history and culture through museum visits. It employed a qualitative descriptive research design involving ten social studies preservice teachers selected through purposeful sampling. Data were collected through a written interview and analyzed using thematic analysis. Through museum visits, social studies preservice teachers learned the following: (1) visual driven through images, relics and artifacts, and multimedia presentation; (2) audio/oral driven through curator explanation and peer discussion; (3) text driven through text description; and (4) actual experience-driven through applying learning from exhibits, giving a point of view from the past, and wearing traditional attire. Preservice social studies teachers can learn about local history and culture by visiting museums. This study emphasizes the value of museums in preserving and promoting local heritage and culture, as well as how they can be a valuable resource for learning about local history and culture.

Keyword: social studies preservice teachers, local history and culture, museum visits

**A QUALITATIVE INVESTIGATION OF TIME MANAGEMENT INTERVENTIONS
FOR WORKING STUDENTS IN THE PHILIPPINES TO BALANCE ACADEMICS
AND WORK**

John Erwin Prado Pedroso

West Visayas State University

Khate Aponte

West Visayas State University

Reyken Chiefe

West Visayas State University

Willmi Grace Juanico

West Visayas State University

Abstract

Time management has been the problem of the students most especially for those who work at the same time, where they are loaded with responsibilities needed to be accomplished both in school and in their workplace. This descriptive-qualitative study aimed to explore the time management interventions of working students in their workplace. Using the inclusion criteria, the researchers have purposely chosen six (6) working students from a public state university. Google form was utilized to gather data, which the researchers sent to the informants through Facebook messenger and email, and researchers also utilized messenger for further clarifications and follow-up from the informants. Thematic analysis was used in analyzing the data gathered. The results revealed two themes such as (1) internal efforts and (2) external environment adaptations. Moreover, the researchers generated four (4) categories from the analyzed data. It implied that working students' time management interventions are (1) development of organized approaches and (2) reduction of potential barriers. In addition, they also adapt from their external environment, wherein they (3) promote workplace flexibility and lastly (4) practice effective designation. Thus, the demand in both school and workplace made way for the working students to have time management interventions in their workplace to successfully accomplish their tasks and to avoid procrastination.

Keywords: Time Management, Working Student, Intervention, Public State University

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**CHALLENGES IN BALANCING TWO ROLES: WORKING STUDENT AND
ACADEMIC STUDENT**

John Erwin Prado Pedroso

West Visayas State University

Jhon Mico Odango

West Visayas State University

Thad Klio Paolo Nonles

West Visayas State University

Abstract

In the Philippines, many students struggle to balance working and studying. Working has advantages and disadvantages, especially for students who still study while working. Balancing two roles together is a difficult task and comes with challenges ahead. This phenomenological qualitative study aimed to identify the challenges in balancing study and work. This study was participated by four (4) purposefully selected working students in a state university. Furthermore, a semi-structured interview form was utilized for an online interview through Google Meet. The study revealed that working students confronted struggles by working and studying that affected their performance. The challenges identified from the data transcripts were (1) work-study balance and (2) difficulty maintaining whole-person wellness. This study provided a thorough understanding of working students' challenges encountered while balancing work and studying. Thus, learning about the challenges would help to explore the specific interventions and strategies that can promote and enhance the well-being of working students, enabling them to thrive both academically and personally.

Keywords: working student, challenges, student experience, academic performance

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

PUBLIC SATISFACTION WITH PUBLIC SERVICE

Faradiba Syabana

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0002-8294-2597

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research intends to Public satisfaction with Public Service. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various literature journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. Public service is a compulsory duty of the government as a public servant. The understanding that in carrying out his duties must always strive to serve the interests of the public by obeying the rules in force. Therefore, public service is a very basic thing for government agencies. Government as a public servant has a duty and responsibility to provide good and professional service. Public service is the provision of services to serve the needs of other persons or communities that have an interest in the organization in accordance with the basic rules and procedures that have been established. The sense of satisfaction itself is the level of people's feelings when compared to their expectations. The level of feeling in which a person expresses a comparison of the performance of the product/service received and expected. A good and satisfying service will raise the public's image and confidence in a product or service offered to the public.

Keywords:public satisfaction, public servise, and performance.

**THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA IN PROMOTING BRIDAL MAKE-UP
BUSINESSES: A CASE STUDY OF MICRO BRIDAL MAKE-UP ENTREPRENEURS**

Vira putri widianti

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0005-0131-4321

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to explain the influence of social media in promoting bridal make-up businesses: a case study of bridal make-up micro entrepreneurs. The research method uses qualitative research with a descriptive analytical approach. This research concludes that competition between bridal make-up businesses is currently increasing. This encourages bridal make-up businesses to rack their brains, designing creative and effective marketing strategies and techniques for potential consumers and an appropriate budget. Social media is one of the main choices for bridal make-up businesses to make themselves competitive in expanding their business wings. Effectiveness and efficiency in using social media is certainly the reason behind it all. Marketing using social media is an alternative for them to expand information about the products they offer and speed up good relationships with consumers to get feedback regarding the products they offer. Social media offers so many opportunities for marketers and provides a strategic platform to advertise products and implement other marketing strategies. A business that markets products or services using the internet or what is often called e-marketing. On social media, users can carry out online activities easily, such as accessing the desired content, learning, getting information, looking for entertainment, participating, creating content in the form of work, working and socializing. Social media plays a very important role in today's society, because of technological developments that can access the information needed, especially in this research. So the rise of social media is thought to have an influence in promoting business, especially the bridal make-up business.

Keywords: social media, promotion, bridal makeup

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ANALYSIS OF THE EFFECT OF THE PKH SOCIAL ASSISTANCE PROGRAM ON
COMMUNITY WELFARE IN WRINGINAGUNG VILLAGE**

Sofiyanti KARIMAH

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0001-5041-6747

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

The aim of this research is to determine the impact of the Family Hope Program (PKH) on the welfare of the community in Wringinagung-Doro village. This research was conducted on the Wringinagung Village community, which received assistance from the Family Hope Program (PKH). The research method used is quantitative-descriptive. The data sources used in this research are primary data in the form of questionnaires, observations, and interviews with PKH recipient communities in Wringinagung Village in 2023. Secondary data in this research uses library research data. The results of this research show that PKH is able to improve the standard of living of beneficiary families through access to education, health, and social welfare services, reducing the burden of expenditure and increasing the income of poor and vulnerable families in Wringinagung village. With this program, the community has hope that in the future, poor families in Wringinagung village can escape poverty through improvements for future generations in terms of health and education, as well as providing guaranteed access to services for non-productive groups, namely the elderly and those with severe disabilities.

Keywords: PKH, impact, poverty, welfare.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

PLANNING: LITERATURE REVIEW

Ismahtul Hanifah

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0001-7836-3456

Dr. H. Tamamudin, M.M.,

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-2925-0802

Hendri Hermawan Adinugraha

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research aims to study the understanding of the importance of planning in the context of achieving company goals. This research method uses a literature review or literature study that uses secondary sources, such as books, journal articles, and relevant sources. This literature research found that planning is the selection of a set of activities and subsequent decisions on what to do, when, how, and by whom. One important aspect of planning is decision making, the process of developing and selecting a set of activities to solve a particular problem. Therefore, planning has a central role in achieving organizational goals with various stages. The stages in question are the four basic stages in planning which include: setting goals, formulating according to the current situation, identifying strengths and weaknesses, and developing a plan or series of activities to achieve goals. Planning is the first step in the management process, where the organization formulates its vision, mission, and goals to be achieved. Through careful planning, companies can identify potential risks, opportunities, and resources needed. There are several planning methods that can be used, such as strategic, tactical and operational planning, and how to integrate them into a continuous management cycle. Thus the importance of planning in achieving organizational goals. Good planning is the basis for long-term success and provides a solid framework for companies to face challenges and opportunities in a rapidly changing business environment. Therefore, companies need to pay sufficient attention to the planning process in order to achieve goals more effectively and efficiently.

Keywords: Planning, management, and literature review.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

BUSINESS ETHICS FROM AN ISLAMIC PERSPECTIVE

Moh. Kholis Affandi

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0004-6845-2190

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

The aim of this research is to explain that Islam does not just allow someone to work as they please to achieve their goals and desires by justifying all means such as committing fraud, cheating, perjury, usury, bribery, and other false acts. Islam is given boundaries between what is permissible and what is not permissible, what is right and wrong, and what is halal and what is haram. This limitation is known as ethics. Behavior in business or trade cannot be separated from moral values or business ethics. Along with the increasing awareness of ethics in business, people are starting to emphasize the importance of the interrelationship of ethical factors in business. In fact, all aspects of life have been regulated in view of the teachings of Islam to regulate all human life, including in relation to the implementation of the economy and business. Islamic teachings provide an obligation for every Muslim to make every effort to implement sharia (rules). Islam in all aspects of life includes the rules of muamalah (enterprise and business), which is a way to earn a living. In essence, the aim of implementing the rules (shariah) in Islamic teachings in the field of muamalah, especially business behavior, is to create a blessed and noble income (sustenance) so that it will realize equitable human development and stabilization to achieve fulfillment of needs, full employment opportunities, and the distribution of income that is evenly distributed without having to experience prolonged imbalances in society.

Keywords: Ethics, Business, and islamic.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE INFLUENCE OF EDUCATION ON THE DEVELOPMENT AND ECONOMIC GROWTH OF SOCIETY

Yulia Dewi ARIYANTI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3946-1993

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to explain the influence of education on the development and economic growth of the community. This research is written literature research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. This study concludes that the success of a country's economic development can be measured by the high and low economic growth in that country. Economic development cannot be separated from economic growth, where economic development can encourage economic growth and economic growth accelerates the process of economic development. Education is an important factor in human resource investment. Education is also expected to increase income and reduce labor income inequality. Education has several important points that should be considered. The first is to impart knowledge. The second is to build character. The third is for a career. and the fourth is to improve the quality of the nation. Education has a very crucial role in relation to the quality of a nation. The high or low level of education in a nation can be determined by the level of education of its citizens. The higher the level of education, the higher the social, economic, and political development of the nation.

Keywords: Education, Development, Growth, The Economy, And Society.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

VARIOUS APPROACHES IN ISLAMIC STUDIES

Susi WULANDARI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to examine various approaches in Islamic studies. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. The results of this research state that in understanding a religion, especially Islamic religion, there are several approaches and methods for knowing that religion in more depth. There are seven approaches to Islamic studies. The seven approaches are: first, the normative theological approach; second, the anthropological approach; third, the sociological approach; fourth, the philosophical approach; fifth, the historical approach; sixth, the cultural approach; and seventh, the psychological approach. Therefore, in simple terms, Islamic studies can be seen from various aspects of the approaches and methods used in understanding Islamic studies, such as the aspect of normative approaches as found in the Qur'an and hadith. So Islam is a religion that contains God's teachings relating to matters of faith and muamalah. Meanwhile, if viewed from a historical perspective, namely Islam in the sense that it is practiced by humans and has grown and developed in the history of human life, then Islam can be said to be a scientific discipline, namely Islamic science or Islamic studies.

Keywords: Approach, study, Islam

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ISLAMIC BUSINESS ETHICS IN A REVIEW OF THE QURAN AND HADITH

Fitroh Frahyanti

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0001-9548-0155

Abdul Ghofar Saifudin

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan,
Indonesia
ORCID: 0000-0002-9238-0420

Hendri Hermawan Adinugraha

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

Ethics is a component in terms of personality, actions and deeds. Business is an activity that provides goods and services for profit. Islam is a religion revealed by Allah SWT. to organize the human bond with Allah. The purpose of this research is to find out the basic principles of Islamic business ethics and their application in business. As well as knowing the concept of business according to the Koran and hadith. The method used in this writing is literature study. Literature study is a process that occurs by collecting data through information obtained and based on relevant references. Islamic business ethics has five basic principles in running a business, namely: First, Unity. Second, Equilibrium (Balance). Third, Free Will. Fourth, Responsibility (Responsibility). Fifth, Benevolence (Truth). The concept of business in the Al-Qur'an has been explained through the word *tijarah*, which includes two meanings, namely: First, commerce in general which includes commerce between humans and God. And it has been explained in Q. S al-Baqarah [2]: 16, Q.S. at-Taubah [9]: 24, Q.S. al-Fatir [35]: 29, Q.S al-Shaf [61]: 10 and 11 and Q.S. al-Jumu'ah [62]: 11. Second, commerce specifically which includes commerce between humans. has been explained in Q.S. an-Nisa'[4]: 29 and an-Nur [24]: 37. hadith narrated by Muslim imam, Turmudzi, Nasa'I, Abu Dawud and Darimi, and the hadith narrated by Ahmad explains that the best effort and The main thing is buying and selling and someone's business with their own hands.

Keywords: Ethics, Business, Islam, Al-Qur'an, hadith

KAMU PERSONEL YÖNETİMİNDE LİYAKAT SİSTEMİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİNDE ETİĞİN YERİ

Dr. Öğr. Üyesi Hava TAHTALIOĞLU

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

ORCID: 0000-0003-4698-4650

ÖZET

Kamu personel yönetiminde, bir ilke ya da sistem olarak, her dönemde adından söz edilen kavramlardan biri liyakattir. Liyakat sistemi, kamu hizmetine girişte, hizmet içi ilerlemede ya da terfide, farklı bir pozisyona görevlendirmede kişinin yeterliliğinin dikkate alındığı, adil, tarafsız ve şeffaf değerlendirildiği bir düzeni tasvir etmektedir. Kamuda liyakatin dikkate alındığı doğru ve adil sistemin kurulması, hizmet kalitesinin artmasına, kurum içi ve dışı paydaşlar arasında güven ilişkisinin kurulmasına ve yürütülmesine vb. birçok yönetsel olguya katkı sağlayacaktır. Ancak kamuda liyakate dayanan personel yönetim sisteminin kurulması tek başına yeterli olmamakta, bu sistemin yönetsel yapının tamamında etkinleştirilmesi gerekmektedir. Liyakat sisteminin etkinleştirilmesi, etik bilincin devlet yönetiminde yer alan ast ve üst konumdaki bütün personel tarafından benimsenmesine bağlıdır.

Ülkelerin kamu personel yönetiminde istihdam, terfi ve görevlendirmelerde etik dışı davranışlarla liyakatsizliğe (kayırmacılığa) yol açan sistem ve uygulamalar sürekli eleştirilmektedir. Aslında bu uygulamaların meşruluk kazandığı dönemlerde kısa süreli başarılar sağlanmış olsa da uzun dönemde devlet adına olumsuzlukların yaşandığı görülmüştür. Bu yüzden ülkelerde liyakatin göz ardı edildiği uygulamalara yol açan sistemsel sorunlar yasal reformlarla giderilmeye çalışılmaktadır. Ne yazık ki, sistem içi ya da dışı yasal düzenlemelere konu olmayan alanlarda etik bilinçle harmanlanmayan liyakati zedeleyici uygulamalar hala dikkat çekmektedir. Türkiye özelinde de karşılaşılan bu sorunlar, hizmet kalitesinin düşmesine, toplumun kamu kurum ve personeline karşı güveninin zedelenmesine ve personelin sistem içi kariyer olanaklarından mahrum kalmasına neden olmaktadır. Bu yüzden çalışmada Türkiye'nin kamu personel yönetiminde liyakat sisteminin etkinleştirilmesi girişimlerinde etiğin yerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada öncelikle kamuda "liyakat" ve "etik" kavramları ayrı ayrı ele alınmaktadır. Akabinde kamu personel yönetiminde liyakatin etkinleştirilebilmesinde etiğin olası katkısı ve önemi değerlendirilmektedir. Sonuç olarak Türkiye'de kamu personel yönetimi alanında liyakat sisteminin etkinleştirilmesinde etik ilke ve değerlerinin yadsınamaz yeri olduğu görülmektedir. Bu yüzden liyakat sisteminin etkinleştirilmesinde yol gösterici olan etik ilke ve değerlerin, bunlara uyulmadığı zaman karşılaşılabilecek yaptırımların, uyulduğunda ise motive edici araçların tekrardan gözden geçirilmesi gerekmektedir. Teorik olarak yürütülen bu çalışmanın farklı kamu kurum ve kuruluşlarında, nitel ve nicel yöntemler kullanan çalışmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Liyakat, Etik, Liyakat ve Etik İlişkisi.

THE PLACE OF ETHICS IN ACTIVATING THE MERIT SYSTEM IN PUBLIC PERSONNEL MANAGEMENT

Abstract

In public personnel management, as a principle or a system, one of the concepts that is mentioned in every period is merit. Merit is a system in which a person's competence is considered when entering the public service, in-service advancement or promotion, and in assignment to a different position, and is evaluated fairly, impartially and transparently.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Establishing a correct and fair system in which merit is considered in the public sector will contribute to many managerial phenomena, such as increasing the quality of service, establishing and maintaining a relationship of trust between internal and external stakeholders, etc. However, establishing a merit-based personnel management system in the public sector alone is not sufficient; this system must be activated throughout the administrative structure. Activation of the merit system depends on the adoption of ethical consciousness by all subordinate and senior personnel in the state administration.

There are constantly criticized that systems and practices that lead to favoritism with unethical behaviors in employment, promotion and assignments in the public personnel management of countries. Although short-term success was achieved during the periods when these practices gained legitimacy, it was observed that negative effects were experienced for the state in the long term. For this reason, systemic problems that lead to practices in which merit is ignored in countries are being tried to be eliminated through legal reforms. Unfortunately, in areas that are not subject to legal regulations within or outside the system, merit-damaging practices that are not blended with ethical awareness still draw attention. These problems, which are also encountered in Turkey, cause the service quality to decrease, the public's trust in public institutions and personnel to be damaged, and the personnel to be deprived of career opportunities within the system. Therefore, the study aims to examine the place of ethics in attempts to activate the merit system in Turkey's public personnel management. In the study, first, the concepts of "merit" and "ethics" in the public sector are discussed separately. Subsequently, the possible contribution and importance of ethics in activating merit in public personnel management is evaluated. As a result, it is seen that ethical principles and values have an undeniable place in activating the merit system in the field of public personnel management in Turkey. Therefore, the ethical principles and values that guide the activation of the merit system, the sanctions that will be encountered when these are not complied with, and the motivating tools when these are complied with, need to be reconsidered. It is recommended that this theoretical study be supported by studies using qualitative and quantitative methods in different public institutions and organizations.

Keywords: Merit, Ethical, The Relationship Between Merit and Ethics.

1. GİRİŞ

Kamu ve özel sektörde yönetim süreci çeşitli gereklilikleri içinde barındırmaktadır. Bu gereklilikler; “başkalarını yakından ilgilendiren kararları almak, kararları ve politikaları herkese yararlı olacak şekilde uygulamak, örgütün ve bireyin gereksinimlerini karşılamak, çatışmaları örgütün ve bireyin yararına çözümlenmek, örgütte yapılması gereken görevleri personele adil şekilde paylaşmak, emeğin değerini vermek, personeli yansız olarak değerlendirmek, örgüt kaynaklarını bir kişi ya da grup için değil örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi için kullanmak, hakları ve sorumlulukları adil paylaşmak” şeklindedir (Aydın, 2021: 49). Yeni kamu yönetimi anlayışı, yönetim sürecindeki bu gerekliliklerin ekonomiklik, etkinlik ve etkililik çerçevesinde teknik ve ussal dayanaklarla yeniden inşa edilmesini gündeme getirmiştir. Ancak teknik ve ussal bu girişimlerin yeterli olmadığı ya da onların da ortaya çıkardığı yeni sorunların yaşandığı durumları ortadan kaldırmak adına “etik” ve “eşitlik” gibi kavramlar önem kazanmıştır (Nohutçu, 2004: 389; Koçak ve Cigeroğlu-Öztepe, 2012: 93). Özellikle 1990’lı yıllarda kamu hizmetlerinde kalite, vatandaş odaklılık, yönetişim, katılım, hesap verebilirlik, saydamlık, performansa dayalı yönetim ve etik gibi ilke ve değerlerin ön plana çıktığı politikalar yapılmaya başlanmıştır (Eryılmaz, 2021: 50).

Kamu yönetimde reform ve politika girişimlerinin başarılı olmasının ön koşulu kamu personelinin niteliğindeki yükselişe bağlıdır (Güran, 1980: 125).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kamu personelinin niteliğindeki yükseliş ise liyakat sisteminin yönetim süreci içinde iyi kurulması ve yürütülmesiyle ilişkilidir. Kamu yönetiminde benimsenen yapının kurulabilmesinde önemli görülen etik kavramı aynı zamanda personel yönetiminde liyakat sisteminin kurulması ve yürütülmesinde oldukça önem arz etmektedir. Türkiye’de kamu personel yönetiminde sıklıkla dile getirilen ve bir türlü gideril(e)meyen temel sorunlardan biri liyakatsiz (kayırmacı) atamalar ve yükselmelerdir. Aslında personel yönetim sistemini düzenleyen yasal düzenlemelerde liyakati destekleyen tarafsızlık, eşitlik ve adalet ilkeleri dikkate alınmaktadır. Ancak uygulamada yasaların boş bıraktığı alanlarda bireylerin bu ilkeleri göz ardı ederek etik dışı davranışlarda bulunmasından dolayı kayırmacı uygulamalar günümüze kadar süregelmektedir. Alan yazınında kamu personel yönetiminin kadim sorunlarını ele alan çalışmalarda liyakat ve etik arasındaki ilişki genellikle satır aralarında dile getirilmektedir. Bu yüzden çalışma birbirini besleyen bu olguları tek bir başlıkta ele alarak irdemesi dolayısıyla önemlidir. Çalışmada kamu personel yönetiminde liyakat sisteminin etkinleştirilmesinde etik davranış ve kodların gelişiminin ve yerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Teorik planlanan çalışmada literatürden alınan bilgiler, dolaylı anlatım yöntemi kullanılarak derlenmektedir. Öncelikle kamu yönetiminde etik olgusu ve gelişimi üzerinde durulmaktadır. Akabinde kamu personel yönetiminde liyakatin yeri ve önemi konusuna işaret edilmekte ve sistemde varlık gösteren liyakatsiz uygulamaların temel sebepleri ele alınmaktadır. Son olarak Kamu personel yönetimi özelinde liyakat sisteminin etkinleştirilmesinde etik davranış ve kodların olası katkısı ile bu katkı dikkate alınmadığında ortaya çıkan durumlar irdelenmektedir.

2. KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

Etik, Yunanca, “töre, karakter ve alışkanlık anlamındaki ‘ethos’ sözcüğünden türetilmiş” bir kavramdır. Genel olarak etik kavramı, iyi-kötü, doğru-yanlış ile ilgili değerler, ilkeler ve kurallardır (Eryılmaz, 2021: 380). Başka bir tanımda ise insan ilişkilerinin temelini oluşturan değerlerin, normların ve davranışların doğru ya da yanlış ölçütleridir (Koçak ve Cigeroğlu-Öztepe, (2012: 89). En basit tabirle etik, doğru ve yanlış ölçütlerdir (Aydın, 2021: 6). Bu basit tabir ahlak ile karıştırılacağından her ikisinin de tanımına göz atmak gerekir. Ahlak, “insan davranış ve tutumlarını, sosyal ilişkilerini daha pratik temelde, dar, somut ve öznel açıdan değerlendirirken”, etik “ahlakla ilgili konu ve sorunların felsefesini, kuramını yapar”; “daha doğru, soyut ve genel geçer ahlaki ilkeler üzerinde yorum ve çıkarımda bulunur”. Başka bir ifadeyle doğru ve yanlış ölçütlerin kuramsal olarak temellendirilmesidir (Nohutçu, 2004: 391). Felsefede neyin iyi, kötü ve doğru olduğu konusundaki tartışmalarla etik teoriler ortaya çıkmıştır. Bunlar, erdem etiği, deontolojik etik ve faydacı etikdir. Erdem etiği, “ne yaparsam iyi olur” düşüncesine odaklanırken uygulanması ve öğrenilmesi gereken iyi alışkanlıklar üzerinde durur. Deontolojik etik, neyin ahlaki olduğu ya da olmadığı konusunda sonuçları değil, ilkeyi ve niyeti esas alan anlayıştır. Faydacı (teleolojik) etik, bir eylemin ahlaki değerini onun sonucuyla (faydasıyla) ölçmektedir (Eryılmaz, 2021: 384). Akademik yazında yönetsel etik için ise iki temel felsefi yaklaşım ön görülmektedir. Bu yaklaşımlar teleolojik/sübjektivist yaklaşım ile deontolojik/objektivist yaklaşımdır. Kamu yönetiminde kısa vadeli günlük sorunların çözümünde (bireylerin faydaları açısından değerlendirildiğinde) faydacı temelli teleolojik etik yaklaşımının uygun olduğu düşünülse de uzun vadede kamu yararı ve düzeninin sağlanmasında ve etik yönetimin içselleştirilmesinde Kant’ın deontolojik ahlak anlayışı tercih edilir (Nohutçu, 2004: 397).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kamu etiği “kamu iş ve hizmetlerinde iyi ve kötüyü belirleyen özel bir ahlak türünü inceleyen disiplin” olarak tanımlanır (Hatipoğlu, 2019: 277). Kamu yönetiminde etik; “kamu yöneticilerinin, karar alırken ve kamu hizmetlerini yürütürken uymaları gereken, tarafsızlık, eşitlik, dürüstlük, sosyal adalet, saydamlık, hesap verebilirlik, çıkar çatışmasından kaçınma, kamu yararını gözetme gibi birtakım ahlaki ilke ve değerler bütününe” verilen bir isimdir (Eryılmaz, 2021: 381). Ancak kamu yönetiminde etik sadece yöneticilerin uymasını gerektiren ilke ve değerlerden oluşmamaktadır. Kamu yönetimindeki etik değerler, kamu görevlilerinin üstlendikleri hizmetleri yerine getirirken aldıkları kararlarda ve bunları uyguladığı yönetsel süreçlerde, uymaları gereken ilke ve kurullarla şekillenmektedir (Öktem ve Ömürgönülşen, 2005: 232). Personelin davranışlarını şekillendiren iyi-kötü ve doğru-yanlış ayrımının kişisel görelikten ziyade evrensel kabul gören ilkelere göre değerlendirilmesi adına etik ilkeler önemli işlevler görmektedir (Aydın, 2021: 49). Aslında toplumsal değerler etik anlayışın en temel belirleyicileridir. Ancak kamu yönetiminde etik değerlerden bazılarının ise evrenselleştiği bilinen bir gerçektir. Evrenselleşen bu değerler; hesap verebilirlik, saydamlık, tarafsızlık, hukukilik, bütünlük, dürüstlük, eşitlik, liderlik, sadakat, liyakat ve profesyonellik, nesnellik, nezaket ve saygı, saygınlık ve güvendir. Ülkeler kendi toplumsal yapısına ve yönetim sistemine uyan bu değerlerden bir kısmını etik kodlarına ve yasalarına adapte etmektedir (Yüksel, 2010: 61-64). Örneğin ASPA'nın (American Society for Public Administration)¹ etik kodlarına bakıldığında; kamu yararının korunması ve geliştirilmesi, Anayasaya ve hukuka uygun davranılması, demokratik katılımın teşvik edilmesi, toplumsal eşitliğin güçlendirilmesi, bilgilendirmenin sağlanması, etik kuruluşların teşvik edilmesi, kişisel bütünlüğün ve ileri mesleki yetkinliklerin ön plana çıkması ilkelerinin dile getirildiği görülür.

Kamu yönetiminin kendine özgü dört etik davranış düzeyi vardır. Bunlar; kişisel, profesyonel, kurumsal ve sosyal etikdir. Kişisel etik, bireyin doğru ve yanlış ile iyi ve kötü anlayışıyla ilgilidir. Bu değerler aile, eğitim, dini inanç, kültürel ve sosyal adaletler ile kişinin deneyimleri gibi faktörlere bağlıdır (Eryılmaz, 2021: 382). Bireysel değerler boyutunda kişilerin dürüstlüğü önemli bir olgudur (Öztürk, 1998: 115). Profesyonel etik, kişinin çalışma hayatında mesleğini yerine getirirken uyması gereken mesleki etik davranışların ilkelerinden oluşmaktadır (Eryılmaz, 2021: 382). Profesyonel değerlerde bireylerin teorik ve pratik açıdan üst seviyede olması, yeteneklerini geliştirici formel uygulamaların bulunması, alana ilişkin bir akademiden mezuniyet ile mesleki etik konularına ilişkin duyarlılık önemlidir (Öztürk, 1998: 120). Profesyonel etik anlayışının şekillenmesinde etkili olan mesleki etik ise “belirli bir meslek grubu için mesleğe ilişkin olarak oluşturulup, koruduğu meslek üyelerine emredici, onları belirli şekillerde davranmaya zorlayıcı, kişisel eğilimlerini sınavan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan ilkelerin bütünüdür” (Aydın, 2021: 4). Kurumsal etik, kurumlarda formel yollarla düzenlenen ya da düzenlenmeyen gri alanların enformel etik davranış ilkeleriyle düzenlenmesidir (Eryılmaz, 2021: 383). Kurumsal etik için gerekli olan organizasyonel değerlerde, verimlilik, etkinlik, uzmanlık ve örgütsel dinamizme ihtiyaç vardır (Öztürk, 1998: 118). Örgütsel ve yönetsel etik ifadeleri de kurumsal etiği karşılamaktadır. Örgütsel etik, “yasal çerçevede iş görenlerde aynı tür davranışların yerleşmesini sağlayan, örgütün topluma karşı yerine getirmeyi üstlendiği hizmetleri sağlayan ve bazı toplumsal sorumlulukları üstlendiğini gösteren ilkeler dizisidir”.

¹ <https://www.aspasouthflorida.org/about/code-of-ethics#h.2jsmz8r7lu20>.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Yönetmel etik ise, “yönetmel kararların verilmesinde tutarlı, tarafsız ve gerçeklere dayalı olmayı, bireylerin varlık ve bütünlüğüne saygıyı, herkes için en iyi olacak eylemlerin seçilmesini ve eylemlerde adalet, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, sorumluluk, saygı, açıklık, sevgi, demokrasi, hoşgörü vb. gibi evrensel değerleri temel almayı sağlayan, yöneticilere eylemlerinde yol gösteren davranış ilkeleri”nden oluşmaktadır (Aydın, 2021: 4). Sosyal etiğe bakıldığında ise toplumun kendi iç ve dış faktörlerine bağlı gelişen doğru-yanlış, iyi-kötü değer yargılarıdır. Bu değer yargıları da davranış kalıplarını, örf, adet ve gelenekler ile yasal çerçeveyi içermektedir (Eryılmaz, 2021: 383).

Kamu yönetiminde etik davranışları etkileyen temel unsurlar; kaynakların sınırlılığı, vatandaşların talepleri, takdir yetkisi, hesap verebilirlik, saydamlık, değişen toplumsal normlar ve uluslararası ortamlar şeklinde sıralanır. Konuyu biraz daha açacak olursak; kamu personeline verilen maaşın hayat standardını sağlamadaki yetersizliği, vatandaşın etik dışı davranışlar konusunda rahatsız olmasına karşın kendi iş ve işlemlerini gördürmede etik dışı davranışlara meyletmesi, kamu görevlisinin elinde bulunan ve kapsamı geniş tutulan takdir yetkilerinin denetiminde kurulamayan profesyonel yapı, kamuda hesap verilebilirlik ve saydamlık mekanizmasının doğru kurulmaması ya da kurulan mekanizmanın işletilmesinde vatandaşın ilgisi ve bilgisinin artması, değişen toplumsal normlarla getirilen yeni düzenlemeler ve küreselleşmeyle belirginliğini yitiren sınırların farklı ülkelerdeki etik davranış standartlarının görülmesi ve çok uluslu şirketlerde uygulanma taleplerinin gündeme gelmesidir (Yüksel, 2010:135-144).

Etik davranış ilkeleri, kodlar haline geldiğinde ve bunları izleme-kontrol mekanizması kurulduğunda kurumların istihdam sistemine yön veren yasal düzenlemelerin bir parçası haline almaktadır (Eryılmaz, 2021: 382). Ancak bu normların bulunması tek başına yeterli değildir. Kamu yönetiminde etik davranışı özendirmeyi amaçlayan diğer normlara da ihtiyaç vardır. Aksi takdirde yasalarla insanların ahlaki ve etik davranış sergileyeceğini düşünmek yersizdir (Öztürk, 1998: 113-114). Bir diğer taraftan etik ilkelere bağlı bir kurum kültürünün oluşturulabilmesi; toplumda, özel sektörde ve kamuda paralel şekilde yürütülecek çalışmalara bağlıdır. Bu yüzden tıpkı kamuda “toplam kalite” anlayışında olduğu gibi bu parçaların her birini içine alan “toplam etik” anlayışının benimsenmesi gerekmektedir (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 44). Ayrıca etik ilkelerin ve standartların iç denetim ve dış denetim araçlarıyla kontrol altına alınabileceği unutulmamalıdır. Dış denetim araçları olarak; etik ilkelerin ve standartların ele alındığı çeşitli yasal düzenlemeler, etik olmayan davranışları ihbar edenleri koruyucu düzenlemeler, etik kurulları, ombudsman, medya, müfettişler, parlamento ve halk komiseri gibi. İç denetim araçları ise; etiğe dayalı yönetim kültürü ve liderlik anlayışının oluşturulması, etiksel karar verme sürecinin benimsenmesi, karakter ve erdem etiğinin içselleştirilmesi, hizmet öncesi ve hizmet içi etik eğitimleri gibi. Bu denetim araçlarının kümülatif şekilde oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Çünkü yönetmel etik; insan, sistem ve yönetim kalitesi, bütünselliği çerçevesinde ortaya çıkar (Nohutçu, 2004: 400-401).

Kamu yönetiminde etik karar alımı ile doğru ve yanlış yapılması hakkında dikkat edilmesi gereken hususlar ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Öztürk, 1998: 109):

- Kararların etikliği, anayasalara, yasalara ve diğer düzenlemelere dayanır.
- Etik karar alım potansiyelini kanunlar, kurallar, raporlar, incelemeler ve denetimler artırır.
- Etik karar alımının olumlu yönde etkilenmesi, profesyonel standartlara ve etik kodlara bağlıdır.
- Etik konusunda verilen önerilerin çoğunun yönetmel etikten ziyade politik etik konusuna eğilmesi, vatandaşın politik etiği dikkate almasına neden olur.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- Hükümetlerin özelleştirme faaliyetlerine yönelmesi etik bozulma potansiyellerini artırmaktadır.

Türkiye’de etiğin anayasal ve yasal temelleri çeşitli maddeler ve kanunlarla sağlanmıştır. 1982 T.C. Anayasası çerçevesinde 10. madde (kanun önünde eşitlik ilkesi), 129. madde (memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev ve sorumlulukları) ile 137. maddelerde (kanunsuz emir) sıralanır. Yasal temellere bakıldığında; 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, 2531 sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun, Bağımsız İdari Otoritelerle İlgili Yasal Düzenlemeler, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, 5237 sayılı Ceza Kanunu, 1156 sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununu, 832 sayılı Sayıştay Kanunu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu çerçevesinde etiği destekleyen hükümler konulmuştur (Albayrak, 2021: 241). 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu yönetsel etiğe ilişkin yasal düzenlemeler ise; devlete ve yasalara sadakatle bağlılık, davranış standartları, kamu görevlilerinin sorumlulukları, hediye kabulü ve çıkar sağlama, kayırmacılık, gizli bilgileri açıklama, görev sonrası kısıtlamalar, ikinci iş, mal bildirimi gibi hususlar yer almaktadır (Öztürk, 2008: 270-275). Türkiye’de etik konusunda söz sahibi olan Kamu Görevlileri Etik Kurulu 2004 yılı 5176 sayılı Kanun² hükümlerince kurulmuştur. Kurulun görevleri amacı, “kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri, belirlemek ve uygulamayı gözetmek” olarak ilgili yasada dile getirilmiştir. Yasa gereği 2005 yılında “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik³” çıkarılmıştır. Yönetmeliğin ekinde kamu görevlilerinin imzalaması gereken bir etik sözleşme bulunmaktadır. Ayman-Güler (2013: 304) bu sözleşmeyi sicil sisteminin⁴ bir parçası sayarak yemin metninden daha fazla yer edindiğine değinmiştir. Ayrıca etik ilkeler disiplin rejimi içinde verilecek cezalar için tanımlanan suçlarla örtüşmektedir. Ancak yönetmelik kapsamında etik ihlallerden doğrudan bir disiplin cezası verilebileceği yönünde ifade bulunmamaktadır. İhlaller karşısında kurul ilgili kurum yöneticisine, kendisine başvurana ve personele bir bilgilendirme yapabilmektedir. Diğer taraftan ise disiplin kurullarına etik kurul olarak hareket etme yetkisi verilmiştir. 5176 sayılı Kanun’un 1. maddesi 2. fıkrasında uygulanma kapsamına giren kurum ve kuruluşlar sıralanırken 3. fıkrada kapsamı dışında kalan birimler “Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve yargı mensupları ve üniversiteler” şeklinde sıralanmıştır. Etik Kurul açısından dile getirilmesi gereken bir diğer nokta ise Kurulun (etik davranış ilkelerine aykırı işlem veya eylem sergileyen kişi ya da kişilere yönelik) tek yaptırım gücü olan kararlarını Resmî Gazete’de yayımlamasıydı. Bu norm 2010 yılı Anayasa Mahkemesi tarafından alınan bir kararda Anayasaya aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiştir (Koçak ve Cigeroğlu-Öztepe, 2012: 105).

² 26.05.2004 tarih ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG. 08.06.2004 sayı 25486.

³ RG. 13.04.2005 sayı 25785.

⁴ Türkiye’de 2011 yılında 6111 sayılı (Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında) Torba Kanunla, temelleri 1879 yılında atılmış olan sicil sistemi 657 sayılı Devlet Memurları Kanunundan (DMK) çıkarılarak kaldırılmıştır.

3. KAMU PERSONEL YÖNETİMİNDE LİYAKAT

Arapça kökenli olan liyakat sözcüğü, layık, uygun, yeterli anlamına gelen ve Batı dillerinde “merit” kelimesine karşılık olarak kullanılan bir sözcüktür (Ayman-Güler, 2013: 142). Yeterlik (liyakat) ilkesi dar ve geniş olmak üzere iki şekilde tanımlanabilir. Dar tanımın özünde kişinin hizmete alım sürecinde yeterlik ilkesi gözetilirken, geniş anlamıyla sadece işe alımda en yetenekli adayların seçilmesi değil etkin ve verimli personel sisteminin kurulması adına kişinin istihdam hayatında kariyer ilkesini de gözetilen bir uygulamadır (Aykaç, 1990: 99). Liyakat kavramının temelini oluşturan yeterlik ilkesi, yönetsel bir yaklaşım olarak meritokrasinin de özünde yer alır (Topdemir, 2021: 122). Liyakat sistemi (meritokrasi), “kamu hizmetlerinde ve kuruluşlarında görev alacak personele, bu görevlere çağrılmada, göreve alınmada, ilerleme ve yükselmelerde, yer değiştirmelerde, görevden uzaklaştırmalarda, tüm hizmet şartlarında, moral, bilimsel, mesleki ve fikri vasıf ve kabiliyetlerin, görevdeki başarıların esas alınarak, tarafsız ve adil davranışla, objektif hukuk kurallarının metotlarının, sorumlu ve yetkili teşkilatın yönetimi ve murakabesi altında uygulanması rejimidir”. Bu tanım doğrultusunda liyakat sisteminin asli unsurları yedi maddede özetlenebilir. Bunlar; (1) sistem personelin hizmete çağrılışından hizmetin sona ermesine kadar geçen süreci içine alır, (2) sistemde personelin çalışacağı görev için gereken, genel ve mesleki bilgi, beceri, kabiliyet ve diğer unsurlar aranmaktadır, (3) kamu menfaatinin korunması adına personelin niteliğinin yanı sıra moral değerlerini de ön plana çıkarmaktadır, (4) kamu idarelerinde sistemin yürütülebilmesi için tarafsız ve adil davranışların esas alınması gerekir, (5) sistemin temelini oluşturan hukuk devleti anlayışının, siyasi ve sosyal hakları düzenini getirmelidir, (6) personelin moral ve fikri değerlerini ölçebilen objektif, önceden belirtilmiş ve ilan edilmiş, eşitliği benimseyen usullerin kurulması gereklidir, (7) sistemin uygulanması ve murakabesi (gözetilmesi) açısından, merkezi ve uzman teşkilata ihtiyaç vardır (Adal, 1968: 103-104). Bu unsurlar dikkate alındığında liyakat sistemi (1) hizmete uygunluk ve (2) tarafsızlık olmak üzere iki temel unsur çerçevesinde şekillenmektedir (Ayman-Güler, 2013: 144-145).

Kamu personel yönetiminde liyakat sistemi üzerinde ittifak sağlanan, evrenselleşmiş, zamanla çeşitli değişiklikler yapılsa da ana fikirde mutabık kalınan ve devam edilmesi konusunda şüpheye düşülmeyen, alternatifi önerilmemiş ve önemine her geçen gün daha fazla dikkat çekilen bir düzendir (Güran, 1980: 123). Demokratik rejimlerin ve hukuk devletinin doğuşu öncesinde liyakat sisteminin işletilmesinden bahsedilememektedir. Bu dönemde belirli bir sınıfa veya sınıflara dayanan idarelerdeki kamu görevlileri bu sınıfların mensubu veya bu sınıflara bağlı ve onlar için hizmet eden kişiler arasından seçilmekteydi. Sistem kuruluş aşamasında bütün ülkelerde aynı seyirde gelişim gösterememiş, hatta gelişmemiş ülkelerde kayırmacı düzenden vazgeçilememiş, demokrasiyi benimseyen ülkelerde ise bürokrasinin belli başlı alanlarında kayırmacılık örneklerine rastlanmıştır (Adal, 1968: 101). Aslında ülkelerde kayırmacı uygulamalar ekonomik, sosyal ve politik yönden gelişime zarar verse de birçok yapıda varlığını sürdürmüştür (Özkanan, 2021: 63). Bir diğer taraftan da liyakat sistemi ülkelerde demokrasinin bir işareti gibi görünmesine karşın otoriter ve totaliter rejimlerde de kendi kuralları içinde ve belirli boyutlarda varlık göstermiştir (Güran, 1980: 123). Ancak göreve uygun olanı daha en başından sınırlandırılmış bir grup arasından seçmenin liyakat sistemiyle ne kadar örtüştüğü sorgulanmaya muhtaç bir durumdur (Ayman-Güler, 2013: 144).

Liyakat bir kavram ötesinde sistem olarak düşünüldüğünde karşıtı olan kayırmacılık sistemiyle daha iyi şekilde açıklanabilir (Aykaç, 1990: 100). Ayman-Güler (2013: 143) liyakat ve kayırmacılık sözcüklerinin sisteme dönüşmesini modern çağla bağdaştırmaktadır. Genel anlamda kayırmacılık olarak addedilen liyakat dışı atama ve terfilerde patronaj, yağma sistemi, favoritizm (kişisel kayırmacılık), kronizm (arkadaşçılık/ahbaplık), nepotizm (akrabacılık) gibi kavramlar ön plana çıkmıştır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Patronaj kavramı hepsini kapsayacak nitelikte bir uygulama olarak yükselmekte ve “kamu ile ilgili her türlü çıkarın yönetimdekilerce her türlü çıkar⁵ karşılığında yönetilenlere sunulması” anlamındadır. Bu tanım patronaja ilişkin genel bir tanım olmakla birlikte sistemde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Birinci alt düzeyinde; monarşik kayırmacılık, siyasi kayırmacılık ve bireysel kayırmacılık olarak şekillendiği görülür. İkinci alt düzeyde bireysel kayırmacılık kendi içinde şekillenmiştir. Bunlar; nepotizm, kronizm ile hemşericilik ve diğer aidiyetlerdir (Hatipoğlu, 2019: 276). Kayırmacılık türlerine ilişkin bir başka akademik çalışma ise farklı bir kategorik ayrıma gitmiştir. Özkanan ve Erdem (2014: 185) tarafından dile getirilen bu eserde adam kayırmacılığı ve siyasal kayırmacılık şeklinde ikili temel bir ayırım yapılmıştır. Akabinde adam kayırmacılığı; nepotizm (akraba) ve kronizm (eş/dost) şeklinde ayrılırken her ikisinin birleşiminden tribalizm (kabile veya aşiretten kişilerin kayırılması) ile kronizmin alt bileşeni olan hemşericilik çeşidine rastlanmıştır. Bunlara ek olarak hierokratik (dini referans) kayırmacılık türü de bulunmaktadır (Özkanan ve Erdem, 2015: 23). Siyasi kayırmacılık alt türleri ise; patronaj (himaye), klientalizm (müştericilik/vekillik) ve hizmet kayırmacılığı şeklinde ifade edilmiştir. Kayırmacılık her ne adla ifade edilirse edilsin siyasal yozlaşmanın türleri arasında yerini almaktadır (Aktan, 2021a: 15-18).

Türkiye’de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kabul edilen Anayasaların tamamında yeterlik ve yeteneğe göre vatandaşların kamu personeli olabilmesi bir hak olarak tanınmıştır (Ayman-Güler, 2013: 163). Kamu personel yönetimine yön veren ve 1926 yılında kabul edilen 788 sayılı Memurin Kanunu liyakat sisteminin ana ilkelerini personel sistemine kazandırmış ve gerekliliğini vurgulamıştır. Akabinde çıkarılan bir dizi kanun, tüzük ve yönetmelikte personel sisteminde liyakatin gerekliliği ifade edilmiştir. Ancak liyakat sisteminin unsurları olan boş kadroların duyurulması ve çağırma, sınavlarla memuriyete alma usulünün işletilmesi, personelin yer ve görev değişikliğinde objektif kriterlere bağlı kalınması, görevden uzaklaştırma ve çıkarma konusunda yaşanan sorunlarla uygulamada liyakat sistemi zedelenmiştir (Adal, 1968: 117-121). Kamu personel yönetimine yer veren düzenlemeleri liyakat sisteminin hizmete giriş bakımından gelişim çizgisine bakıldığında; 1926 yılındaki yasal hükümlerde hizmete girişte eğitim koşulu ve yarışma sınavı dikkat çekerken, başvurunun tek kişiyle sınırlı kaldığı durumlarda sınavsız girişler de mümkün kılınmıştır. Kamu personel sisteminde aksayan yönler değinen 1939 yılı 3656 sayılı yasal düzenlemeye göre hizmete girişte yarışma sınavı ve yeterlilik sınavı ön görülmüştür. Bu düzende liyakatin uygulanması önündeki engeller; meslekleriyle ilgili eğitim alanların sınavsız sisteme dahil edilebileceği, bu alanın kapsamının geniş tutulması sonucunda çeşitli bakanlıklarda istihdam edilebilmenin sınavsız olabileceği, kamu kurumları bursuyla okuyan öğrencilerin zorunlu hizmetleri dolayısıyla sınavsız atanabilmeleri (başlangıçta burs alan öğrenciler için cazip bir fırsat gibi gözükse de farklı istihdam sahalarının açılmasından dolayı çekiciliğini yitirmiştir), istisnai memurluklar, özel uzmanlık görevlerine sınavsız yapılan atamalar, sınavların Kanun kapsamında sadece memurlar için öngörülmesidir. Ayrıca hem 1926 yılı hem de 1939 yılı yasal düzenlemelerinde sınavın yapılması ve değerlendirilmesine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş, sınav uygulaması kurumlara bırakılmıştır. 1954 yılında bazı kamu kurum ve kuruluşlarında sınavlara ilişkin çeşitli örnekler dikkat çekmiş olsa da istenen başarı elde edilememiştir. Liyakat sistemindeki tarafsızlık koşuluna ilişkin gelişme ve sorunlara bakıldığında ise; 1926 yılındaki yasal düzenlemenin idareten azilleri kaldırması yönünde olumlu seyir izlenmişken merkeze çekme yetkisini kaldırmadığı görülür.

⁵ Kamu yönetiminde etik ve çıkar çatışması için bkz. Yüksel, 2010: 85-109.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bir diğer taraftan memuriyeti ilga etme ve tensikat düzenine yöneliş⁶ gibi eğilimler ile 1949 yılında başlayan furyayla hükümete kadroların kaldırılması için verilen yetki, idari makamların 25 yılını dolduran çalışanlarını kendiliğinden emekliliğe sevk edebilmesi, neden gösterilmeden ve disiplin kararı gerektirmeden görevden uzaklaştırma yetkisinin tanınması şeklindeki uygulamalar, tarafsızlık koşulu çerçevesindeki hizmet güvencesini çeşitli yönleriyle zedelemiştir (Arslan, 2012; Ayman-Güler, 2013: 164-168). 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu taslağında liyakat sistemine ilişkin uygulamadaki aksaklıklar ele alınarak kapsamlı şekilde yer verilmiştir (Adal, 1968: 121-vd.; Aykaç, 1990: 104). Kanun bilindiği üzere 1965 yılında yayımlansa da 1970'lere kadar uygulanamamıştır. 1970 yılı 1327 sayılı Kanunla 657 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler sonucunda uygulanma fırsatı bulmuştur. Tutum (1973: 7) ilgili Kanuni düzenlemeyle de personel sisteminde beklentilerin karşılanmadığını ifade ederek liyakat konusuna ilişkin aksaklığa ise; "sade vatandaşın beklendiğinin gerçekleştiğine dair en küçük bir belirti yoktur. Tersine intibak haksızlıkları ve liyakata değer verilmemesi gibi nedenlerle bütünlüğü daha çok zedeleyen memuriyet sistemi, halkın beklendiğine ters düşecek bir duyarsızlığa ve gevşekliğe sürüklenmiştir" şeklinde değinmiştir.

657 sayılı Kanun'un Temel İlkeler başlığı altında 3. madde C bendine göre liyakat, "Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır" şeklinde ifade edilmiştir. 657 sayılı Kanun'da liyakat sistemi memurlar için belirlenmiş temel bir ilkedir. Kanunda sözleşmeli personel ve işçi için bu ilkeye ilişkin seçilip seçilemeyeceğine yönelik açık bir hüküm bulunmamaktadır. Memurlar için kanunda söz konusu olan liyakat uygulaması dört temelde ortaya çıkmıştır. Bunlar; (1) kamu hizmetine girme, (2) ilerleme ve yükselme -liyakat sisteminin temel ilkesi olan hizmete uygunluk unsurunu-, (3) göreve son verme ve (4) sistemde eşitlikçi uygulamalar için benimsenen memur güvenliği -tarafsızlık unsurunu- gözeterek şekilde düzenlenmiştir. Zamanla süreç içinde sınavların yapılması, duyurulması, merkezi olarak düzenlenmesi yönünde girişimlere yer verilmiştir (Ayman-Güler, 2013: 170). Ancak bu düzenleme geçmişte olduğu gibi personel yönetiminde liyakat sistemine ilişkin aksaklıkları (Aykaç, 1990: 107) tamamen ortadan kaldıramamıştır.

657 sayılı Kanun'un 47. maddesinde boş kadrolara ve bu kadrolar için yapılacak sınavlara ilişkin bilgilerin duyurulması ve merkezi birimler tarafından yapılması koşulu getirilmiştir. 1327 sayılı Kanun'la Memurun Yasası'ndaki gibi hizmete alma işlemlerinde kurumsal yönetime geri dönmüştür. Hizmete alım konusunda Bakanlar Kurulu tarafından 1974 yılındaki "Devlet Memurluğuna Atanacaklar İçin Zorunlu Yeterlik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmelik" karara bağlanmıştır. 1983 yılında 12 Eylül Rejimi tarafından merkezi sınavı içine alan bir yönetmelik çıkarılmış ancak uygulanamamıştır. 657 sayılı Kanun'da memurun yükselmesi ve ilerlemesinde liyakati esas alan sistem ne yazık ki uygulanmaya başlanmadan 1975 yılında kaldırılmıştır. Bu dönemde memurun sicilinin olumlu olması durumunda her yıl belirli tarihte toplu halde ve otomatik ilerlemesi ile yükselmesi gerçekleştirilmiştir. Üst düzey görevlere yükselmelerde ise kadroların sınırlı sayıda olmasından dolayı seçilecek kişi için yöneticilerin takdiri önem kazanmıştır. Ayrıca bu yıllarda bürokrasiye duyulan ihtiyaç dolayısıyla hızlı yükselmeler de varlık göstermiştir (Arslan, 2012: 432-vd.). 1984 yılında sınav konusunu düzenleyen maddedeki değişikliklerle memurluk için merkezi bir sınav sisteminin kurulması gündeme gelmiştir. Ancak merkezi (Devlet Memurları Sınavı-DMS) sınav sistemine 1999 yılında ulaşılabilmektedir.

⁶ Osmanlı ve Türkiye uygulamalarında, memuriyetlerin kaldırılması ya da emekliye sevk edilmesi yoluyla memurların kitlesel biçimde hizmet dışına çıkarılmasıdır (Ayman-Güler, 2013: 157).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

2002 yılında bu sınavın ismi değiştirilerek Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) uygulamasına başlanmıştır. 2002 yılında çıkarılan yönetmelikle getirilen değişiklikler kapsamında sınava ilişkin ikili durum dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki kamu görevlerine ilk kez atanacaklar için temel sınav olarak kabul edilmesi, ikincisi özel bir yarışma sınavına tabi tutularak atanacaklar için ise ön koşul olarak görülmesidir. Ancak kamu görevlileri arasında sınavsız hizmete alınan ve/veya istisnai kadro olarak belirlenen yapı (Ayman-Güler, 2013: 171-175) hala devam etmektedir.

Liyakat sisteminin uygulanmasında tarafsızlık gereği 657 sayılı Kanun memurlara beş temel güvence alanı sunmuştur. Bunlar; yasa güvencesi, statü güvencesi (hükümete karşı koruma), görev ve görev yeri güvencesi, yargıya başvurma güvencesi (idareye karşı koruma), kamu davasıyla koruma ve özel bir usulle yargılama güvencesi (üçüncü kişilere karşı koruma) şeklindedir (Ayman-Güler, 2013: 154).

4. KAMU PERSONEL YÖNETİMİNDE LİYAKAT İLE ETİĞİN İLİŞKİSİ

Kamu yönetiminde evrenselleşen etik değerler arasında liyakate yer verilmesi, kamu personel yönetim sisteminde de her iki olgunun dikkate alınmasını gerekli kılmıştır. Sistemin kurulmasını ve işletilmesini sağlayan bu olgular birbirleri açısından kümülatif özellik sergilemektedir. Biri göz ardı edildiğinde sistemde sorunların yaşanması kaçınılmazdır.

Kamu yönetimi açısından evrenselleşen etik değerler arasında da liyakat ve profesyonellik yerini almaktadır. Liyakat ve profesyonellik değeri doğrultusunda kamu görevlilerinin (1) kamu hizmetleri sırasında liyakat, doğruluk ve anlayışla kendi yeteneklerini en iyi şekilde kullanarak görevlerini ifa etmesi, (2) görevlerini ifası sırasında kamu hizmetine kendilerini adanmaları ve görevleri hakkında uzmanlık bilgisine sahip olmaları, (3) mesleki kültürlerinin geniş olması ve görevleriyle ilgili konularda kendilerini yetiştirmeleri gerektiği konuları önem kazanmaktadır (Yüksel, 2010: 63). Kamu personel yönetimi alan yazını da liyakat sisteminin etik bir uygulama olduğu yönünde hem fikirdir (Hatipoğlu, 2019: 277).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) üye ülkelerinin yaklaşık yarısı, 20. yüzyılın sonlarına doğru kamu görevlilerine yönelik etik konu ve davranışların önemine dikkat çekmişlerdir. Etiğe yapılan bu vurgunun nedenleri ise kamu görevlilerinin yönetimde aktif olmasının söz konusu olduğu temel değerlerin ve davranış standartlarının açıkça ifade edilmesi gereksinimi ile yolsuzluk endişesi gibi konulardır (OECD, 1996: 21). Aslında burada kamu hizmetinde etik kavramı önemli bir hal almaktadır. Hizmet etiği kamu görevlilerinin karar alma ve yönetsel süreçlerde, etik anlayış ve değerler çerçevesinde uyacağı ilke ve kuralları içermektedir. Kamu hizmet etiği demokratik ve bürokratik olmak üzere iki temel etik kurallar bütünü içinde barındırmaktadır. Demokratik etik; yurttaşlık, kamu yararı, sosyal adalet, güven, duyarlılık, saydamlık ve hesap verilebilirlik gibi değerleri kapsamaktadır. Bürokratik etik; etkinlik, etkililik ve uzmanlıkla ilgili değerlerle ilişkilendirilmektedir (Öktem ve Ömürgönülşen, 2005: 232). Liyakat uygulamalarını politika ve yönetim ayrımı üzerinden değerlendiren yaklaşım “bürokratik etik”tir. Bürokratik etik yaklaşımına göre sistemli kayırmacılık uygulamaları politika ve yönetim arasındaki ilişkiyi zedeleyerek iç içe geçmesini sağlamakta ve yönetimin tarafsızlığına şaibe düşürmektedir. Bu süreçte siyasallaşan yönetimde kamu görevlilerinin ve politikacıların ahlaki değerleri bozulduğundan kamu yönetimindeki ahlaki bütünlük de zedelenmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısında bürokratik etik yanı sıra “kamu etiği” kavramı, diğer taraftan “meslek etiği veya profesyonel etik” kavramları ön plana çıkmıştır. Hepsinin ortak yönü kamu personel yönetiminde liyakat düzeninin kurulmasıyla ilişkilidir (Hatipoğlu, 2019: 280-285). Ancak liyakat düzeninin (meritokrasinin) kurulması kamu yönetimi tarihinde her zaman etik davranışların belirginleştiği anlamını taşımamaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Örneğin Osmanlı'daki devşirme sistemi⁷ liyakat uygulamaları için önemli bir süreç olarak dile getirilse de özünde uygulanan yapıyla birlikte toplumun her kesimine fırsat eşitliğinin verilmemesi açısından sorgulanmaya muhtaçtır. Akabinde modern anlayışlarla sisteme dâhil edilen sınavlar kapsamında personelin seçimi yönündeki uygulamalar, başta liyakat düzeninin kurulması açısından olumlu görülse de aslında kendi içinde fırsat eşitsizliğini barındırdığı bir gerçektir. Çünkü merkezi sınavlarda başarıyı yükseltecek eğitim koşullarının toplum her bir bireyine sunulup sunulmadığı ve/veya kişilerin kendi imkânlarıyla bu eğitimi bir şekilde edinmeleri ve başarılı olmaları, sistemde ön görülen mülakat sınavlarında sergilenen tutumların nitelikli personel aramaya yönelik olup olmadığı sorgulanmayı gerektirmektedir (Aktan, 2021b: 17-20).

Liyakate tam olarak odaklanılmasa da dolaylı olarak dile getirilen “liyakat sisteminin etkinlikle sonuçlandığı takdirde etik olduğu” ile “etkinliğin ise gözetilmesi gereken bir ‘etik yarar’ olduğu” şeklindeki iki görüş (Hatipoğlu, 2019: 282) dikkat çekmektedir. Bu görüş, etik ve liyakatin birbirini tamamlayan nitelikte oldukları ve kamu personel yönetim sisteminde birbirlerini destekleyen çeşitli kriterlerle dizayn edilen uygulamalara ihtiyaç olduğunu açıkça belirtmektedir. Kamuda liyakat sistemi (meritokrasi) bir idealdir. Bu ideale ulaşılması toplumsal düzen içinde kanun önünde eşitlik, açıklık, belirlilik, erişilebilirlik, kesinlik, öngörülebilirlik gibi formel kurallar setiyle herkes için fırsat eşitliğinin sağlandığı bir düzenin kurulmasına bağlıdır (Aktan, 2021b: 27). Yeni kamu yönetimi yaklaşımlarının temel olgularından biri de bu formel yapının kurulmasıdır. Kamuda etiğin sağlanması adına liyakat ilkesinde aranan koşullar üç şekilde dile getirilebilir. Bunlardan ilki açıklıktır. Kamu personel yönetiminde açıklık; işin gereklerini taşıyan her bir adayın başvuruda bulunabilmesine olanak tanıyan sistemin oturtulabilmesidir. İkinci koşul olan rekabet, adayların tamamının sadece iş için taşıdıkları özelliklerden dolayı karşılaştırılarak değerlendirilen düzenin kurulmasıdır. Üçüncü koşul olarak ise personelin seçiminde dikkate alınması gereken tek ölçütün işin gerekleri doğrultusunda kişilerin sergilediği performansa dayalı değerlendirme sisteminin olmasına katkıda bulunacak düzendir (Aydın, 2021: 150).

Kamu görevlilerinin etik kuralları aşarak yapmış olduğu eylem ve işlemler ise yolsuzluk olarak anılmaktadır (Öktem ve Ömürgönülşen, 2005: 232). Yolsuzluk, siyasal nitelikte yozlaşmanın birkaç türünü içine alan bir sözcüktür. Bu türler; rüşvet, zimmete para geçirme ve adam kayırmacılıktır (Aktan, 2021a: 8). Türkiye, 20. yüzyılın son çeyreğinde siyasetçiler, bürokratlar ve iş dünyası arasındaki etik dışı davranışların yaygınlaştığı, yolsuzluğun ve kayırmacı uygulamaların derinleştiği duruma karşı karşıya kalan ülkeler arasındadır (Öktem, Ömürgönülşen ve Sadioğlu, 2010: 26). Kamuda personel yönetiminde etik ilkelerin işlerlik kazandığı liyakat sisteminin kurulamamasının temelinde adalet konusunda yaşanan sorunlar vardır. Adaletli davranış, kamu personel yönetiminde personelin neyi hak ediyorsa onu alması ya da personele hak ettiğinin verilmesi şeklinde vuku bulmaktadır. Bu çerçevede kamu personel yönetiminde adaletli davranışın somutlaşmış hali liyakat sisteminin uygulanmasıdır (Çamur, 2020: 464). Kısaca adaleti, hakkaniyeti ve fırsat eşitliğini yok sayan bir düzen içinde liyakatten bahsetmek mümkün değildir (Aktan, 2021b: 24). Bireysel çıkarın karşıtı olarak değerlendirilen tarafsızlık güçlü ve çoğunluk olan grupların, etnik köken, ekonomik durum ve cinsiyet gibi farklı kesimlere karşı ayırım yapılmadığı durumları içine almaktadır (Öztürk, 1998: 112). Kişiler adaletin ve liyakatin sağlan(a)madığı düzenlerde kayırmacılıktan faydalanabilmek için farklı eğilimler gösterecektir (Özkanan, 2021: 87). Oysaki toplumun her kesimi kayırmacılıktan duyduğu rahatsızlığı dile getirmekten de çekinmemektedir (Yıldız, 2021: 97). Ne yazık ki 2000’li yıllarda da Türkiye’de siyasal yozlaşma ve etik ihlaller devam etmektedir (Koçak ve Cığeroğlu-Öztepe, 2012: 104).

⁷ Osmanlı memurluk düzeni için Bkz. Arslan, 2012: 322-vd.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu durumda kamu personel yönetiminde hala liyakat sisteminin ideale yakın bir görünüm sergileyemediği görülür. Yozlaşmaların yaşandığı, etik ihlallerin olduğu ve liyakat sisteminin kurulamadığı bu süreçte aktif rol alan ve sisteme ilişkin sorunların kaynağı olarak görülen bir kesim ise kamu yöneticileridir.

Kamu yöneticileri profesyonel ve bireysel değerleri doğrultusunda stratejik kararlar alırlar. Ancak alınan kararlarda sadece bu değerlerin var olduğunu söylemek olası değildir. Bu değerlerin yanı sıra “güç elde etme, para, prestij, güvenlik, bireysel arzular ve genel olarak kamuya hizmet etme” (Aydın, 2021: 77), “kamu yararı, yasal düzenlemeler, örgütsel değerler, profesyonel ilkeler ve bireysel değerler” gibi etik bakımdan önemli görülen olguların da dikkate alınması gerekir (Öztürk, 1998: 111). Kamu yöneticilerinin karar alması aşamasında kurumsal çıkarların korunması güçlü bir faktör gibi görülse de değerlerin ön planda olduğu üretkenlik, uzmanlık ve dinamizm konularında da orantılı davranması zorunludur. Bu yüzden kamu yöneticileri aldıkları kararlarda; kamu yararı, hukuki çerçeve, kurumsal ve profesyonel değerler yanı sıra kişisel değerleri de dikkate aldıkları görülür (Van Wart, 1996: 529). Ancak kamu yöneticileri ve görevlileri duygusal nitelikteki geleneksel bağlılığından ve yükümlülüğünden dolayı birtakım kişilere ayrıcalıklı (kayırmacı) davranabilir. Bu uygulamalara fırsat verebilecek etik dışı davranışlar ise ayrımcılık, iş ilişkilerine politika karıştırma, görevin ve yetkinin kötüye kullanımı olarak sıralanabilir (Aydın, 2021: 76-83). Yönetimsel etik çerçevesinde ele alınan bu sorunlar kamu yöneticilerine verilen takdir yetkisiyle bağdaştırılmaktadır. Oysaki bu yetki kamu yararı ve düzeni adına farklı çözüm önerilerinde bulunabilmeleri için tanınan bir yetkidir (Öztürk, 2008: 263). Amacını aşan takdir yetkisi, liyakatsizliğe yol açan davranışlarla karar alım sürecinde objektifliğin yitirilmesine neden olurken (Aykaç, 1990: 107-108) tarafsızlığın zedelenmesine (Thompson, 1985: 556) ve yönetsel etik ilklere de aykırılık gösterir. Kendi değerlerini empoze etmeye çalışan yönetici, bürokrat ve/veya siyasetçi diğerlerinin değerlerini hiçe saymakta ve dürüstlüğü baştan zedeleyerek (Öztürk, 1998: 124) silsile halinde yayılmasına olanak vermektedir. Çünkü liyakatin önemsenmediği kayırmacılığın hâkim olduğu atamalarla iş başına gelen kişilerden liyakatli davranmalarını beklemek mümkün değildir (Yıldız, 2021: 99). Bir diğer taraftan kamuda takdir yetkisini ortadan kaldıracı ayrıntılı yasal düzenlemelerin kurulduğu yapı ise personelin sorumluluk almaktan kaçacağı bir düzenin kurulmasına neden olacağından (Nohutçu, 2004: 394) tercih edilmemektedir. Yönetimsel etik konusunda karşılaşılan bir diğer sorunda kamuda alınan kararlarda ve politikalarda birden çok kişinin sürece katılmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla konuya ilişkin etik dışı alınan bir karar ve uygulamada kimin sorumlu tutulacağı ise ayrı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Thompson, 1985: 559). Diğer taraftan da yöneticilerin kararlarının etik olup olmadığı almış oldukları nihai kararlarla belirlenemez. Karar alım süreçleri ve alternatiflerin birlikte değerlendirilmesi önemli bir ölçüdür (Van Wart, 1996: 532).

Kamu personel yönetiminin/bürokrasinin işleyişindeki sorunlar, her ne adla olursa olsun, iktidardaki siyasi partilerle ilişkilendirilmektedir. Aslında sistemde iyi işleyen bir bürokratik mekanizmaya ihtiyaç vardır. Siyasilerde bunu idrak etmiş olmalarına rağmen bir şekilde bürokratik yapılanmaya müdahale etme arzularının önüne geçememektedir (Aydın, 2012: 59). Aslında siyasal karar alma mekanizmasında rol alan politikacıların yanı sıra seçmenlerin, bürokratların, çıkar ve baskı gruplarının da ‘özel çıkar’ sağlama gayesiyle hareket etmeleri hukuki, dini, ahlaki ve kültürel normları ihlal edici davranış ve eylemlerde bulunmaları siyasal yozlaşmayı belirginleştirmektedir (Aktan, 2021a: 9). Kayırmacılıkla ilişkilendirilen siyasal yozlaşma, insan fitratı veya sistemsel eksikliklerden kaynaklanan birtakım sorunlarla ortaya çıkmaktadır (Acar ve Ertek, 2021: 32). Yönetimin yeterliliği olmayan kişiler eliyle yürütülmesi kurum ve devleti olumsuz yönde etkilerken kayırılan ve kayıran kişi üzerinde de negatif etki bırakmaktadır (Özkanan, 2021: 65).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kayırmacılığın çözümünde ise ahlakı, adaleti ve liyakati önceleyen bir toplum ve devlet anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır (Acar ve Ertek, 2021: 32). Özellikle liyakatin ön planda tutulduğu sistemlerin kurulması kayırmacı uygulamaların ortadan kaldırılması adına önemli bir girişimdir, ancak tek başına varlığı yeterli değildir. Liyakat sisteminin tavizsiz şekilde uygulanması gerekir (Özkanan, 2021: 80-81).

Liyakatin tavizsiz uygulanabilmesinde etik değerlerin ve kodların kamu görevlilerine bildirilmesi ve kamu görevlilerinin etik değerlerle bağlı tutulması önemli bir unsurdur. İlki yönünde girişimler ülkeler tarafından oldukça yaygın uygulanmaya başlanmış, etik değerlerin yer aldığı yasal hükümler ve ilkeler kamu görevlileri tarafından bilinir kılınmıştır (Yüksel, 2010: 69). Etik dışı davranışların ortaya çıkması sonucunda birtakım yaptırımların uygulanması da gerekmektedir. Ülkeden ülkeye farklılık gösteren bu yaptırımların bir kısmı disiplin hükümleri (uyarma, kınama, terfinin ertelenmesi, tenzil-i rütbe, maaştan kesme, görevden uzaklaştırma gibi) çerçevesinde yer alırken diğer bir kısmı ayrı etik düzenlemelerle (başka bir kuruma tayin, etik eğitimi alma⁸, şikâyet sahibine özür, para cezası gibi) sağlanmaktadır (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011: 41-43). Kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarına yönelik hukuki yaptırımlar (para ve hapis cezaları, idari disiplin cezaları gibi), onların kamu yararına istihdam edildiği ve bu yükümlülüklerini hafife almamaları gerektiğini hatırlatan en etkili mekanizmadır (Yüksel, 2010: 73). Hukuki yaptırımlar için ise hesap verebilir bir yapının kurulması gerekir. Etik, kişinin kendini akli ve vicdani değerlerle kontrol ettiği ve sorumluluk yüklendiği inanç gücüyle ilişkili iken hesap verebilirlik dıştan kişiye yöneltilen kontrol ve denetim mekanizması (Eryılmaz, 2021: 381-382) görevini üstlenmektedir. Kamu personelinin tarafsız çalışabilmesi için de bir takım hizmet güvencelerinin sağlanması gerekir. Hizmet güvenceleri ise; (1) statü güvencesi -yasada belirtilen koşullar dışında hizmetten çıkarılmama-, (2) görev güvencesi -kadro ve görev yerinin keyfi olarak değiştirilememesi-, (3) yasallık ilkesi -hak, ödev ve sorumluluklarının yasayla belirlenmesi-, (4) mali güvence -aylık, emeklilik gibi haklarının geri alınamaması-, (5) yargı güvencesi -idareye karşı yargıya başvurma güvencesi- Bu alanlar liyakat sisteminin uygulanmasında tarafsızlık⁹ ilkesinin gereğidir. Ancak Türkiye'nin kamu personel yönetiminde bu güvenceli alanlarda çeşitli aksaklıklar bulunmaktadır. Bunlardan ilki; kadro belirlenmenin idari birimler tarafından çıkarılan (Kanun Hükmünde Kararnameler ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi) düzenleyici işlemlerle yapılması, memurluk statüsünde çalışanların özendirme ya da zorlamayla sözleşmeli statüye geçirilmeleri, yargıya başvuru hakkını kullananlara yönelik psikolojik baskılara maruz kalmaları gibi sorunlardır (Ayman-Güler, 2013: 176-185).

Türkiye'de bürokratik işleyişin siyasetçi, çalışan ve halk tarafından memnuniyetini ölçen bir alan araştırmasındaki katılımcıların "kamu kurumlarında liyakate göre yükselme oranı"na ilişkin algıları düşündürücü ve dikkat çekicidir. Katılımcıların yarısından fazlası kamu kurumlarında liyakate göre yükselme oranını %0-20 arasında olduğu görüşündedir. Bu oranın katılımcı gruplar arasındaki dağılımı ise kamu yöneticileri, memur, vatandaş ve siyasetçi şeklindedir. Liyakate göre yükselme oranının düşüklüğüne ilişkin kanaatin yoğun olduğu kamu yöneticilerinden gelmesi ise sistemdeki sorunun derinliği açısından düşündürücüdür (Aydın, 2012: 61). Özetle liyakatin önemsenmediği kayırmacılığın benimsendiği yerde etik davranışın sergilendiğini söylemek doğru değildir.

⁸ Etik eğitimi konusu için Bkz. Öztürk, 2008: 279.

⁹ Bireysel çıkarın karşısı olarak değerlendirilen tarafsızlık, güçlü ve çoğunluk olan grupların, etnik köken, ekonomik durum ve cinsiyet gibi farklı kesimlere karşı ayırımı yapılmadığı durumlardır (Öztürk, 1998: 112).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun vermiş olduğu çeşitli kararlardan örneklere bakıldığında; sınavsız sözleşmeli istihdam edilebilecek kadrolarda, istisnai statülerde, kurumlarla ilişkili olan taşeron firmalarda akraba, eş dost vb. ilişkilerin bulunduğu kişilerin çalıştırılmasını bu davranışları sergileyen makama ve kamu hizmetine olan güvenin sarsılması, saygınlığın zedelenmesi adalet ilkesinin aşılması dolayısıyla etik ihlal olarak görülmüştür (Yıldız, 2021: 112-113).

Nevşehir il merkezinde yapılan bir başka çalışmada ise kamu personelinin etiğe aykırı davranışlar sıralamasında rüşvet, cinsel taciz ve makamın kişisel çıkar için kullanılması ilk üçe girmiştir. Etiğe aykırı davranışlarda en az önem arz edenler arasında ise hediye alma, eş, dost akraba kayırma ve ikinci işte çalışmadır (Akıllı, vd. 2013: 29-30). Liyakatsiz uygulamalarla birlikte sıralanan olguları daha az etiğe aykırı görme algısının kökeninde etik kodların kültürel değerlere göre toplumlarda farklılık göstereceği düşüncesi yatmaktadır. Örneğin hediyeleşmeye anlam veren toplumlarda kamu personeline sunulan hediye, sistemde etik dışı bir davranış olarak görülmemektedir. Bir ülkede kayırmacılık liyakat ilkesi ihlali olarak görülen bir davranış iken diğerinde "memleketlisine yardım" şeklinde algılanabilir (Yüksel, 2010: 82). Türkiye'nin kültürel kodlarında da memleketlisine yardım gibi gözükken hemşeri dayanışması altında gerçekleştirilen çeşitli faaliyetler (Eryılmaz, 2021: 290) kayırmacılık temelinde etik bir sorun olarak belirginleşmektedir. Nevşehir il merkezinde kamu personelinin esas alan çalışmada katılımcıların kayırmacı uygulamaları etik dışı olarak ikinci düzeyde görmeleri ne kadar üzücü olsa da bu davranışların bildirilmesi konusunda olumlu düşünceye sahip olması sevindiricidir. Ancak etiğe aykırı davranışların bildiriminde yasal başvuru süreç ve yöntemlerin personel tarafından kabul görmediği dikkat çekmiştir. Ayrıca personelin etik dışı adledilen davranışları ihbar etmesinde gerek kültürel değerlerin yetersiz kaldığı gerekse çeşitli çekincelerinin olduğu görülmüştür (Akıllı, vd. 2013: 29-31).

2005-2019 yılları arasında Kamu Görevlileri Etik Kurulu'na yapılan başvuruların konularına göre tasnifini ve sıralanmasını yapan bir çalışmada (Usta ve Arslan, 2020: 235-236) kayırmacılık/ayırmacılık iddialarına yönelik başvurular (380 başvuru) ikinci sırada yerini almaktadır. 2014 yılında bu başvurular incelenen tarihler arasında zirve yapmıştır. İhlal edilen etik ilkelerine göre kararların dağılımında üst sırada dürüstlük ve tarafsızlık ile saygınlık ve güven ilkeleri bulunmaktadır. Bu durum 2022 yılında da değişmemiştir. 2022 yılı içerisinde, başvuru konuları arasında, kayırmacılık, ayırmacılık ile psikolojik yıldırma (mobbing) hususları öne çıkarken, ağırlıklı olarak belediye başkanları ile genel müdürler hakkında başvurular yapılmıştır (Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2023: 2).

Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından 2022 yılında saydamlık, katılımcılık, hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, yerel halkın ihtiyaçlarına duyarlı olma, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı, adil ve eşit kamu hizmeti sunma, kurum itibarını koruma, çıkar çatışmasından kaçınma, hediye ve menfaat kabul etmeme, görev sebebiyle edinilen bilginin gizliliği, saygı, liyakat, insan haklarına saygılı olma şeklindeki ilkeler "yerel yönetim kamu görevlileri etik davranış ilkeleri" olarak belirlenmiştir. Yerel yönetim kamu görevlileri etik davranış ilkeleri kapsamındaki liyakat ilkesi kendi içinde yerel yönetim çalışanları ile üst düzey görevlilerini kapsayan iki temel alandan oluşmuştur. Bunlar (T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu İlke Kararları 2022);

Yerel yönetimlerde görev yapan kamu görevlileri,

- Mesleki gelişime açık olarak kurumsal eğitim imkanlarını en iyi şekilde değerlendirirler. Görev süresince, kişisel bilgi ve deneyimini artırmak için çabalarlar.
- Üstlenmiş olduğu görev, yetki ve sorumluluk alanlarında vatandaşın memnuniyetini önceler, yeniliklere açık ve mevzuata uygun uygulamalarla, kaynak ve zaman israfını önlerler. Yerel yönetimlerde görev yapan üst düzey yönetici statüsündeki kamu görevlileri,

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- Kurumsal iş, işlem ve süreçlerdeki görevlendirmelerde ve personel alımında liyakat ilkesini ve kurum ihtiyacını esas alırlar. Fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunmaktan kaçınırlar.
- Memur ve işçi olarak istihdam edilen personelin asli kadrosunda ve yetkinliğine uygun olarak çalıştırılmasına özen gösterirler.
- Personelin alanında uzmanlaşması için gerekli olan hizmet içi eğitimlerin alınmasını sağlarlar.
- Personelin düzenli olarak etik eğitimi almasını sağlarlar.
- Kurum içi görevde yükselmelerde nitelikli personelin seçilmesi için adil sınavların yapılmasını temin ederler.
- İstisnai kadrolara yapılacak atamalarda ve sözleşmeli personel alımında, kendilerine tanınan takdir hakkını hizmetin gerekleri ve etik ilkeleri doğrultusunda kullanırlar şeklindedir. Etik Kurul tarafından alınan bu kararda etik davranışın temellerinden biri olan liyakat ilkesinin uygulanmasında hem çalışana hem de kamu yöneticisine sorumluluk verildiği görülür. Kurulun yetki alanının dar olması dolayısıyla ilgili kararda iç ve dış denetim mekanizmasını işletecek bir ifadeye yer verilmediği dikkat çekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu yönetiminde etkinliğin ve verimliliğin sağlanmasında insan kaynağının nicel ve nitel olarak yeterliği ön plana çıkmaktadır. Nicel yeterlilik sayısal değerlerle ilişkili iken nitel yeterlilik liyakat unsuruyla birebir ilişkili olan bir kavramdır. Türkiye’de kamu personel yönetiminin sorunlarını ele alan akademik eserlere bakıldığında liyakat sisteminin oturtulmadığı her dönemde dikkat çeken konular arasında yerini almıştır. Bu durumun çözümlen(e)memesi noktasında çok farklı gerekçeler sunulsa da satır aralarında etik dışı davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak işaret edilmiştir. Aslında kamu yönetim anlayışındaki değişimde teknik ve ussal girişimlerin yeterli olmadığı ya da onların da ortaya çıkardığı yeni sorunların giderilmesinde önemli olan “etik” kavramı kamu personel yönetiminde liyakatin etkinleştirilmesinde de oldukça önem kazanmıştır.

Kamu yönetiminde etiğin önem kazanması yolsuzlukla ilişkilendirilmektedir. Yolsuzluk kavramı içinde yer alan adam kayırmacılığı ise kamu personel yönetiminde liyakat sistemiyle ilişkilendirilen bir kavramdır. Kamu personel yönetiminde liyakat sisteminin kurulabilmesi ve işletilebilmesi için her ne ad ve türde olursa olsun kayırmacı sistemin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Kayırmacı uygulamalar ülkelerin kamu personel yönetimi tarihinde oldukça yer tutan bir sistemdir. Türkiye’de özellikle siyasal kayırma örneklerine Osmanlı’dan beri çeşitli şekillerde rastlanmaktadır. Cumhuriyet sonrası liyakat sisteminin personel yönetimine adapte edilme girişimleri ne yazık ki bu durumu ortadan kaldırmamış, partizanlık ve tensikat biçimleri özellikle Cumhuriyetin ilk elli yılında dikkat çekmiştir (Ayman-Güler, 2013: 157). 1960’lı yıllar kamu personel yönetim sisteminde diğer ilkelerle birlikte liyakatin daha fazla önemsendiği düzenlemeleri karşımıza çıkarmıştır. Özellikle 20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başı itibarıyla hizmete girişte merkezi sınav sisteminin benimsenmesi belirli alanlarda kayırmacı uygulamaların önüne geçilmesini sağlamıştır. Ancak kamu personel istihdamının tamamında liyakat sisteminin benimsendiğini söylemek mümkün olmamıştır. Yönetim süreci bir şekilde liyakat sisteminin kurulması ve uygulanması yönünde pozitif ilerleme sergilerken bireylerin tarafsızlık ve eşitlik konusundaki adaletsiz tutumları, üst düzey kamu görevlileri ile yönetimin takdir yetkisinde yaşanan sorunlar gündemden düşmeyen konular arasında yerini almıştır. Kamu personel sisteminde etik dışı davranışların kayırmacı uygulamalara olanak tanınması toplumun da dikkatini çekmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ancak Acar ve Ertek (2021: 40-45) tarafından yapılan, akademik yazında kayırmacılığı inceleyen ve alan araştırması niteliğindeki eserlerin sonuçlarını derleyen çalışmanın bulguları oldukça hazindir. Genel olarak Türk sosyolojik yapısında ne yazık ki kayırmacılığın varlığı kanıtlanmıştır. Kayırmacılık belirli bir noktaya kadar da kabul görmektedir. Özellikle söylemsel açıdan bakıldığında bu kabulün izlerine rastlamak oldukça mümkündür.

Kamu personel yönetiminde kayırmacı mantıkla kendi değerlerini empoze etmeye çalışan kişiler liyakati destekleyen ve etik davranış ilkelerini önemseyen görüşleri hiçe sayarak uygulamalarına devam edebilmektedirler. Kendisi bulunduğu konuma gelirken liyakat ölçütleri dikkate alınmadan uygulanan etik dışı davranışları kişilerin özümsemesine neden olmakta ve silsile halinde sisteme yayılmasını meşrulaştırmaktadır. Meşrulaşan bu yapı daha sistem içinde liyakatli atama ve terfilerin azalmasına, küçük bir kesim de olsa liyakate inanan bireylerin motivasyonlarının ve inançlarının zayıflamasına neden olmaktadır. Bu yüzden kamu personel yönetiminde liyakat sisteminin işletilebilmesi etik davranışı destekleyen normların Etik Kurul gözetiminde özellikle profesyonel etik değerler anlamında tekrardan gözden geçirilmesi gerekmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında liyakate olan inancın toparlanması adına etik değerleri destekleyen normların yanı sıra uygulanması ve denetimini sağlayan düzeninde kurulması önem kazanmaktadır. Çünkü etik ihmaller dolayısıyla bozulan liyakat sisteminin parçası olan her bir birey yaptığı davranışın sonucunda katlanacağı yaptırım mekanizmasının bilincinde olması gerekir. Ayrıca bireyler, kamu hizmetinde verilen hizmet içi eğitimlerle, kamu etiği ve profesyonel etik değer ve ilkeler hakkında bilinçlendirilmeli, mağduriyetin sebebi olan bireyin karşılaşacağı yaptırımlar konusunda, mağdur olduğunda ise işletebileceği mekanizma konusunda gerekli bilgileri edinmelidir. Liyakat sisteminin savunucusu olan ve etik değerleri dikkate alarak uygulayan çalışan ve yöneticiler için ise motive edici unsurların sisteme dahil edilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

1. Acar, O. K. ve Ertek, M. Y. (2021). “Türk Toplumunda Kayırmacılık Kültürü”. Aktan, Coşkun Can ve Acar, Osman Kürşat (Ed.) *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık* içinde 32-62, İzmir: SOBİAD Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları.
2. Adal, H. Ş. (1968). *Kamu Personel İdaresi*. İstanbul: Ahmet Sait Matbaası.
3. Akıllı, H. S., Çam, S., Kılınç, S. ve Kızılböğe, R. (2013). “Kamu Personelinin Etik İhlallerine Verdikleri Önem Derecesi ve Etik İhlallerin Bildirimi Konusundaki Görüşleri”. *Sayıştay Dergisi*, 89: 5-33.
4. Aktan, C. C. (2021a). “Siyasal Ahlak ve Siyasal Yozlaşma”. *Meritokrasi ve Liyakat*. Aktan, Coşkun Can ve Acar, Osman Kürşat (Ed.) *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık* içinde 6-31, İzmir: SOBİAD Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları.
5. Aktan, C. C. (2021b). “Patolojik Meritokrasi: Distopya’ya Dönüşen Bir İmkânsız İdeal”. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 10(26): 10-29.
6. Albayrak, H. (2021). “Kamu Görevlileri ve Etik İlkeler: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetimi Bilimleri Dergisi*, 2(2): 234-247.
7. Arslan, O. E. (2012). *Devlet Bürokrasisi ve Kamu Personel Rejimi*. 2. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
8. ASPA (American Society for Public Administration) Code of Ethics, <https://www.aspasouthflorida.org/about/code-of-ethics#h.2j5mz8r7lu20>, 21.09.2023.
9. Aydın, İ. (2021). *Yönetmelik, Mesleki ve Örgütsel Etik*. 9. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
10. Aydın, N. (2012). “Weberyen Bürokraside Liyakat ve Türk Kamu Bürokrasisinden Bir Kesit: Siyasetin Bürokrasi İronisi”. *Sayıştay Dergisi*, 85: 51-67.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

11. Aykaç, B. (1990). "Personel Yönetiminde Yeterlik İlkesi". *Amme İdaresi Dergisi*, 23(4): 91-109.
12. Ayman-Güler, B. (2013). *Kamu Personeli: Sistem ve Yönetim*. 2. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
13. Çamur, Ö. (2020). "Kamu Yönetiminde Liyakatin Önemi: Adalet Temelinde Bir Değerlendirme". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2): 459-474.
14. Eryılmaz, B. (2021). *Kamu Yönetimi: Düşünceler - Yapılar - Fonksiyonlar – Politikalar*. 14. Baskı. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
15. Eryılmaz, B. ve Biricikoğlu, H. (2011). "Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik". *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7): 19-45.
16. Güran, S. (1980). *Memur Hukukunda Kayırma ve Liyakat Sistemleri*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
17. Hatipoğlu, O. G. (2019). "Kamu Yönetiminde Liyakat Dışı Uygulamalar: Kamu Etiği Kuramlarına Göre Bir Değerlendirme". *Akademik Hassasiyetler*, 6(12), 269-290.
18. Koçak, S. Y. ve Cigeroğlu-Öztepe, M. (2012). "Yönetişim Yaklaşımı Açısından Kamu Yönetimi Etiği". Genç, Fatma Neval (Ed.) *Kamu Yönetimi* içinde 87-110, Bursa: Ekin Yayınevi.
19. Nohutçu, A. (2004). "Etik ve Kamu Yönetimi". Acar, Muhittin ve Özgür, Hüseyin (Ed.) *Çağdaş Kamu Yönetimi II* içinde 389-411. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
20. OECD (1996). Integrating People Management into Public Service Reform, PUMA Publication. https://read.oecd-ilibrary.org/governance/integrating-people-management-into-public-service-reform_9789264065062-en#page6. 21.09.2023.
21. Öktem, M. K. ve Ömürgönülşen U. (2005). "Kamu Yönetiminde Etik Çalışmalarına Yönelik Genel Bir Çerçeve Arayışı". *II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Sakarya Üniversitesi, 231-237.
22. Öktem, M. K., Ömürgönülşen, U. ve Sadioğlu, U. (2010). "Turkey in The Development Process: Obstacles, Premise And Prospects". *International Journal of Emerging and Transition Economies*. 3(1), 13-30.
23. Özdemir, M. (2008). "Kamu Yönetiminde Etik". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(7), 177-193.
24. Özkanan, A. (2021). "Türk Tarihinde Kayırmacılık". Coşkun Can ve Acar, Osman Kürşat (Ed.) *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık* içinde 63-95, İzmir: SOBİAD Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları.
25. Özkanan, A. ve Erdem, R. (2014). "Yönetimde Kayırmacı Uygulamalar: Kavramsal Bir Çerçeve". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20: 179-206.
26. Özkanan, A. ve Erdem, R. (2015). "Yönetimde Kayırmacı Uygulamalar Üzerine Nitel Bir Çalışma". *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2): 7-28.
27. Öztürk, N. K. (1998) "Kamu Yönetiminde Etik ve Yöneticiler". *Türk İdare Dergisi*, 70: 101-125.
28. Öztürk, N. K. (2008). "Etik ve Kamu Yönetimi". Balcı, Asım, Nohutçu, Ahmet, Öztürk, Namık Kemal ve Coşkun, Bayram (Ed.) *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, 2. Baskı, içinde 255-283. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
29. Thompson, D. F. (1985). "The Possibility of Administrative Ethics". *Public Administration Review*. 45(5):555-561.
30. Topdemir, T. A. (2021). "Meritokrasi ve Liyakat". Aktan, Coşkun Can ve Acar, Osman Kürşat (Ed.) *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık* içinde 122-159, İzmir: SOBİAD Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

31. Tutum, C. (1973). "Gerçekleştirilemeyen Reform: Personel Reformu". *Amme İdaresi Dergisi*, 6(3): 3-26.

32. Usta, S. ve Arslan, Ş. (2020). "Türkiye'de Etik Yönetim Anlayışına Yönelik Çerçeve Arayışı: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Üzerinden Bir İnceleme". *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 11(2): 222-244.

33. Van Wart, M. (1996). "The Sources of Ethical Decision Making for Individuals in the Public Sector". *Public Administration Review*, 56(6): 525-533.

34. Yıldız, G. (2021). "Türk Kamu Yönetiminde Kayırmacılık Sorunsalı". Aktan, Coşkun Can ve Acar, Osman Kürşat (Ed.) *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık* içinde 96-121, İzmir: SOBİAD Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları.

35. Yüksel, C. (2010). *Devlette Etik: Dünyada ve Türkiye'de Kamu Yönetiminde Etik, Yasal Yapı ve Uluslararası Uygulamalar*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

36. 26.05.2004 tarih ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG. 08.06.2004 sayı 25486. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/06/20040608.htm#21>

37. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik RG. 13.04.2005 sayı 25785. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413-6.htm/06.10.2023>.

38. Kamu Görevlileri Etik Kurulu (2023). T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu Faaliyet Raporu 2022. <https://www.etik.gov.tr/raporlar/faaliyet-raporlari/06.10.2023>.

39. T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu İlke Kararları, Karar No: 2022/165, Karar Tarihi: 18.10.2022, <https://www.etik.gov.tr/kararlar/ilke-kararlari/06.10.2023>.

ETHICS OF COUNTERFEITING AND PIRACY: A BIBLIOMETRIC STUDY

Dr. Öğr. Üyesi Neslişah ÖZDEMİR

Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

ORCID: 0000-0003-2380-6149

ABSTRACT

The issues of counterfeiting and piracy have garnered significant attention from managers and academics due to their extensive prevalence on a global scale. Counterfeit and pirated goods consumption is in violation of legal statutes and gives rise to ethical dilemmas and concerns. In this sense, the issues of counterfeiting and piracy have been situated within the domain of ethical debate. As a result, it is becoming increasingly common to examine the tendency towards counterfeit and pirated products from the consumer ethics perspective. This study aims to review the extant literature on ethics of counterfeiting and piracy in the marketing domain by using bibliometric analysis. Citation analysis and co-occurrence of author keywords among bibliometric analysis techniques are adopted to investigate the leading countries, institutions, authors, articles, and research journals and explore the most frequently used keywords. A total of 140 articles were published in 65 journals and listed in the Web of Science were analyzed using VOSviewer program. According to the findings, a significant increase in the number of publications occurred after 2015. Findings show that the USA is the country with the highest number of publications. Monash and Curtin University rank highest in terms of the total number of articles published. Denni Arli is the most influential author in terms of total citations received. Journal of Business Ethics holds the top ranking in terms of the total number of articles published to date. Journal of Business Ethics is also the most influential journal in terms of total citations. Finally, keyword analysis revealed that digital piracy, ethics, counterfeit and consumer ethics garnered significant interest over the past decade.

Keywords: Counterfeiting, Piracy, Ethic, Citation analysis, Co-occurrence analysis, VOSviewer

1. INTRODUCTION

The issues of counterfeiting and piracy have been enduring and pervasive, spanning throughout the globe, posing significant challenges to both practitioners and researchers for an extended period. Counterfeiting a universal problem is influencing marketers and consumers across the world. The act of engaging in counterfeit consumption is in direct violation of legal statutes and gives rise to a multitude of ethical dilemmas and apprehensions (Garcia-Ruiz & Rodriguez-Lluesma, 2014). Counterfeiting and piracy have been conceptualized as ethical dilemmas in this context. Previous studies evaluate counterfeiting and piracy in terms of consumer ethics (Hilton, Choi & Chen, 2004; Quoquab et al., 2017; Jiang et al., 2018). In this vein, the purpose of this study is to synthesize the current body of research on the ethical considerations surrounding counterfeiting and piracy in the context of marketing by using bibliometric approaches. Bibliometric analysis facilitates the identification of prominent authors, influential papers, and journals, and the progressive development of a certain topic (Saleem et al., 2021).

This study aims to conduct a bibliometric analysis of research articles that assess the ethical aspects of counterfeiting and piracy. The primary objective is to address the following research inquiries:

RQ1: What is the evolution of the literature on ethics in counterfeiting and piracy over the years, and which papers are the most commonly cited?

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

RQ2: Who are the prominent authors in the domain of ethics pertaining to counterfeiting and piracy, as well as which journals, institutions, and nations have had the greatest impact on the field?

RQ3: What are the current areas of focus in academic study pertaining to the ethical aspects of counterfeiting and piracy?

2. ETHICAL CONSIDERATIONS IN COUNTERFEITING AND PIRACY

A counterfeit product can be characterized as an illicit reproduction of an authentic product, which closely imitates its labeling, packaging, and trademarks (Hussain, Kofinas & Win, 2017). Counterfeiting encompasses the criminal act of producing, disseminating, and vending merchandise or commodities that violate intellectual property rights, including copyrights, trademarks, patents, or brand names (Jiang et al., 2018). Counterfeiting and piracy, although sometimes employed interchangeably in scholarly discourse, denote separate facets of shared phenomena. In a scholarly context, counterfeiting is defined as the act of utilizing another individual's lawfully registered trademark without authorization, whereas piracy pertains to the infringement of someone else's copyright. Hence, counterfeiting pertains to the replication of tangible goods and brands, whereas piracy refers to the illicit duplication of intellectual information, including music, films, software, and printed materials (Cesareo, 2016: 2).

The involvement of consumers in the consumption of counterfeit products is of great importance, necessitating a comprehensive understanding of the beliefs and ethical considerations of individuals who knowingly participate in the purchase of such items (Jiang et al., 2018). Consumer ethics can be defined as the set of moral standards and principles that shape the actions of people or groups as they engage in the acquisition, utilization, and disposal of goods and services (Vitell & Muncy, 1992). The significance of ethics in consumer behavior has been increasingly prominent in relation to the acquisition of counterfeit goods (Eisend & Schuchert, 2006). Customers who place a high value on integrity and responsibility are inclined to manifest a pessimistic disposition towards counterfeit products (Hussain et al., 2017). In this sense, the intentional purchase of counterfeit goods is frequently viewed as unethical or ethically questionable consumer behavior (Penz & Stöttinger, 2005; Lee & Workman, 2011). Numerous research have been conducted on the subjects of software piracy, digital piracy, and counterfeits. These studies have primarily focused on ethical and moral decision-making processes, aiming to investigate the impact of ethical judgments and beliefs on individuals' involvement in counterfeiting and piracy (Shoham, Ruvio & Davidow, 2008; Lee & Workman, 2011; Molina-Castillo, Penz & Stöttinger, 2021).

3. METHODOLOGY

This study has undergone a bibliometric analysis. The current investigation has utilized bibliometric analytic approaches, specifically citation analysis and an examination of the co-occurrence of author keywords. The data for this study was obtained from the Web of Science (WoS) Core Collection. This is the most common database in the field of bibliometrics (Gong et al., 2019; Cardador et al., 2023). Thus, the author used the following keywords to search the WoS database for articles that would be pertinent to this study: “counterfeit*” OR “piracy” and “consumer ethic*”. The study focuses solely on the disciplines of “Business”, “Management”, “Economics” and “Ethics”. In addition, only journal articles and reviews were considered for this research; conference papers and book chapters were omitted. Finally, only articles published in English were examined for this study. A search query conducted under the specified boundary constraints yielded a total of 140 articles.

4. ANALYSIS AND RESULTS

4.1. Citation analysis

The initial technique employed in this study is the utilization of citation analysis. A citation analysis encompasses several research statistics, including the annual volume of publications, the identification of highly cited articles, the recognition of influential authors, the examination of prominent journals, the assessment of contributing institutions, and the evaluation of influential countries (Kraus et al., 2012). The measure of influence in this analysis is regarded to be citations (Saha, Mani & Goyal, 2020). Citation impact (CI) that shows the average citation of per document is also analyzed.

Table 1: General Overview

The criterion	Quantity
Articles	140
Journals	65
Authors	316
Institutions	198
Countries	41
Cited references	5954
Keywords	459

The other technique that was employed in this study is the analysis of author keywords co-occurrence. This technique quantifies the frequency of keywords that commonly exist in the section after the abstract, as well as those keywords that are present in the same articles. The process of data analysis was conducted utilizing a range of tools and software, such as MS Excel and VOS viewer.

This research incorporates a comprehensive analysis of 140 publications sourced from 65 scholarly journals. These articles were authored by 316 authors affiliated with 198 academic institutions across 41 countries. The study also encompasses 459 keywords and references a total of 5954 sources.

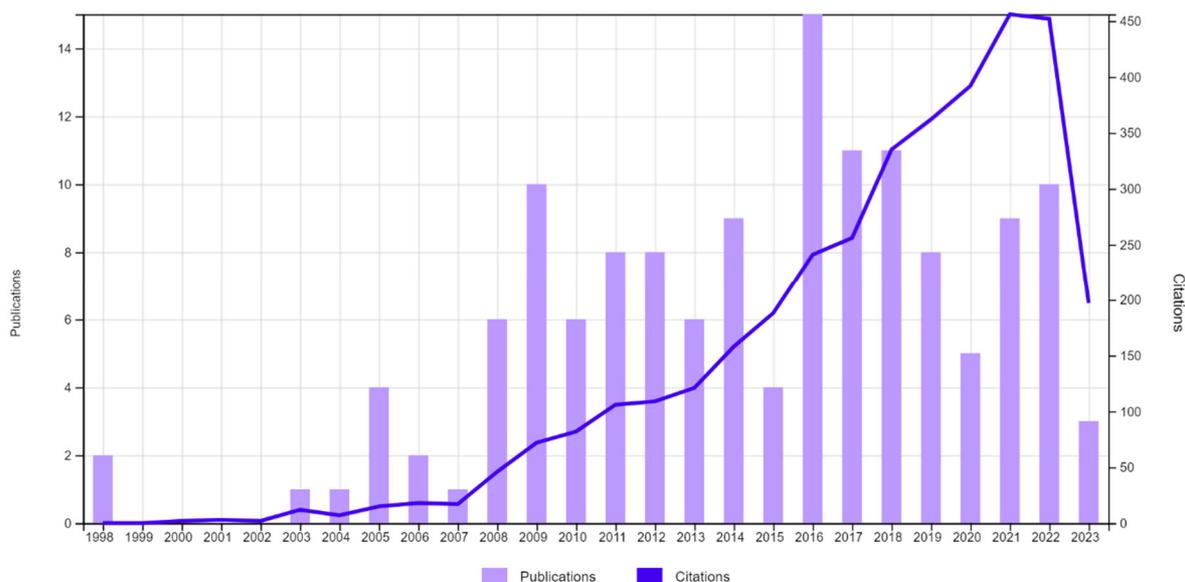

Figure 1: Publication and Citations Trend on Ethics in Counterfeiting and Piracy Research

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Figure 1 displays the publication and citation trend on ethics in counterfeiting and piracy research from 1998 to 2023. Several years are absent from the dataset due to a lack of registered publications in the years 1999, 2000, 2001, and 2002. The number of publications and citations has expanded dramatically throughout the years. The year 2016 witnessed the maximum number of papers published, making it the most successful publication year with a total of 15 articles. Conversely, the year 2021 exhibited the greatest amount of citations, at 458.

Table 2: Most Cited Documents in the Field of Ethics in Counterfeiting and Piracy

Rank	Article	Citations
1	“The Muncy-Vitell consumer ethics scale: A modification and application (Vitel & Muncy, 2005)”	171
2	“The antecedents of music piracy attitudes and intentions (Chiou, Huang & Lee, 2005)”	164
3	“International software piracy: Analysis of key issues and impacts (Gopal & Sanders, 1998)”	132
4	“The Impact of Moral Emotions on Cause-Related Marketing Campaigns: A Cross-Cultural Examination (Kim & Johnson, 2013)”	130
5	“The effects of attitudinal and demographic factors on intention to buy pirated CDs: The case of Chinese consumers (Kwong et al., 2003)”	115

Table 2 is a summary of the five articles with the highest number of citations, each of which has garnered a minimum of 100 citations. A mere 3.6% of the articles have garnered 100 citations or more. “The Muncy-Vitell consumer ethics scale: A modification and application” (Vitel & Muncy, 2005) is the most cited article with 171 citations. This study endeavor aims to enhance the Muncy-Vitell consumer ethics scale by implementing improvements, such as the rephrasing of existing items and the incorporation of novel items. Downloading/buying counterfeit goods is one of the dimensions of consumer ethics. The next most cited article is “The antecedents of music piracy attitudes and intentions” (Chiou, Huang & Lee, 2005). This study examines the impact of moral intensity components on attitudes toward the purchase of pirated music products.

Table 3: Most Influential Authors (based on total citations)

Rank	Author	Number of documents	Citations	CI
1	Denni Arli	9	177	19.7
2	Ian Phau	8	172	21.5
3	Fandy Tjiptono	10	143	14.3
4	Michael Lwin	4	93	23.6
5	Irena Vida	5	39	7.8

CI: Citation impact

Table 3 highlights the most influential authors in the ethics of counterfeiting and piracy research. The findings indicated that the number of publications among authors ranged from four to ten. In terms of the aggregate amount of citations garnered,

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Denni Arli and Ian Phau emerge as the most influential authors, having acquired 177 and 172 citations, respectively. On the other hand, Fandy Tjiptono emerged as the author with the highest level of productivity, having published a total of ten publications.

Table 4: Most Influential Journals (based on total citations)

Rank	Journal	Number of articles	Citations	CI	Publisher
1	Journal of Business Ethics	28	1540	55	Springer Nature
2	Journal of Business Research	7	262	37.4	Elsevier
3	Marketing Intelligence Planning	7	160	22.8	Emerald
4	Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics	5	156	31.2	Emerald
5	Journal of Marketing Management	5	133	26.6	Taylor&Francis

CI: Citation impact

Table 4 highlights the top 5 research journals publishing ethics in counterfeiting and piracy research. Results indicate that three academic journals had a publishing count exceeding five. The Journal of Business Ethics, published by Springer Nature, ranks first in terms of publication count with 28 articles and has had a total of 1540 citations. Following closely is the Journal of Business Research, published by Elsevier, with 7 articles and 262 citations.

Table 5: Most Influential Institutions (based on total citations)

Rank	Institutions	Country	Number of articles	Citations	CI
1	The Hong Kong Polytech University	China	6	215	35.8
2	Griffity University	Australia	9	177	19.7
3	Curtin University	Australia	10	122	12.2
4	Monash University	Australia	11	108	9.8
5	Ljubljana University	Slovenia	5	39	7.8

CI: Citation impact

Table 5 lists the top five research-producing organizations. Monash University (Australia) and Curtin University (Australia) are at the top of the list in terms of total number of publications published. The Hong Kong Polytechnic University (China), holds the top position in terms of total citations received, with a substantial figure of 215 citations.

Table 6: Most Influential Countries (based on total citations)

Rank	Country	Number of articles	Citations	CI
1	USA	38	1161	30.5
2	China	16	564	35.2
3	Australia	21	417	19.8
4	England	14	406	29
5	Malaysia	13	263	20.2

CI: Citation impact

Table 6 shows the top five most productive countries. Based on the research outcomes, it is evident that the United States of America (USA) exhibited the highest level of productivity, generating 38 publications and receiving 1161 citations. China, on the other hand, had a comparatively lower level of productivity, with 16 publications and 564 citations.

4.2. Co-occurrence of author keywords

This analysis examines the commonly utilized keywords located immediately following the abstract, serving as a valuable tool for discerning the primary subjects addressed inside a certain research article. The map presented in Figure 2 illustrates the co-occurrence of author keywords.

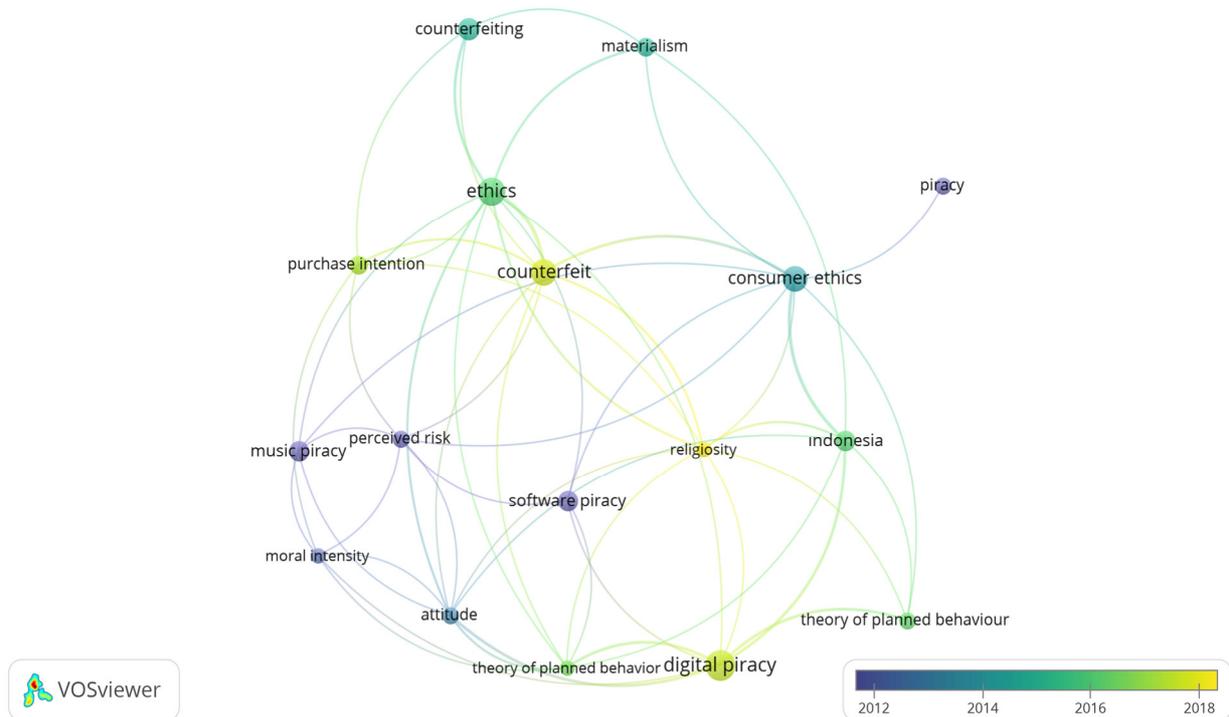

Figure 2: Co-occurrence of Author Keywords

The findings suggest that concepts such as “digital piracy” (18 occurrences), “ethics” (16 occurrences), “counterfeit” (14 occurrences), and “consumer ethics” (13 occurrences) have emerged as significant keywords in the existing body of literature on the ethical aspects of counterfeiting and piracy over the past decade.

5. CONCLUSION AND DISCUSSION

This study aims to examine the domain of ethics in counterfeiting and piracy and analyze its progression over the previous decades. This study provided a bibliometric analysis on a sample of 140 articles sourced from 65 academic journals. In order to investigate the predetermined research inquiries of the study, a bibliometric analysis was undertaken, which encompassed citation analysis and examination of author keywords co-occurrence.

A growing interest was found among academics regarding the research field of ethics in counterfeiting and piracy. The quantity of scholarly articles has exhibited a gradual upward trend throughout the years, particularly following the year 2015. The highest number of articles were published in the year 2016. For the highest number of publications relating research field of ethics in counterfeiting and piracy, the Journal of Business Ethics ranks the highest with a total of 28 publications. In addition, it is worth noting that the Journal of Business Ethics holds a prominent position as the most influential publication within its area, as seen by its high citation count and CI.

The Hong Kong Polytechnic University, located in China, is ranked at the forefront of the most influential academic institutions, as it excels in both total citations received and CI. The study's findings indicate that the collective papers from the five most productive countries constituted 72.8% of the overall analyzed articles pertaining to the ethics of counterfeiting and piracy. The aforementioned findings indicate a significant level of interest among specific nations in the realm of counterfeiting and piracy research with an ethical focus. Among the countries considered, the USA exhibited the highest count of publications, totaling 38. This phenomenon can be attributed to the USA being the primary destination for the flow of counterfeit goods (Özkoç, Eroğlu & Kazancı, 2018). Conversely, China demonstrated the most influential articles, as shown by a CI value of 35.2. Furthermore, despite the USA having the largest total number of citations (TC = 1161), the country's CI (30.5) was shown to be lower than that of China. This study also presented an analysis of the prevailing literature, highlighting the significant terms that frequently appear, such as “digital piracy” “ethics”, “counterfeit” and “consumer ethics”.

This study offers significant insights into the key contributors who have had a substantial impact on the subject of ethics in counterfeiting and piracy. Additionally, it identifies the most prominent studies, journals, and institutions that have played a pivotal role in shaping this particular domain of research.

This study has some limitations. The utilization of a solitary database represents a significant constraint for this research. Furthermore, the inclusion criteria for this study encompass solely articles and reviews. In future research endeavors, it is recommended to place greater emphasis on the utilization of databases, book chapters, and conference papers, in addition to scholarly articles. This study included two bibliometric analysis methodologies, namely citation analysis and co-occurrence of keywords analysis. Therefore, it is recommended that future research endeavors employ other bibliometric methodologies in order to obtain more valuable insights within this domain.

REFERENCES

Cardador, J. J. O., Pérez-Gálvez, J. C., Gomez-Casero, G., & Alba, C. A. J. (2023). Tourist ethnocentrism: A bibliometric analysis based on Web of Science (WoS). *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 52, 38-52.

Cesareo, L. (2016). *Counterfeiting and Piracy: A Comprehensive Literature Review*. Springer, New York, NY.

Chiou, J. S., Huang, C. Y., & Lee, H. H. (2005). The antecedents of music piracy attitudes and intentions. *Journal of Business Ethics*, 57, 161-174.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Eisend, M., & Schuchert-Güler, P. (2006). Explaining counterfeit purchases: A review and preview. *Academy of Marketing Science Review*, 10(12), 1-25.

Gong, R., Xue, J., Zhao, L., Zolotova, O., Ji, X., & Xu, Y. (2019). A bibliometric analysis of green supply chain management based on the Web of Science (WOS) platform. *Sustainability*, 11(12), 3459.

Garcia-Ruiz, P., & Rodriguez-Lluesma, C. (2014). Consumption practices: A virtue ethics approach. *Business Ethics Quarterly*, 24(4), 509-531.

Gopal, R. D., & Sanders, G. L. (1998). International software piracy: Analysis of key issues and impacts. *Information Systems Research*, 9(4), 380-397.

Hilton, B., Choi, C. J., & Chen, S. (2004). The ethics of counterfeiting in the fashion industry: quality, credence and profit issues. *Journal of business Ethics*, 55, 343-352.

Hussain, A., Kofinas, A., & Win, S. (2017). Intention to purchase counterfeit luxury products: A comparative study between Pakistani and the UK consumers. *Journal of International Consumer Marketing*, 29(5), 331-346.

Jiang, Y., Xiao, L., Jalees, T., Naqvi, M. H., & Zaman, S. I. (2018). Moral and ethical antecedents of attitude toward counterfeit luxury products: Evidence from Pakistan. *Emerging Markets Finance and Trade*, 54(15), 3519-3538.

Kim, J. E., & Johnson, K. K. (2013). The impact of moral emotions on cause-related marketing campaigns: A cross-cultural examination. *Journal of business ethics*, 112, 79-90.

Kraus, S., Filser, M., Eggers, F., Hills, G. E., & Hultman, C. M. (2012). The entrepreneurial marketing domain: a citation and co-citation analysis. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship*, 14(1), 6-26.

Kwong, K. K., Yau, O. H., Lee, J. S., Sin, L. Y., & Tse, A. C. (2003). The effects of attitudinal and demographic factors on intention to buy pirated CDs: The case of Chinese consumers. *Journal of Business Ethics*, 47, 223-235.

Lee, S. H., & Workman, J. E. (2011). Attitudes toward counterfeit purchases and ethical beliefs among Korean and American university students. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 39(3), 289-305.

Molina-Castillo, F. J., Penz, E., & Stöttinger, B. (2021). Towards a general model explaining physical and digital counterfeits. *Marketing Intelligence & Planning*, 39(7), 873-892.

Özkoç, H. H., Eroğlu, Ş. G., & Kazancı, E. (2018). Taklit Ürün ve Tüketici Etiği: Üniversite Öğrencilerinin Açık Parfüm Kullanma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 319-332.

Penz, E., and Stöttinger, B. (2005). Forget the —reall thing—Take the copy! An explanatory model for the volitional purchase of counterfeit products. *Advances in Consumer Research*, 32, 568–575.

Quoquab, F., Pahlevan, S., Mohammad, J., & Thurasamy, R. (2017). Factors affecting consumers' intention to purchase counterfeit product: empirical study in the Malaysian market. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 29(4), 837-853.

Saha, V., Mani, V., & Goyal, P. (2020). Emerging trends in the literature of value co-creation: a bibliometric analysis. *Benchmarking: An International Journal*, 27(3), 981-1002.

Saleem, M. A., Li, J., & Afzal, H. (2021). Protect for affinity? The role of destination brand engagement in forming environmentally responsible tourist behaviours. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(8), 1344-1364.

Shoham, A., Ruvio, A., & Davidow, M. (2008). (Un) ethical consumer behavior: Robin Hoods or plain hoods? *Journal of Consumer Marketing*, 25(4), 200-210.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Vitell, S. J., & Muncy, J. (1992). Consumer ethics: An empirical investigation of factors influencing ethical judgments of the final consumer. *Journal of Business Ethics*, 11, 585-597.

Vitell, S. J., & Muncy, J. (2005). The Muncy–Vitell consumer ethics scale: A modification and application. *Journal of Business Ethics*, 62, 267-275.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İŞ ETİĞİ KAVRAMINI AHİLİK GELENEĞİ ÜZERİNDEN OKUMAK

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YILMAZ

Atatürk Üniversitesi Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi – İşletme Bölümü

ORCID: 0000-0003-4105-450X

ÖZET

İş etiği, iş hayatındaki/örgütlerdeki faaliyetlerin iyi niyete dayalı olarak yerine getirilmesi, art niyet barındırmaması ve faaliyetlerin yürütülmesinde belirlenen kuralların dışına çıkılmamasını içeren bir kavramdır. Bu çalışmanın amacı, örgütsel davranış yazınında önemli bir yer tutan, uygulama ve diğer değişkenlerle ilişkileri bakımından birçok araştırmaya konu olan iş etiğine ahilik geleneğinin kaynaklık ettiği etik değerler üzerinden farklı bir bakış sunmaktır. Bu amacın, daha sonraki kapsamlı çalışmalarla ahiliğin getirdiği kültürel değerler üzerinden ulaşılabilecek pratik çıktılarının ilk adımlarından olması beklenmekte ve bu yönüyle önemli olduğu düşünülmektedir. Bu önemin, tüm uğraşlara rağmen örgütlerde yaşanan etik sorunların yaygınlığı üzerinden somutluk kazandığı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla çalışma, alternatif çözümlere ihtiyaç olduğu düşünülerek gerçekleştirilmiştir.

Arapça “kardeşim” anlamındaki “Ahi” sözcüğüne dayanan ahilik kültürünün temelde ahlaki konuları öncelendiği görülmektedir. Ahiliğin, ticaretin gelişmesi için yürütülen faaliyetler yanında, usta ve çırağın haklarının korunması, haksız rekabet ve keyfi fiyat uygulamasının önüne geçilmesi ve son olarak ürünler için standart belirleme gibi bir misyon üstlendiği görülmektedir. Üstlendikleri bu misyonu o günün şartlarında layıkıyla yerine getirdikleri anlaşılmaktadır.

Günümüzde ise ahilik kurumunun fonksiyonlarını yerine getirmek üzere, ticaret ve sanayi odaları, işçi işveren sendikaları, rekabet kurumu, standart belirleyen kurumlar gibi birçok yapı faaliyet göstermekle birlikte işveren hem de işgörenler bazında etik ilkelerden sapmaların görece daha fazla yaşandığı değerlendirilmektedir. Bu noktada üzerinde durulması gereken önemli konulardan birinin örgütlere hakim olan yüksek performans ve karlılık odaklı hedeflerin beraberinde getirdiği kısa vadede yüksek kazançlar uğruna göz ardı edilebilen etik ilkeler olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda örgütler açısından kazanmak için her yolu mubah gören bakış açısının hemen olmasa da zaman içerisinde sorunlar yaratabileceği; fakat etik ilkelerin hakim olduğu daha zorlu yoldan az da olsa elde edilen başarının uzun vadede ulaşılabilecek büyük başarıların anahtarı olabileceği düşüncesinin ahilik kültürü üzerinden donelerle desteklenmesi ve geçmişte yaşanan somut örnekler üzerinden bu günün örgütlerine entegre edilmeye çalışılması önerilmektedir. Farklı bakış açıları üzerinden genişletilebilecek bu tür pratiklerin örgütlerdeki etik ihlalleri azaltırken uygulamaların başarısını artırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahilik, Gelenek, Etik

READING THE CONCEPT OF WORK ETHICS THROUGH AKHISM TRADITION

ABSTRACT

Work ethics is a concept that includes carrying out activities in business life/organizations based on good faith, not harboring ulterior motives, and not going beyond the rules determined in the execution of activities. The aim of this study is to present a different perspective on work ethics, which has an important place in the organizational behavior literature and is the subject of many studies in terms of its relationship with practice and other variables, through the ethical values originating from the Akhism tradition.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

It is expected that this goal will be one of the first steps of practical outcomes to be achieved through subsequent comprehensive studies on the cultural values brought by akhism, and it is considered important in this aspect. This importance becomes concrete through the prevalence of ethical problems experienced in organizations despite all efforts. Therefore, the study was carried out considering the need for alternative analyses.

The foundation of Akhism is based on the Arabic word "Ahi" meaning "my brother". In addition, it is seen that the Akhism culture basically prioritizes moral issues. In addition to the activities carried out for the development of trade, Akhism has undertaken a mission such as protecting the rights of master and apprentice, preventing unfair competition and arbitrary pricing, and finally setting standards for products. Moreover, it is understood that they fulfilled this mission well under the conditions of that day.

Today, although many structures such as chambers of commerce and industry, employee-employer unions, competition authority and standard-setting institutions operate to fulfill the functions of the Akhism institution, it is considered that deviations from ethical principles are relatively more common on the basis of employers and employees. It is thought that one of the important issues that should be focused on at this point is ethical principles that can be ignored for the sake of high profits in the short term. In this context, it is wanted to draw attention to the fact that the perspective that sees any way to win as permissible for organizations may create problems over time, if not immediately. However, it is recommended that the idea that the success achieved, albeit a little, in the more difficult way dominated by ethical principles may be the key to great success in the long term, is supported with data from the Akhism culture and that it is tried to be integrated into today's organizations through concrete examples from the past. It is expected that such practices, which can be expanded from different perspectives, will increase the success of the practices while reducing ethical violations in organizations.

Keywords: Akhism, Ethics, Tradition

BİLİMSEL ARAŞTIRMADA GÖRSEL VERİ KULLANIMI VE GÖRSEL ETİK TARTIŞMALAR

Dr. Öğr. Üyesi Selda TUNÇ SUBAŞI

İstanbul Gelişim Üniversitesi İİSBF Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

ORCID: 0000-0001-7009-4848

ÖZET

Araştırma yönteminin tarihsel kökleri üç etik kavrama dayanmaktadır. Bunlardan birincisi *gizlilik*, ikincisi *bilgilendirilmiş onam* ve üçüncüsü *anonimlik*dir. Bu normatif araştırma yaklaşımı halihazırda tüm araştırma sürecine yayılarak araştırmacıların araştırmaya katılan kişilere yönelik temel sorgulamaları içinde yer almaktadır. Fakat geleneksel araştırma metodlarını çevrimiçi yöntemlere uyarlarken bazı zorluklar yaşayan araştırmacılar, İnternette çevrimiçi verilere ulaşmaya çalışırken gittikçe büyüyen etik sorunlarla baş başa kalırlar. Bu sorunları aşmak için *İnternet Araştırmacıları Birliği* (AoIR) tarafından geliştirilen etik normlar mevcut olsa da araştırmacının kendi araştırma sahasında yaşadığı etik problemler için çözümler güncellenmeyi beklemektedir. Örneğin Bir araştırmacının fotoğraf, video ve resim gibi görsel kültüre ilişkin metinleri bir veriye dönüştürerek yorumlaması sosyal medya araçları çeşitlendikçe zorlaşmaktadır. Bu zorluğa ilişkin tartışmalar verilerin görsel-işitsel doğası göz önüne alındığında epistemolojik ve etik tartışmalar gibi birden fazla hususu yan yana getirmektedir.

Görsel veriler, eğitime veya dil becerilerine dayanmayan esnek bir iletişim seçeneği sunmakta, katılımcılar kendileri için neyin önemli olduğunu söylemek yerine gösterebilmektedir. Görsel etik kodlara ilişkin araştırmacıların başvurduğu temel yönergelerden ilki *İngiliz Sosyoloji Derneği'nin Etik Uygulama Bildirgesi* (2017) (British Sociological Association's Statement of Ethical Practice) ve ikincisi *Uluslararası Görsel Sosyoloji Derneği'nin Araştırma Etiği ve Yönergeleri* (2018) (International Visual Sociology Association's Code of Research Ethics and Guidelines) olmaktadır. Bu kurumsal yönergeler araştırmacıların etik sorunlarına ilişkin kurum içinden yanıt üretmeler de çevrimiçi yayılan görsel veriler ve katılımcı ilişkisinden doğan etik sorunlara verdikleri yanıtlar yeterli görülmemektedir. Araştırmacıların çevrimiçi olarak ulaştıkları niteliksel veriler fotoğraf, video, bağlantılar ve metinlerin yanında web site ziyaretleri ile sosyal medya etkileşimiyle ortaya çıkan verileri de kapsamaktadır. Araştırmacılar bu verileri resmi bir kurumun ürettiği anketler ya da röportajlardan farklı olarak hızla erişip kendi bilgisayarına indirebilmektedir. Bu toplanan verilerde bir anlam örüntüsü yakalamak isteyen araştırmacılar özellikle görsel veriler söz konusu olduğunda bir dizi etik sorunla karşılaşmaktadır. Bu minvalde, bu çalışmada, görsel verileri incelemenin etik açıdan ne anlama geldiği ve araştırmacıların görsel veriler yoluyla yaşadıkları etik ikilemler tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Veri, Araştırma Etiği, Araştırmacı, Yöntem.

USE OF VISUAL DATA IN SCIENTIFIC RESEARCH AND VISUAL ETHICAL DISCUSSIONS

ABSTRACT

There are three concepts of the historical roots of the research method. The first is confidentiality, the second is informed consent, and the third is anonymity. This normative research approach is disseminating all research process, because a researcher questions in these ethical principles for participants in currently.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

However, the researchers have some difficulties adapting traditional research methods to online methods, they confront with growing ethical problems. If the Association of Internet Researchers (AoIR) has already developed about online ethic norms, the ethics problems of the researcher expect updating solutions in their own particular area. For instance, the researcher while converting photos, video and picture interested in visual culture to textual or numeric data is getting harder to interpret these diversities through social media tools. The discussions about the difficulty on interpreting data, given the audiovisual nature of the data, bring together such as ethic and epistemological factors.

Visual data offers a flexible communication model rather than is not based on education or language barrier, and the participants are able to point out what is important for themselves instead of say something. The first of the basic guidelines applied by researchers regarding visual ethics codes is the British Sociological Association's Statement of Ethical Practice (2017) and the second is the International Visual Sociology Association's Code of Research Ethics and Guidelines (2018). Although the ethical guidelines of these organizations have answered ethic problems of the researchers, what they say is not enough the relationship between online visual data and participants in the research. The qualitative data that researchers access online includes photos, videos, links and texts, as well as data from website visits and social media interactions. The researchers can quickly access and download this data to their own computer, unlike surveys or interviews produced by an official institution. They confront to a few ethical issues, who seek to pattern of meaning in collected data, especially when it comes to visual data. Besides, in this study, the ethical meaning of analyzing visual data and the ethical dilemmas researchers experience through visual data will be discussed.

Keywords: Visual Data, Research Ethics, Researcher, Method

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İNTERNET GAZETECİLİĞİ VE ETİK: 6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMİNE İLİŞKİN KKTC BASINININ HABERCİLİK PRATİKLERİ

Dr. Öğretim Üyesi Gülay ASİT

ORCID: 0000-0001-6834-8714

Dr. Öğretim Üyesi

ORCID: 0000-0001-6834-8714

Ümmü Altan BAYRAKTAR

Dr. Öğretim Üyesi, Girne Amerikan Üniversitesi, İletişim Fakültesi

ORCID: 0000-0002-7415-5035

ÖZET

Gelişen iletişim teknolojilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan internet gazeteciliği hızlı ve anlık bilgi akışında önemli bir yer tutmaktadır. Geleneksel haber araçlarına göre özellikle ani gelişen olaylarda kesintisiz ve tam zamanlı haber aktarımı sağlaması, olaylara ilişkin bilgileri sürekli olarak güncellemesi bu önemin belli başlı sebeplerindendir. Erişimin kolay oluşu, çeşitlilik, görsellere ek olarak video kullanılması gibi özellikler açısından da birçok olumlu yönü bulunan internet haberciliği, kontrolsüz haber akışı, doğrulanmamış bilginin paylaşımı ve içerik kalitesinin düşük olması konularında ise olumsuz yönlere sahiptir. Bu açıdan birçok tartışmayı beraberinde getirmekte, etik ilkeler bağlamında sıklıkla eleştirilmektedir.

KKTC’de 2000’li yılların başında varlık göstermeye başlayan internet gazeteciliği özellikle son yıllarda büyük ivme kazanmış, bu alanda faaliyet gösteren gazete sayısı hızla artmıştır. Bazı gazeteler sadece internet gazeteciliği yaparken, basılı olarak faaliyet gösteren gazeteler de bu gelişmeye kayıtsız kalamayarak, internet gazeteciliğine de geçiş yapmıştır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti basınında kendisine geniş yer bulmuştur. Türkiye ile geçmişten gelen kuvvetli bağın yanı sıra KKTC’li spor kafilelerinin ve bazı KKTC vatandaşlarının deprem sırasında Türkiye’de bulunması bu ilgiyi arttırmıştır. Depremde enkaz altı arama-kurtarma faaliyetleri, yardım ve dayanışma konuları haberlerde öne çıkan konular olmuştur. Bu çalışmanın amacı bu haberleri gazetecilik ilkeleri ve etik değerler bağlamında değerlendirmektir. Çalışmada öncelikle 6-13 Şubat 2023 tarihleri arasında yayınlanan haber sayılarına yer verilmiş, sonrasında ise aynı haberin farklı gazetelerde nasıl sunulduğu irdelenerek etik çerçeveye uygunluk değerlendirilmiştir. Bulguların analizinden elde edilen sonuçlara göre aynı haber farklı görüşe sahip gazetelerde farklı biçimde sunulmuş, özellikle muhalif çizgideki gazetelerde aşağılama ve hakarete varan ifadelere rastlanmıştır. Bu bağlamda haberin yansızlığı ve objektifliğinin en çok ihlal edilen etik değer olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet Gazeteciliği, Etik, KKTC Basını, Kahramanmaraş Depremi, Gazetecilik İlkeleri

İNTERNET JOURNALISM AND ETHICS: JOURNALISM PRACTICES OF THE TRNC PRESS REGARDING THE 6 FEBRUARY 2023 KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKE

ABSTRACT

Internet journalism, which emerged as a result of developing communication technologies, has an important place in the fast and instantaneous flow of information. Compared to traditional news tools, the fact that it provides uninterrupted and full-time news transfer,

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

especially in case of sudden events, and constantly updates information about events are the main reasons for this importance. Internet journalism, which has many positive aspects in terms of features such as ease of access, diversity, and the use of video in addition to images, has negative aspects in terms of uncontrolled news flow, sharing of unverified information and low content quality. In this respect, it brings about many discussions and is often criticized in the context of ethical principles.

Internet journalism, which started to exist in the TRNC in the early 2000s, has gained great momentum especially in recent years, and the number of newspapers operating in this field has increased rapidly. While some newspapers only do online journalism, print newspapers could not remain indifferent to this development and switched to online journalism as well. The February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquake found wide coverage in the press of the Turkish Republic of Northern Cyprus. In addition to the strong bond with Turkey from the past, the presence of TRNC sports teams and some TRNC citizens in Turkey during the earthquake increased this interest. During the earthquake, search and rescue activities under rubble, aid and solidarity issues were the prominent topics in the news. The aim of this study is to evaluate these news in the context of journalistic principles and ethical values. In the study, firstly, the number of news published between 6-13 February 2023 was included, and then, compliance with the ethical framework was evaluated by examining how the same news was presented in different newspapers. According to the results obtained from the analysis of the findings, the same news was presented differently in newspapers with different views, and humiliating and insulting expressions were encountered, especially in opposition-oriented newspapers. In this context, it has been observed that the impartiality and objectivity of the news are the most violated ethical values.

Keywords: Internet Journalism, Ethics, TRNC Press, Kahramanmaraş Earthquake, Journalism Principles

ALGORİTMA ETİĞİ BAĞLAMINDA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN GÖRSEL ÜRETİMİ: GOOGLE ARAMA MOTORU GÖRSELLERİNDE AFGAN MÜLTECİLER ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Osman ARASLI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Erbaa Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi İletişim ve Tasarımı Bölümü

ORCID:0000-0001-9235-3724

ÖZET

Yeni iletişim teknolojilerinin yaygınlaştığı günümüzde algoritmalar yaşamın her alanında olduğu gibi medyanın çeşitli ortam ve alanlarındaki haberlerin de üretiminden dağıtımına kadar etkin roller üstlenmiş durumdadır. Algoritmalar, arama motorlarında da interaktif ve girift bir haber üretimi ve yayımında etkili araçlardır. Algoritmalar, kullanıcıların demografik özelliklerinden farklı haber tüketim alışkanlıklarına yönelik kişiselleştirilmiş ve özelleştirilmiş şekilde içerikleri arama motorlarında sunmakta, anlık değişen bilgi taleplerine anında yanıt vermekte ve farklı amaçlarla oluşturulmuş çeşitli medya içeriklerini anlık ve sürekli önermektedir. Ancak yeni iletişim ortamında kişilik hakları, mahremiyet ve özel yaşamın ihlalinden veri güvenliği ve veri sömürüsüne kadar birçok etik sorunda algoritmaların işlevselliği tartışılırken aynı zamanda algoritmalar ulusal ve uluslararası düzeyde toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretecek şekilde farklı, öteki, yabancı olarak kodlanan gruplara karşı var olan önyargı ve kalıp yargıları pekiştirebilecek fonksiyonlar görmektedir.

Bu çalışmanın amacı yeni medyada algoritma etiği bağlamında toplumsal eşitsizliklerin görsel sunumunu değerlendirmektir. Nitel türdeki bu çalışmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak 16 Ağustos 2023 tarihinde Google.com görseller sayfasında “Afganlar, Afgan mülteciler” şeklinde kelimelerle ayrı ayrı aramalar yapılmıştır. İlk aramalarda çıkan görsel örnekleri doküman inceleme yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın önemi, algoritmaların toplumsal eşitsizliklerin sosyal ağ ortamında temsilen yeniden üretilmesinde görsel yoldan ayrımcılık ve klişeleştirmenin bir parçası olduğuna dikkat çekmesidir. Çalışma yeni iletişim teknolojilerinde etik, toplumsal eşitsizlikler ve haberlerde temsil konusunda literatüre katkı sağlayacak değerdedir. Çalışmanın sonuçlarına göre Afganlar genellikle göç halindeki kaçak kitleler, kanundışı unsurlar ve gruplar halinde fotoğraflarda yer almıştır. Görsellerde yer verilen çeşitli haber başlıkları/manşetlerin bir kısmında Afganlar Türkiye’ye yönelen riskli bir göç dalgası veya tehdit olarak temsil edilmiştir. Google görseller sayfasında Afgan mültecilere yönelik ayrımcı ve ötekileştirici söylemleri içeren çeşitli haberlere de rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Algoritma Etiği, Toplumsal Eşitsizlikler, Google Görseller, Afganlar, Afgan Mülteciler.

VISUAL PRODUCTION OF SOCIAL INEQUALITIES IN THE CONTEXT OF ALGORITHM ETHICS: THE EXAMPLE OF AFGHAN REFUGEES IN GOOGLE SEARCH ENGINE IMAGES

ABSTRACT

Nowadays, when new communication technologies have become widespread, algorithms have played an active role in every aspect of life, from the production to the distribution of news in various environments and areas of the media. Algorithms are effective tools in the production and dissemination of interactive and intricate news in search engines.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Algorithms present personalized and customized content in search engines for users' news consumption habits different from their demographic characteristics, instantly respond to instantly changing information requests, and instantly and continuously recommend various media contents created for different purposes. However, in the new communication environment, the functionality of algorithms is discussed in many ethical issues, from violation of personal rights, privacy and private life to data security and data exploitation. In addition, algorithms have functions that can reinforce existing prejudices and stereotypes against groups coded as different, other, foreign, in a way that can reproduce social inequalities at national and international levels.

The aim of this study is to evaluate the visual presentation of social inequalities in the context of algorithm ethics in new media. In this qualitative study, purposeful sampling technique was used. On August 16, 2023, separate searches were made on the Google.com images page with words such as "Afghans, Afghan refugees". The visual samples that appeared in the first searches were analyzed using the document review method. The importance of the study is that it draws attention to the fact that algorithms are a part of visual discrimination and stereotyping in the representative reproduction of social inequalities in the social network environment. The study has the value of contributing to the literature on ethics in new communication technologies, social inequalities and representation in the news. According to the results of the study, Afghans generally appeared in photographs as illegal masses, illegal elements and groups in migration. In some of the various news headlines/headlines included in the images, Afghans were represented as a risky migration wave or threat to Turkey. Various news containing discriminatory and marginalizing discourses against Afghan refugees were also found on the Google images page.

Keywords: Algorithm Ethics, Social Inequalities, Google Images, Afghans, Afghan Refugees.

GAZETECİLİK ETİĞİ ÇERÇEVESİNDE ANAAKIM MEDYANIN ŞİDDET OLGUSUNA YAKLAŞIMI

Dr. Öğr. Üyesi Osman ARASLI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Erbaa Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi İletişim ve Tasarım Bölümü

ORCID:0000-0001-9235-3724

ÖZET

Bir söylem olarak haber, şiddetin ardındaki iktidar ilişkileri ve toplumsal boyutlarına genellikle odaklanmaz. Bunun yerine şiddeti olaysal (epizodik) ve kişisel bir soruna indirger. Bu yüzden haberlerde şiddete dayalı sorunlar, rutinde adli ve yerel kategorilerde bireylerin veya grupların sorumlu oldukları olaylar şeklinde aktarılır. Bunun sonucunda çeşitli sorunların görünmez olması ve şiddet olaylarının olağanlaşması riski söz konusu olur. Ana akım medya haberlerinde şiddet olgusuna yönelik mevcut yaklaşım aynı zamanda çeşitli gazetecilik örgütleri ile yayın kuruluşlarının gazetecilik etiği doğrultusunda ortaya koyduğu ilke ve kodlar ile gazeteciliğin kamusal sorumluluklarına aykırılık teşkil eder.

Bu yüzden çalışmanın amacı, Türkiye'nin çeşitli bölge ve yerlerinde kişiler ve gruplar arası boyutta şiddet olaylarına dair rutin haberler üzerinden medyanın şiddet olgusuna yaklaşımını gazetecilik etiği çerçevesinde değerlendirmektir. Argümantatif yöntemle dayalı çalışma, ana akım medyanın şiddet olgusuna yönelik mevcut tutumu ve duyarlılığını tartışması bakımından önemlidir. Çalışmada haber ve şiddet ilişkisine dair bilimsel araştırmaların argümanları ve sonuçları gözetilerek çeşitli çıkarımlar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca çalışmada Google News adlı platformda son bir yıl içinde kişiler arası ve gruplar arası boyutta ve yurt haberleri kapsamında Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşanan şiddet olaylarına dair seçilen çeşitli ana akım medya kaynaklı haberler örneklendirilmiştir.

Çalışmada medyanın genel olarak şiddet olaylarını sansasyonelleştirdiği, bağlamından uzaklaştırdığı, epizodik (olaysal) bir şekilde çerçevelediği, bireyselleştirdiği, kriminal ve adli boyutlarına dair bilgilerle sunduğu, olayın aktörlerini klişeleştirdiği tespit edilmiştir. Öte yandan toplumsal eşitsizlikleri ve asimetrik rolleri yeniden üretecek şekilde şiddet olaylarına yaklaşım sergilediği görülmüştür. Ayrıca şiddet olayının temel kaynaklarına ve faillerine değinmediği, bunun yerine şiddeti araca indirgediği veya tanımlamadığı ve sorgulamadığı sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik Etiği, Anaakım Medya, Şiddet Olgusu, Şiddet Haberleri.

MAINSTREAM MEDIA'S APPROACH TO THE PHENOMENON OF VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF JOURNALISM ETHICS

ABSTRACT

As a discourse, news generally does not focus on the power relations and social dimensions behind violence. Instead, it reduces violence to an episodic and personal problem. Therefore, in the news, violent problems are routinely conveyed in judicial and local categories as events for which individuals or groups are responsible. As a result, there is a risk that various problems will become invisible and violent incidents will become normal. The current approach towards the phenomenon of violence in mainstream media news also violates the principles and codes put forward by various journalistic organizations and broadcasting organizations in line with journalistic ethics and the public responsibilities of journalism.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Therefore, the aim of the study is to evaluate the media's approach to the phenomenon of violence within the framework of journalism ethics, through routine news about incidents of violence between individuals and groups in various regions and places of Turkey. The study based on the argumentative method is important in terms of discussing the current attitude and sensitivity of the mainstream media towards the phenomenon of violence. In the study, various inferences and evaluations were made by considering the arguments and results of scientific research on the relationship between news and violence. In addition, in the study, various mainstream media sourced news selected on the platform called Google News about the violent incidents that took place in various provinces of Turkey within the scope of interpersonal, inter-group and domestic news in the last year were exemplified.

In the study, it was determined that the media generally sensationalized violent incidents, removed them from their context, framed them in an episodic way, individualized them, contented themselves with presenting them with information about their criminal and judicial dimensions, and stereotyped the actors of the incident. On the other hand, it has been observed that he approaches violent incidents in a way that reproduces social inequalities and asymmetric roles. It can also be concluded that it does not address the main sources and perpetrators of the violence, instead reducing it to a tool or not defining and questioning it.

Keywords: Journalism Ethics, Mainstream Media, The Phenomenon of Violence, Violent News.

TEKNOLOJİ VE ETİK ARASINDA ‘GÜÇ’ KAVGASI

Arş. Gör. Dr. Ali KARAKAYA

Giresun Üniversitesi Tirebolu İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

ORCID: 0000-0001-5582-016X

ÖZET

Klasik dönem, teknik üzerine önemli ilk felsefi ve bilimsel düşüncelerin ortaya çıkışına tanıklık etmiştir. İnsani öz, tanrısal yetke, ahlaki varoluş gibi düşünceler temelinde teknik üzerine düşünceler, her zaman etiğin yetkesi altında işlenmiştir. Etiğin, toplumsal ve politik alanın inşasında yol gösterici olduğu Klasik dönem, tüm epistemolojisini bu bağlamda kurmuştur. Modern dönem düşüncesi, bunun bütünüyle değiştiği zihinsel iklimle kendisini gösterir. Erken modern dönemden itibaren güç üzerine tartışmaların yoğunlaşması ve insanın etkinliğini arttırmayı arayan düşüncelerin ortaya konması, tekniğin etik ile olan bağlarının yavaş yavaş koparılışını getirmiştir. Ardından teknik, insan-doğa ve insan-insan ilişkilerinin tüm boyutlarını kapsayacak şekilde, politika, bilim, toplum ve ekonomi gibi alanlarda merkeze alınır. Modern dönemdeki bu değişimi güdüleyen şey, Klasik döneme ait düşüncelerin insanlığın sorunlarına pratik çözümler getirmede yetersiz kalmaya başlamasıdır. Arayışlar içerisinde bu pratik çözümlerin kaynağı, insanın doğada ve toplumsal alanda varoluşuna yaptığı pratik etkiler ve katkılar yaptığı gözlemlenebilen teknikte görülmeye başlanır. Bu etki ve katkıların bağlamına bakıldığında, ‘yapabilirlik’ kavramıyla karşılaşılar. Teknik, kendilerine sahip oldukça, daha yetkin ve çok elde edildikçe insanlara ihtiyaç duyduklarını istediklerini elde etmek için yapabilirlikler sunmaktadır. Bu bir kere tanımlandığında, artık sorun yapabilirlikleri yapıp yapmamanın ilkelerinin nasıl tanımlanacağı olur. Modern düşünce, insanın elde ettiği yapabilirliklerin daha fazla ve daha başarılı pratik çözüm getirdiğini gördüğünde, bu yapabilirlikleri etik ile kısıtlamaya direnç gösterir. Böylelikle, teknik ile etik arasında bir ‘güç’ kavgası başlar. Tekniğin gücünü merkeze alanlar, etik ilkeleri reddetmemekle birlikte, bunların tekniğin getirilerini kısıtlayıcı biçimde uygulanışını ve etiğin bir yetke olarak tekniği kontrol edişini reddederler. Etikten azade tanımlanan bir tekniğin sunduğu yapabilirliklerin yol açabileceği sorunlara ve kötülöklere dikkat çekenler ise, insanlığın ve içinde yaşadığı doğanın uğradığı zarara güç bağlamında dizginlenmemiş bir tekniğin yol açtığını savunurlar. Bu sunum, yukarıdaki bağlamda, teknik ile etik arasındaki güç kavgasının muhtevasını işlemeyi ve tekniğin sunduğu yapabilirliğe karşı etik konumlanmasının neden hala bir zafer ilan edemediğini tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Teknik, Etik, Güç, Yapabilirlik

THE 'POWER' STRUGGLE BETWEEN TECHNOLOGY AND ETHICS

ABSTRACT

The classical period witnessed the emergence of the first important philosophical and scientific thoughts on technique. On the basis of ideas such as human essence, divine authority, and moral existence, thoughts on technique were always processed under the authority of ethics. The Classical period, in which ethics guided the construction of the social and political sphere, established its entire epistemology in this context. Modern period thought is characterized by an intellectual climate in which this has completely changed. From the early modern period onwards, the intensification of debates on power and the introduction of ideas seeking to increase human efficiency brought about the gradual severing of the ties of technique with ethics.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Subsequently, technique becomes central in fields such as politics, science, society and economy, encompassing all aspects of human-nature and human-human relations. What motivated this change in the modern period was that the ideas of the Classical period began to fall short of providing practical solutions to humanity's problems. In the search for these practical solutions, the source of these practical solutions began to be seen in technique, which can be observed to have practical effects and contributions to human existence in nature and in the social sphere. When we look at the context of these effects and contributions, we encounter the concept of 'capability'. Technique, as it is possessed, as it becomes more competent and more abundant, provides people with capabilities to achieve what they need and want. Once this is defined, the problem now becomes how to define the principles of doing or not doing capabilities. Modern thought resists restricting these capabilities to ethics when it sees that the more capabilities humans acquire, the more and more successful practical solutions they bring. Thus, a 'power' struggle between technique and ethics begins. Those who put the power of technique at the center do not reject ethical principles, but they reject their application in a way that restricts the returns of technique and the control of technique by ethics as an authority. Those who draw attention to the problems and evils that can be caused by the capabilities offered by a technique defined free of ethics, on the other hand, argue that the damage to humanity and the nature in which it lives is caused by a technique that is unbridled in terms of power. In the above context, this presentation aims to elaborate the content of the power struggle between technique and ethics and to discuss why the positioning of ethics against the capabilities offered by technique has not yet been able to declare a victory.

Keywords: Technique, Ethics, Power, Capability

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETHICS EDUCATION IN PUBLIC RELATIONS: A READING THROUGH SYLLABUS

Arş. Gör. Dr. Celil ÜNAL

Süleyman Demirel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

ORCID: 0000-0002-3764-303X

ABSTRACT

Ethics, in its simplest definition, describes the values that enable human beings to discern what is right and what is wrong in their existence. Thanks to ethical codes, humankind is able to perceive the difference between good and evil; it can grasp the ideal of how to behave within societal life. Furthermore, ethics not only provides a path for how individuals should behave within societal life but also allows for the discernment of what is right and wrong in the context of professional life. In this sense, many professional fields have their own distinct ethical codes. The field of public relations is also one of the professional domains where ethical principles are consistently emphasized and maintained. The International Public Relations Association (IPRA) has initiated several efforts in this regard, aiming to systematize how individuals practicing in the field of public relations should behave. Documents like the Venice Code, Athens Code, and Brussels Code, which establish ethical codes in the profession of public relations, are part of these efforts to provide a systematic framework for the conduct of professionals in the field. In addition, for public relations education, ethics is regarded as an important subject to enable individuals practicing in the field of public relations to comprehend ethical issues within public relations, internalize ethical thinking, and decision-making processes related to ethics. In this context, recommendations are made for the inclusion of ethics in the curriculum of public relations education. This is because it is considered important for prospective public relations professionals to have knowledge of ethical issues in order to overcome potential ethical problems they may encounter before embarking on their professional careers. Indeed, longitudinal research conducted by the Commission on Public Relations Education (CPRE) has shown that ethics is among the top five important topics in public relations curricula. Therefore, this study aims to examine the curricula of public relations and publicity departments in Turkey, revealing the extent to which ethics courses are included in the curriculum, in which grade levels they are taught, their compulsory or elective status, and the topics covered in the syllabi. The study aims to determine to what extent ethics is addressed in undergraduate-level public relations education in Turkey. Despite the presence of numerous studies on this topic in foreign literature, the limited number of studies in Turkey and the ultimate goal of contributing to the public relations curriculum make this study important. According to the findings, it is observed that all but three of the public relations and publicity departments in Turkey (n=36) have included ethics courses in their curricula, with at least one course. However, the presence of an ethics course in one university's curriculum could not be determined as the course curriculum was not accessible. The ethical courses included in the curriculum are taught as follows: 76.92% are compulsory (n=30), 23.08% are elective (n=9); 58.97% are taught in the 4th grade (n=23), 10.26% in the 3rd grade (n=4), 20.51% in the 2nd grade (n=8), and 10.26% in the 1st grade (n=4). Only 17.94% of the ethics courses (n=7) are directly related to the field of public relations, while the remaining courses (n=32) are included in curricula as general ethics courses covering subjects such as communication, media, and professional ethics.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

When the syllabi of ethics courses are examined, it is evident that there is a greater emphasis on providing a theoretical perspective on ethics (n=23); however, there is a limited focus on contemporary ethical issues (n=9) and information related to ethical codes produced in the field of public relations (n=3).

Keywords: Public Relations, Ethics Education, Public Relations Curriculum, Syllabus

HALKLA İLİŞKİLERDE ETİK EĞİTİMİ: İZLENCELER ÜZERİNDEN BİR OKUMA

ÖZET

Etik, en basit tanımıyla insan varlığının neyin doğru neyin yanlış olduğunu muhakeme etmesine olanak tanıyan değerleri tarif etmektedir. Etik kodlar sayesinde insan varlığı, iyi ve kötü arasındaki farkı görebilmekte; toplumsal yaşayış içerisinde nasıl davranması gerektiğine yönelik ideali anlayabilmektedir. Ayrıca etik, bireyin toplumsal yaşayış içerisinde nasıl davranması gerektiği hususunda sunmuş olduğu güzergahın yanında, iş yaşamında neyin doğru neyin yanlış olduğunu da görmeye olanak tanımaktadır. Bu anlamda birçok iş alanının kendine münhasır etik kodları bulunmaktadır. Halkla ilişkiler alanı da etik ilkelerin yoğun bir biçimde gündemde tutulduğu meslek alanlarından birisi olarak varlık göstermektedir. Uluslararası Halkla İlişkiler Birliği'nin (IPRA) bu hususta ortaya koyduğu birçok girişim bulunmakta; Venedik Kodu (Code of Venice), Atina Kodu (Code of Athens), Brüksel Kodu (Code of Brüksel) gibi halkla ilişkiler mesleğindeki etik kodları ortaya koyan belgelerle, halkla ilişkiler mesleğini icra edecek kişilerin nasıl davranması gerektiği sistematik bir hale getirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında halkla ilişkiler mesleğini icra edecek kişilerin halkla ilişkilerdeki etik meseleleri kavrayabilmeleri, etik düşünme ve karar alma süreçlerini içselleştirebilmeleri adına halkla ilişkiler eğitiminde de etik önemli bir konu olarak görülmektedir. Bu doğrultuda etiğin halkla ilişkiler eğitim müfredatında yer almasına yönelik önerilerde bulunmaktadır. Çünkü halkla ilişkiler uzman adaylarının profesyonel meslek hayatına başlamadan önce karşılıklarına çıkması muhtemel etik problemleri aşmaları adına etik konular hakkında bilgi sahibi olmaları önemli görülmektedir. Nitekim Halkla İlişkiler Eğitim Komisyonu'nun (CPRE) bu hususta gerçekleştirmiş olduğu boylamsal araştırmalar halkla ilişkiler müfredatında etiğin ilk beş önemli konu arasında yer aldığını göstermiştir. Buradan hareketle bu çalışma, Türkiye'de bulunan halkla ilişkiler ve tanıtım bölümlerindeki müfredatı inceleme altına alarak, müfredatta etik derslerine ne ölçüde yer verildiğini, derslerin hangi sınıfta okutulduğunu, zorunlu – seçmeli durumunu ve izlencelerde hangi konulara yer verildiğini ortaya koyarak, lisans düzeyinde verilen halkla ilişkiler eğitiminde etik konusunun ne ölçüde ele alındığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yabancı literatürde bu hususta birçok çalışma olmasına rağmen, Türkiye'deki çalışmaların sınırlı olması ve nihai olarak çalışmanın halkla ilişkiler müfredatına katkı sunma gayesi çalışmayı önemli kılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre Türkiye 'de yer alan ve müfredatlarına ulaşılabilen Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümleri'nin (n=36) üçü hariç tamamının müfredatlarında en az bir ders olmak üzere etik derslerine yer verildiği görülmektedir. Bir üniversitenin ise ders müfredatına ulaşamadığı için etik dersinin olup olmadığı anlaşılamamıştır. Müfredatlarda yer alan etik derslerinin %76,92'si zorunlu (n=30), %23,08'i seçmeli (n=9) olarak; %58,97'si 4. Sınıfta (n=23), %10,26'sı 3. Sınıfta (n=4), %20,51'i 2. Sınıfta (n=8) ve %10,26'sı 1. Sınıfta (n=4) okutulmaktadır. Etik derslerinin sadece %17,94'ü doğrudan halkla ilişkiler alanıyla (n=7) ilgili olup, geriye kalan dersler (n=32) iletişim, medya, meslek etiği gibi genel etik dersleri şeklinde müfredatlarda yer almaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Etik derslerine ait izlenceler incelendiğinde daha çok etik konusunda teorik bir perspektif kazandırılmaya (n=23) çalışıldığı anlaşılmakta; etik güncel meselelere (n=9) ve halkla ilişkiler alanında üretilmiş etik kodlara yönelik bilgilere (n=3) çok fazla yer verilmediği görülmektedir.

Anahtar Kavramlar: Halkla İlişkiler, Etik Eğitimi, Halkla İlişkiler Müfredatı, İzlen

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON YOUTH'S MENTAL HEALTH

Antika PUTRI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K. H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0001-7612-5326

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various literature journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. Social media is an online media, with its users able to easily participate, share, and create the virtual world. Social media has enchanted the world in recent years. So it's not surprising that the dangers to adolescent mental health from online exploitation against adolescent habits and behavior have been threatening for so long. With modern technological developments today such as accessing information quickly, easily and unlimited also makes it easier for teenagers to get entertainment that actually doesn't suit them. Progress in science and technology, especially information and communication technology, has contributed to the increased production, distribution and use of pornography, which has a negative impact on the moral and mental health of Indonesian youth. Teenagers who are addicted to pornography will suffer damage to the frontal brain cells that serve as the centre of decision making and analysis. Porn consumers tend to experience addictive effects where when someone loves pornography they will continue to look for new things or new material in porn. Porn consumer will experience the effects of increased needs so that in the end they will potentially have free sex among teenagers.

Keywords: mental, media, pornography

**MARKETING STRATEGY ANALYSIS IN DEVELOPING PRODUCT SALES AT
SHOP UNGGUL JAYA PEKALONGAN**

SILKA FAROIDA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0000-7195-3317

ABSTRACT

This study aims to find out: 1) The marketing strategy carried out in increasing product sales at the Unggul Jaya Shop Pekalongan. 2) The marketing strategy that should be carried out in increasing product sales at the Unggul Jaya Store Pekalongan. This study uses a qualitative descriptive research method, namely by providing a description of the results of the research by description, pictures and accurate facts from the results of direct observations in the field. The results of this study indicate that: 1). The marketing strategy carried out by the Unggul Jaya Shop in increasing product sales is to use a 4p marketing mix, namely the product strategy, price strategy, distribution or place strategy and promotion strategy which strategy The implementation is still not optimal, especially in the promotion strategy. 2). The marketing strategy that should be done in increasing sales at the Unggul Jaya Store in Pekalongan is to maximize the promotion strategy, namely by making standing banners placed in front of the store to be seen by potential consumers and also advertising through social media such as Instagram, whatsapp and facebook to increase sales. .

Keywords: Marketing Strategy, Sales Increase

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

UNDERSTANDING HUMAN BEINGS THROUGH PHILOSOPHICAL DIMENSIONS

ANNISA PUTRI AULIA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0007-3603-5423

MUHAMMAD SULTAN MUBAROK

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-6168-0439

HENDRI HERMAWAN ADINUGRAHA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

Human philosophy or philosophical anthropology is an integral part of the philosophical system which specifically highlights the nature or essence of humans. As part of a philosophical system, methodically it has a position that is more or less equal to other branches of philosophy such as ethics, cosmology, epistemology, social philosophy and aesthetics. All of these branches of philosophy in principle boil down to human essence by highlighting human phenomena and events in a synthetic manner. and reflective, and has extensive, intensive and critical characteristics. If so, then by studying human philosophy it means we are brought into a very broad, deep and critical panorama of knowledge, which describes the essence of humanity. Such a panorama of knowledge has at least double benefits, namely practical and theoretical benefits. In practical terms, human philosophy is not only useful for knowing what and who humans are as a whole, but also for knowing who we really are in that comprehensive understanding of humans.

Keywords: human philosophy, human essence, intensive and critical

THE APPLICATION OF ISLAMIC WORK ETHIC IN ILLEGAL COSMETICS BUSINESS

Prafasta Vika AGUSTINA

Faculty of Islamic Economics and Business, UIN KH. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Achmad Tubagus SURUR

Faculty of Islamic Economics and Business, UIN KH. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic Economics and Business, UIN KH. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Abstract

Counterfeit creams are illegal cosmetics products that harm consumers and damage the image of the cosmetics industry. The loss is not only in terms of material but also other things such as health. But in fact, there are still a lot of women from teenagers to adults who still use this dangerous product. Many factors cause them to choose to use these products, such as the large number of products on the market, tempted by instant results at low prices, or even there are still many people who do not know what the dangers of these creams are. This study aims to analyze what factors make this cream still circulating and selling in the market and how the application of Islamic work ethic in the illegal cosmetics business. By using a qualitative research method with a literature study approach, case studies and interviews with illegal cosmetics business owners, this research reveals that the application of Islamic work ethic is very minimal in this kind of business practice. The results show that owners of illegal cosmetics businesses tend to ignore the ethical and moral principles taught in Islam, such as honesty, justice, and public welfare. They are often involved in illegal activities such as brand counterfeiting, use of harmful ingredients, and consumer fraud. The research also highlights the importance of education and awareness of Islamic values in the business world. In order to promote better business ethics in the Muslim community, this study emphasizes the importance of understanding and applying Islamic ethical principles in every aspect of life, including in the business world.

Keywords: Business Ethics, Islamic, Illegal cosmetics

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ANALYSIS OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS AND HALAL LABELING IN
PURCHASING DECISION MAKING IN E-COMMERCE IN PEKALONGAN**

Fira AULIA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0008-3974-8426

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research aims to examine the influence of Islamic business ethics and halal labeling on purchasing decisions. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various literature journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. Islamic business ethics are a number of business ethical behaviors (akhlaq al-Islamiyah) wrapped in sharia values that prioritize halal and haram. Consumers who have high knowledge about a product will be more aware of the differences between one product and another, such as the difference between halal products and haram products. In the midst of intense competition, the halal label can be a weapon to attract attention and bind consumer loyalty. A label is also an important means of information for consumers. This information can have a significant impact on increasing consumer efficiency in choosing products and increasing loyalty towards purchasing certain products, so that it will provide benefits for companies that meet their needs. Thus, fulfilling this right will benefit both consumers and producers. High consumer involvement will cause consumers to search for more information and select information and be more careful in purchasing decisions.

Keywords: Islamic Business Ethics, Halal Labeling, Purchasing Decisions

**HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN HALAL TOURISM: CASE STUDY OF
ISLAMIC TOURISM DESTINATIONS IN INDONESIA**

Naila ABIDAH

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0005-4832-0307

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This research intends to analyze Human Resource Development in Halal Tourism: Case Study of Islamic Tourism Destinations in Indonesia. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various literature journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. From this research it is concluded that human resources have the potential contained within humans to realize their role as adaptive and transformative social beings who are able to manage themselves and all the potential contained in nature towards achieving a prosperous life in a balanced and sustainable order. Human resources are a process of utilizing humans as workers in a humane manner, so that their physical and psychological potential functions optimally to achieve organizational goals. Tourism in Indonesia is a place that has good prospects. With this, Indonesia needs to increase its capacity to develop management to attract more domestic and foreign tourists. The management itself also requires good human resources so that it takes from the existing workforce to increase halal tourism business actors in various regions of Indonesia. In general, halal tourism is a tourist attraction that has special rules that meet the provisions of Islamic law, such as facilities and services. This halal tourism aims to make a tourist destination friendly for Muslim tourists but can still be enjoyed by non-Muslim tourists.

Keywords: Human, Tourism, Islamic, Destinasion

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE ROLE OF MSME IN IMPROVING THE ECONOMIC WELFARE OF VILLAGE COMMUNITIES

Ragil Ayu Prasiska

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan Adinugraha

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad Shulthoni

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstrack

Village communities play an important role in the country's economy as providers of natural resources and key economic sectors such as agriculture. Micro, small, and medium enterprises (MSMEs) have a central role in driving the village economy, reducing poverty, and improving economic prosperity. MSMEs, involving various business sectors, have a significant impact on the local economy with active participation in production, trade, services, and creativity. Village economic prosperity is closely related to the development of MSMEs. Rural economic prosperity is not just an increase in individual income but also an improvement in quality of life through better access to education, health services, infrastructure, and wider markets. MSMEs, with their role in creating jobs and developing local markets, contribute to a sustainable environment in villages. However, MSMEs face challenges such as limited access to capital, a lack of management skills, complex regulations, and limited market access. This research will explore the role of MSMEs in improving village economic welfare, including positive impacts and solutions to the challenges faced. With a better understanding of the role of MSMEs, it is hoped that effective strategies can be developed for inclusive economic growth in villages and achieving sustainable development goals.

Keyword: Villagers, Micro, Small, and Medium Enterprises (MSMEs), Market access.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ANALYSIS OF THE BEHAVIOR OF KAJEN MARKET TRADERS IN
PEKALONGAN CITY ACCORDING TO A REVIEW OF ISLAMIC BUSINESS
ETHICS**

Fradisa Bunga Riskia

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0001-3105-0719

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0001-6765-1324

Abstract

Islam does not prohibit trading activities. Because initially the profession of the Prophet Muhammad was that of a trader. Of course, the trading activities carried out must be free from things that are prohibited by Islam. This research aims to discuss what the principles of Islamic business ethics are and whether these principles are well realized by traders in the Kajen market in Pekalongan City and the benefits that traders get if they implement these principles correctly. This research uses a qualitative method which is carried out using descriptive analysis. The nature of this research is field research, namely research carried out in the field or at the researcher's location, a place chosen as a location to investigate objective and subjective symptoms that occur at that location, which is also carried out to prepare a research report. The results of this research show that not all traders at the Kajen market in Pekalongan City apply the principles of Islamic business ethics well. There are some traders who have not implemented them. The existence of these principles of Islamic business ethics ensures that Muslim traders avoid what is prohibited by Allah SWT and carry out what they teach, by implementing it in accordance with Islamic law, a Muslim is protected from various sins and forms of injustice in the world, and brings blessings and many other benefits if he applies these principles properly.

Keywords: Market, principles of Islamic Business Ethics, benefits

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

QUALITY OF SERVICE TO CUSTOMERS

Kiki Arsi Wijayanti

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0006-8471-3375

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to explain service quality to customers. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of library sources used in the research. The results of this research conclude that the quality of service to customers is an important factor in influencing customer satisfaction with a company or financial institution. Several studies have been conducted to determine the effect of service quality on customer satisfaction in various banks and financial institutions. Based on the research results, it was found that good service quality, such as tangible (physical evidence services), reliability (service reliability), responsiveness (response services), assurance (assurance services), and empathy (empathy services) have a positive effect on customer satisfaction. Therefore, companies or financial institutions need to pay attention to the quality of services provided to customers in order to increase customer satisfaction and maintain customer loyalty.

Keywords: Quality, Satisfaction, Service

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

UNDERSTANDING THE ASPECTS OF THE QURAN AND HADITH IN THE CONTEXT OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS

Saifty Rahma ZAHĪDAH

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0002-2136-7672

Hendri Hermawan ADĪNUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID ID: 0000-0002-8394-5776

Muhammad SHULTHONĪ

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

This research aims to understand the aspects of the Koran and hadith in the context of Islamic business ethics. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. Business ethics in Islam aims to create a business environment that is fair, sustainable, and provides benefits for both individuals and society as a whole. Adherence to these principles is considered the path to true success in an Islamic perspective. Business ethics in Islam refers to a set of principles, values, and actions that must be followed by individuals or business entities in conducting economic or business activities in accordance with Islamic teachings. Aspects of the Quran and Hadith become the main foundation in determining and understanding business ethics in the Islamic context. The Quran emphasizes the importance of justice in every aspect of life, including business. Business must be conducted with full justice without oppression or unfair treatment of the parties involved, the Quran and Hadith play a central role in shaping business ethics in an Islamic perspective. They provide guidelines and values to be followed by individuals and business entities.

Keywords: Ethics, Al-quran, and Islam.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE EFFECT OF USING E-COMMERCE PLATFORM ON OFFLINE STORE

Shelly Rafanda

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: [0009-0007-0313-9795](https://orcid.org/0009-0007-0313-9795)

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: [0000-0002-8394-5776](https://orcid.org/0000-0002-8394-5776)

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: [0000-0002-3470-4335](https://orcid.org/0000-0002-3470-4335)

Abstract

This research aims to explain the effect of using an e-commerce platform on offline store. This research is library research with a qualitative approach. The data sources used in this research come from various journal articles that are relevant to the research topic. The data analysis method used is content analysis of the literature sources used in the research. One of the unfavorable impacts experienced by offline fashion store entrepreneurs is the lack of customers. It can be seen from day to day that the fashion products offered are decreasing in sales. Therefore, offline fashion store entrepreneurs can carry out marketing strategies and provide excellent service to customers to maintain their business against the online fashion business with the aim of attracting back the interest of their customers. Currently, Indonesians tend to choose to shop for fashion products through e-commerce. In the era of increasingly fierce competition in the world of online commerce, trust is the main factor that influences consumers' choice of the e-commerce platform they use. According to Indonesians, consumers often have the opinion or view that the price of goods sold in online stores is cheaper than in offline stores. The lack of merchandise and the decline in turnover make it necessary for offline stores to continue to innovate. For example, the use of technology is something that cannot be avoided anymore. Business actors adapt by changing marketing strategies to digital marketing in order to survive in the digital era, so that offline stores also transform into online businesses as well as not only selling in offline stores. If offline stores can make the best use of technology, it will bring great benefits to their fashion business.

Keywords: Effects, e-commerce, and offline stores

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ISLAMIC ECONOMIC PERSPECTIVE ON THE VALUE OF KNOWLEDGE IN THE
JOINT RESPONSIBILITY SYSTEM OF SHARIA FINANCIAL INSTITUTIONS**

RAHMA ATIA RIZQI

Faculty of Economic and Islamic Business, State Islamic University K.H Abdurrahman Wahid
Pekalongan

ORCID: 0009-0001-5669-5898

MUHAMMAD SULTAN MUBARAOK

Faculty of Economic and Islamic Business, State Islamic University K.H Abdurrahman Wahid
Pekalongan

ORCID: 0000-0002-6168-0439

HENDRI HERMAWAN ADINUGRAHA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman
Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This journal aims to examine the development of an understanding of tawhid in a modern context related to economics and finance and its relevance in contemporary life. Financial institutions as one of the providers of funds and capital for the community experience changes in the financial cycle. One of the decreases in the financial cycle is caused by bad credit. Tawhid is the basis of Islamic teachings that emphasize the oneness of God and its implications for human relationships with God, self, and fellow humans. sources to provide The methods used in this research are literature study and case analysis. Through this approach, the author investigated primary and secondary sources related to the joint liability system, including empirical studies, and relevant academic works. The data analyzed were collected from various reliable a comprehensive picture of the joint liability system that occurs in Islamic financial institutions. The results of the analysis show that financial institutions use the joint responsibility system to overcome the bad credit. However, the joint responsibility system results in pros and cons for customers. The existence of these pros and cons can be overcome with an understanding of tawhid. Because with tawhid we will get closer to Allah SWT. However, the relevance of understanding monotheism in contemporary life remains significant. The understanding of monotheism can provide a strong moral and ethical foundation for individuals and society. The concept of monotheism is also relevant in guiding humans in dealing with contemporary issues such as climate change, technological advances, and complex social problems.

Keywords: Tawhid, joint responsibility, sharia economy

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**EPISTEMOLOGY OF ISLAMIC ECONOMIC SCIENCE ANALYSIS OF SCIENCE
PHILOSOPHY PERSPECTIVES**

DHINI PUSPITA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0000-8470-8206

HENDRI HERMAWAN ADINUGRAHA

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

MUHAMMAD SULTAN MUBAROK

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-6168-0439

Abstract

This article focuses on the epistemology of Islamic economics which is examined using the philosophy of science as an analytical knife. Economic philosophy is the basis of an economic system that is built. Based on the existing economic philosophy can be derived goals to be achieved, for example the purpose of economic activities such as consumption, production, distribution, economic development, monetary policy, fiscal policy, and so forth. This article aims to understand the epistemology of Islamic economics which is then analyzed using the philosophy of science as an analytical knife. This writing method comes from a book that becomes the author's reference to study the epistemology of Islamic economics. The results of this study conclude that, Islamic Economics was born through a gradual and evolutive process so it is not wrong if it is critically reviewed based on existing and developing realities. The various realities are of course more or less coloring the panorama of the building of Islamic economics and also participate in controlling the course. Islamic economics as a scientific discipline, in addition to being studied deductively-normative which is loaded with values, must also be built on the basis of inductive studies based on rationalistic-empirical. On the other hand, without objective scientific studies, the development of Islamic economics will have difficulty in answering the increasingly complex problems of economic activity. Philosophy of science as a process of elaborating on the characteristics of scientific discipline and how to obtain it (epistemic), is very likely to be used as a basic reference for the development of Islamic economics.

Keywords: Islamic Philosophy, Epistemology, Economic Philosophy and Islamic Economics

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

PROSPECTS AND EFFORTS TO DEVELOP MANGROVE TOURISM IN MULYOREJO ASRI VILLAGE

Mita Lusari

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0003-3188-8658

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-3470-4335

Abstract

Micro business development in Mulyorejo village can be done in several ways, such as conducting surveys and observing potential places, improving relationships with other people, using technology, marketing products via social media, and building structured management. However, micro businesses in Mulyorejo village also face several challenges, such as limited access to capital, intense competition, limited sales systems, lack of innovation/motivation, limited digital readiness, and poor administrative and organizational management, such as budget costs in tourism. Mulyorejo mangroves receive little attention and traders who experience losses will lose enthusiasm due to reduced capital and motivation. To overcome this challenge, Mulyorejo village has implemented various programs to support micro, small and medium enterprises (MSMEs). By holding outreach to the community in Mulyorejo village about MSME businesses and providing direction, motivation and tricks on how to trade well and correctly. With adequate support and resources, micro businesses in Mulyorejo village can develop and contribute to the national economy. Micro businesses are productive businesses owned by individuals or individual business entities that meet the criteria for micro, small and medium enterprises (MSMEs). The development of micro businesses among the community is important because it can help improve the economy and empower the community. Micro, small and medium enterprises (MSMEs) are a good forum for job creation which is planned by the government, private sector and individual entrepreneurs. The aim of this research is to determine the growth and correlation of micro, small and medium enterprises which influence economic growth.

Keywords: Cultivation, conservation and environment

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO THE BUYING AND SELLING TRANSACTION SYSTEM STREET VENDORS IN KAJEN SQUARE

Afifa Nur HASANAH

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0009-6051-4226

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8394-5776

Abstract

This study was conducted because many street vendors currently do not fully understand Islamic economic norms. The purpose of this study is to examine how good the understanding of Islamic business ethics is and to find out how the principles of Islamic business ethics are applied to the buying and selling practices of street vendors in Kajen Square. In this work, a case study approach is combined with a qualitative methodology. The method used to collect data is in-depth interviews with street vendors in Kajen Square with the aim of finding out more about how they understand and implement Islamic business practices. The data collection method used is observation. Based on research findings, 1) the majority of street vendors in Kajen Square know and understand Islamic business ethics. There are still some traders who do not understand Islamic economic ethics. 2) According to the results of interviews with street vendors and customer opinions, several street vendors in the Kajen square have adopted Islamic business ethics. These principles include monotheism, justice, freedom, responsibility, kindness, honesty, and trustworthiness. However, there are still other businesspeople who do not adhere to these values and practice Islamic business ethics.

Keywords: Islamic business ethics, buying and selling transactions, street vendors.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**THE IMPORTANCE OF HAVING A BUSINESS ETHICS ATTITUDE IN ISLAM IN
REVIEW OF THE ASPECTS OF THE KORAN AND THE HADITH**

Saifty Rahma ZAHIDAH

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abdul Ghofar SAIFUDIN

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0001-6765-1324

Abstract

The focus of this research is to try to find the conception and ideal moral values in Islamic business ethics based on the spirit of the Qur'an and Hadith and by using Syatibi's Maqashid ash-Shatibi theory which rests on two things, namely ta'wil and ta'lil. Business without ethics will give birth to a generation of capitalists both from the micro and macro economic systems. The focus of this research is to try to find the conception and ideal moral values in Islamic business ethics based on the spirit of the Qur'an and Hadith and by using Syatibi's Maqashid ash-Shatibi theory which rests on two things namely ta'wil and ta'lil. Business without ethics will give birth to a generation of capitalists both from the micro and macro economic systems. The focus of this research is to try to find the conception and ideal moral values in Islamic business ethics based on the spirit of the Qur'an and Hadith and by using Syatibi's Maqashid ash-Shatibi theory which rests on two things namely ta'wil and ta'lil. Doing business without ethics will give birth to a generation of capitalists from both the micro and macro economic systems.)

Keywords: Bussiness Ethics, Moral Ideal, Al-Ghazali

RACE AGAINST THE CLOCK: FACTORS AFFECTING TIME MANAGEMENT OF COLLEGE STUDENT JOURNALISTS

Dr. Erwin John P. Pedroso

West Visayas State University

Yesha Faith R. Deocera

West Visayas State University

Donna Pearl S. Saragena

West Visayas State University

Abstract

The goal of this study is to better understand the variables influencing college student journalists' time management. When people are able to spend their time well on various activities, it has a positive impact on their everyday life and produces better results. Time management is divided into three categories in the study: time planning, time attitudes, and time waste. Prior studies have looked at the relationship between students' academic success and time management abilities, emphasizing the significance of efficient time management in meeting deadlines and achieving better grades. While previous studies have examined the relationship between time management and academic performance in specific groups such as student athletes or the general student population, little research has been conducted on how on-campus student journalists manage their time in balancing their journalistic responsibilities with their academic commitments. This study aims to investigate the time management practices of college student journalists and identify the factors that influence their ability to manage time effectively. The research examines the impact of time planning, time attitudes, and time wasting on the time management of student journalists, with the objective of determining the most significant factor. A purposeful sample of 37 respondents was used to conduct a cross-sectional survey and gather data. A systematic questionnaire created by earlier researchers was used in the study to evaluate many areas of time management. To compare the mean values of time planning, time attitudes, and time waste, descriptive statistics, especially measures of central tendency, were used to evaluate the collected data. The study showed that time attitudes had the greatest mean value. According to the research, a student journalist time attitude plays a crucial role in the time management of college student journalists. Students who prioritize their activities, create objectives, and stay away from distractions are more likely to efficiently manage their time. These results have implications for working students, student leaders, and organizations seeking to improve their time management practices. By examining additional variables that can affect time management and carrying out studies with bigger and more varied samples, future research might build on these findings.

Keywords: (Time Management, College student journalist, Time attitude, Time planning, Time wasting).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**HOWARD KAPLAN'S THEORY OF SELF-DEROGATION & ITS RELEVANCE TO
JUVENILE DELINQUENCY ON PERSONAL DEVELOPMENT**

John Erwin P. Pedroso

West Visayas State University

Germaine Joy L. Tubid

West Visayas State University

ABSTRACT

The research was conducted in order to prove the validity of self-esteem as how it affects the youth in committing delinquent behavior through Kaplan's Theory of Self-derogation. The qualitative research design was used by having face-to-face interview with the participants. This research addresses the questions about Kaplan's Theory relevancy to Juvenile Delinquency and how it applies and affects the personal development of the youth. It establishes self-esteem and the factors such as (1) peer pressure, (2) family and (3) education that affect the rise of deviant behavioral patterns especially for boys in their teenage life. Moreover, these deviant behaviors become a crucial factor for one's personal development through their education and how society views teens who have committed these acts.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**A QUALITATIVE INQUIRY ON THE FACTORS RELATED TO STUDENTS'
DISENGAGEMENT IN LEADERSHIP ROLES**

Dr. John Erwin Prado Pedroso

West Visayas State University

Roger M. Sibag Jr.

West Visayas State University

Josiah Joachim G. Gepana

West Visayas State University

Abstract

Leadership is an important skill that students should develop. Campus organizations are some of the avenues for students to hone their leadership skills. However, some students are disengaging in leadership roles in campus organizations. Thus, this study sought to describe the factors behind students' disengagement in leadership roles in campus organizations using a qualitative-descriptive research approach. The duly-validated written interview questionnaire was administered among six (6) student leaders who were selected through purposeful sampling. Three (3) significant themes such as personal-related, interpersonal-related, and structural-related factors were revealed. From these data, five (5) meaningful categories emerged. As personal-related factors, students disengage in leadership roles in campus organizations as it is a (1) hindrance to their academics and it (2) compromises their health. Furthermore, interpersonal-related factors include having (3) divided time and (4) being in the public eye. Finally, the (5) authority factor is the structural-related factor. Thus, improving the working conditions of student leaders may eliminate the negative experiences that will force them to stop serving their fellow students.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ENVIRONMENTAL CARE AND PROTECTION INITIATIVES OF COMMUNITY
YOUTH LEADERS**

Angelica Marie Moreno

West Visayas State University

Clara Belle Ponesto

West Visayas State University

Abstract

Community youth leaders are seen as a catalyst for change in the society especially in leading environmental changes. This descriptive qualitative research design aimed to explore the environmental care and protection initiatives of community youth leaders as well as their perspective in their performance as a youth leader. The researchers have purposely chosen the Sangguniang Kabataan Municipal Federated President of District 3 in Iloilo, where eight out of nine informants have responded. Specifically, Cabatuan, Badiangan, Bingawan, Janiuay, Maasin, Mina, Pototan and Lambunao. A written interview questionnaire was sent to an online platform, Messenger application, to each informant's personal account. The informants were instructed to answer the question based on their personal experiences during their term as a community youth leader. The data gathered were analyzed using thematic analysis in which the results are identified into three themes: (1) care given to the environment, (2) Initiative taken for environmental protection and (3) perceived performance as community youth leader. Further, the researchers generated six (6) categories from the analyzed data. It revealed that community youth leaders have their distinct initiatives and care for environment through (1) boosting sustainability and creating (2) strategic plans, become and an advocate for environmental awareness by having (3) active participation in local government and (4) conducting environmental programs while being (5) challenged but proud of their service and becoming and (6) exemplar to their community. Thus community youth leaders have their own set of initiatives that cater their community's environmental needs, concluding that community youth leaders have contributed to protect their environment.

Keywords: community youth leader, environmental care, protection initiatives

APPROACHES OF LEADERSHIP MENTORS ON TEACHING STUDENT LEADERS IN A PHILIPPINE PUBLIC SCHOOL: A QUALITATIVE STUDY

Berks Joseph Tan

West Visayas State University

Abstract

This qualitative study explores the approaches used by leadership mentors in a Philippine public school to teach student leaders. The research aims to understand the factors that contribute to effective mentorship and leadership development among students. The study employed a constructivist epistemology and naturalistic-inquiry methodology. Five informants were selected using purposeful sampling, and semi-structured interviews were conducted to gather data. Thematic analysis was used to analyze the collected data, which revealed two main themes: Engaging in Leadership Development and Facilitating Effective Leadership Growth. Under the theme of Leadership Development, three categories were identified: Personalized Development Plan, Experiential Learning, and Feedback & Reflection. Under the theme of Facilitating Effective Leadership Growth, two categories emerged: Empowerment and Building Relationships. The findings highlight the importance of goal setting, tailoring learning experiences, and skill enhancement in mentorship. Experiential learning, such as leading projects and applying leadership concepts, was found to be effective in developing leadership skills. Additionally, feedback and reflection, as well as peer learning, were identified as crucial elements. The study emphasizes the significance of nurturing self-confidence, encouraging ownership and autonomy, and establishing trust and rapport in mentoring relationships. The findings provide valuable insights that can inform mentorship programs and support the development of effective student leaders.

Keywords: Approaches, Mentorship, Student, Leadership Development, Qualitative Study.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

A QUALITATIVE STUDY ON ETHICS FOR TEACHING FACULTY

Hadwin Charli Durai.S

Journalism and Mass Communication, Zion's Voice in the Wilderness Ministries

Saima Murad

Notre Dame Institute of Education Pakistan

Hira Lal

School of Humanities-Department of Journalism, Film & Creative Arts-1, Lovely Professional University,

ABSTRACT

As any other profession, academics has morals, norms and ethics. Teachers as educational professionals have to adhere to academic ethics stipulated to teaching faculties. Failure to comply to teaching ethics does breakdown the credibility, reliability and values among the institution management, co-teachers, student and parent resulting in academic disaster. Greater level of teachers population are unaware of the ethics pertaining to their profession. An attempt is made to identify the ethical qualities a teaching professional has to possess to illuminate and enlighten the teachers community in serving the students community better. A descriptive purposive qualitative research was administered to 200 samples to draw responses from teachers, students and parents and thematically analysed and the results are presented as summary.

AN ETHICAL PERSPECTIVE ON NURI BILGE CEYLAN'S FILM *WINTER SLEEP*

Öğr. Gör. Dr. Fatma SERDAROĞLU

Anadolu Üniversitesi, YDYO

ORCID: 0000-0003-4112-2680

ABSTRACT

Nuri Bilge Ceylan's cinema has many references to ethics. His cinema can be regarded as ethical inquiries. He casts the question of the meaning of being human in all his films. His films can be described as confrontations with oneself and others. They allow us to question ourselves morally. It can be argued that his films create an ethical awareness through the human relationships depicted. In his film *Winter Sleep*, we bear witness to various dimensions of being human and moral situations. Nuri Bilge Ceylan's films shed light on localism besides universal human values through moral conflicts. In *Winter Sleep*, it is possible to capture significant details about Turkish society as well. The film provides a platform for the exploration of various ethical values, moral dilemmas, and the flawed facets of human relationships. This study intends to explore multifaceted perspectives of ethics and ethical questions in *Winter Sleep*. For this, ethical criticism is employed for the film analysis. Ethical criticism aims to interpret and question the moral values in works of art, also considering the aesthetic values, without succumbing to moralism. It entails examining how the displayed moral values influence the film's aesthetic in cinema. All in all, this study comprehensively examines the film *Winter Sleep* from an ethical perspective using the data obtained during the research.

Keywords: Ethics, Nuri Bilge Ceylan, *Winter Sleep*, Ethical Criticism, Aesthetics

NURİ BİLGE CEYLAN'IN *KIŞ UYKUSU* FİLMİNE ETİK BİR BAKIŞ

ÖZET

Nuri Bilge Ceylan sineması, etikle ilgili birçok referansa sahiptir. Onun sineması, etik sorgulamalar olarak kabul edilebilir. Ceylan, tüm filmlerinde insan olmanın anlamını sorgular. Onun filmleri, kişinin kendi içsel dünyasıyla ve diğerleriyle yüzleşmesi olarak tanımlanabilir. Kendimizi ahlaki olarak sorgulamamıza olanak tanırırlar. Ceylan sinemasının, tasvir ettiği insan ilişkileri üzerinden etik bir farkındalık yarattığı söylenebilir. Ceylan'ın *Kış Uykusu* filminde insan olmanın ve ahlaki durumların çeşitli boyutlarına tanıklık ederiz. Nuri Bilge Ceylan'ın filmleri, yerel bir bağlama sahip olmanın ötesinde, ahlaki çatışmaların perspektifinden evrensel insan değerlerini aydınlatmaktadır. *Kış Uykusu*'nda Türk toplumuna dair de önemli detayları yakalamak mümkündür. Film, çeşitli etik değerlerin, ahlaki ikilemlerin ve insan ilişkilerinin kusurlu yönlerinin araştırılması için bir platform sağlamaktadır. Bu çalışma, *Kış Uykusu*'ndaki etik ve ahlaki soruların çok yönlü bir perspektifini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bunun için, film analizi olarak etik eleştiriden yararlanılmıştır. Etik eleştiri, sanat eserlerindeki ahlaki değerleri, estetik değerleri de dikkate alarak, ahlakçılığa kapılmadan yorumlamayı ve sorgulamayı amaçlamaktadır. Sinemada etik eleştiri, sergilenen ahlaki değerlerin filmin estetiğini nasıl etkilediğinin incelenmesini gerektirir. Sonuç olarak bu çalışma, elde edilen verilerle, *Kış Uykusu* filmini etik açıdan kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Nuri Bilge Ceylan, *Kış Uykusu*, Etik Eleştiri, Estetik

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ASSESSMENT OF APPROPRIATE INSTRUCTIONAL RESOURCES FOR IMPROVING TEACHING AND LEARNING OF BUILDING AND WOODWORK TECHNOLOGY TRADE IN IMO STATE TECHNICAL COLLEGES

Stephen Ayemwenre AIGBODUWA

Federal College of Education (Technical)

Wasiu Olayinka ODUGBEMI

Federal College of Education (Technical)

Abstract

This study was conducted to determine whether instructional materials were adequate for enhancing the teaching and learning of building and woodwork technology trade in technical colleges in Imo State, Nigeria. Technical instructors and students from Senior Secondary School II responded to a questionnaire to provide feedback on the instructional materials, teaching strategies, and packages that would enhance the teaching and learning of building and woodwork technology trades in technical colleges. The data gathered and evaluated revealed that instructional facilities in technical colleges were woefully inadequate. Except for demonstrations, discussion, excursions, and individualized training, the teaching methods employed in the building and woodwork technology topic were poor. As a result, it was advised that teachers use these methodologies and that instructional computer packages be used for successful teaching of construction and woodworking technology trades in technical institutions in the Imo State School system.

Keywords: Instructional Resources, building and woodwork technology, instructional methods, Assessment.

Introduction

Building and woodwork technology trades, if effectively taught in technical colleges through effective use of instructional resources, can improve youths' acquisition of employable skills. As a result, instructional resources are unavoidable and fundamental in the teaching and learning of building and woodworking technology trades in Technical Colleges.

The importance and influence of technical education in all areas of economies is a clear challenge that necessitates suitable career development of students who have chosen the construction and woodwork technology trade in order to integrate into the world of work's rapid changes. Building and woodwork technology trade is one of the vocational subjects offered as a three-year program in technical colleges, according to the Federal Republic of Nigeria (2014 edition). Building and woodwork technology trade is specifically structured for skill acquisition, resulting in employability and self-reliance in the world of paid employment. It is consequently critical that enough instructional materials be used in the teaching of building and woodwork technology trades in order for students to gain the necessary skills. Tonarely (2016) states that acquiring relevant skills necessitates suitable instructional resources for an efficient teaching and learning process. In this study, instructional resources relate to facilities, instructional materials, packages, and teaching methods used in the teaching and learning process to make building and woodwork technology trade lessons meaningful and understandable to students. The purpose of this study is to determine whether the facilities, instructional packages, and teaching methods used are adequate for successful teaching and learning of the construction and woodworking technical trade.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In technical colleges where skill acquisition is emphasized, the availability and adequate use of instructional resources is likely to help students understand, retain, and apply the experiences obtained in order to achieve the overall educational objectives. Imo State technical colleges are formal post-secondary institutions where adolescents are trained to gain marketable skills for employment after graduation. The effective transfer of skills can be improved by providing and utilizing suitable instructional materials for learners to enable them to adjust to occupational skill demands after graduation (UK Essays 2015).

When young people are well-trained in a variety of technical/vocational skills trades—such as building and woodworking technology trade, electrical/electronics trade, mechanical engineering craft practice trade, auto maintenance/service, carpentry and joinery, radio/television maintenance/services trade, welding and fabrication trade, among others—they may find it useful on the job market. Additionally, it might give the graduates the chance to work for themselves.

Acquiring applicable abilities is a surefire way to boost a country's productive capability. As a result, learning the necessary skills in the building and woodwork technology trades is one of the most certain ways for young people to find and keep positions in the world of work, whether in the public or private sectors that require the services of builders, carpenters, furniture makers, upholsterers and other area of building and woodwork technology. The purpose of this research was to assess the appropriateness of instructional materials for effective teaching of building and woodwork technology trades in technical colleges in Imo State, Nigeria.

Statement of the problem

Technical subjects are taught and learned through instructional materials, which are both necessary and fundamental. The availability and utilization of educational resources will aid in making trades education practical rather than theoretical. This study's goal is to evaluate the instructional resources' suitability for enhancing the teaching and learning of building and woodwork technology trades in technical institutions.

Purpose of the study

The main purpose of this study was to determine the adequacy of instructional resources for improving the teaching and learning of building and woodwork technology trade in technical colleges in Imo State. Specifically, the study sought to determine:

1. Adequacy of instructional facilities in technical colleges for teaching building and woodworking technology trades.
2. Appropriateness of instructional programs for improved teaching of the building and woodworking technology trades at technical colleges.
3. Appropriateness of instructional strategies for teaching building and woodworking technology trades in technical colleges.

Research Questions

The following research questions guided the study:

1. How adequate are the instructional facilities for teaching building and woodwork technology trade in Imo State technical colleges?
2. How adequate are the instructional packages for improved teaching of building and woodwork technology trade in Imo State technical college?
3. How adequate are the instructional method employed in teaching of building and woodwork technology trade in Imo State technical colleges?

Research Questions

The study was guided by the following research questions:

1. How adequate are the instructional facilities in Imo State technical colleges for teaching building and woodwork technology trades?
2. How adequate are the instructional packages in Imo State Technical College for enhanced teaching of the building and woodwork technology trade?
3. How effective are the instructional methods used in teaching the building and woodwork technology trades in Imo State technical colleges?

Methodology

Imo State has four technical colleges. They are the government technical college in Oweri, the Ahiara technical college in Ahiara Mbaise, the Osu technical college in Mbano, and the Okporo technical college in Orlu. Only three of the four technical colleges provide building and woodwork technology trades. Government Technical College, Oweri; Ahiara Technical College, Ahiara Mbaise; and Osu Technical College, Mbano are the schools. The study's population included 60 year II students and 6 teachers from the government technical college in Oweri, 32 students and 3 teachers from the Ahiara technical college in Mbaise, and 28 students and 3 teachers from the Osu technical college in Mbano. The survey included 120 senior secondary II students and 12 teachers, bringing the total number of respondents to 132. Since the population could be controlled, there was no sampling. A questionnaire on a four-point scale was the instrument used in the study. The instruments were evaluated by two specialists. One from Imo State University, Owerri's department of educational management, planning, measuring, and evaluation. The instruments' dependability coefficient was discovered to be 0.88. Frequency counts, means, and standard deviations were used to calculate the decision levels once the data was evaluated. The questionnaire aimed to elicit responses from respondents regarding their views on the suitability of instructional facilities, teaching materials, and instructional techniques for the effective teaching of building and woodwork technology trade in the technical colleges.

Results

The results of this research were presented in the table below being presided by the corresponding research questions.

Table 1: mean and standard deviation of teachers and students responses on adequacy of instructional resources for effective teaching of building and woodwork technology trade in technical colleges in Imo State

S/N	Item	Teachers N = 12				Students N = 120			
		X ₁	x ₁	SD ₁	Decision	X ₂	X ₂	SD ₂	Decision
1	Working space in the work is adequate	20	3.18	1.65	Strongly agreed	61	3.01	1.68	Strongly Agreed
2	Safety provisions are adequate in the workshop	23	1.49	0.98	disagreed	81	2.46	1.47	Strongly Agreed
3	Hand tools such as saws, harmers, chisels, try square file are adequate.	25	1.68	1.08	disagreed	80	2.36	1.48	Strongly Disagreed
4	Concrete mixing machines are adequate	20	1.33	0.94	disagreed	77	2.27	1.45	Strongly Disagreed
5	Lathe machines are not adequate	17	1.21	0.86	disagreed	98	1.95	1.33	Disagreed

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

6	Teaching materials such as tapes, and note books are adequate	18	1.22	0.87	disagreed	97	1.96	1.34	Disagreed
7	Drawing instruments are adequate	21	1.41	1.96	Disagreed	76	2.25	1.44	Disagreed
8	EEDC power supply is adequate	22	1.42	1.95	Disagreed	77	2.26	1.45	Disagreed
9	Generator set for power supply is adequate	23	1.40	1.95	disagreed	76	2.20	1.43	Disagreed
10	Work benches for practical work are adequate	22	1.40	1.96	disagreed	75	2.26	1.43	strongly Agreed

The data presented above reveals that both teachers and students agreed that workshop space and safety provision are very adequate for carrying out practical work in the workshop. They however posited that other items were inadequate for teaching building and woodwork technology trade effectively in the technical colleges in Imo State.

Table 2: Responses of teachers and students on the instructional methods adopted for teaching building and woodwork technology trade in the technical colleges in Imo State.

S/N	Item	Teachers N = 12				Students N = 120			
		X ₁	x ₁	SD ₁	Decision	X ₂	X ₂	SD ₂	Decision
11	Demonstration method is adequate	23	3.08	1.62	Agreed	53	3.02	1.56	Strongly Agreed
12	Individualized instruction is adequate	24	3.10	1.65	Agreed	54	3.04	1.57	Strongly Agreed
13	Excursion method is adequate	25	3.11	1.64	Agreed	53	3.05	1.58	Strongly Agreed
14	Discussion method is adequate	23	3.10	1.66	Agreed	53	3.06	1.58	Strongly Agreed
15	Enquiry method is adequate	20	1.33	0.93	Disagreed	75	2.26	1.41	Strongly Disagreed
16	Assignment method is adequate	23	1.34	0.94	disagreed	76	2.25	1.40	Strongly Disagree
17	Experimental method is adequate	24	1.33	0.95	Disagreed	75	2.24	1.42	Strongly Disagreed
18	Lecture method is adequate	21	1.41	0.97	Disagreed	73	3.29	1.43	Strongly Disagreed

The respondents accepted that all the instructional methods were adequately adopted and appropriately utilized in the teaching of building and woodwork technology trade. The data presented on table 2 reveals that teachers and students accepted that demonstration, individualized instruction, excursion, discussion and experimental methods of instructions are adequate for teaching welding and fabrication trade in the technical colleges in Imo State. Other items were regarded as been inadequate in teaching of building and woodwork technology trade.

Table 3: Mean and standard deviation rating of teachers and students on the adequacy of instructional packages for teaching building and woodwork technology trade

S/N	Item	Teachers N = 12				Students N = 120			
		X ₁	x ₁	SD ₁	Decision	X ₂	X ₂	SD ₂	Decision
19	Computers are adequate	22	2.81	2.81	agreed	56	2.76	1.60	Strongly Agreed
20	Chats are adequate	20	2.53	1.38	Agreed	73	3.61	1.64	Strongly Agreed
21	Projectors are adequate.	18	1.18	1.56	Strongly agreed	54	2.66	1.57	Strongly Agreed
22	Film strips are adequate	18	2.84	1.49	Strongly agreed	72	2.85	1.63	Agreed
23	Compact disks are adequate	17	2.66	1.42	Strongly agreed	65	3.20	1.71	Strongly Agreed
24	Flannel graph is adequate	21	2.54	1.37	Agreed	73	3.62	1.65	Agreed
25	Photographs are adequate	19	2.54	1.38	Strongly agreed	76	3.01	1.68	agreed

All the items associated with the instructional packages were rated favourably by all respondents as shown in table 3. The ratings are congruent with Ekenna (2018) who opined that in teaching and learning conditions in vocational institutions, computer aided instructions are helpful because they bring out meaningful experiences in helping students to investigate and motivating students to fully participate in learning activities by arousing the learners interest throughout the learning period. Buttressing the fact, Smith (2013) posited that teaching and learning can be enhanced in engineering and related fields of studies by making use of educational packages installed in the computer.

Summary of the findings

The studies' primary findings are as follows:

1. The workshop space and safety provisions in technical colleges were adequate for carrying out actual work. Other items like tools, equipment, and training materials were insufficient. That is, they were insufficient for effective teaching of building and woodwork technology in Imo State's technical college.
2. According to the respondents, the teaching methods that enhance teaching and learning of the building and woodwork technology trade include demonstration, individualized instruction, discussion, excursion, and experimental method of instruction, while the respondents rejected lecture, enquiry, and assignment method of instruction as irrelevant in enhancing effective instructional process in the building and woodwork technology trade classroom or workshop.
3. All of the educational materials were deemed suitable by respondents as possible tools for fostering successful teaching and learning of building and woodwork technology trades at technical colleges.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Conclusion

Effective use of instructional resources is crucial for the teaching of the construction and woodworking technology trades in technical colleges. The findings of this study showed that, in order to effectively teach trade skills to students in the classroom and workshop, both teachers and students support the use of instructional tools like computers, projectors, flannel graphs, filmstrips, charts, and photographs. The respondents supported a variety of teaching strategies, including demonstration, discussion, field trips, individualized training, and experimental methods of instruction. These approaches should be widely used to engage students in learning and help them develop the necessary abilities so they can find job after graduation or work for themselves in the realm of paid employment.

Recommendations

The following suggestions were made based on the research's findings.

- In order to help students learn skills more effectively, teachers should implement the use of demonstration, discussion, excursion, customized, and experimental instructional approaches when teaching the building and woodworking technology trade in technical colleges.
- Given that the subject is practical in nature, teachers should have access to adequate instructional materials when teaching the construction and woodworking technology trade in technical colleges.
- In Nigeria's technical colleges, computer packages should be made available, and teachers should receive adequate training on how to utilize them to teach building and woodworking technology subjects.
- Teachers should make efficient use of instructional computer programs that are excellent for classroom workshop activities.

REFERENCES

- Akinfolarin, C. A., Ajayi, I. A. & Oloruntegbe, K. O. (2012). An appraisal of resource utilization in vocational and technical education in selected colleges of education in South-West Nigeria. *Journal of Education*, 5(3), 112-125
- Ekenna, C.J. (2018). Skill training in Nigeria Technical colleges: Benefits and Challenges. A paper presented at the 6th Annual National Conference of the Association for Encouraging Qualitative education in Nigeria, Delta State University Abraka, Abraka, Nigeria.
- Federal Republic of Nigeria (2014). National policy on education, NERDC press.
- Fillibus, E. (2001). Utilization of Instructional Materials and Technical Teacher Effectiveness in Nasarawa and Plateau State. Unpublished M. Ed Thesis, university of Nigeria, Nsukka.
- James E E & David N.D (2019) Resource adequacy and utilization for teaching and learning effectiveness in vocational education programmes in South-South Nigerian Universities. *Journal of vocational education studies*, 2 (2) 614-630.
- Maaji, S. A. (2013). An Assessment of vocational technical training programmes in Nigeria prisons of selected Northern Nigerian prisons. An Unpublished Doctoral Thesis Department of Vocational Teacher Education; University of Nigeria.
- National Board for Technical Education (NBTE) (2011). Report of the national steering committee on the development of national vocational qualifications framework (NVQF) for Nigeria. Retrieved 11th August 2018 from <http://www.google.com>.
- Okebukola P.A, (2005) Quality assurance in the Nigerian university system. *Nigerian Journal of Curriculum Studies* 12(3): 1-5.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Olagboye, A.A. (2004). Introduction to educational management in Nigeria. Ibadan: daily graphics (Nigeria) Limited.

Oloyede, D. O. (2003). Resources availability, utilization and academics achievements of students in selected secondary schools in Ibadan. Ibadan Journal of Education Studies, 3(1&2), 40-47.

Onyemachi G.A (2004). Management skills required by teachers for improvement in operating woodwork laboratory in technical colleges of Abia and Enugu state. (Unpublished Masters Theses). University of Nigeria, Nsukka.

Osam, I. (2013). Implementing vocational and technical education programmes in South-South Nigeria: A case of Rivers State. International Journal of Scientific Research in Education, 6(2), 128-148.

Osuala EC (1999). The importance of vocational training in the socio-economic of Nigeria: vocational/Technical Educational and manpower development. Pacific Publishers Ltd.

Smith, P. (2013). Great benefits of technology in education. Retrieval from <http://edtechreview.in/news/705-benefits-of-technology-in-education>.

Tonarchy, K. (2013). Types of instructional technology for the classroom. Retrieved from <http://www.ehow.com/>.

Udo, S. U. (1997). The role of a teacher. A paper presented at a workshop on professional teachers education (Basic course) 19th to 23rd May 1997 at Federal Polytechnic Mubi.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**IDENTIFY SOME OF THE BIOMECHANICAL VARIABLES THAT INFLUENCE
THE SKILL PERFORMANCE OF OVERHEAD HITTING IN VOLLEYBALL**

Bettahar lamia

Center University Nour El Bachir El Bayadh

Alioui Salaheddine

University ahmed ben yahia el wancharissi

Abstract

The current study aims to identify some of the biomechanical variables that influence the skill performance of overhead hitting in volleyball. In order to delve deeper into the study, the researchers employed a descriptive approach, which was suitable for the nature of the research.

The study sample consisted of offensive players from the Al-Bayda Volleyball team, comprising 6 players, representing 12.5% of the team. They were selected purposively to serve the research objective while excluding confounding variables. The researchers used videography and kinematic analysis as methods for motion analysis and employed the Student's t-test and one-way ANOVA as statistical tools.

The study results revealed that the biomechanical variables affecting the skill performance of volleyball during the flight phase include: A. Knee angle B. Back angle C. Hitting arm angle D. Non-hitting arm angle.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

SPOT & STOP: COMBATING SCAMS THROUGH INFORMATION LITERACY

Muhammad Adam Muqris Muhd Safwan Sajani

Keningau Vocational College, research and innovation unit

ORCID: 0000-0002-1825-0097

Christern JJ Andy Junior

Keningau Vocational College, research and innovation unit

Jason Nelson, Muhammad Danish Ammar Bin Mohd Rusmisham

Keningau Vocational College, research and innovation unit

Muhammad Noor Syakir Azfar Bin Noor Sahin

Keningau Vocational College, research and innovation unit

Abstract

The goal of this project is to raise public awareness on the danger of scam by educating them how to spot the signs of scam and prevent themselves from becoming victims. This project was developed to counter the rise of scam victims among students at Keningau Vocational College. There have been few cases where the students were coerced into making regular transfers of money where they earned commissions on each transfer they made. They were deceived into believing that they were involved in an online business. As the amount gradually increased, they were pressured by those that they were in contact with to keep making the transfers. Hence, these victims were interviewed in order to identify the factors that caused them to voluntarily join this scheme and determine the possible means to prevent more students as well as the public from falling victims into this type of scam. The modus operandi of this scam was consistent with money-laundering scam that used the victims as money mules. As a result of the data gathered from the victims, a documentary video which was the reenactment of a real-life situation that one of the victims experienced was developed to educate the students and a series of challenges that students could answer to help them understand the modus operandi that scammers regularly use.

Keywords: scam, money-laundering, money mule

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**EDUCATIONAL GAMIFICATION FOR TEACHING LEARNING INSIDE
CLASSROOM – A BRIEF DISCUSSION ON ETHICS AND VALUES**

Avijit Sarkar

Assam Don Bosco University

Dr. Tania Sur Roy

Department of Education, Assam Don Bosco University

Abstract

Implementation of educational games in teaching learning process is a relatively recent technique for increasing learner's motivation and engagement. Individual online learning can benefit from digital gamification strategies. The researchers try to explore different kind of educational games used in classroom learning as well as ethics and values related to online learning. In the pandemic time, online learning and individual learning explore in a huge tone hence it is high time to evaluate the ethics and values related to online learning especially for educational gamification. The researcher tried to construct a framework for ethical consideration of gamification of education.

Keywords: Digital game, Content Gamification, Ethics of online teaching learning.

**APPRAISING THE ETHICAL ISSUES OF EARLY CHILDHOOD CARE AND
EDUCATION IN KATSINA-STATE NIGERIA**

Mansur Shehu

Department of Early Child Care Education, Isa Kaita College of Education

Abstract

Early childhood Care and Education (ECCE) is the foundation upon which outstanding basic education is built. However, the ethical concerns in ECCE require that all caregivers and any other stakeholder should be Supportive, Inclusive and Respectful to the diversity among the children and the community at large. This study scrutinized the various ethical issues that underpin the ECCE program across the three (3) Geopolitical zones of Katsina State, Nigeria. A descriptive research design was employed throughout the study, and it is aimed at measuring the extent to which the ethics of ECCE are adhered to across the state. A total number of nine (9) private and nine (9) public nursery schools were randomly selected across the all three geopolitical zones in State. During the data collection, a 5-point likert scale instrument containing 20-items (Statements) were administered to 90 respondents consisting of 04 Caregivers from each selected school (4x18=72) and 01 Head Teacher from all selected schools (1x18=18).

The data collected were sorted and analyzed using means and simple percentages. Findings revealed that the ethics guiding the general practice in ECCE is largely adhered to, specifically in the learning activities (Curriculum Implementation). It is also found that, many schools learning environment lack the appropriate learning materials for children with special needs, which is contrary to the ethics of Inclusiveness. Furthermore, the majority of the caregivers were found to have obtained the minimum standard qualification to work in Primary School (ECCE) as prescribed by the Federal Ministry of Education. Recommendations were made for the attainment of Ethical Issues in Early Childhood Care and Education for better Child development across the state and beyond.

Keywords: Early Childhood Care and Education, Ethical Issues, Nursery Education Inclusive, curriculum implementation, Child development.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**THE IMPACT OF LOVE IN NICHOLAS SPARKS' THE NOTEBOOK: A
REFLECTION ON ENDURING LOVE AND HOPE**

Nilofer Khan

English Literature

Dr. S. S. Thakur

Department of English, SABV Govt. Arts and Commerce College

Abstract

“Do you think our love is strong enough to take us away together?” One of among the most impactful and beautiful quote in any story is this one, which is taken from the book and movie *The Notebook*. The query captures the final expression of Noah and Allie’s eternal love. Those who are familiar with Nicholas Sparks’ well-known story know that Noah and Allie’s enduring love lasts from the time they first met as teens until their deaths pass away holding hands in a nursing home bed. Because it showed how real love can survive death, the scene where Allie and Noah leave the world together touched a sentimental nerve in a lot of people. The story of this novel explores a realistic, not a fantastical, vision of love. American novelist Nicholas Sparks, who’s full name is Nicholas Charles Sparks, was born on December 31, 1965, in Omaha, Nebraska. He is well-known for his best-selling stories of love and loss. Nicholas Sparks is the best at writing love stories. His stories speak to us and move us to tears, whether he is writing about first loves, long-forgotten lovers, or people who wish for another chance at a happy ending. The characters in Sparks’ books, which are set in lovely North Carolina, range in age and social class. Though tragedy, desolation, and isolation are all present in his stories, there is always a thread of hope. Nicholas Sparks is the best at writing love stories. His stories speak to us and move us to tears, whether he is writing about first loves, long-forgotten lovers, or people who wish for another chance at a happy ending. The characters in Sparks’ books, which are set in lovely North Carolina, range in age and social class. Though tragedy, desolation, and isolation are all present in his stories, there is always a thread of hope. Reading this evokes the flavour of passionate, enduring love; it provokes reflection on the struggles one faces in life, yet no matter what the circumstances, the pair remained supportive of one another, making it a very memorable and enjoyable read. A quote from the story sums it up: “What are we after all our dreams, after all our memories?”

Keywords: enduring love, death, hope, isolation, social –class, tragedy.

**APPLICATION OF ISLAMIC BUSINESS ETHICS TO ONLINE BUSINESS IN THE
REVIEW OF THE QURAN AND HADISTH**

Ragil Ayu Prasiska

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Abdul Ghofar Saifudin

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Hendri Hermawan Adinugraha

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Abstract

This study aims to explore the application of Islamic business ethics in online business based on the principles contained in the Quran and Hadith. Looking at the rapid development of online business and the importance of maintaining integrity in economic interactions, this study identifies clear guidelines from religious sources to form honest, fair, and mutually beneficial relationships between Muslim online businesses and consumers, business partners, and society at large. The results of this study provide practical implications for creating an online business environment that is highly moral and provides positive benefits for all parties involved. Although this study has some limitations, the results can be a guide for Muslim online businesses in conducting business by following the principles of Islamic business ethics contained in the Quran and Hadith

Keywords: Islamic Business Ethics, Online Business, Quran

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**UNDERSTANDING ISLAMIC BUSINESS ETHICS THROUGH REFERENCES TO
THE QURAN AND AL HADITH**

Wafika ERININDA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0009-0003-5488-8252

Muhammad SHULTHONI

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-3470-4335

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0001-6765-1324

Abstract

Ocuses on problems; which is the Qur'anic view of business and business ethics, the principles of business ethics and their basic principles of harmful business practices. And how important it is to build a successful business in Islamic view. This research is based on the interpretation of the verses of the Qur'an using a qualitative descriptive analysis research method. A business is valuable if it satisfies material and spiritual needs equally. Basically, business must be free from bad content, corruption and tyranny. If not fulfilled with unity, free will, responsibility, balance and the values of justice and truth (benevolence and honesty). Business ethics from this point of view can be carried out by anyone, anytime, anywhere and is not limited to the development of corporate media. In principle, all types of business are permitted, unless they conflict with business ethical values or are prohibited by Sharia. Business is good and right, unless it involves unrighteousness, corruption or tyranny.

Keywords: Business, ethic, law, principles

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ECONOMIC VERSES AND HADITHS; WORK ETHIC

Esti Oktawiningsih

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0004-6660-4963

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0003-5488-8252

Achmad Tubagus Surur

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0003-0374-6302

Abstract

This study intends to examine economic verses and hadiths about work ethic. The Quran and hadith are Islamic teachings in which there are various teachings and guidelines of mankind in carrying out daily life, including teachings for charity and work. The research method uses qualitative research with a systematic literature review approach. Work ethic is one of the elements among the seven elements of universal culture, namely the element of "Living livelihood system". Work is an activity carried out by humans in achieving the welfare of life and if they are lazy then they do not achieve that welfare or fail to obtain it. Success and failure are the result of their own hard work. Research of this literature found that in Islam the work ethic characterizes seeking wealth in the world by halal means, not begging, providing for family needs and compassion for neighbors. As the Prophet SAW., make work as actualization of faith and devotion to Allah SWT. Therefore for a Muslim life is to work. Allah Almighty in his word remembers that Allah Almighty will not change the fate of man until man changes what is in him. So it is mandatory for every human being, including Muslims, to work to meet their needs, achieve prosperity and change their own destiny.

Keyword: Verse, Hadith, Work Ethic

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETHICAL STANDARDS IN THE INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN SOCIAL MEDIA MARKETING

Ihor PONOMARENKO

State University of Trade and Economics, Faculty of Trade and Marketing, Department of Marketing

ORCID: 0000-0003-3532-8332

Dmytro PONOMARENKO

Graduate Student, International University of Business and Law

ORCID: 0009-0002-2904-3904

ABSTRACT

Optimization of key processes thanks to the use of information technologies allows to increase the overall efficiency of project implementation. Achieving economically justified economic results thanks to the integration of innovations is one of the strategic tasks of most companies. In the conditions of digitalization, there is an active use of the Internet by companies to identify the target audience and establish communications on a long-term basis. Modern consumers spend a lot of time in thematic social networks that correspond to age characteristics, interests, life values, etc. Being aware of the current trends, companies use complex marketing strategies to interact with the target audience in the relevant social media. To increase the effectiveness of building communications between brands and customers, it is advisable to use various artificial intelligence algorithms, which are based on big data generated in the digital environment about processes related to the company's activities. The use of modern methods of processing heterogeneous information makes it possible to single out specific groups of users and develop recommender systems with personalized product offers, predict the development of the studied phenomena, generate various content (texts, photos, audio, video) based on the specified parameters. Artificial intelligence algorithms are used to achieve the established mathematical limitations; therefore, it is advisable to ensure compliance with ethical standards in the process of interaction with the target audience. Thanks to the introduction of moral factors, artificial intelligence will generate only content that is tolerant of all consumers and characterized by a positive content load. In the process of using mathematical algorithms when creating recommendation systems, it is necessary to ensure the observance of equality and moral values of consumers' groups. Meeting the needs of modern users requires companies to implement complex marketing strategies that are focused on human values and compliance with ethical standards.

Keywords: Artificial Intelligence, Content, Loyalty, Social Media Marketing, Target Audience

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**CHAT GPT: A TECHNOLOGICAL SOLUTION OR DILEMMA FOR THE
EDUCATION SYSTEM IN 2023**

Zohaib Hassan Sain

Superior University, Faculty of Business & Management Sciences

ORCID: 0000-0001-6567-5963

Abstract

Chat-GPT, an AI chatbot, is revolutionizing the way we interact with technology. Its ability to hold human-like conversations, generate essays, and perform other tasks has raised questions about its impact on education. Some educators believe that Chat-GPT could be a valuable addition to the classroom, providing students with personalized tutoring and assistance with their assignments. Others are concerned that Chat-GPT could be used to cheat or plagiarize, and that it could lead to a decline in critical thinking skills. Early evaluations suggest that Chat-GPT can outperform many students when given English assignments. The bot is also capable of generating high-quality content, such as cover letters and literary summaries. However, it is important to note that Chat-GPT is still under development, and its capabilities are constantly evolving. The integration of AI into education is a rapidly evolving field, and it is important for educators to stay up-to-date on the latest developments. This paper explores the potential impact of Chat-GPT on education, and it recommends that educators use the tool responsibly. Overall, the impact of Chat-GPT on education is still unknown. However, it is clear that this technology has the potential to both benefit and harm students. It is important for educators to use Chat-GPT responsibly and to be aware of the potential risks.

Keywords: Artificial Intelligence, Chat-GPT, OpenAI.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**REVITALIZING EDUCATION IN PAKISTAN: CHALLENGES AND
RECOMMENDATIONS**

Zohaib Hassan Sain

Superior University, Faculty of Business & Management Sciences

ORCID: 0000-0001-6567-5963

Abstract

Education is essential for political stability and socio-economic development. However, the existence of different education systems with different teaching methods has led to an uneven educational landscape. A study used a mixed methodology to examine Pakistan's education system, its operational mechanisms, and its challenges. The quantitative part of the study used a survey to collect data from 450 participants using a multi-stage systematic sampling approach. The qualitative part of the study used interviews with 40 participants, including university faculty and students. The study found that education promotes political stability by instilling a sense of national rights and responsibilities in individuals. This awareness leads to cooperation, participation, and harmony. Education also shapes people's character, enabling them to participate actively in society. It is a fundamental tool for empowerment and promoting human rights and gender equality. The study concluded that Pakistan needs to invest more in education in order to improve its quality and equity. This investment will pay off in the long run by promoting political stability and socio-economic development.

Keywords: Challenges, Education, Political Stability.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

LEADERS' DISCOURSE DURING THE ELECTORAL CAMPAIGN

Prof Asoc Dr. Roland Lami

Mediterranean University of Albania

Abstract

The political discourse used during the electoral campaigns is one of the most essential indicators for the measurement of the ideology profiling of political parties. It impacts not only the voting behavior or the outcome of elections, but also at the same time the ideological confusion of political parties. This study attempts to shed light on the way how the two main political leaders in Albania, Edi Rama, leader of Socialist Party and Lulzim Basha, leader of Democratic Party have used or not ideology as part of their discourse during the electoral campaign for parliamentary elections in 2021. From a methodological point of view, in this study it is used content analysis of documents, which are used as sources of data collection. In order to analyze the discourse of each political leader, the most important newspapers in Albania are included in this study; as well as the terminologies used before and during the campaign are analyzed in groups according to the following categories: (i) issues related to institutions; (ii) attitudes on social-economic issues; (iii) on moral values; (iv) on environment; (v) on law and (vi) order. This analysis was carried out through a software.

Keywords: political discourse, ideology, parliamentary election, leadership, political parties.

Introduction

From a methodological point of view, in this study it is used content analysis of documents, which are used as sources of data collection. This analysis was carried out through a software. The selected method helped to identify the ideological wing manifested by the discourse of the two leaders of the two main political parties in Albania, Edi Rama (Socialist Party) and Lulzim Basha (Democratic Party), before and during the election period, in the general elections of 2021. As a source for data collection were used some of the most popular newspapers in Albania. The newspapers included in this study were: Mapo, Panorama, Gazeta Shqiptare, Shqip and Shekulli. From these newspapers were taken only the statements of the two political leaders in Albania and not the comments of journalists. The selected timeline for monitoring the newspapers included the period April, May and June 2021.

In this study, the “computer-assisted textual analysis” (CATA) was used, similar with the study by Open Society Foundation for Albania (OSFA). This technique was selected for the reason that it increases the credibility of study, as it eliminates the possibility of “human error”. This means that the study did not include any encoders to count the frequency of words and phrases in the defined categories.

In order to understand for instance, the right ideological attitude of a leader in relation to the category social – economic, it is measured the frequency of words which imply the reduction of the role of the state (such as private education, business, flat tax, autonomy, economic freedom, investment etc.). Whereas in order to understand the left ideological approach for the same category, category which would measure the frequencies of words that imply more of a state (as progressive tax, public education, disadvantage, social assistance, marginalized groups, economic assistance, social state etc.). For the category Values, referring to the right ideology, it is supposed to use more words, for example related to individuals, integrity, pride, marriage, God etc. In the case of a political subject or person that refers to the left ideology, more words such as: discrimination, humanism, minority, injustices, equalities etc. are expected to be used.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

During the collection of each candidate's statements, from the selected newspapers in this study, it was found that almost all newspapers had the same number of statements from each candidate, at least for the time period of this study. Nevertheless, the length of the news was not the same. However, this does not affect the analysis of this study, since the comment of the newspaper per se is not part of the analysis, but the candidates' statements are. Hence, it is an analysis that includes only the candidates' statements.

Technically, the selection process from the text of the newspapers was overall easy, since in each newspaper, the statements of the two leaders were detached from the comment of the journalist. Their statements were transcripts in text, everything the leaders had said. In total, 198 statements of Rama and 215 statements of Basha were analyzed. As expected, the highest number of the statements reflected in the written media belongs to the period of June, which was the month when the elections took place.

Analysis of the Results

In relation to the ideology reflected in their discourse the two main political leaders in Albania, Edi Rama and Lulzim Basha during the electoral campaign for general elections 2021, in Albania, when referring to the abovementioned categories, it resulted that Lulzim Basha has not reflected his ideological position while tackling issues related to the a) Socio-economic category. Basha has dominated over Rama in the three ideological positions, demonstrating a drastic instability in the ideological attitude. At the same time, from the data, it is clear that Basha unlike Rama has paid more attention to the issues related to this category. As regards the issues related to the category "Institutions", Edi Rama is the one who has dominated the left wing, as well as the right and center. However, unlike Lulzim Basha and his discussion on the issue in question, the difference is not that drastic as appears at the first category Basha. Both leaders do not adhere to an ideological axis, but are "catch all". Surveys, focus groups and consulting companies prepare the issues that leaders articulate during election campaigns, not the ideological axes that they claim to belong to.

Bibliography

Bailer, S. (1987) "Ideology and Soviet Foreign Policy," in *Ideology and Foreign Policy: A Global Perspective*, ed. George Schwab, New York, 86.

Bell, D. (1973). *The Coming of Post-industrial Society*. New York: Basic Books.

Bell, D. (2000). *The End of Ideology. On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties*. Harvard: Harvard University Press.

Bobbio, R. (1997). *Majtas dhe Djathtas*, Tiranë: Arbri.

Coffey, Daniel. (2005) "Measuring Gubernatorial Ideology: A Content Analysis of State of the State Speeches", në faqen http://academic.udayton.edu/sppq-TPR/other_datasets.html.

Dalton, J. R. (2005). *Social Modernization and the End of Ideology Debate: Patterns of Ideology Polarization*. University of California

OSFA (2012) OSFA (2012) Report No.1: Monitoring the statements of key political figures - Sali Berisha and Edi Rama

Krippendorff, K. (2003) *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*, Sage Publications.

Heywood, A. (2007). *Political ideologies: An introduction*. New York: Palgrave Macmillan.

Hunt, H., M. (1987) *Ideology and US. Foreign Policy* (New Haven, 1987), xi. For similar definitions, see Mullins, "On the Concept of Ideology in Political Science," 510; and Hamilton, "Elements of the Concept of Ideology."

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Laver, M., Garry, J. (2000) "Estimating Policy Positions from Political Texts," American Journal of Political Science, Vol. 44, No.3.

Linz, J., Alfred C. S. (1996). "Toward Consolidated Democracies". Journal of Democracy. 7 (2):16.

Schmid, H. (1981) On the Origin of Ideology. Acta Sociologica, Vol.24, No.1/2, Work and Ideology pp.57-73. Sage Publications, Ltd. Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/4194333> Accessed: 12-08-2016 09:00 UTC).

Fuchs, D., Klingemann, D. H. (1989). "The Left-Right Schema". In Continuities in Political Action A Longitudinal Study of Political Orientations in Three Western Democracies, eds. M. Kent Jennings and J. W. van Deth. Berlin Walter de Gruyter.

Freden, M, (2003). Ideology: A very short introduction. Oxford University Press. Freedom in the World shih [http// www.freedom house.org/template.cfm? page 15 \(12 shkurt 2011\)](http://www.freedomhouse.org/template.cfm? page 15 (12 shkurt 2011)).

Freire, A. (2006). Bringing Social Identities Back In: The Social Anchors of Left-Right Orientation in Western Europe. International Political Science Review 27: 359-78.

Seiler, S. L. (2008). Partitë Politike. Tiranë: UET PRESS.

Bobbio, R. (1997) Left and Right: The Significance of a Political Distinction, University Of Chicago Press.

Bell, D. (1960). The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties. Glencoe, IL: Free Press.

Inglehart, R. (1997). Modernization and postmodernization. Cultural, economic, and political change in 43 societies. Princeton: Princeton University Press.

Inglehart, R. (1990). Cultural shift in advanced industrial society. Princeton: Princeton University Press.

Evans, G., Heath, A., Lallje, M. (1996). "Measuring Left-Right and Libertarian-Authoritarian Values in the British Electorate." British Journal of Sociology 47: 93-11

THE RELATION BETWEEN PUBLIC ADMINISTRATIONS AUTHORITY AND ETHICS IN ALBANIA

Evis Garunja

University of Aleksander Moisiu

Abstract

This paper analyses the relation between public administrations authorities and ethics in Albania based on national legal standards and the necessity to adequate them to the EU standards. Public services are orientated on social and health protection, education and improvement of citizens life's, pillars of social services based on the protection of human and social fundamental rights stated by Albanian Constitution.

The participation of citizens on local public life¹ guarantees new standards for the democracy in Albania, new legal and organizational reforms to implement and brings the level of governance near to the citizen.

In this way the citizens are directly in contact with administrative structures and services and with politicians and their politics too. Their participation through electoral participation ("democratic representation") and direct participation ("democratic participation") will offer them the skills not only as a voter but also the right to stand as a candidate, for local/national councils/ parliament and by the other hand to be involved in decision-making process, the implementation of these policies, the provision of local/national services and the evaluation of these policies and provisions.

In this context, the standards of ethics of public administration are related to the legal concepts, moral values and personal attitude of each person who is engaged to serve as a civil servant. Honesty, correctness, efficiency, fairness are some of the values which are part of personal inputs of the civil servant which added to the legal rules on integrity, responsibility, equality tried to shape the framework of the ethics Code.

The administrative procedure code and the reform on decentralization tried to build the new standards of operation of public administration in Albania and it's successful results are related to the implementation of ethics rules.

In this context the paper *aims* to go through:

- the development of administrative reforms and the public administration transformation in Albania in the recent years,
- the ethics rules implemented on Albanian legislation and its improvement according to the EU integration,
- the impact of ethics rules in public administration in Albania, the citizen's expectation versus reality.

Keywords: ethics of public administration, legal framework, citizen's expectation, administrative reforms, decentralization.

¹ COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS Recommendation Rec(2001)19 of the Committee of Ministers to member states on the participation of citizens in local public life, (Adopted by the Committee of Ministers on 6 December 2001 at the 776th meeting of the Ministers' Deputies)

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ETHICAL PRINCIPLES OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD
OF DATA PROCESSING**

Alexandrov V.S.

Kazan National Research Technical University named after A.N. Tupolev, REIMT department

ABSTRACT

Today, ethical issues in the performance of various scientific research are quite acute. In this case, it is important to take an active part in events, listen to the scientific community, participate in various discussions, conferences, symposiums and competitions.

An important task is to consolidate the world community in solving various tasks and problems of our time, while not paying attention to the participant's belonging to a particular group.

Thus, the active movement of the technical scientific community promotes the principles of mutual cooperation in solving global problems, anti-plagiarism, pluralism of opinions.

Data processing is widely used in the field of monitoring and diagnostics systems, allows you to evaluate the operability and fault tolerance of an electronic component with a high degree of accuracy. The ethnic component in this case consists in the use of automation and machine learning tools, in which it is worth asking whether a person controls the actions performed by a machine? It is in this context that the application of this approach should be of a conscious nature, in which a person can clearly control the actions of artificial intelligence.

Keywords: ethical standards, data processing, machine learning.

STUDENTS' EMOTION CLASSIFICATION USING DEEP LEARNING TECHNIQUES

Bilkisu Muhammad Bashir

Dept of computer science, Bayero University Kano

Bello Shehu Bello

Dept of computer science, Bayero University Kano

Hadiza Ali Umar

Dept of computer science, Bayero University Kano

Zayyanu Yunusa

Dept of computer science, Bayero University Kano

ABSTRACT

Emotion recognition has gained substantial interest in recent years due to its significant impact on problem-solving in a variety of fields of study, including business, education, and medicine. We can measure the effects of content and services on audiences/users using face emotion detection in a simple and low-cost technique. Much study has previously been undertaken based on six major emotions (happy, sad, angry, surprise, fear, and disgust) to tackle various social problems. Many approaches to facial expression analysis attempted to recognize a small set of motion categories such as happiness, sadness, surprise, disgust, fear, and anger. However, human emotion consists of thousands of expressions, which differ in subtle changes due to a few facial features or the blending of several emotions. The Facial Action Coding System (FACS) decomposes facial behavior into 46 action units (AUs), each of which is anatomically related to the contraction of a specific set of facial muscles movement.

One of the greatest issues in online learning is the inability to identify and sustain the student's emotions. As a result, our research tends to group those basic emotions into what we call learning emotions, or feelings that a learner can express. These emotions that can be expressed by a learner during the learning process are interested, boredom, and confusion. Finally, we use CNN-LSTM to predict the student's emotions. This work proposed a framework that enables monitoring of students' emotions in the online environment and ensures that the feedback expressed by facial expression can be provided to teachers so that they can flexibly adjust the teaching programs and ultimately improve the quality and efficiency of online education.

Keywords: Emotion recognition, Learner's emotion, online learning, combined emotion, compound emotion.

1. INTRODUCTION

Emotions are one of the important factors that enhanced the process of human communication. Facial expressions and gestures convey nonverbal communication cues that play a vital role in interpersonal relations, understanding the emotions of a human being is very trivial in building relationships. Facial Emotion Recognition plays a vital role in recognizing emotions because of its ability to mimic human coding skills. It can aid in understanding which emotions a user is experiencing in real-time and it has also gained immense importance in the present generation with its applications in various fields like medicine, computer vision, and image recognition.

Recognition of emotions is a dynamic process that targets the emotional state of a person, which means that the emotions corresponding to each individual's actions are different. Human beings, in general, communicate their feelings in different ways. To ensure meaningful communication, an accurate interpretation of these emotions is important (Abdullah et al., 2021)

2. Emotions and Action Units

Action Units (AUs) are the fundamental actions of individual muscles or groups of muscles. Ekman and Friesen analyzed the relationship between AU movement and facial expressions in the Emotion Facial Action Coding System (EMFACS) as shown in Figure 1.1, and claimed that all AUs are external representations of muscle movements.

The Facial Action Coding System (FACS) refers to a set of facial muscle movements that correspond to a displayed emotion

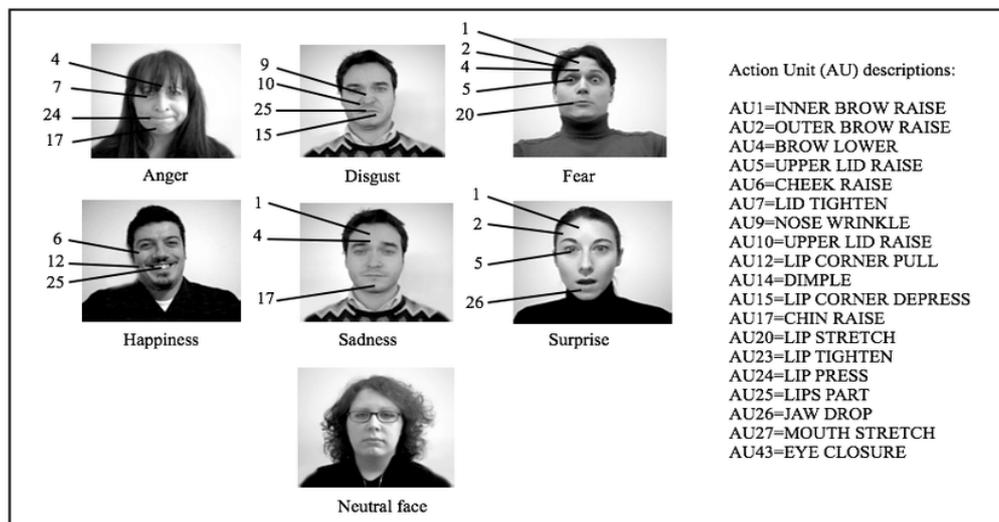

Figure 1: Action unit (Zammuner, 2014)

Many approaches to facial expression analysis attempted to recognize a small set of emotion categories such as happiness, sadness, surprise, disgust, fear, and anger. However, human emotion consists of thousands of expressions, which differ in subtle changes due to a few facial features or the blending of several emotions. The Facial Action Coding System (FACS) decomposes facial behavior into 46 action units (AUs), each of which is anatomically related to the contraction of a specific set of facial muscles movement.

2.1. Blended Emotion.

The term "blended emotion expression" refers to the complex and subtle manner in which people exhibit various emotions simultaneously or sequentially. Emotions are not necessarily felt in isolation; they can combine to form distinct emotional states. This merging can be evident in nonverbal signs such as facial expressions, body language, tone of voice, and others. (Saha, Bhattacharjee, De, & Nasipuri, 2016) In his paper, he has considered 12 blended expressions. These are happily surprised, happily disgusted, sadly fearful, sadly angry, sadly surprised, sadly disgusted, fearfully angry, fearfully surprised, fearfully disgusted, angrily surprised, angrily disgusted, and disgustedly surprised.

Figure 4: Compound Facial Expressions of Emotion (Yue Zhao et al, 2019)

Paul Ekman has proposed 46 Action Units (AU) which express facial features and movements as a form of emotional representation. Ekman and Friesen first recognized that Facial Action Coding System (FACS) facial movement, in FACS facial AUs, is utilized in such a way that faces muscles and facial muscles are coded for each of their head movements (between several different individuals and/ or races of subjects) (Pise et al., 2022).

The goal of the experiment is to propose a new emotion classification model that can accurately detect and classify learners' emotions in an online learning environment. The objective is to develop a novel approach or methodology to recognize and categorize emotions expressed through facial expressions or other modalities in the context of online learning.

By achieving this goal, the researchers aim to contribute to the field of affective computing, human-computer interaction, and educational technology. The proposed emotion classification model can have several potential benefits and applications, including:

Emotion-Aware Online Learning, Enhanced Learning Outcomes, Mental Health Support, Feedback and Assessment, User Experience Improvement.

2.2. Learners Emotion Classification

In the learning environment, there are mainly three emotions that are most recognized (interested, boredom, and confusion). These emotions are what we called learners emotions; Learner emotions are obtained from Ekman's basic emotion in Figure 2.

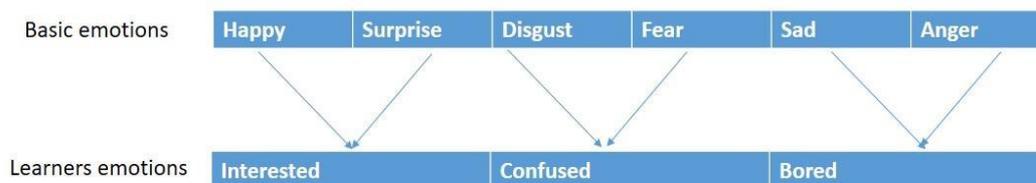

Figure 2: Learner's emotion classification

3. Related works

Many researchers are interested in improving the learning environment with Face Emotion Recognition (FER). (Panichkriangkrai et al., 2021) propose a techniques to detect students' emotions while

Studying via online video conferencing. This proposed technique, which updates the Facial emotion image of the current class-member, enables the system to achieve a highly accurate performance for facial emotion recognition.

(Wang et al., 2020), proposed a framework that enables real-time monitoring of students' emotions in online courses and ensures that the feedback expressed by facial expression can be provided to teachers timely, so that they can flexibly adjust the teaching programs and ultimately improve the quality and efficiency of online education.

(Lasri, 2019) propose a system that recognizes students' emotions from their faces. Our system consists of three phases: face detection using Haar Cascades, normalization and emotion recognition using CNN on FER 2013 database with seven types of expressions. Obtained results show that face emotion recognition is feasible in education, consequently, it can help teachers to modify their presentation according to the students' emotions.

4. Methodology

This section of the paper presents the research methodology employed in the study. It encompasses various components that are crucial for understanding the research process and achieving the stated contribution. Specifically, this part discusses the data collection method, describes the features of the datasets, and outlines the methodology adopted to accomplish the contribution. Explains the experimental settings, and provides details of the evaluation plan.

4.1 Data collection method

FER2013: The data consists of 48x48 pixel grayscale images of faces which is obtained from Kaggle. The face have been automatically registered so that the face is more or less centred and occupies about the same amount of space in each image. The task is to categorize each face based on the emotion shown in the facial expression into one of seven categories (0=Angry, 1=Disgust, 2=Fear, 3=Happy, 4=Sad, 5=Surprise, 6=Neutral). The training set consists of 28,709 examples and the public test set consists of 3,589 examples.

4.2 Preprocess the Dataset:

We performed preprocessing on the dataset to prepare it for training the deep learning model. This involved steps such as resizing the images, converting them to grayscale, and normalizing the pixel values. We also split the dataset into training and testing sets to evaluate the performance of the model.

4.3. Feature Extraction using CNN:

We utilized a convolutional neural network (CNN) for feature extraction from the input images. The CNN layers learned to extract meaningful spatial features from the facial expressions. This process involved multiple convolutional layers followed by pooling layers to reduce the dimensionality.

The following are some steps that can be taken to conduct such an experiment:

1. Load the necessary libraries:

We imported the required libraries such as NumPy, pandas, scikit-learn, and tensor flow to support our data processing, classification, and evaluation tasks.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

2. Define the emotion mapping:

We defined a mapping between the original emotion categories and the new emotion classification scheme we proposed. This mapping aimed to group similar emotions together and create a more meaningful and interpretable classification.

3. Define the directories:

We specified the directories containing the training and testing data. These directories were structured based on the original emotion categories.

4. Create combined emotion directories:

We created new directories for the combined emotions according to our proposed emotion classification. These directories provided a consolidated structure for the modified emotion labels.

5. Apply the emotion label mapping and move images to combined directories:

We applied the emotion label mapping to associate each image with its corresponding combined emotion category. Then, we moved the images from the original directories to the newly created combined emotion directories based on their mapped labels.

By following these steps, we successfully implemented our proposed emotion classification approach and organized the dataset accordingly. This allowed us to proceed with the training and evaluation of our emotion classification model.

4.4. Classification of the Emotion:

After feature extraction, we employed a long short-term memory (LSTM) network for sequence modeling and classification of learners' emotions. The LSTM layers captured the temporal dependencies in the sequence of facial expressions, allowing the model to learn the dynamics of emotional changes over time.

5.0 Conclusion

In this study, we embarked on the challenging journey of classifying students' emotions using advanced deep learning techniques. Our research was driven by the aim to provide educators and institutions with a tool that can enhance the educational experience by understanding and responding to students' emotional states. Through extensive experimentation and analysis, we anticipate achieving promising results in the future. These findings will signify the potential of deep learning techniques in deciphering the complex interplay of emotions within educational contexts. As our research progresses and we gather more specific results, we look forward to refining and expanding upon these preliminary findings. Ultimately, our goal is to contribute to the development of effective tools and strategies that can positively impact the educational experience by better understanding and addressing students' emotional needs. Stay tuned for the exciting results and insights that will be added in the future to further enrich this study.

REFERENCE

Lasri, I. (2019). Facial Emotion Recognition of Students using Convolutional Neural Network. *2019 Third International Conference on Intelligent Computing in Data Sciences (ICDS)*, 1–6.

Panichkriangkrai, C., Silapasuphakornwong, P., & Saenphon, T. (2021). Emotion recognition of students during e-learning through online conference meeting. *Science, Engineering and Health Studies*, 15, 1–10.

Recognition, M. (2019). *A Convolutional Neural Network for Compound Micro-Expression Recognition*.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Wang, W., Xu, K., Niu, H., & Miao, X. (2020). Emotion Recognition of Students Based on Facial Expressions in Online Education Based on the Perspective of Computer Simulation. *Complexity*, 2020. <https://doi.org/10.1155/2020/4065207>

Abdullah, S. M. S. A., Ameen, S. Y. A., M. Sadeeq, M. A., & Zeebaree, S. (2021). Multimodal Emotion Recognition using Deep Learning. *Journal of Applied Science and Technology Trends*, 2(02), 52–58. <https://doi.org/10.38094/jastt20291>

Delgado, K., Origgi, J. M., Hasanpoor, T., Yu, H., Alessio, D., Arroyo, I., Lee, W., Betke, M., Woolf, B., & Bargal, S. A. (2021). Student Engagement Dataset. *Proceedings of the IEEE International Conference on Computer Vision, 2021-October*, 3621–3629. <https://doi.org/10.1109/ICCVW54120.2021.00405>

Khanzada, A., & Bai, C. (n.d.). *Facial Expression Recognition with Deep Learning*.

Minaee, S., & Abdolrashidi, A. (n.d.). *Deep-Emotion : Facial Expression Recognition Using Attentional Convolutional Network*.

Nour, N., Elhebir, M., & Viriri, S. (2020). *F ACE E XPRESSION R ECOGNITION USING C ONVOLUTION N EURAL N ETWORK (CNN) M ODELS*. 11(1), 1–11. <https://doi.org/10.5121/ijgca.2020.11401>

Panichkriangkrai, C., Silapasuphakornwong, P., & Saenphon, T. (2021). Emotion recognition of students during e-learning through online conference meeting. *Science, Engineering and Health Studies*, 15, 1–10.

Series, C. (2021). *Emotion Recognition Using Convolutional Neural Network (CNN)*. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1962/1/012040>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**COMPARATIVE EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS'
ACADEMIC ACHIEVEMENT IN COMPUTER SCIENCE AT A FEW CHOSEN
PRIVATE AND PUBLIC SCHOOLS IN KADUNA STATE'S ZARIA LOCAL
GOVERNMENT AREA**

Rafindadi Ibrahim Saad

Federal College of Education, Zaria, Kaduna State, Nigeria, Department of Computer Science

ABSTRACT

This study compared secondary school students' academic achievement in computer studies across private and public institutions. in Kaduna state's Zaria local government area. In light of this, the researcher visited four (4) chosen secondary schools in the Zaria local government area and gathered information regarding some accomplishment test results from the academic years of 2016 and 2017. The senior school certificate examination results are the achievement test. There are two types of schools in the four (4) schools.

Keywords: Examination, Public School. Private School, Computer, ICT Equipment, Internet.

PHARMACY AUTOMATION IN HEALTHCARE SYSTEM

Monika Rani

Department of Pharmacy, Hindu College Of Pharmacy

Shivam Rajput

IITM College of Pharmacy, IITM Group of Institutions

Abstract

Pharmacy automation encompasses any technological operation involved in the management and distribution of medications. The implementation of automation in the pharmacy setting provides reassurance to patients, employees, and stakeholders alike. Pharmacy automation is experiencing significant growth in the market. One contributing aspect to this growth is the substantial majority of individuals who regularly consume medication on a daily basis. The two predominant forms of automation that enjoy widespread popularity are robotics and pill counters. The pill counter can be considered as a low-tech alternative to automation. Maximise the potential by integrating robotics into your selection of top 100 products that you distribute, as they possess the capability to perform advanced tasks such as filling, labelling, and capping items. The implementation of this technology enables pharmacies to enhance their operational processes and reduce the likelihood of errors. The advantages often encompass the augmentation of prescription volume and efficacy. Contemporary automation tools exhibit enhanced user-friendliness. As a result of their recent decrease in cost, community pharmacies are now able to utilise them. The implementation of robotic dispensing and filling systems does not lead to technological unemployment. However, the majority of pharmacies that are employed tend to reallocate resources to different locations. Automated filling of controlled substances is not permissible in many states. Familiarise oneself with the legislative regulations pertaining to the permissible and prohibited aspects of automation within a certain jurisdiction. The healthcare business, especially the field of pharmacy, has experienced significant disruptions throughout the year 2020. It appears that automation has the potential to alleviate the strain on resources imposed by a pandemic.

Keywords: Pharmacy; technology, robotics; automation; medicine.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**ETHICAL ISSUES IN ENVIRONMENTAL CONSERVATION FROM POLLUTION
AND CLIMATE CHANGE**

Mohanad Hazim Halboos

Department of Ecology, Faculty of Science, University of Kufa

Aayad Ammar Sayhood

Department of Basic Sciences, Faculty of Dentistry, University of Kufa

Abstract

This research delves into the ethical dilemmas and challenges associated with environmental conservation, specifically focusing on pollution and climate change. The study aims to shed light on the ethical dimensions of these issues, exploring the moral responsibilities of individuals, organizations, and governments in addressing environmental degradation. The research examines the detrimental effects of pollution on ecosystems, human health, and biodiversity. It delves into the ethical implications of factors such as industrial waste, chemical pollution, and improper waste management. Furthermore, the study explores the responsibility of industries and governments in adopting sustainable practices and enforcing regulations to mitigate pollution. Additionally, the research investigates the ethical concerns surrounding climate change, emphasizing the impact of human activities on global warming and its consequences for future generations. It explores the ethical obligations of individuals and governments to reduce greenhouse gas emissions, promote renewable energy sources, and adapt to the changing climate. The study also highlights the ethical dimensions of environmental justice and equity, emphasizing the disproportionate burden of pollution and climate change on marginalized communities. It calls for a more inclusive and fair approach to environmental conservation that prioritizes the needs and rights of all individuals, particularly those most affected by environmental degradation. Overall, this research provides a comprehensive overview of the ethical issues in environmental conservation, focusing on pollution and climate change. It emphasizes the moral responsibilities of individuals, organizations, and governments in addressing these challenges, promoting sustainable practices, and working towards a more just and equitable future for all.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETHICS OF CLIMATE CHANGE

Shanza Abbas

COMSATS University Islamabad

Aqsa Abbas

COMSATS University Islamabad

Abstract

This survey aims to investigate the ethical dimensions of climate change, focusing on public perceptions and attitudes towards the issue. Climate change poses complex moral challenges, including questions of responsibility, justice, and sustainability. To address these concerns, we designed a comprehensive questionnaire that covers various aspects of climate ethics. The survey includes questions related to individual behaviors, government policies, corporate responsibility, and international cooperation. Our research methodology involves distributing the survey to a diverse sample of participants, ensuring representation across demographics, geographic locations, and socioeconomic backgrounds. We plan to collect and analyze responses to gain insights into how people perceive climate change from an ethical standpoint and how these perceptions influence their actions and support for climate-related policies.

By conducting this survey, we aim to contribute to a better understanding of the ethical dimensions of climate change, which can inform public discourse, policy development, and advocacy efforts in addressing one of the most pressing global challenges of our time.

Keywords: Dimensions, Perceptions, Sustainability, Comprehensive, Demographics, Challenges, Responsibility, Cooperation, Advocacy.

RETHINKING ECOSYSTEM & ENVIRONMENTAL ETHICS

Ammara Kaynat

Dr. Ayesha Mehmood

ABSTRACT

This study investigates the need to reevaluate the moral principles that currently guide how people interact with ecosystems and the environment. It examines conventional paradigms like anthropocentrism, biocentrism, and ecocentrism and highlights how inadequate they are to deal with today's environmental problems. We focus on the potential of alternative ethical ideas like deep ecology, environmental justice, and sustainability to direct more responsible and inclusive environmental actions. The article advocates for a holistic and forward-thinking approach that transcends anthropocentric viewpoints and recognizes the intrinsic value of all species and ecosystems while also taking into account practical ramifications, such as policy suggestions, conservation methods, and community engagement initiatives. In the end, a more sustainable and harmonious relationship between people and the natural world may be fostered by this rethinking of environmental and ecosystem ethics.

This paper provides a thorough exploration of the need to reconsider ecosystem and environmental ethics by drawing on a synthesis of philosophical, ecological, and ethical viewpoints. The conventional paradigms of anthropocentrism, biocentrism, and ecocentrism are explained at first, along with their advantages and disadvantages for directing ethical decision-making. It becomes clear that to handle the complexity of today's environmental concerns, a larger, more inclusive strategy is necessary.

The study then looks at developing ideas and moral standards including deep ecology, environmental justice, and sustainability. These alternative paradigms stress the intrinsic value of ecosystems, non-human species, and the fair distribution of environmental benefits and responsibilities and call for a significant transformation in human consciousness.

The study also examines the application of rethinking environmental ethics and ecological ethics, including policy proposals, conservation tactics, and community engagement programs. It emphasizes the importance of education, interdisciplinary cooperation, and public awareness in promoting ethical environmental stewardship.

In conclusion, the proposed abstract advocates for a comprehensive and progressive strategy for environmental ethics and ecological ethics, one that transcends particular human concerns and recognizes the interconnection of all life on Earth. We may open the door to a sustainable and peaceful coexistence with our planet by rethinking our ethical obligations and accepting a more comprehensive moral framework. This reconsideration of environmental and ecosystem ethics is not just a theoretical exercise; it is also an essential step in assuring the welfare of the present and coming generations as well as the survival of our vulnerable ecosystems.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

A REVIEW OF ENVIRONMENTAL ETHICS AS A SOLUTION TO PRESERVE NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT

Dr. Malihe JAHANI

Department of Biology, Shandiz Institute of Higher Education

ORCID: 0000-0003-4755-8258

Dr. Sedighe JAHANI

Department of Biology, Science and Research Branch, Islamic Azad University

ORCID: 0000-0003-2661-1013

ABSTRACT

Since the 1980s, there have been growing concerns about the environment in different countries, and the creation of green parties and environmental organizations has been widely welcomed, which is due to the growing awareness of people in the field of the destructive effects of humans activities on the environment. Population growth, the use of destructive technologies and the inappropriate economic, political and social regulations are destroying the environment, so scientists are of the opinion that the protection of natural resources and the environment should be prioritized. On the other hand, many environmental problems have arisen due to the wrong behavior of humans, which has caused scientists to try to improve the ecological behavior of humans by using sciences such as psychology. These developments have caused people to reconsider their relationship with nature and value the environment as one of the most important needs of people. These developments have caused a continuous change of values in society and a new lifestyle is emerging that includes the attitude of protection and long-term sustainability towards the environment. Many scientists believe that to solve environmental problems, one should move from natural and ecological sciences to behavioral sciences because these sciences seem to have good potential for developing ways to improve the environment. After realizing the duty of protecting the environment, humans have tried to compensate for their shortcomings in this field by producing clean and environmentally friendly technologies and take steps to protect the environment for future generations. But the fact is that only the progress in the production of environmental technologies is not enough to solve crises and the lack of ethical principles in dealing with the environment has caused environmental problems to remain unsolvable.

In the last few decades, the concept of environmental ethics has attracted the attention of scientists in various fields, especially agriculture. The wise use of the world's natural resources to ensure sustainable performance can be seen as the meaning of environmental ethics, and this is not possible unless humans see themselves as a part of the global ecosystem and not apart from it. In fact, without understanding environmental ethics, humans will not be able to solve environmental problems. In general, environmental ethics is related to the relationship between humans and the environment, the valuing of nature from the perspective of humans, and the sense of humans responsibility in preserving the environment for future generations.

Keywords: Environmental Ethics, Environmental Problems, Destructive Technologies, Green Parties, Preserve the Environment

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

**THE IMPACT OF PSYCHOLOGICAL CONTRACTS ON EMPLOYEE
ENGAGEMENT: STUDY OF NON-EXECUTIVE EMPLOYEES IN SUB-
CONTRACTOR COMPANIES IN THE TELECOMMUNICATION INDUSTRY IN
COLOMBO DISTRICT IN SRI LANKA**

Dr.Udayangani Kumari Thalaspitiya

Abstract

This study aims to investigate the impact of Psychological Contracts on Employee Engagement of Non-Executive Employees in subcontractor companies in the Telecommunication Industry in Colombo District in Sri Lanka.

Based on the theoretical information, a conceptual framework is developed to test the positive impact of a Psychological Contract on employee engagement. A quantitative approach has been adopted to achieve the aim of the study. To measure the fundamental concept of the research the questionnaire method was applied. Pearson Correlation analysis and regression analysis were carried out on a sample of 186 Non-Executive Employees in Sub-Contractor Companies in the Telecommunication Industry in Colombo District in Sri Lanka.

Based on the findings, the study concludes that there is a strong positive impact of the Psychological Contract on employee engagement of non-executive employees in Sub-Contractor Companies in the Telecommunication Industry in Colombo District in Sri Lanka. According to the analysis, Pearson's correlation between Psychological Contract and employee Engagement was 0.872, which indicated a strong positive relationship between the two variables. According to the regression analysis results of the study, explained a Strong positive impact of psychological Contact and employee engagement.

The findings of this research study shall be significant in the theoretical and practical scenario as well. Basically, this study raises important implications for managers to consider. From the standpoint of Human Resources Management, the results of the study suggest that building and implementing a good Psychological Contract within the Sub-contractor companies in the Telecommunication Industry may be associated with increased Employee Engagement of non-executive employees.

ETHICS OF TRUST' FOR HUMAN ACTIVITY AND MORAL STANDARD

Ananda Majumdar

University of Alberta

ORCID: 0000-0003-3045-0056

Abstract

Trust is a long-standing philosophical interest because of its essentiality for the success of human activity, from politics to sports, scientific research, and business. It is ethically a strong term for distributing knowledge and any form of practical reflection and planning required for human activity as a collection of information individually and verifying themselves. It is a connection through every necessary narrative essential in a lifetime. Workouts are more moral with trust. Trust is needed for humans to achieve more and know very little. Trust might be an unsafe practice, but it is also a fact for strengthening morality. Therefore, trust is a moral definition of a logical act through which humans can live and work. In philosophy, the debate has been made about how trust can be normatively forced and the best hypothesized concerning other things valuable for human activity or how human beings can value trust. Therefore, trust has been featured by modern philosophical literature as a range of various and different types of academic options to explore trust, as well as how it can be used and innovated by human beings about reliance, optimism, belief, monitoring, expectations, competence, assurance, and doubt. This article aims to build trust as a robust hypothetical narrative in human life, as well as a nature of universal truth. The methodology has been conducted through documentary analysis. The feature question of the paper is how trust exists in building relations, which is essential for a stabilized society and moral individuality.

Keywords: Faith, Contemporary Philosophical Thought, Natural Law, Universal Truth, Trust as Morality, Ethical Function, Moral Education and Knowledge, Community Action,

Reliance, Epistemology of Trust, Vulnerability, Negative Narrative of Ethics and Society, Hope, Value and Norm, Societal Sanctity, Good Feeling About Other, Community Development, Maintaining Moral Standard, Being an Honest, Utopianism, Predictive and Affective Trust, Trust versus Reliance, Trust of Universality, Self-Trust for Need, Trust and Belief, Three-place Trust and Two -place Trust, Trust on Neighbourhood versus Family Members for Completion of Work, Trust for Just Cause, Trust for Empathy, Just Trust, Monitoring Trust, Monitoring Someone on Potential Betrayal, Committed to Trust, Not Committed to Trust, Cultural Integrity, Corporate Culture, Moral Manager, Ethical Leadership, Ethical Teacher and Followers, Ethical Culture, Integrity, Ethical versus Unethical, The Perception of Leadership, Reward and Punishment, Organizational Behavior, Society as an Institution of Ethos, Societal Collectiveness, Principle of Tolerance, Faith Culture, Trust Factor, Decision Making Process, Ethical Dilemmas and Troublesome, Ethics as a Behavioral Approach, Honesty, Commitment, Leadership, Networking, Reinforcement, Priest and Follower, Learning and Development, Ethical Dimensions and Society, Honesty is the Best Policy, Society as an Institute, Careful Observation for Innovation of Ethics, Perceived Institutional Support, Universal Justice, Collaboration, Fairness, Embracing Journey, Priest as an Ethical Leader, Positive Personal Growth, Emotional Self-improvement, Identity, Motivation, Self-regulation, Self-awareness, Mutual Trust.

Introduction: Trust¹ has been defined as an attitude or hybrid of behaviour such as hope, belief, optimism, positive feeling, etc.

¹ The Ethics and Epistemology of Trust. The Nature of Trust. Paragraph 1st.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Trustees must be optimistic towards their behaviour, through which they can take care of their values and norms, which is ultimately their honesty and can be trusted by other people in the community. ²Trust has few characteristics for an explanation, such as the difference between trust and reliance, two places versus three places trust, doxastic versus non-doxastic conditions of trust, deception-direction, and monitoring. Reliance is a universal term or a narrative toward trust or an ethical entity. However, it has many limitations. Trusting the nature of weather and personal positions can be vulnerable due to its changing nature. Temperature can be changed anytime that can cause shivering people.

Similarly, a title or work can sometimes be damaged due to many other negative narratives of society, such as jealousy. Therefore, a situation can sometimes be dangerous, damaging a person's reputation. In this regard, individuals should not trust vulnerable objects. Trust is a dependence attitude, which has an almost similar meaning to reliance. Regarding its nature through dependency and reliance, trust is widely accepted. According to scholar Annette Baier,³ trust and reliance are two-fold dissimilarity. ⁴She said trust involves relying on another, not just caring for things in the old way, such as out of fear, accidentally, etc., but they do so out of goodwill towards the Truster. However, a striking kind of weakness can damage the charity due to believing in vulnerability because of faults over the object. In this regard, trusting someone is not ethically correct because of self-concern reasons such as dependency on the person or much expectation on the person for which trusting is the obligation, without selflessness. Trusting someone due to self-reason is not an ethical trust but trust for need. An honest trust is something without selflessness or selfishness regarding its universal law. Scholar Paul Faulkner⁵ distinguishes trust between predictive and affective trust. ⁶Predictive trust involves reliance and believing the trustee will take care of things.

On the other hand, affective trust is a relational regularising object or an interpersonal normative notion which involves reliance, a normative expectation that the trustee needs to prove dependable and prove the dependency for a reason. Therefore, affective trust can be a betrayal, but predictive trust, a genuine variety of trust, can not. ⁷Two-place versus Three-place trust has been created by Horsburgh, which is the creation of a simple idea. ⁸Individuals trust someone rather than a family member, such as trusting someone to work for the person while the person is not at home. In this regard, a person is trusting others beyond their family members. This is a three-place trust by trusting neighbours rather than family members.

On the other hand, two-place trust does not relate to any task in mind as an expectation from the neighbour, who can be trusted. ⁹Proponents of doxastic accounts hold that trust involves a belief on the part of the Truster. According to scholar Haeley, trusting someone to do something is to believe someone on a budget that that individual is committed to doing something and accept the person to meet the commitment. Similarly, distrusting someone for doing something is that person has something to do for which they are committed to doing the things but does not rely on meeting that expectation or commitment. Scholar Paul Faulkner said that non-doxastic accounts have both negative and positive thesis. The negative idea denies the belief requirements on trust, which doxastic accounts accept.

² The Ethics and Epistemology of Trust. The Nature of Trust. Paragraph 3rd.

³ The Ethics and Epistemology of Trust. Reliance Versus Interpersonal Trust. Paragraph 1st.

⁴ The Ethics and Epistemology of Trust. Reliance Versus Interpersonal Trust. Paragraph 1st.

⁵ The Ethics and Epistemology of Trust. Reliance Versus Interpersonal Trust. Paragraph 10th.

⁶ The Ethics and Epistemology of Trust. Reliance Versus Interpersonal Trust. Paragraph 10th.

⁷ The Ethics and Epistemology of Trust. Two-place vs. Three-place Trust. Paragraph 1st.

⁸ The Ethics and Epistemology of Trust. Two-place vs. Three-place Trust. Paragraph 1st.

⁹ The Ethics and Epistemology of Trust. Trust and Belief: Doxastic, Non-doxastic and Performance-theoretic Accounts. Paragraph 1st.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The optimistic view is broad by non-doxastic statements characterizing the Truster's further non-doxastic attitude that the Truster must respect the trustees, proving trustworthiness.¹⁰ Deception detection and monitoring trust is risk involved. In this part, the Truster must improve trust by minimizing such risk by monitoring the trustee to pre-empt any potential betrayal.

Literature Review: Trust has many critical analyses.¹¹ In 2019, scholar Susan Choi wrote her novel 'Trust Exercise' (Corrigan,2022).¹² She mentioned that trust is about the misleading power of art and memory. Terms like 'slippery fictional world'¹³ are also used during the discussion of trust. Therefore, faith is not universal in the real world. According to Susan Choi, belief is all about monetary objects. A survey has said that trust in France is generally a lower dignified identity due to a lower perception of honesty in their employment organization.¹⁴ In 2018, ethics was surveyed in IBE's working environment.¹⁵ It had been observed that they had ethical issues, especially in honesty and trust. The survey showed that employees feel less pressure for moral compromise but speak up if they witness misconduct.¹⁶ According to the Chief Ethical Officer Emmanuel Lulin, 'trust is the currency of ethics' (Corrigan,2022).¹⁷ He said trust can be magnified when there is cultural integrity. In society, integrity among communities is essential to build trust for practicing ethical standards and to build moral standards in communities.

Similarly, in the place, maintaining trust is a sign of sustainability. Therefore, cultural integrity is essential for families and organizations to maintain ethical standards to become trustworthy. Without a cultural scenario, none of the places retains trust. Therefore, faith is not accessible due to different systems. Ethics has been nurtured by ethical managers in institutions, and the followers followed. It has also been found that those honest managers have been distracted from their pathways, and the followers have been distracted. Therefore, ethics has fallen due to the damaging practice of its features. Questions about whether ethics can be followed based on natural laws have been raised. Or to follow the fundamentals of practicality?

Methodology: The paper has been assumed through subordinate sources of data. Subordinate sources of data include academic articles, websites, etc. The description of sources has taken the method of writing the essay, reading, gathering in-depth insights on topics, exploring ideas, summarizing, interpreting, and mainly expressing in words (documentary analysis through qualitative approach). The article has analyzed trust through many narratives and features of ethics and philosophical terms, such as cultural integration and trust, corporate culture, and faith. It also has a critical analysis to form a belief in someone, such as trust can not be sustainable everywhere. Therefore, the motion of rationality has been characterized as well. The article has discussed ethical managers for teaching ethics based on morality and norms in institutions. Institutions have been defined as society. Therefore, honest teachers always try to teach fundamental moral features, which are norms and values, honesty, and truthfulness, to their followers. This is how they have communicated with individuals to become ethical for the betterment of society.

¹⁰ The Ethics and Epistemology of Trust. Deception Detection and Monitoring. Paragraph 1st.

¹¹. You can't 'Trust' this novel. And that's a perfect thing—Paragraph 2nd.

¹². You can't 'Trust' this novel. And that's a perfect thing—Paragraph 2nd.

¹³. You can't 'Trust' this novel. And that's a perfect thing—Paragraph 2nd.

¹⁴ Trust is the currency of ethics—Paragraph 1st.

¹⁵ Trust is the currency of ethics—Paragraph 10th.

¹⁶ Trust is the currency of ethics—Paragraph 11th.

¹⁷ Trust is the currency of ethics—Paragraph 11th.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

They also share the lesson through which it has been possible to teach the followers to practice ethics by following all the rules without falling into any ethical dilemmas. The article also discusses contemporary leadership in communities or leadership in countries. Ethical leadership has classic definitions by classical scholars, but contemporary leadership differs from those classical definitions. However, the current administration follows those laws that help to maintain an ethical journey in their activities for the communities.

Discussion: Trust is necessary for the survival of the organizations. It is essential to become trustworthy to continue society and to engage with the community. 'Begin with Trust,' a Harvard Business Review article in 2020, wrote that components are essential for building trust through logic, empathy, and authenticity. Honesty, commitment, leadership, and networking are other pathways for building trust. Faith and ethics are intertwined (Van Den Akker et al., 2009).¹⁸ According to much research, integrity is an essential part of trustworthiness. According to¹⁹ scholar Mayer et al., integrity is the trustee's devotion to setting up principles that the trustor will accept and trust. Therefore, moral values and norms are also key dimensions of trustworthiness. It is also a question from various scholars: How do moral values and norms impact ethical leadership?²⁰ In ethics and integrity literature, trust has often been considered an outside influencer and narrator, even though this relationship between faith and integrity literature has not been varied.²¹ Ethical leadership (Van Den Akker et al., 2009) demonstrates appropriate conduct through personal actions and interpersonal relations. Ethical leadership is also promotional conduct to followers in two ways: communication, which is reinforcement and decision-making. It is a societal networking with followers by ethical teachers through social interactions.²² Ethical leaders in this regard are moral persons or moral managers. Moral managers always show honesty, trustworthiness and integrity for the proper teaching and a way for their followers. Leadership always entails a relationship between leaders and followers, which is essential for the betterment of society to reproduce collective features. Collective features are excellent and equal for everyone in the community. In this regard, leadership is a moral management by moral leadership, an essential narrative of the ethical culture and its practice in communities. Moral managers always set up the principle of ethics, which is honesty, values, and norms, for fostering their followers' behaviour, which is ethically standard moral conduct.²³ Moral managers are role models through visible action, rewards and discipline, and communication about ethics and values. Moral Managers set a good example and control ethical behaviour in both professional and private areas. Leaders can show the way for the guidance set for followers to follow and become moral individuals. People from the community follow their moral managers, teachers such as the priest, the Pope, Prophet Muhammad, and Buddha, who are spiritual, ethical leaders for their followers and bless them for an average and better life.²⁴ Moral managers show their role modelling in communities correctly. They demonstrate the ethical environment through monitoring.²⁵ They can reward those right followers who obey the rule of ethics (Van Den Akker et al., 2009) by following moral standards that their ethical leaders have set up.

¹⁸ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations—paragraph 1st.

¹⁹ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations—paragraph 1st.

²⁰ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations—paragraph 3rd.

²¹ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Ethical Leadership. Paragraph 1st.

²² Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Ethical Leadership. Paragraph 1st.

²³ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Ethical Leadership. Paragraph 3rd.

²⁴ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Ethical Role Modeling. Paragraph 1st.

²⁵ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Reward and Punishment. Paragraph 1st.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Followers carefully observe reward and punishment within a society, which is a permanent institution. On the other hand, when punishment occurs for unethical behaviour and response by the followers, it may help to prevent such faults shortly. Similarly, rewards for maintaining ethical ethos and laws will continually encourage the practice of ethics, which is morality by every human being. An unethical attitude by the ethical leaders will not be rewarded as well as followers. They must be careful about their practice of norms and values.²⁶ Leaders always communicate with followers to influence them about ethics and values.²⁷ Communications are also for the practice of ethical standards and values for organizational and societal decision-making processes. In this regard, employees and followers from both organizations and society feel safe when they know the ethical expectations from them. They follow those structural changes to set up a standard in their life and for society's development. Trust²⁸ is another essential narrative of ethical dimensions through which a successful working relationship can be built between the followers and the leaders. Trust is, therefore, a symbol of cooperation (Van Den Akker et al., 2009). Cooperation increases the possibility of sharpness, shares, and credibility.²⁹ It also opens mutual acceptance and increases openness. Narratives like integrity, relevant values and norms, communication, and networking are all related to trustworthiness, which helps to give people in the community a positive feel, which will help to open trustworthiness. Moral managers also work to build trust among their followers in them. Trusting³⁰ someone is difficult but possible through many perfect and benevolent activities. Moral managers are doing the same things to build a positive relationship that helps to create a trustful environment.³¹ Therefore, trust varies on leadership style and practices, particularly transformational leadership, perceived institutional support, and universal justice. Leadership and trustworthiness are two sides of a coin.³² Leaders play a crucial role in building trust within the institute (Lewis, 2022). Trust is necessary to build community leadership or a country's leader. Without collaboration, communication, and innovation, they will suffer from being untrustworthy. Therefore, they must be³³ transparent (Lewis, 2022) by sharing information openly and candidly, providing regular feedback, and encouraging open communication. Leaders must be³⁴ authentic to become trustworthy to their country's public and the masses through self-awareness and embracing their journey. Leaders must be³⁵ reliable through (Lewis, 2022) their commitment to the public they made it; they must be experts in many things as a community leader or a country. Leaders demonstrate integrity and fairness.

²⁶ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Communicating about ethics and values. Paragraph 1st.

²⁷ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Communicating about ethics and values. Paragraph 1st.

²⁸ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Trust. Paragraph 1st.

²⁹ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Trust. Paragraph 1st.

³⁰ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Trust. Paragraph 3rd.

³¹ Ethical Leadership and Trust: It is all about Meeting Expectations. Trust. Paragraph 3rd.

³² Good Leadership? It All Starts with Trust. How Leaders Build Trust. Paragraph 1st.

³³ Good Leadership? It All Starts with Trust. Be transparent—paragraph 1st.

³⁴ Good Leadership? It All Starts with Trust. Be Authentic—paragraph 1st.

³⁵ Good Leadership? It All Starts with Trust. Be Reliable—paragraph 1st.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Conclusion: The feature question of the paper is how trust exists in building relations, which is essential for a stabilized society and moral individuality. ³⁶According to Mayer et al. (Chen & Sriphon, 2022), trust is a belief through an organizational or an institutional work for which activities people will rely on the institute or the organization. Trust reinforces an effective and positive working relationship (Chen & Sriphon, 2022), leading a successful organization along with employees in the working environment and a substantial impact on leadership in an organization. Trust is combined with empathy, confidentiality, reality, innovation, and integrity management through which leaders make their relations with their followers in society and working employees in an organization. Authentic leadership is another narrative in building trustworthy connections with others. It is a leadership that has integrity transformed spirituality for creating optimism in them and their followers. Trust thus makes a leadership authentication through which a leader can be self-esteem, mentally capable, comprehensive, motivated, and self-expressive for building a role model in society and industry. Those leadership characteristics stimulate the positive behaviour of leaders for the promotion of their followers and to educate them authentically and ethically (Chen & Sriphon, 2022). The leadership characteristic also builds positive personal growth, emotional self-improvement (Chen & Sriphon, 2022), identity, motivation, self-regulation, self-awareness, and values. Leaders also foster mutual trust in their followers for a better relationship and understanding. This is how they express their true selves towards others. Thus, trust builds an existing relationship through its narratives like integrity, emotion, innovation, etc., for a unified community by following all rules and regulations of ethics and ethical laws. In this regard, a society can flourish through trustworthy relations by building authentic leadership.

References:

Chen, J. K. C., & Sriphon, T. (2022). Authentic Leadership, Trust, and Social Exchange Relationships under the Influence of Leader Behavior. *Sustainability*, 14(10), 5883. <https://doi.org/10.3390/su14105883>

Corrigan, M. (2022, May 12). *You can't "Trust" this novel. And that's an excellent thing*. NPR. <https://www.npr.org/2022/05/12/1098478246/herman-diaz-trust-novel-review>

Foy, C. (2021, May 5). *Ethics & professionalism: Maintaining trust without losing objectivity*. [Www.canadianlawyermag.com](http://www.canadianlawyermag.com). <https://www.canadianlawyermag.com/inhouse/news/opinion/ethics-professionalism-maintaining-trust-without-losing-objectivity/355689>

Lewis, A. (2022, October 26). *Importance of Trust in Leadership*. Harvard Business Publishing. <https://www.harvardbusiness.org/good-leadership-it-all-starts-with-trust/>

Lulin, E. (2018, April 12). *Trust is the currency of ethics*. [Www.ibe.org.uk](http://www.ibe.org.uk). <https://www.ibe.org.uk/resource/trust-is-the-currency-of-ethics.html>

The Ethics and Epistemology of Trust | *Internet Encyclopedia of Philosophy*. (n.d.). <https://iep.utm.edu/trust/>

Van Den Akker, L., Heres, L., Lasthuizen, K., & Six, F. (2009). Ethical leadership and trust: It's all about meeting expectations. *International Journal of Leadership Studies*, 5(2). https://www.regent.edu/acad/global/publications/ijls/new/vol5iss2/IJLS_vol5_iss2_akker_ethical_leadership.pdf

³⁶ Authentic Leadership, Trust, and Social Exchange Relationships under the Influence of Leader Behavior. Trust. Paragraph 1st.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

MULTIPLE-SCREEN ADDICTION, SLEEP QUALITY AND ACADEMIC BURNOUT IN UNIVERSITY STUDENTS

AYESHA HAFEEZ

Departement Of Applied Psychology, School Of Professional Psychology, University Of Managementand Technology

MAHMOOD ALAM

Departement Of Applied Psychology, School Of Professional Psychology, University Of Managementand Technology

Abstract

The present study explored the relationship between multiple-screen addiction, sleep quality and academic burnout in university students. It was hypothesized that 1) Multiple screen addiction and sleep quality will be positively related to academic burnout in university students, 2) Multiple screen addiction among university students will positively predict poor sleep quality and academic burnout, 3) Men university students will report higher levels of screen addiction, poor sleep quality and higher academic burnout as compared to women. Research design of the study was correlational cross-sectional. The sample comprised of 200 university students with the age range of 18 to 25 years ($M=20.95$, $SD= 1.83$) including 108 men and 90 women. Convenient sampling technique was used to access the sample. A self-constructed demographic sheet, Multiple Screen Addiction Questionnaire (Saritepeci, 2021), Sleep Quality Scale (Shin, 2006) and Academic Burnout Questionnaire (Breso 1997) were used for assessment. The results of Pearson product moment correlation findings indicated the positive relationship between multiple screen addiction, sleep quality and academic burnout. The result of multiple hierarchic regression analysis showed that multiple screen addiction, sleep quality (acute sleep problems) positively predicted academic burnout in university students. The result of independent sample t-test showed no gender differences in terms of multiple screen addiction, sleep quality and academic burnout. Furthermore, the women score higher difficulty in falling sleep as compared to men.

The present study will contribute in the field of counselling psychology studying the problems related to multiple screen addiction, acute sleep problems, and academic burnout in university students.

Keywords: Multiple-Screen Addiction, Sleep Quality, Academic Burnout, Students.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

BORZOUYEH, A PIONEER IN MEDICAL ETHICS IN THE 6TH CENTURY

Sobhan GHEZLOO

Department of History of Medicine, School of Persian Medicine, Tehran University of Medical Sciences

ORCID: 0000-0001-9327-2192

Asst. Prof. Dr. Fuat INCE

Department of History of Medicine and Ethics, Suleyman Demirel University

ORCID: 0000-0002-2887-7512

Assoc. Prof. Dr. Ehsan Shamsi GOOSHKI

Department of Medical Ethics, Tehran University of Medical Sciences

ORCID: 0000-0003-2405-0873

Asst. Prof. Dr Arman ZARGARAN

Department of History of Medicine, School of Persian Medicine, Tehran University of Medical Sciences

ORCID: 0000-0003-4351-3861

ABSTRACT

Medical ethics is the principle of appropriate professional behavior on the rights and duties of individuals involved in treatment. Although it has been emphasized more in recent years, it has a long historical background in all human cultures and has been the concern of physicians since ancient times. Different civilizations throughout history have played an influential role in the development of medical ethics concepts. In ancient Iran (Persia) also, a lot of attention was paid to the concepts of medical ethics. There are documents show that during the Sassanids era, Iranians were among the leading civilizations in the field of medical sciences, in particular medical ethics. The Sassanids are a pre-Islamic Iranian dynasty that ruled a large part of Western Asia from 224 to 651 AD. They with the Romans and later the Byzantines were two global powers in ancient times.

Borzouyeh was the head physician in Iranian medical council during the kingdom of Khosro II (reign 531–579 AD) in Sassanid era. He travels to India and brings the book *Kalileh va Demneh* with him to Iran. After the translation of this book, a chapter titled The Borzouyeh Tabib phrase (The Bab-e-Borzouyeh Tabib) as his biography was added to the beginning of the book. This chapter begins with a brief biography of Borzuyeh and then he starts talking about the ethical issues of medicine such as conscientiousness as a doctor, honor, integrity and respect. Concepts that he presents in the field of medical ethics include many of today's concerns in the standards of medical ethics and show the progressive view of medical ethics in the Sassanid era.

Keywords: Iran, Persia, Bioethics, Medical Ethics, History of Medicine.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

A QUASI-EXPERIMENTAL STUDY TO ANALYZE THE EFFECT OF HIGH-IMPACT PRACTICES AMONG FINAL YEAR BACHELOR SAUDI NURSING SCIENCE STUDENTS OF NORTHERN BORDER UNIVERSITY

Assistant Professor Dr. Bindu Bharathi

College of Nursing, Northern Border University

ORCID: 0000-0002-9360-2216

Dr. Fadiyah Jadid Alanazi

Academic Affairs, College of Nursing, Northern Border University

ORCID: 0000-0001-5457-8404

ABSTRACT

The aim of the study was to analyze the effect of high-impact practices (HIPs) on final-year bachelor of nursing science students.

The objectives of the study were to develop the training module on High Impact Practices in Community Health Nursing and to compare the effect of training module on HIPs among pre-test and post-test groups.

Background: HIPs are active learning practices that promote deep learning by promoting student engagement.

Research Design: Quasi-Experimental, one-group Pre-test- Post-test design was used in this study.

Methods: Final year bachelor Saudi Nursing Science Students were the sample, with a sample size of 52. This study was done at the College of Nursing. During Pre-test, the existing level of knowledge and practice on HIPs was assessed. The investigators administered training module on HIPs with problem exploration activities, brainstorming, and common intellectual experience (CIE) projects. Post-test was done to evaluate the effectiveness of training module.

Results: Among 52 subjects, 92.3% of the subjects belonged to the age group of 23- 25 years. 42.3% of the subjects had poor knowledge scores during pre-test; whereas 55.76% of them have an excellent knowledge scores during the post-test. Regarding practice scores, 26.9% of the subjects have poor practice scores during pre-test, but 65.38% of the subjects have excellent practice score during post-test. There was an increase in the mean knowledge score from 2.1129 to 2.3998 and practice score from 1.4258 to 2.2472 during post-test. There was a positive correlation between knowledge and practice scores.

Conclusion: HIPs is the innovative teaching and learning practices that are most beneficial because they challenge students.

Relevance to Clinical Practice: This study was done in Community Health nursing subject, and it helps to increase the student's critical thinking ability, communication skills, and problem-solving skills.

Keywords: Analyze, Effect, High-Impact Practice, Quasi-Experimental Study

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE VALUE SYSTEM IN THE FIELD OF LAW

Vadim LAVRIVSKY

Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Faculty of Sociology and Management, Zaporizhzhia National University

ORCID: 0009-0001-6070-5948

Abstract

The value system in the field of law can be compared to a pyramid, in the upper part of which legal goals and ideals are located, and in the lower part - a large and developed system of legal rights and obligations, various orders, resolutions, permits, prohibitions.

The role of law, its value in relation to society and the state is manifested in the fact that with the help of law, society subordinates the state to itself, forces it to function in its interests. The value of law for the state consists in the fact that law is used to organize and regulate the activities of the state apparatus itself; acts as a factor of progress, a source of renewal of society in accordance with the historical course of social development.

The value of law for an individual lies in the fact that it enshrines various rights and freedoms of the individual, protects the individual from the state, and prevents unjustified state interference in the private life of a citizen. Thus, the value of law is determined by the fact that it is an expression and determinant of the freedom of the individual and society. At the same time, law does not mean freedom in general, but defines the limits and extent of this freedom.

The value of law can be defined as the ability of law to serve as a goal and a means to satisfy socially just, progressive needs and interests of citizens and society as a whole.

The social value of law is determined by the role played by law in social life, in the life of each individual. Law acts as a general regulatory regulator of people's behavior. Thanks to this property, law occupies an important place in the system of those means by which society and the state solves public and social tasks in the field of nature protection, ensuring the health of the population, development of education and culture.

The meaning and value of law is determined by its role in establishing the regime of legality. Law creates a basis for fighting arbitrariness, violation of generally accepted norms of behavior. Without the law, it is impossible to ensure the safety and personal freedom of individuals. Law means limited freedom of behavior of people, contributes to the approval of universal values

Keywords: value of law, role of law, law in social life, the freedom of the individual and society.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

AN ANALYSIS ON SOME PRINCIPAL ISSUES ON ETHICAL COMMUNICATION.

Prof. As. Dr. Juljana LAZE

University "Aleksandër Moisiu," Faculty of Education, Department of Sociology

ORCID: 0000-0001-9804-7920

ABSTRACT

This research paper focuses on the analysis of some issues on the ethics of communication, trying to give them the scope and character of a standard and useful typology for the development and progress of today's societies.

The study of ethics is normally divided into three parts: metaethics, normative ethics, and descriptive ethics. Descriptive ethical works on the moral behaviour of specific persons or groups study the way ethical decisions work de facto. In terms of communication, descriptive ethics gives an account of failures and successes in the practices of the profession (journalism, teaching, etc.) where it locates the problems and identifies the specific dilemmas faced by professionals in different fields. Metaethics addresses issues related to normative and philosophical theories, sophisticatedly examining, among other things, the nature of good and right, the problem of evil, and the validity of ethical theories. Normative ethics merge morality with principles, focusing on the justice or injustice of societies and institutions.

The methodology of this study was based on the analysis of literature, reports and studies. The method used is mainly the analytical approach, with conceptual analysis and examination of arguments. The research paper objective was: a) to evaluate the impact, in practice, of issues of ethical behaviour; b) to identify gaps and challenges, but also to recognize the contribution derived from raising and researching such issues for the development and progress of society; c) to suggest modest preliminary recommendations that can serve as a possible reference point for developing societies.

The analyse indicate that the normative category has received the most scientific attention in the media and ethics, so an attempt is made to address some of the initial issues of ethics, such as: Social justice, truth, nonviolence, human dignity and privacy. It also emphasizes the need to address classical theory and relativism as the two main issues in metaethics. Given the dramatic innovations in global media technology, instrumentalism is a key issue when conducting research on the morality of communication professionals and institutions.

In conclusion, given the complexity of communication ethics in the categories addressed, no academic or media professional is competent to address these issues alone. It was suggested that in-depth research studies to be undertaken.

Keywords: Ethic, Communication, Value, Principals, Metaethics, Normative ethics, Descriptive ethical.

İMAM HATİP OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ ETİK VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. Adem GÜNEŞ

Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0003-2369-6541

ÖZET

Etik, davranışlarımızda doğruluğu ve yanlışlığı belirlememize yardımcı olan kriterlerdir. Ancak etik daha çok resmi ve mesleki alandaki ahlaki ilkelerin ve mesleğin gerektirdiği sorumlulukların ifadesi için kullanılır. Bireyler çalışma hayatlarını, çalışma şartları yanında bu ilkelere göre de düzenlemek durumundadır. Öğretmenlik mesleği açısından etik konusu ayrıca önem kazanmaktadır. Çünkü eğitimin her kademedeki amaçlarından bir tanesi doğru davranış değişikliğini gerçekleştirmektir. Eğitimin bu başlıca görevi ise öğretmen sorumluluğunda meydana gelmektedir. İmam hatip okulları ise ilgili gelişim çağındaki çocuklara temelde dini bilgi ve davranış kazandırma misyonuyla yüklü okullardır. Bu kurumlarda görev yapan gerek meslek dersleri öğretmenlerinin gerekse branş öğretmenlerinin bu misyonla uyumlu olacak şekilde etik ve ahlaki tutumlarının olması onlardan beklenen beklentilerin başında gelmektedir. Çünkü bütün öğretmenlerde olduğu gibi bu kurumda görev yapan öğretmenlerde de belki de bunda daha fazla olarak bu öğretmenlerin etik ve ahlaki davranış bakımından rol model olma özellikleri daha belirgin halde hissedilmektedir.

Bu araştırma imam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin, eğitim sürecinde ortaya çıkan mesleki etik ve etik dışı davranışlar konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple araştırmanın problemi; *İmam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin etik/etik dışı davranışlar konusundaki görüşleri nasıldır?* şeklindedir. Araştırma nitel bir yaklaşıma dayalı olup durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Çalışmaya bu kurumlarda görev yapan 28 katılımcı dahil olmuştur. Sonuç olarak katılımcıların; görev bilinci, insani duyarlılık, öğrenciye ve meslektaşlarına yönelik olarak davranışlarında etik kurallara riayet etme gayreti içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Mesleki Etik, İmam Hatip Okulları, Öğretmenler.

OPINIONS OF TEACHERS WORKING IN IMAM-HATIP SCHOOLS ON VOCATIONAL ETHICS AND UNETHICAL BEHAVIORS

ABSTRACT

Ethics are criteria that help us determine rightness and wrongness in our actions. However, ethics is mostly used to express the moral principles in the vocational field and the responsibilities required by the profession. Individuals must organize their working lives according to these principles. The issue of ethics also gains importance for the teaching profession. Because one of the aims of education at all levels is to make the right behavioral change. This main task of education is the responsibility of the teacher. Imam-hatip schools, on the other hand, are schools with the mission of providing religious knowledge and behavior to children at the relevant developmental age. One of the main expectations expected from both vocational course teachers and branch teachers working in these institutions is that they have ethical and moral attitudes that are compatible with this mission. Because, as in all teachers, the teachers working in this institution are more clearly felt to be role models in terms of ethical and moral behavior.

This research was carried out to determine the opinions of teachers working in imam-hatip schools about vocational ethics and unethical behaviors that occur during the education process. For this reason, the problem of the research is; What are the opinions of teachers working in imam-hatip schools about ethical/unethical behavior? It is in the form. The research was based on a qualitative approach and was carried out with a case study design. In the study, data were obtained with a semi-structured interview form. 28 participants working in these institutions were included in the study. As a result, the participants; It has been concluded that they have a sense of duty, human sensitivity, and strive to comply with ethical rules in their behavior towards students and colleagues.

Keywords: Ethics, Vocational Ethics, Imam Hatip Schools, Teachers.

1. GİRİŞ

Her meslek kendi içerisinde mesleğin niteliğine göre bir takım teknik kural ve ilkeleri barındırır. Etik ilkeler ise bütün meslek türlerinin hepsinde bulunan veya bulunması gereken kurallardan oluşur. Bu ilkeler o meslek grubunun daha nitelikli, daha verimli, amaca dönük ve yürütülecek işlerin ahlaki perspektiften de uygun bir şekilde gerçekleşmesi için elzem olan hususların başında gelir. Bu açıdan etik kurallar meslekler için olmazsa olmaz şartlardan bir tanesidir.

Öğretmenlik mesleğinden bahsedildiğinde etik kuralların daha fazla ön plana çıktığına şahit olmaktayız. Çünkü eğitim sadece bilişsel hedefleri olan değil, aynı zamanda iyiyi, doğruyu, niteliği elde etme amacıyla hareket eden ve kendine ait dinamikleri olan bir yapıdır. Etik de bizzatı doğru ve iyiyi tanımladığı için eğitimle etik bir arada zikredilen 2 kavramdır. Dolayısıyla eğitim öğretim faaliyetlerinin vazgeçilmez dinamiği olan başta öğretmenin ve diğer paydaşların görev ve sorumluluklarını icra ederken iyi ve doğrunun ortaya çıkabilmesi için mesleğin gerektirdiği etik ilkeleri mutlaka rehber edinmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin kötünün asgariye inmesini sağlayacak ve iyinin azami düzeyde ortaya çıkmasına numune olacak davranışlar sergilemeleri, temel insani değerlere uygun bir biçimde kendi yaşamını tanzim eden bireylerin yetişmesi bakımından oldukça önemlidir. (Ekşi ve Katılmış, 2016). O halde eğitim; etik ve ahlaki düzlemde görevini icra ettikçe ürünleri de yine aynı düzlemde sonuçlar verecektir.

2. ÖĞRETMENLİK MESLEK ETİĞİ

Etik; çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. (TDK). Öğretmenlik meslek etiği dediğimiz zaman ise; “öğretmenlerin veya eğitim işiyle uğraşan eğitimcilerin mesleklerini ifa ederken ahlaken uymak durumunda oldukları bir takım davranış biçimleri” olarak tanımlanabilir. Literatürde öğretmenlik meslek etik ilkelerinin öğretmenler üzerinde birtakım işlevleri olduğuna dikkat çekilmektedir (Manolova, 2011, s. 35). Bu işlevleri kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür:

Bilişsel işlev: Öğretmenlik meslek etiğine uyulduğu takdirde daha sağlıklı ve güvenilir eğitim ortamları oluşarak eğitim süreci etkili hale gelir.

Düzenleyici işlev: Öğretmenlik meslek etiği, öğretmenin öğrenciyle meslektaşlarıyla veli ve diğer unsurlarla iletişimini düzenleyerek belli standartların oluşmasını sağlar. Bu da birtakım çatışmaların önüne geçmiş olur. Böylece iletişim de daha güçlü hale gelir.

Değer yönlendirici İşlev. Öğretmenlik meslek etiği. Öğretmenlerin. Kişisel ve mesleki gelişimlerine. Katkıda Bulunarak. Değerlerini yönlendirmektedir. Öğretmenin Sorumluluk duygusuyla hareket etmesi. Gerektiği yerde merhametli davranması. Görev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmesi. Öğrenciyi de değer bakımından geliştirir. Tam tersi durumlarda. Öğrencinin değer kazanmasının önüne geçebilir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Yetiştirme işlevi: Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri öğretmenin mesleki yeterliliğini her zaman geliştirmesi gerektiğine vurgu yapar.

Eğitim öğretim hakkı günümüzde birçok ülkede anayasa ve yasalarla güvence altına alınmış, temel haklardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle öğretmenliğin de uluslararası düzeyde geçerli olacak temel etik ilkeleri tespit edilmiş durumdadır. Evrensel nitelikli öğretmenlik meslek etiği ilkelerini şu şekilde sıralamak mümkündür: Profesyonellik, adalet, eşitlik, sorumluluk, dürüstlük, doğruluk, saygı, güven, tarafsızlık, yolsuzluk yapmamak, sağlıklı ve güvenilir bir ortam sağlanması, kaynakların etkili kullanımı, mesleğe bağlılık ve sürekli gelişim (Aydın, 2003: 60-72).

Öğretmenlik meslek etiği için evrensel olarak tespit edilen bu niteliklerin yanında. Her ülkenin kendi şartları ve gereksinimleri doğrultusunda ortaya koyduğu bir takım etik ilkeler de mevcuttur. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2015 yılında “Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler” adıyla bir genelge yayınlanmıştır (Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler, MEB, 2015). Ülkemiz açısından. Öğretmenlik meslek etiğini düzenleyen bu metin 6 ana başlık etrafında etik ilkeleri şu şekilde ortaya koymaktadır:

1. *Öğrencilerle ilgili etik ilkeler:* Sevgi ve saygı, iyi örnek olma, anlayışlı ve hoşgörülü olma, adil ve eşit davranma, öğrencinin gelişimini gözetme, öğrenci ait bilgileri saklama, menfi psikolojik durumlara yansıtma, kötü muameleden kaçınma.

2. *Eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler:* Mesleki yeterlilik, sağlıklı ve güvenli eğitim ortamı sağlama, mesai ve ders saatlerine uyma, Hediye almama, kişisel menfaat sağlamama, özel ders vermeme, Bağış ve yardım talebinde bulunmama.

3. *Eğitimcilerle ilişkide açık ilkeler.*

4. *Velilerle ilişkide etik ilkeler.*

5. *Okul yönetimi ve toplumla ilişkilerde etik ilkeler.*

6. *Okul yöneticilerinin öğretmen öğrenci ve veli ile ilişkilerinde etik ilkeler.*

Görüldüğü gibi 2015 yılında MEB tarafından yayınlanan öğretmenlik meslek etiği ilkeleri, evrensel olarak tespit edilen meslek etik ilkeleriyle birebir uyuşmakta hatta metin bu ilkeleri ayırarak bu ilkeleri netleştirmektedir.

3. PROBLEM

Araştırmanın gerçekleştirildiği imam hatip okulları ilgili gelişim çağındaki çocuklara temelde dini bilgi ve davranış kazandırma misyonuyla yüklü okullardır. Eğitim ve etik arasındaki sıkı ilişkinin din ve etik arasında olduğunu da rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu sebeple din eğitimi veren kurumlar olarak imam hatiplerin görevleri arasında hem dini hem de etik davranışların kazandırılması gelmektedir. (MEB, 2018). İmam Hatip okullarının 2018 yılında yenilenen son programlarındaki vizyonlarına baktığımızda bu rahatlıkla anlaşılabilir. Bu kurumlarda görev yapan gerek meslek dersleri öğretmenlerinin gerekse branş öğretmenlerinin bu misyon ve vizyonla uyumlu olacak şekilde etik ve ahlaki tutumlarının olması da onlardan beklenen beklentilerin başında gelmektedir. Çünkü bütün öğretmenlerde olduğu gibi bu kurumda görev yapan öğretmenlerde de belki de bunda daha fazla olarak bu öğretmenlerin etik ve ahlaki davranış bakımından rol model olma özellikleri daha belirgin halde hissedilmektedir.

Bu araştırma imam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin, eğitim sürecinde ortaya çıkan mesleki etik ve etik dışı davranışlar konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple araştırmanın problemi; *İmam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki etik/etik dışı davranışlar konusundaki görüşleri nasıldır?* şeklindedir. Bu kurumlarda görev yapan meslek veya branş öğretmenlerinin mesleki etik konusundaki görüşlerini konu edinen bir araştırmanın yapılmaması, bu araştırma verilerini önemli kılmaktadır. Araştırma verileriyle literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

4. YÖNTEM

Araştırma nitel bir yaklaşıma dayalı olup durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Formda kişisel bilgiler yanında katılımcılardan açık uçlu 7 adet soruyu cevaplandırmaları istenmiştir. Katılımcıların cevaplanması istenilen sorular aşağıda verilmiştir:

1. Öğretmenlik meslek etiği kavramını nasıl tanımlarsınız?
2. Mesleki etik kurallarına uyma konusunda kendinizi genel olarak nasıl değerlendirirsiniz?
3. İmam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin meslek etik kurallara uyumunu nasıl değerlendirirsiniz?
4. Göreviniz esnasında karşılaştığımız etik dışı davranışları sıralayabilir misiniz?
5. Sizce bu etik dışı davranışların nedenleri neler olabilir?
6. Mesleki etik dışı davranışların öğrenci üzerindeki muhtemel tesirleri neler olabilir?
7. Etik dışı davranışlarla mücadele konusunda okul idaresi ve öğretmenler neler yapabilir?

Çalışmaya bu kurumlarda görev yapan 28 katılımcı dahil olmuştur. Örneklem araştırmanın amacına uygun olarak “amaçlı örnekleme” şeklinde oluşturulmuştur. Çalışma grubu, Amasya ili merkez sınırları içinde yer alan 5 İHL/İHO kurumlarında görev yapan branş ve DKAB ve meslek dersleri öğretmenlerinden müteşekkildir. Katılımcı özellikleri aşağıya bir tablo olarak verilmiştir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Tablo 1: Katılımcı Listesi

Kod	Cinsiyet	İHO/İHL	Branş	Yaş	Meslekte süre	İHL de hizmet
K1	Erkek	İHO	DKAB	31-40	16-20	6
K2	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	41-50	16-20	10
K3	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	31-40	11-15	10
K4	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	51 üzeri	26 üzeri	9
K5	Erkek	İHO	Resim	51 üzeri	16-20	6
K6	Kadın	İHO	Türkçe	31-40	11-15	9
K7	Kadın	İHO	Türkçe	31-40	16-20	7
K8	Erkek	İHO	DKAB	41-50	26 yıl üstü	14
K9	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	51 üzeri	26 yıl üstü	12
K10	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	41-50	11-15	12
K11	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	51 üzeri	26 yıl üstü	10
K12	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	41-50	16-20	15
K13	Kadın	İHO	Matematik	31-40	11-15	5
K14	Kadın	İHO	Müzik	31-40	6-10	4
K15	Kadın	İHO	Rehberlik	34	11-15	5
K16	Erkek	İHO	DKAB	51 üstü	26 üstü	8
K17	Kadın	İHL	TDB	31-40	11-15	6
K18	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	31-40	11-15	4
K19	Erkek	İHL	Rehberlik	31-40	11-15	8
K20	Kadın	İHL	Coğrafya	41-51	21-25	4
K21	Erkek	İHO	DKAB	31-40	6-10	4
K22	Erkek	İHO	Yabancı Dil	31-40	16-20	9
K23	Erkek	İHO	Matematik	41-50	16-20	10
K24	Erkek	İHO	Matematik	31-40	16-20	2
K25	Erkek	İHL	Meslek Dersleri	41-50	21-25	17
K26	Kadın	İHO	DKAB	31-40	6-10	4
K27	Erkek	İHO	Rehberlik	31-40	11-15	7
K28	Erkek	İHO	Fen Bilgisi	41-50	26 üzeri	6

5. BULGULAR

5.1. Katılımcılara Ait Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcı özelliklerine baktığımızda cinsiyet olarak öğretmenlerin 20'sinin erkek, 8'inin kadın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 12'si İHL'de görev yaparken, 16'sı İHO'larda görev yapmaktadır. Katılımcıların branşlarına baktığımızda; 28 öğretmenin 9'u meslek dersleri, 5'i DKAB öğretmeni, 1 Resim, 2 Türkçe, 3 Matematik, 1 Fen Bilgisi, 1 Müzik, 1 Türk Dili ve Edebiyat, 1 Coğrafya, 3 Rehberlik ve 1 Yabancı Dil olmak üzere birçok branştan öğretmen araştırmaya katılmıştır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 50 yaşın altındadır. Yaklaşık üçte ikisinin görev süresi 11-20 yıl arasındadır. Katılımcıların imam hatip okullarında görev süresi ortalaması ise yaklaşık 8 yıldır. Buna göre gerek meslek dersleri gerek branş öğretmenleri olsun katılımcıların eğitim tecrübesi bakımından tecrübeli bir profil oluşturdukları görülmektedir.

5.2. Öğretmenlik meslek etiği kavramının tanımına ait bulgular

Araştırma çerçevesinde İmam-hatip okullarında görev yapan öğretmenlere öncelikle “öğretmenlik meslek etiği” kavramının tanımı sorulmuştur. Katılımcıların bu kavram için yaptıkları tanımlara baktığımızda; tanımların genellikle iki yaklaşımla yapıldığı görülmektedir. Birincisi tanımların MEB’in ortaya koyduğu ilkelerle benzerlik arz eden, ona yakın veya bu ilkelere doğrudan işaret eden tanımlardır.

Örneğin K1, K3, K8, K9, K13, K14, K15,

K19, K21, K27’nin tanımı buna uygunluk arz eder: K1’in kavrama getirdiği tanım şu şekildedir: “*Meslek etiği; yapmış olduğumuz meslekle ilgili belirlenmiş olan ya da genel kabul gören ve bizden sergilememiz beklenen bir takım davranış şekilleri olarak ifade edilir.*”

K8’in tanımına bakarsak; “*Meslek (iş) hayatı esnasında ve sürecinde mesleğinin gerektirdiği esas ve kurallara uygun hareket etmek. Doğru, dürüst ve adaletli olmak işinin hakkını vererek layıkıyla en güzel ve en iyi şekilde yapmaya çalışmak.*” şeklindedir.

K9’un tanımı ise MEB’in yukarıda zikredilen ilkelerinden doğrudan ifadeler içermektedir: “*Öğretmenin mesleğine, sevgisi, donanımı sorumluluğunu bilmesi gayretli, gelişime açık ve adil bir tutum sergilemesi. Onun mesleğindeki etik kurallarını ortaya koymasadır.*”

K21’in tanımı ise birçok tanım içinde en kapsayıcılardan biridir: “*Meslekî etik, yaptığı işi severek ve en güzel şekilde içtenlikle yapmayı, doğruluğu ve adaleti ilke edinmeyi, amirlerine, çalışma arkadaşlarına ve muhatap olduğu öğrencilere, velilere güven vermeyi ve kamu yararını esas alan, menfaatten ve bencillikten uzak, mesleki ideal ve kuralları içeren bir kavramdır.*”

K27’nin ifadeleri ise daha önceki tanımlardaki bazı noktaları açığa çıkararak vurgulamaktadır: “*Bir mesleğin profesyonelce ifa edilebilmesi. Hizmet sunduğu kişilere faydalı olabilmesi ve söz konusu mesleği kendi saygınlığını koruyabilmesi için uyulması gereken kurallar, aşılmaması gereken sınırlar olarak tanımlayabiliriz.*”

Bu tanımlara baktığımızda gerek branş gerekse meslek dersleri öğretmenlerimizin tanım içerisindeki vurguladıkları noktaları bir araya getirdiğimizde, MEB tarafından ortaya konan öğretmenlik meslek etiği ilkelerinin neredeyse bütünü karşıladığı görülür. Bu da öğretmenlerimizin eğitim sürecinde de kavramsal olarak etik kavramı üzerinde düşündükleri, bu kavramı pratiğe yansıtma süreci içerisinde kavramsal olarak da buna kafa yordukları düşünülebilir.

Tanımları yaparken bazı katılımcıların benimsediği diğer bir yaklaşım ise, mesleki etik kavramını sadece kurum tarafından belirli bazı ilkeler olarak düşünmeyip tanıma dini-ahlaki bir boyut da ekleyen katılımcılar olmuştur. K2, K10, K16, K25 kodlu katılımcıların tanımları bu yaklaşıma örnek sayılır.

Örneğin K2 tanımını; “*Beşeri ve ilahi yasalara uygun davranışlardır*” şeklinde ifade etmiştir.

K10 ise tanımını “*İnsanın geçimini sağladığı işe 4 elle sarılması bir de Allah’ın rızasını her an göz etmesidir.*” şeklinde yaparak tanıma ilahi bir boyut eklemektedir.

K16 da benzer bir yaklaşımla “meslek etiği” kavramını İslam dininin ahlak ve davranış ilkeleriyle ilişkilendirerek tanıma bir kuvvet kazandırmaktadır.

Görüldüğü gibi katılımcı öğretmenlerimiz meslek etiği tanımı konusunda hem MEB’in metinlerine uygun bir şekilde hem de bununla sınırlı olmaması gerektiğini düşünenlerde geniş çerçeveden bir yaklaşım göstererek dini-ahlaki boyutu da içine katarak meslek etiği kavramını anlamlandırmaya çalışmışlardır. Buradan hareketle aslında katılımcılar bir taraftan da bu ilkelere uymanın dini bir görev olduğu mesajını da iletmektedirler.

5.3. Meslek Etiğine Uyuma Konusunda Öğretmenlerin Kendilerini Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin mesleki etik kurallarına uyma konusunda kendilerini değerlendirdikleri cevaplara bakıldığında; öğretmenlerin tamamı etik kurallara uyduğunu ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenler etik kuralları önemseme ve bunlara uyma konusunda farklı düzeyler gösterdikleri görülmektedir. Buna göre katılımcılar kategorilere ayrıldığında; etik kurallara uyma konusunda gayret gösterdiğini söyleyenler, kendini iyi bir durumda görenler ve yeterli görenler şeklinde tasnif edilebilir.

Cevapları incelediğimizde katılımcıların birçoğunun gayret ettiğini dile getirdiğini görmekteyiz. K2, K3, K13, K18, K19, K22, K24, K26 bu katılımcılardan bazılarıdır. Örneğin K22 bu konudaki görüşünü şöyle paylaşmaktadır: *“Elimden geldiğince etik kurallara dikkat eden bir öğretmen olmaya gayret ediyorum. Öğrencilik yıllarımda sevdiğim öğretmenler gibi davranıp sevmediğim öğretmenler gibi olmamaya çalışıyorum. En çok da güler yüzlü olmaya gayret ediyorum.”*

K2; *“Branşınız itibarıyla yaptığımız bir yanlış temsil etmeye çalıştığımız dinimize edilebileceğinden azami derecede açık kurallarına uymaya çalışırım.”* demiştir.

K3 ise; *“Mesleğim bana yüklemiş olduğu görevleri imkân nispetinde gerçekleştirmeye gayret ederim.”* demektedir.

Bu konuda K4, K8, K9, K12, K15, gibi katılımcılar etik kurallara uyma konusunda kendilerini yeterli bulmaktadırlar. K9 kodlu katılımcının konuya dair görüşleri şu şekildedir: *“Bu konuda kendimi öğretmenliğinin ilk yıllarından beri yeterli görüyorum. Çünkü mesleğimi çok seviyorum. Eksikliklerimi gidermek konusunda tembel ve bağınaz değilim. Gelişime açık bir pozisyonum var. Bu da mesleki etik kurallarına uymamdaki disiplinden kaynaklanmaktadır.”*

K4 ise yaşadığı tecrübelerle istinaden bu konudaki durumunu şu sözleriyle yeterli bulmaktadır: *“Uzun yıllar boyunca öğretmen ve idareci olarak çalıştığım okullarda sorumlu olduğum alanlarda ayırım yapmadan görev yaptığımı inanıyorum. Karşılaştığım problemlerin çözümünde de kendimi yeterli olarak buluyorum. Her bireye saygı ve sevgiyi ön planda tuttum.”*

Bunlara ilaveten etik ilkelere uyma konusunda kendini iyi bir durumda gören katılımcılardan bazıları şunlardır: K5, K7, K14, K17, K21, K28. K5 şöyle düşünmektedir: *“Mesleki etik olarak kendimi mümkün olduğunca iş ile barışık, çocuklar ile iyi iletişim kurabilen, mesleki gelişimine önem veren, personel arkadaşlarla seviyeli, saygıda kusur etmeyen biri olarak değerlendiririm.”* K7 ise şunları paylaşmaktadır: *“Eksiklerim elbette vardır. Ama kendimi bu konuda iyi olarak değerlendiririm.”* K14 ise şunları paylaşmaktadır: *“Mesleği bilerek ve severek işe başlamanın avantajıyla beraber vicdani değerlerini de ortaya koyarak en iyisini yapmaya çalıştığımı söyleyebilirim.”*

Bu görüşlere yanında, etik kurallara uymakla beraber kendini içsel bir muhasebeye tabi tutan bazı katılımcılarda vardır. Örneğin K6 şöyle düşünmektedir: *“Gece yastığa başımı koyduğumda günün muhasebesini mutlaka yaparım. Mesleğim öğretmenlik ve ben bugün ne konuda hata yaptım, öğretmen gibi davranan bildin mi? Öğrencilerin kalbine dokunabilir mi? Güzel örnek olabildin mi? diye mutlaka düşünürüm. Tabii ki yanlış yaptığım durumlar vardır. Ama en hızlı şekilde bu yanlışları düzeltmeye çalışırım.”*

K25 ise şunları aktarmaktadır: *“Bazen vicdan azabı çektiğim oluyor, insanız, hatalarımız oluyor. Peygamber efendimiz şöyle yapardı, böyle yapardı diye tatlı tatlı anlatır. Sonradan pişman olacağımız bazı hareketlerde bulunduğumuzda. Anlık kırıcı bir tavır sergilediğimiz de kendimizi anlattıklarımızı da temsil ettiklerimiz de çekişirken bulduğumuzda bunu yaşıyoruz. Rabbim bizi ahlakımızı istediği hale tebliğ ettiği dua ediyoruz. Yanlışlarımızı telafi etmeye çalışıyoruz.”*

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Görüldüğü gibi katılımcılar genel olarak meslek etiği kurallarına uymakta, bu konuda gayret göstermekte hatta daha iyi olmaya çalışmaktadırlar. Eğitimin iyi/güzel davranış oluşturma hedefiyle hareket eden bir süreç olduğunun farkında olan imam hatip öğretmenleri, kimi zaman kendilerini muhasebeye de tabi tutarak durumlarını tetkik etmektedirler. Bu da öğretmenlerin sonraki süreçlerde muhataplarıyla ilişkilerinde onları daha dikkatli davranmaya sevk etmektedir.

5.4. Melek Etiğine Uyuma Konusunda Öğretmenlerin Meslektaşlarını Değerlendirmesi

Araştırmada imam hatip okullarında görev yapan öğretmenlere etik kurallara uyuma konusunda meslektaşlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcı görüşleri incelendiğinde birkaç farklı kanaatin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu konudaki görüşlerden ilki bu kurumlardaki öğretmenlerin etik kurallara genel olarak uyduğunu, bir sorun yaşanmadığını düşünenlerdir. K2, K3, K7, K15, K17, K23, K24 bu şekilde düşünen katılımcılardır. K6'nın görüşü şu şekildedir: *“Uyuma konusunda durum gayet iyidir. Herkes mesleki etik anlayışını, çalışma sahasını adapte etmeye çalışıyor.”* K24 ise şöyle söylemektedir: *“İmam Hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki etik kurallarına uyumu çok güzel. Herkes birbirine yardımcı olmaya çalışıyor.”*

Aynı soruya öğretmenlerden bazılarının yaklaşımı ise, bu konuda genellemenin doğru olamayacağını birçok hatalı davranışın da gözlemlenebildiği şeklindedir. K5 bu konuda şöyle düşünmektedir: *“Çok uyumlu olduklarını söyleyemem. Not verme konusunda bile adaletsizliklere şahit olabiliyoruz. Üslup, adap karakter çok farklılık gösterenler var. Çocuk hepsini örnek alıyor.”* K21 de *“Genel olarak her öğretmenimizin meslekî etik kurallara uyduğunu söyleyemem. Bazı öğretmenlerimizin imam-hatip ortaokulları misyonu ve vizyonundan uzak kendi hayat anlayışlarını öğrencilerimize yansıtmaya çalıştığını görüyorum.”* şeklinde yaklaşımıyla bazı öğretmenlerin etik kurallara uymadığı kanaatini dile getirmektedir.

Bazı katılımcılar ise proje veya belli hedefi olan okullarda çalışan öğretmenlerle bunun dışında çalışan öğretmenler arasında bir farklılık olduğunu düşünmektedirler: K28 düşüncesini şöyle dile getirmektedir: *“Proje imam hatip okullarına öğretmen seçilerek geldiği için, bu okullarda mesleki etik ilkelere uyuma seviyesi yüksektir. Sınavla almayan imam hatiplerde mesleği etik kurallara ortalama seviyenin altında bulunuyor.”* K18 de benzer bir görüşü dile getirmektedir: *“Belli bir hedef amaç etrafında toplanan başarı odaklı çalışan öğretmenler bu konuda daha uyumlu iken. Öğrenci potansiyeli düşük olan okullarda öğretmenler arasındaki bu ürünler üretmenin mümkün olmadığını görmekteyiz.”*

Soruya verilen cevaplar incelendiğinde farklı okulları tecrübe etmiş bazı öğretmenlerin aslında bu okullarla son çalıştıkları imam hatip okulları arasında pek fark görmediklerini dile getirmesi de dikkat çeken yaklaşımlardan birisidir. Bu konuda K27 kanaatini şöyle dile getirmektedir: *“Daha önce ortaokul, ilkokul ve anaokulunda psikolojik danışman olarak çalıştım. İHO öğretmenlerinin diğer okullardaki meslektaşlarına göre daha açık kurallara uyumu konusunda belirgin fark göremedim. Şu anki okulumu etik kurallara uyuma konusunda başarılı buluyorum.”* K13'ün görüşleri de aynı doğrultudadır: *“Çalıştığım diğer ortaokullarla imam hatip ortaokulları arasında bu konuda bir fark görmedim. İşini iyi yapan her yerde iyi yapıyor. Yapmayan ve etik dışı davranan her yerde aynı. Bu konuda imam hatip okullarındaki öğretmenlerin farklı olduğunu düşünmüyorum.”*

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

K11 ise bunun bir okulda çalışmakla ilgili olmasından ziyade öğretmenlerin kişiliğiyle ilgili bir durum olduğuna şöyle dikkat çekmektedir: “*İmam hatip okulunda çalışanların etik kurallara uyduğunu düşünmekle beraber, Uyma meselesinin kişinin karakteri inancı ile ilgili bir durum olduğunu düşünüyorum. Yani imam hatipte çalıştığı için kimseye tip kurallara uyuyor değil. İyi fedakâr özverili, değer sahibi olduğu için uyuyor bunlara.*”

Görüldüğü gibi katılımcılar bu konuda birbirinden farklı görüşlere sahipler. Bunu etkileyen faktörlerin başında mesleki hayatlarındaki farklı okullarda edindikleri tecrübelerdir. Görüşleri birarada değerlendirecek olursak; bu kurumlarda etik kurallara uymayan öğretmenler olsa da çoğunluk uymaya çalışmaktadır. Bunu sağlayan şey ise kimi zaman çalışılan kurumdaki olumlu atmosfer, kimi zaman bireysel tutumlardır. Neticede çalışılan kurum sonra gelmek şartıyla, etik ilkelere uymak öncelikli bir eğitimci vazifesi olmalıdır.

4.1. Mesleki Etiğe Uymayan Davranışlar Konusundaki Görüşler

Katılımcılardan meslektaşlarında gözlemlediği etik kurallara uymayan davranışları sıralamaları istenmiştir. Aşağıda öğretmenlerin verdikleri cevaplar üzerinden bir liste oluşturulmuş ve davranış sıklığı belirtilmiştir.

Argo ifade kullanımı, hakaret	K6, K7, K17, K18, K20, K27, K28
Öğrencinin görebildiği yerde sigara içilmesi.	K6, K21
Derste konu işlememek, dersi boş geçirmek	K19, K27
Kılık kıyafet yönetmeliğine uygun davranmama	K6, K7
Kendi görüşünü doğru kabul edip, karşı görüşlere saygı göstermeme	K2, K16
Öğrenciler arasında adil davranmama	K14, K15, K20, K23, K25
Öğretmenler arasında adil davranmama	K8, K9, K12, K15, K21, K26
Öğrencileri kendi özel işlerinde çalıştırma	K2
İyi öğrencileri başka okullara yönlendirmeye çalışma	K4
Öğretmenin meslek dışında ekonomik faaliyetlerde meşgul olması	K9
Öğrenciyle tartışmaya girme	K9, K1
Verilen görevleri ihmal	K8, K11, K13, K15
Nöbetini tam olarak yerine getirmeme	K11, K14
Mesaiye ve ders giriş çıkışlarına riayet etmemek	K15, K18, K25, K24,
İdarenin öğretmen değerlendirmesine müdahalesi	K25, K5
Gizliliğe riayet etmeme	K19, K27, K3, K28
Gelişime kapalı olmak	K15
Kamu malına riayet etmemek	K3, K10
Mesleğini benimseyememe	K22

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Katılımcıların meslek etiğine uymadığını düşündükleri ve meslektaşlarında gözlemledikleri birçok davranış dile getirmişlerdir. Yukarıda bu davranışların dile getirme sıklığı verilmiştir. Bunlardan en çok ifade edilenler; Argo ifade kullanımı, öğretmene yönelik adil davranmama, öğrenci adaletli davranmama, Mesaiye ve ders giriş çıkışlarına riayet etmemek, Verilen görevleri ihmal, Gizliliğe riayet etmeme. Daha sonra diğer seçenekler gelmektedir.

4.2. Meslek Etiğine Uymayan Davranışların Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Katılımcılar etik dışı olarak ifade ettikleri davranışların ortaya çıkması hakkında birçok neden sıralamışlardır. Yukarıda olduğu gibi sebepler konusundaki cevaplar da liste şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Görev bilincinin olmaması	K3, K6, K8, K13, K18
Kendini yenilememe, geliştirememek, İdealizmi kaybetmek	K6, K9, K21, K23, K24, K25
Çalıştığı kurumdan memnun olmamak, Mesleğini benimseyememe	K4, K22, K23
Denetim ve yaptırımların yetersizliği	K14, K1, K18
İletişimsizlik	K17, K2
Liyakat sorunları	K26, K27, K8, K19, K28
Empati eksikliği	K27, K28
Kişilik yapısı	K9, K12, K11
Değerlerin zayıflaması	K4, K7, K10, K13,
Siyasi ve sendikal tercihler	K9, K15

Etik dışı davranışların nedenleri hakkında katılımcılar birçok madde sıralamışlardır. Bu maddelerin ifade sıklığına baktığımızda en çok “Kendini yenilememe, geliştirememek, İdealizmi kaybetmek”, “Görev bilincinin olmaması”, “Liyakat sorunları”, “Değerlerin zayıflaması” ve diğerleri şeklinde gelmektedir. Seçenekler arasında en çok vurgulanan öğretmenin kendini yenileyememesi, geliştirememesi ve idealizmini kaybetmek gelmektedir. Öğretmen eğitimin doğasında var olan dinamizm gereği sürekli kendini yenilemeyi ve geliştirmeyi gerektiren bir meslektir. Bu yapılmadığında eğitim amaca dönük davranış üretmekten uzaklaşır. Kendisi sorun üretmeye başlar. Aslında kendini yenileyemem, idealizmini kaybetmek bir taraftan da görev bilincinin zayıflamasına sebep olur ya da tersi de olabilir. Neticede burada ifade edilen bütün sebepler birbirinden doğmakta veya biri ötekine yol açmaktadır. Dolayısıyla bu hususların bütününde öğretmenin dikkatli ve bilinçli olması etik hassasiyetlerin sürmesi açısından oldukça önemlidir.

4.3. Mesleki Etik Dışı Davranışların Öğrenci Üzerindeki Tesirleri

Katılımcılardan mesleki etik dışı davranışların öğrenci üzerinde nasıl bir tesiri olabileceği konusundaki görüşleri sorulmuş, tamamı bu davranış biçimlerinin öğrenci üzerinde olumsuz etkiler bırakacağını ifade etmişlerdir. Bu olumsuz etkileri genel olarak ifade edenler olduğu gibi bazı tutumlara göre olumsuzlukları net olarak belirtenler de olmuştur.

Öğretmenler en başta bu tür davranışların mesleğin itibarına zarar verdiğini düşünmektedirler (K2, K7, K11, K15, K19), K2 bunu şu şekilde dile getirmektedir: “Mesleğimizin itibarının azalmasına ve bu öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelmelerinin azalmasına neden olabilmektedir.”

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Diğer bir durum öğretmenin öğrenci üzerinde rol model olmasından kaynaklı olumsuz davranışlarını da örnek almasına sebep olmasıdır. (K1, K8, K12, K11, K13, K17, K22, K23, K26) K23 bu konuda görüşlerini “*“Öğretmenler öğrencilerin aynasıdır öğrenci öğretmenine bakınca kendini görür etik olmayan davranışlar öğrencide olumsuz duygular davranışlar geliştirir.”* şeklinde ifade ederken K22 ise bu davranışların uzun vadeli olumsuzluklarına şöyle dikkat çekmektedir: “*Bu davranışların öğrenci üzerinde bir ömür devam eden olumsuz düşüncelere sebep olduğunu söyleyebiliriz. Okuldan soğuma ve bu yüzden uygun olmayan yerlere yönelmesi de ayrı bir vebal olmaktadır.”*

Bu konudaki bir diğer yaklaşım ise olumsuz davranış sergileme biçimine göre etkilerin farklılaşabileceğidir: K21’in yaklaşımı kapsayıcı niteliktedir: “*Eşitlik ve adalet ilkesine aykırı tutum sergileyen öğretmenlerin, öğrencilerde adalet algısını zedelemekte, nefret ve intikam alma duygusuna neden olabilir. Akademik, sosyal ve duygusal gelişimini de olumsuz etkileyebilir. Alaycı ve aşağılayıcı bir tutum sergileyen öğretmenlerin, öğrencilerde motivasyon eksikliğine, utanmalarına, dersten soğumalarına hatta hayata küsmelerine neden olacağı söylenebilir. Otoriter ve cezalandırıcı tutum sergileyen öğretmenlerin öğrencilerde okuldan ve dersten soğumalarına, derse ve öğretmene karşı önyargılı olmalarına, korku ve kaygıya, özgüven eksikliğine neden olacağı söylenebilir.”*

Bu konudaki bir diğer görüş ise bu tür davranış biçimlerinin okul hakkındaki algılara zarar verebileceği, hatta durumun İslam’a bile mal edildiği görüşüdür (K2, K7, K16, K25, K27) K16’nın görüşü şu şekildedir: “*Muhakkak bu tür davranışların okul algısına etkisi büyük hatta medyaya bile olumsuz yansıyor.”* K27 ise “*Öğretmenlerin mesleki etiğe uymayan davranışlarının imam hatip okulu öğrencilerinden beklenen İslam ahlakı, edep terbiye gibi kazanımlara olumsuz etki edecektir.”*

Görüldüğü gibi etik dışı davranışlar gerek davranış kazanma, gerek okul algısı ve gerekse bu okullarda öğretilen inanca yönelik olarak olumsuz tutum geliştirilmesi gibi birçok negatif durumun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

4.4. Etik Dışı Davranışlarla Mücadele Konusunda Görüşler

Katılımcılara etik dışı davranışların azalması veya ortadan kalkması için ne gibi çalışmaların yapılması gerektiği konusundaki fikirleri de sorulmuştur. Öncelikle katılımcıların önemli bir kısmı bu konuda okul idarelerine önemli görevler düştüğü kanaatini dile getirmişlerdir (K2, K4, K6, K8, K9, K13, K15, K21, K22, K24, K25) Bu noktada okul idarecilerinin öncelikle kendilerinin kuralları uygulayıp etik kurallara uymaları önem arz etmektedir. Çünkü okul idaresinin başta adaletli olmak üzere etik davranması sonra ortaya çıkacak birçok etik dışı davranışı engelleyecektir. Bu konuda K9 kodlu katılımcının görüşü “*Okulda her konuda adaletli davranılması, kişilere ayrıcalık verilmemesi, okulu çevreden gelecek her türlü baskı ve yönlendirmelerden en uzak tutmak, okul ortamında empati ve güven duygusunun hakim kılınması bir çok olumsuzluğu ortadan kaldıracaktır.”*

Bazı katılımcılar ise okul idarecilerinin tek başına değil bunu öğretmenlerle işbirliği içerisinde yaparak ancak etik dışı davranışlarının önüne geçilebileceğini ifade etmişlerdir. Bu şekilde okulda bir birlik ortamının oluşturulmasıyla önceliği eğitime vererek sorunların aşılması gerektiğine dikkat çekilmiştir (K1, K3, K7, K10, K16, K20, K27). K1 bu konuda şu görüşleri ifade etmektedir: “*Gerek idare gerekse öğretmen yasanın ve öğretmenlik meslek ilkelerinin belirlenmiş olduğu sınırları gözeterek hareket ederse her türlü siyasi, etnik, mezhep, meşrep farklılıkları okul yapısı dışında tutulur; birinci öncelik olarak eğitim öğretim öne çıkarılırsa meselenin problem teşkil etmeyecektir.”* Bazı katılımcılar yine okul idarelerinin denetim ve gözetim konusunda sıkı olmaları gerektiğini, bu davranışları kasıtlı olarak gerçekleştirenlere gerekli işlemlerin yapılması, aynı şekilde iyi yapanlarında ödüllendirilebileceği kanaatindedirler (K13, K19)

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu konuda diğerk bir yaklaşım ise bu konuların gerek okullarda gerekse MEB tarafından öneminin sürekli canlı tutulması öğretmenlerin daha fazla önemsemesini sağlayacak faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir (K11, K12, K28, K27). Bu konuda K28 şu görüşleri paylaşmaktadır: “*Seminer döneminin ana gündem maddesi olarak işlenmesi. Etik değerleri hatırlatma, sunum iş birliği, Öğretmenlerin rol model olmasının bilinçli düzeyi artırılmalı.*”

SONUÇ

İmam hatip okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki etik davranışlar konusundaki görüşlerini değerlendirdiğimiz çalışmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Öğretmenler mesleki etik tanımını MEB’e ait genelgede belirtilen ilkelere uygun yaptıkları hatta bu tanımlara dini bir boyutta katarak genişlettikleri görülür. Bu da öğretmenlerin mesleki etik kavramı konusundaki bilişsel farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.
2. Öğretmenler bazen bilerek veya bilmeyerek etik konusunda kendilerini kusurlar görse de genel olarak etik kurallara uyduklarını dile getirmektedir.
3. Öğretmenler meslektaşlarının genel anlamda mesleki etik kurallarına uyduğunu düşünmekle birlikte bazı katılımcılar bu konuda sorunlar gözlemlediklerini belirtmektedirler. Bazı katılımcılar mesleki etik kurallara uyma konusunda çalıştıkları imam hatiplerle diğerk okullar arasında fark göremediklerini belirtmişlerdir.
4. Mesleki etik kurallarına uymadığı gözlemlenen davranışlar sıklık durumuna göre şu şekildedir; Argo ifade kullanımı, öğretmene yönelik adil davranmama, öğrenci adaletli davranmama, Mesaiye ve ders giriş çıkışlarına riayet etmemek, Verilen görevleri ihmal, Gizliliğe riayet etmeme.
5. Etik sorunların nedenleri olarak; kendini yenilememe, geliştirememek, idealizmi kaybetmek, görev bilincinin olmaması, liyakat sorunları, değerlerin zayıflaması vd. gelmektedir.
6. Öğretmenler etik dışı davranışların gerek davranış kazanma gerek okul algısı ve gerekse bu okullarda öğretilen inanca yönelik olarak olumsuz tutum geliştirilmesi gibi birçok negatif durumun ortaya çıkmasına neden olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.
7. Etik dışı davranışlarla mücadelede başta okul yönetimlerine olmak üzere önemli görevler düşmektedir. Okul yönetimlerinin öğretmenlerle iş birliği içinde okulda olumlu atmosfer oluşturması oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca önemine binaen bu konular hem bilişsel hem duyuşsal hem de uygulama bakımından sürekli olarak eğitim camiasının gündeminde tutacak çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
2. Ekşi, H. & Katılmış A. (2016), *Uygulama Örnekleriyle Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
3. Manolova, O. (2011). *Mesleki Etik İlişkin Türkiye ve Moldova’daki İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Görüşleri* (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/Ulusa,1TezMerkezi>
4. MEB. (2015). Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeler, https://personel.meb.gov.tr/genelge_gorus_yonerge/ET%C4%B0K%20GENELGE.pdf
5. MEB. (2018). Anadolu İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programları, <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812019324133-AIL%20Meslek%20Dersleri%20Ogretim%20Programi%20MArapca.pdf>
6. TDK, Etik, <https://sozluk.gov.tr/>

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

MESLEKİ ETİK DERSİ ALAN SAĞLIK ÖN LİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN ETİK DEĞERLERE YATKINLIK DÜZEYLERİ

Ümran GÖRÜGEN

İstanbul Topkapı Üniversitesi Plato Meslek Yüksek Okulu, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelikte Eğitim ABD
ORCID: 0000-0003-4089-3408

Doç. Dr. Emine ŞENYUVA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Eğitim ABD
ORCID: 0000-0001-8855-6692

Öğr. Gör. Nazik YALNIZ

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Eğitim ABD
ORCID: 0000-0001-7770-2869

ÖZET

Günümüz değişim ve gelişmeleri doğrultusunda bireylerin/meslek üyelerinin, doğruyu bulmalarına rehberlik eden ilkeler, kurallar ve standartlar olarak tanımlanan etik/mesleki etik kavramları giderek önem kazanmaktadır. Bu durum, hizmet odak noktası birey olan meslek üyelerinin sahip olmaları gereken etik değerlerin kazandırılmasında eğitim programlarının bu değerleri kazandıracak şekilde yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle sağlık teknikeri yetiştiren programların müfredatlarında mesleki etik dersine yer verilmektedir.

Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışmanın amacı, mesleki etik dersi alan sağlık ön lisans programı öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini bir vakıf üniversitesinin sağlık ön lisans programlarında okuyan ve Mesleki Etik dersini alan 1284 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler katılımcıların cinsiyet ve programlarının sorgulandığı iki sorunun ardından Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği ile online olarak toplanmış ve anket formuna cevap veren 408 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Ölçek verilerin analizi SPSS 26.0 programı ile yapılmıştır.

Araştırma sonucunda katılımcıların %76(n=310)'sı kadın, %24(n=98)'ünün erkek olduğu, her iki cinsiyetin ölçek ortalamalarının yüksek olduğu(K=4,21, E=4,17) ve aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür(p=0,570). Ölçek alt boyutları olan sevgi-saygı ve adalet-dürüstlük ortalama puanları her iki cinsiyet ve tüm programlarda yüksek çıkarken, iş birliği alt boyutu daha düşük çıkmıştır.

Sonuçlar doğrultusunda, Mesleki Etik dersinin sağlık ön lisans programlarının müfredatlarına dahil edilmesinin etik değerlere yatkınlığı olumlu yönde etkilediği, ders programında ekip çalışmasına yönelik daha fazla içerik bulundurulmasının faydalı olacağı görülmüştür. Konunun önemi doğrultusunda mesleki etik dersinin kuramsal ve uygulama olarak tüm lisans ve ön lisans programlarında zorunlu ders olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Mesleki Etik, Etik Değerlere Yatkınlık

ETHICAL APPROACH LEVELS OF HEALTH PROGRAM STUDENTS TAKING PROFESSIONAL ETHICS COURSES

ABSTRACT

In line with today's changes and developments, the concepts of ethics/professional ethics, defined as the principles, rules and standards that guide individuals/professional members to find the truth, are gaining increasing importance. This situation necessitates that training programs be structured in a way that will enable the members of the profession, whose service focus is the individual, to gain the ethical values that they should have. For this reason, professional ethics course is included in the curricula of programs that train health technicians.

The purpose of this descriptive study is to determine the level of predisposition to ethical values of health associate degree program students taking professional ethics courses.

The population of the research consists of 1284 students studying in the health associate degree programs of a foundation university and taking the Professional Ethics course. The data was collected online with the Ethical Values Predisposition Scale after two questions questioning the gender and programs of the participants, and 408 participants who answered the survey form were included in the research. Analysis of scale data was done with SPSS 26.0 program.

As a result of the research, 76% (n = 310) of the participants were female and 24% (n = 98) were male, the scale averages of both genders were high (M = 4.21, FM = 4.17) and there was a significant difference between them. It was observed that there was no difference (p = 0.570). While the mean scores of the scale sub-dimensions love-respect and justice-honesty were high for both genders and in all programs, the cooperation sub-dimension was lower.

In line with the results, it has been observed that the inclusion of the Professional Ethics course in the curricula of health associate degree programs positively affects the disposition towards ethical values, and it would be beneficial to include more content regarding teamwork in the curriculum. In line with the importance of the subject, it is recommended that professional ethics course be a compulsory course in all undergraduate and associate degree programs in theory and practice.

Keywords: Ethics, Professional Ethics, Predisposition to Ethical Values

ERDEM AHLAKININ ANTİK DÖNEMDEKİ İZLERİ: PLATON ÖRNEĞİ

Mihriban ÜSTÜNER

Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID: 0000-0002-4621-6443

Doç. Dr. Yusuf Bahri GÜNDOĞDU

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ORCID: 0000-0001-8305-8993

ÖZET

Antik Yunan'da "arete" kelimesine denk olan erdem, yetkinlik anlamına gelmektedir. Bu bağlamda erdem, kendisine has olanı en iyi ve en yetkin şekilde yerine getirmektir. Bir kuşun erdemi uçmak, balığın erdemi yüzmek ise diğer canlılardan olan ve doğayı dönüştürme gücüne sahip olan insanın erdemi nedir? İnsanın erdemi aklını kullanmaktır. Akıl ve irade sahibi olması nedeniyle diğer canlılardan ayrılan insan; toplumsal bir varlık olma özelliğiyle hem bireysel hem de toplumsal değerler sistemi oluşturmuştur. Nitekim değer oluşturabilme özelliği de yalnızca insana aittir. Yaşamını devam ettirebilmek ve bir toplum içerisinde var olabilmek için ortak değerler temel role sahiptir. Bu değerlerden birisi olan erdem, insanlık tarihi boyunca ele alınmış ve erdemin toplumsal yaşamda kendisini nerede göstereceği tartışılmıştır. Erdem kavramını yaşamının ve eserlerinin odağı haline getiren düşünürlerden bir tanesi de hiç şüphesiz Platon'dur. Öyle ki kendisi ahlak görüşlerini oluştururken erdem kavramını merkeze almış ve hocası Sokrates'in "Kendini bil!" mottosunu erdem ve bilgili olmak kelimelerinin arasındaki ilişkiye dikkat çekerek geliştirmiştir. Platon'a göre insan eylemlerinin en nihai amacı mutluluğa ulaşmaktır ve insan ancak erdeme sahip olursa gerçek mutluluğa ulaşabilir. Gerçek mutluluğa ulaşabilmek ise insanın akla dayalı düşünerek bilgili olmasıyla mümkündür. Çünkü ona göre erdeme ve dolayısıyla mutluluğa ancak bilgi ile ulaşılabilir. Burada bilgi kelimesi ile vurgulanmak istenen en yüksek değere sahip olan iyinin bilgisidir. İyinin bilgisine sahip olan insan gerçek hakikate ulaşan ve doğruluğu kendisine bizatihi amaç olarak gören insandır. Ancak bu amaç, toplumsal yaşamda her zaman kolayca ulaşılan bir amaç değildir. Her durumda hakikatin peşinde olmak, insanın kendi çıkarını düşünmeden ve putlaşan genel kabullerin aksine hakikat için konuşmak cesaretini de gerekli kılar. Bu durum insan davranışlarının ölçülülük esasına göre şekillenmesini de beraberinde getirir. Her biri bir erdem olan bilgelik, ölçülülük ve cesaretililiğin tamamlayıcısı olarak karşımıza adalet erdemi çıkar. İşte Platon'a göre bu dört temel erdeme sahip olan ve dolayısıyla yetkinliğe ulaşan insan toplumsal yaşamın huzuru ve refahı için gerekli olan insandır. Toplumsal yaşamdaki en büyük problemlerden birisi olan kötülük, ancak erdeme sahip olan insanların varlığı ile aşılabılır. Erdeme sahip olan insan hakikatin bilgisine ulaşmış olduğundan kötülüğün ne olduğunu bilir ve kötülüklerin yalnızca iyilikle yok edilebileceğinin farkına varmış olur. Günümüzde olduğu gibi Platon'un yaşadığı dönemde de birçok kötülük ve yıkımlar yaşanmıştır ve Platon bu sorunların çözümünün ahlaki bir yaşamla mümkün olabileceğini savunmuştur.

Anahtar kelimeler: Erdem, bilgelik, ölçülülük, cesaret, adalet

TRACES OF VIRTUE ETHICS IN ANCIENT PERIOD: THE EXAMPLE OF PLATO

ABSTRACT

In ancient Greece, virtue, equivalent to the word "arete", was used in the sense of competence. In this context, virtue means doing what is specific to oneself in the best and most competent way. If the virtue of a bird is to fly and the virtue of a fish is to swim, what is the virtue of man, who is one of the other living creatures and has the power to transform nature? The virtue of man is to use his mind. Human beings differ from other living creatures because they have intelligence and will; Being a social entity, it has created a system of both individual and social values. As a matter of fact, the ability to create value belongs only to humans. Common values have a fundamental role in order to continue life and exist in a society. Virtue, one of these values, has been discussed throughout human history and where virtue will show itself in social life has been discussed. Plato is undoubtedly one of the thinkers who made the concept of virtue the main focus of his writings and life. So much so that, while forming his moral views, he centered the concept of virtue and followed his teacher Socrates' "Know thyself!" He developed his motto by drawing attention to the relationship between the words virtue and being knowledgeable. According to Plato, the ultimate purpose of human actions is to achieve happiness, and a person can only achieve true happiness if he has virtue. Achieving true happiness is only possible by being knowledgeable by thinking based on reason. Because, according to him, virtue and therefore happiness can only be achieved through knowledge. What is emphasized here with the word knowledge is the knowledge of the good, which has the highest value. The person who has the knowledge of the good is the person who reaches the real truth and sees truth as his own goal. However, this goal is not always easily achieved in social life, and in every situation, pursuing the truth requires the courage to speak for the truth without considering one's own interests and contrary to idolatrous general acceptances. This situation also causes human behavior to be shaped according to the principle of moderation. The virtue of justice appears before us as a complement to wisdom, moderation and courage, each of which is a virtue. According to Plato, the person who possesses these four basic virtues and therefore reaches perfection is the person necessary for the peace and prosperity of social life. Evil, one of the biggest problems in social life, can only be overcome by the existence of people with virtue. Since a person with virtue has attained the knowledge of the truth, he knows what evil is and realizes that evil can only be destroyed by goodness. There were many evils and destructions during Plato's lifetime, as they are today, and Plato argued that the solution to these problems could be possible with a moral life. In this study, the meaning that Plato attributes to the concept of virtue and the basic virtues that he highlights will be discussed.

Keywords: Virtue, wisdom, moderation, courage, justice

1. GİRİŞ

Antik Yunan'da ortaya çıkan felsefe, ilk önce doğayla ilgilenmiş ve Sokrates'ten itibaren yönünü insana çevirmiştir. "İnsan kültür yaratan tek varlıktır"¹ ve bu özellik onun toplumsal yaşamı inşa etmesini, toplumsal bir yaşam sürmesini sağlamıştır. Böylece toplumun temel dinamiklerinden bir tanesi olan etik alanı ortaya çıkmıştır. "Antik Çağ'dan bu yana siyaset ve etikle ilgili sorunları ele alan filozoflar"² erdemin ne olduğunu tartışmış, insanın erdeminin ne olduğunu bulmaya çalışmıştır.

¹ Hilmi Ziya Ülken, *Eğitim Felsefesi*, 20.

² Max Scheler, *İnsanın Kosmostaki Yeri*, 8.

Özellikle “Sokrates’ten sonraki felsefe akımlarının ana konusunu “Erdem nedir? Erdemliliğin nitelikleri nelerdir?” soruları oluşturur.”³ Erdem konusunu felsefesinin odağı haline getiren Platon’un, bu konuda hocasından etkilendiği sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır. Çünkü “Eflatun, yirmi yaşında Sokrat’a öğrenci olduğu zaman felsefeyi yeterince biliyordu. Fakat Sokrat’ın öğrencisi olmak, kuşkusuz Eflatun’un yaşamında dönüm noktasıdır.”⁴ Hocası Sokrates’in görüşleri üzerine yükselen felsefesi; etik alanında da erdem ve bilgi arasındaki ilişkiyi desteklemiş, bu ikisi arasında sıkı bir bağ olduğundan bahsetmiştir. “Bu bilgi hem sağlam akılcı bir yöntemeye dayanacaktı hem de Sokrates’in öğretilerine uygun olarak, iyiye duyulan sevginin ve insanın içsel dönüşümünün ayrılmaz bir parçası olacaktı.”⁵ Bu durum Platon felsefesinin temel amacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ona göre iyiye duyulan sevgiye ulaşmak ve insanın içsel dönüşümünü sağlayabilmesi ancak erdem bilgisine ulaşmak ile mümkündür. Bu nedenle erdem konusuna çok önem vermiş ve her biri bir erdem olan bilgelik, ölçülülük, cesaret ve adalet erdemlerini konu edinmiştir. Bu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Veriler doküman analizi yoluyla elde edilmiş ve elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir.

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

2.1. Platon’un Erdem Anlayışı

Her dönemin olduğu gibi Platon’un yaşadığı dönemin de birtakım problemleri ve çıkmazları bulunmaktadır. “Hemen hemen bütün filozoflar gibi, Platon da içinde bulunduğu toplumun ve çağın problemlerini doğru anlayıp onlara bir çözüm getirmeye çalışma anlamında “çağının çocuğu”dur.”⁶ O da çağın problemlerine sessiz kalmamış ve bu konu üzerine yoğunlaşmıştır. Hem problemlerin tespitinde hem de bu problemlerin çözümünde kendisine rehber olarak hocası Sokrates’i seçmiştir. Platon bu noktada “kendisini Sokrat’ın doğal ve mantıksal devamı”⁷ saymaktadır. “Platon bir problem düşünürüdür. Elli yıl boyunca düşünüp yazmış, problemlerle didişmiş, bu arada görüşlerini boyuna düzeltip olgunlaştırmıştır.”⁸ Yani Sokrates’in etkisinde gelişen düşünceleri dogmatik bir tavırla kalmamış, zamanla değişime ve gelişime uğramıştır.

Platon’un erdem hakkındaki görüşleri özellikle Sokrates etkisinde yazdığı gençlik diyaloglarında yoğunlaşmıştır. Bu dönemde “Sokrates’in Platon üzerinde büyük bir etkisi olduğu söylenir.”⁹ Çünkü Sokrates de aynı Platon gibi düşüncelerinin merkezine erdem konusunu almıştır. Bu hususta sofist filozoflara da değinmek gerekir. Çünkü erdem konusuna sofistler ve Platon farklı açılardan bakmış, sofistlerin erdem hakkındaki görüşleri hem Sokrates hem de Platon tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştirinin temel sebebi sofistlerin erdem konusuna yönelik ahlaki rölativizmi savunmaları ve Platon’un da bu durumun toplumdaki krizi arttırdığını düşünmesidir. Ahlaki rölativizme göre herkes tarafından kabul edilebilecek ahlaki standartlar yoktur ve bireycilik ön plandadır. Ancak Platon’a göre durum böyle değildir.

³ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 116.

⁴ Ernst Von Aster, 132.

⁵ Pierre Hadot, *İlkçağ Felsefesi Nedir?*, 67.

⁶ Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, 82.

⁷ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 133.

⁸ Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, 68.

⁹ Macit Gökberk, 68.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çünkü Platon “MÖ 5. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan politik krizi çözmenin yolunu, insanlara özgür iradelerine uygun olarak, hayatlarını ve yaşam tarzlarını seçme imkanı temin eden bir açık toplum”¹⁰ anlayışını kabul etmez ve buna karşılık herkes tarafından kabul edilebilecek ahlaki standartların olabileceğini, bireycilik yerine kolektif bir bilincin oluşabileceğini savunmuştur. Bu hususta ona göre izlenmesi gereken en etkili yol “hakikatin bilgisine”¹¹ ulaşmak ve toplumu içinde bulunduğu bilgisizlikten kurtarmaktır. Bu ancak erdemın ortaya çıkmasıyla ve erdemın bilgisine ulaşmakla mümkündür.

Platon ahlak alanındaki görüşlerini epistemoloji ve ontoloji görüşleri üzerine konumlandırmıştır. Dolayısıyla erdem konusunu bilgi ile ilişkilendirmiş, erdem ile bilgi arasında bir bağ olduğundan bahsetmiştir. Buna göre de ilk olarak doğru bilgi ve erdemın ne olduğunu sorgulamış; erdem ile bilgi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. “Sokrat’ın etkisinde gelişen ahlak düşüncesinde Platon, bilgi probleminde sofistlerin duyumculuğuna karşı hareket etmesinin yanında ahlak konusunda da hedonizmi eleştirerek ahlakın bilimsel olarak ispat edilebileceğinden yola çıkmaktadır. Çünkü ona göre gerçek bilgi idenin bilgisidir, ide ise erdemdir. Dolayısıyla ahlak, bilgidir.”¹² İde düşüncesini ise ontoloji görüşü içerisinde anlatmıştır.

Platon ide düşüncesiyle Sokrates’ten farklılaşmış ve kendi özgün değerini ortaya çıkarmıştır. Ona göre ide “değişmeyen, her zaman aynı olan ve akıl sayesinde kavranabilen şeyleri”¹³ ifade eder. Yani sürekli yok olan, değişen objelerin bulunduğu evren olan dış dünya; gerçeklikten yoksundur ve ona göre asıl gerçekliğin olduğu, değişimin olmadığı evren idealar evrenidir. “İdealar, gözle görülür nesnelere kendilerinin soluk kopya ya da suretleri olduğu değişmez, maddi olmayan, ezeli ve ebedi özler veya örüntülerdir.”¹⁴ Platon’a göre fiziki evrende var olan her şey ideaların bir yansıması ve taklididir. “İdealar doğadaki ilk örnekler olarak var olurlar. Diğer şeyler gibi görünürler ve bu şeylere benzerler. Diğer şeylerin oluşumları için idealarından pay almaları ve bu şeylere benzemeleri gerekir.”¹⁵ Yani ona göre fiziki evrende bir şeyin bulunabilmesi için mutlaka ideasının da olması gerekir. Söz gelimi bu evrende bir kalemin bulunabilmesi yalnızca kalem ideasının olması ile mümkündür. Kısaca Platon “bir şeyin varlığa gelişi için, özünü meydana getiren şeyden pay almasından başka bir yol olmadığını”¹⁶ savunur.

Platon’a göre “birçok şeyler görülür, kavranmaz. İdealarsa kavranır, görünmez.”¹⁷ Dolayısıyla idealar soyut kavramlar olduğu için onlar duyu organlarıyla değil yalnızca akıl ile kavranabilirler. Platon’a göre “her şeyin bir ideası olduğunu kabul etmeli ve onu araştırmalıyız.”¹⁸ Ona göre bu araştırma ile idea, doğru bilgi yani hakikat ile erdem arasındaki ilişki de ortaya çıkacaktır.

Platon’a göre idealar evrenindeki en üst idea iyi ideasıdır. “Ona göre “iyi”, doğru bir yaşamın kesin ölçüsü, biricik ereğidir (telos).”¹⁹ İnsan daima sevdiği ve istediği şeylerin peşinden giden bir canlıdır ve Platon’a göre “sevilen, iyinin kendisidir.”²⁰ Platon, bu evrende iyi denilen her şeyin tek ve en üstün olan iyi ideasının bir yansıması ve parçası olduğunu yani iyi ideasından pay aldığını savunmaktadır.

¹⁰ Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, 82.

¹¹ Ahmet Cevizci, 82.

¹² Zekeriyya Uludağ, *Eğitim Felsefesi*, 95.

¹³ Platon, *Timaios*, 38.

¹⁴ Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, 93.

¹⁵ Platon, *Euthydemus -Parmenides*, 98.

¹⁶ Platon, *Phaidon*, 106.

¹⁷ Platon, *Devlet*, 223.

¹⁸ Platon, *Philebos*, 40.

¹⁹ Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, 70.

²⁰ Platon, “Lysis”, 383.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Gerçek iyinin bilgisine sahip olan insan erdemini bilgisine de sahip olacağından mutlu bir yaşam sürecektir ve kötülüklerden uzak duracaktır. “Gerçek ona göre duyum ve algının bittiği yerde başlar. Değişmeyen, kendisiyle sabit kalan, gerçek bir bilginin peşinde koşan Platon’a göre bu bilgiyi ancak mutlak olan ide kazandırabilir.”²¹

İdealar; sonradan kazanılan ve öğrenilen kavramlar değil yani doğuştan getirilen kavramlardır. Dolayısıyla Platon’a göre bilgilerimiz doğuştandır ve öğrenilen her şey bir hatırlamadan ibarettir. “Bilgi duyumlardan algıya oradan idelere ulaşırken derinlerde olanı hatırlamaktır. Dolayısıyla ruh; daha önce yaşadığı, görüp tanıdığı varlıkların bilgisine ulaşmaktadır. Diğer bir ifade ile zihinde var olan “a priori” kavramlar ruhun düşünce özelliği sayesinde mutlak bilgiye ulaşırken şuurun uyanmasına neden olmaktadır.”²²

Platon’a göre insan ruh ve bedenden oluşan bir canlıdır. Beden bizim bu dünyadaki maddi varlığımız, ruh ise düşünen yönümüzdür. “Platon’un bu doğuştan bilgi konusu, başka bir konuyla, “ruhun önceden başka bir yaşama sahip olduğu” konusuyla, yakından ilgilidir. Platon’a göre, ruhun doğuştan getirdiği bilgileri başka bir zamanda edinmiş olması gerekir. Ruhun doğarken birlikte getirdiği bilgi, idelere ait bilgidir.”²³ Buradan hareketle ölümünün beden için bir son olduğu ruh için ise yeni bir başlangıç olduğu sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır. “Birçok kere yeniden doğan, ölmez ruh yeryüzünde ve Hades’te her şeyi görmüş olduğundan, öğrenmediği hiçbir şey kalmaz. O halde onun, erdemle başka şeyler üzerinde önceden edindiği bilgilerin anılarını saklamış olması şaşılacak bir şey değildir. Tabiatın her yanı birbirine bağlı olduğu için, ruh da her şeyi öğrenmiş olduğundan, bir tek şeyi hatırlamakla (öğrenme dedikleri budur) insan, bütün öteki şeyleri bulur. Çünkü araştırma ve öğrenme, belirsiz hatırlayıştan başka bir şey değildir.”²⁴

Platon’a göre insanın erdeme ulaşabilmesi ancak iyi ideasına dolayısıyla iyinin bilgisine ulaşmasıyla mümkündür. İdeaların bilgisine ulaşabilen insan ise aklını doğru bir şekilde kullanan, arzu ve isteklerinin pençesinden kurtulan, yalnızca hakikatin peşinde olan insandır. Buna göre de “erdemli olan insan yaşamını akli ile yöneten, tüm karar ve davranışlarına akli ile yön veren insandır.”²⁵ Platon aklını doğru şekilde kullanan insanın erdeme nasıl ulaşabileceğini de bildiğini düşünmektedir. Genel kabule göre güç, statü, zenginlik insanı erdemli yapan unsurlar gibi görülse de Platon için durum böyle değildir. Ona göre “zenginlikle, parayla pulla elde edilmez erdem, ama zenginlik, genel olsun özel olsun her türlü iyilik ancak erdemden gelir.”²⁶ İnsan idealara ancak akli ile ulaşabilir ve idealar zaten doğuştan gelen kavramlardır. “Daha açık bir deyişle; ruhta ancak tek bir ana güdülenme vardır: İyiyeye, güzele, mükemmele ve mutluluğa olan eğilim. Fakat bu güdülenme yanılabilir de yani insan, ruhunun ana güdüsü olan iyiyeyi, güzeli somut şeylerde bulabileceği kuşkusuna kapılabilir.”²⁷ Ancak aklını doğru şekilde kullanan, erdeme ulaşan insan iyiyeye, güzele ancak somut gerçekliğin çok daha ötesinde genel kavramlarla ulaşabileceğini bilir. Bu eğilim herkeste olduğu için “bedenin ya da ruhun, bir aracın ya da yaratığın erdemi talihin verdiği bir şey değildir; onların payına düşen doğruluğun, düzenin sonucudur.”²⁸ Yani eğer insan daima aklını kullanır, hakikatin yolundan ayrılmazsa erdeme de ulaşacaktır.

²¹ Zekeriyya Uludağ, *Eğitim Felsefesi*, 93.

²² Zekeriyya Uludağ, 94.

²³ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 155.

²⁴ Platon, “Menon”, 163.

²⁵ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 116.

²⁶ Platon, “Sokrates’in Savunması”, 26.

²⁷ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 157.

²⁸ Platon, “Gorgias”, 115.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Platon bu nedenle “herkesin kendini düşünmekten, kendi çıkarlarının ardında koşmaktan önce erdemi, bilgeliği araması gerektiğini”²⁹ savunmaktadır.

Platon Menon adlı diyalogunda “erdem bilgi ise öğretilir”³⁰ varsayımından yola çıkarak bilgi ve erdem arasındaki ilişkiye yoğunlaşmıştır. Ancak buna ikna olmayıp “onun bilgi olduğundan şüphe ediyorum”³¹ görüşünü dile getirmiştir. Bunun sebebi geçmişte bilge olarak anılan kişilerin yaşaması ancak çocuklarının kendileri kadar bilge olmadığıdır. Buradan erdem bir bilgi olmadığı sonucuna ulaşır.³² Dolayısıyla Platon için; “erdem ne tabiat vergisidir ne de öğretilir. Erdem, ona sahip olanlara bir tanrı vergisidir, akılla ilgisi yoktur.”

Platon Menon diyalogunda erdem öğretilir bir şey olup olmadığını tartışırken aslında erdem tam olarak ne olduğunu da bilmediğini vurgulamıştır. Bu yorum “ama gel gelelim onun öğrenilip öğrenilemeyeceğini bilmek şöyle dursun, ne olduğundan bile haberim yok”³³ sözlerinden çıkarılmıştır. Ancak burada Platon’un bir laf oyunu yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü Platon, bir kavramı sorgularken diyalektik yöntemi kullanır ve buna bağlı olarak ilk önce hiçbir şey bilmediği tezinden yola çıkar. Daha sonra benimsediği görüşü sonuna kadar savunup en sonunda karşıt görüşler ortaya koyar. Bu duruma Menon diyalogundaki şu sözleri örnek verilebilir: Platon “erdem bilgi ise öğretilir”³⁴ varsayımından yola çıkarak bilgi ve erdem arasındaki ilişkiye yoğunlaşmıştır. Ancak buna ikna olmayıp “onun bilgi olduğundan şüphe ediyorum”³⁵ söyleminde bulunmuştur. Bunun sebebi geçmişte bilge olarak anılan kişilerin yaşaması ancak çocuklarının kendileri kadar bilge olmadığıdır. Buradan erdem bir bilgi olmadığı sonucuna ulaşır.³⁶ Dolayısıyla “erdem ne tabiat vergisidir ne de öğretilir. Erdem, ona sahip olanlara bir tanrı vergisidir, akılla ilgisi yoktur.”³⁷ Ancak Menon diyalogundan daha sonra yazdığı Phaidon diyalogunda, ruhun ölümsüzlüğü ve idealar kuramı hakkındaki görüşleri ile erdem ve bilgi arasında derin bir ilişki kurmuştur. Çünkü Platon; insanın erdeme ancak aklını doğru kullanarak, asıl gerçekliğin bu dünyada görünenin çok ötesinde idealar evreninde olduğunu bilerek, arzu ve isteklerden sıyrılarak, yalnızca hakikatin peşinden gidilerek ulaşılabileceğini savunur. Bu ise yalnızca iyi ideasının bilgisine ulaşmak ile mümkündür.

Platon’a göre “bir insan için en büyük iyilik her gün erdem üstüne”³⁸ konuşmak ve tartışmaktır. Bunun sebebi erdem insanı kötülükten uzak tutacağı ve daima iyi olana ulaşmayı sağlayacağına dair inancıdır. Aynı zamanda ona göre erdem bir bilgi olduğu ve bu bilgi de içimizde bir yerlerde halihazırda bulunduğu için “kimse bilerek kötülük yapmaz.”³⁹ Platon insanın “kötü olduğunu sandığı şeyin peşinde koşmasının doğasına aykırı, ... kötü olduğuna inanılan bir şeyinde seve seve aranmayıp seçilmeyeceğini”⁴⁰ savunur. Yani ona göre kötülük, erdemden uzak olan insanın bilgisizliğinden kaynaklanır. Dolayısıyla Platon için “iyi veya kötü şeyler yoktur.

²⁹ Platon, “Sokrates’in Savunması”, 33.

³⁰ Platon, “Menon”, 172.

³¹ Platon, 175.

³² Platon, “Menon” bkz.175-183.

³³ Platon, 149.

³⁴ Platon, 172.

³⁵ Platon, 175.

³⁶ Platon, “Menon” bkz.175-183.

³⁷ Platon, 187.

³⁸ Platon, “Sokrates’in Savunması”, 34.

³⁹ Ernst Von Aster, *Ernst Von Aster’in Ders Notları*, 123.

⁴⁰ Platon, “Protagoras”, 441.

Sadece bilgi ve bilgisizlik iyi ve kötü şeyler olarak tanımlanabilirler.”⁴¹ Sonuç olarak Platon için bir şeyi iyi ya da kötü yapan şey bilgiyle temellendirilmesi ya da temellendirilmemesidir.

2.2. Platon'da Dört Erdem

Platon'un erdem anlayışına bakıldığında dört temel erdemden bahsettiği görülmektedir. Erdemde “başka parçalar da bulunduğunu ve erdem bütünü bu parçaların birleşmesiyle meydana geldiğini”⁴² savunmaktadır. Bu bütünü “ölçülülük, adalet”⁴³ “bilgelik ile cesaret”⁴⁴ olmak üzere dört parçası vardır. Platon “doğruluğa, bilgelige ve diğer erdemlerle”⁴⁵ birlikte ruha vurgu yapar. Bunun nedeni erdem ruha ait bir özellik olmasıdır. Çünkü insanın düşünen yanı ruhudur ve insan aklı sayesinde düşünerek erdeme ulaşabilir. Buradan hareketle ruhun yetkinliği yani erdemi, düşünmektir. Çünkü “ruh sayesinde de düşünme aracılığıyla gerçek varolanla”⁴⁶ ilişki kurulur. Böylece erdeme ulaşan kişi tüm parçalarına da ulaşmış olduğundan “bütün iyilikleri ve kötülükleri; nasıl geldiklerini, gelmiş olduklarını, geleceklerini”⁴⁷ ayrıntısıyla bilen kişidir. Bir toplumda erdemli insan sayısı ne kadar fazlaysa toplum da o kadar erdemli bir toplum olacaktır. Platon'a göre “en iyi yönetilen kentler erdeme en fazla önem verilen kentlerdir.”⁴⁸

Platon'a göre erdem, insan için daima iyi olanı ve faydalı olanı beraberinde getirir. Eğer erdemden uzaklaşırsa bunun tam tersi olur ve kötülükler ortaya çıkar. “O yüzden şaşırmadan yapmanız gereken şey tüm çabanızla erdem yolunda çalışmak olmalıdır.”⁴⁹ Hem bireysel hem de toplumsal huzur için erdem dikkat edilmesi gereken bir konudur. Platon'a göre devlet de insan da dört erdeme sahip olmalıdır. Erdemli olan devlet ve insan; “bilge, yiğit, ölçülü ve doğrudur.”⁵⁰ Toplumda yaşayan tüm insanların erdemi önemsemesi ve yalnız onun yolunda olması gerekmektedir. Platon “insanın bu değerlere tam bir aydınlıkla ulaşabilmesi için daha uzun bir eğitimin çemberinden geçmesi”⁵¹ gerektiğini düşünmektedir. Platon erdemi bir bütün olarak gördüğü için “erdem bir parçasına, hatta en önemsiz parçasına göre değil, bütününe göre yasaları oluşturmak”⁵² gerektiğini savunmaktadır.

2.2.1. Bilgelik Erdemi

Platon'a göre bilgelik erdemi insanın bilgi sahibi olarak kazanabileceği bir erdemdir. Burada kastedilen bilgi iyinin, güzelin ve doğru olanın bilgisidir. “Zira insanın bilgisi, bilgelik ve gerçeklik erdemdir; cahillik ise budalalık ve kötülüktür.”⁵³ İnsan doğru olanın bilgisine ulaştığı zaman kötülüklerden uzak duracağı için hem kendisi hem de toplum için en faydalı olanı yapacaktır. Platon'a göre eğer birisi kötülük yapıyorsa bilgisizliğin pençesindedir. Çünkü “bilgisizlik, doğruluğu ele geçirmeye çabalayan ruhun yolunu şaşırmasından başka bir şey değildir.”⁵⁴ “Bu durumda bilgelik en güzel, bilgisizlik ise en çirkin şeydir.”⁵⁵

⁴¹ Platon, *Euthydemus -Parmenides*, 41.

⁴² Platon, “Lakhes”, 354.

⁴³ Platon, 354.

⁴⁴ Platon, “Protagoras”, 411.

⁴⁵ Platon, “Sofist”, 591.

⁴⁶ Platon, 593.

⁴⁷ Platon, “Lakhes”, 356.

⁴⁸ Platon, *Büyük Hippias - Theages*, 29.

⁴⁹ Platon, *Meneksenos*, 52.

⁵⁰ Platon, *Devlet*, 125.

⁵¹ Platon, 128.

⁵² Platon, *Yasalar*, 29.

⁵³ Platon, “Theaitetos”, 494.

⁵⁴ Platon, “Sofist”, 563.

⁵⁵ Platon, *Büyük Hippias - Theages*, 49.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bilgelik, bilgili olma durumu olduğu için “bilgece karar vermek bir bilgi işidir. İnsanlar bilgisizlikleriyle değil, bilgileriyle doğru karar verirler.”⁵⁶ Platon’a göre insanların günlük yaşamında daha doğru karar verebilmesi, mutluluğa ulaşabilmesi ancak bilgelik erdemi ile mümkündür. “Çünkü bilgelik asla yanılmaz, gerektiği şekilde hareket eder ve istediğini elde eder.”⁵⁷ İnsanı başarıya götürecektir olan şey; akli hazların ve isteklerin pençesinden kurtararak, doğru bir şekilde düşünmesini sağlamaktır. Bu nedenle Platon’a göre tüm hazların, korkuların, şaş ve şeref düşkünlüğünün “bilgelikle değiştirilmesi gerekir. Cesaret, ölçülülük ve adalet ancak bu sayede elde edilir. Gerçek erdem bir tek bilgelikle kazanılır. ... Gerçek erdem arzuların uzağında kalarak, bilgeliği ölçülülük, cesaret, adalet aracılığıyla aramaktır.”⁵⁸

Platon’a göre “tüm insanlar için mutlu yaşamı sağlayacak olan ruhu”⁵⁹ düşündüğümüzde bu ruhun bilgelikten oluşması gerekir. Bunun aksine bilgelikten uzaklaşan, hakikati göremeyen ve onun farkında olmayan insan “ahlaksızlığa gömülerek doğasına uygun olmayan hazlar peşinde koşmaktan ne korkuya kapılır ne de utanç duyar.”⁶⁰ Platon’a göre bu durum oldukça sakıncalıdır. Çünkü aklın egemenliğinden uzaklaşarak hazların egemenliğine girmek; insanı felakete götürür, insan olmaktan uzaklaştırır ve tam bir bilgisizlik hali ortaya çıkar. Sonuç olarak bilgisizlik içerisinde kendi potansiyeline yabancılaşan insan gerçek mutluluğa ve uyuma da yabancılaşacaktır. “En güzel ve önemli uyuma en büyük bilgelik demek doğru olacaktır. Akla uygun bir yaşam süren insan bu bilgelikten pay almıştır”⁶¹ ve Platon’a göre insanın mutlu bir yaşam sürmesi ancak bilgelik ile mümkündür.

2.2.2. Ölçülülük Erdemi

Platon’un bilgelikten sonra bahsettiği ikinci erdem ölçülülük erdemidir. Platon’a göre ölçü “isteklerimize, tutkularımıza vurduğumuz bir çeşit dizgindir.”⁶² İstekler ve tutkular insanın hep daha fazlasını istemesine ve istenilen şeyler gerçekleşmeyince insanın aşırı uçlarda davranmasına sebep olur. Aşırı uçlarda bulunmak insanı akılcı düşünceden uzaklaştıracağından ve mutsuz edeceğinden; Platon insanın tüm yaşamı boyunca “yukarı veya aşağı uçlardan”⁶³ kaçınması gerektiğini savunur. Çünkü “mutlu olmak isteyen ölçülülüğü aramalı, uygulamalı, ölçsüzlükten olabildiğince kaçmalıdır.”⁶⁴ Ölçülü olmayan insanlar eylemde bulunurken sonunu düşünmeyip hemen hareket ederken “ölçülü insanlar gerçekten de düşünceli ama çok da atılgan olmayan insanlardır.”⁶⁵ Ölçülü insanlar doğru bir şekilde düşünüp, bilgece davranırken; ölçsüz insanlar bilgelikten ve akıldan uzak bir şekilde eylemde bulunurlar. Platon’a göre “bir şeyde ölçü ve oran yoksa bu durum onu ve izleyenleri yok eder.”⁶⁶

Platon’a göre ölçülülük erdemine sahip olmamanın nedenleri ile bilgelik erdemine sahip olmamanın nedenleri benzerdir. “İnsanlar cahilliklerinden, kendilerine hakim olamamalarından ya da her ikisinin etkisiyle ölçsüz olurlar.”⁶⁷ Ölçülü olmak beraberinde bilgiyi, hakikati, iyiyi ve güzeli de getirir.

⁵⁶ Platon, *Devlet*, 126.

⁵⁷ Platon, *Euthydemus -Parmenides*, 38.

⁵⁸ Platon, *Phaidon*, 59.

⁵⁹ Platon, *Philebos*, 33.

⁶⁰ Platon, *Phaidros*, 32.

⁶¹ Platon, *Yasalar*, 109.

⁶² Platon, *Devlet*, 129.

⁶³ Platon, 365.

⁶⁴ Platon, “Gorgias”, 115.

⁶⁵ Platon, *Devlet Adamı*, 114.

⁶⁶ Platon, *Philebos*, 112.

⁶⁷ Platon, *Yasalar*, 167.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

“O halde iyiliğin özü ve güzellik aynı yerde demektir. Çünkü güzellik ve fazilet, ölçü ve oran içinde görünür.”⁶⁸ Ölçü ve oranın varlığı doğruluğu da ortaya çıkarır. Nitekim Platon için iyi, güzel, doğru ve hoş olan aynı şeydir. “Bir şey doğru olduğu sürece hoştur, ölçüsüz olanlar birbirlerine ya da ölçülü olanlara hoş değildir.”⁶⁹ Platon’a göre akli doğru şekilde kullanıp; iyiye, hakikate, ölçüye ve bilgeliğe ulaşmak kolay değildir. “Çok az sayıda insan –bunlar da genelde iyi eğitim almışlardır- istekler ve arzular karşısında ölçülü kalabilir ve karşılıklarına para kazanma olanağı çıktığı zaman kendilerine hakim olup ölçülü miktarlarda kazanmayı tercih ederler.”⁷⁰ Bunu başarabilen, isteklerine ve arzularına sınır koyabilen insan “dengeli bir yaşam”⁷¹ süren insandır. Platon’a göre insan dengeli bir yaşam sürerse mutlu olabilir ve dengeli yaşam “ölçülü, bilge, cesur ve sağlıklı yaşamlardır.”⁷²

2.2.3. Cesaretlik Erdemi

Platon “cesareti erdem bir parçası olarak”⁷³ kabul eder. Ancak cesaret erdemi ona göre gözü kara olmak veya düşünmeden hareket etmek değildir. Çünkü “sağduyu ve akıl erdemle ilgilidir.”⁷⁴ Cesaretlik erdem bir parçası olduğuna göre “akla dayanmayan bir cesaret bir çeşit pervasızlıktır. Böyle bir pervasızlığın insana zarar verdiği, tersine akla dayananın faydalı olduğu”⁷⁵ sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır. Erdem dört parçası da birbirini tamamlayıcı olduğundan ve bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğinden cesaretlik; bilgelik, ölçülülük ve adalet erdeminden ayrı düşünülemez. Diğer üç erdem bilgiye dayandığına göre cesaret erdemi de bilgiye dayanmalıdır. Dolayısıyla cesaret “korkulacak ve korkulmayacak şeylerin bilimidir.”⁷⁶ “İşte korkulacak ve korkulmayacak şeyler üstüne, kanunlara uygun olarak, beslediğimiz inancın sarsılmazlığına yiğitlik”⁷⁷ adı verilir. Platon’a göre bu inancın var olabilmesi ve sarsılmaması da ancak eğitim ile mümkün olabilir. Aynı zamanda cesaret sadece insanın korkulardan ve acılardan yana bilgili olması değildir. “Çeşitli isteklere, hazlara ve hatta bir erkeğin yüreğini kolayca yumuşatabilen güzel sözlere direnebilmek cesaret”⁷⁸ örneğidir. Yani Platon’a göre “cesaret erdem, korkaklık erdemsizlikle ilgilidir.”⁷⁹

2.2.4. Adalet Erdemi

Platon’un bahsettiği dördüncü ve son erdem adalet erdemidir. Ona göre “adalet ölçülülükten ayrı değildir.”⁸⁰ Nasıl ki ölçülü olmak aşırı uçlardan kaçmayı ve dengeli bir yaşam sürmeyi sağlıyorsa adil olmak da insanı doğruluğa ulaştıracaktır. Platon’a göre bir eylem ancak “doğrulukla olursa erdemdir, olmazsa kötülüktür.”⁸¹ Erdem ve erdem tüm parçaları insanı iyiye ulaştıracığından “kadın olsun, erkek olsun kim iyi ise mutludur; doğruluktan ayrılan, kötü olan mutlu değildir.”⁸²

⁶⁸ Platon, *Philebos*, 112.

⁶⁹ Platon, *Yasalar*, 146.

⁷⁰ Platon, 407.

⁷¹ Platon, 166.

⁷² Platon, 167.

⁷³ Platon, “Lakhes”, 354.

⁷⁴ Platon, *Yasalar*, 383.

⁷⁵ Platon, “Menon”, 174.

⁷⁶ Platon, “Protagoras”, 444.

⁷⁷ Platon, *Devlet*, 128.

⁷⁸ Platon, *Yasalar*, 33.

⁷⁹ Platon, 383.

⁸⁰ Platon, 119.

⁸¹ Platon, “Menon”, 160.

⁸² Platon, “Gorgias”, 74.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

İnsanları mutlu edecek olan adil yaşamdır ve “adaletsiz bir yaşam adil bir yaşamdan daha utanç verici olduğu gibi aslında daha da az hoş gidecek türdendir.”⁸³ Platon’a göre adaletten uzak olanlar adaletin bilgisine sahip olmadığı için, adil bir insanın adil olmayan insandan daha mutlu olacağını farkında değildir. Ancak kendisi doğru olmayan çevresinden doğruluk göremeyeceği için “doğru olmayan bir kimse, doğru olmayan işler yapan bir kimse ne durumda bulunursa bulunsun mutsuzdur.”⁸⁴ Platon’a göre adil olmayan insanlar mutluluğu yanlış şeylerde arar ve kötülüğü iyiliğe tercih eder, her eylemini haz ve isteklerin güdüsünde gerçekleştirirler. Böyle bir durumda iyi olan kötü, kötü olan da iyi olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirme iyi insanlarda ve kötü insanlarda farklıdır. “Kötü şeyler adaletsizler için iyidir, adaletliler için kötüdür. İyi denilen şeyler ise iyiler için iyi, kötüler için kötüdür.”⁸⁵ İyiliğin ve kötülüğün birbirine karıştığı durumlar adaletsizliği beraberinde getirir. “Haksızlığa yol açsın ya da açmasın öfke, korku, haz, acı, kıskançlık ve isteklerin ruhtaki hakimiyeti adaletsizliktir.”⁸⁶

Platon’a göre erdem, insanın doğru şekilde düşünerek ulaşabileceği bir yetkinliktir. Düşünme ruha ait bir özellik olduğuna göre “adalet ruha ait bir yetenekse en yetenekli ruh aynı zamanda en adil ruhtur.”⁸⁷ Platon bu hususta insanın yalnızca kendisi için değil etrafında yer alan insanlar için de adaleti istemesi gerektiğini düşünmektedir. “Bir insan adaletsiz davranmıyorsa saygıyı hak eder ancak bir insan başka adaletsizlikleri engelleyebiliyorsa işte o zaman daha fazla saygı uyandırır. Çünkü ilk örnekte sadece bir insan değerindeyken diğerinde haksızlıkları giderdiği için daha fazla değer taşır.”⁸⁸

3. SONUÇ

Platon hem anne hem de baba tarafından soylu olan dolayısıyla siyasetle ilgilenmesi beklenen bir kişiyken o daha çok erdem konusuyla ilgilenmiş, düşünce sisteminin merkezine erdem kavramını koymuştur. Erdem konusuyla ilgilenmesinin en temel sebeplerinden bir tanesi de hocası Sokrates’in erdem konusuna dair özel dikkatidir. Sokrates gibi o da sofistlerin ahlaki rölativizmine karşı çıkarak, bireyciliğe karşı genel ahlaki standartların varlığını kabul etmiş ancak Sokrates’ten farklı olarak sözün ikna yolundan ziyade idea görüşüyle bu standartları açıklamaya çalışmıştır. Bu bağlamda erdem görüşünü hem ontoloji hem de epistemoloji görüşü üzerine konumlandırmıştır. Böylece ide, bilgi ve erdem arasında bir ilişki kurarak akla vurgu yapmıştır. İnsanın aklını kullanarak değişmeyen, kalıcı ve görünenin çok üstünde konumlandığı idelere ulaşabileceğini savunan Platon, bu sayede insanın hakikatin bilgisine ulaşabileceğini ve dolayısıyla erdeme ulaşabileceğini vurgulamıştır.

Platon’a göre erdem bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Buna göre de erdem dört parçası olan bilgelik, cesaret, ölçülülük ve adalet birbirinden farklı erdemler değil, birbirini tamamlayan erdemler olarak görülmelidir. Platon erdeme dolayısıyla erdem parçalarına ancak doğru düşünmeyle ulaşabileceğini savunur. Ona göre doğru düşünmek bilgiyle düşünmektir ve düşünmek ruha ait bir özellik olduğu için, insan ruhu aklın egemenliğinde doğru düşünerek erdem bilgisine ve hakikate ulaşabilir. Hakikate ulaşan insan, doğruluğun bilgisine ve erdeme ulaşacağı için neyin iyi neyin kötü olduğunu da öğrenmiş olur.

⁸³ Platon, *Yasalar*, 73.

⁸⁴ Platon, “Gorgias”, 76.

⁸⁵ Platon, *Yasalar*, 70.

⁸⁶ Platon, 332.

⁸⁷ Platon, *Küçük Hippias*, 52.

⁸⁸ Platon, *Yasalar*, 162.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bunu başaran insanın haz ve isteklerden uzaklaşarak, aklın egemenliğinde eylemde bulunacağını düşünen Platon; insanın ancak bilgili olmasıyla erdeme ulaşabileceğini, hem kendisi hem de toplumu için en faydalı insan olabileceğini, kötülüklerden çok iyilikleri var edebileceğini ve gerçek mutluluğa ulaşabileceğini savunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Cevizci. *Felsefe Tarihi*. 8. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2018.
- Ernst Von Aster. *Ernst Von Aster'in Ders Notları*. Çeviren Vural Okur. Referanslar Dizisi 16. Bursa: Sentez Yayıncılık, 2018.
- Hilmi Ziya Ülken. *Eğitim Felsefesi*. 4. Baskı. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2022.
- Macit Gökberk. *Felsefe Tarihi*. 34. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2021.
- Max Scheler. *İnsanın Kosmostaki Yeri*. Çeviren Harun Tepe. 2. Baskı. Ankara: BilgeSU Yayıncılık, 2015.
- Pierre Hadot. *İlkçağ Felsefesi Nedir?* Çeviren Muna Cedden. 3. Baskı. Ankara: Dost Kitabevi, 2020.
- Platon. *Büyük Hippias - Theages*. Çeviren Furkan Akderin. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2021.
- . *Devlet*. Çeviren Sabahattin Eyyüboğlu ve M. Ali Cimgöz. 46. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.
- . *Devlet Adamı*. Çeviren Furkan Akderin. 3. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2018.
- . *Euthydemos -Parmenides*. Çeviren Furkan Akderin. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2020.
- . "Gorgias". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Melih Cevdet Anday, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . *Küçük Hippias*. Çeviren Furkan Akderin. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2019.
- . "Lakhes". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Tanju Gökçöl, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . "Lysis". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Tanju Gökçöl, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . *Meneksenos*. Çeviren Furkan Akderin. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2020.
- . "Menon". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Adnan Cemgil, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . *Phaidon*. Çeviren Furkan Akderin. 4. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2019.
- . *Phaidros*. Çeviren Ari Çokona. 3. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.
- . *Philebos*. Editör Ahmet Cevizci. Çeviren Furkan Akderin. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2019.
- . "Protagoras". çeviren Tanju Gökçöl, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . "Sofist". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Ömer Naci Soykan, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . "Sokrates'in Savunması". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Teoman Aktürel, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . "Theaitetos". İçinde *Diyaloglar*, çeviren Macit Gökberk, 16. Baskı., 637. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2020.
- . *Timaios*. Çeviren Furkan Akderin. 4. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2022.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

———. *Yasalar*. Çeviren Furkan Akderin. 1. Baskı. İstanbul: Say Yayınları, 2021.
Zekeriyya Uludağ. *Eğitim Felsefesi*. 3. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık,
2021.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

HALK BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA ETİK KURUL ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Tuna YILDIZ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü

ORCID: 0000-0002-1100-9794

ÖZET

Halk bilimi alanında yapılan nitel araştırmalarda etik komisyon onayı, özellikle de son yıllarda araştırmacılar için sıkça tartışılan bir mesele olarak öne çıkmaktadır. TÜBİTAK ULAKBİM'in TR Dizin'de yer alan tüm dergilerdeki yazılar için eğer gerekli ise Etik Kurul Onayı istemesinin ardından gündeme gelen bu tartışma halk bilimi gibi kaynak kişiler ile yakından çalışan bir bilim dalında da kimi sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorun, toplumun kültürel mirasını ve geleneklerini anlama amacı taşıyan ve kaynak kişilerle yüz yüze görüşmeler yürüten nitel araştırmacılar için özellikle hassas bir konudur. Nitel araştırmalar, genellikle yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözlem vb. gibi araştırmaları içerir ve bu süreçler, katılımcıların mahremiyetine saygı gösterme, bilgilendirilmiş onam alınması ve verilerin gizliliğinin korunması gibi etik meseleleri gündeme getirir. Son yıllarda gündeme gelen etik komisyon onayı, bu tür araştırmaların yürütülmesi için gereken bir zorunluluktur ve araştırmacıların veri toplama işlemlerini başlatmadan önce etik kurullardan onay almaları gerekir. Ancak, bu süreç bazen zaman alıcı olabilmekte, araştırmacılar için bir engelle dönüşmekte hatta araştırmanın yapılmasını geciktiren bir sürece dönüşebilmektedir. Ayrıca halk bilimi gibi alan kavramının sınırlarının net olarak çizilemediği bir bilim alanında bu sorunlar daha çok gündeme gelmektedir. Halk biliminde alan ve kaynak kişi her an her yerde karşınıza çıkabilir. Dolayısıyla önceden planlanmamış, yapılandırılmamış bir araştırma ile karşı karşıya kalma durumu halkbilimciler için her zaman mümkündür. Dolayısıyla etik komisyon onayları olması gereken "etik" durumu ifade ederken, her bilim dalının farklı çalışma yöntemleri olduğunun da gözetilmesi ve buna göre etik kurul komisyonlarının ve onaylarının çeşitlendirilmesi gerekir. Ayrıca bu sorunun üstesinden gelmek için halkbilimciler, etik kurullarla daha yakın işbirliği yaparak bu süreci hızlandırmak için iletişim kurabilirler. Halk bilimi alanındaki nitel araştırmalarda etik komisyon onayı sorunu, araştırmacıların toplumsal ve etik sorumluluklarını dengelemelerini gerektiren karmaşık bir konudur. Halkbilimciler, alan araştırmaları için özenle plan yapmalı, etik kurullarla işbirliği yapmalıdır, etik komisyonlar ise bilim dallarına uygun yapılanmalara yönelmelidir.

Anahtar Kelimeler: Alan araştırması, kaynak kişi, yüz yüze görüşme, gözlem.

ETHICS COMMITTEE APPROVAL IN FOLKLORE STUDIES

ABSTRACT

In the field of folklore studies, ethical committee approval has emerged as a frequently debated issue, particularly in recent years, posing certain challenges for researchers. The requirement for Ethical Committee Approval by TÜBİTAK ULAKBİM's TR Index for all articles published in indexed journals has triggered discussions, even in disciplines like folklore that closely collaborate with source individuals. This issue is particularly sensitive for qualitative researchers who aim to understand the cultural heritage and traditions of communities through face-to-face interviews and interactions with source individuals.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Qualitative research often encompasses structured, semi-structured, in-depth interviews, participant observation, and similar methods, thereby raising ethical considerations such as respecting participants' privacy, obtaining informed consent, and safeguarding data confidentiality. In recent years, the necessity of ethical committee approval has become an obligatory step in conducting such research, requiring researchers to obtain approval from ethical committees before commencing data collection. However, this process can sometimes be time-consuming, turn into a hurdle for researchers, and even lead to delays in research progress. Moreover, in a field like folklore where the boundaries of the research area may not be clearly defined, these issues become even more pronounced. In folklore, both the research field and source individuals can be encountered spontaneously, making unstructured, unplanned research encounters a constant possibility. Hence, while ethical committee approvals signify the necessary "ethical" condition, it is also crucial to recognize that different fields employ distinct research methodologies, necessitating diversity in the structure and procedures of ethical committees and approvals accordingly. To address these challenges, folklore researchers can establish closer collaborations with ethical committees to expedite the approval process. Ethical committees should also consider adapting their structures to align with the unique requirements of different academic disciplines. Ethical approval for qualitative research in folklore is a complex issue that requires researchers to balance their societal and ethical responsibilities. Folklore researchers should meticulously plan their fieldwork, collaborate closely with ethical committees, and ethical committees should tailor their structures to suit the needs of specific academic disciplines.

Keywords: Field research, source person, face-to-face interview, observation.

TERAPİSTİN KENDİNİ AÇMASI: ETİK BAĞLAMDA DEĞERLENDİRME

Ar. Gör. Özge Nur MUSLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-1297-8669

ÖZET

Kendini açma (self-disclosure), başkalarının sizi algılayabilmesi için kendini ortaya koyma, kendini gösterme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Terapistin kendini açmasını “Terapist hakkında kişisel bir takım şeyler ortaya çıkaran sözlü ifadeler” olarak tanımlanmaktadır. Psikoterapistin kendini açması psikoloji literatüründe karmaşık bir yapı göstermektedir. Psikoterapi sürecinde oldukça sık kullanılmasına rağmen bu konuda etik bağlamda yapılan akademik çalışma sayısı oldukça azdır. Mevcut araştırmalar, en sık kendini açma konularının profesyonel geçmişe (derece, terapi tarzı ve eğitim) ilişkin olduğunu gösterirken, daha az sıklıkta cinsel eğilimleri ve inançları içerdiğini gösterir. Terapistin kendini açması bazı uzmanlar tarafından terapötik ilişkiye olumlu etkisi olan bir müdahale yöntemi olarak görülürken, bazıları tarafından da etik ikilem yaratan bir durum olarak görülmektedir. Bir müdahale yöntemi olarak düşünüldüğünde terapötik ittifakı sağlamak, danışanın kendini açmasını kolaylaştırmak, danışana rol-model olmak gibi psikoterapi sürecine olumlu katkıları olabilmektedir. Psikoterapistin kendini açmasının terapötik ittifakı iyileştirdiği de bulunmuştur. Bir etik bir ikilem olarak görüldüğünde ise, psikoterapi de rollerin değişmesi, sınırların bulanıklaşması, terapistin güvenilirliğinin azalması ve çoklu ilişkiler gibi olumsuz etkileri ortaya çıkabilmektedir. Bu derleme de öncelikle terapistin kendini açma süreci ayrıntılı olarak hem bir müdahale yöntemi bağlamında hem de etik ikilem bağlamında incelenmiştir.

Sonuç olarak; kendini açma yönteminin bir müdahale olarak kullanılması kaçınılmaz ve gerekli olabilir. Böyle durumlarda hangi terapi yöneliminde olursa olsun bu müdahalenin kullanılmasından önce belirli etik kuralları bilmek ve etik farkındalıkta olmak, faydalı bir müdahalenin ön şartı gibi gözükmektedir. Bu yüzden kendini açmanın etik bağlamda daha çok değerlendirilmesi ve araştırılması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Kendini Açma, Terapistin Kendini Açması, Etik, Psikoterapi

THERAPIST SELF-DISCLOSURE: AN EVALUATION IN ETHICAL CONTEXT

ABSTRACT

Self-disclosure is defined as the act of revealing oneself so that others can perceive you. Therapist self-disclosure is defined as "verbal statements that reveal something personal about the therapist". Psychotherapist self-disclosure shows a complex structure in the psychological literature. Although it is used quite frequently in the psychotherapy process, the number of academic studies on this subject in an ethical context is quite low. Existing research shows that the most frequent topics of self-disclosure are related to professional background (degree, therapy style and training), and less frequently include sexual orientations and beliefs. Therapist self-disclosure is seen by some experts as an intervention that has a positive impact on the therapeutic relationship, while others see it as a situation that creates ethical dilemmas. When it is considered as an intervention method, it may have positive contributions to the psychotherapy process such as ensuring the therapeutic alliance, facilitating the client's self-disclosure, and being a role-model for the client. Self-disclosure by the psychotherapist has also been found to improve the therapeutic alliance.

When seen as an ethical dilemma, however, it can have negative effects such as changing roles in psychotherapy, blurring boundaries, decreasing the therapist's credibility and multiple relationships. In this review, the self-disclosure process of the therapist was examined in detail both in the context of an intervention method and in the context of an ethical dilemma.

As a result, it may be inevitable and necessary to use self-disclosure as an intervention. In such cases, knowing certain ethical rules and being ethically aware before using this intervention, regardless of the therapy orientation, seems to be a prerequisite for a useful intervention. Therefore, self-disclosure needs to be further evaluated and researched in an ethical context.

Keywords: Self-Disclosure, Therapist Self-Disclosure, Ethic, Psychotherapy

GİRİŞ

Kendini Açma (Self-Disclosure)

Açığa vurma (disclosure), açıklamak, tezahür ettirmek veya göstermek demektir. Kendini açma (self-disclosure), başkalarının sizi algılayabilmesi için kendini ortaya koyma, kendini gösterme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Jourard, 1971).

Kendini açma kavramı özellikle psikoloji literatüründe çeşitli tanımlara sahiptir. Hill ve Knox (2001) terapistin kendini açmasını "Terapist hakkında kişisel birtakım şeyler ortaya çıkaran sözlü ifadeler" olarak tanımlamışlardır. Psikoterapide yoğun bir şekilde tartışılan bir konu olan psikoterapistin kendini açması, terapistin kişisel bilgileri medeni durumu, cinsel yönelimi ve kültürel geçmişi gibi bilgileri danışanları ile paylaşma olarak tanımlanmaktadır (Barnett, 2011; Knox ve Hill, 2003). Constantine ve Kwan (2003) terapistin kendini açmasını "terapistin kendiyile ilgili kişisel bilgileri danışanlarıyla paylaştığı sözlü veya sözel olmayan davranışlar" olarak tanımlarken, Hill ve Knox (2001) ise kendini açmayı "Terapist hakkında kişisel bir şey ortaya koyan, sözel olmayan davranışları hariç tutan" bir terim olarak tanımlar.

Terapistin Kendini Açması

Terapistin kendini açması, terapi müdahalelerinin ortalama% 3,5'ini içeren nadir tekniklerden biri olmasına rağmen (Hill ve Knox, 2001), terapistlerin% 90'ından fazlası terapide kendini açmayı kullandığını bildirmiştir (Edwards ve Murdock, 1994).

Kendini açma, iki farklı psikoterapist davranışı için kullanılabilir. Bunlardan ilki, psikoterapistin, terapötik ilişki dışındaki kişisel deneyimlerini içermektedir. Örneğin "Evliliğim", "Panik atak geçirdim" gibi. Bir başka kendini açma, psikoterapistin, seans sırasında danışanı ile yaşadığı deneyim ile ilgilidir. "Geç kaldığımızda sinirleniyorum" veya "Grubun önünde konuşma yaparken cesaretinizden etkileniyorum" gibi (Farber, 2006; Knox ve Hill, 2003). Bu iki kasıtlı kendini açma biçimine ek olarak, psikoterapistin giyimi, danışma odasının mobilya ve kişisel dekorasyon anlamındaki şeffaflığı, değerleri ve tercihleri kendini açma olarak işlev görebilir. Ayrıca, psikoterapistin fiziksel olarak engellilik durumuna sahip olduğu veya kişisel meselelerin gizli kalmasının zor olduğu küçük bir toplulukta yaşadığı durumlarda kendini açma kaçınılmaz olabilir (Holmgvist, 2015). Pizer'de (1993) kendini açmayı kaçınılmaz, yanlışlıkla ve kasıtlı olarak üç ana temaya ayırır. Kaçınılmaz olan kendini açma, terapistin istese de saklayamayacağı (hamilelik gibi) birtakım durumları içermektedir. Yanlışlıkla yapılan kendini açma, aktarım veya karşı aktarıma etkileri açısından anlaşılabilir. Ayrıca ses tonu ve empati içerebilir. Kasıtlı kendini açma ise terapistin bilinçli olarak kendi hakkında yaptığı açıklamaların tümünü içermektedir. Watkins (1990) Kendini açma için bir dizi değişken tanımlamıştır: Açıklamada ne kadar bilgi bulunduğu; açıklama için ne kadar zaman harcadığı; bilgilerin ne kadar olumlu veya olumsuz olduğu; bilgilerin danışanın deneyimine ne kadar benzer veya farklı olduğu; ve bilgilerin ne kadar samimi veya kişisel olduğu gibi.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Hoffman-Graff (1977), terapistin kendini açma çalışmasına olumlu / olumsuz bir boyut kazandırmıştır. Olumlu açıklamaları, kişisel güçlü yönleri, olumlu deneyimleri ve kişisel özellikleri ortaya koyan ifadeler olarak tanımlarken; olumsuz açıklamaları, kişisel zayıflıkları veya olumsuz deneyimleri ve kişisel özellikleri gösteren ifadeler olarak tanımlamıştır. Wells (1994), her biri farklı bir kendini açma içeriği türünü temsil eden çeşitli kendini açma kategorileri tanımlamıştır. İlk kategori, terapistin eğitimi ve uygulaması hakkında olan bilgidir ve bu, terapistin derecesini, deneyim yılını ve terapiyle ilgili değerlerini nereden kazandığını içerir. İkinci kendini açma kategorisi kişisel yaşam koşulları, deneyimler ve tutumlarla ilgili olan açıklamalardır. Bu kendini açma türü, terapistin medeni durumu, cinsel yönelimi, kişisel zorlanmaları ve terapideki bir konuya ilişkin görüşleri hakkında bilgi sağlar. Üçüncü tip kendini açma içeriği, bir terapistin, danışanın seanstaki davranışı hakkındaki duygularını açıkladığı zamanlar gibi danışanına karşı olan kişisel tepkilerini veya duygularını kapsar. Son olarak terapistin hataları kendini açma kategorisi olarak tanımlanır. Buna, terapistin uygunsuz veya duyarsızca yapılan herhangi bir açıklaması da dahildir. Bu dört kategori, terapistin kendini açmasıyla ortaya çıkabilecek birçok olası içerik türünü açıklamaktadır. Henretty ve Levitt (2010) terapistin kendini açmasını araştıran yayınlanmış nicel çalışmalar gözden geçirdiklerinde, (1) kendini açmanın danışanlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu; (2) danışanların, kendilerini açan terapistleri sevmeye olasılıklarının daha güçlü olduğu; (3) danışanların, kendilerini açan terapistleri daha sıcak bulduğu; (4) kendini açan terapistlere danışanların daha çok açıldığı; (5) danışanların, terapistlerin kendileri hakkındaki açıklamalarına (danışan hakkındaki düşünce ve duygular), terapistin kendi kişisel açıklamalarından daha olumlu tepki verdiği ve (6) terapistlerin kişilik bozukluğu tanısı almış danışanlarına kendilerini açma olasılıklarının daha az olduğunu belirtmişlerdir. Hill'e (2014) göre, terapistin kendini açması duygularla (örneğin “önümdeki beni iterse sinirlenirim”), benzerlikler (örneğin, “ben de kaygı bozukluğu yaşadım”), içgörü (örneğin “ öğrenciyken, ailemin boşanması nedeniyle ders çalışmakta zorluk çektiğimi hatırlıyorum. ” veya stratejiler (örneğin, “ her gün meyve ve sebze yemeye ve yürümeye çalışıyorum ”) gibi kullanım alanlarına sahiptir.

Mevcut araştırmalar, en sık kendini açma konularının profesyonel geçmişe (derece, terapi tarzı ve eğitim) ilişkin olduğunu gösterirken, daha az sıklıkta cinsel uygulamaları ve inançları içerdiğini gösterir (Edwards ve Murdock, 1994). Mesleki deneyim de kendini açma sürecinde önemli bir değişken olarak görülmektedir. Andersen ve Anderson (1989), kısa süreli mesleki tecrübeye sahip psikoterapistlerin, uzun süre mesleki tecrübesi olan psikoterapistlerden daha az oranda kendini açma kullandıklarını bulmuşlardır. Ayrıca bir başka çalışma da stajyer terapistlerin danışanlarına ne zaman, nasıl ve ne kadar açıklama yapacakları ve açıklamanın potansiyel sonuçlarının ne olacağı konusunda belirsizlik, şüphe ve kafa karışıklığı hissettikleri bulunmuştur (Bottrill ve ark., 2010).

Kendi kişisel problemlerini benzer problemleri olan danışanlarına açıklayan terapistlerin bu davranışına verilen tepkileri değerlendirmek isteyen bir çalışmada, benzer problemler açısından kendini açan ve açmayan terapistlerin klinik örnekleri danışanlara verilmiş ve değerlendirmeleri istenmiştir. Sonuçlara bakıldığında kendini açmayı kullanan terapistlerin daha pozitif olarak değerlendirildiği görülmüştür. Kendini açan terapistlerin danışanlarıyla daha güçlü bir ilişki kurması ve başarıya ulaşması daha muhtemel olarak algılanmıştır (Somers ve ark., 2014). Fox, Strum ve Walters (1984), danışanların bir zamanlar psikoterapide olduklarını açıklayan psikoterapistlere kayda değer şekilde olumlu tepki verdiğini bulmuşlardır. Watkins (1990) kendini hiç açmayan terapistlere kıyasla, kişisel veya samimi bilgileri açıklayan terapistlerin danışanlar tarafından daha olumlu algılandığını belirtmiştir. Ramsdell ve Ramsdell (1993), danışanların terapistin kendini açmasını terapide yararlı bir değişken olarak değerlendirdiklerini keşfetmiştir.

Terapötik Bir Müdahale Olarak Kendini Açma

Psikoterapistin kendini açmasının bağlı olduğu psikoterapi yönelimine göre değişebileceğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Farklı psikoterapi okulları, kendini açmaya yönelik farklı yaklaşımları savunmaktadırlar: Örneğin, bilişsel-davranışçı terapistler, varoluşsal ve hümanist yaklaşımlarla birlikte, modelleme ve güçlendirme davranışının (Goldfried, Burckell ve Eubanks- Carter, 2003) hizmetinde kendini açmayı kullanabilirler. Geleneksel psikanalistler ise, terapi duruşunun bir parçası olarak anonimlik ve tarafsızlığı korumaya meyilli olduklarından kendini açmayı çok nadir kullanırlar (Petersen, 2002). Psikanalist teorisyenler bu durumun danışanın aktarımını bozabileceğini ve böylece terapötik sürecin fayda sağlamaktan çok zarar verici olacağını savunurlar (Edwards ve Murdock, 1994). Çeşitli araştırmalar psikanalitik yönelimli psikoterapistlerin kendini açmayı, hümanist psikoterapistlerden önemli ölçüde daha az oranda kullandıklarını keşfetmiştir (Edwards ve Murdock, 1994; Hill ve Knox, 2001). Feminist teorisyenler, terapistin kendini açmasının (Mahalik, Van Ormer, Simi, 2000) uygun bir şekilde kullanılmasını desteklemektedir, çünkü müdahale gücünü eşitleyeceğini, danışanın büyümesini teşvik edeceğini, terapist ile danışan arasındaki dayanışma duygusunu besleyeceğini, danışanın utancını azaltacağını ve terapist ile danışan arasındaki gerçek bir ilişkiye vurgu yapacağını düşünürler. Feminist terapistler; Brown ve Walker (1990) akt. Peterson, (2002) danışanların, terapistlerinin kişisel ve politik değerleri, önyargıları, geçmişleri ve cinsel yönelimleri gibi bilgileri bilme hakkına sahip olduğunu savunmuştur. Weiner'e (1983) göre, hümanist psikologlar ayrıca kendini açmaya terapötik bir araç olarak değer verme eğilimindedirler. Hümanist yaklaşım, terapistin gerçekliğini veya kendini serbest bırakma ve sınırsız dürüstlüğü vurgular. Bu nedenle, hümanist terapistler, aslına sadık kalmanın ya da gerçeği anlatmanın etik ilkesine çok değer verirler. Kendini açmayı etik bir zorunluluk olarak görürler, çünkü yalnızca yarar sağlama ilkesini değil aynı zamanda dürüstlük ilkesine de bağlılığı destekler. Farber (2006), birçok terapistin kendini açma söz konusu olduğunda orta bir yerde durduğunu yani boş bir sayfa ile tam bir kendini açma arasında bir duruş sergilediğini bildirmiştir. Terapistin kendini açma kararı, etik düşünceleri, kişisel tavrı, terapistin kendini açma ile ilgili önceki deneyimleri ve meslektaşlarının normlarından etkilendiği öne sürülmektedir.

İsveçli psikoterapistlerden oluşan bir örneklemede farklı türden kendini açma bilgilerinin kullanımını sorgulanmıştır. Sonuçlar, BDT oryantasyonlu terapistlerin danışanlarına eğitimleri ve duygusal-ilişkisel sorunları ele almanın kişisel yolları hakkında daha fazla bilgi verdiğini göstermiştir (Holmgvist, 2015). Goldfried, Burckell ve Eubanks-Carter (2003) terapistin kendini açmasının, terapisti insanileştirdiğini ve terapötik ilişkiyi güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca kendini açma sayesinde danışanların zorlukları normalleştirebildiği, korkularının azaldığı, olumlu beklenti ve motivasyonlarının arttığı bulunmuştur.

Terapistlerin psikoterapi de kendini açmayı nasıl kullandıklarını araştıran bir çalışma katılımcılar genelde kendini açmayı profesyonel meseleler hakkında yapmıştır. Teorik yönelim açısından psikanalitik yönelimli terapistlerin hümanistlik terapistlere göre kendini açmayı daha az kullandıkları bulunmuştur (Edwards ve Murdock, 1994).

Kendini açma, terapötik ittifakı arttıran bir müdahale yöntemi olarak kullanılabilir. Psikoterapistin kendini açmasının terapötik ittifakı iyileştirdiği bulunmuştur (Ackerman ve Hilsenroth, 2001). Psikoterapistler, terapötik ittifakı geliştirmek ve açıklığı iletmek amacıyla, kendilerinin manevi, dindar ve dindar olmayan yönlerini paylaşmaktadırlar (Magaldi ve Trub, 2018). Henretty ve Leavitt (2010) terapötik ittifakın kalitesinin, danışanların terapistin kendini açma algılayışlarını etkilediğine ve danışanların terapisti daha çekici, sevimli ve daha sıcak olarak tanımlamasına yol açtığını buldular.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kendini açma ile tedavi sonucu arasındaki ilişki ile ilgilide bazı ampirik çalışmalar vardır. Barrett ve Berman (2001), kendini açma düzeyi ile semptom iyileşmesi arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Knox ve ark. (1997), danışanlardan, terapötik olarak faydalı olduğunu düşündükleri açıklama örnekleri istemişlerdir. Bu çalışmadaki danışanlar, terapistin kendini açması ile ilgili birçok olumlu görüş bildirmiştir. Bazı danışanlar kendini açmanın içgörü kazanmalarına veya sorunlarını yeni bir bakış açısıyla birlikte terapistlerini daha insani veya kusurlu olarak görmelerine yardımcı olduğunu bildirmiştir. BDT uygulayıcılarının terapistin kendini açması hakkında nasıl karar verdiklerini keşfetmek amacıyla yapılan bir çalışmada, kendini açma yöntemini kullanmak için terapistlerin açık bir amacı olma, uygun olma, sınırları sağlaması gibi özelliklere dikkat ettikleri ayrıca kendini açmayı terapötik değişim için bir araç olarak ve terapötik ilişkiyi kurmak için kullandıkları bulunmuştur (Miller ve McNaught, 2016). Terapistin kendini açmasını danışan algısı üzerinden araştırmak isteyen bir çalışmada katılımcılar terapistin kendisini açmasını terapötik ilişkinin erken gelişmesine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir (Audet ve Everall, 2010). Kendini açmanın terapi sonuçları ve ittifak açısından kullanım sıklığını ve işlevlerini inceleyen bir çalışmada da terapistin kendini açmasının açılma türü işlevi ve psikoterapi sonuçlarıyla farklı şekilde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Terapisti hümanize etmeye yarayan açıklamaların, seans sonrası takdir ve teşvik ifade eden açıklamalardan daha az klinik semptomla ilişkili olduğunu bulunmuştur. Ayrıca, terapist ve danışan arasındaki benzerliği ileten açıklamalar, benzerliği taşımayan açıklamalar ile karşılaştırıldığında, daha az seans sonrası klinik semptomlar ve kişilerarası problemlerle ilişkilendirilmiştir. Aynı zamanda, nötr terapist açıklamaları, terapist hakkında olumsuz ya da pozitif bilgi ileten açıklamalardan daha iyi danışan işlevi ile ilişkili olarak raporlanmıştır (Levitt ve ark., 2016).

Etik Bağlamda Kendini Açma

Kendini açma psikoterapideki birçok etik sorundan biridir. APA Etik Kuralları'na (2017) göre, psikoterapistler danışanlarını teorik yönelimleri hakkında bilgilendirmelidir. APA (2017) Etik Standart 3.05: Çoklu İlişkiler bir yönüyle kendini açma sonucu gelişebilir. Aynı madde devamında eğer çoklu ilişki psikoloğun nesnelliğini, yetkinliğini ve etkililiğini olumsuz yönde etkiliyorsa profesyonel hizmette bulunduğu kişiye zarar verme ve suiistimal etme riski olduğunu ifade eder. Terapistin kendini açması bir nevi bu riski doğurabilmektedir. Ayrıca, APA Etik İlke E, psikologların danışanları üzerinde güç sahibi oldukları ve bu nedenle bu gücü sömürücü bir şekilde kullanmaktan kaçınmaları gerektiğini vurgulayan bir ifade içermektedir. Her ne kadar bu etik ilkeler özellikle kendini açma konusuna değinmese de, danışanın sömürülmesi ile ilgili endişeler çoğu zaman terapistin kendini açmasıyla ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Knox ve Hill (2003), terapistin kendini açmasının dikkatli bir şekilde kullanılmasını önerir; Sınırlara dikkat etmek, danışanın ihtiyaçlarına göre uyarlamak, danışanın yararına olduğundan emin olmak, danışana mümkün olan en kısa sürede geri dönülmesi ve sadece terapistin kendi içinde çözdüğü sorunları açıklamak gibi durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Eğer terapistler çok nadiren veya çok sık kendini açmayı kullanırsa, müdahalenin etkisini de azaltabilirler. Kendini açmayı kullanmayan terapistler, danışanlar tarafından uzak ve soğuk olarak deneyimlenebilir ve sonuç olarak, terapi ilişkisi tehlikeye girebilir. Buna karşılık, çok sık kendini açmayı kullanan terapistler, odağın danışandan uzaklaştığı ve bunun yerine terapistte kaydığı, terapi sınırlarının bulanıklaştığı şeklinde bir deneyime neden olabilirler. Bu nedenle, terapistin kendini açması, sıklığı dikkatle izlenmesi gereken bir müdahale olabilir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Gutheil ve Brodsky (2008, akt. Pope ve Vasquez, 2016) kendini açma kararı verirken terapistlerin şu 4 unsurları göz önüne almaları gerekliliğinden bahseder:

1. Kendini açma bir dereceye kadar kaçınılmaz olabilir, eğer bu kendini açma durumu danışana yarar sağlamıyorsa o zaman sınır ihlalden söz edilebilir.
2. Farklı terapi yönelimleri, farklı danışan ihtiyaçlarına hizmet edebilmek için farklı seviyelerde kendini açma stratejileri içerir.
3. Klinik bir amaca hizmet etmeyen kendini açma yararlı olmayabilir ve sınırı ihlal edebilir.
4. Kendini açmaya karar verirken, sunulan terapi türü bağlamında ve vaka bazında karar verilmesi gerekir.

Kendini açma hakkındaki literatür, bir etik terapistin, kişisel bilgileri bir danışana açıklamadan önce aşağıdaki soruları göz önünde bulundurması gerektiğini öne sürmektedir: (1) Bu bilgi danışanın bilgilendirilmiş onamını korumak için gerekli mi? (2) danışana fayda sağlamak veya kendime fayda sağlamak için mi bu bilgiyi açıklıyorum? (3) Bu danışan, bu bilgiyi faydalı bir şekilde mi kullanacak? (4) Bu bilgilerin açıklanması, terapötik ilerlememize engel olacak mı? Terapistin kendisini açmasının olumlu ve olumsuz sonuçları olabilir. Bu etik konunun belirsizliği ve karmaşıklığı nedeniyle, terapistler kendini açmayı içeren müdahaleleri kullanırken sayısız etik ilkeleri göz önünde bulundurulması gerekliliğinden bahseder. Terapistler, yarar, kasti zarar vermeme, sadakat, özerklik ve adalet gibi etik ilkeleri gözetmelidir. Ayrıca, kendini açmadan önce her durumun kendine özgü koşullarını göz önünde bulundurmaları gerekir (Peterson, 2002).

Deneyisel çalışmaların incelenmesine dayanarak Hill ve Knox (2002; akt. Carew, 2009) kendini açmanın kullanılmasıyla ilgili bazı durumları özetlemektedir. Örneğin; kendini açmalar nadir yapılmalıdır, uygun ve uygunsuz kendini açma türleri vardır, cinsel yönelim ve inançlar ile ilgili bilgileri paylaşmak genellikle yararsızdır, kendini açmalar yük olmamalı, danışan odağını değiştirmemeli ve profesyonel sınırları bulanıklaştırmamalıdır. Etkili bir kendini açma benzer danışan açılmalarına cevap olarak oluşabilir, terapistler kendini açma ile ilgili danışanlardan geribildirim isteyebilirler, kendini açma danışanın kişiliğine ve durumuna göre farklılık gösterebilir. Terapistin kendini açması ne kadar fazla olursa, danışanın terapistin empati, yetkinliği ve güveni hakkındaki algıları ve değerlendirmeleri o kadar az olur (Curtis, 1982).

Kendini açma olarak terapistin cinsel duygularını hastasına açması nadir olsa da görülen durumlardandır. Özellikle erkek terapistlerin cinsel duygularını açma oranı kadın terapistlere göre daha fazladır (Craig ve Fisher, 2004). Epstein (1994) özellikle kişisel yaşam koşullarının ve kişisel sorunların açıklanmasına karşı terapistleri uyarmıştır. Özel yaşam sorunları hakkında sık sık yapılan açıklamaların, bir terapistin danışanlarıyla cinsel ilişkisinin öncüsü olduğunu belirtmiştir.

Danışanlarına kişisel bilgi veren terapistlerde yaygın olarak tanımlanan riskler, danışan-terapist sınırlarını bulanıklaştırabileceği ve terapistin rolü ile ilişkili önemli mesleki nitelikleri azaltabileceği yönündedir (Audet, 2011). Kendini açmadaki vurgu, sınır ihlallerinin potansiyel zararına ve uygunsuz kendini açmaya yönelmiştir. Sınır ihlali tehlikesi, hem terapist hem de danışan tarafından göz ardı edilmemelidir (Zur, 2000). Kendini açma, danışan-terapist sınırlarını bulanıklaştırabilir, terapistin güvenilirliğini azaltabilir ve rollerin tersine çevrilmesine neden olabilir (Lazarus ve Zur, 2002; Wells, 1994). Diyalektik davranışçı terapi için Linehan (1993) terapistin kendini açmasını danışanla ilgili olduğu sürece izin verilebilir olarak görmektedir. Fakat bu kendini açmanın terapistin güncel bir sorunu ile ilgili olmaması gerektiğine de dikkati çeker çünkü böyle bir durum danışanla terapistin rol değiştirmesine neden olabilir. Kişisel bilgilerin terapist tarafından paylaşımı, her zaman olmamakla birlikte, danışanın tedavi sınırları konusunda endişelenmesine neden olabilir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Wells (1994) ile görüşen sekiz katılımcının yarısı terapistlerin kendini açmasının sınırları değiştirdiğini, terapistlerin yeteneklerinde ve profesyonelliklerinde güvende azalmaya yol açtığını bildirmiştir. Ackerman ve Hilsenroth (2001) yaptıkları incelemede, terapistin kendini açmasında kişisel çatışmalarının çok fazla olduğunu zaman, terapi sınırlarını tehdit edebileceğini ve ittifakı zayıflatabileceğini ortaya çıkarmıştır.

Terapistin kendini açması tanımlanan sınır kaygıları, odağı danışandan uzağa kaydırmayı, bir dostluğa elverişli sosyal dinamikleri davet etmeyi, terapistle ilgilenmeye ihtiyaç duyan danışan duygularını üretmeyi ve aşırı durumlarda, danışanın istismarını ve rolünü tersine çevirme riskini içerir (Zur, 2004). Kendini açmanın bir sınır meselesi haline gelmesi danışan ile terapist arasındaki açıklamaların normlarına bağlıdır. Kendini açmanın hangi koşullar altında yapıldığı etik olup olmadığından daha önemli gözükmektedir. (Audet, 2011).

Danışanın terapistin kendini açmasını, terapötik sınırlar ve terapistin mesleki nitelikleri üzerindeki olası etkilerini algılayışlarını araştıran çalışmada katılımcılar, terapistin kendini açmasını, terapi sınırları ve terapistin mesleki nitelikleri üzerindeki etkisini hem olumlu hem de olumsuz olarak algılamışlardır. Olumlu deneyimler, katılımcılar tarafından nadiren, düşük - orta derecede samimi, deneyimlerine benzer veya ihtiyaçları ve ortaya çıkan terapötik ilişkilere cevap veren açıklamalar olarak ortaya çıkmıştır. Olumsuz deneyimlere katkıda bulunan açıklamalar, çok sık, tekrarlayan, gereksiz ayrıntılarla uzun, sorunları veya kişisel değerleri ile uyumlu olmayan veya ihtiyaçları ya da terapötik bağlamlarına yeterince uymayan olarak tanımlanmıştır (Audet, 2011).

Birçok yazar, bir terapistin kendisini açmasının, sömürücü olabileceği konusunda uyarır. Kendini açmanın etik niteliğinin, açmanın içeriğine, terapistin gerekçesine, açmanın yapıldığı kişinin kişilik özelliklerine ve açıklamayı çevreleyen özel koşullara bağlı olması muhtemeldir (Peterson, 2002). Wachtel (1993, akt. Audet, 2011), çoğunlukla seans içi tepkilerin açıklanması ile kişisel deneyimlerin açıklanması arasındaki ayrımı, "kabul edilebilir olanlarla kabul edilemeyen olanlar" arasındaki sınırı tanımlamaktadır. Ayrıca, terapi ilişkisinin ötesindeki terapistin kişisel açıklamaların, danışanı rahatsız edici olduğu ve danışanın gereksinimlerini azalttığı için sömürücü olduğu konusunda uyarılmaktadır. Etik uzmanlar çoğunlukla terapistin kendini açmasını her zaman bir sınır geçişi olduğunu iddia ederler. Gutheil ve Gabbard'ın (1995 akt. Peterson, 2002) belirttiği gibi, kendini açan terapistlerin bunu yapma nedeni özel yaşamlarında karşılanmayan ihtiyaçları ile ilişkili olmamalıdır. Bu nedenle, eğer terapist danışanı kendi ihtiyaçlarını karşılamak için kullanıyorsa, kendini açması sömürücü ve etik dışıdır.

Sonuç

Terapistin kendini açması halen daha literatürde tartışmalı bir konudur. Kendini açma oldukça geniş tanımlanan ve farklı türleri içinde barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nadir kullanılan bir teknik olarak görülmesine rağmen psikologların yaklaşık %90'ının bu tekniği kullandığı bilinmektedir (Edwards ve Murdock, 1994). Bu kadar sık kullanılan bir teknik ile ilgili yeterli eğitimin olmaması özellikle meslekte yeni olan psikologlar için kafa karışıklığı ve belirsizlikleri ortaya çıkarmaktadır (Bottrill ve ark., 2010). Psikoterapistin sahip olduğu kuramsal yönelime göre kullanımı oldukça değişkenlik göstermektedir. Bilişsel-davranışçı terapi, feminist terapi ve hümanist terapi de terapötik ittifakı güçlendiren bir müdahale yöntemi olarak kullanılırken, psikanalitik terapinin doğası gereği kullanımı oldukça azdır. Kimi yazarlar tarafından doğru kullanıldığında terapötik etkisi yüksek bir müdahale yöntemi olarak görülürken, bazıları tarafından da etik bir sorun olarak görülmektedir. Yapılan çalışmaları özetlediğimizde kendini açmanın türü ve miktarı önemli gözükmektedir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Kendini açma çok fazla kişisel ve danışanın yararına olmayacak bilgilerin çok sık bir tekrarını içerdiğinde sömürücü ve sınır ihlali olarak görülüp, danışanın yetkinliğini sorgulatıp, çoklu ilişkilere (rol değişimi, cinsel duyguların açılması) neden olabilmektedir. Diğer yandan kendini açma mesleki bilgi düzeyi ya da danışanın ihtiyacı gözetilerek uygulandığında terapötik ittifakı güçlendirici uygulanabilir bir müdahale türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle danışanın zorluklarını normalleştirme, semptom iyileşmesi ve içgörü kazanımında etkili olduğu görülmektedir. Diğer yandan bu yöntemi kullanırken APA (2017) etik kılavuzlarına ve diğer etik kaynaklara başvurmak bir zorunluluk olarak ifade edilir. Sınır ihlaline karşı dikkatli olmak, danışanın ihtiyaçlarına göre uyarlamak, danışandan geribildirim istemek gibi konuların gözetilmesi ve yarar, kasti zarar vermemek, sadakat, özerklik ve adalet gibi etik ilkelerin göz önünde bulundurulması gereklidir (Peterson, 2002).

Sonuç olarak; kendini açma yönteminin bir müdahale olarak kullanılması kaçınılmaz ve gerekli olabilir. Böyle durumlarda hangi terapi yöneliminde olursa olsun bu müdahalenin kullanılmasından önce belirli etik kuralları bilmek ve etik farkındalıkta olmak, faydalı bir müdahalenin ön şartı gibi gözükmemektedir. Bu yüzden kendini açmanın etik bağlamda daha çok değerlendirilmesi ve araştırılması gereklidir. Ayrıca psikoterapi eğitimlerinde bu alana yeterli ilgi ayrılması da psikoterapi sürecine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ackerman, S. J., Hilsenroth, M. J. (2001). A review of therapist characteristics and techniques negatively impacting the therapeutic alliance. *Psychotherapy*, 38, 171–185.

American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct* (2002, Amended June 1, 2010 and January 1, 2017). <http://www.apa.org/ethics/code/index.aspx>

Andersen, B., Anderson, W. P. (1989). Counselors' reports of their use of self-disclosure with clients. *Journal of Clinical Psychology*, 45, 302–308.

Audet, C. T., Everall, R. D. (2010). Therapist self-disclosure and the therapeutic relationship: a phenomenological study from the client perspective. *British Journal of Guidance & Counselling*, 38(3), 327-342.

Audet, C. T. (2011). Client perspectives of therapist self-disclosure: Violating boundaries or removing barriers? *Counselling Psychology Quarterly*, 24(2), 85-100.

Barrett, M. S., Berman, J. S. (2001). Is psychotherapy more effective when therapists disclose information about themselves? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 69, 597–603.

Barnett, J. E. (2011). Psychotherapist self-disclosure: Ethical and clinical considerations. *Psychotherapy*, 48(4), 315–321.

Bottrill, S., Pistrang, N., Barker, C., Worrell, M. (2010). The use of therapist self-disclosure: Clinical psychology trainees' experiences. *Psychotherapy Research*, 20(2), 165-180.

Carew, L. (2009). Does theoretical background influence therapists' attitudes to therapist self-disclosure? A qualitative study. *Counselling and Psychotherapy Research*, 9(4), 266-272.

Constantine, M. G., Kwan, K. K. (2003). Cross-cultural considerations of therapist self-disclosure. *Journal of Clinical Psychology*, 59(5), 581-588.

Craig D. Fisher (2004) Ethical issues in therapy: Therapist self-disclosure of sexual feelings. *Ethics & Behavior*, 14(2), 105-121.

Curtis, J. M. (1982). The Effects of therapist self-disclosure on patients's perceptions of empathy, competence and trust in an analogue psychotherapeutic interaction. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 19(1), 54-61.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

- Edwards, C. E., Murdock, N. L. (1994). Characteristic of therapist self-disclosure in the counselling process. *Journal of Counselling & Development*, 72, 384-389.
- Epstein, R. S. (1994). *Keeping boundaries: Maintaining safety and integrity in the psychotherapeutic process*. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Farber, B. A. (2006). *Self-disclosure in psychotherapy*. New York, NY: Guilford Press.
- Fox, S. G., Strum, C. A., Walters, H. A. (1984). Perceptions of therapist disclosure of previous experience as a client. *Journal of Clinical Psychology*, 40, 496-498.
- Goldfried, M. R., Burckell, L. A., Eubanks-Carter, C. (2003). Therapist self-disclosure in cognitive-behavior therapy. *Journal of Clinical Psychology*, 59(5), 555-568.
- Henretty, J. R., Levitt, H. M. (2010). The role of therapist self-disclosure in psychotherapy: A qualitative review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 63-77.
- Hill, C. E., Knox, S. (2001). Self-disclosure. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 38(4), 413-417.
- Hill, C. E. (2014). *Helping skills: Facilitating exploration, insight, and action (4. ed)*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Hoffman-Graff, M. A. (1977). Interviewer use of positive and negative self-disclosure and interviewer-subject sex pairing. *Journal of Counseling Psychology*, 3, 184-190.
- Holmqvist, R. (2015) The use of self-disclosure among Swedish psychotherapists. *European Journal of Psychotherapy & Counselling*, 17(1), 80-98.
- Jourard, S. M. (1971). *The transparent self*. Van Nostrand Reinhold.
- Knox, S., Hess, S. A., Petersen, D. A., Hill, C. A. (1997). A qualitative analysis of client perceptions of the effects of helpful therapist self-disclosure in long-term therapy. *Journal of Counseling Psychology*, 44, 274-283.
- Knox, S., Hill, C. E. (2003). Therapist Self-Disclosure: Research-Based Suggestions for Practitioners. *Journal of Clinical Psychology*, 59(5), 529-539.
- Knox, S., Hill, C. E. (2016) Introduction to a special issue on disclosure and concealment in psychotherapy. *Counselling Psychology Quarterly*, 29(1), 1-6.
- Lazarus, A. A., Zur, O. (2002). *Dual relationships and psychotherapy*. New York, NY: Springer.
- Levitt, H. M., Minami, T., Greenspan, S. B., Puckett, J. A., Henretty, J. R., Reich, C.M., Berman, J.S. (2016). How therapist self-disclosure relates to alliance and outcomes: A naturalistic study. *Counselling Psychology Quarterly*, 29(1), 7-28.
- Linehan, M. (1993). *Cognitive-behavioral treatment of borderline personality disorder*. New York, NY: Guilford Press.
- Magaldi, D., Trub, L. (2018). (What) do you believe?: Therapist spiritual/religious/non-religious self-disclosure. *Psychotherapy Research*, 28(3), 484-498.
- Miller, E., McNaught, A. (2016). Exploring Decision Making Around Therapist Self-Disclosure in Cognitive Behavioural Therapy. *Australian Psychologist*, 53, 33-39.
- Mahalik, J. R., Van Ormer, E. A., Simi, N. L. (2000). *Ethical issues in using self-disclosure in feminist therapy*. M. M. Brabeck (Ed.), *Practicing feminist ethics in psychology*, Washington, DC: American Psychological Association.
- Peterson, Z. D. (2002). More than a mirror: the ethics of therapist self-disclosure. *Psychotherapy: Theory/Research/Practice/Training*, 39(1), 21-31.
- Pizer, B. (1993). When the analyst is ill: Dimensions of self-disclosure. *Psychoanalytic Quarterly*, 64, 466-495.
- Pope, K. S., Vasquez, M. J. T. (2016). *Psikoterapi ve Danışmanlıkta Etik: Uygulama için Bir Kılavuz (4. Baskı)*. (Çev. Ed. Akhun, M., Korkut, Y., Dağ, İ.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. (Orijinal yayın tarihi, 2007).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Ramsdell, P.S., Ramsdell, E.R. (1993). Dual relationships: Client perceptions of the effect of client–counselor relationship on the therapeutic process. *Clinical Social Work Journal*, 21, 195–212.

Somers, A. D., Pomerantz, A. M., Meeks, J. T., Pawlow, L. A. (2014). Should psychotherapists disclose their own psychological problems? *Counselling and Psychotherapy Research*, 14(4), 249–255.

Watkins, C. E. (1990). The effects of counselor self-disclosure: A research review. *The Counseling Psychologist*, 18, 477–500.

Weiner, M. F. (1983). *Therapist disclosure: The use of self in psychotherapy* (2nd ed.). Baltimore: University Park.

Wells, T. L. (1994). Therapist self-disclosure: Its effects on clients and the treatment relationship. *Smith College Studies in Social Work*, 65, 23–41.

Zur, O. (2000). In celebration of dual relationships: How prohibition of non-sexual dual relationships increases the chance of exploitation and harm. *Independent Practitioner*, 20 (3), 97-100.

Zur, O. (2004). To cross or not to cross: Do boundaries in therapy protect or harm? *Psychotherapy Bulletin*, 39, 27–32.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

THE NATURE OF RELIGIOUS BELIEF AND A MORAL PARADOX

Dr. Lecturer Alpogu Kamran

Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Philosophy

ORCID: 0000-0003-1206-598X

ABSTRACT

At the heart of scripture-based religions are the beliefs that "God exists", "X is God's messenger" and "Y is the book containing God's words". These three key beliefs that make up religious faith are not rational beliefs, such as "Man is not immortal" or "There are other people on the planet", the truth of which we can grasp with absolute certainty, nor are they factual beliefs, such as "Most of the earth is covered by water", the truth of which we can prove or disprove by appealing to external sources. It is not feasible for us to find God anywhere in the universe and to confirm whether He dispatched messengers and scriptures to the world. So, we cannot succeed in believing that God exists, or that a human being is God's messenger, or that a sacred text is God's word, on a purely rational and factual basis without recourse to our spiritual self. The effort to prove the truth of religious belief on rational and factual grounds stems from the fallacy of associating religious belief with our rational self rather than our spiritual self. In this study, we first clarify the nature of religious belief from a philosophical perspective and show that religious belief is a strong value judgment and therefore cannot be characterized as true or false like rational and factual beliefs. We then shed light on situations in which religious belief, depending on the way it is interpreted by believers, can have negative consequences for both our material and spiritual world and paradoxically lose its moral claim.

Keywords: God, Religious, Faith, Rational, Spiritual, Paradoxical.

DİNİ İNANCIN DOĞASI VE BİR AHLAKSAL PARADOKS

ÖZET

Kutsal kitap temelli dinlerin merkezinde "Tanrı vardır", "X Tanrı'nın elçisidir" ve "Y Tanrı'nın sözlerini içeren kitaptır" inançları yer alır. Dini inancı oluşturan bu üç kilit inanç "İnsan ölümsüz değildir" veya "Gezegende başka insanlar da vardır" inançları gibi doğruluklarını tam kesinlikle kavradığımız türden rasyonel inançlar olmadıkları gibi "Dünyanın büyük bir kısmı sularla kaplıdır" inancı gibi olgulara dayanan - dış kaynaklara başvurarak kanıtlayabileceğimiz ya da yanlışlayabileceğimiz türden - olgusal inançlar da değildir. Tanrı'yı evrenin herhangi bir yerinde bulmamız ve dünyaya elçiler ve kutsal kitaplar gönderip göndermediğini teyit etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla manevi benliğimize başvurmadan sadece rasyonel ve olgusal temelde Tanrı'nın var olduğuna, bir insanın Tanrı'nın elçisi olduğuna ya da bir kutsal metnin Tanrı'nın sözleri olduğuna inanmayı başaramayız. Rasyonel ve olgusal gerekçelerle dini inancın doğruluğunu kanıtlama çabası dini inancı manevi benliğimizden çok rasyonel benliğimizle ilişkilendirme yanılığından kaynaklanır. Bu çalışmada ilk olarak felsefi bir bakış açısıyla dini inancın doğasını açıklığa kavuşturarak dini inancın güçlü bir değer yargısı olduğunu ve bu nedenle rasyonel ve olgusal inançlar gibi doğru ya da yanlış olarak nitelendirilemeyeceğini ortaya koymaktayız. Daha sonra inananlar tarafından yorumlanma tarzına bağlı olarak dini inancın hem maddi hem de manevi dünyamız açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği ve paradoksal bir şekilde ahlaki iddiasını kaybedebileceği durumlara ışık tutmaktayız.

Anahtar Sözcükler: Tanrı, Dini, İnanç, Rasyonel, Manevi, Paradoksal.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

1. INTRODUCTION

Our mind - our rational self - is capable of operating "unbiased" unless it is suspended. For example, we will not find a human being who will object to the belief that "Two times two is four". Because affirming this does not negatively affect anyone's spiritual self. In this way, when it comes to beliefs that do not have the power to negatively affect our spiritual self, our reason works impartially: our rational self is not suspended by our spiritual self. But not all of us are unbiased when it comes to religious faith, because the conclusion reached by our rational selves is not the kind of conclusion that makes our spiritual selves happy.

While we can grasp the belief that "man is a mortal being" with complete certainty, we cannot grasp the belief that "God exists" with complete certainty. Since our minds have never before made an abstraction of a being without volume and mass in space-time, we cannot find anything in our minds that corresponds to the concept of "God".¹ Therefore, the belief that "God exists" is not a rational belief. On the other hand, since there is no way to prove that God exists by appealing to the external world, we cannot believe that God exists on a factual basis. But this conclusion we reach with our rational self - that there is no God - is a depressing conclusion that the spiritual self of most of us will never agree with.²

To avoid this negative outcome, many people turn to their spiritual self and find God there. In this way, the person who realizes God in his spiritual self suspends his rational self in the matter of "belief in God". The same applies to the beliefs "X is God's messenger" and "Y is the book containing God's words".

Since religious belief is a belief formed by the suspension of our rational self by our spiritual self, believers may see the beliefs they arrive at with their rational self as uncanny beliefs that lead to bleak conclusions. However, turning to and relying on the spiritual self alone in forming beliefs cannot always be justified. In order for it to be legitimate to rely on the spiritual self alone in forming a belief - as in the case of religious belief - it must be impossible to obtain results on a rational and factual basis.³

2. WORLD OF FAITH

Believing in a religion begins with accepting that a person living in a known time and place is the messenger of God. But how can this be possible? When a person declares that he is "God's messenger," we cannot determine with our intellect whether this is true or false; we cannot confirm it by asking God Himself, so we naturally turn to our own spiritual self to make our final judgment on this statement. Our spiritual self is filled with a myriad of motivating forces, such as our sense of helplessness in the face of death, our desire to believe that injustices that befall us will be compensated by God in another world, our need to give life a deeper meaning, our desire for God's protection against misfortune. Depending on the magnitude of the value we ascribe to the motivating forces we find in our spiritual self, we either realize that we believe in God's messenger by giving up the demand for rational proof and factual evidence - by suspending our rational self - or we realize that we do not believe because we cannot give them up under any circumstances and for the sake of nothing.

¹ According to "the correspondence theory of truth", what makes a belief true is that it corresponds to a reality in the external world. See Kuukkanen, "Kuhn, the correspondence theory of truth and coherentist epistemology", 555-566.

² For an analysis of God around the theme that thinking that God does not exist does not mean being able to live as if God does not exist, see Aydın, "Tanrı İnancının Duygusal Anatomisi" (The Emotional Anatomy of God Belief), in *Felsefenin Matruşka Bebekleri* (Matryoshka Babies of Philosophy), p. 61.

³ When it is not possible to proceed on a rational and factual basis while forming beliefs, not considering it legitimate to rely on the spiritual self is a situation that all existentialist philosophers, especially Kierkegaard, who emphasize the importance of "subjective truth", would oppose. See Caputo, "How to Read Kierkegaard" and Gardiner, "Kierkegaard: A Very Short Introduction".

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

While religious belief itself is the product of our spiritual self, the sacred texts that constitute the content of religious belief - the words of God's messenger and the book containing God's words - are not narratives that appeal only to our spiritual self, but rather narratives that are open to rational interpretation. Therefore, our rational faculties must not be suspended in order to grasp the meaning of sacred texts most accurately.

When believers set aside their rational selves - especially in the case of secondary beliefs linked to the practical or cultural dimensions of religious belief - religious belief can have the power to have negative consequences. This is because those who have religious, political and ideological interests in people forming beliefs based solely on their spiritual selves may argue that forming beliefs with the rational self is irreligious and irrational and may present the beliefs that serve their own interests as sublime beliefs that are in line with religious belief and exempt from rational questioning.

3. WORLD OF VALUE

Believers generally attribute more value to beliefs that they comprehend with their "spiritual" selves, while non-believers generally attribute more value to beliefs that they comprehend with their "rational" selves. Therefore, just as "belief in religion" is a strong value judgment for believers, "non-belief in religion" is as strong a value judgment for non-believers.⁴ This is why the belief that "religions are human inventions" deeply disturbs believers, and the belief that "non-believers are immoral" deeply disturbs non-believers.

The fact that some believers describe non-believers as "unbelievers", or that some non-believers describe some believers as "bigots", does not change the fact that both sides have a set of valued beliefs and associated morals. All human beings, whether they believe in religion or not, are beings with valuable beliefs - value judgments. Therefore, when we place a person with religious value judgments against a person with philosophical value judgments, we realize that all human beings are actually beings with valuable beliefs. In this way, we can also see the futility of projects to purify the world of "faithless" or "bigoted" people.

Belief or disbelief in religion cannot be evaluated in terms of rational truth or falsity, both because they are key value judgments that include many other value judgments and because they have theoretical and practical dimensions. When it comes to beliefs that are value judgments, the theoretical truths of beliefs are not independent of their practical truths. Therefore, whether belief or non-belief in religion will have the power to have positive consequences for individuals and societies depends on their practical truth values rather than their theoretical truth values. In other words, the real value of all beliefs that embody a sense of valuing or not valuing is determined by the practical content that accompanies their theoretical content.

Some believers who think that recognizing religious belief as a product of our spiritual selves would diminish or destroy the value of religious belief treat religious belief as a purely theoretical question of truth - as if it had the same epistemic status as provable rational beliefs and demonstrable factual beliefs. This is the approach of radical believers who want to detach religious belief, which is a value judgment, from its practical value and impose it on all people with the label of "universal truth".⁵

⁴ For a detailed analysis of the nature of value judgments, see Anderson, "Dewey's Moral Philosophy", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/dewey-moral>

⁵ For Islamic variations of this approach, see Silverstein, "Islamic History: A Very Short Introduction".

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Since the believers who take this approach confuse their own "spiritual" certainty about religious faith with the certainty we experience in rational and factual beliefs, they think that the work of purging the world of unbelievers is more valuable and more pleasing to God than being a moral human being. This results in religious belief having the power to have negative consequences for others.

4. THE WORLD OF OBEDIENCE

To see belonging to the world of religious belief as a spiritual life adventure in which it is not necessary to do anything other than fulfilling personal worship in adherence to the moral principles determined by religious belief would be to ignore the theoretical and practical problems of belonging to the world of religious belief.

The most important challenge that awaits a person who wants to live his or her religious faith as a free individual is the impossibly difficult task of understanding sacred texts by reading their translations without knowing the historical events to which they relate. The themes of the sacred texts are sometimes connected to events that took place long before the time of God's messenger, and sometimes to individual and social events that took place during the time of God's messenger. People who lived at the same time as the messenger of God may at least have had no difficulty in understanding texts related to events that took place at that time. However, in order to understand the moral messages contained in the sacred texts, people today need to have a thorough knowledge of history, both of events that took place much earlier than the years when the messenger of God was alive, and of events that took place during the years when the messenger of God was alive.

On the other hand, countless religious works have been written over the centuries to clarify different aspects of religious belief and to present the most accurate interpretation of religious belief. It is not possible for an ordinary person to read these works, understand them and reach the most accurate interpretation of religious belief amidst the troubles of daily life. For this reason, an ordinary person who begins to fulfill his worship with a minimum of religious knowledge because he wants to lead a religious life, finds himself in a new environment of people who are willing to fill his knowledge gaps in terms of both the content of religious belief and the fulfillment of worship. The attention and affection he receives from the people in his new environment causes him to become more and more emotionally dependent on them and to move away from being a person who lives his religious belief as a free individual. A person who joins a religious group in this way is spared the trouble of researching the historical, cultural and social evolution of religious belief in order to arrive at the most accurate interpretation of religious belief; but this sparing comes at a price: the surrender of one's "rational self" to the group leader who seems to have taken on the task of providing the most accurate interpretation of religious belief.⁶

Because religious groups interpret religious belief in esoteric (guidance-based) terms, they tend to foster a sense of obedience that suppresses their members' ability to think and question - suspending their rational selves. Over time, members who have developed the habit of suspending their rational selves on almost every issue cannot remain indifferent to their leaders' requests for economic support - either because they have come to see it as a requirement of their religious faith or in the hope of gaining their leaders' blessings.

As religious groups grow economically through the support of their members and religious faith-related business activities, they build a world in which they influence people's voting preferences and gain political power, becoming an appendage of existing political power.

⁶ See Siddiqui, "How to Read Qur'an" for seminal insights on how to live religious faith as a free individual without handing over our rational self to someone else.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

This is the world of believers who set out with the claim of enriching people's spiritual worlds by bringing them together with the most accurate interpretation of religious belief, but paradoxically turned out to be the leading actors in the world of material power and wealth. Since the believers belonging to this world do not develop an interpretation of religious belief that contributes to the world of universal moral values, but rather affirm through their actions the importance of having material power and wealth, they cause religious belief, which is a value judgment, to become worldly by moving away from the world of real values, and thus to have the power to have negative consequences.

5. CONCLUSION

In the case of religious belief, our sense of commitment to truth compels us to look for evidence in the external world; this is because while religious belief is a product of our spiritual self in terms of formation it has factual claims in terms of content - "God exists", "X is God's messenger", "Y is a book containing God's words". But the fact that it has factual claims does not mean that these claims are verifiable by appeal to facts.

While we don't often find people who feel the need to prove or disprove factual beliefs, such as the belief that "There are other people on the planet besides us", we often find people who feel the need to prove or disprove religious belief, because they have the optimism to believe that it might be possible to verify religious belief somewhere outside our spiritual self. But such efforts do little more than reinforce the beliefs of people who already believe or do not believe.

Religious belief has the same epistemic status as the factual belief that "there are people living on Mars" in terms of being unverifiable.⁷ However, the belief that "There are people living on Mars" is a belief that does not respond to our expectation of an afterlife, nor to our hope that in that life the injustices we face in this world will be redressed, nor to our expectation that God will protect us in the face of unfortunate circumstances in this world. In other words, since the belief that "There are people living on Mars" does not have a content worth suspending our rational self - since it is not a value judgment to which we attribute a special value - we are not able to turn to our spiritual self and find the belief that "There are people living on Mars" there.

When some intellectual believers say that "Faith is a matter of the heart and a matter of providence", they are in fact affirming what we are trying to explain, namely that religious belief is a product of our spiritual self. But when they add that faith is also a "matter of divine providence", they are implicitly implying that the moral status of faith is superior and that they are more fortunate. But there is no reason why non-religious people should not have the same feeling.

Undoubtedly, if religious belief were a belief without consequences in this world, with positive consequences for believers and negative consequences for non-believers in the hereafter, it would fall outside the discussion of moral responsibility. However, far from religious belief and non-belief having the same epistemic status, sacred texts contain narratives on how believers should behave towards and even fight against non-believers.

However, if sacred texts are abstracted from their temporal and spatial contexts - the historical and spatial phenomena that necessitate these narratives - and interpreted as texts describing situations that should apply to everyone, everywhere, all the time, it follows that non-believers are the people who deserve the worst treatment for this very reason, and that treating them badly is a requirement of religious belief.

⁷ For detailed discussions on the epistemic status of religious belief, see Steuer "The Epistemic Status of Theistic Belief", *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. 55, No. 2, 235-256.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

However, thinking in this way is contrary to the religious conception of God. From the point of view of religious faith, if God wanted all human beings to be believers, He could very well have done so as an "Omnipotent Being". However, as an "Omniscient Being", He chose to create people who He knew would not believe in Him as perfect as those who He knew would believe in Him. Therefore, for believers to see non-believers as flawed and deserving of mistreatment simply because they do not believe is contrary to the scriptures that describe God as a being of "Omnipotent", "Omniscient" and "Omnibenevolent".

In fact, to see non-believers as evil beings who should not occupy space in the world is not only to affirm the belief in a "God of limited power", but also to aspire to complete in His name a project that He was not able to complete - the project of cleansing the world of non-believers. However, such a desire, destroying the idea of God as an "Omnipotent" being, paradoxically causes religious belief, which claims to regulate the spiritual world of believers, to lose its otherworldly claim by turning into a project to purify the world from non-believers, and thus to have the power to produce negative results.

6. SOURCES

1. Kuukkanen, Jouni-Matti (2007). " Kuhn, the correspondence theory of truth and coherentist epistemology", *Studies in History and Philosophy of Science*, 38, 555–566.
2. Aydın, Süleyman (2019). "Tanrı İnancının Duygusal Anatomisi", *Felsefenin Matruşka Bebekleri*, Yayın-B, s. 61.
3. Caputo, John D (2007). *How to Read Kierkegaard*. Granta Books, London.
4. Anderson, Elizabeth, "Dewey's Moral Philosophy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2023 Edition). <https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/dewey-moral>
5. Gardiner, Partrick (1988). *Kierkegaard: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
6. Silverstein, Adam J. (2010). *Islamic History: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
7. Siddiqui, Mona (2007). *How to Read Qur'an*. Granta Books, London.
8. Steuer, Axel D. (1987). "The Epistemic Status of Theistic Belief". *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. 55, No. 2, 235-256.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ÇOCUK SOSYOLOJİSİNDE MESLEK ETİĞİ

(Eğitimi sağlık çevre, basın, hukuk, siyaset, mühendislik, dahil tüm mesleklerde etik)

Doç. Dr. Melda Medine SUNAY

Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0003-3210-5942

Emel ÖZKAN

Bursa Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı

ORCID: 0000-0003-3844-2624

ÖZET

Meslek etiği, çocukların yetiştiği ortamlara bağlı olarak toplumdaki sosyal etkileşim sonucu yetişkinlerin sahip olduğu kültür ve ahlaki değerleri temel almaktadırlar. Çocukların öğrenim döneminde oyun aracılığıyla dürüstlük, saygı, empati, sorumluluk, adalet, iş birliği gibi arkadaşlık ilişkilerini gelecekteki seçimlerine entegre edebilmeleri açısından çocuklar bu alanda teşvik edilmektedir. Çocuklara sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmeleri yönünde eğitimler proje kapsamında okullarda öğretilmektedir. Çocuk eğitimi, çevresine yardımseverlik ve toplumsal sorumluluk değerinin oluşması meslek etiğinin alt yapısını oluşturmaktadır. Meslek etiğinin önemini sorgulandığı çalışmada, günümüzde çok fazla ele alınmayan bakir bir konu olan çocuk sosyolojisi alanında, meslek etiği konusu konusunun önemini ne olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, literatürden yararlanarak önce kavramın ne olduğu ortaya konmaya çalışılmış, sonra çocuk sosyolojisi alanında meslek etiğinin sınırları ortaya konmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, toplumun yararına olan ortak çıkarlarımız gereği etik kurallara uymamız her açıdan olduğu gibi, geleceğin teminatı çocukları konu alan çocuk sosyolojisi alanında da, konunun önemi ve topluma fayda sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Sosyolojisi, Sürdürülebilir Etik, Mesleki Etik, Toplumsal Sorumluluk, Toplumsal Değerler

TRAINING IN CHILD SOCIOLOGY AS A PROFESSION

(Ethics in all professions, including health, environment, media, law, politics, engineering)

ABSTRACT

Ethics in professions are based on the culture and moral values that adults have as a result of social interactions in the environments where children grow up. Children are encouraged in this area to integrate values such as honesty, respect, empathy, responsibility, justice, and cooperation into their future choices through play during their learning period. Within the scope of the project, education is provided in schools to help children develop a sense of social responsibility. Child education forms the foundation of professional ethics through the development of values such as altruism and social responsibility towards their surroundings. In a study questioning the importance of professional ethics, in the relatively unexplored field of child sociology, an attempt has been made to highlight the significance of the topic of professional ethics, which is not extensively addressed in today's context. To achieve this goal, an attempt was made to first clarify what the concept is by drawing from the literature, and then to outline the boundaries of professional ethics in the field of child sociology.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

As a result, it has been concluded that adhering to ethical principles, which are in the common interest of society, is important in all respects, including the field of child sociology, which deals with the future's guarantee, and it will benefit society as a whole.

Keywords: Child Sociology, Sustainable Ethics, Professional Ethics, Social Responsibility, Societal Values

1.GİRİŞ

Çocuk sosyolojisinde mesleki etik, çocukların yaşamları ve deneyimleri üzerinde çalışan sosyologlar, araştırmacılar veya profesyonellerin, çocuklara yönelik çalışmalarında ve ilişkilerinde uymaları gereken etik kuralları ve ilkeleri ifade etmektedir. Çocuk sosyolojisinin etik prensipleri, çocuk haklarına saygı göstermeyi, onların iyi olmalarını ve güvende hissetmelerini sağlayarak aynı kazanımları birey olduklarında topluma faydalı birer birey yetişmeleri adına toplumsal adaleti gözeten birer birey olarak yetişmelerini amaç edinmektedir. Bu nedenle çocuk sosyolojisinde mesleki etik, çocukların refahını ve haklarını öncelikli olarak ele almayı vurgulamaktadır.

Çocuklarla çalışan profesyonellerin ve araştırmacıların etik davranış biçimleri çocukların onları örnek alması açısından büyük önem arz etmektedir. Etik ilkelerin uygulanması ve örnek teşkil edilmesi çocukların refahını korumak ve sürdürülebilir sağlanması açısından çocukların yaşamlarını daha iyi hale getirebilmek adına önem taşımaktadır.

Çocuk geçmişten bu yana toplumların ilgilendiği önemli ailenin en temel yapı taşı oluşturmuştur. Toplumların sosyal ve kültürel gelişimine, toplum içindeki egemenlik koşullarına göre şekil almaktadır. Toplum içerisinde etik kavramı, davranışların belirlenmesiyle faydacılık ilkesiyle etkilemektedir. Etik konusuyla ilgili yapılan tüm tanımlarda buluşulan ortak nokta, insan eylemlerinin toplumda onay görmesi ve ortak çıkarların esas alınmasıyla oluşan kurallar bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.MESLEK ETİĞİ KAVRAMI

Meslek etiği, bir mesleği icra eden kişilerin davranışlarını düzenleyen ve belirli standartları koruyan bir kılavuz olarak tanımlamak gerekir. Meslek Etiği, bir meslek mensubunun toplum ve müşterilerine karşı sorumluluklarını ve dürüstlüğünü vurgulamaktadır. Meslek alanındaki etik düşünceleri belirli başlıklar halinde sıralamak mümkündür;

- ❖ Dürüstlük
- ❖ Gizlilik
- ❖ Çıkar Çatışması
- ❖ Profesyonel Gelişim
- ❖ Sorumluluk
- ❖ Adalet

Bu başlıklar çeşitlilik gösteren mesleklerin farklı alanlarda önceliği olsa da meslek etiğinin ilkelerini oluşturmaktadır. Etik davranışı ele aldığımızda mesleki etiğin temel taşlarını oluşturmaktadır. Meslek etiğinde, meslek sahiplerinin bulunduğu alanda bir taraftan profesyonel davranışlarını belirlerken diğer taraftan bireye rehberlik eder ve topluma güven verir. Her mesleğin kendine özgü kurallarına ve davranış biçimlerine uyum sağlamak önem arz etmektedir.

Dürüstlük: Meslek etiği açısından dürüstlük kavramının temel bir ilke olduğunu vurgulamak mümkündür. Meslek sahibi bireylerin, müşterilerine, işverenine ve topluma karşı dürüst ve adil olması gerekmektedir. Güvenilir olmak her zaman bireye ve topluma güven kazandırarak döngü içerisinde aynı iletişimi birbirine yansıtmasını sağlamaktadır. Bilgiyi manipüle etmek veya yanıltıcı bilgi sunmak etik dışıdır. Bu davranışın kazanımı ise aileden temel alınarak çocuğun topluma dürüst bireyler olarak kazandırılmasıyla mümkün olmaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Gizlilik: Meslek etiği, müşteri veya işverenin sağlık, hukuk ve danışmanlık gibi alanlarda, mesleki mensupların hastalarının veya müşterilerinin gizliliğini korumaları gerekmektedir. Elde edilen bilgiler, bireyin mahremiyet bilgisi olduğundan dolayı danışanın izni olmadan paylaşılması gerekmektedir. Veri olarak kullanılması gerekirse bile rumuz kullanılarak veri elde edilebilir.

Çıkar Çatışması: Meslek sahibi bireylerin, mensup olduğu konuma bağlı olarak kişisel çıkarları doğrultusunda mesleki sorumluluklarının önüne koymamaları gerekmektedir. Çıkar çatışmaları açıkça ifade edilerek çözümlenmelidir. Tatlı rekabet ortamı yaratılarak hem mesleki kazanç sağlayan bireyin hem de toplumun yararına oluşabilecek ortamlar yaratılması gerekmektedir.

Profesyonel Gelişim: Bir meslek mensubu olan bireyin mesleki bilgi, beceri, deneyim ve davranışlarını sürekli olarak iyileştirme ve geliştirme sürecini ifade eder. Meslek etiği açısından profesyonel gelişim, bilgi ve yeteneğin geliştirilmesiyle, sorumluluk üstlenilmesi ve mesleki itibarının korunmasıyla etik duyarlılık oluşmaktadır.

Sorumluluk: meslek mensupları olan bireyler, toplumlarına karşı sorumluluk taşımaktadırlar. Toplumun ihtiyaçları doğrultusunda hizmet etmeleri gerekmektedir. Mesleğini profesyonel bir şekilde yerine getirmek isteyen meslek sahibi, yerine getirdiği sorumluluklarını kabul etmesi gerekmektedir. İhtiyaç sahibi olan müşteri, hasta veya toplumun ihtiyaçlarına uygun bir şekilde hizmet verme yükümlülüğünü de içermektedir.

Adalet: Adalet ilkesi, meslek etiğinin temel bir parçasını oluşturmaktadır. Bir meslek mensubunun etik bir şekilde davranmasını sağlaması ve kararlar alması gereken durumlarda rol oynamaktadır. Adalet, herkesin eşit bir şekilde muamele görmesini, insan haklarının korunmasını ve toplumsal adaletin sağlanmasını amaçlamaktadır. Meslek mensupları bireyler ise, bu adalet ilkesine bağlı kalarak hem mesleklerine hem de topluma katkı sağlayabilirler.

Şeffaflık ve hesap verilebilirlik adalet konusundaki süreçlerin kararlarını ve eylemlerini açıklamalarını gerektirmektedir. Bu durum, profesyonel işverenlerin veya çalışanların hesap verilebilir olmalarını sağlamaktadır. Hesap verilebilir olma aynı zamanda işverene veya çalışana güvenilirlilik kazandırmaktadır. Bu durum müşteri devamlılığı açısından bir referans sürdürülebilir iş olanağı sunmaktadır.

3. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Günümüzde teknolojik çağın hızla yayılması sebebiyle elde edilen verilerin çoğu doğru bilgiyi yansıtmadığı görülmektedir. Özellikle sosyal medya kullanıcılarının takipçi sayısı arttırmak için yanlış ve dikkat çekici bilgileri aktarma çabası, öncelikli olarak 18 yaş altı çocukların algılarının yanlış oturmasına neden olmaktadır. Çalışmada, konunun kavramsal yönünün tartışılarak, meslek çalışanlarına yol göstermesi ve çocukların her alanda daha sağlıklı yetişmesi ve kendilerini güvende hissetmemelerini sağlarken diğer taraftan da çocukların yaşamlarını iyi hale getirilmesine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bu amaçtan hareketle aşağıda sıralanan kavramların, çocuk sosyolojisi ve etik ilişkisinde önemli olduğu düşünülmektedir.

- ✓ Çocuk haklarının korunması
- ✓ Güvende tutma
- ✓ Bilimsel ve İş Etiği
- ✓ Mahremiyet ve Gizlilik
- ✓ Bilgilendirilmiş Onam
- ✓ Çocuk Katılımı
- ✓ Toplumsal Adalet
- ✓ İnsanlığa Katkı

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Çocukların insan haklarını ve özel ihtiyaçlarını korumak amacıyla çocukların yaşam hakkını, mahremiyetini, güvenliğini ve katılım hakları gibi temel haklarına saygı gösterilmesini amaçlamaktadır. Çocukların güvenliği için refahını öncelik olarak esas almak gerekmektedir. Çocukların zarar görmemesi açısından çocuklar güvenilir kişilerin gözetiminde korunarak tedbirlerin alınması gerekmektedir. Araştırmacılar ve profesyoneller için mesleki etiğin bilimsel iş etiğine uygun davranışları sergilemesi açısından çalışmaları yürütecek olan bireylerin etik kurallara uygun seçilmesi gerekmektedir. Bu durum çocuklarla ilgilenen bireyleri (Öğretmen, danışman, doktor, müdür vb...) çocukların örnek alması açısından örnek teşkil etmektedir. Çocukların sorunlarını paylaşabileceği mesleki grupların aktarılan bilgi konusundaki mahremiyetlerini gizli tutulabilmesi büyük bir titizlikle korunması gerekmektedir. Çocuklara olan saygı karşılıklı saygıyı da beraberinde getirmektedir. Çocukların katılımını sağlamak güven kazanmakla ancak mümkün olabilmektedir. Toplumsal adaleti ve çocukların yaşamlarının daha iyi hale getirilebilmesi için bu fırsatı sunmayı amaçlamaktadır. Dezavantajlı gruplardan gelen çocuklarında haklarını korumaya yönelik destek olmak amacıyla toplumsal adalet sağlanabilmektedir. En önemli faktör örnek teşkil edecek meslek mensuplarının davranış biçimleridir. Mesleki etik, çocukların yaşamlarını iyileştirmesine ve topluma katkı sağlanmasına yönelik çalışmaları teşvik etmektedir. Çocukların faydalı bireyler yetişmesi adına bu bağlamda çocukların yaşam biçimlerinin daha iyi hale getirilmesine katkı sağlamaktadır.

4. MESLEK VE ETİK İLİŞKİSİ

Mesleki açıdan etik eğitim alanında kendini göstermektedir. Eğitim ise genel olarak insanı yaşam boyu her alanda bireyi yetiştirmeyi hedeflemektedir. Uzun vadede eğitim alanında elde edilen kazanımların etik olarak toplumun disipline olduğu kurallar çerçevesini oluşturmaktadır. Toplum içerisinde ortak çıkarları kapsayan kurallar bütünü oluşturulmaktadır. Etik ilkeler olarak karşımıza çıkan bu yaklaşımlar toplumun düzeninin sağlamakla birlikte çocuklara örnek olarak toplumun haklarını koruyan sağlıklı bireyler yetiştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Toplumun bütün üyelerine saygılı olmayı, farklı kültürlere ve düşüncelere hoşgörülü olmayı, kişilerin eşitliğini ve kaynakların adil olarak dağıtılmasını içeren konuları oluşturmaktadır. Eğitim sürecinin genel amacı “davranış değiştirme” kazanımı olduğu için etik eğitim arasında mesleki kazanıma bağlı olarak süregelen aktarımın mevcut olduğu görülmektedir. Birbirleriyle bağlantılı olan bu aktarım insanı temel alan eğitim bilimi ve etik disiplini aralarında ilişki oluşturarak birbirleriyle ortak hareket edilmektedir. Mesleki etik, eğitime bağlı olarak belirli hedeflere ulaşmak için kullanılan yöntem ve tekniklerle, meslek mensuplarının mesleki ve ahlaki tutumlarıyla onları örnek alan çocuklara veya bireylere eğitim açısından katkı sağlamaktadır. Mesleki olarak en önemli kazanımı öğretmenin adil tutumlarıyla tüm mesleklere yansıttığını söylemek mümkün olmaktadır.

İnsan yaşamının büyük bir bölümünü oluşturan meslek hayatının kendine özgü birtakım kuralları ve etik anlayışı yer almaktadır. Meslek etiği meslek hayatındaki davranışları yönlendiren kurallar bütünü oluşturmaktadır. Meslek seçimi yanı sıra belli başlı bilgilerin aktarımı dışında çocuklara mesleki açıdan ahlaki bir model olma niteliği açısından meslek sahibinin de değerleri önemlidir. Mesleki etik; belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturulup, koruduğu, meslek üyelerine emreden, onları belirli bir şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Meslek etiği ilkeleri içerisinde profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, ağırlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması, yolsuzluk yapmamak, dürüstlük, doğruluk ve güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, saygı ve kaynakların etkili kullanımı gibi ilkeler temel bir çerçeve olarak ele alınmaktadır. Demokratik ilkelere ve değerlere uygun şekilde davranma biçimi in formal öğrenme olarak ifade ettiğimiz gözlemleyerek öğrenmenin davranış biçimine büründüğü halini uzun vadede sürdürülebilir kılmaktadır. Çocukların başta adalet ve eşitlik olmak üzere toplumun kabullendiği tüm ahlaki değerlere örnek teşkil edilmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk haklarının korunmasıyla birlikte çocukların temel insan hakları ve özel ihtiyaçları korumayı amaçlamaktadır. Bu durum çocukların yaşam hakkını, korumayı hedefler. Çocuklara en iyi örnek teşkil edebilecek işi aileden sonra okul öncesi öğretmeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorumlu olduğu sınıfları yöneten öğretmen öğrencilerine öncü olmanın yanı sıra çocukların kendilerini ifade edebilme becerilerine imkân sağlayan, çocuklar arasında ayırım yapmadan söz hakkı tanıyan kişiler davranış biçimi olarak örnek olması açısından çok önemlidir. Ailesi ile iyi iletişim kuran öğretmen çocuğun neyi ifade etmeye çalıştığını daha kolay anlayarak çocuğun ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre yönlenmesini sağlayarak çocuğun kendini gerçekleştirmeindeki ilk adımı atmasının farkındalığına sahip olması açısından önem arz etmektedir.

Etik konusu hem kamu hem özel sektör alanında artış gösteren yolsuzluklar sebebiyle, etik hakkında bilgiye duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Yolsuzlukların başlıca nedenleri arasında katı bürokrasi, ahlaki aşınma ve yaptırımların yetersizliği olarak görülmekte, böylece yolsuzluklar çoğaldıkça etik bir sisteme duyulan ihtiyacın arttığı görülmektedir.

Mesleki konuda etiğin davranışlara yansıma şekli çocukluktan alınan öncelikli aile ve çevresel faktörlerin gözlemlenmesi sonucu elde edilen kazanımlarla mümkün olabilmektedir. Etik problemlerin çözülebilmesi için başarı odaklı olmak yerine örnek davranış sergilememin öneminin vurgulanması gerekmektedir. Bu davranış biçimine verilebilecek en iyi örnek olarak ise okul birincisi olarak eğitimini tamamlamış başarılı bir öğrencinin eğitimini tamamladığında bankacılık mesleği seçerek müdür unvanıyla elde ettiği yetkilerini kötüye kullanarak bankayı dolandırması sonucu etik kuralların ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Hukuki kurallara olarak uyduğumuz yazılı kaynaklar dışında yazısız kaynaklarında önemi mesleki etik açısından karşımıza çıkmaktadır. Toplumun yararına olan ortak çıkarlarımız gereği etik kurallara uymamız her açıdan uzun vadede topluma fayda sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. ALBAYRAK, H, ATAK, S, (2014) Meslek Etiği Kavramları. Ankara: Adalet Yayınevi
2. COŞKUN, N, (2016) Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Meslek Etiği Değerlerine İlişkin Görüşleri: Mesleki Etik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi
3. ÇABUK, A, İŞGÜDEN, B, (2006) Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri. Dergi Park: Cilt 9 Sayı 16
4. GİRGİN, S, (2022) Eğitimde Güncel Yaklaşımlar-2. İSTANBUL Efe Akademi Yayınları
6. SARI, C, (2013) Meslek Etiği ve Türkiye’de Yargının Etik Yapılanması. Zonguldak: Doktora Tezi

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

6. TAKMAN, M, (2022) Okul Öncesi Eğitimdeki Çocukların Hakları ve Etik Yaklaşımlar. Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi, Sayı 3 sf. 33-48

7. TOPUZKANAMIŞ, E, (2019) Hukuk, Ahlak ve Meslek Etiği Üstüne. Sempozyum

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

ETİK VE SİYASET

(Siyaset, Toplum, Etik, Yönetim)

Doç. Dr. Melda Medine SUNAY

Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0003-3210-5942

Fatih ERGİN

On dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

ORCID: 00009-0001-8658-8874

ÖZET

Çalışmanın amacı etik ve siyaset olgusu perspektifinde siyasette etiğin yerinin tespit edilmesidir. Bu amaçtan hareketle, öncelikli olarak etik ve siyaset kavramlarının ne olduğu ele alınmıştır. Siyasal alanında tarafların birbirlerine karşı mücadele içinde olduğu durumlarda çoğu zaman etik konusu sorgulanmaktadır. Söz konusu siyaset olduğunda etik kavramının sınırları çoğu zaman aşılabilmektedir. Bu sorunsaldan hareketle çalışmada kavramların neler olduğu sınırlarının nerede olduğunun altın çizilmeye çalışılmıştır. Etik, kişinin kendi kendine hesap verebilmesini sağlayan içsel bir denetim aracı gibidir. Doğruyu yanlıştan ayırabilmek için gelişme göstermiş, somut davranış ilkeleri söz konusudur. İnsana ne yapması veya yapmamasını gösteren değerlerin biçimlendirilmesidir. Siyaset ise gerek günlük konuşma dilinde gerek toplumsal bilimler alanında çok farklı anlamlarda çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Etik ve siyaset kavramlarının ne olduğunu ortaya koymak ve aralarındaki ilişkiyi belirleyebilmek için çalışmada literatür tarama yönteminden faydalanılmıştır. Literatür taraması araştırma konusunun haritasının çıkarılması sürecidir. Bu konu daha önce çalışılmış mı? Kimler çalışmış? Konu hangi açıdan ve nasıl bir yöntem ile incelenmiş? Sorularından hareketle etik ve siyaset ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak siyasette etik değerlere yer verilmesi gerektiği ve etik ile siyaset arasında doğrudan bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Etik, Siyaset, Toplum, Yönetim, Ahlak

ETHICS AND POLITICS

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the place of ethics in politics from the perspective of ethics and politics. Based on this purpose, first of all, the concepts of ethics and politics are discussed. In cases where parties are fighting against each other in the political arena, ethics is often questioned. When it comes to politics, the boundaries of the concept of ethics can often be exceeded. Based on this problematic, the study tried to underline what the concepts are and where their boundaries are. Ethics is like an internal control tool that enables a person to be accountable to himself. There are concrete principles of behavior that have developed to distinguish right from wrong. It is the shaping of values that show people what to do or not to do. Politics, on the other hand, is used in many different meanings both in daily speech and in the field of social sciences. In order to reveal what the concepts of ethics and politics are and to determine the relationship between them, the literature review method was used in the study. Literature review is the process of mapping the research topic. Has this topic been studied before? Who worked? From what angle and with what method was the subject examined?

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Based on the questions, the relationship between ethics and politics has been tried to be revealed. As a result, it is possible to say that ethical values should be included in politics and that there is a direct relationship between ethics and politics.

Keywords: Ethics, Politics, Society, Management, Morality

1. GİRİŞ

Etik geçmişten günümüze üzerinde sıklıkla durulmuş ve geniş bir perspektifte yer almıştır. Etik, ahlaki hayatı ele alıp tartışan, söz konusu moral değerlerle ideallerden meydana gelen ve ahlak adını verdiğimiz bu olguya yönelen felsefe disiplini (Cevizci, 2004, s. 35). Etik belirli durumlarda ne yapmamız gerektiğini söylemekten ziyade değerlendirmelerimiz için gereksinim duyduğumuz eylem ve değerlere ilişkin bilgiler ortaya koymaktadır (Tepe, 1998, s. 64). Etik kavramı geçmişten günümüze alanını genişletmiş bir bilim, disiplin olan siyaset ile de yakından etkileşim içerisinde olmuştur. Siyaset ise Gerek günlük konuşma dilinde gerek toplumsal bilimler alanında çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. siyaset işleri yoluna koymaktır. Siyaset toplumsal hayatı çeşitli yönleriyle etkilemektedir. Toplum etkileyen her konu siyaseti ilgilendirmektedir. Bu yüzden siyaset toplumsaldır. Siyasetin temel amacı ise toplumsal yaşamda karşılaşılan sorunlara çözüm yolları bulmak ve bu yönde mücadele etmektir (Kutlu, 2014, s. 31). Etik ile siyaset arasında bir ilişki olmadığı geçmişten günümüze süren bir tartışmadır. Etik ile siyaset ilişkisi insanlığın tarihi serüveniyle ortaya çıkmış ve uzun bir süre içinde değişik boyutlar kazanmıştır. Etik ve siyaset doğası gereği toplumun bütün katmanlarında kendisini hissettirmektedir. Bu yüzden topluma yön veren siyaset disiplinini tek başına bağımsız düşünmek mümkün değildir. Bu bağlamda siyasette etik davranış ve ilkelerin gerekliliği söz konusu olmuştur. Yürütülen siyasi faaliyetlerin güven, adalet, açık, şeffaf, etkin, denetlenebilir ve hesap verilebilir olması etik ilke ve davranışlarının siyasette uygulanmasından ve dikkate alınmasından geçmektedir. Bazı siyasi aktörlerin her durumda bu temel etik ilke ve değerlerine göre hareket etmedikleri yönünde yaygın bir kanaat söz konusudur. Bazı siyasi aktörlerin rüşvet, kayırmacılık gibi etik dışı davranışlara davranışların olduğu söylenebilir. Bu gibi durumlar etik konusunda yapılan tartışmaların siyasetteki önemini arttırmıştır.

Çalışmanın ana konusu anlam olarak geniş bir yelpazeye sahip etik ve siyaset kavramlarının birbiri ile olan etkileşimini ele almaktır. Çalışmada öncelikle etik ve siyaset kavramları ayrı ayrı ele alınmış olup etik ve siyaset arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Bu çalışmada, insanlığın var oluşuyla beraber gelen toplumu her yönüyle etkileyen etik ve siyaset disiplinlerinin arasındaki ilişkinin ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. ETİK KAVRAMI

Kavram insanlık tarihi boyunca sürekli gelişim göstermiştir. Etik anlayışının tam olarak ne zaman başladığı bilinmese de dünyanın birçok farklı yerinde birçok farklı topluluklarda eski çağlardan beri etik anlayışının var olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda davranış biçimlerini ele alan ve yön veren etik anlayışının insanlığın var oluşundan beri süregelen bir anlayış olduğunu dile getirmek doğru olacaktır. Etik kavramının birçok tanımlanması vardır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür. Etik, ahlaki hayatı ele alıp tartışan, söz konusu moral değerlerle ideallerden meydana gelen ve ahlak adını verdiğimiz bu olguya yönelen felsefe disiplini (Cevizci, 2004, s. 35). İnsanın bütün eylem ve davranışlarının temelini araştırmaktadır. Ahlak felsefesi olarak da bilinen etik ahlaki davranışın eylem ve olgularını inceleyen bir konu olarak bilim ve felsefenin de bir parçası olmuştur. İnsan ilişkilerini ahlaki bakımdan irdelemektedir. Bir diğer tanımıyla etik, bireylerin gruplarla, toplumla, örgütlerle ve birbirleriyle doğru ilişkiler kurma yöntemlerini araştıran ve bunlarla ilgilenen bir disiplin dalıdır (Obuz, 2009, s. 2).

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Etik belirli durumlarda ne yapmamız gerektiğini söylemekten ziyade değerlendirmelerimiz için gereksinim duyduğumuz eylem ve değerlere ilişkin bilgiler ortaya koymaktadır (Tepe, 1998, s. 64). Etik bireyin sağlamaştırılmış ahlaki ifadeleri kendi başına vermek durumunda olduğunu ve bunu baskısız bir şekilde devam etmesi Gerektiğini bireye öğretmeye çalışmaktadır. Ahlaki eylemin isteğe bağlı keyfi olmadığını, bireyde vazgeçilmez bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterebilme, insanı sevmeyi öğretebilme etiğin bir hedefidir. (Pieper, 1999, s. 16). Başka bir deyişle etik, insanlara davranışlarından ne yapmak doğrudur? Sorusuna yol gösterici rehber ve standartlardır (Klimsza, 2014, s. 14). Etik, bireyin davranışlarına yol gösteren ahlak ilkelerinin tümüdür. Bireylere işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede yol gösterici ilkelerdir. Felsefi bir süreç olup bu süreçte karar alınırken ve uygulanırken belli ilkelere bağlı kalkınmasını gerekli kılan bir kılavuzdur.

Bu doğrultuda etik, insana ne yapması veya yapmaması gerektiğini öneren değerdir. Bütün bu değerler ödev, ilke ve toplumsal çıkarlar olarak dört grupta şekillenmiştir. Ödev kişiden beklenen davranış olurken, erdem iyi bir insanı tanımlayan özelliklerdir. İlke davranışlara biçimini verirken toplumsal çıkarlardan ise toplumun bütününün yararına olan davranış ve eylemler anlaşılmaktadır (Albayrak, 2021, s. 242).

3.SİYASET KAVRAMI VE YÖNÜ

Gerek günlük konuşma dilinde gerek toplumsal bilim alanlarında siyaset kavramı çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Kavram Türkçe 'de siyaset ve politika şeklinde kullanılsa da her iki kelimedede aynı anlama gelmektedir. Aralarında sadece köken itibarıyla bir farklılık söz konusudur. Köken bakımından Arapça olan 'siyaset' kökü itibarıyla 'at talimi', 'at eğitimi', 'at yetiştiriciliği' anlamlarına gelmektedir. Tarihi süreçte siyaset kelimesi, özünde sahip olduğu bakma yönetmek anlamlarını kaybetmemiş sadece kullanım alanlarında değişikliğe uğrayarak insanların, şehirlerin yönetilmesi ve onlara bakılması anlamında kullanılmıştır. Bu yüzden şehirlerin ve insanların refahını arttırmak için kullanılan bir yöntem olarak ifade edilmiştir. Siyaset kelimesine Türk-İslam geleneğinde de devlete karşı işlenen suçlara verilen ceza olarak olumsuz bir anlam da yüklemiştir. Siyaset kelimesiyle aynı anlama gelen politika kelimesi de Eski Yunan'da 'şehir devleti' anlamındaki 'polis' kelimesinden türemiş Yunanca kökenli bir kelimedir. Başka bir deyişle siyaset işleri yoluna koymaktır. Siyaset toplumsal hayatı çeşitli yönleriyle etkilemektedir. Toplum etkileyen her konu siyaseti ilgilendirmektedir. Bu yüzden siyaset toplumsaldır. Siyasetin temel amacı ise toplumsal yaşamda karşılaşılan sorunlara çözüm yolları bulmak ve bu yönde mücadele etmektir (Kutlu, 2014, s. 31). Her insan farklı şeyler istemektedir. Herkes farklı doğruları savunur. Farklı açılardan olaylara bakar. İnsanlar doğası gereği beraber yaşarlar. Böylece farklı insanların doğrularını savunduğu alanda siyasettir. Bu durumda da siyaset farklı çıkarlara sahip kişi ve grupların kendi doğrularını diğerlerine kabul ettirmek gücü ele geçirmek için farklı araç ve yöntemlerle yapılan oyunlardır. Siyaset kavramının tanımından hareketle siyaseti kim yapar, siyaset nasıl yapılır, siyaset neden yapılır gibi sorular akla gelmektedir. Siyasetle uğraşanlar siyasetçilerdir. Siyasetçiler doğrularını halka kabul ettirmek, iktidarı ele geçirmek için çalışırlar. Günümüzde ise siyaset 'ülke, devlet, insan yönetimi' demektir (Taşkın, 2014, s. 22). Kısacası siyasetin net tanımının yapılması zor olmakla birlikte en büyük insan topluluğu olan devletin ortak çıkarlar doğrultusunda yönetilmesi ve karar alınması biçimi olarak düşünülebilir (Arslanoğlu, 2015, s. 36). İnsanları yönetme, idare etme sanatı olarak siyaseti tanımlamıştık. İnsanlar doğası gereği birlikte yaşamak zorundadır. İnsanlığın bulunduğu her yerde her zaman problemler de söz konusudur. Bu problemlerin çözümü için bir yönetici idareci gerekmektedir. Bu idarecide adalet ve insaf kavramlarını temel alarak insanlar arasında düzeni sağlamak için çalışmalıdır. Toplum ve bireyin memnun kalacağı bir sistem oluşturarak onları bir arada tutmayı sağlaması gerekmektedir. Bu da yöneticinin siyasetteki tecrübesini ortaya çıkarmaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Farklı din, dil, ırk, cinsiyet ve kültüre sahip insanlar toplumu oluşturan unsurlardır. Siyaset bu farklı unsurlara sahip insanları aynı amaç doğrultusunda bir arada toplar. Böylece adil, huzurlu, barış içerisinde toplum oluşturmaya çalışıp amacına ulaşmaya çalışmaktadır. Ülkeye hizmet etme arzusu, hedefi içerisindedir siyaset (Dursun, 2016, s. 29). Siyasetin yukarıda da belirtildiği gibi barış ve düzenli bir sistem üzerinde yapılması gerekir. Aksi düşünülürse kargaşa, anarşi ve iç savaşa dönüşür. Şiddetin başladığı yerde de siyasetin yerini savaş alır (Arslanoğlu, 2015, s. 37). Siyaset insanlığın uğraş alanlarından birisidir. Günümüzde ülke yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Ancak siyaset içerisinde çok şekilde anlam barındırır ve farklı yönleri vardır. Bu nedenle siyasetin net bir tanımı söz konusu değildir. Ele alınan tanımlara bakıldığında zaman siyasetin iki yönü vardır. Bunlardan birisi çatışma ve savaş, diğeri ise düzen ve barıştır. Bir topluluktan bahsederken farklı beklenti ve zıt çıkarların birbirine üstün gelebilmek için mücadele içerisinde oldukları görülmektedir. Aynı zamanda topluluklar barış ve uzlaşmada ister. Bu iki yönü birleştirilirse siyasetin en belirgin özelliği farklı düşünce ve isteklerin uzlaşarak ortak bir yarar sağlayacak bir yol arayışı olduğu kabul görmektir (Kutlu, 2014, s. 32). Siyasetin ortaya çıkabilmesi için en az iki tarafın olması gerekir. Siyasetten uzak durmak ya da siyasetin olmaması için insanların birbirlerinden uzaklaşıp tek başlarına yaşamaları gerekir. Bu da mümkün değildir. Aksi halde tüm insanlar siyasetle iç içedir (Dursun, 2016, s. 29).

4. ETİK VE SİYASET İLİŞKİSİ

Etik kavramı tüm alanda kendisine yer bulan geniş bir evrenselliğe sahiptir. Olguların ilerleyebilmesi ve gelişim göstermesi konusunda disiplinler arasında etiğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu disiplinlerden biri de siyasettir. Etik ve siyaset kavramları kapsadıkları konulara bakıldığında birbirlerinden ayrı ele alınamaz. Bu bağlamda siyasi etikten bahsetmek mümkündür. Siyasi etik, siyasi aktörlerin siyasal eylemlere ahlaki bir bakış açısıyla yaklaşmasıdır. Antik Çağ'dan günümüze kadar uzanır. Etik, Antik Çağ döneminden beri süre gelen ve tartışmaya açılan önemli bir kavramdır. Platon ve Aristoteles gibi dönemin ünlü düşünürleri tarafından ele alınan etik, doğru davranışlarla doğru insan olmak için düşünme olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar ahlaki temeller üzerine kurulmuş olsa da zamanla siyaset, sosyoloji, hukuk ve psikoloji vb. gibi disiplinlerle de doğrudan etkileşim içerisinde olmuş ve bu alanları etkisi altına almıştır (Çardak, 2020, s. 1). Etik ve siyaset arasında kuvvetli bağların bulunması üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır. Gerek siyasetin gerek se de etiğin en önemli konularının arasında adalet, hak, eşitlik gibi vb. değerler yer almaktadır. Bu değerler etiğin temelini oluştururken siyaset gibi bir alanda kendisine yer bularak toplumsal alan içerisinde uygulama alanı bulmuştur. Bu değerler etik ve siyaset arasındaki etkileşimi belirginleştirmiş ve etik ile siyaset arasındaki ilişkiyi kesişim noktasında yer almıştır.

Etiğin temel ilkeleri siyasal yaşamda çeşitli konulara uyarlanması gerekmektedir. Örneğin siyasetçilerin siyasal gücü kendi menfaatleri lehine kullanmaması veya devletin şeffaf olması konusunda dürüstlük, doğruluk, eşitlik, tarafsızlık gibi bir takım etik ilkelerinin siyasete uyarlanması gerekir. Tüm bu ilkelerin uyarlanmaması neticesinde kargaşa ve liyakatsiz bir yönetim, siyaset anlayışının meydana geleceği kaçınılmaz olacaktır. Bu bağlamda etiğin siyasal alanda ilgilendiği bazı temel konular vardır. Siyasal alanda etik, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin davranışlarının ahlaki bir değerlendirmesini yapar (Küçükalp, 2023, s. 2). Kamu görevlileri yaptıkları her türlü işi, belli ilkelere dayandırarak yapmaktadırlar. Bu ilkelere biri kamu yararının özel çıkarların üstünde tutulmasıdır. Kamu hizmeti yapan kamu görevlileri, kişisel çıkarları için kamu yararı için çalışmak durumundadır (Günday, 2002, s. 30). Siyasette etik, adam kayırma, rüşvet, yolsuzluk vb. kötü davranışları siyasette ahlak dışı görmektedir. Siyasette etik ahlakın siyasetteki önemine vurgu yapmaktadır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Bu bağlamda siyaset – etik ilişkisinde belirleyici olan etikdir. İnsani bir eylem olan siyaset özü gereği etik bir içeriğe sahip olabilmektedir. Bu bağlamda siyasal alanda toplumun bir ferdi olan bireyle ilgili olan siyasete özgü etik ilkeler, kurallar ve yöntemler siyaset ve etik ilişkisinde bahsedilebilir (Yılmaz & Doğan, 2013, s. 884). Siyasi aktörler siyasi eylemleri gerçekleştirirken etik ilkelere dikkat etmesi gerekir. Hayatın her alanında olduğu gibi siyaset arenasında da etik değerler önemli bir yer tutar. Siyaset etikdir. Etik denildiğinde bir nevi toplumda bir arada yaşamamızı sağlayan kuralların da anlaşıldığı gerçeği söz konusudur. Siyaset de bir arada yaşamamızı şekillendiren bu ilkelerin pratik bir uygulamasıdır. Bu bağlamda iyi bir siyaset etik içerisinde olduğu gibi, kötü siyaset ise etik dışı kabul edilmektedir. Toplumı yöneten ve yönlendiren biçimlendiren politikacıların daha yüksek değerlerde etik ilkelere sahip olması gerekmektedir. Örnek verildiğinde hediye alma özel kişiler için sorun oluşturmazken siyasi makamlara sahip politikacılar için sorun oluşturabilmektedir. Bu yüzden siyaset kurumu etik standartların etkin ve üretken hale getirilmesiyle karşı karşıyadır. Adalet, tarafsızlık, dürüstlük, kamusal yararı gözetme, saydam, şeffaf ve hesap verebilirlik gibi etik değerler içeren ilkeler bu üretkenliğin artmasını sağlayan ilkelere dir. Böylece siyasette siyasetçilerin özel ve kamusal hayatını oluşturan etik değerler farklılıklar gösterebilmektedir. Siyasetçiler görevleriyle ilgili durumlarda daha yüksek etik standartlarına sahip olması gerekirken özel yaşamlarında ise her yurttaşın sahip olduğu derecede etik ilkelere tabi olabilir (Yılmaz, 2022, s. 88-89). Toplum içerisinde vatandaşlar siyaset arenasında siyasetçilerin etik dışı davranışlarda bulduklarını gözlemlediğinde siyasetçilere karşı güvensizlik durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durum siyaset kurumuna karşı olan güveni sarsacağından kurumun itibari zedelenir. Sorunların çözülebileceği konusunda inanç ümitsizliğe bürünmektedir.

Etik ve siyaset arasındaki ilişki gerilimli bir ilişkidir. Siyaset bir seçim ya da tercih meselesidir. Bu sebeple bazı durumlarda etik ilkeler birbirleriyle çatışabilmektedir. Bu gibi durumlarda hangi etik ilkenin tercih edileceği de siyaset disiplinin konusunu oluşturmaktadır. Siyasi etiğin bir yönü ahlakın siyaset açısından önemine işaret etmektedir. Etik siyasete yön verir ve bu bağlamda siyaset anlamsız bir güç ve çıkar mücadelesi olmaktan kendini arındırabilir. Siyasi etik bir başka yönüyle bakıldığında siyaset bir eylemdir. Bu sebeple yaşamın ve toplumun acil sorunlarına çözüm üretmek zorundadır. Çoğu zamanda bu sorunlara çözüm üretmede etik değerlerin esnetilmesi gerekebilir. Böyle durumlarda siyaset etikten önce gelebilmektedir (Küçükalp, 2023, s. 2).

Siyasette etik, toplumsal yaşamın bir ön koşuludur. Siyasi politikalar etiğe dayanır ve dolayısıyla etik siyasetin kaynağıdır. Siyasette etik ilkelerin hayata geçirilmesi temiz siyaset, güçlü ve dürüst bürokrasi ve demokratik toplum için oldukça önemlidir. Siyasette etik ilkelerin varlığı genel olarak Platon'un ünlü bir sözüyle ifade edilmektedir ; “Kamu güveni, kamu makamıdır”. Bu deyiş siyasette etiğin temel esasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda her ne kadar kişisel çıkarlarla ters düşse de kamu yararının her zaman gözetilmesi gerektiği kamu menfaatinin sağlanması doğrultusunda hareket edilmelidir (Yüksel, 2011, s. 618-619).

Siyasette hizmetin sunulması, başarılı veya başarısız olunması önemli bir konudur. Siyaset geneldir ve toplumda bütünlüğü ifade etmektedir. Siyaset sorunların çözümü, siyasal hizmetlerin yürütülmesinde vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelip iş birliğinin yapıp faaliyetlerinin yürütüldüğü bir bütündür. Siyasal nitelikteki hizmetlerin sunulmasında yönetimin etkin, verimli bir şekilde işletilmesi gerekmektedir. Siyasi aktörlerin sunmuş olduğu hizmetlerin sorunsuz bir şekilde sağlanması gerekir. Tüm bu siyasi hizmetlerin yerine getirilmesinde siyaset içerisinde aktörlerin yaptıkları her türlü işi, belirli bir takım ilkelere göre dayandırarak yapmaları gerekir. Siyasette etik tartışmalarının odağını siyasi aktörlerin davranışlarını çevreleyen bu sorumluluk alanları oluşturmaktadır. Siyasi aktörlerin davranışlarında iki temel unsur söz konusudur.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Birinci etken yasalar iken diğeri ise etikdir. Yasalar, siyasi aktörlerin davranışlarını dışsal olarak belirlemekte ve denetlemekte iken etik değerler davranışı içsel olarak yönetmekte ve denetlemektedir. Yasalar siyasi aktörlerin siyasi eylemleri yerine getirirken davranışların kamusal yarar sağlayabilmesi için denetler ve belirler. Etik ise siyasette davranışların yasalara uyarak gerçekleştirilmesidir. Bu bağlamda siyaset disiplininde bir takım etik ilkelerin benimsenmesi gerektiği söz konusudur. Etik değerlere göre davranışların sergilenmesi beklenmektedir. Siyasette belli başlı ilkelerin varlığı söz konusudur. Siyasetin topluma karşı ve yasalara karşı sorumluluğu vardır. Etik ilkelerin siyaset yönetiminde dikkate alınmaması yozlaşma biçimleri olan adam kayırmacılığı, akraba-eş dost kayırmacılığı, hemşericilik, lobicilik, rüşvet ve irtikâp, zimmet ve ihtilas gibi etik ilkelerin kabul etmediği etik dışı ve kural dışı davranışları beraberinde getirmektedir. Tüm bu etik dışılık siyaset yönetiminde yönetime karşı güven krizini ve meşrutiyet sorununu da beraberinde getiren bir husustur. Siyasilerin liyakatsizliğini sağlamaktadır. Yönetim süreklilik ve genellik gerektiren bir faaliyettir. Siyasette etik davranışın varlık nedeni kendi kendine bir amaç olarak görülür ve yönetsel anlamda etik daha geniş bir perspektifte ele alınır. Bu perspektifte siyasi aktörlerin ya da bürokratların vatandaşlara karşı sorumluluğu, hizmet anlamında sorumlu hükümet kavramlarından oluşan bir anahtar etik davranışı meydana getirir. Oluşan etik davranışı toplumun siyasi kesimine olan güvenini arttırırken etkin ve verimli bir yönetim oluşmasını da sağlamaktadır. Buradan hareketle siyaset etik ilişkisinin her açıdan önemli olduğunu söylemek mümkündür (Köse & Parlak, 2023, s. 3479).

5.SONUÇ

Toplumsal yaşamın iki temel unsuru olan etik ve siyaset olgusu karşılıklı ilişki içerisinde. Bu ilişki tarihsel süreç içerisinde sürekli bir gelişim göstermiştir. Genel olarak bakıldığında toplumsal alanda siyasette etik suiistimal edilmemeli ve göz ardında bırakılmamalıdır. Siyasetteki etik anlayış sadece siyasi aktörlerin davranış biçimleri olarak sınırlandırılmamalıdır. Siyaset disiplinin genelinde etik kriterlerinin ve ilkelerinin arttırılması ve içselleştirilmesi gerekmektedir. Geçmişten günümüze yaşanan siyaset arenasındaki etik sorunlar irdelenerek geleceğe yön vermek ve etik siyaset ilişkisini daha belirgin bir hale getirmek gerekir.

Bu çalışmada etik ve siyaset kavramları öncelikli olarak tek başlarına ele alınarak incelenmiş daha sonra etik ve siyaset ilişkisi sorgulanmıştır. Siyasal alanda etik dışı davranışların sergilenmesi beraberinde olumsuz birçok etmeni de getirmektedir. Siyasal alanda başta rüşvet ve adam kayırma gibi kişisel çıkarların tercih edilmesi siyasetin toplumsal alanda çürütmesine ve güven kaybetmesine yol açmaktadır. Geline nokta bazı siyasi aktörlerin etik dışı davranışlara büründüğü ve bu durumun siyaset kurumunu zedelediği görülmektedir. Tüm bu neticeler doğrultusunda toplumsal alanda iki ayrı öneme sahip olan etik ve siyaset disiplinin arasındaki bağlantının öneminin unutulmaması gerektiği bilincinde olunmalı ve bu bilincin arttırılması konusunda gerekli çalışmaların arttırılmasının gerekliliği söz konusudur. Bu çalışmada etiğin siyaset disiplininde önemi ve ilişkisinin toplumda güven duygusu oluşturması bakımından önemli olduğu anlaşılmıştır. Siyasette etik ilke ve değerlerin yer bulmaması sonucunda siyasal ve toplumsal yozlaşmanın ortaya çıkacağı, toplumun siyasal iktidara ve siyaset kurumuna karşı güvenin sarsılacağını ifade etmenin yanlış olmadığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Albayrak, H. (2021). Kamu Görevlileri ve Etik İlkeler Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(2), 234-247.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Arslanoğlu, İ. (2015). Küreselleşme ve Türkiye'de Din ve Siyaset. Ankara: Gazi Kitabevi.

Badiou, A. (2004). Etik - Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Balci, A. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler (10 b.). Ankara: Pegem Akademi.

Cevizci, A. (2004). Etiğe Giriş. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Çardak, D. (2020, Aralık 7). Siyasi Etik Nedir. 10 01, 2023 tarihinde Boboscope.com web sitesi: <https://boboscope.com/icerik/siyasi-etik-nedir> adresinden alındı

Çetinkaya, E., Kirman Çetinkaya, E., Yıldırım, M., & Kabapınar, F. (2017). Eğitim Araştırmacılarının Bilim Etiğine İlişkin Görüşleri. Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 3(2), 84-101.

Dursun, D. (2016). Siyaset Bilimi. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Ersoy, N. (2015). Araştırma Etiği. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 2-8.

Günday, M. (2002). İdare Hukuku. Ankara: İmaj Yayınları.

Kant, I. (2003). Ethica. (O. Özügül, Çev.) İstanbul: Pencere Yayınları.

Klimsza, L. (2014). İş Etiği Değerler Etiğine Giriş.

Köse, D., & Parlak, A. (2023). Etik Kavramı Çerçevesinde Türk Kamu Yönetiminde Kamu Etiği. Smartjournal, 3475-3480.

Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve "Etikler". Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi(423), 7-9.

Kurtulmuş, M., & Ardıç, T. (2013). Lisansüstü Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Sürecine İlişkin Gözlemledikleri Etik Dışı Davranışlar. Journal of Turkish Studies, 8(12).

Kutlu, Ö. (2014). Siyaset Bilimine Giriş. İstanbul: Lord Matbaacılık.

Küçükalp, D. (2023, 09 01). Tübitak Ansiklopedi-siyasi etik nedir. 10 02, 2023 tarihinde Habertürk.com web sitesi: <https://www.haberturk.com/tubitak-ansiklopedi/siyasi-etik-nedir> adresinden alındı

Obuz, Ü. (2009, 12 10). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

Özcan, Ş. (2010). Etik Kavramı ve Tarihsel Gelişimi. Yayımlanmamış Ders Notu, 3. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Pieper, A. (1999). Etiğe Giriş. (A. V. Gönül, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Resmi Gazete. (2016, Nisan 20). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160420-16.htm> adresinden alındı

Taşkın, Y. (2014). Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tepe, H. (1998). Yüzyılımızın Dönemecinde Etikten Beklenenler ve Etiğin Durumu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 59-69.

Yılmaz, N. (2022). Pratik Siyasette Etiğin Önemi. Türkiz Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 87-101.

Yılmaz, N. (2022). Pratik Siyasette Etiğin Önemi. Düşünce Dünyasında Türkiz Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 89-101.

Yılmaz, N. (2022). Pratik Siyasette Etiğin Önemi. Türkiz Sosyal Bilimler Dergisi, 89-101.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Yılmaz, N., & Doğan, K. C. (2013). Max Weber'de Etik- Siyaset İlişkisi. Turkish Studies, 8(6), 881-893.

Yüksel, C. (2011). Ülkemizde ve Dünyada Siyasette Etik Değerler. Dergipark Dergisi, 1(2), 617-634.

NÖROLOJİ VE AHLAK FELSEFESİ: BAZI YÖNTEMSEL ELEŞTİRİLER

Prof. Dr. Sedat YAZICI

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0002-7393-0722

ÖZET

Son 15-20 yıldır ahlaki muhakemelerin nörolojik incelemesine yönelik artan bir ilginin varlığına tanık oluyoruz. Ahlak nörolojisi olarak adlandırılan bu çalışmalar henüz emekleme aşamasındadır. Bunun birkaç nedeni vardır. Birincisi, çalışmalar henüz çok yenidir ve bu alana yönelik araştırmacı sayısı da görece azdır. İkincisi, insan beyninin muhakeme, akıl yürütme, kural izleme ve duygu boyutuyla incelenmesi için teknolojik imkanlar oldukça sınırlıdır. Üçüncüsü, konunun araştırılması yöntemsel açıdan da yeterince gelişmemiştir. Bu alandaki tartışmalar henüz gelişme aşamasındadır ve uygulanan yöntemlerin başka çalışmalarca da desteklenmesine ihtiyaç vardır. Bu bildirinin amacı ahlak nörolojisi alanındaki çalışmaları yöntemsel açıdan incelemek ve bazı felsefi eleştirileri dile getirmektir.

Ahlaki yargıların beyin yapısında incelenmesi nörobilimde yaygın olarak kullanılan fMRI cihazı yardımıyla yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ele alınan temel konulardan biri ahlaki düşünmenin salt akıl yürütmeye mi yoksa duygulara mı dayandığı meselesidir. Ahlaki ikilemler kullanmak suretiyle yapılan çalışmalar hem sezgisel ve duygusal tepkilerin hem de kontrollü ve bilişsel tepkilerin ahlaki yargıların üretilmesinde önemli rolünün bulunduğunu göstermiştir. Bu incelemelerin dayandığı kuram 'ikili ahlaki yargı süreci kuramı' olarak adlandırılmaktadır. Burada kabul edilen varsayımlardan biri artan duygusal yoğunluğun bilişsel kontrolü azaltması nedeniyle faydacı yargıların azaldığı görüşüdür. Yani, daha az duygusal yoğunluk ve daha çok bilişsel yargının varlığı bireylerde faydacı bir ahlaki bakış açısına işaret etmektedir. Greene ve arkadaşlarının yaptığı deneylerde olduğu bir başka sonuca göre denekler karakteristik olarak deontolojik yargılar verdiklerinde beynin duygusal bölgeleri daha aktif olmaktadır.

Bu bulgu ve varsayımlar ahlak alanında bir şeyleri göstermektedir ancak temel normatif ahlak kuramlarının varsayımlarıyla örtüşmemektedir. Birincisi ahlaki muhakemede duyguların varlığı deontolojik ahlaka işaret etmek bir yana Kant gibi deontolojik etik savunucuların şiddetle karşı çıktığı bir durumdur. İkincisi, daha fazla bilişselliğin varlığını faydacı kuramla ilişkilendirmek de her zaman doğru değildir. Deontolojik yargı süreci de kimi ahlaki durumda daha fazla bilişsel yargı süreci gerektirebilir ki Kant, ahlaki değer bu tür çatışmalar sonucu ortaya çıkan eylemlerde ahlaki değerinin daha fazla olduğunu savunur.

Anahtar Kelimeler: Nöro felsefe, ahlak felsefesi, yöntem, faydacılık, bilişsellik, duygu

NEUROLOGY AND MORAL PHILOSOPHY: SOME METHODOLOGICAL CRITICISMS

ABSTRACT

In recent years, there has been an increasing scholarly interest in the examination of moral reasoning from a neurological perspective. The field of moral neurology is now in its early stages of development. There are several reasons for this phenomenon. At first, it is important to note that the investigations in this particular area are still in their nascent stages, with a relatively limited number of scholars actively engaged in study. Furthermore, the current technological capabilities for investigating the human brain with regards to cognitive processes such as reasoning, rule adherence, and emotional responses are somewhat limited.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Furthermore, the study pertaining to the issue lacks enough development in terms of methodology. Discussions within this particular domain are now in the nascent phase of advancement, and the methodologies used need corroboration from more research endeavors. The objective of this work is to analyze research conducted in the domain of moral neurology via a methodological lens and articulate some philosophical critiques.

The investigation of moral judgements in relation to brain structure is facilitated via the use of functional magnetic resonance imaging (fMRI) technology, a frequently employed tool in the field of neuroscience. One of the key topics addressed in these research is whether moral thinking is based on pure logic or emotions. Research using moral dilemmas has shown the significant involvement of both intuitive and emotional reactions, as well as controlled and cognitive responses, in the formation of moral judgements. The theoretical framework behind these investigations is sometimes referred to as the 'dual moral judgment hypothesis'. One of the accepted assumptions in this context is that utilitarian judgements tend to decline as emotional intensity increases, leading to a reduction in cognitive control. The observation of reduced emotional intensity and increased cognitive judgements suggests the adoption of a utilitarian moral stance among humans. Greene et al. have arrived at an additional finding in their studies, which suggests that there is increased activation in the emotional areas of the brain when individuals make judgements that align with deontological principles.

These findings and assumptions show something in the field of morality, but they do not coincide with the assumptions of basic normative moral theories. First, the presence of emotions in moral reasoning, far from pointing to deontological morality, is a situation that is strongly opposed by advocates of deontological ethics such as Kant. Second, it is not always correct to associate the existence of greater cognition with utilitarian theory. The deontological judgment process may also require a more cognitive judgment process in some moral situations, and Kant argues that the moral value is greater in actions that arise as a result of such conflicts.

Keywords: Neurophilosophy, moral philosophy, method, utilitarianism, cognition, emotion

1.GİRİŞ

Felsefecileri normatif olarak ne tür eylemlerin ahlaki olarak doğru veya yanlış olduğunu temellendirmeye çalışırken ahlak psikologları insanların ahlaki durumlar veya ikilimler karşısında geliştirdikleri ahlaki muhakemeleri anlamaya çalışırlar. Ancak, Anscombe'un da dediği gibi "felsefeciler tarafından öne sürülen kesinlikler gerçek yaşamda çok zor var olur" (s. 15). Buna karşın, etik normatif bir bilgi alanıdır ve olgusal gerçeklikler birçok ahlak yaklaşımına göre bu alanın ana belirleyicileri değildir. Ahlaki düşünme sürecinde tüm nörolojik olguları bilsek bile böyle bir bilgi ahlak felsefesine ne katkı sağlar? Elbette bazı katkılar sağlar: Her şeyden önce ortaya koyduğumuz ahlak kuramının gerçek dünyada ne ölçüde karşılık bulduğunu anlamamızı sağlar. Felsefi olarak betimlediklerimiz olgusal olarak ne ölçüde doğrudur? Bunu anlamamızı sağlar.

Ama, normatif değer açısından ahlak felsefesinin tüm ihtiyacını gidermez. Bu değer, Platon'un *Devlet*'te vurguladığı gibi, tüm normatif temellendirmelerde olgusal olandan bağımsız olarak vardır.

-Bir ressam, görülebilecek en güzel bir insan resmi çizse, hiçbir kusuru olmasa, resimdeki bu insanın, ama böyle bir insanın, olabileceğini kanıtlamaya gücü yetmese, bundan ötürü ressamın değeri azalır mı?_

-Azalmaz, Zeus için!

-Bizim yaptığımız da sözlerle kusursuz bir devlet çizmek değil mi?

-Orası öyle.

-Böyle bir devlet kurmanın mümkün olacağını kanıtlayamazsak, söylediklerimizin değeri azalır mı?

-Azalmaz elbet (Platon, 1980, s. 162)

Benzer durumun ahlak felsefeci için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Ahlak felsefecisinin söylediklerinin gerçek dünyada birebir var olmaması onun söylediklerinin değerini azaltmaz elbette. Ancak, yukarıda da vurguladığımız gibi, olgusal olana uzak olan bir temellendirme de kabul edilebilirlikten uzaktır.

2. AHLAKİ İKİLEMLERİN NÖROLOJİK İNCELENMESİ

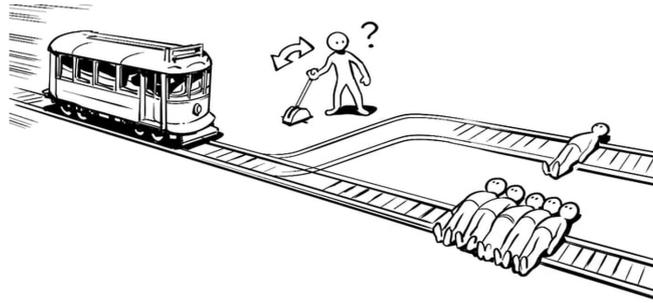
Bu hususları belirttikten sonra bildiri konumuzun özüne dönebiliriz. Ahlaklılık olgusu nörolojik açıdan nasıl incelenmektedir? Ahlaki yargıların beyin yapısında incelenmesi nörobilimde yaygın olarak kullanılan fMRI cihazı yardımıyla yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ele alınan temel konulardan biri ahlaki düşünmenin salt akıl yürütmeye mi yoksa duygulara mı dayandığı meselesidir. Ahlaki ikilemler kullanmak suretiyle yapılan çalışmalar hem sezgisel ve duygusal tepkilerin hem de kontrollü ve bilişsel tepkilerin ahlaki yargıların üretilmesinde önemli rolünün bulunduğunu göstermiştir. Bu incelemelerin dayandığı kuram 'ikili ahlaki yargı süreci kuramı' olarak adlandırılmaktadır (Liao, 2016).

İkili ahlaki yargı süreci kuramı ahlaki ikilemlere yönelik tepkiler iki ahlaki ilke tarafından yönlendirildiğini savunur.

1. Ödev ahlakı (deontology) ilkesine göre bir eylemin ahlaklılığı eylemin içsel değerine bağlıdır. Örneğin, sonucu ne olursa olsun hiç kimseye zarar vermeyeceksin.

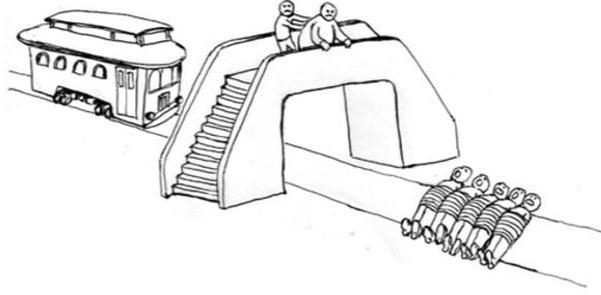
2. Faydacı ilkeye göre bir eylemin ahlaklılığı eylemin sonucuna göredir. Eğer bir eylem daha fazla sayıdaki insanın iyiliğine yol açacaksa böyle bir eylem bir başkasına zarar verse de ahlaki olarak doğrudur.

Değiştirme: Kontrolsüz bir tramvay yolu üzerinde bulunan beş kişinin üzerine doğru gidiyor. Bir düğmeye basarak tramvayın yönünü başka bir ray hattına değiştirerek beş kişinin ölmesini önleyebilirsiniz. Ancak bu yönlendirdiğiniz yeni hat üzerinde bir kişi bulunmaktadır ve bu yönlendirme ile tramvay beş kişi yerine bir kişiyi öldürecektir.

Şekil 1. Tramvay ikilemi

Yaya köprüsü: Kontrolsüz bir tramvay yolu üzerinde bulunan beş kişinin üzerine doğru gidiyor. Yaya köprüsü üzerinde iri yarı bir kişinin yanında durursunuz ve bu kişiyi köprüden itebilirsiniz. Bu kişiyi iterseniz kendisi ölecek ama bedeni tramvayın bu beş kişiye ulaşmasını engelleyerek onların kurtulmasını sağlayacak.

Şekil 2. Yaya köprüsü ikilemi

Burada kabul edilen varsayımlardan biri artan duygusal yoğunluğun bilişsel kontrolü azaltması nedeniyle faydacı yargıların azaldığı görüşüdür (Greene, 2001). Yani, daha az duygusal yoğunluk ve daha çok bilişsel yargının varlığı bireylerde faydacı bir ahlaki bakış açısına işaret etmektedir. Greene ve arkadaşlarının yaptığı deneylerde (2001, 2004) vardığı bir başka sonuca göre denekler karakteristik olarak deontolojik yargılar verdiklerinde beynin duygusal bölgeleri daha aktif olmaktadır. Deneysel bulgular bu varsayımları doğrulamaktadır.

3. BAZI YÖNTEMSEL ELEŞTİRİLER

Bu bulgu ve varsayımlar ahlak alanında bir şeyleri göstermektedir ancak temel normatif ahlak kuramlarının varsayımlarıyla örtüşmemektedir. Birincisi ahlaki muhakemede duyguların varlığı deontolojik ahlaka işaret etmek bir yana Kant gibi deontolojik etik savunucuların şiddetle karşı çıktığı bir durumdur. Kant duygularla ilgili görüşünü şu ifadesinde açıkça ortaya koyar: «Duygulara ve tutkulara tabi olan bir zihin her zaman hastadır, çünkü ikisi de aklın egemenliğini dışlar.» Özetle, Kant'a göre ahlak yasasına uyma sonucu ortaya çıkan saygı duygusu dışındaki tüm duygular ahlaklılığın saflığını bozar ve eylemin kategorik bir eylem değil hipotetik bir eylem olmasına yol açar. Bu durum eylemin ödevden dolayı yapılmadığını gösterir. Hal böyle iken, ahlaki ikilemler karşısında beynin duygusal alanının daha yoğun çalışması bulgusunu deontolojik etik eğilimine kanıt olarak sunmak bu felsefi etik kuramcıları tarafından desteklenmemektedir.

İkincisi, daha fazla bilişselliğin varlığını faydacı kuramla ilişkilendirmek de her zaman doğru değildir. Deontolojik yargı süreci de kimi ahlaki durumda daha fazla bilişsel yargı süreci gerektirebilir ki Kant, ahlaki değer bu tür çatışmalar sonucu ortaya çıkan eylemlerde ahlaki değerinin daha fazla olduğunu savunur. Hatta birçok Kant yorumcusu ahlaki değer bu çatışma sonucu ortaya çıkan seçim olduğunda daha değerli olduğunu belirtirler. Kant'ın bakkal örneği ve intihar açıklaması bunu destekler niteliktedir. Eğiliminden dolayı değil, eğilimine rağmen ahlak yasasına uyman gerektiği bilincinden hareket ettiğinde ahlaki eylemin gerçek değerine sahip olur der. Dolayısıyla, Kantçı kuramlar bilişselci kuramlardır ve eğilimle ahlaki ödev arasında bilişsel bir çatışma ve değerlendirme yaşama durumu her zaman söz konusudur. Bu, her şeyden önce karşılaşılan ahlaki durumla ilgilidir. Gerçi sezgici-bilişselci ahlak kuramlarında çoğu kez yapılması gereken apaçıktır. Ross (2020) bu tür ödevleri *prima facie* ödevler olarak adlandırılır. Bu tür eylemlerde kararın kısa, dolayısıyla bilişselliğin az olması eyleyenin önceki ahlak deneyimine dayanarak yapılması gerekenin açık olmasından kaynaklanmaktadır. Yoksa, vurguladığımız gibi, bilişsellik Kantçı ahlak kuramların temel özelliğidir. Buna göre, nörolojik bulgularda ahlaki bilişselliği faydacı yaklaşıma, duygu yoğunluğunu deontolojik ahlaki eğilime kanıt olarak göstermek ahlak felsefesi açısından doğru değildir.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Deneysel çalışmalarda çelişik bulgulara da rastlanmaktadır. Örneğin, faydacı ahlaki eğilim gerçek dünyadaki faydacılıkla ilişkili olmaktan uzak bulunmuştur. Faydacılıktan ziyade psikopat eğilimle daha fazla ilişkili olduğu bulgusuna rastlanmıştır.

Bununla birlikte, faydacı eğilimlerde daha fazla bilişselliğin ortaya çıkacağı varsayımını da tümüyle yanlış bulmuyoruz. Çünkü, faydacılık ahlaki eyleyenleri bir hesap makinesi gibi görür ve eylemin olası tüm etkilerini hesap etmesini bekler. Böyle bir gereklilik de doğal olarak daha fazla bilişsel süreci gerektirir. Ancak, yöntemsel açıdan sorunsuz bir şekilde asıl farklılığı ortaya koyacak ikilemler sonucun ve ödevin aynı oranda açık olduğu durumlar olacaktır. Buna göre yapılandırılmış deneysel düzeneklerde iki ahlaki eğilimin nörolojik bulgularını ölçmek daha doğru, yöntemsel açıdan daha sorunsuz olacaktır.

Son olarak şunu belirtmekte yarar var ki, eğer duygular bir ahlaki eğilimle ilişkilendirilecekse bu eğilim ödev ahlaki değil, erdem ahlaki olmalıdır. Araştırmacıların duyguları yanlış bir biçimde ödev ahlaki ile eşleştirmelerinin ana nedeni, kanımızca, çalışmalarında erdem ahlakına yer vermemiş olmalarıdır.

4. SONUÇ

Bu değerlendirmemizden çıkardığımız genel sonuç şudur: Gerçek hayattaki yargılar ahlak felsefecilerinin gördüğü gibi tek taraflı bir yargıya indirgenemeyecek kadar çoğulcu bir yapı göstermektedir. Bu, ahlak felsefecilerinin görmediği bir husustur. Ahlaki değer ahlaki olguya indirgenemeyecek kadar karmaşıktır ve aşkınsal bir alana sahiptir. Bu da, ahlak psikologlarının görmediği bir husustur. Ahlakta duygu yoğunluğunun varlığını Kantçı ödev ahlaki ile eşleştirmek kuramsal olarak yanlıştır. Bu sonuca varabilmek için erdem ahlaki üzerine uygulamalı çalışmalar yapmak gerekir ki literatürde henüz böyle bir çalışma yapılmamıştır. Son olarak, bilişsel yoğunluğunun varlığı Greene ve arkadaşlarını sonraki çalışmalarında da düzelttiği gibi ahlaki yönelimini faydacı olması ile değil, daha çok ahlaki ikilemin zor veya kolay olması ile ilgili görünmektedir.

KAYNAKÇA

Greene, J. D., Engell, A. D., Nystrom, L. E. ve Cohen, J. D. (2004). The Neural Bases of cognitive conflict and control in moral judgment. *Neuron*, 44: 389-400.

Greene, J. D., Sommerville, R. B., Nystrom, L. E., Darley, J. M., ve Cohen, J. D. (2001). An fMRI investigation of emotional engagement in moral judgment, *Science*, 14: 2105-2108.

Kant, I. (1996). *Anthropology From A Pragmatic Point of View*, İngilizce çeviri Victor Lyle Dowdell. Southern Illinois University Press.

Liao, S. M. (2016). Morality and neuroscience: Past and future. *Moral Brains The Neuroscience of Morality* içinde, ed. S. M. Liao, Oxford, Oxford University Press.

Platon (1980). Devlet, Türkçesi S. Eyüpoğlu ve A. Cimboz, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Ross, W. D. (2020). Prima Facie Ödevler, Çağdaş Ahlak Felsefesi (Ed. S. Yazıcı) içinde, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

AHLAK FELSEFESİ, AHLAK PSİKOLOJİSİ VE DOĞALLAŞTIRILMIŞ ETİK

Prof. Dr. Sedat YAZICI

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0002-7393-0722

Prof. Dr. Aslı YAZICI

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0002-9410-8164

ÖZET

Bu bildirinin amacı doğallaştırılmış etik yaklaşımı çerçevesinde ahlak alanında felsefi temellendirme ile psikolojik bulguların ne denli örtüştüğünü incelemektir. Quine, bilgi konusunda 'nasıl bilmeliyiz?' sorusunun 'gerçekte nasıl biliyoruz?' sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda ele alınarak yanıtlanması gerektiğini ileri sürer. Benzer sorun etik alanı için de geçerlidir. Ahlaki olarak nasıl düşünmeliyiz sorusuna yönelik felsefi temellendirmeler psikolojik bulgularla ne denli uyumluluk göstermektedir? Bu soruya yönelik vereceğimiz cevaplar Kohlberg ve Gilligan gibi ahlak psikologlarının çalışmalarının ahlak felsefecilerine öğrettiklerinden çok daha fazlasını gerektiriyor. Ahlak felsefecilerinin tutarsız yaklaşımlar olarak gördükleri bireycilik-kollektivizm, evrenselcilik-gelenekçilik, evrenselcilik-görecilik, Kantçılık-faydacılık karşı ikilemleri ahlaki algı düzeyinde hiç de tutarsız olarak görülmeyebilmektedir. Bu çalışmada, bu genel bulguyu iki psikolojik çalışmanın verilerine dayanarak göstermeye çalışacağız. Bunlardan birincisi Forsty ve arkadaşlarının geliştirdikleri Etik Durum Ölçeği'nin madde içerikleri ile faktör analizi sonuçlarına göre yapacağımız değerlendirme olacaktır. İkincisi, tarafımızca geliştirilen Saygı Ölçeği ile istatistiksel olarak ilişkili olacağını varsaydığımız diğer değişkenlerin bulgularını karşılaştırarak elde edeceğimiz çıkarımlara dayanacaktır. Kozmopolitan ve komuniteryan etik yaklaşımı temelinde geliştirdiğimiz saygı ölçeğinin birinci boyutunun evrenselcilik, idealistlik ve bireycilik anlayışları ile komuniteryan boyutunun ise görecilik, gelenekçilik ve kolektivizm değişkenleri ile kavramsal ve istatistiksel olarak ilişkili olduğu varsayılmıştır. Ancak, olgusal veriler bu ilişkiyi desteklerken beklenmedik bir şekilde felsefi olarak karşıt yaklaşımlarıyla da istatistiksel olarak ilişkili olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Bu iki uygulamalı çalışmaya dayanarak vardığımız sonuç şu ki felsefi temellendirmeler insanların psikolojik algılarıyla örtüşme ve uyumluluk gösteremeyebilmektedir. İkincisi, bu genelleme bağlamsal olarak da farklılık göstermektedir. Buna göre, daha uyumlu bir ahlak anlayışı için felsefi ve psikolojik çalışmaların birbirini desteklemeye ihtiyacı vardır.

Anahtar Kelimeler: Doğallaştırılmış etik, uygulamalı etik, ahlak psikolojisi, saygı

MORAL PHILOSOPHY, MORAL PSYCHOLOGY, AND NATURALIZED ETHICS

ABSTRACT

The purpose of this paper is to examine how philosophical justification and psychological findings overlap in the field of morality within the framework of the naturalized ethics approach. Quine argues that the question 'how should we know?' in epistemology should be answered in line with the answers given to the question 'how do we actually know?' A comparable issue exists in the field of ethics. How compatible are the philosophical justifications for the moral thinking question with psychological findings? Our responses to this question require considerably more than what moral psychologists like Kohlberg and Gilligan have taught moral philosophers.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

The perceived inconsistencies between individualism-collectivism, universalism-traditionalism, universalism-relativism, and Kantianism-utilitarianism, which are seen as conflicting approaches by moral philosophers, may not necessarily be perceived as contradictory at the moral perception level. This research aims to illustrate a commonly seen phenomenon using data obtained from two psychology investigations. The first assessment we shall conduct pertains to the examination of the item contents and factor analysis outcomes of the Ethic Position Questionnaire developed by Forsty et al. The second analysis will rely on the conclusions derived from comparing the results of other variables that we anticipate to have a statistically significant relationship with the Respect Scale that we have constructed. We hypothesized that the first dimension of the respect scale, which we developed on the basis of the cosmopolitan and communitarian ethical approach, is conceptually and statistically related to the concepts of universalism, idealism and individualism. Furthermore, the communitarian dimension of the scale is conceptually and statistically linked to the variables of relativism, traditionalism, and collectivism. However, while empirical data supports this relationship, we unexpectedly found that philosophically contradictory approaches are also statistically related. Based on the findings of these two empirical research, it may be inferred that there may exist a lack of congruence and compatibility between philosophical justification and individuals' psychological perceptions. Furthermore, it is important to note that this generalization exhibits contextual variation. Consequently, it is essential for philosophical and psychological investigations to mutually reinforce one another in order to foster a better rational comprehension of morality.

Keywords: Naturalized ethics, applied ethics, moral psychology, respect

1. GİRİŞ

Ahlak psikolojisi ile ahlak felsefesi arasındaki ilişki Antikçağda Platon ve Aristoteles'in ele aldığı temel konular arasında yer alır. Ahlaki yargılarda aklın, duygunun ve kültürün rolü bu düşünürlerin pratik felsefe alanında çözmeye çalıştığı sorunların başında gelmekteydi. Aynı konular Kant ve Hume gibi modern düşünürlerin de inceleme alanında olan başlıca konular arasında olmuştur. Psikologların ahlak konusundaki çalışmaları ise Piaget, Kohlberg ve Gilligan gibi bilim insanlarının ahlaki gelişim ve yargı süreci ile ilgili deneysel ve uygulamalı çalışmaları ile başka bir aşamaya geçmiştir. Özellikle Kohlberg ve Gilligan'ın elde ettiği bulgular ile bu iki araştırmacının çalışmalarıyla ortaya çıkan yöntemsel tartışmaların ahlak felsefesi kuramlarına da ciddi yansımaları olmuştur (Yazıcı ve Yazıcı, 2011).

Ancak, nörobilimin gelişmesi ile birlikte ahlak felsefesi ile ahlak psikolojisi arasındaki ilişki yeni bir aşamaya geçmiştir. Bu aşama oldukça yenidir. Sinnott-Armstrong bu gelişimi şöyle ifade eder:

“Beyin bilimi ilkin basit zihinsel ifadelerle odaklanmış ve yavaş yavaş daha karmaşık süreçleri inceleme kapasitesi elde etmiştir. Ahlaki inançların, duyguların ve karar verme süreçlerinin nörobilimsel incelenmesi 1990'lara kadar mümkün değildi. Ahlaki yargıların beyin görüntüsü ile ilgili ilk çalışmalar 2001 gibi yakın bir zamanda yayınlandı. Ahlak nörobilimi hala bir bebektir” (Sinnott-Armstrong, 2008, s. x111).

Bu çalışmaların ahlak felsefesi alanında ne gibi etkiler doğuracağını söylemek henüz erken. Bu tür ilişkilerden hem felsefeciler hem de psikologlar adına memnun olanlar olduğu gibi olmayanlar da mevcuttur. Bazılarına göre ahlâk felsefesi önceliğine dayanan ahlâk psikolojisi yaklaşımı “psikolojik araştırmanın amacını bozar ve yanlış yönlendirir.” D. K. Lapsley ve D. Narvaez, 2005, s. 25. Balsi'ye göre (1990) de böyle bir önceliklendirme psikoloji disiplininin kendi varlığını tehdit etmiş olur. Kimi araştırmacılar da ahlâk psikolojisini felsefileştirmek yerine ahlâk felsefesini psikolojikleştirmek gerektiğini savunurlar. Bu görüş dayanağını çağdaş felsefede W. V. Orman Quine'la başlayan doğallaştırılmış bilgi anlayışından alır.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

Doğallaştırılmış bilgi yaklaşımı epistemik anlamda bir şeyi bilmede gerekli olan standart, ölçüt veya normların belirlenmesini diğer insanlarla ve çevremizdekilerle olan etkileşimimize bakarak, yani gerçekte nasıl bildiğimiz sorusuna deneysel

«Felsefi ve bilimsel psikolojiyi verimli bir etkileşime geçirdiğimizde kazanacağımız çok şey vardır. Bilimsel psikoloji kişiliği nedensel olarak belirlemeyi felsefi psikolojiden çok daha iyi yapar, ...felsefi psikoloji sistematiklik, derinlik ve genellilik konusunda geleneksel olarak belli avantajlara sahiptir. İki tür psikolojiyi ilişkiye geçirerek her ikisinde daha fazla tutarlılık, daha fazla düşünümsel denge sağlayabiliriz» Owen Flanagan, 1991, s. 16.)

Bu orta yol yaklaşımının daha makul olduğunu düşünüyoruz. Her iki alandaki çalışmaların ahlak konusunu daha iyi anlamamıza katkı sağlayacağına kuşku yok. Ancak, yine de kuramsal ahlaki temellendirme ile uygulamalı çalışmaların tümüyle örtüşeceğini beklememek gerekir. Çünkü her iki çalışma alanı farklı varlık alanlarına ve farklı boyutlara sahiptir. Dahası, gerçek ahlaki dünyada insanlar felsefecilerin tasarladığı gibi ideal tipler değildir ve çoğulcu bir ahlaki muhakeme eğilimi gösterirler. Bunu iki örnekler açıklamaya çalışalım.

2. FELSEFİ TEMELLENDİRME VE UYGULAMALI AHLAK AYRIKLIĞI

Ahlak felsefecilerinin tutarsız yaklaşımlar olarak gördükleri bireycilik-kollektivizm, evrenselcilik-gelenekçilik, evrenselcilik-görecilik, Kantçılık-faydacılık karşı ikilemleri ahlaki algı düzeyinde hiç de tutarsız olarak görülmeyebilmektedir. Bu durumu iki uygulamalı çalışmanın içerik ve bulgularına dayanarak göstereceğiz. Bunlardan birincisi Forsty ve arkadaşlarının geliştirdikleri ve tarafımızca (Yazıcı ve Yazıcı, 2010) Türkçe uyarlaması yapılan Etik Durum Ölçeği'nin (EDÖ) madde içerikleri ile faktör analizi sonuçlarını irdelememize dayanacaktır. EDÖ, iki boyuttan ve toplam 20 maddeden oluşan bir ölçektir.

İdealizm boyutu

- ▶ «Bir eylem masum bir kişiye zarar verecekse yapılmamalıdır.»
- ▶ «Kazanılacak yarar ne olursa olsun, başkalarına zarar verme potansiyeli ortaya çıkarmak her zaman yanlıştır.»
- ▶ «Bşkalarının refahını feda etmek hiçbir zaman gerekli değildir.»

Görecilik Boyutu

«Ahlâkî şeyler durumdan duruma ve toplumdaki topluma değişirler.»

«Farklı ahlaki yaklaşımlar “doğruluk” açısından karşılaştırılmazlar.»

Şimdi, farklı kültürlerdeki uygulamalı çalışmalarda psikometrik özellikleri oldukça başarılı sonuçlar veren bu ölçek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmektedir. Ancak, bu maddelerin içeriklerine ahlak felsefesi açısından bakıldığında birinci idealist boyuttaki maddelerin Kantçı ödev ahlakına dayalı normatif etik maddelerinden, ikinci boyuttaki maddelerin ise meta etik kuramlardan ahlaki görecilik eğilimini yansıttığı görülmektedir. Ahlak felsefesi açısından karşılaştırılmaz iki farklı düzeye ait bu boyutlar ahlak psikolojisi açısından kişilerin yargıları düzeyinde ölçüldüğünde geçerli ve güvenilir bir sonuç vermektedir.

İkinci örneğimiz tarafımızdan geliştirilen (Yazıcı ve Yazıcı, 2015) ve Yazıcı ve diğerleri (2023) tarafından yeni uygulaması yapılan Saygı Ölçeği ile ilgili verilere dayanmaktadır. Kozmopolitan ve komuniteryan etik yaklaşımı temelinde geliştirdiğimiz saygı ölçeğinin birinci boyutunun evrenselcilik, idealistlik ve bireycilik anlayışları ile komuniteryan boyutunun ise görecilik, gelenekçilik ve kolektivizm değişkenleri ile kavramsal ve istatistiksel olarak ilişkili olduğu varsayılmıştır. Çünkü, felsefi olarak bu ilişki yaygın olarak kabul edilen görüşe dayanmaktadır. Yani,

- ▶ Kozmopolitan saygı, evrenselcilik, idealistlik ve bireycilik
- ▶ Komuniteryan saygı, görecilik, gelenekçilik ve kolektivizm

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

► Buradaki temel varsayımımız bu iki farklı gruba ait değişkenlerin kendi içinde yüksek pozitif korelasyon göstermesi, farklı gruptakilerle de negatif korelasyon göstermesi, Bu değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkiler Tablo 1’de yer almaktadır (Yazıcı ve diğerleri, 2023).

Tablo 1. Kozmopolitan ve Communetrayan saygı ile bireycilik, kolektivizm, evrenselclik, görecilik, gelenekçilik ve öz-saygı arasında korelasyon ilişkileri.

	CosR	ComR	HC	VC.	VI	HI	I	R	U	T	S-E
Cosmopolitan Respect (CosR)	<u>0,72</u>										
Communitarian Respect (ComR)	,142**	<u>0,75</u>									
Horizontal Collectivism (HC)	,398**	,364**	<u>0,74</u>								
Vertical Collectivism (VC)	,370**	,337**	,486**	<u>0,73</u>							
Vertical Individualism (VI)	-,111*	,277**	,099*	-,004	<u>0,74</u>						
Horizontal Individualism (HI)	,095*	,072	,095*	,155**	,279**	<u>0,75</u>					
Idealism (I)	,321**	,192**	,345**	,306**	,132**	,367**	<u>0,77</u>				
Relativism (R)	,088	,336**	,217**	,105*	,213**	,221**	,196**	<u>0,71</u>			
Universalism (U)	,313**	,389**	,492**	,297**	,165**	,074	,241**	,163**	<u>0,89</u>		
Traditionalism (T)	,346**	,058	,295**	,369**	-,012	,292**	,467**	,111*	,138**	<u>0,84</u>	
Self-Esteem (S-E)	,210**	,080	,275**	,204**	,064	,238**	,151**	,060	,093*	,197**	<u>0,76</u>

Ancak, elde edilen bulgular gerçek dünyadaki ahlaki algılar ile felsefi temellendirmeler bunun böyle olmadığını göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen olgusal veriler varsaydığımız ilişkiyi desteklerken beklenmedik bir şekilde felsefi olarak karşıt yaklaşımlarıyla da istatistiksel olarak ilişkili olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Felsefi temellendirmeler insanların psikolojik algılarıyla örtüşme ve uyumluluk göstermeyebilmektedir. Bu genellemeler bağlamsal olarak da farklılık göstermektedir. Buna göre, daha uyumlu bir ahlak anlayışı için felsefi ve psikolojik çalışmaların birbirini desteklemeye ihtiyacı vardır.

SONUÇ

Ahlak psikolojisinden faydalanarak ahlakın doğallaştırılması ile ilgili ele aldığımız konuda sınırlı ölçüde uygulama verilerine dayanarak vardığımız sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Gerçek dünyadaki insanlar olarak bizler bazen ödev ahlakçısı, bazen faydacı bazen de erdem ahlakçısı olabiliyoruz. Gerçek dünyada ahlaklılığın doğası tekçi bir yaklaşımın varlığını doğrulamıyor.
2. Ahlaki çoğulculuk algı düzeyinde bağlamsal olarak da değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, saygı değeri bağlamında insanlar genel olarak hem göreci hem de evrensel olabildikleri ve meta etikçilerin aksine bunu bir çelişiklik olarak algılamamaktadırlar.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

KAYNAKLAR

A. Blasi, (1990). How Should Psychologists Define Morality? Or The Negative Side Effects of Philosophy's Influence on Psychology, *The Moral Domain: Essays on the Ongoing Discussion between Philosophy and the Social Sciences* içinde, (ed. T. Wreng), Cambridge: MIT Press.

D. K. Lapsley ve D. Narvaez, (2005). Moral Psychology at the Crossroads: *Character Psychology and Character Education* içinde, (ed. D. K. Lapsley ve C. C. Power), Indiana: University of Nodre Dame Press.

Owen Flanagan, (1991). *Varieties of Moral Personality*, Massachussts: Harvard University Press.

Sinnot-Armstrong, W. (2008). Introduction, Moral Psychology, Volume 3, The Neuroscicence of Morality: Emotion, Brain Disorder, and Development içinde (Ed. W. Sinnot-Armstrong), The MIT Press, Cambridge.

Yazıcı, A & Yazıcı, S. (2010). Etik Durum Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8 (4): 1001-1017.

Yazıcı, A. & Yazıcı, S. (2015). Saygı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies*, 10/14:769-780.

Yazıcı, S. & Yazıcı, A. (2011). *Karakter: Felsefi, Psikolojik ve Eğitim Boyutlarıyla*, Çizgi Kitapevi: Konya.

Yazıcı, S., Sönmez-Çakır, F., Yazıcı, A. & Yaraş, F. (2023). Cosmopolitan and communitarian respect for persons: An Empirical Study, Yayınlanmamış makale.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE AHLAK TEORİLERİ: MODERN AHLAKİ SÖYLEMLERİN KRİTİĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Veysel Bilici

Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-2374-2117

ÖZET

Modern dönemlerde hâkim olan etik teoriler kendilerinden önceki geleneksel ve büyük ölçüde din ekseninde şekillenmiş teleolojik ve pozitif özgürlük düşüncesine dayalı etik teorilerin farklı biçimlerinden bir kopuş anlatısı içinde kendilerini inşa etmişlerdir. Modern etik teorilerin iki büyük kanadı olan deontik ve sonuççu etik teoriler bu kopuş anlatısı içinde aslında bir yandan tarihi yeniden inşa ederlerken bir yandan da kendilerinin içine yuvalandıkları modern politik ve iktisadi sistemlerin ihtiyaç duydukları insan tipini teorik ya da entelektüel zeminde inşa etmeye koşullanmışlardır. Bu noktada “evrensel bilgi üretimi” yaptığı savıyla üniversite sistemi bu teorilerin yaygınlaşmaları, sağduyusallaşmaları ve doğallaşmaları yönünde çok büyük etkide bulunmuştur. Diğer yandan bu teorilerin hâkim olacakları zaman-mekân diyalektiğindeki söylemsel düzenler ya da kronotoplar farklı ulusallıklar ya da “hayali cemaat” söylemleri tarafından koşullandırılmıştır. Bu durum evrensellik iddialarıyla ve çeşitli katmanlarda tarihsiz birer hakikat seviyesinde kabul görmek isteyen bu teorilerin temsilcilerinin aslında tarihselliklerinin dolayısıyla bir çıkar grubunun temsilcisi olma noktasında istisnai bir role sahip olmadıklarının en somut delillerinden biridir. Diğer yandan modern etik teorilerle modern siyasal ve ekonomik sistemler arasında sadece bir iş birliği söz konusu değildir aynı zamanda ideal söylem düzleminde bir çatışma ya da uzlaşmazlık olduğu da vakiydir. Bu durum bu teorilerin söylem düzeyinde hem ideal normatif düzeni simgelemeleri hem de sistemin sorunlarının sistem içinde kalınarak dile getirilmesini sağlayan bir eleştiri imkânı sağlamları sonucunu doğurmuştur. Buradan hareketle ahlak teorilerinin aslında toplumsal-tarihsel süreçlerin sonucunda ortaya çıktığını ve ortaya çıktıktan sonra belli kurumlar aracılığıyla toplumsal pratik ve bilinç düzenlerini şekillendirdiklerini belirtmemiz gerekmektedir. Sunumda bu ekseninde modern ahlak teorileri ve modern toplumsal, siyasal, iktisadi düzenler arasındaki ilişkiler batı toplumlarındaki farklı dönemlerde hâkim olan çeşitli etik teoriler ekseninde tartışılacaktır. Bu tartışmanın ana eksenini ise toplumsal değişim ve ahlak teorileri arasındaki ilişkiler oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişim, Ahlak Teorileri, Normatif Düzen, Modernite

SOCIAL CHANGE AND MORAL THEORIES: A CRITIQUE OF MODERN MORAL DISCOURSES

ABSTRACT

The dominant ethical theories in modern times have constructed themselves within a narrative of rupture from the different forms of ethical theories that preceded them, which were based on the idea of teleological and positive freedom, shaped largely on the axis of religion. Within this narrative of rupture, the two major wings of modern ethical theories, the deontic and consequentialist ethical theories, have reconstructed history on the one hand, and on the other hand, they have been conditioned to construct the type of human being needed by the modern political and economic systems in which they are embedded on the theoretical or intellectual grounds. At this point, the university system, with its claim that it produces "universal knowledge", has had a great impact on the dissemination, rationalization, and naturalization of these theories.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

On the other hand, the discursive orders or chronotopes in the time-space dialectic in which these theories will dominate have been conditioned by different nationalities or discourses of "imagined community". This is one of the most tangible pieces of evidence that the representatives of these theories, which claim universality and want to be accepted as an ahistorical truth in various layers, do not actually have an exceptional role in terms of being the representative of an interest group due to their historicity. On the other hand, there is not only a cooperation between modern ethical theories and modern political and economic systems, but also a conflict or irreconcilability at the level of ideal discourse. This situation has resulted in the fact that these theories both symbolize the ideal normative order at the level of discourse and provide an opportunity for criticism that allows the problems of the system to be expressed by staying within the system. From this point of view, it should be noted that moral theories emerged as a result of social-historical processes, and after their emergence, they shaped social practice and consciousness through certain institutions. In this presentation, the relations between modern moral theories and modern social, political, and economic orders will be discussed in the context of various ethical theories that prevailed in different periods in Western societies. The main axis of this discussion will be the relations between social change and moral theories.

Keywords: Social Change, Moral Theories, Normative Order, Modernity

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

HUKUK, HUKUKUN EKOLOJİSİ VE ETİK TARTIŞMALAR

Dr. Öğrt. Üyesi Ömer Faruk OCAKOĞLU

Kırklareli Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0003-0162-9735

ÖZET

Hukuk çokluk bize kanunları, kanunlar ise çokluk bize insanlar arasındaki ilişkiler ve ilişkileri düzenleyen kuralları çağırır. Lakin hukuk insan davranışları dışında sahipliği ile yani mülkiyet ile ilgili konuları düzenler. Bu boyut ise sadece insanlar arası ilişkileri değil insanın diğer eşya ile yani onu çevreleyen tabiat ile ilişkisine dair de sonuçlara sahiptir. Küreselleşen dünyada insan-tabiat ilişkisinin tahrip edici boyutları gün geçtikçe daha bariz bir şekilde ortaya çıkmaya başlayınca bu boyut giderek daha önemli hale gelecek şekilde hukuk tartışmalarının merkezine yerleşmektedir. Bu gelişmeleri en fazla hukuk alanındaki ekolojik hukuk ve dünya vatandaşlığı tartışmalarında izlemek mümkündür. Bu tartışmaların bir tarafını ulus devlet paradigmasına dayalı ulusal hukuk anlayışına dayalı sosyal teori yaklaşımlarının küreselleşmenin sonuçları üzerinden yeniden gözden geçirilmesine yönelik ortaya çıkan tekliflerde görmekteyiz. Tartışmanın diğer bir boyutunu ise mevcut hukuk yapısının beslediği insan ve toplum tipinin insan-tabiat ilişkisinde ortaya çıkardığı iddia edilen sonuçlardan hareketle temellendirilmeye çalışılan hukukun ekolojisi yaklaşımında görmekteyiz. Bu amaçla bu tebliğde hukukun ekolojisi kavramı ve dünya vatandaşlığı kavramlarının ortaya çıkış bağlamı ele alınacak ve teklif ettikleri sonuçların ima ettiği etik meseleler ele alınmaya çalışılacaktır. Bu boyutların ortaya konabilmesi için teorik olarak sosyal teori ve hukuk arasındaki ilişkiye dair hem tarihsel hem de kuramsal tartışmalara kısaca değinilecek diğer taraftan pratik olarak tartışmayı dramatize etmek amacıyla Black Mirror dizisi ilgili bölümleri bu bağlamda çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, Sosyal Teori, Hukukun Ekolojisi, Etik ve Küreselleşme

LAW, ECOLOGY OF LAW AND ETHICAL DEBATES

ABSTRACT

Law often reminds us of laws, and laws often remind us of rules that regulate relationships and relations between people. However, apart from human behavior, law regulates issues related to ownership, that is, property. This dimension, on the other hand, has implications not only for relations between people but also for the relationship between human beings and other objects, that is, the nature that surrounds them. As the destructive dimensions of the human-nature relationship in the globalizing world are becoming more and more apparent, this dimension is becoming more and more important and is becoming the center of legal debates. It is possible to observe these developments most clearly in the debates on ecological law and world citizenship in the field of law. One side of these debates can be seen in the proposals to reconsider the social theory approaches based on the nation-state paradigm and the understanding of national law in light of the consequences of globalization. We see another dimension of the debate in the ecology of law approach, which tries to be grounded on the basis of the alleged consequences of the human and society type that the current legal structure nurtures in the human-nature relationship. For this purpose, in this paper, the context of the emergence of the concepts of the ecology of law and world citizenship will be discussed and the ethical issues implied by the results they propose will be tried to be addressed.

4. INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

9 October 2023 / Ankara, Türkiye

WEB: <https://www.izdas.org/etik>

MAIL: kongrebasvurusu@gmail.com

In order to reveal these dimensions, both historical and theoretical discussions on the relationship between social theory and law will be briefly mentioned theoretically, and on the other hand, in order to dramatize the discussion practically, the relevant episodes of the Black Mirror series will be analyzed in this context.

Keywords: Law, Social Theory, Ecology of Law, Ethics and Globalization

4th INTERNATIONAL ETHICS CONGRESS

October 09, 2023 / Ankara, Türkiye

REF : Akademik Teşvik

23/10/2023

İLGİLİ MAKAMA

4. ULUSLARARASI ETİK KONGRESİ 9 Ekim 2023 tarihleri arasında Ankara / Türkiye’de 20 farklı ülkenin (Türkiye-51, Diğer Ülkelerden-80) akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen “Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarından fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır.” değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,
Saygılarımla

Dr. Hasan ÇİFTÇİ
Head of Scientific Committee